BOEK 7
BURGERLIJK WETBOEK VAN SURINAME

Boek 7
Bijzondere overeenkomsten

Titel 1
Koop en ruil

Afdeling 1
Koop: Algemene bepalingen

Artikel 1

Koop is de overeenkomst waarbij de een zich verbindt een zaak te geven en de ander om daarvoor een prijs in geld te betalen.

Artikel 2

1. De koop van een onroerende zaak wordt schriftelijk aangegaan. Zolang aan dit vereiste niet is voldaan en nog geen levering heeft plaatsgevonden, is de koop vernietigbaar zowel in het belang van de koper als van de verkoper.
2. Gaat het om een tot bewoning bestemde onroerende zaak of bestanddeel daarvan en is de koper een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, dan wordt de tussen partijen opgemaakte akte of een afschrift daarvan aan de koper ter hand gesteld, desverlangd tegen afgifte aan de verkoper van een gedateerd ontvangstbewijs. Gedurende drie dagen na deze terhandstelling heeft de koper het recht de koop te ontbinden, tenzij levering heeft plaatsgevonden; artikel 48*e* is van overeenkomstige toepassing. Komt, nadat de koper van dit recht gebruik heeft gemaakt, binnen zes maanden tussen dezelfde partijen met betrekking tot dezelfde zaak of hetzelfde bestanddeel daarvan opnieuw een koop tot stand, dan ontstaat het recht niet opnieuw.
3. De leden 1 en 2 zijn van overeenkomstige toepassing op de koop van deelnemings- of lidmaatschapsrechten die recht geven op het gebruik van een tot bewoning bestemde onroerende zaak of bestanddeel daarvan, indien de koper een natuurlijk persoon is die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.
4. Van de leden 1 tot en met 3 kan niet worden afgeweken ten nadele van een koper die een natuurlijk persoon is en niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf. Van lid 1 kan evenmin worden afgeweken ten nadele van een verkoper die een natuurlijk persoon is en niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.
5. De leden 1 tot en met 4 zijn niet van toepassing op de koop op een openbare veiling ten overstaan van een notaris, een onderhandse verkoop als bedoeld in artikel 268 lid 2 van Boek 3 en op een koop van rechten van gebruik in deeltijd als bedoeld in artikel 48*a* onder *a*.

Artikel 4

Wanneer de koop is gesloten zonder dat de prijs is bepaald, is de koper een redelijke prijs verschuldigd; bij de bepaling van die prijs wordt rekening gehouden met de door de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst gewoonlijk bedongen prijzen.

Artikel 5

1. In deze titel wordt verstaan onder consumentenkoop: de koop met betrekking tot een roerende zaak, die wordt gesloten door een verkoper die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, en een koper, natuurlijk persoon, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.
2. Wordt de zaak verkocht door een gevolmachtigde die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, dan wordt de koop aangemerkt als een consumentenkoop, tenzij de koper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst weet dat de volmachtgever niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.
3. De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing indien de overeenkomst door leidingen naar de verbruiker aangevoerd gas of water betreft.
4. Indien de te leveren roerende zaak nog tot stand moet worden gebracht en de overeenkomst krachtens welke deze zaak moet worden geleverd voldoet aan de omschrijving van aanneming van werk, dan wordt de overeenkomst mede als een consumentenkoop aangemerkt indien de overeenkomst wordt gesloten door een aannemer die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, en een opdrachtgever, natuurlijk persoon, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf. De bepalingen van deze titel en die betreffende aanneming van werk zijn naast elkaar van toepassing. In geval van strijd zijn de bepalingen van deze titel van toepassing.

Artikel 6

1. Bij een consumentenkoop kan van de afdelingen 1 tot en met 7 niet ten nadele van de koper worden afgeweken en kunnen de rechten en vorderingen die de wet aan de koper ter zake van een tekortkoming in de nakoming van de verplichtingen van de verkoper toekent, niet worden beperkt of uitgesloten.
2. Lid 1 is niet van toepassing op de artikelen 11, 12, 13, 26 en 35, doch bedingen in algemene voorwaarden waarbij ten nadele van de koper wordt afgeweken van die artikelen, worden als onredelijk bezwarend aangemerkt.
3. De toepasselijkheid op de consumentenkoop van een recht dat de door deze titel voorziene bescherming niet of slechts ten dele biedt, kan er niet toe leiden dat de koper de bescherming verliest die hem krachtens de dwingende bepalingen van deze titel wordt geboden, indien hij in Suriname zijn gewone verblijfplaats heeft.

Artikel 6a

1. Indien in geval van een consumentenkoop in een garantie door de verkoper of de producent

bepaalde eigenschappen zijn toegezegd, bij het ontbreken waarvan de koper bepaalde rechten of vorderingen worden toegekend, dan kan de koper deze uitoefenen onverminderd alle andere rechten of vorderingen die de wet de koper toekent.

2. In een garantie moet op duidelijke en begrijpelijke wijze worden vermeld welke in lid 1 bedoelde rechten of vorderingen een koper worden toegekend en moet worden vermeld dat deze een koper toekomen onverminderd de rechten of vorderingen die de wet hem toekent. Voorts moeten in een garantie de naam en het adres worden vermeld van de verkoper of de producent van wie de garantie afkomstig is, alsmede de duur en het gebied waarvoor de garantie geldt.
3. De in lid 2 bedoelde gegevens moeten de koper op zijn verlangen worden verstrekt. Dit geschiedt schriftelijk of op een andere ter beschikking van de koper staande en voor hem toegankelijke duurzame gegevensdrager.
4. De aan de koper door de verkoper of de producent in een garantiebewijs toegekende rechten of vorderingen komen hem ook toe indien de zaak niet de eigenschappen bezit die in een reclame door deze verkoper of producent zijn toegezegd.
5. In dit artikel wordt verstaan onder:
   a. garantie: een in een garantiebewijs of reclame gedane toezegging als bedoeld in lid 1;
   b. producent: de fabrikant van de zaak, degene die de zaak in Suriname invoert, alsmede een ieder die zich als producent presenteert door zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken op de zaak aan te brengen.

Artikel 7

1. Degene aan wie een zaak is toegezonden en die redelijkerwijs mag aannemen dat deze toezending is geschied teneinde hem tot een koop te bewegen, is ongeacht enige andersluidende mededeling van de verzender jegens deze bevoegd de zaak om niet te behouden, tenzij het hem is toe te rekenen dat de toezending is geschied.
2. De toezending aan een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf van een niet door deze bestelde zaak met het verzoek tot betaling van een prijs, is niet toegestaan. Wordt desalniettemin een zaak toegezonden als bedoeld in de eerste volzin, dan is het in lid 1 bepaalde omtrent de bevoegdheid, de zaak om niet te behouden, van overeenkomstige toepassing.
3. Indien de ontvanger in de gevallen, bedoeld in de leden 1 en 2, de zaak terugzendt, komen de kosten hiervan voor rekening van de verzender.
4. Lid 2 is van overeenkomstige toepassing op het verrichten ten behoeve van een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf van een niet door deze opgedragen dienst.

Artikel 8

Wordt een nieuw gebouwde of te bouwen woning, bestaande uit een onroerende zaak of bestanddeel daarvan, verkocht en is de koper een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, dan is artikel 767 van overeenkomstige toepassing. Hiervan kan niet ten nadele van de koper worden afgeweken.

Afdeling 2
Verplichtingen van de verkoper

Artikel 9

1. De verkoper is verplicht de verkochte zaak met toebehoren in eigendom over te dragen en af te leveren. Onder toebehoren zijn de aanwezige titelbewijzen en bescheiden begrepen; voor zover de verkoper zelf daarbij belang behoudt, is hij slechts verplicht om aan de koper op diens verlangen en op diens kosten een afschrift of uittreksel af te geven.
2. Onder aflevering wordt verstaan het stellen van de zaak in het bezit van de koper.
3. In geval van koop met eigendomsvoorbehoud wordt onder aflevering verstaan het stellen van de zaak in de macht van de koper.

Artikel 10

1. De zaak is voor risico van de koper vanaf de aflevering, zelfs al is de eigendom nog niet overgedragen. Derhalve blijft hij de koopprijs verschuldigd, ongeacht tenietgaan of achteruitgang van de zaak door een oorzaak die niet aan de verkoper kan worden toegerekend.
2. Hetzelfde geldt vanaf het ogenblik waarop de koper in verzuim is met het verrichten van een handeling waarmee hij aan de aflevering moet meewerken. In geval naar de soort bepaalde zaken zijn verkocht, doet het verzuim van de koper het risico eerst op hem overgaan, wanneer de verkoper de voor de uitvoering van de overeenkomst bestemde zaken heeft aangewezen en de koper daarvan heeft verwittigd.
3. Indien de koper op goede gronden het recht op ontbinding van de koop of op vervanging van de zaak inroept, blijft deze voor risico van de verkoper.
4. Wanneer de zaak na de aflevering voor risico van de verkoper is gebleven, is het tenietgaan of de achteruitgang ervan door toedoen van de koper eveneens voor rekening van de verkoper. De koper moet echter vanaf het ogenblik dat hij redelijkerwijs rekening moet houden met het feit dat hij de zaak zal moeten teruggeven, als een zorgvuldig schuldenaar voor het behoud ervan zorgen; artikel 78 van Boek 6 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11

Indien bij een consumentenkoop de zaak bij de koper wordt bezorgd door de verkoper of een door deze aangewezen vervoerder, is de zaak pas voor risico van de koper vanaf de bezorging, zelfs al was zij reeds eerder afgeleverd in de zin van artikel 9.

Artikel 12

1. Kosten van aflevering, die van weging en telling daaronder begrepen, komen ten laste van de verkoper.
2. Kosten van afhalen en kosten van een koopakte en van de overdracht komen ten laste van de koper.

Artikel 13

Indien bij een consumentenkoop de zaak bij de koper wordt bezorgd door de verkoper of een door deze aangewezen vervoerder, kunnen daarvoor slechts kosten worden gevorderd, voor zover zij bij het sluiten van de overeenkomst door de verkoper afzonderlijk zijn opgegeven of door de verkoper de gegevens zijn verschaft op grond waarvan zij door hem worden berekend. Hetzelfde geldt voor kosten, verschuldigd voor andere werkzaamheden die de verkoper in verband met de koop voor de koper verricht.

Artikel 14

Vanaf de dag van aflevering komen de vruchten toe aan de koper, met dien verstande dat burgerlijke vruchten van dag tot dag berekend worden.

Artikel 15

1. De verkoper is verplicht de verkochte zaak in eigendom over te dragen vrij van alle bijzondere lasten en beperkingen, met uitzondering van die welke de koper uitdrukkelijk heeft aanvaard.
2. Ongeacht enig andersluidend beding staat de verkoper in voor de afwezigheid van lasten en beperkingen die voortvloeien uit feiten die vatbaar zijn voor inschrijving in de openbare registers, doch daarin ten tijde van het sluiten van de overeenkomst niet waren ingeschreven.

Artikel 16

Wanneer tegen de koper een vordering wordt ingesteld tot uitwinning of tot erkenning van een recht waarmee de zaak niet belast had mogen zijn, is de verkoper gehouden in het geding te komen teneinde de belangen van de koper te verdedigen.

Artikel 17

1. De afgeleverde zaak moet aan de overeenkomst beantwoorden.
2. Een zaak beantwoordt niet aan de overeenkomst indien zij, mede gelet op de aard van de zaak en de mededelingen die de verkoper over de zaak heeft gedaan, niet de eigenschappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten. De koper mag verwachten dat de zaak de eigenschappen bezit die voor een normaal gebruik daarvan nodig zijn en waarvan hij de aanwezigheid niet behoefde te betwijfelen, alsmede de eigenschappen die nodig zijn voor een bijzonder gebruik dat bij de overeenkomst is voorzien.
3. Een andere zaak dan is overeengekomen, of een zaak van een andere soort, beantwoordt evenmin aan de overeenkomst. Hetzelfde geldt indien het afgeleverde in getal, maat of gewicht van het overeengekomene afwijkt.
4. Is aan de koper een monster of model getoond of verstrekt, dan moet de zaak daarmee overeenstemmen, tenzij het slechts bij wijze van aanduiding werd verstrekt zonder dat de zaak daaraan behoefde te beantwoorden.

5. De koper kan zich er niet op beroepen dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt wanneer hem dit ten tijde van het sluiten van de overeenkomst bekend was of redelijkerwijs bekend kon zijn. Ook kan de koper zich er niet op beroepen dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt wanneer dit te wijten is aan gebreken of ongeschiktheid van grondstoffen afkomstig van de koper, tenzij de verkoper hem voor deze gebreken of ongeschiktheid had moeten waarschuwen.
6. Bij koop van een onroerende zaak wordt vermelding van de oppervlakte vermoed slechts als aanduiding bedoeld te zijn, zonder dat de zaak daaraan behoeft te beantwoorden.

Artikel 18

1. Bij de beoordeling van de vraag of een op grond van een consumentenkoop afgeleverde zaak aan de overeenkomst beantwoordt, gelden mededelingen die door of ten behoeve van een vorige verkoper van die zaak, handelend in de uitoefening van een beroep of bedrijf, omtrent de zaak zijn openbaar gemaakt, als mededelingen van de verkoper, behoudens voor zover deze een bepaalde mededeling kende noch behoorde te kennen of deze mededeling uiterlijk ten tijde van het sluiten van de overeenkomst op een voor de koper duidelijke wijze is herroepen, dan wel de koop niet door deze mededeling beïnvloed kan zijn.
2. Bij een consumentenkoop wordt vermoed dat de zaak bij aflevering niet aan de overeenkomst heeft beantwoord, indien de afwijking van het overeengekomene zich binnen een termijn van zes maanden na aflevering openbaart, tenzij de aard van de zaak of de aard van de afwijking zich daartegen verzet.
3. Indien in geval van een consumentenkoop de verkoper verplicht is zorg te dragen voor de installatie van de zaak en deze installatie ondeugdelijk is uitgevoerd, wordt dit gelijkgesteld aan een gebrek aan overeenstemming van de zaak aan de overeenkomst. Hetzelfde geldt indien de installatie door de koper ondeugdelijk is uitgevoerd en dit te wijten is aan de montagevoorschriften die met de levering van de zaak aan de koper zijn verstrekt.

Artikel 19

1. In geval van een executoriale verkoop kan de koper zich er niet op beroepen dat de zaak behept is met een last of een beperking die er niet op had mogen rusten, of dat deze niet aan de overeenkomst beantwoordt, tenzij de verkoper dat wist.
2. Hetzelfde geldt indien de verkoop bij wijze van parate executie plaatsvindt, mits de koper dit wist of had moeten weten. Bij een consumentenkoop kan de koper zich er echter wel op beroepen dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt.

Afdeling 3

Bijzondere gevolgen van niet-nakoming van de verplichtingen van de verkoper

Artikel 20

Is de zaak behept met een last of een beperking die er niet op had mogen rusten, dan kan de koper eisen dat de last of de beperking wordt opgeheven, mits de verkoper hieraan redelijkerwijs kan

voldoen.

Artikel 21

1. Beantwoordt het afgeleverde niet aan de overeenkomst, dan kan de koper eisen:
   a. aflevering van het ontbrekende;
   b. herstel van de afgeleverde zaak, mits de verkoper hieraan redelijkerwijs kan voldoen;
   c. vervanging van de afgeleverde zaak, tenzij de afwijking van het overeengekomene te gering is om dit te rechtvaardigen, dan wel de zaak na het tijdstip dat de koper redelijkerwijs met ongedaanmaking rekening moet houden, teniet of achteruit is gegaan doordat hij niet als een zorgvuldig schuldenaar voor het behoud ervan heeft gezorgd.
2. De kosten van nakoming van de in lid 1 bedoelde verplichtingen kunnen niet aan de koper in rekening worden gebracht.
3. De verkoper is verplicht om, mede gelet op de aard van de zaak en op het bijzondere gebruik van de zaak dat bij de overeenkomst is voorzien, binnen een redelijke termijn en zonder ernstige overlast voor de koper, zijn in lid 1 bedoelde verplichtingen na te komen.
4. Bij een consumentenkoop komt de koper, in afwijking van lid 1, slechts dan geen herstel of vervanging van de afgeleverde zaak toe indien herstel of vervanging onmogelijk is of van de verkoper redelijkerwijs niet gevergd kan worden.
5. Herstel of vervanging kan bij een consumentenkoop van de verkoper niet gevergd worden indien de kosten daarvan in geen verhouding staan tot de kosten van uitoefening van een ander recht of een andere vordering die de koper toekomt, mede gelet op de beschikbaarheid van vervangende zaken of onderdelen, de waarde van de zaak indien zij aan de overeenkomst zou beantwoorden, de mate van afwijking van het overeengekomene en de vraag of de uitoefening van een ander recht of een andere vordering geen ernstige overlast voor de koper veroorzaakt.
6. Indien bij een consumentenkoop de verkoper niet binnen een redelijke tijd nadat hij daartoe door de koper schriftelijk is aangemaand, aan zijn verplichting tot herstel van de afgeleverde zaak heeft voldaan, is de koper bevoegd het herstel door een derde te doen plaatsvinden en de kosten daarvan op de verkoper te verhalen.

Artikel 22

1. Beantwoordt het afgeleverde niet aan de overeenkomst, dan heeft bij een consumentenkoop de koper voorts de bevoegdheid om:
   a. de overeenkomst te ontbinden, tenzij de afwijking van het overeengekomene, gezien haar geringe betekenis, deze ontbinding met haar gevolgen niet rechtvaardigt;
   b. de prijs te verminderen in evenredigheid met de mate van afwijking van het overeengekomene.
2. De in lid 1 bedoelde bevoegdheden ontstaan pas wanneer herstel en vervanging onmogelijk zijn of van de verkoper niet gevergd kunnen worden, dan wel de verkoper tekort is geschoten in een verplichting als bedoeld in artikel 21 lid 3.
3. Voor zover daarvan in deze afdeling niet is afgeweken zijn op de in lid 1 onder b bedoelde bevoegdheid de bepalingen van afdeling 5 van titel 5 van Boek 6 omtrent ontbinding van een

overeenkomst van overeenkomstige toepassing.
4. De rechten en bevoegdheden genoemd in lid 1 en de artikelen 20 en 21 komen de koper toe onverminderd alle andere rechten en vorderingen.

Artikel 23

1. De koper kan er geen beroep meer op doen dat hetgeen is afgeleverd niet aan de overeenkomst beantwoordt, indien hij de verkoper daarvan niet binnen bekwame tijd nadat hij dit heeft ontdekt of redelijkerwijs had behoren te ontdekken, kennis heeft gegeven. Blijkt echter aan de zaak een eigenschap te ontbreken die deze volgens de verkoper bezat, of heeft de afwijking betrekking op feiten die hij kende of behoorde te kennen doch die hij niet heeft meegedeeld, dan moet de kennisgeving binnen bekwame tijd na de ontdekking geschieden. Bij een consumentenkoop moet de kennisgeving binnen bekwame tijd na de ontdekking geschieden, waarbij een kennisgeving binnen een termijn van twee maanden na de ontdekking tijdig is.
2. Rechtsvorderingen en verweren, gegrond op feiten die de stelling zouden rechtvaardigen dat de afgeleverde zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt, verjaren door verloop van twee jaar na de overeenkomstig lid 1 gedane kennisgeving. Doch de koper behoudt de bevoegdheid om aan een vordering tot betaling van de prijs zijn recht op vermindering daarvan of op schadevergoeding tegen te werpen.
3. De termijn loopt niet zolang de koper zijn rechten niet kan uitoefenen als gevolg van opzet van de verkoper.

Artikel 24

1. Indien op grond van een consumentenkoop een zaak is afgeleverd die niet de eigenschappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten, heeft de koper jegens de verkoper recht op schadevergoeding overeenkomstig titel 1, afdelingen 9 en 10, van Boek 6.
2. Bestaat de tekortkoming in een gebrek als bedoeld in titel 3, afdeling 3, van Boek 6, dan is de verkoper niet aansprakelijk voor schade als in die afdeling bedoeld, tenzij:
   a. hij het gebrek kende of behoorde te kennen,
   b. hij de afwezigheid van het gebrek heeft toegezegd.
3. Indien de verkoper de schade van de koper vergoedt krachtens lid 2 onder a of b, is de koper verplicht zijn rechten uit titel 3, afdeling 3, van Boek 6 aan de verkoper over te dragen.

Artikel 25

1. Heeft de koper, in geval van een tekortkoming als bedoeld in artikel 24, een of meer van zijn rechten ter zake van die tekortkoming tegen de verkoper uitgeoefend, dan heeft de verkoper recht op schadevergoeding jegens degene van wie hij de zaak heeft gekocht, mits ook deze bij die overeenkomst in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf heeft gehandeld. Kosten ter zake van verweer worden slechts vergoed voor zover zij in redelijkheid door de verkoper zijn gemaakt.
2. Van lid 1 kan niet ten nadele van de verkoper worden afgeweken.
3. Het recht op schadevergoeding krachtens lid 1 komt de verkoper niet toe indien de afwijking

betrekking heeft op feiten die hij kende of behoorde te kennen, dan wel haar oorzaak vindt in een omstandigheid die is voorgevallen nadat de zaak aan hem werd afgeleverd.

4. Indien aan de zaak een eigenschap ontbreekt die deze volgens de verkoper bezat, is het recht van de verkoper op schadevergoeding krachtens lid 1 beperkt tot het bedrag waarop hij aanspraak had kunnen maken indien hij de toezegging niet had gedaan.
5. Op het verhaal krachtens eerdere koopovereenkomsten zijn de leden 1 tot en met 4 van overeenkomstige toepassing.
6. De leden 1 tot en met 5 zijn niet van toepassing voor zover het betreft schade als bedoeld in artikel 24 lid 2.

Afdeling 4
Verplichtingen van de koper

Artikel 26

1. De koper is verplicht de prijs te betalen.
2. De betaling moet geschieden ten tijde en ter plaatse van de aflevering. Bij een consumentenkoop kan de koper tot vooruitbetaling van ten hoogste de helft van de koopprijs worden verplicht.
3. Is voor de eigendomsoverdracht een notariële akte vereist, gevolgd door inschrijving daarvan in de daartoe bestemde openbare registers, dan moet het verschuldigde ten tijde van de ondertekening van de akte ten minste uit de macht van de koper zijn gebracht en behoeft het pas na de inschrijving in de macht van de verkoper te worden gebracht.
4. Bij de koop van een tot bewoning bestemde onroerende zaak of bestanddeel daarvan, kan, onverminderd artikel 8 in verbinding met artikel 767, de koper die een natuurlijk persoon is en niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, niet worden verplicht tot vooruitbetaling van de koopprijs, behoudens dat kan worden bedongen dat hij ter verzekering van de nakoming van zijn verplichtingen een bedrag dat niet hoger is dan 10% van de koopprijs, in depot stort bij een in Suriname gevestigde notaris dan wel voor dit bedrag vervangende zekerheid stelt. Van de eerste volzin kan niet ten nadele van de koper worden afgeweken. Het teveel betaalde geldt als onverschuldigd betaald.
5. Lid 4 is van overeenkomstige toepassing op de koop van deelnemings- of lidmaatschapsrechten die recht geven op het gebruik van een tot bewoning bestemde onroerende zaak of bestanddeel daarvan.
6. De leden 4 en 5 zijn niet van toepassing op een koop van rechten van gebruik in deeltijd als bedoeld in artikel 48*a* onder *a*.

Artikel 27

Wanneer de koper gestoord wordt of goede grond heeft te vrezen dat hij gestoord zal worden door een vordering tot uitwinning of tot erkenning van een recht op de zaak dat daarop niet had mogen rusten, kan hij de betaling van de koopprijs opschorten, tenzij de verkoper voldoende zekerheid stelt om het nadeel te dekken dat de koper dreigt te lijden.

Artikel 28

Bij een consumentenkoop verjaart de rechtsvordering tot betaling van de koopprijs door verloop van twee jaar.

Artikel 29

1. Heeft de koper de zaak ontvangen doch is hij voornemens deze te weigeren, dan moet hij als een zorgvuldig schuldenaar voor het behoud ervan zorgen; hij heeft op de zaak een retentierecht totdat hij door de verkoper voor de door hem in redelijkheid gemaakte kosten schadeloos is gesteld.
2. De koper die voornemens is een aan hem verzonden en op de plaats van bestemming te zijner beschikking gestelde zaak te weigeren, moet, zo dit geen betaling van de koopprijs en geen ernstige bezwaren of onredelijke kosten meebrengt, deze in ontvangst nemen, tenzij de verkoper op de plaats van bestemming aanwezig is of iemand aldaar bevoegd is zich voor zijn rekening met de zorg voor de zaak te belasten.

Artikel 30

Wanneer in de gevallen, in artikel 29 voorzien, de zaak aan snel tenietgaan of achteruitgang onderhevig is of wanneer de bewaring daarvan ernstige bezwaren of onredelijke kosten zou meebrengen, is de koper verplicht de zaak op een geschikte wijze te doen verkopen.

Afdeling 5
Bijzondere gevolgen van verzuim van de koper

Artikel 31

Indien de overeenkomst aan de koper de bevoegdheid geeft door aanwijzing van maat of vorm of op andere wijze de zaak te specificeren en hij daarmee in verzuim is, kan de verkoper daartoe zelf overgaan, met inachtneming van de hem bekende behoeften van de koper.

Artikel 32

In geval de koper met de inontvangstneming in verzuim is, vindt artikel 30 overeenkomstige toepassing.

Afdeling 6
Bijzondere gevallen van ontbinding

Artikel 33

Indien de aflevering van een roerende zaak op een bepaalde dag essentieel is en op die dag de

koper niet in ontvangst neemt, levert zulks een grond op tot ontbinding als bedoeld in artikel 265 van Boek 6.

Artikel 34

De verkoper kan de koop door een schriftelijke verklaring ontbinden, indien het achterwege blijven van inontvangstneming hem goede grond geeft te vrezen dat de prijs niet zal worden betaald.

Artikel 35

1. Indien de verkoper bij een consumentenkoop krachtens een bij die overeenkomst gemaakt beding de koopprijs na het sluiten van de koop verhoogt, is de koper bevoegd de koop door een schriftelijke verklaring te ontbinden, tenzij bedongen is dat de aflevering langer dan drie maanden na de koop zal plaatsvinden.
2. Voor de toepassing van lid 1 wordt onder koopprijs begrepen het bedrag dat bij het sluiten van de overeenkomst onder voorbehoud van prijswijziging voorlopig als koopprijs is opgegeven.

Afdeling 7
Schadevergoeding

Artikel 36

1. In geval van ontbinding van de koop is, wanneer de zaak een dagprijs heeft, de schadevergoeding gelijk aan het verschil tussen de in de overeenkomst bepaalde prijs en de dagprijs ten dage van de niet-nakoming.
2. Voor de berekening van deze schadevergoeding is de in aanmerking te nemen dagprijs die van de markt waar de zaak had moeten worden afgeleverd, of, indien er geen dergelijke dagprijs is of deze bezwaarlijk zou kunnen worden toegepast, de prijs van de markt die deze redelijkerwijs kan vervangen; hierbij wordt rekening gehouden met verschillen in de kosten van vervoer van de zaak.

Artikel 37

Heeft de koper of de verkoper een dekkingskoop gesloten en is hij daarbij redelijk te werk gegaan, dan komt hem het verschil toe tussen de overeengekomen prijs en die van de dekkingskoop.

Artikel 38

De artikelen 36 en 37 sluiten het recht op een hogere schadevergoeding niet uit in geval meer schade is geleden.

Afdeling 8
Recht van reclame

Artikel 39

1. De verkoper van een roerende, aan de koper afgeleverde zaak die niet een registergoed is, kan, indien de prijs niet betaald is en in verband daarmee aan de vereisten voor een ontbinding als bedoeld in artikel 265 van Boek 6 is voldaan, de zaak door een tot de koper gerichte schriftelijke verklaring terugvorderen. Door deze verklaring wordt de koop ontbonden en eindigt het recht van de koper of zijn rechtsverkrijger; de artikelen 271, 273, 275 en 276 van Boek 6 zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Is slechts de prijs van een bepaald deel van het afgeleverde niet betaald, dan kan de verkoper slechts dat deel terugvorderen. Is ten aanzien van het geheel een deel van de prijs niet betaald, dan kan de verkoper een daaraan evenredig deel van het afgeleverde terugvorderen indien het afgeleverde voor een zodanige verdeling vatbaar is. In beide gevallen wordt de koop slechts voor het teruggevorderde deel van het afgeleverde ontbonden.
3. In alle andere gevallen van gedeeltelijke betaling van de prijs kan de verkoper slechts het afgeleverde in zijn geheel terugvorderen tegen teruggave van het reeds betaalde.

Artikel 40

Is de koper in staat van faillissement verklaard of is aan hem surséance van betaling verleend, dan heeft de terugvordering geen gevolg, indien door de curator, onderscheidenlijk door de koper en de bewindvoerder, binnen een hun daartoe door de verkoper bij diens verklaring te stellen redelijke termijn de koopprijs wordt betaald of voor deze betaling zekerheid wordt gesteld.

Artikel 41

De bevoegdheid tot terugvordering kan slechts worden uitgeoefend voor zover het afgeleverde zich nog in dezelfde staat bevindt als waarin het werd afgeleverd.

Artikel 42

1. Tenzij de zaak in handen van de koper is gebleven, vervalt de bevoegdheid tot terugvordering wanneer de zaak overeenkomstig artikel 90 lid 1 of artikel 91 van Boek 3 anders dan om niet is overgedragen aan een derde die redelijkerwijs niet behoefde te verwachten dat het recht zou worden uitgeoefend.
2. Is de zaak na de aflevering anders dan om niet in vruchtgebruik gegeven of verpand, dan is lid 1 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 43

De verkoper kan zijn in artikel 39 omschreven bevoegdheid niet uitoefenen, indien de koper voor de volle koopprijs handelspapier heeft geaccepteerd. Bij acceptatie voor een gedeelte van de prijs kan de verkoper die bevoegdheid slechts uitoefenen, indien hij ten behoeve van de koper zekerheid stelt voor de vergoeding van hetgeen de koper uit hoofde van zijn acceptatie zou moeten betalen.

Artikel 44

De in artikel 39 omschreven bevoegdheid van de verkoper vervalt, wanneer zowel zes weken zijn verstreken nadat de vordering tot betaling van de koopprijs opeisbaar is geworden, als zestig dagen, te rekenen van de dag waarop de zaak onder de koper of onder iemand van zijnentwege is opgeslagen.

Afdeling 9
Koop op proef

Artikel 45

1. Koop op proef wordt geacht te zijn gesloten onder de opschortende voorwaarde dat de zaak de koper voldoet.
2. Laat deze een termijn, voldoende om de zaak te beoordelen, voorbijgaan zonder de verkoper van zijn beslissing in kennis te stellen, dan kan hij de zaak niet meer weigeren.

Artikel 46

Zolang de koop niet definitief is, is de zaak voor risico van de verkoper.

Afdeling 9A
Overeenkomsten op afstand

Artikel 46a

In deze afdeling wordt verstaan onder:
a. overeenkomst op afstand: de overeenkomst waarbij, in het kader van een door de verkoper of dienstverlener georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand, tot en met het sluiten van de overeenkomst uitsluitend gebruik wordt gemaakt van één of meer technieken voor communicatie op afstand;
b. koop op afstand: de overeenkomst op afstand die een consumentenkoop is;
c. overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten: de tot het verrichten van diensten strekkende overeenkomst op afstand tussen een dienstverlener die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf en een wederpartij, natuurlijk persoon, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf;
d. financiële dienst: iedere dienst van bancaire aard of op het gebied van kredietverstrekking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen;
e. techniek voor communicatie op afstand: een middel dat zonder gelijktijdige persoonlijke aanwezigheid van partijen kan worden gebruikt voor het sluiten van de overeenkomst op afstand;
f. communicatietechniekexploitant: een natuurlijk persoon of rechtspersoon die zijn bedrijf maakt van het ter beschikking stellen van één of meer technieken voor communicatie op afstand aan verkopers of dienstverleners.

Artikel 46b

1. Artikel 5 lid 3 is niet van toepassing op koop op afstand.
2. Deze afdeling is niet van toepassing op de koop op afstand:
   a. die wordt gesloten met gebruikmaking van distributieautomaten of geautomatiseerde handelsruimten;
   b. op een veiling.
3. De artikelen 46c tot en met 46e en artikel 46f lid 1 zijn niet van toepassing op de koop op afstand van hoofdzakelijk levensmiddelen die worden afgeleverd aan de koper op diens woon- of verblijfplaats of werkplek door frequent en op gezette tijden langskomende bezorgers.

Artikel 46c

1. Tijdig voordat de koop op afstand wordt gesloten, moeten aan de wederpartij met alle aan de gebruikte techniek voor communicatie op afstand aangepaste middelen en op duidelijke en begrijpelijke wijze, de volgende gegevens worden verstrekt, waarvan het commerciële oogmerk ondubbelzinnig moet blijken:
   a. de identiteit en, indien de koop op afstand verplicht tot vooruitbetaling van de prijs of een gedeelte daarvan, het adres van de verkoper;
   b. de belangrijkste kenmerken van de zaak;
   c. de prijs, met inbegrip van alle belastingen, van de zaak;
   d. voor zover van toepassing: de kosten van aflevering;
   e. de wijze van betaling, aflevering of uitvoering van de koop op afstand;
   f. het al dan niet van toepassing zijn van de mogelijkheid van ontbinding overeenkomstig artikel 46d lid 1 en artikel 46e;
   g. indien de kosten van het gebruik van de techniek voor communicatie op afstand worden berekend op een andere grondslag dan het basistarief: de hoogte van het geldende tarief;
   h. de termijn voor de aanvaarding van het aanbod, dan wel de termijn voor het gestand doen van de prijs;
   i. voor zover van toepassing, in geval van een koop op afstand die strekt tot voortdurende of periodieke aflevering van zaken: de minimale duur van de overeenkomst.
2. Tijdig bij de nakoming van de koop op afstand en, voor zover het niet aan derden af te leveren zaken betreft, uiterlijk bij de aflevering, moeten aan de koper op duidelijke en begrijpelijke wijze schriftelijk of, voor zover het de in onderdeel a en de onderdelen c tot en met e bedoelde gegevens betreft, op een andere te zijner beschikking staande en voor hem toegankelijke duurzame gegevensdrager, de volgende gegevens worden verstrekt, behoudens voor zover zulks reeds is geschied voordat de koop op afstand werd gesloten:
   a. de gegevens, bedoeld in de onderdelen a tot en met f van lid 1;
   b. de vereisten voor de gebruikmaking van het recht tot ontbinding overeenkomstig artikel 46d lid 1 en artikel 46e lid 2;
   c. het bezoekadres van de vestiging van de verkoper of het postadres waar de koper een klacht kan indienen;

d. voor zover van toepassing: gegevens omtrent de garantie en omtrent in het kader van de koop op afstand aangeboden diensten;
e. indien de koop op afstand een duur heeft van meer dan een jaar dan wel een onbepaalde duur: de vereisten voor opzegging van de overeenkomst.

Artikel 46d

1. Gedurende zeven werkdagen na de ontvangst van de zaak heeft de koper het recht de koop op afstand zonder opgave van redenen te ontbinden. Indien niet is voldaan aan alle in artikel 46c lid 2 gestelde eisen, bedraagt deze termijn drie maanden. De eerste volzin is van overeenkomstige toepassing vanaf de voldoening binnen de in de tweede zin bedoelde termijn aan alle in artikel 46c lid 2 gestelde eisen.
2. In geval van ontbinding overeenkomstig lid 1 kan de verkoper, behoudens ten hoogste de rechtstreekse kosten van het terugzenden van de zaak, aan de koper geen vergoeding in rekening brengen.
3. In geval van ontbinding overeenkomstig lid 1 heeft de koper recht op kosteloze teruggave van het door hem aan de verkoper betaalde. De teruggave moet zo spoedig mogelijk en in ieder geval binnen dertig dagen na de ontbinding plaatsvinden.
4. De leden 1 tot en met 3 zijn niet van toepassing op de koop op afstand:
   a. van zaken waarvan de prijs gebonden is aan de schommelingen op de financiële markt, waarop de verkoper geen invloed heeft;
   b. van zaken die:
      1°. zijn tot stand gebracht overeenkomstig specificaties van de koper;
      2°. duidelijk persoonlijk van aard zijn;
      3°. door hun aard niet kunnen worden teruggezonden;
      4°. snel kunnen bederven of verouderen;
   c. van audio- en video-opnamen en computerprogrammatuur, indien de koper hun verzegeling heeft verbroken;
   d. van kranten en tijdschriften.

Artikel 46e

1. Ontbinding van de koop op afstand overeenkomstig artikel 46d lid 1 brengt van rechtswege en zonder dat de koper een boete is verschuldigd de ontbinding mee van een overeenkomst die ertoe strekt dat de verkoper aan de koper ten behoeve van de voldoening van de prijs een geldsom leent.
2. In geval van ontbinding van de koop op afstand overeenkomstig artikel 46d lid 1 heeft de koper tevens het recht een ingevolge een overeenkomst tussen de verkoper en een derde aangegane overeenkomst die ertoe strekt dat de derde aan de koper ten behoeve van de voldoening van de prijs een geldsom leent, zonder boete te ontbinden.

Artikel 46f

1. Het verzuim van de verkoper treedt zonder ingebrekestelling in, wanneer de koop op afstand

niet uiterlijk binnen dertig dagen, te rekenen van de dag waarop de koper zijn bestelling bij de verkoper heeft gedaan, is nagekomen, behalve voor zover de vertraging de verkoper niet kan worden toegerekend of nakoming reeds blijvend onmogelijk is.

2. Indien nakoming onmogelijk is doordat de gekochte zaak niet beschikbaar is, moet de koper daarvan zo spoedig mogelijk worden kennis gegeven en heeft hij recht op kosteloze teruggave van het door hem aan de verkoper betaalde. De teruggave moet zo spoedig mogelijk en in ieder geval binnen dertig dagen na de kennisgeving plaatsvinden.
3. Indien in het in lid 2 bedoelde geval de verkoper krachtens een voor dan wel bij het sluiten van de koop op afstand gemaakt beding de bevoegdheid heeft, een zaak van gelijke kwaliteit en prijs te geven, komen de kosten van het terugzenden van de zaak in geval van ontbinding van de koop op afstand overeenkomstig artikel 46d lid 1 ten laste van de verkoper. De koper moet daarvan op duidelijke en begrijpelijke wijze worden kennis gegeven.

Artikel 46g

De natuurlijke persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, van wie een betaalkaart frauduleus is gebruikt in het kader van koop op afstand, kan niet worden verplicht tot betaling van de hem als gevolg van dat frauduleuze gebruik in rekening gebrachte bedragen, behoudens voor zover dat gebruik een gevolg is van een omstandigheid die aan hem kan worden toegerekend. Het terzake reeds betaalde geldt als onverschuldigd betaald.

Artikel 46h

1. Aan een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf moeten bij het gebruik van de telefoon voor het doen van ongevraagde oproepen ter bevordering van de totstandkoming van een koop op afstand, aan het begin van elk gesprek duidelijk de identiteit van de verkoper, alsmede het commerciële oogmerk van de oproep worden medegedeeld.
2. Het gebruik van automatische oproepsystemen zonder menselijke tussenkomst, faxen en elektronische berichten voor het overbrengen van ongevraagde communicatie, ter bevordering van de totstandkoming van een koop op afstand, aan een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, is uitsluitend toegestaan, indien de desbetreffende persoon daarvoor voorafgaand toestemming heeft verleend, onverminderd het bepaalde in lid 3.
3. Een ieder die elektronische contactgegevens voor elektronische berichten heeft verkregen in het kader van de verkoop van een zaak mag deze gegevens gebruiken voor het overbrengen van communicatie ter bevordering van de totstandkoming van een koop op afstand met betrekking tot eigen gelijksoortige zaken, mits bij de verkrijging van de contactgegevens aan de klant duidelijk en uitdrukkelijk de gelegenheid is geboden om kosteloos en op gemakkelijke wijze verzet aan te tekenen tegen het gebruik van die elektronische contactgegevens, en, indien de klant hiervan geen gebruik heeft gemaakt, hem bij elke overgebrachte communicatie de mogelijkheid wordt geboden om onder dezelfde voorwaarden verzet aan te tekenen tegen het verder gebruik van zijn elektronische contactgegevens. In geval van verzet beëindigt de gebruiker de maatregelen terstond en treft

hij terstond de maatregelen die nodig zijn om de eventuele verwerking van de elektronische contactgegevens in verband met de totstandbrenging of de instandhouding van een directe relatie met de klant met het oog op werving voor commerciële of charitatieve doelen, ongedaan te maken.

4. Bij het gebruik van elektronische berichten ter bevordering van de totstandkoming van een koop op afstand dienen te allen tijde de volgende gegevens te worden vermeld:
   a. de werkelijke identiteit van degene namens wie de communicatie wordt overgebracht, en
   b. een geldig postadres of nummer waaraan de ontvanger een verzoek tot beëindiging van dergelijke communicatie kan richten.
5. Het gebruik van andere dan de in lid 2 genoemde technieken voor communicatie op afstand voor het overbrengen van ongevraagde communicatie of het doen van ongevraagde mededelingen, ter bevordering van de totstandkoming van een koop op afstand, aan een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, is toegestaan, tenzij de desbetreffende persoon te kennen heeft gegeven dat hij communicatie of mededelingen waarbij van deze technieken gebruik wordt gemaakt, niet wenst te ontvangen.
6. Degene die ongevraagd communicatie overbrengt of mededelingen doet ter bevordering van de totstandkoming van een koop op afstand, neemt passende maatregelen om ten minste eenmaal per jaar de personen, bedoeld in lid 5, bekend te maken met de mogelijkheden tot het doen van een kennisgeving als bedoeld in lid 5. De bekendmaking kan via een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze plaatsvinden.
7. Aan de maatregelen, bedoeld in de leden 2 en 5, zijn voor de in die leden bedoelde personen geen kosten verbonden.

Artikel 46i

1. Artikel 46b lid 2, artikel 46c, artikel 46d leden 1 tot en met 3 en lid 4 onder a, artikel 46e en artikel 46f leden 1 en 2 zijn van overeenkomstige toepassing op de overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten die niet een financiële dienst zijn. De artikelen 46g tot en met 46h zijn van overeenkomstige toepassing op overeenkomsten op afstand tot het verrichten van diensten.
2. In afwijking van lid 1, zijn de in dat lid genoemde artikelen niet van toepassing op de overeenkomst op afstand:
   a. tot het verrichten van diensten, die wordt gesloten met een telecommunicatie-exploitant door gebruikmaking van een openbare telefoon;
   b. tot aanneming van werk die strekt tot de bouw van een onroerende zaak.
3. In afwijking van lid 1, zijn de artikelen 46c tot en met 46e en artikel 46f lid 1 niet van toepassing op de overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten die logies, vervoer, het restaurantbedrijf of vrijetijdsbesteding betreft, indien de dienstverlener zich er bij het sluiten van de overeenkomst toe verplicht, deze diensten te verrichten op een bepaalde datum of tijdens een bepaalde periode.
4. In afwijking van lid 1, is artikel 46c lid 2 niet van toepassing op de overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten die in één keer worden verricht met behulp van een techniek voor communicatie op afstand en die in rekening worden gebracht door de communicatietechniekexploitant. Desalniettemin moet aan de wederpartij steeds het

bezoekadres van de vestiging van de dienstverlener waar de wederpartij een klacht kan indienen, worden medegedeeld.

5. In afwijking van lid 1, is artikel 46d niet van toepassing op de overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten:
   a. waarvan de nakoming met instemming van de wederpartij is begonnen voordat de in artikel 46d lid 1, eerste en derde volzin, bedoelde termijn is verstreken;
   b. betreffende weddenschappen en loterijen.
6. In geval van een overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten lopen de in artikel 46d lid 1, eerste en tweede volzin, bedoelde termijnen vanaf het sluiten van de overeenkomst.
7. Een beding in een overeenkomst op afstand tot het verrichten van financiële diensten dat de wederpartij belast met het bewijs ter zake van de naleving van de verplichtingen die krachtens de dwingende bepalingen van deze titel op de dienstverlener rusten, is vernietigbaar.

Artikel 46j

1. Van deze afdeling kan niet ten nadele van de koper dan wel de wederpartij worden afgeweken.
2. Lid 1 is niet van toepassing op artikel 46f lid 1.
3. De toepasselijkheid op de overeenkomst van een recht dat de door deze afdeling voorziene bescherming niet of slechts ten dele biedt, kan er niet toe leiden dat de koper of de wederpartij die in Suriname zijn gewone verblijfplaats heeft de bescherming verliest die hem wordt geboden door de dwingende bepalingen van deze afdeling.

Afdeling 10
Koop van vermogensrechten

Artikel 47

Een koop kan ook op een vermogensrecht betrekking hebben. In dat geval zijn de vorige afdelingen van toepassing, voor zover dit in overeenstemming is met de aard van het recht.

Artikel 48

1. Degene die een nalatenschap verkoopt zonder de goederen daarvan stuk voor stuk op te geven, is slechts gehouden voor zijn hoedanigheid van erfgenaam in te staan.
2. Heeft de verkoper reeds vruchten genoten, een tot de nalatenschap behorende vordering geïnd of goederen uit de nalatenschap vervreemd, dan moet hij die aan de koper vergoeden.
3. De koper moet aan de verkoper vergoeden hetgeen deze wegens de schulden en lasten der nalatenschap heeft betaald en hem voldoen hetgeen hij als schuldeiser van de nalatenschap te vorderen had.

Afdeling 10A
Koop van rechten van gebruik in deeltijd van onroerende zaken

Artikel 48a

In deze afdeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

a. koop: iedere overeenkomst en ieder samenstel van overeenkomsten met een duur van ten minste drie jaar en met de strekking dat de ene partij, de verkoper, tegen betaling van een totaalprijs aan de andere partij, de koper, een zakelijk of persoonlijk recht geeft of zich verbindt te geven tot het gebruik voor ten minste een week per jaar van een of meer tot bewoning bestemde onroerende zaken of bestanddelen daarvan;
b. verkoper: een verkoper als bedoeld onder a die bij de koop handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf;
c. koper: een koper als bedoeld onder a die een natuurlijk persoon is en bij de koop niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

Artikel 48b

1. De koop wordt schriftelijk aangegaan. De koopakte moet, al dan niet door middel van verwijzing en bijvoeging, ten minste de bij staatsbesluit bepaalde gegevens bevatten.
2. De in lid 1 bedoelde, tussen partijen opgemaakte, akte of een afschrift daarvan moet aan de koper worden ter hand gesteld, desverlangd tegen afgifte aan de verkoper van een gedateerd ontvangstbewijs.

Artikel 48c

1. Gedurende veertien dagen na de terhandstelling van de akte of een afschrift daarvan overeenkomstig artikel 48b lid 2 heeft de koper het recht de koop zonder opgave van redenen te ontbinden. Indien de akte niet alle bij staatsbesluit bepaalde gegevens vermeldt, wordt deze termijn verlengd met de tijd die is verstreken vanaf de terhandstelling van de akte of een afschrift daarvan totdat alle ontbrekende gegevens alsnog schriftelijk aan de koper zijn verstrekt, doch ten hoogste met een maand.
2. De koper oefent zijn in lid 1 bedoelde recht de overeenkomst te ontbinden uit door binnen de gestelde termijn een schriftelijke verklaring te richten tot de verkoper of tot degene die daartoe overeenkomstig het in het staatsbesluit bepaalde in de akte is vermeld.
3. In geval van ontbinding overeenkomstig de leden 1 en 2 is de koper aan de verkoper ten hoogste 3% van de prijs als vergoeding verschuldigd.

Artikel 48d

In geval van vooruitbetaling van de prijs binnen de in artikel 48c lid 1 bedoelde termijn, stelt de verkoper zekerheid voor onverwijlde terugbetaling van het vooruitbetaalde, verminderd met de vergoeding als bedoeld in artikel 48c lid 3, indien de koper gebruik maakt van zijn bevoegdheid de koop te ontbinden overeenkomstig artikel 48c leden 1 en 2.

Artikel 48e

1. Ontbinding van de koop overeenkomstig artikel 48c leden 1 en 2 brengt van rechtswege en zonder dat de koper een boete is verschuldigd de ontbinding mee van een overeenkomst die ertoe strekt dat de verkoper aan de koper ten behoeve van de voldoening van de prijs een geldsom leent.
2. In geval van ontbinding van de koop overeenkomstig artikel 48c leden 1 en 2 heeft de koper tevens het recht, zonder gebondenheid aan de in artikel 48c lid 1 bedoelde termijn, een ingevolge een overeenkomst tussen de verkoper en een derde aangegane overeenkomst die ertoe strekt dat de derde aan de koper ten behoeve van de voldoening van de prijs een geldsom leent, zonder boete te ontbinden. Op de ontbinding overeenkomstig de voorgaande volzin is artikel 48c lid 2 van overeenkomstige toepassing.
3. In geval van ontbinding overeenkomstig de leden 1 en 2 is de koper geen enkele vergoeding verschuldigd.

Artikel 48f

Het in deze afdeling bepaalde vindt overeenkomstige toepassing op de koop van rechten van gebruik in deeltijd van andere registergoederen, voor zover dat in overeenstemming is met de aard van het recht.

Artikel 48g

1. Van het bij of krachtens deze afdeling bepaalde kan niet ten nadele van de koper worden afgeweken.
2. Aan de koper kan, indien de in de koop bedoelde onroerende zaak is gelegen op het grondgebied van Suriname, de hem door deze afdeling toegekende bescherming niet worden onthouden, ongeacht het recht dat de koop beheerst.

Afdeling 12
Ruil

Artikel 49

Ruil is de overeenkomst waarbij partijen zich verbinden elkaar over en weer een zaak in de plaats van een andere te geven.

Artikel 50

De bepalingen betreffende koop vinden overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat elke partij wordt beschouwd als verkoper voor de prestatie die zij verschuldigd is, en als koper voor die welke haar toekomt.

Titel 3
Schenking

Artikel 175

1. Schenking is de overeenkomst om niet, die ertoe strekt dat de ene partij, de schenker, ten koste van eigen vermogen de andere partij, de begiftigde, verrijkt.
2. Het tot een bepaalde persoon gericht schenkingsaanbod geldt als aangenomen, wanneer deze na er van kennis te hebben genomen het niet onverwijld heeft afgewezen.

Artikel 175a

Schenking van een registergoed geschiedt bij notariële akte. Een volmacht tot schenking van een registergoed geschiedt bij notariële akte.

Artikel 176

Indien de schenker feiten stelt waaruit volgt dat de schenking door misbruik van omstandigheden is totstandgekomen, rust bij een beroep op vernietigbaarheid de bewijslast van het tegendeel op de begiftigde, tenzij deze verdeling van de bewijslast in de gegeven omstandigheden in strijd met de eisen van redelijkheid en billijkheid zou zijn.

Artikel 177

1. Voor zover een schenking de strekking heeft dat zij pas na het overlijden van de schenker zal worden uitgevoerd, en zij niet reeds tijdens het leven van de schenker is uitgevoerd, vervalt zij met het overlijden van de schenker, tenzij de schenking door de schenker persoonlijk is aangegaan en van de schenking een notariële akte is opgemaakt. Voor zover de schenking betrekking heeft op kleren, lijfstoebehoren, bepaalde lijfsieraden, bepaalde tot de inboedel behorende zaken en bepaalde boeken, kan worden volstaan met een door de schenker geheel met de hand geschreven, gedagtekende en ondertekende onderhandse akte.
2. Indien een bevoegdheid is bedongen tot herroeping van een schenkingsovereenkomst als bedoeld in lid 1, kan deze herroeping behalve bij een tot de begiftigde gerichte verklaring ook bij een uiterste wilsbeschikking van de schenker zonder mededeling aan de begiftigde geschieden.

Artikel 178

1. Een schenking is vernietigbaar, indien zij gedurende een ziekte van de schenker wordt gedaan hetzij aan een beroepsbeoefenaar op het gebied van de individuele gezondheidszorg die hem bijstand verleent, hetzij aan een geestelijk verzorger die hem gedurende de ziekte bijstaat.
2. Ook is een schenking vernietigbaar indien zij gedurende een verblijf van de schenker in een voor de verzorging of verpleging van bejaarden of geestelijk gestoorden bestemde instelling wordt gedaan aan degene die de instelling exploiteert of die daarvan de leiding heeft of daarin werkzaam is.

3. Artikel 62 leden 2 en 3 van Boek 4 is van overeenkomstige toepassing.
4. De bevoegdheid tot vernietiging op grond van de leden 1 en 2 verjaart drie jaar nadat de in lid 1 bedoelde ziekte, onderscheidenlijk het in lid 2 bedoelde verblijf, is geëindigd.
5. Na het overlijden van de schenker kan de vernietiging van de schenking op grond van de leden 1 of 2 mede plaatsvinden door eenieder die door de schenking nadeel lijdt. De vernietiging vindt slechts plaats voor zover deze nodig is tot opheffing van het nadeel van degene die zich op de vernietigingsgrond beroept. Een rechtsvordering tot vernietiging ingevolge de eerste volzin verjaart op een met overeenkomstige toepassing van artikel 54 van Boek 4 te bepalen tijdstip, en in ieder geval drie jaar nadat de in lid 1 bedoelde ziekte, onderscheidenlijk het in lid 2 bedoelde verblijf, is geëindigd.

Artikel 179

1. Een aanbod tot schenking dat de aanbieder ten tijde van zijn overlijden nog kon herroepen, komt, in afwijking van artikel 222 van Boek 6, door zijn dood te vervallen, tenzij uit een overeenkomst of uit het aanbod zelf het tegendeel voortvloeit.
2. Is het aanbod bij wijze van uitloving voor een bepaalde tijd gedaan, dan komt het door het overlijden van de aanbieder binnen die tijd te vervallen indien ten tijde van het overlijden een gewichtige reden tot herroeping als bedoeld in artikel 220 lid 1 van Boek 6 bestond of het overlijden zelf een zodanige reden oplevert; alsdan is artikel 220 lid 2 van Boek 6 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 180

Op schenkingen onder een ontbindende voorwaarde en een daarbij aansluitende schenking onder opschortende voorwaarde zijn artikel 140 lid 1 en artikel 141 van Boek 4 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 181

1. Een aanbod tot schenking dat door de dood van de aanbieder niet vervalt, kan niet worden aanvaard door iemand die op het tijdstip van overlijden van de aanbieder nog niet bestond.
2. Lid 1 is niet van toepassing:
   a. indien de schenker heeft bepaald dat hetgeen hij schenkt aan een afstammeling van zijn vader of moeder, bij het overlijden van die afstammeling of op een eerder tijdstip zal ten deel vallen aan diens alsdan bestaande afstammelingen staaksgewijze;
   b. indien de schenker heeft bepaald dat hetgeen hij aan iemand schenkt, bij het overlijden van de begiftigde of op een eerder tijdstip zal ten deel vallen aan een afstammeling van een ouder van de schenker, en tevens dat, indien die afstammeling dat tijdstip niet overleeft, diens alsdan bestaande afstammelingen staaksgewijze in diens plaats zullen treden;
   c. indien de schenker heeft bepaald dat hetgeen de begiftigde van het hem geschonkene bij zijn overlijden of op een eerder tijdstip onverteerd zal hebben gelaten, alsdan zal ten deel vallen aan een dan bestaande bloedverwant van de schenker in de erfelijke graad.

Artikel 182

1. Bij een aanbod tot schenking dat schriftelijk wordt gedaan, kan worden bepaald dat het geschonkene onder bewind zal staan.
2. Het bewind heeft dezelfde rechtsgevolgen als een bij uiterste wilsbeschikking ingesteld bewind, met dien verstande dat:
   a. de termijnen bedoeld in artikel 178 leden 1 en 2, artikel 179 lid 2 en artikel 180 lid 2 van Boek 4, aanvangen op het tijdstip waarop de schenking wordt uitgevoerd; en
   b. het bewind, voor zover het niet in het belang van een ander dan de begiftigde is ingesteld, ook eindigt wanneer de schenker en de begiftigde een gemeenschappelijk besluit tot opheffing schriftelijk ter kennis van de bewindvoerder brengen.

Artikel 183

1. Een schenker is voor gebreken in het recht of voor feitelijke gebreken alleen aansprakelijk, wanneer hij deze niet heeft opgegeven ofschoon zij hem bekend waren, en de begiftigde deze gebreken niet ter gelegenheid van de aflevering van het geschonken goed had kunnen ontdekken.
2. Deze aansprakelijkheid strekt zich, behoudens in het geval van bedrog, niet uit tot schade geleden ten aanzien van het geschonken goed zelf.

Artikel 184

1. In de volgende gevallen is een schenking, ongeacht of zij reeds is uitgevoerd, vernietigbaar:
   a. indien de begiftigde in verzuim is met de voldoening van een hem bij de schenking opgelegde verplichting, waarvan noch de schenker noch een derde nakoming kan vorderen;
   b. indien de begiftigde opzettelijk een misdrijf jegens de schenker of diens naaste betrekkingen pleegt;
   c. indien een begiftigde die wettelijk of krachtens overeenkomst verplicht is tot onderhoud van de schenker bij te dragen, in verzuim is deze verplichting na te komen.
2. In lid 1 onder b wordt mede verstaan onder misdrijf: poging tot, voorbereiding van en deelneming aan een misdrijf.

Artikel 185

1. Rechtsvorderingen tot vernietiging van de schenking op grond van artikel 184 verjaren door verloop van een jaar, te rekenen van de dag waarop het feit dat grond tot vernietiging oplevert, ter kennis van de schenker is gekomen.
2. Na het overlijden van de schenker kan vernietiging van de schenking op grond van het in artikel 184 bepaalde slechts plaatsvinden door een rechterlijke uitspraak en, in de gevallen genoemd in artikel 184 lid 1 onder b en c, alleen indien het feit dat grond tot vernietiging oplevert, de dood van de schenker heeft veroorzaakt.

Artikel 186

1. De bepalingen van deze titel, met uitzondering van artikel 175a, zijn van overeenkomstige toepassing op andere giften dan schenkingen, voor zover de strekking van de betrokken bepalingen in verband met de aard van de handeling zich daartegen niet verzet.
2. Als gift wordt aangemerkt iedere handeling die ertoe strekt dat degene die de handeling verricht, een ander ten koste van eigen vermogen verrijkt. Zolang degene tot wiens verrijking de handeling strekt, de prestatie niet heeft ontvangen, noch daarop aanspraak kan maken, worden handelingen als bedoeld in de eerste volzin niet als gift beschouwd.

Artikel 187

1. Is de begiftigde in verband met de gift gehouden een tegenprestatie te verrichten, dan is artikel 186 lid 1, behoudens voor zover het artikel 182 betreft, van toepassing, en gelden voorts de volgende twee leden.
2. In het geval, bedoeld in artikel 177 lid 1, vervalt de gift niet, doch is zij vernietigbaar. De vernietiging werkt terug tot het overlijden van degene die de gift doet. De bevoegdheid tot vernietiging vervalt indien de begiftigde tijdig een aanvullende prestatie toezegt, die de handeling haar in artikel 186 lid 2 bedoelde strekking ontneemt. Bovendien kan de rechter op verlangen van een erfgenaam of van de begiftigde, in plaats van de vernietiging uit te spreken, te dien einde de gevolgen van de handeling wijzigen.
3. Is de gift vernietigbaar op grond van artikel 178, dan is artikel 54 van Boek 3 van overeenkomstige toepassing.
4. Op handelingen die ten dele als gift, ten dele als nakoming van een natuurlijke verbintenis zijn te beschouwen, zijn de vorige leden van overeenkomstige toepassing.

Artikel 188

1. De aanwijzing van een begunstigde bij een sommenverzekering wordt, wanneer zij is aanvaard of kan worden aanvaard, aangemerkt als een gift, tenzij zij geschiedt ter nakoming van een verbintenis anders dan een uit schenking. De artikelen 177, 179, 181, 182 en 187 zijn op deze giften niet van toepassing.
2. Als waarde van een gift door begunstiging bij een sommenverzekering geldt de waarde van de daaruit voortvloeiende rechten op uitkering. Indien de begunstiging slechts ten dele als gift wordt aangemerkt, geldt als waarde van de gift een evenredig deel van de waarde van de daaruit voortvloeiende rechten op uitkering.
3. Het bedrag dat de verzekeraar krachtens de wet of een overeenkomst met de verzekeringnemer op de uitkering inhoudt, komt in de eerste plaats op de waarde van de gift in mindering.

Titel 4
Huur

Afdeling 1

Algemene bepalingen

Artikel 201

1. Huur is de overeenkomst waarbij de ene partij, de verhuurder, zich verbindt aan de andere partij, de huurder, een zaak of een gedeelte daarvan in gebruik te verstrekken en de huurder zich verbindt tot een tegenprestatie.
2. Huur kan ook op vermogensrechten betrekking hebben. In dat geval zijn de bepalingen van deze titel van overeenkomstige toepassing, voor zover de strekking van die bepalingen of de aard van het recht zich daartegen niet verzet.

Artikel 202

Indien de huurder recht heeft op de vruchten van de zaak, geldt dit recht als een genotsrecht als bedoeld in artikel 17 van Boek 5. De huurder verkrijgt dit recht van de dag van ingang van de huur af met dien verstande dat burgerlijke vruchten van dag tot dag berekend worden.

Afdeling 2
Verplichtingen van de verhuurder

Artikel 203

De verhuurder is verplicht de zaak ter beschikking van de huurder te stellen en te laten voor zover dat voor het overeengekomen gebruik noodzakelijk is.

Artikel 204

1. De verhuurder heeft met betrekking tot gebreken van de zaak de in deze afdeling omschreven verplichtingen.
2. Een gebrek is een staat of eigenschap van de zaak of een andere niet aan de huurder toe te rekenen omstandigheid, waardoor de zaak aan de huurder niet het genot kan verschaffen dat een huurder bij het aangaan van de overeenkomst mag verwachten van een goed onderhouden zaak van de soort als waarop de overeenkomst betrekking heeft.
3. Een feitelijke stoornis door derden zonder bewering van recht als bedoeld in artikel 211 en een bewering van recht zonder feitelijke stoornis zijn geen gebreken in de zin van lid 2.

Artikel 205

De uit deze afdeling voortvloeiende rechten van de huurder komen aan deze toe, onverminderd hetgeen in afdeling 5 is bepaald ten aanzien van woonruimte en onverminderd alle andere rechten en vorderingen.

Artikel 206

1. De verhuurder is verplicht op verlangen van de huurder gebreken te verhelpen, tenzij dit onmogelijk is of uitgaven vereist die in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs niet van de verhuurder zijn te vergen.
2. Deze verplichting geldt niet ten aanzien van de kleine herstellingen tot het verrichten waarvan de huurder krachtens artikel 217 verplicht is, en ten aanzien van gebreken voor het ontstaan waarvan de huurder jegens de verhuurder aansprakelijk is.
3. Is de verhuurder met het verhelpen in verzuim, dan kan de huurder dit verhelpen zelf verrichten en de daarvoor gemaakte kosten, voor zover deze redelijk waren, op de verhuurder verhalen, desgewenst door deze in mindering van de huurprijs te brengen.

Artikel 207

1. De huurder kan in geval van vermindering van huurgenot ten gevolge van een gebrek een daaraan evenredige vermindering van de huurprijs vorderen van de dag waarop hij van het gebrek behoorlijk heeft kennis gegeven aan de verhuurder of waarop het gebrek reeds in voldoende mate bekend was om tot maatregelen over te gaan, tot die waarop het gebrek is verholpen.
2. De huurder heeft geen aanspraak op huurvermindering ter zake van gebreken die hij krachtens artikel 217 verplicht is te verhelpen, of voor het ontstaan waarvan hij jegens de verhuurder aansprakelijk is.

Artikel 208

Onverminderd de gevolgen van niet-nakoming van de verplichting van artikel 206 is de verhuurder tot vergoeding van de door een gebrek veroorzaakte schade verplicht, indien het gebrek na het aangaan van de overeenkomst is ontstaan en aan hem is toe te rekenen, alsmede indien het gebrek bij het aangaan van de overeenkomst aanwezig was en de verhuurder het toen kende of had behoren te kennen, of toen aan de huurder heeft te kennen gegeven dat de zaak het gebrek niet had.

Artikel 210

1. Indien een gebrek dat de verhuurder ingevolge artikel 206 niet verplicht is te verhelpen, het genot dat de huurder mocht verwachten, geheel onmogelijk maakt, is zowel de huurder als de verhuurder bevoegd de huur op de voet van artikel 267 van Boek 6 te ontbinden.
2. Een verplichting van een der partijen tot schadevergoeding ter zake van een gebrek omvat mede de door het eindigen van de huur ingevolge lid 1 veroorzaakte schade.

Artikel 211

1. Wanneer tegen de huurder door een derde een vordering wordt ingesteld tot uitwinning of tot verlening van een recht waarmee de zaak waarop de huurovereenkomst betrekking heeft, ingevolge die overeenkomst niet belast had mogen zijn, is de verhuurder na kennisgeving daarvan door de huurder gehouden in het geding tussen te komen.

2. De verhuurder moet aan de huurder alle door deze vordering ontstane kosten vergoeden, maar, als de kennisgeving niet onverwijld is geschied, alleen de na de kennisgeving ontstane kosten.
3. Wanneer tegen de onderhuurder een vordering betreffende het ondergehuurde wordt ingesteld door de hoofdverhuurder, zijn de leden 1 en 2 van overeenkomstige toepassing op de onderverhuurder. Voor de toepassing van artikel 73 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt deze vordering gelijkgesteld aan een vordering tot uitwinning.

Afdeling 3
De verplichtingen van de huurder

Artikel 212

De huurder is verplicht de tegenprestatie op de overeengekomen wijze en tijdstippen te voldoen.

Artikel 213

De huurder is verplicht zich ten aanzien van het gebruik van de gehuurde zaak als een goed huurder te gedragen.

Artikel 214

De huurder is slechts bevoegd tot het gebruik van de zaak dat is overeengekomen, en, zo daaromtrent niets is overeengekomen, tot het gebruik waartoe de zaak naar zijn aard bestemd is.

Artikel 215

1. De huurder is niet bevoegd de inrichting of gedaante van het gehuurde geheel of gedeeltelijk te veranderen dan na schriftelijke toestemming van de verhuurder, tenzij het gaat om veranderingen en toevoegingen die bij het einde van de huur zonder noemenswaardige kosten kunnen worden ongedaan gemaakt en verwijderd.
2. Indien de verhuurder de toestemming niet verleent, kan de huurder vorderen dat de rechter hem zal machtigen tot het aanbrengen van de veranderingen. Indien de verhuurder niet tevens de eigenaar, vruchtgebruiker, grondhuurder of erfpachter van de zaak is, draagt de verhuurder ervoor zorg dat ook de eigenaar, vruchtgebruiker, grondhuurder of erfpachter tijdig in het geding wordt geroepen. Indien op de zaak een hypotheek rust, bestaat deze verplichting tevens ten aanzien van de hypotheekhouder.
3. De rechter wijst de vordering slechts toe, indien de veranderingen noodzakelijk zijn voor een doelmatig gebruik van het gehuurde door de huurder of het woongenot verhogen en geen zwaarwichtige bezwaren aan de zijde van de verhuurder zich tegen het aanbrengen daarvan verzetten.
4. De rechter kan aan de machtiging voorwaarden verbinden of daarbij een last opleggen; hij kan op vordering van de verhuurder de huurprijs verhogen, indien de veranderingen daartoe aanleiding geven.

5. In geval van huur van een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan kan van de leden 1 tot en met 5 niet ten nadele van de huurder worden afgeweken.
6. Dit artikel is niet van toepassing op woonruimte waarop afdeling 5 van toepassing is.

Artikel 216

1. De huurder is tot de ontruiming bevoegd door hem aangebrachte veranderingen en toevoegingen ongedaan te maken, mits daarbij het gehuurde in de toestand wordt gebracht, die bij het einde van de huur redelijkerwijs in overeenstemming met de oorspronkelijke kan worden geacht.
2. De huurder is niet verplicht tot het ongedaan maken van geoorloofde veranderingen en toevoegingen, onverminderd de bevoegdheid van de rechter om hem op de voet van artikel 215 lid 5 de verplichting op te leggen hiervoor vóór de ontruiming van het gehuurde zorg te dragen.
3. De huurder kan ter zake van geoorloofde veranderingen en toevoegingen die na het einde van de huurovereenkomst niet ongedaan worden gemaakt, vergoeding vorderen voor zover artikel 212 van Boek 6 dat toestaat.

Artikel 217

De huurder is verplicht op zijn kosten de kleine herstellingen te verrichten, tenzij deze nodig zijn geworden door het tekortschieten van de verhuurder in de nakoming van zijn verplichting tot het verhelpen van gebreken.

Artikel 218

1. De huurder is aansprakelijk voor schade aan de verhuurde zaak die is ontstaan door een hem toe te rekenen tekortschieten in de nakoming van een verplichting uit de huurovereenkomst.
2. Alle schade wordt vermoed daardoor te zijn ontstaan, behoudens brandschade en, in geval van huur van een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan, schade aan de buitenzijde van het gehuurde.
3. Onverminderd artikel 224 lid 2 wordt de huurder vermoed het gehuurde in onbeschadigde toestand te hebben ontvangen.

Artikel 219

De huurder is jegens de verhuurder op gelijke wijze als voor eigen gedragingen aansprakelijk voor de gedragingen van hen die met zijn goedvinden het gehuurde gebruiken of zich met zijn goedvinden daarop bevinden.

Artikel 220

1. Indien gedurende de huurtijd dringende werkzaamheden aan het gehuurde moeten worden uitgevoerd of de verhuurder krachtens artikel 56 van Boek 5 iets moet toestaan ten behoeve

van een naburig erf, moet de huurder daartoe gelegenheid geven, onverminderd zijn aanspraken op vermindering van de huurprijs, op ontbinding van de huurovereenkomst en op schadevergoeding.

2. Lid 1 is van overeenkomstige toepassing wanneer de verhuurder met voortzetting van de huurovereenkomst wil overgaan tot renovatie van de gebouwde onroerende zaak waarop die overeenkomst betrekking heeft, en daartoe aan de huurder een, gelet op het belang van de verhuurder en de belangen van de huurder en eventuele onderhuurders, redelijk voorstel doet. Een dergelijk voorstel wordt schriftelijk gedaan. Onder renovatie wordt zowel sloop met vervangende nieuwbouw als gedeeltelijke vernieuwing door verandering of toevoeging verstaan.
3. De leden 1 en 2 doen niet af aan de bevoegdheid van de verhuurder om de huurovereenkomst op te zeggen op de grond dat hij de zaak dringend nodig heeft voor renovatie, voor zover zulks kan worden gebracht onder de wettelijke opzeggingsgronden die gelden voor een gebouwde onroerende zaak als waarop de huurovereenkomst betrekking heeft.

Artikel 221

1. De huurder is niet bevoegd het gehuurde geheel of gedeeltelijk aan een ander in gebruik te geven.
2. In afwijking van lid 1 is de huurder van een zelfstandige woonruimte die in die woonruimte zijn hoofdverblijf heeft, bevoegd een deel daarvan aan een ander in gebruik te geven, tenzij hij moest aannemen dat de verhuurder tegen het in gebruik geven aan die ander redelijke bezwaren zal hebben.

Artikel 222

Indien de huurder gebreken aan de zaak ontdekt of derden hem in zijn genot storen of enig recht op de zaak beweren, moet hij daarvan onverwijld aan de verhuurder kennis geven, bij gebreke waarvan hij verplicht is aan de verhuurder de door de nalatigheid ontstane schade te vergoeden.

Artikel 223

De huurder van een onroerende zaak of een gedeelte daarvan is, indien de verhuurder tot verhuur na afloop van de lopende huur of tot verkoop wenst over te gaan, verplicht te dulden dat aan de zaak de gebruikelijke kennisgevingen van het te huur of te koop zijn worden aangebracht, en aan belangstellenden gelegenheid te geven tot bezichtiging.

Artikel 224

1. De huurder is verplicht het gehuurde bij het einde van de huur weer ter beschikking van de verhuurder te stellen.
2. Indien tussen de huurder en verhuurder een beschrijving van het verhuurde is opgemaakt, is de huurder gehouden de zaak in dezelfde staat op te leveren waarin deze volgens de

beschrijving is aanvaard, met uitzondering van geoorloofde veranderingen en toevoegingen en hetgeen door ouderdom is teniet gegaan of beschadigd.
3. Indien geen beschrijving is opgemaakt, wordt de huurder ten aanzien van het onderhoud dat ten laste van de huurder komt, behoudens tegenbewijs, verondersteld het gehuurde in goede staat te hebben ontvangen en moet hij het gehuurde in die staat teruggeven.

Artikel 225

Houdt de huurder na het einde van de huur het gehuurde onrechtmatig onder zich, dan kan de verhuurder over de tijd dat hij het gehuurde mist, een vergoeding vorderen gelijk aan de huurprijs, onverminderd, indien zijn schade meer dan deze vergoeding bedraagt, zijn recht op dit meerdere.

Afdeling 4

De overgang van de huur bij overdracht van de verhuurde zaken en het eindigen van de huur

Artikel 226

1. Overdracht van de zaak waarop de huurovereenkomst betrekking heeft en vestiging of overdracht van een zelfstandig recht van vruchtgebruik, erfpacht of opstal op de zaak waarop de huurovereenkomst betrekking heeft, door de verhuurder doen de rechten en verplichtingen van de verhuurder uit de huurovereenkomst, die daarna opeisbaar worden, overgaan op de verkrijger.
2. Overdracht door een schuldeiser van de verhuurder wordt met overdracht door de verhuurder gelijkgesteld.
3. De verkrijger wordt slechts gebonden door die bedingen van de huurovereenkomst, die onmiddellijk verband houden met het doen hebben van het gebruik van de zaak tegen een door de huurder te betalen tegenprestatie.
4. Bij huur van een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan kan niet van de leden 1, 2 en 3 worden afgeweken.

Artikel 227

In geval van vestiging of overdracht van een beperkt recht op de verhuurde zaak, dat niet onder artikel 226 lid 1 is begrepen, is de gerechtigde jegens de huurder verplicht zich te onthouden van een uitoefening van dat recht, die het gebruik door de huurder belemmert.

Artikel 228

1. Onverminderd afdeling 5 eindigt een huur voor bepaalde tijd aangegaan, zonder dat daartoe een opzegging is vereist, wanneer die tijd is verstreken.
2. Een huur voor onbepaalde tijd aangegaan of voor onbepaalde tijd verlengd eindigt door opzegging. Heeft de huur betrekking op een onroerende zaak, dan dient de opzegging te

geschieden tegen een voor huurbetaling overeengekomen dag op een termijn van ten minste een maand.

Artikel 229

1. Het overlijden van de huurder of de verhuurder doet de huur niet eindigen.
2. Indien de erfgenamen van de huurder niet bevoegd zijn de zaak aan een ander in gebruik te geven, kunnen zij gedurende zes maanden na het overlijden van hun erflater de overeenkomst op een termijn van ten minste een maand opzeggen.
3. Indien een huurder twee of meer erfgenamen nalaat, is de verhuurder verplicht zijn medewerking te verlenen aan de toedeling van de rechten en verplichtingen van de overleden huurder uit de huurovereenkomst door de gezamenlijke erfgenamen aan een of meer van hen, tenzij de verhuurder tegen een of meer van de aangewezenen redelijke bezwaren heeft.
4. Dit artikel is wat betreft het overlijden van de huurder niet van toepassing op woonruimte waarop afdeling 5 van toepassing is.

Artikel 230

Indien na afloop van een huurovereenkomst de huurder met goedvinden van de verhuurder het gebruik van het gehuurde behoudt, wordt daardoor, tenzij van een andere bedoeling blijkt, de overeenkomst, ongeacht de tijd waarvoor zij was aangegaan, voor onbepaalde tijd verlengd.

Artikel 231

Ontbinding van een huurovereenkomst met betrekking tot een gebouwde onroerende zaak op de grond dat de huurder tekortgeschoten is in de nakoming van zijn verplichtingen, kan slechts geschieden door de rechter, behoudens in het geval van artikel 210. Hiervan kan niet ten nadele van de huurder worden afgeweken.

Afdeling 5
Bijzondere bepalingen inzake de huur van een woning

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 232

Voor de toepassing van het bij of krachtens deze afdeling bepaalde wordt verstaan onder:
a. Minister: de minister belast met de zorg voor Volkshuisvesting;
b. Huurcommissie: de commissie als bedoeld in § 5 van de Huurwet Woonruimte 2020 (S.B. 2020 no. 53);
c. huur en verhuur: iedere overeenkomst onder welke naam of in welke vorm ook aangegaan, die ten doel heeft het voor gebruik ter bewoning verkrijgen of verstrekken van een woonruimte;

d. huurprijs: de prijs die bij huur en verhuur is verschuldigd voor het enkele gebruik van een woonruimte uitgedrukt in een bedrag per maand en bij voorkeur gebaseerd op de door de Huurcommissie aangegeven richtlijnen voor de bepaling van huurprijzen;
e. richtlijnen huur en verhuur: de door de Huurcommissie vastgestelde voorschriften en indicatoren en andere zaken de huur en verhuur rakende;
f. woonruimte: een gebouwde onroerende zaak voor zover deze als een zelfstandige dan wel niet zelfstandige woonruimte is verhuurd om te worden gebruikt voor bewoning, alsmede de onroerende aanhorigheden; onder woonruimte wordt mede verstaan een perceel dat verhuurd is om te worden gebruik voor bewoning;
g. zelfstandige woonruimte: de woonruimte welke een eigen toegang heeft en welke de bewoner kan bewonen zonder daarbij afhankelijk te zijn van wezenlijke voorzieningen buiten de woonruimte, waarbij als wezenlijke voorzieningen worden aangemerkt: keuken en sanitaire voorzieningen.

Artikel 233

1. Deze afdeling is uitsluitend van toepassing op de huur en verhuur van woonruimte.
2. Deze afdeling is niet van toepassing op woonruimte verhuurd met bouw- of weilanden of op grond die verhuurd is als bouw- of weiland, voor zover de bedoelde woonruimte uitsluitend bestemd is ten behoeve van het gebruik van de grond als bouw- of weiland en/of dezelfde agrarische bestemming heeft. Deze wet is eveneens niet van toepassing op huur en verhuur welk een gebruik van woonruimte betreft dat naar zijn aard van korte duur is.

§ 2. Het eindigen van de huur en verhuur

Artikel 234

1. Voor het eindigen van de huur en verhuur van woonruimten aangegaan, hetzij voor bepaalde tijd, hetzij voor onbepaalde tijd is een opzegging altijd vereist. Het bepaalde in de eerste volzin laat eveneens onverlet de vorm waarin de huur en verhuur is aangegaan, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk.
2. De opzegging door de huurder of verhuurder geschiedt schriftelijk bij aangetekende brief of bij exploot. Is de echtgenoot of de partner van de huurder medehuurder, dan moet de opzegging door de verhuurder aan beide echtgenoten of partners afzonderlijk worden gedaan.
3. Bij de opzegging van de huur en verhuur worden de volgende termijnen in acht genomen:
a. bij huur en verhuur voor bepaalde tijd: voor de huurder en verhuurder een termijn van tenminste drie maanden voor het verstrijken van de in de huurovereenkomst bedongen huurtijd;
b. bij huur en verhuur voor onbepaalde tijd of bij een mondeling aangegane huur en verhuur: voor de verhuurder een termijn van tenminste zes maanden en voor de huurder een termijn van tenminste 3 (drie) maanden, voor de tijd waarop de huurder of verhuurder de huur en verhuur wenst te beëindigen.
4. In afwijking van het bepaalde in lid 3 kan:
a. in de gevallen als bedoeld in artikel 235 lid 3 onder a en b voor de verhuurder een opzegtermijn van tenminste 1 (een) maand worden aangehouden;

b. in geval van artikel 235 lid 3 onder c waarbij er sprake is ernstig fysiek geweld door de huurder dan wel voortdurende bedreigingen van de huurder daartoe jegens de verhuurder of zijn gezin of de omwonenden van de woonruimte, kan de huur en verhuur onmiddellijk worden beëindigd.

Artikel 235

1. Indien de opzegging rechtsgeldig heeft plaatsgevonden, zulks indien deze heeft plaatsgevonden met inachtneming van het bepaalde in artikel 234, eindigt de huur en verhuur op de voorgeschreven dag. De in de eerste volzin bedoelde dag waarop de huur en verhuur zou moeten eindigen, indien het betreft een huur en verhuur voor onbepaalde tijd aangegaan, wordt op verzoek van de huurder wegens overmacht met 30 (dertig) dagen uitgesteld. Deze termijn wordt, indien de grond waarop uitstel is verleend nog aanwezig is, eenmaal voor dezelfde termijn worden verlengd. Overmacht is onder meer aanwezig in geval de huurder, ondanks pogingen daartoe, in de onmogelijkheid verkeerd te beschikken over een ander woonruimte, waarvan door de huurder van die omstandigheid aan de verhuurder mededeling moet worden gedaan binnen een maand voor de dag waarop de huur en verhuur zou moeten eindigen.
2. Een opzegging in strijd met het bepaalde in artikel 234 is nietig. In dat geval wordt de huur en verhuur, voor zover deze voor bepaalde tijd is aangegaan, geacht voor dezelfde tijd voortgezet. Voor zover het betreft een huur en verhuur voor onbepaalde tijd of een mondelinge huur of verhuur wordt geacht de huur en verhuur nimmer te zijn opgezegd. Indien de strijdigheid slechts betrekking heeft op een opzegging die korter is dan de in artikel 234 lid 3 onder a en b in acht te nemen termijnen, wordt in afwijking van het voorgaande de huur en verhuur geacht voort te duren tot 3 (drie) maanden na de datum waarop het zou moeten eindigen.
3. Door de verhuurder kan de huur en verhuur in ieder geval worden opgezegd:
a. wegens wanbetaling van de huurpenningen van tenminste 2 maanden;
b. wegens onbehoorlijk gebruik van de verhuurde woonruimte door de huurder, waarbij door hem ernstige schade wordt toegebracht aan de woonruimte;
c. wegens ernstige wandaden van de huurder, waardoor voortzetting van de huur en verhuur redelijkerwijs niet van de verhuurder kan worden gevergd, onder meer vanwege:
(1). het gebruik van fysiek geweld door de huurder tegen de verhuurder, zijn gezin of omwonenden van de woonruimte;
(0). het bewezen gebruik van de verhuurde woonruimte door de huurder voor onwettige activiteiten of voor andere doeleinden dan die overeenkomstig de huur en verhuur of die in strijd zijn met de openbare orde en goede zeden.

Artikel 236

Het bepaalde in artikel 234 ten aanzien van de opzegtermijnen, is niet van toepassing indien partijen, schriftelijk en met wederzijds goedvinden tot beëindiging van de huur en verhuur wensen over te gaan.

Ontruiming woonruimte

Artikel 237

1. Na beëindiging van de huur en verhuur als bedoeld in artikel 235 lid 1, is de huurder verplicht tot ontruiming en de verhuurder bevoegd tot de gedwongen ontruiming van de woonruimte.
2. In geval krachtens het bepaalde in lid 1 de huurder op de dag waarop deze de woonruimte zou moeten ontruimen niet overgaat tot ontruiming, is met betrekking tot de gedwongen ontruiming het bepaalde in de leden 3 tot en met 5 van toepassing.
3. De verhuurder doet uiterlijk 3 (drie) weken voor de gedwongen ontruiming van de woonruimte schriftelijke mededeling aan de Huurcommissie omtrent de voorgenomen ontruiming en de gronden waarop deze geschiedt. De mededeling geschiedt middels een door de Huurcommissie ter zake vastgesteld formulier, waarvan afschrift van de mededeling wordt gezonden aan de huurder.
4. De Huurcommissie stelt vast, uiterlijk 5 (vijf) werkdagen voor de voorgenomen ontruimingsdatum, of aan de wettelijke procedure en termijnen is voldaan die aan de verhuurder de bevoegdheid geeft tot de ontruiming. In bijzondere gevallen kan van de termijn als bedoeld in de eerste volzin worden afgeweken.
5. In het geval bedoeld in artikel 234 lid 4 onder b worden de termijnen in lid 3 vastgesteld op 3 (drie) dagen en die van lid 4 eerste volzin op 1 (een) dag.
6. Door de verhuurder kan tot gedwongen ontruiming worden overgegaan indien ter zake de ontruiming door de Huurcommissie een schriftelijke verklaring aan de verhuurder is afgegeven inhoudende dat aan de wettelijke vereisten voor de ontruiming is voldaan. Van de verklaring wordt door de Huurcommissie eveneens mededeling gedaan aan de huurder. Door de Huurcommissie wordt uiterlijk drie dagen voor de voorgenomen ontruimingsdatum de verklaring afgegeven overeenkomstig een door haar ter zake vastgesteld formulier, waarin in ieder geval worden vermeld de voldoening aan de wettelijke vereisten voor de ontruiming.

Artikel 238

In het geval bedoeld in artikel 237 en indien de huurder niet zelf tot ontruiming overgaat, geschiedt de ontruiming door de verhuurder onder toezicht van een gerechtsdeurwaarder en met hulp van een ambtenaar van politie.

Artikel 239

1. Het is de verhuurder verboden opzettelijk handelingen met betrekking tot de woonruimte te verrichten, met het oogmerk om het woongenot van de huurder ernstig te schaden. Met woonruimte in de eerste volzin wordt begrepen het aan de woonruimte behorende erf of een gedeelte daarvan.
2. Met handelingen in lid 1 bedoeld wordt niet begrepen handelingen voor zover die betrekking hebben op de aan de woonruimte, hetzij vanwege de huurder, hetzij vanwege de verhuurder te verrichten reparatie werkzaamheden, op grond van daarvoor met de huurder schriftelijk gemaakte afspraken.

§. 3. Huurbescherming gezin

Artikel 240

1. De echtgenoot van een huurder of de partner van de huurder die met deze een duurzame gemeenschappelijke huishouding heeft gedurende tenminste twee opeenvolgende jaren, al dan niet met inwonende minderjarige kinderen, en op hetzelfde adres van de gehuurde woonruimte is ingeschreven in het bevolkingsregister, is van rechtswege medehuurder, zolang de woonruimte de echtgenoot of bedoelde partner tot hoofdverblijf strekt, ongeacht of de huur en verhuur voor dan wel na het aangaan van het huwelijk of van het partnerschap is gesloten. Bij afwezigheid van een medehuurder als bedoeld in de eerste volzin, kan, voor zover in het gezin aanwezig als medehuurder optreden een meerderjarig kind van de huurder.
2. Voor de verplichtingen uit de huur en verhuur, behalve voor zover deze reeds opeisbaar waren voordat de echtgenoot of de in lid 1 bedoelde partner medehuurder werd, zijn de huurder en de medehuurder jegens de verhuurder hoofdelijk aansprakelijk.
3. Indien de huur en verhuur ten aanzien van de huurder eindigt, anders dan door opzegging door de verhuurder, wordt de medehuurder huurder.
4. Indien de in lid 1 bedoelde echtgenoot ingevolge een rechterlijke beslissing, dan wel de in lid 1 bedoelde partner hetzij ingevolge onderlinge overeenstemming in verband met een verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed, dan wel ingevolge beëindiging van het partnerschap niet het gebruik heeft van de echtelijke woning, brengt dit voor de toepassing van dit artikel geen verandering in het hoofdverblijf.
5. In geval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed of beëindiging van het partnerschap kan de kantonrechter op verzoek van een echtgenoot of de in lid 1 bedoelde partner bepalen wie van de betrokken echtgenoten of partners huurder van de woonruimte zal zijn. De kantonrechter bepaalt tevens de dag van ingang van de huur en verhuur met deze echtgenoot of partner. Op dezelfde dag eindigt de huur en verhuur met de andere echtgenoot of partner.

Artikel 241

1. Bij overlijden van de huurder zet de medehuurder de huur en verhuur als huurder voort. In het geval bedoeld in de eerste volzin en bij afwezigheid van een medehuurder, kan in geval van aanwezigheid van inwonende minderjarige kinderen en in het belang van de kinderen een wettelijke vertegenwoordiger van deze kinderen, als medehuurder optreden. Indien de medehuurder de huur niet wenst voort te zetten kan door hem de huur en verhuur binnen zes maanden na het overlijden van de huurder bij exploot of aangetekende brief opzeggen met ingang van de eerste dag van de tweede maand na de opzegging.
2. Komt vast te staan, dat een persoon ten onrechte een beroep ingevolge dit artikel op voortzetting van de huur en verhuur heeft gedaan, dan blijft hij over de periode dat hij het genot van de woonruimte heeft gehad jegens de verhuurder aansprakelijk voor de nakoming van verplichtingen van de huurder die voor hem zouden gelden als was hij huurder.

Artikel 242

Is er geen persoon die ingevolge artikel 241 de huur voortzet, dan eindigt de huur en verhuur aan het eind van de tweede maand na het overlijden van de huurder. De echtgenoot of partner van de huurder, of indien deze er niet zijn diens erfgenamen, zijn bevoegd de huur tegen het eind van de eerste maand na het overlijden van de huurder te doen eindigen.

Artikel 243

Van het bepaalde in deze paragraaf kan door of namens partijen niet worden afgeweken.

§ 4. De huurprijs

Artikel 244

1. Bij huur en verhuur van een woonruimte wordt de huurprijs vastgesteld in Surinaamse Dollar (SRD).
2. Indien de huur en verhuur is aangegaan met een huurder die geen ingezetene is of die ingezetene is met een aantoonbaar vast inkomen in een vreemde munteenheid, kan de huurprijs in een vreemde munteenheid worden vastgesteld.

Artikel 245

Indien ten aanzien van de huurprijs de huurder en de verhuurder niet tot een vergelijk komen, kan zowel de huurder als de verhuurder de Huurcommissie verzoeken om advies ter zake de huurprijs van de woonruimte.

Artikel 246

1. De huurprijs van woonruimte kan op verzoek van de huurder of verhuurder worden gewijzigd, met dien verstande dat de huurprijs niet binnen een jaar nadat deze is overeengekomen wordt verhoogd.
2. Een voorstel tot wijziging van de huurprijs moet door de verhuurder ten minste drie maanden vóór de voorgestelde datum van ingang van de wijziging schriftelijk aan de huurder worden gedaan en dient te vermelden:
a. de geldende huurprijs;
b. het percentage of het bedrag van de wijziging van de huurprijs;
c. de voorgestelde huurprijs;
d. de voorgestelde datum van ingang van de voorgestelde huurprijs;
e. de gronden waarop de voorgestelde wijziging is gebaseerd met dien verstande dat, bij onveranderde woonruimte of woonomstandigheden, de huurprijs slechts mag worden aangepast op basis van het percentage van de jaarinflatie zoals door ABS vastgesteld en bekendgemaakt.
3. Indien de huurder met een voorstel van de verhuurder tot wijziging van de huurprijs niet instemt, kan de huurder binnen twee weken na het tijdstip waarop door de verhuurder de melding van de wijziging van de huurprijs is gedaan hiertegen bezwaar maken bij de verhuurder. Indien

partijen daarna niet tot overeenstemming kunnen komen over de verhoging van de huurprijs, kan de huurder of de verhuurder tot uiterlijk een maand na kennisgeving de Huurcommissie schriftelijk verzoeken om advies omtrent de juistheid dan wel de redelijkheid van het voorstel en de hoogte van de huurprijs vast te stellen.
4. De Huurcommissie doet binnen twee weken voor het ingaan van de voorgestelde wijziging van de huurprijs schriftelijk advies omtrent de redelijkheid van de overeengekomen of voorgestelde huurprijs. Indien de Huurcommissie de door de verhuurder voorgestelde huurprijs mede gelet op de kwaliteit van de woonruimte niet redelijk acht, vermeldt de Huurcommissie in haar advies de huurprijs die zij wel redelijk acht. Indien de Huurcommissie het ongewijzigd blijven van de huurprijs redelijk acht, wordt zulks eveneens in het advies vermeld. Het voorgaande, indien partijen of een der partijen zich in het advies van de Huurcommissie niet kunnen (kan) terugvinden, laat onverlet de bevoegdheid van partijen de kantonrechter te adiëren.

Artikel 247

1. De huurder dient, indien aan de woonruimte gebreken of tekortkomingen zijn die de bewoonbaarheid van de woonruimte aantasten of op andere wijze een gevaar vormen voor de veiligheid of gezondheid van de huurder en zijn gezin, de verhuurder daarvan schriftelijk te informeren en verzoeken de gebreken en tekortkomingen op te heffen.
2. Onverminderd het bepaalde in afdeling 2 draagt de verhuurder er zorg voor de bewoonbaarheid van de verhuurde woonruimte die voldoet aan de minimumcriteria in het kader van veiligheid en gezondheid.
3. Indien de verhuurder niet binnen 30 dagen na schriftelijke aanzegging door de huurder, de daarin gestelde gebreken of tekortkomingen ten aanzien van de woonruimte heeft opgeheven, kan de huurder bedoelde gebreken doen opheffen.
4. De huurder dient met betrekking tot de kosten voor de reparatie tenminste drie offertes op te vragen van ter zake geregistreerde ondernemingen.
5. De verhuurder is gehouden de huurder ten aanzien van de gemaakte kosten te vergoeden, bij gebreke waarvan de huurder deze kan verhalen op de door de huurder te betalen huurprijs te verdelen over tenminste twee huurtermijnen.
6. Onverminderd het bepaalde in de vorige leden kan de huurder de Huurcommissie schriftelijk verzoeken om advies over de redelijkheid en de hoogte van de huurprijs, gelet op de ernst waarin de gebreken of tekortkomingen het woongenot van de huurder aantasten.

Artikel 248

Van het bepaalde in deze paragraaf kan niet ten nadele van de huurder worden afgeweken.

Titel 7
Opdracht

Afdeling 1
Opdracht in het algemeen

Artikel 400

1. De overeenkomst van opdracht is de overeenkomst waarbij de ene partij, de opdrachtnemer, zich jegens de andere partij, de opdrachtgever, verbindt buiten dienstbetrekking werkzaamheden te verrichten die in iets anders bestaan dan het tot stand brengen van een werk van stoffelijke aard, het bewaren van zaken, het uitgeven van werken of het vervoeren of doen vervoeren van personen of zaken.
2. De artikelen 401 tot en met 412 zijn, onverminderd artikel 413, van toepassing, tenzij iets anders voortvloeit uit de wet, de inhoud of aard van de overeenkomst van opdracht of van een andere rechtshandeling, of de gewoonte.

Artikel 401

De opdrachtnemer moet bij zijn werkzaamheden de zorg van een goed opdrachtnemer in acht nemen.

Artikel 402

1. De opdrachtnemer is gehouden gevolg te geven aan tijdig verleende en verantwoorde aanwijzingen omtrent de uitvoering van de opdracht.
2. De opdrachtnemer die op redelijke grond niet bereid is de opdracht volgens de hem gegeven aanwijzingen uit te voeren, kan, zo de opdrachtgever hem niettemin aan die aanwijzingen houdt, de overeenkomst opzeggen wegens gewichtige redenen.

Artikel 403

1. De opdrachtnemer moet de opdrachtgever op de hoogte houden van zijn werkzaamheden ter uitvoering van de opdracht en hem onverwijld in kennis stellen van de voltooiing van de opdracht, indien de opdrachtgever daarvan onkundig is.
2. De opdrachtnemer doet aan de opdrachtgever verantwoording van de wijze waarop hij zich van de opdracht heeft gekweten. Heeft hij bij de uitvoering van de opdracht ten laste van de opdrachtgever gelden uitgegeven of te diens behoeve gelden ontvangen, dan doet hij daarvan rekening.

Artikel 404

Indien de opdracht is verleend met het oog op een persoon die met de opdrachtnemer of in zijn dienst een beroep of een bedrijf uitoefent, is die persoon gehouden de werkzaamheden, nodig voor de uitvoering van de opdracht, zelf te verrichten, behoudens voor zover uit de opdracht voortvloeit dat hij deze onder zijn verantwoordelijkheid door anderen mag laten uitvoeren; alles onverminderd de aansprakelijkheid van de opdrachtnemer.

Artikel 405

1. Indien de overeenkomst door de opdrachtnemer in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf is aangegaan, is de opdrachtgever hem loon verschuldigd.
2. Indien loon is verschuldigd doch de hoogte niet door partijen is bepaald, is de opdrachtgever het op de gebruikelijke wijze berekende loon of, bij gebreke daarvan, een redelijk loon verschuldigd.

Artikel 406

1. De opdrachtgever moet aan de opdrachtnemer de onkosten verbonden aan de uitvoering van de opdracht vergoeden, voor zover deze niet in het loon zijn begrepen.
2. De opdrachtgever moet de opdrachtnemer de schade vergoeden die deze lijdt ten gevolge van de hem niet toe te rekenen verwezenlijking van een aan de opdracht verbonden bijzonder gevaar. Heeft de opdrachtnemer in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf gehandeld, dan geldt de eerste volzin slechts, indien dat gevaar de risico's die de uitoefening van dat beroep of bedrijf naar zijn aard meebrengt, te buiten gaat. Geschiedt de uitvoering van de opdracht anderszins tegen loon, dan is de eerste volzin slechts van toepassing, indien bij de vaststelling van het loon met het gevaar geen rekening is gehouden.

Artikel 407

1. Indien twee of meer personen tezamen een opdracht hebben gegeven, zijn zij hoofdelijk tegenover de opdrachtnemer verbonden.
2. Indien twee of meer personen tezamen een opdracht hebben ontvangen, is ieder van hen voor het geheel aansprakelijk ter zake van een tekortkoming in de nakoming, tenzij de tekortkoming niet aan hem kan worden toegerekend.

Artikel 408

1. De opdrachtgever kan te allen tijde de overeenkomst opzeggen.
2. De opdrachtnemer die de overeenkomst is aangegaan in de uitoefening van een beroep of bedrijf, kan, behoudens gewichtige redenen, de overeenkomst slechts opzeggen, indien zij voor onbepaalde duur geldt en niet door volbrenging eindigt.
3. Een natuurlijk persoon die een opdracht heeft verstrekt anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf, is, onverminderd artikel 406, ter zake van een opzegging geen schadevergoeding verschuldigd.

Artikel 409

1. Indien de opdracht met het oog op een bepaalde persoon is verleend, eindigt zij door zijn dood.
2. Alsdan zijn diens erfgenamen, indien zij kennis dragen van de erfopvolging en van de opdracht, verplicht al datgene te doen wat de omstandigheden in het belang van de wederpartij

eisen. Een overeenkomstige verplichting rust op degenen in wier dienst of met wie de opdrachtnemer een beroep of bedrijf uitoefende.

Artikel 410

1. De dood van de opdrachtgever doet de opdracht slechts eindigen, indien dit uit de overeenkomst voortvloeit, en dan eerst vanaf het tijdstip waarop de opdrachtnemer de dood heeft gekend.
2. Eindigt de opdracht door de dood van de opdrachtgever, dan is de opdrachtnemer niettemin verplicht al datgene te doen wat de omstandigheden in het belang van de wederpartij eisen.

Artikel 411

1. Indien de overeenkomst eindigt voordat de opdracht is volbracht of de tijd waarvoor zij is verleend, is verstreken, en de verschuldigdheid van loon afhankelijk is van de volbrenging of van het verstrijken van die tijd, heeft de opdrachtnemer recht op een naar redelijkheid vast te stellen deel van het loon. Bij de bepaling hiervan wordt onder meer rekening gehouden met de reeds door de opdrachtnemer verrichte werkzaamheden, het voordeel dat de opdrachtgever daarvan heeft, en de grond waarop de overeenkomst is geëindigd.
2. In het in lid 1 bedoelde geval heeft de opdrachtnemer slechts recht op het volle loon, indien het einde van de overeenkomst aan de opdrachtgever is toe te rekenen en de betaling van het volle loon, gelet op alle omstandigheden van het geval, redelijk is. Op het bedrag van het loon worden de besparingen die voor de opdrachtnemer uit de voortijdige beëindiging voortvloeien, in mindering gebracht.

Artikel 412

Een rechtsvordering tegen de opdrachtnemer tot afgifte van de stukken die hij ter zake van de opdracht onder zich heeft gekregen, verjaart door verloop van vijf jaar na de aanvang van de dag, volgende op die waarop zijn bemoeiingen zijn geëindigd.

Artikel 413

1. Van artikel 408 lid 3 kan niet worden afgeweken.
2. Van artikel 408 lid 1 en artikel 411 kan niet worden afgeweken ten nadele van een opdrachtgever als bedoeld in artikel 408 lid 3.
3. Van artikel 412 kan slechts op dezelfde voet worden afgeweken als van de regels inzake de verjaring van rechtsvorderingen die in titel 11 van Boek 3 zijn opgenomen.

Afdeling 2
Lastgeving

Artikel 414

1. Lastgeving is de overeenkomst van opdracht waarbij de ene partij, de lasthebber, zich jegens de andere partij, de lastgever, verbindt voor rekening van de lastgever een of meer rechtshandelingen te verrichten.
2. De overeenkomst kan de lasthebber verplichten te handelen in eigen naam; zij kan ook verplichten te handelen in naam van de lastgever.

Artikel 415

Indien een lastgeving met twee of meer lasthebbers is aangegaan, is ieder van hen bevoegd zelfstandig te handelen.

Artikel 416

1. Een lasthebber kan slechts als wederpartij van de lastgever optreden, indien de inhoud van de rechtshandeling zo nauwkeurig vaststaat dat strijd tussen beider belangen is uitgesloten.
2. Een lasthebber die slechts in eigen naam mag handelen, kan niettemin als wederpartij van de lastgever optreden, indien de inhoud van de rechtshandeling zo nauwkeurig vaststaat dat strijd tussen beider belangen is uitgesloten.
3. Indien de lastgever een persoon is als bedoeld in artikel 408 lid 3 is voor een rechtshandeling waarbij de lasthebber als zijn wederpartij optreedt, op straffe van vernietigbaarheid zijn schriftelijke toestemming vereist.
4. De lasthebber die in overeenstemming met de leden 1 tot en met 3 als wederpartij van de lastgever optreedt, behoudt zijn recht op loon.

Artikel 417

1. Een lasthebber mag slechts tevens als lasthebber van de wederpartij optreden, indien de inhoud van de rechtshandeling zo nauwkeurig vaststaat dat strijd tussen de belangen van beide lastgevers is uitgesloten.
2. Indien de lastgever een persoon is als bedoeld in artikel 408 lid 3 is voor de geoorloofdheid van een rechtshandeling waarbij de lasthebber ook als lasthebber van de wederpartij optreedt, zijn schriftelijke toestemming vereist.
3. Een lasthebber heeft geen recht op loon jegens een lastgever ten opzichte van wie hij in strijd met de leden 1 of 2 handelt, onverminderd zijn gehoudenheid tot vergoeding van de dientengevolge door die lastgever geleden schade. Van deze bepaling kan niet ten nadele van een lastgever worden afgeweken.
4. Indien een der lastgevers een persoon is als bedoeld in artikel 408 lid 3 en de rechtshandeling strekt tot koop of verkoop dan wel huur of verhuur van een onroerende zaak of een gedeelte daarvan of van een recht waaraan de zaak is onderworpen, heeft de lasthebber geen recht op loon jegens de koper of huurder. Van deze bepaling kan niet ten nadele van de koper of huurder worden afgeweken, tenzij de rechtshandeling strekt tot huur of verhuur van een tot woonruimte bestemd gedeelte van een zelfstandige woning.

Artikel 418

1. Heeft, buiten de gevallen, bedoeld in de artikelen 416 en 417, een lasthebber direct of indirect belang bij de totstandkoming van de rechtshandeling, dan is hij verplicht de lastgever daarvan in kennis te stellen, tenzij de inhoud van de rechtshandeling zo nauwkeurig vaststaat dat strijd tussen beider belangen is uitgesloten.
2. Een lasthebber heeft geen recht op loon jegens een lastgever ten opzichte van wie hij in strijd met lid 1 handelt, onverminderd zijn gehoudenheid tot vergoeding van de dientengevolge door de lastgever geleden schade. Van deze bepaling kan niet ten nadele van de lastgever worden afgeweken.

Artikel 419

Indien een lasthebber in eigen naam een overeenkomst heeft gesloten met een derde die in de nakoming van zijn verplichtingen tekortschiet, is de derde binnen de grenzen van hetgeen omtrent zijn verplichting tot schadevergoeding overigens uit de wet voortvloeit, jegens de lasthebber mede gehouden tot vergoeding van de schade die de lastgever door de tekortkoming heeft geleden.

Artikel 420

1. Indien een lasthebber die in eigen naam een overeenkomst heeft gesloten met een derde, zijn verplichtingen jegens de lastgever niet nakomt of in staat van faillissement geraakt, kan de lastgever de voor overgang vatbare rechten van de lasthebber jegens de derde door een schriftelijke verklaring aan hen beiden op zich doen overgaan, behoudens voor zover zij in de onderlinge verhouding tussen lastgever en lasthebber aan deze laatste toekomen.
2. Dezelfde bevoegdheid heeft de lastgever indien de derde zijn verplichtingen tegenover de lasthebber niet nakomt, tenzij deze de lastgever voldoet alsof de derde zijn verplichtingen was nagekomen.
3. De lasthebber is in de in de leden 1 en 2 bedoelde gevallen gehouden de naam van de derde aan de lastgever op diens verzoek mee te delen.

Artikel 421

1. Indien een lasthebber die in eigen naam een overeenkomst heeft gesloten met een derde, zijn verplichtingen jegens de derde niet nakomt of in staat van faillissement geraakt, kan de derde na schriftelijke mededeling aan de lasthebber en de lastgever zijn rechten uit de overeenkomst tegen de lastgever uitoefenen, voor zover deze op het tijdstip van de mededeling op overeenkomstige wijze jegens de lasthebber gehouden is.
2. De lasthebber is in dat geval gehouden de naam van de lastgever aan de derde op diens verzoek mee te delen.

Artikel 422

1. Lastgeving eindigt, behalve door opzegging overeenkomstig artikel 408, door:
   a. de dood, de ondercuratelestelling of het faillissement van de lastgever, met dien verstande

dat de dood of de ondercuratelestelling de overeenkomst doet eindigen op het tijdstip waarop de lasthebber daarvan kennis krijgt;

b. de dood, de ondercuratelestelling of het faillissement van de lasthebber.

2. Van artikel 408 lid 1, voor zover van toepassing op lastgeving, en van lid 1 onder a kan niet worden afgeweken. Voor zover de overeenkomst strekt tot het verrichten van een rechtshandeling in het belang van de lasthebber of van een derde, kan echter worden bepaald dat zij niet door de lastgever kan worden opgezegd, of dat zij niet eindigt door de dood of de ondercuratelestelling van de lastgever. Artikel 74 lid 1, tweede volzin, en de leden 2 en 4 van Boek 3 is van overeenkomstige toepassing.
3. Eindigt de lastgeving door de dood of de ondercuratelestelling van de lastgever, dan is de lasthebber niettemin verplicht al datgene te doen wat de omstandigheden in het belang van de wederpartij eisen.
4. Eindigt de lastgeving door de dood van de lasthebber, dan zijn diens erfgenamen, indien zij kennis dragen van de erfopvolging en van de lastgeving, verplicht al datgene te doen wat de omstandigheden in het belang van de wederpartij eisen. Een overeenkomstige verplichting rust op degenen in wier dienst of met wie de lasthebber een beroep of bedrijf uitoefende.

Artikel 423

1. Indien is bedongen dat de lasthebber een aan de lastgever toekomend recht in eigen naam en met uitsluiting van de lastgever zal uitoefenen, mist deze de bevoegdheid tot deze uitoefening voor de duur van de overeenkomst ook jegens derden. De uitsluiting kan niet worden tegengeworpen aan derden die haar kenden noch behoorden te kennen.
2. Indien de lasthebber die de uitsluiting bedong, een rechtspersoon is die zich ingevolge zijn statuten ten doel stelt de gezamenlijke belangen van meer lastgevers door de uitoefening van de aan hen toekomende rechten te behartigen, kan, in afwijking van artikel 422 lid 2, worden overeengekomen dat de lastgeving niet zal eindigen door opzegging door de lastgever op een termijn die minder dan een jaar bedraagt, noch door diens dood, ondercuratelestelling of faillissement. Dit beding sluit niet uit dat de overeenkomst op een termijn van ten minste één maand kan worden opgezegd door de erfgenamen van de lastgever of, in geval van diens faillissement of ondercuratelestelling, door de curator.

Artikel 424

1. De artikelen 415 tot en met 423 zijn van overeenkomstige toepassing op andere overeenkomsten dan lastgeving krachtens welke de ene partij verplicht of bevoegd is voor rekening van de andere partij rechtshandelingen te verrichten, voor zover de strekking van de betrokken bepalingen in verband met de aard van de overeenkomst zich daartegen niet verzet.
2. Lid 1 is niet van toepassing op overeenkomsten tot het vervoeren of doen vervoeren van personen of zaken.

Afdeling 3
Bemiddelingsovereenkomst

Artikel 425

De bemiddelingsovereenkomst is de overeenkomst van opdracht waarbij de ene partij, de opdrachtnemer, zich tegenover de andere partij, de opdrachtgever, verbindt tegen loon als tussenpersoon werkzaam te zijn bij het totstandbrengen van een of meer overeenkomsten tussen de opdrachtgever en derden.

Artikel 426

1. De tussenpersoon heeft recht op loon zodra door zijn bemiddeling de overeenkomst tussen de opdrachtgever en de derde is totstandgekomen.
2. Indien het recht op loon afhankelijk is gesteld van de uitvoering van de bemiddelde overeenkomst en deze overeenkomst niet wordt uitgevoerd, is de opdrachtgever het loon ook verschuldigd, tenzij de niet-uitvoering niet aan hem kan worden toegerekend.

Artikel 427

De artikelen 417 en 418 zijn van overeenkomstige toepassing op overeenkomsten waarbij de ene partij jegens de andere partij verplicht of bevoegd is als tussenpersoon werkzaam te zijn als bedoeld in artikel 425, met dien verstande dat met een tussenpersoon die tevens werkzaam is voor de wederpartij, gelijkgesteld is een tussenpersoon die zelf als wederpartij optreedt.

Afdeling 4
Agentuurovereenkomst

Artikel 428

1. De agentuurovereenkomst is een overeenkomst waarbij de ene partij, de principaal, aan de andere partij, de handelsagent, opdraagt, en deze zich verbindt, voor een bepaalde of een onbepaalde tijd en tegen beloning bij de totstandkoming van overeenkomsten bemiddeling te verlenen, en deze eventueel op naam en voor rekening van de principaal te sluiten zonder aan deze ondergeschikt te zijn.
2. Ieder der partijen is verplicht de wederpartij op haar verzoek een ondertekend geschrift te verschaffen dat de dan geldende inhoud van de agentuurovereenkomst weergeeft.

Artikel 429

1. De handelsagent kan zich voor verplichtingen die voor derden uit een door hem bemiddelde of afgesloten overeenkomst voortvloeien, uitsluitend schriftelijk aansprakelijk stellen.
2. Tenzij schriftelijk anders is overeengekomen, is de handelsagent krachtens een beding van delcredere slechts aansprakelijk voor de gegoedheid van de derde.
3. Hij kan zich niet aansprakelijk stellen tot een hoger bedrag dan de overeengekomen provisie, tenzij het beding betrekking heeft op een bepaalde overeenkomst of op overeenkomsten die hij zelf in naam van de principaal sluit.

4. Indien er een kennelijke wanverhouding is tussen het risico dat de handelsagent op zich heeft genomen, en de bedongen provisie, kan de rechter het bedrag waarvoor de handelsagent aansprakelijk is, matigen, voor zover dit bedrag de provisie te boven gaat. De rechter houdt met alle omstandigheden rekening, in het bijzonder met de wijze waarop de handelsagent de belangen van de principaal heeft behartigd.

Artikel 430

1. De principaal moet alles doen wat in de gegeven omstandigheden van zijn kant nodig is om de handelsagent in staat te stellen zijn werkzaamheden te verrichten.
2. Hij moet aan de handelsagent het nodige documentatiemateriaal ter beschikking stellen over de goederen en diensten waarvoor de handelsagent bemiddelt, en hem alle inlichtingen verschaffen die nodig zijn voor de uitvoering van de agentuurovereenkomst.
3. Hij is verplicht de handelsagent onverwijld te waarschuwen, indien hij voorziet dat in een uitgesproken geringere mate dan de handelsagent mocht verwachten, overeenkomsten zullen of mogen worden afgesloten.
4. Hij moet de handelsagent binnen een redelijke termijn op de hoogte stellen van zijn aanvaarding of weigering of de niet-uitvoering van een door de handelsagent aangebrachte overeenkomst.

Artikel 431

1. De handelsagent heeft recht op provisie voor de overeenkomsten die tijdens de duur der agentuurovereenkomst zijn totstandgekomen indien de overeenkomst:
   a. door zijn tussenkomst is totstandgekomen;
   b. is totstandgekomen met iemand die hij reeds vroeger voor een dergelijke overeenkomst had aangebracht;
   c. is afgesloten met iemand die behoort tot de klantenkring die aan de handelsagent is toegewezen, of is gevestigd in het gebied dat aan de handelsagent is toegewezen, tenzij uitdrukkelijk is overeengekomen dat de handelsagent ten aanzien van die klantenkring of in dat gebied niet het alleenrecht heeft.
2. De handelsagent heeft recht op provisie voor de voorbereiding van na het einde van de agentuurovereenkomst totstandgekomen overeenkomsten, indien:
   a. deze hoofdzakelijk aan de tijdens de duur van de agentuurovereenkomst door hem verrichte werkzaamheden zijn te danken en binnen een redelijke termijn na de beëindiging van die overeenkomst zijn afgesloten, of
   b. hij of de principaal, overeenkomstig de voorwaarden, bepaald in lid 1, de bestelling van de derde heeft ontvangen voor de beëindiging van de agentuurovereenkomst.
3. De handelsagent heeft geen recht op provisie, indien deze krachtens lid 2 is verschuldigd aan zijn voorganger, tenzij uit de omstandigheden voortvloeit dat het billijk is de provisie tussen hen beiden te verdelen.

Artikel 432

1. Indien de rol van de handelsagent zich heeft beperkt tot het verlenen van bemiddeling bij de totstandkoming van de overeenkomst, wordt de order die hij aan zijn principaal heeft doen toekomen, voor wat betreft het recht op provisie krachtens artikel 426 geacht te zijn aanvaard, tenzij de principaal de handelsagent binnen de redelijke termijn, bedoeld in artikel 430 lid 4 meedeelt dat hij de order weigert of een voorbehoud maakt. Bij gebreke van een in de agentuurovereenkomst bepaalde termijn bedraagt de termijn een maand vanaf het tijdstip waarop hem de order is meegedeeld.
2. Het beding dat het recht op provisie doet afhangen van de uitvoering van de overeenkomst, dient uitdrukkelijk te worden gemaakt.
3. Indien het beding is gemaakt, ontstaat het recht op provisie uiterlijk wanneer de derde zijn deel van de overeenkomst heeft uitgevoerd, of dit had moeten doen, indien de principaal zijn deel van de transactie had uitgevoerd.

Artikel 433

1. De principaal is verplicht na afloop van iedere maand aan de handelsagent een schriftelijke opgave te verstrekken van de over die maand verschuldigde provisie, onder vermelding van de gegevens waarop de berekening berust; deze opgave moet worden verstrekt vóór het einde van de volgende maand. Partijen kunnen schriftelijk overeenkomen dat de opgave twee- of driemaandelijks wordt verstrekt.
2. De handelsagent is bevoegd van de principaal inzage te verlangen van de nodige bewijsstukken, echter zonder afgifte te kunnen verlangen. Hij kan zich op zijn kosten doen bijstaan door een deskundige, aanvaard door de principaal of, bij afwijzing, benoemd door de kantonrechter, rechtdoende in kort geding, op verzoek van de handelsagent.
3. Partijen kunnen echter schriftelijk overeenkomen dat de inzage van de bewijsstukken zal geschieden aan een derde; indien deze zijn taak niet vervult, zal de kantonrechter, rechtdoende in kort geding, een plaatsvervanger aanwijzen.
4. De overlegging van de bewijsstukken door de principaal geschiedt onder verplichting tot geheimhouding door de handelsagent en de in de leden 2 en 3 bedoelde personen. Deze laatsten zijn echter niet verplicht tot geheimhouding tegenover de handelsagent voor zover het betreft een gegeven als bedoeld in lid 1.

Artikel 434

De provisie wordt uiterlijk opeisbaar op het tijdstip waarop de schriftelijke opgave, bedoeld in artikel 433, moet worden verstrekt.

Artikel 435

1. De handelsagent heeft recht op een beloning, indien hij bereid is zijn verplichtingen uit de agentuurovereenkomst na te komen of deze reeds heeft nagekomen, doch de principaal van de diensten van de handelsagent geen gebruik heeft gemaakt of in aanzienlijk geringere mate gebruik heeft gemaakt dan deze als normaal mocht verwachten, tenzij de gedraging van de principaal voortvloeit uit omstandigheden die redelijkerwijs niet voor zijn rekening komen.

2. Bij de bepaling van deze beloning wordt rekening gehouden met het bedrag van de in de voorafgaande tijd verdiende provisie en met alle andere ter zake in acht te nemen factoren, zoals de onkosten die de handelsagent zich door het niet verrichten van werkzaamheden bespaart.

Artikel 436

Een agentuurovereenkomst die na het verstrijken van de termijn waarvoor zij is aangegaan, door beide partijen wordt voortgezet, bindt partijen voor onbepaalde tijd op dezelfde voorwaarden.

Artikel 437

1. Indien de agentuurovereenkomst is aangegaan voor een onbepaalde tijd of voor een bepaalde tijd met recht van tussentijdse opzegging, is ieder der partijen bevoegd haar te doen eindigen met inachtneming van de overeengekomen opzeggingstermijn. Bij gebreke van een overeenkomst dienaangaande zal de opzeggingstermijn vier maanden bedragen, vermeerderd met een maand na drie jaar looptijd van de overeenkomst en met twee maanden na zes jaar.
2. De termijn van opzegging kan niet korter zijn dan een maand in het eerste jaar van de overeenkomst, twee maanden in het tweede jaar en drie maanden in de volgende jaren. Indien partijen langere termijnen overeenkomen, mogen deze voor de principaal niet korter zijn dan voor de handelsagent.
3. Opzegging behoort plaats te vinden tegen het einde van een kalendermaand.

Artikel 438

1. De agentuurovereenkomst eindigt door het overlijden van de handelsagent.
2. In geval van overlijden van de principaal zijn zowel zijn erfgenamen als de handelsagent bevoegd, mits binnen negen maanden na het overlijden, de overeenkomst te doen eindigen met een opzeggingstermijn van vier maanden.

Artikel 439

1. De partij die de overeenkomst beëindigt zonder eerbiediging van haar duur of zonder inachtneming van de wettelijke of overeengekomen opzeggingstermijn en zonder dat de wederpartij daarin toestemt, is schadeplichtig, tenzij zij de overeenkomst doen eindigen om een dringende, aan de wederpartij onverwijld meegedeelde reden.
2. Dringende redenen zijn omstandigheden van zodanige aard dat van de partij die de overeenkomst doet eindigen, redelijkerwijs niet gevergd kan worden de overeenkomst, zelfs tijdelijk, in stand te laten.
3. Indien de beëindiging van de overeenkomst wegens een dringende reden gegrond is op omstandigheden waarvoor de wederpartij een verwijt treft, is laatstgenoemde schadeplichtig.
4. Een beding waardoor aan een der partijen de beslissing wordt overgelaten of er een dringende reden aanwezig is, is nietig.

Artikel 440

1. Ieder der beide partijen is bevoegd de kantonrechter te verzoeken de agentuurovereenkomst te ontbinden op grond van:
   a. omstandigheden die een dringende reden opleveren in de zin van artikel 439 lid 2;
   b. verandering in de omstandigheden die van dien aard is, dat de billijkheid eist dat aan de overeenkomst dadelijk of na korte tijd een einde wordt gemaakt.
2. Spreekt de rechter de ontbinding uit op grond van een omstandigheid als bedoeld in lid 1 onder a en kan van deze omstandigheid de verweerder een verwijt worden gemaakt, dan is deze schadeplichtig.
3. Spreekt de rechter de ontbinding uit op grond van lid 1 onder b dan kan hij aan een der partijen een vergoeding toekennen. Hij kan bepalen dat deze in termijnen wordt betaald.
4. Artikel 685 leden 5 tot en met 7 en 9 tot en met 11 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 441

1. De partij die krachtens artikel 439 of artikel 440 lid 2 schadeplichtig is, is aan de wederpartij een som verschuldigd, gelijk aan de beloning over de tijd dat de agentuurovereenkomst bij regelmatige beëindiging had behoren voort te duren. Voor de vaststelling van deze som wordt rekening gehouden met de in de voorafgaande tijd verdiende provisie en met alle andere ter zake in acht te nemen factoren.
2. De rechter is bevoegd deze som te verminderen, indien zij hem met het oog op de omstandigheden te hoog voorkomt.
3. De benadeelde partij kan, in plaats van de schadeloosstelling, bedoeld in de leden 1 en 2, volledige vergoeding van haar schade vorderen, onder gehoudenheid de omvang daarvan te bewijzen.

Artikel 442

1. Ongeacht het recht om schadevergoeding te vorderen, heeft de handelsagent bij het einde van de agentuurovereenkomst recht op een vergoeding, genoemd klantenvergoeding, voor zover:
   a. hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of de overeenkomsten met de bestaande klanten aanmerkelijk heeft uitgebreid en de overeenkomsten met deze klanten de principaal nog aanzienlijke voordelen opleveren, en
   b. de betaling van deze vergoeding billijk is, gelet op alle omstandigheden, in het bijzonder op de verloren provisie uit de overeenkomsten met deze klanten.
2. Het bedrag van de vergoeding is niet hoger dan dat van de beloning van één jaar, berekend naar het gemiddelde van de laatste vijf jaar of, indien de overeenkomst korter heeft geduurd, naar het gemiddelde van de gehele duur daarvan.
3. Het recht op vergoeding vervalt, indien de handelsagent de principaal niet uiterlijk een jaar na het einde van de overeenkomst heeft meegedeeld dat hij vergoeding verlangt.
4. De vergoeding is niet verschuldigd, indien de overeenkomst is beëindigd:
   a. door de principaal onder omstandigheden die de handelsagent ingevolge artikel 439 lid 3 schadeplichtig maken;

b. door de handelsagent, tenzij deze beëindiging wordt gerechtvaardigd door omstandigheden die de principaal kunnen worden toegerekend, of wordt gerechtvaardigd door leeftijd, invaliditeit of ziekte van de handelsagent, op grond waarvan redelijkerwijs niet meer van hem kan worden gevergd dat hij zijn werkzaamheden voortzet;
c. door de handelsagent die, overeenkomstig een afspraak met de principaal, zijn rechten en verplichtingen uit hoofde van de agentuurovereenkomst aan een derde overdraagt.

Artikel 443

1. Een beding dat de handelsagent beperkt in zijn vrijheid om na het einde van de agentuurovereenkomst werkzaam te zijn, is slechts geldig voor zover:
   a. het op schrift is gesteld, en
   b. betrekking heeft op het soort goederen of diensten waarvan hij de vertegenwoordiging had, en op het gebied, of de klantenkring en het gebied, aan hem toevertrouwd.
2. Zodanig beding is slechts geldig gedurende ten hoogste twee jaar na het einde van de overeenkomst.
3. Aan zodanig beding kan de principaal geen rechten ontlenen, indien de overeenkomst is geëindigd:
   a. doordat hij haar zonder toestemming van de handelsagent heeft beëindigd zonder inachtneming van de wettelijke of overeengekomen termijn en zonder een dringende aan de handelsagent onverwijld meegedeelde reden;
   b. doordat de handelsagent de overeenkomst heeft beëindigd vanwege een dringende, onverwijld aan de principaal meegedeelde reden waarvoor laatstgenoemde een verwijt treft;
   c. door een rechterlijke uitspraak, gegrond op omstandigheden ter zake waarvan de principaal een verwijt treft.
4. De rechter kan, indien de handelsagent dat vraagt, zulk een beding geheel of gedeeltelijk teniet doen op grond dat, in verhouding tot het te beschermen belang van de principaal, de handelsagent door het beding onbillijk wordt benadeeld.

Artikel 444

Rechtsvorderingen, gegrond op de artikelen 439 en 440, verjaren door verloop van één jaar na het feit dat de vordering deed ontstaan.

Artikel 445

1. Partijen kunnen niet afwijken van de artikelen 401 tot en met 403 en artikel 426 lid 2, noch van artikel 428 lid 3, de artikelen 429 en 430, artikel 431 lid 2, artikel 432 lid 2, artikel 433, artikel 437 lid 2 en de artikelen 439, 440, 441, 443 en 444.
2. Evenmin kan ten nadele van de handelsagent worden afgeweken van artikel 432 lid 3 en artikel 434, alsmede, vóór het einde van de overeenkomst, van artikel 442.

Afdeling 5

De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling

Artikel 446

1. De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling, in deze afdeling verder aangeduid als de behandelingsovereenkomst, is de overeenkomst waarbij een natuurlijk persoon of een rechtspersoon, de hulpverlener, zich in de uitoefening van een geneeskundig beroep of bedrijf tegenover een ander, de opdrachtgever, verbindt tot het verrichten van handelingen op het gebied van de geneeskunst, rechtstreeks betrekking hebbende op de persoon van de opdrachtgever of van een bepaalde derde. Degene op wiens persoon de handelingen rechtstreeks betrekking hebben, wordt in deze afdeling verder aangeduid als de patiënt.
2. Onder handelingen op het gebied van de geneeskunst worden verstaan:
   a. alle verrichtingen, het onderzoeken en het geven van raad daaronder begrepen, die rechtstreeks betrekking hebben op een persoon en ertoe strekken hem van een ziekte te genezen, hem voor het ontstaan van een ziekte te behoeden of zijn gezondheidstoestand te beoordelen, dan wel deze verloskundige bijstand te verlenen;
   b. andere dan de in onderdeel a bedoelde handelingen die rechtstreeks betrekking hebben op een persoon en die worden verricht door een arts of tandarts in die hoedanigheid.
3. Tot handelingen als bedoeld in lid 1, worden mede gerekend het in het kader daarvan verplegen en verzorgen van de patiënt en het overigens rechtstreeks ten behoeve van de patiënt voorzien in de materiële omstandigheden waaronder die handelingen kunnen worden verricht.
4. Onder handelingen als bedoeld in lid 1, zijn niet begrepen handelingen op het gebied van farmacie, indien deze worden verricht door een gevestigde apotheker.
5. Geen behandelingsovereenkomst is aanwezig, indien het betreft handelingen ter beoordeling van de gezondheidstoestand of medische begeleiding van een persoon, verricht in opdracht van een ander dan die persoon in verband met de vaststelling van aanspraken of verplichtingen, de toelating tot een verzekering of voorziening, of de beoordeling van de geschiktheid voor een opleiding, een arbeidsverhouding of de uitvoering van bepaalde werkzaamheden.

Artikel 447

1. Een minderjarige die de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, is bekwaam tot het aangaan van een behandelingsovereenkomst ten behoeve van zichzelf, alsmede tot het verrichten van rechtshandelingen die met de overeenkomst onmiddellijk verband houden.
2. De minderjarige is aansprakelijk voor de daaruit voortvloeiende verbintenissen, onverminderd de verplichting van de ouders tot voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding.
3. In op die behandelingsovereenkomst betrekking hebbende aangelegenheden is de minderjarige bekwaam in en buiten rechte op te treden.

Artikel 448

1. De hulpverlener licht de patiënt op duidelijke wijze, en desgevraagd schriftelijk, in over het voorgenomen onderzoek en de voorgestelde behandeling en over de ontwikkelingen omtrent

het onderzoek, de behandeling en de gezondheidstoestand van de patiënt. De hulpverlener licht een patiënt die de leeftijd van twaalf jaar nog niet heeft bereikt, op zodanige wijze in als past bij zijn bevattingsvermogen.

2. Bij het uitvoeren van de in lid 1 neergelegde verplichting laat de hulpverlener zich leiden door hetgeen de patiënt redelijkerwijs dient te weten ten aanzien van:
   a. de aard van het doel van het onderzoek of de behandeling die hij noodzakelijk acht en van de uit te voeren verrichtingen;
   b. de te verwachten gevolgen en risico's daarvan voor de gezondheid van de patiënt;
   c. andere methoden van onderzoek of behandelingen die in aanmerking komen;
   d. de staat van en de vooruitzichten met betrekking tot diens gezondheid voor wat betreft het terrein van het onderzoek of de behandeling.
3. De hulpverlener mag de patiënt bedoelde inlichtingen slechts onthouden voor zover het verstrekken ervan kennelijk ernstig nadeel voor de patiënt zou opleveren. Indien het belang van de patiënt dit vereist, dient de hulpverlener de desbetreffende inlichtingen aan een ander dan de patiënt te verstrekken. De inlichtingen worden de patiënt gegeven, zodra bedoeld nadeel niet meer is te duchten. De hulpverlener maakt geen gebruik van zijn in de eerste volzin bedoelde bevoegdheid dan nadat hij daarover een andere hulpverlener heeft geraadpleegd.

Artikel 449

Indien de patiënt te kennen heeft gegeven geen inlichtingen te willen ontvangen, blijft het verstrekken daarvan achterwege, behoudens voor zover het belang dat de patiënt daarbij heeft, niet opweegt tegen het nadeel dat daaruit voor hemzelf of anderen kan voortvloeien.

Artikel 450

1. Voor verrichtingen ter uitvoering van een behandelingsovereenkomst is de toestemming van de patiënt vereist.
2. Indien de patiënt minderjarig is en de leeftijd van twaalf maar nog niet die van zestien jaar heeft bereikt, is tevens de toestemming van de ouders die het gezag over hem uitoefenen of van zijn voogd vereist. De verrichting kan evenwel zonder de toestemming van de ouders of voogd worden uitgevoerd, indien zij kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de patiënt te voorkomen, alsmede indien de patiënt ook na weigering van de toestemming, de verrichting weloverwogen blijft wensen.
3. In het geval waarin een patiënt van zestien jaar of ouder niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, worden door de hulpverlener en een persoon als bedoeld in artikel 465 leden 2 of 3 de kennelijke opvattingen van de patiënt, geuit in schriftelijke vorm toen deze tot bedoelde redelijke waardering nog in staat was en inhoudende een weigering van toestemming als bedoeld in lid 1, opgevolgd. De hulpverlener kan hiervan afwijken indien hij daartoe gegronde redenen aanwezig acht.

Artikel 451

Op verzoek van de patiënt legt de hulpverlener in ieder geval schriftelijk vast voor welke

verrichtingen van ingrijpende aard deze toestemming heeft gegeven.

Artikel 452

De patiënt geeft de hulpverlener naar beste weten de inlichtingen en de medewerking die deze redelijkerwijs voor het uitvoeren van de overeenkomst behoeft.

Artikel 453

De hulpverlener moet bij zijn werkzaamheden de zorg van een goed hulpverlener in acht nemen en handelt daarbij in overeenstemming met de op hem rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de voor hulpverleners geldende professionele standaard.

Artikel 454

1. De hulpverlener richt een dossier in met betrekking tot de behandeling van de patiënt. Hij houdt in het dossier aantekening van de gegevens omtrent de gezondheid van de patiënt en de te diens aanzien uitgevoerde verrichtingen en neemt andere stukken, bevattende zodanige gegevens, daarin op, een en ander voor zover dit voor een goede hulpverlening aan hem noodzakelijk is.
2. De hulpverlener voegt desgevraagd een door de patiënt afgegeven verklaring met betrekking tot de in het dossier opgenomen stukken aan het dossier toe.
3. Onverminderd artikel 455 bewaart de hulpverlener de bescheiden, bedoeld in de leden 1 en 2, zo lang als redelijkerwijs uit de zorg van een goed hulpverlener voortvloeit.

Artikel 455

1. De hulpverlener vernietigt de door hem bewaarde bescheiden, bedoeld in artikel 454, binnen drie maanden na een daartoe strekkend verzoek van de patiënt.
2. Lid 1 geldt niet voor zover het verzoek bescheiden betreft waarvan redelijkerwijs aannemelijk is dat de bewaring van aanmerkelijk belang is voor een ander dan de patiënt, alsmede voor zover het bij of krachtens de wet bepaalde zich tegen vernietiging verzet.

Artikel 456

De hulpverlener verstrekt aan de patiënt desgevraagd zo spoedig mogelijk inzage in en afschrift van de bescheiden, bedoeld in artikel 454. De verstrekking blijft achterwege voor zover dit noodzakelijk is in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van een ander. De hulpverlener mag voor de verstrekking van het afschrift een redelijke vergoeding in rekening brengen.

Artikel 457

1. Onverminderd artikel 448 lid 3, tweede volzin, draagt de hulpverlener zorg dat aan anderen dan de patiënt geen inlichtingen over de patiënt dan wel inzage in of afschrift van de bescheiden, bedoeld in artikel 454, worden verstrekt dan met toestemming van de patiënt. Indien verstrekking plaatsvindt, geschiedt deze slechts voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van een ander niet wordt geschaad. De verstrekking kan geschieden zonder inachtneming van de beperkingen, bedoeld in de voorgaande volzinnen, indien het bij of krachtens de wet bepaalde daartoe verplicht.
2. Onder anderen dan de patiënt zijn niet begrepen degenen die rechtstreeks betrokken zijn bij de uitvoering van de behandelingsovereenkomst en degene die optreedt als vervanger van de hulpverlener, voor zover de verstrekking noodzakelijk is voor de door hen in dat kader te verrichten werkzaamheden.
3. Daaronder zijn evenmin begrepen degenen wier toestemming ter zake van de uitvoering van de behandelingsovereenkomst op grond van de artikelen 450 en 465 is vereist. Indien de hulpverlener door inlichtingen over de patiënt dan wel inzage in of afschrift van de bescheiden te verstrekken niet geacht kan worden de zorg van een goed hulpverlener in acht te nemen, laat hij zulks achterwege.

Artikel 458

1. In afwijking van artikel 457 lid 1 kunnen zonder toestemming van de patiënt ten behoeve van statistiek of wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de volksgezondheid aan een ander desgevraagd inlichtingen over de patiënt of inzage in de bescheiden, bedoeld in artikel 454, worden verstrekt indien:
   a. het vragen van toestemming in redelijkheid niet mogelijk is en met betrekking tot de uitvoering van het onderzoek is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de patiënt niet onevenredig wordt geschaad, of
   b. het vragen van toestemming, gelet op de aard en het doel van het onderzoek, in redelijkheid niet kan worden verlangd en de hulpverlener zorg heeft gedragen dat de gegevens in zodanige vorm worden verstrekt dat herleiding tot individuele natuurlijke personen redelijkerwijs wordt voorkomen.
2. Verstrekking is slechts mogelijk indien:
   a. het onderzoek een algemeen belang dient;
   b. het onderzoek niet zonder de desbetreffende gegevens kan worden uitgevoerd, en
   c. voor zover de betrokken patiënt tegen een verstrekking niet uitdrukkelijk bezwaar heeft gemaakt.
3. Bij een verstrekking wordt daarvan aantekening gehouden in het dossier.

Artikel 459

1. De hulpverlener voert verrichtingen in het kader van de behandelingsovereenkomst uit buiten de waarneming van anderen dan de patiënt, tenzij de patiënt ermee heeft ingestemd dat de verrichtingen kunnen worden waargenomen door anderen.
2. Onder anderen dan de patiënt zijn niet begrepen degenen van wie beroepshalve de medewerking bij de uitvoering van de verrichting noodzakelijk is.

3. Daaronder zijn evenmin begrepen degenen wier toestemming ter zake van de verrichting op grond van de artikelen 450 en 465 is vereist. Indien de hulpverlener door verrichtingen te doen waarnemen niet geacht kan worden de zorg van een goed hulpverlener in acht te nemen, laat hij zulks niet toe.

Artikel 460

De hulpverlener kan, behoudens gewichtige redenen, de behandelingsovereenkomst niet opzeggen.

Artikel 461

De opdrachtgever is de hulpverlener loon verschuldigd, behoudens voor zover deze voor zijn werkzaamheden loon ontvangt op grond van het bij of krachtens de wet bepaalde dan wel uit de overeenkomst anders voortvloeit.

Artikel 462

Indien ter uitvoering van een behandelingsovereenkomst verrichtingen plaatsvinden in een ziekenhuis dat bij die overeenkomst geen partij is, is het ziekenhuis voor een tekortkoming daarbij medeaansprakelijk als ware het zelf bij de overeenkomst partij.

Artikel 463

De aansprakelijkheid van een hulpverlener of, in het geval bedoeld in artikel 462, van het ziekenhuis, kan niet worden beperkt of uitgesloten.

Artikel 464

1. Indien in de uitoefening van een geneeskundig beroep of bedrijf anders dan krachtens een behandelingsovereenkomst handelingen op het gebied van de geneeskunst worden verricht, zijn deze afdeling alsmede artikel 404, artikel 405 lid 2 en artikel 406 van overeenkomstige toepassing, voor zover de aard van de rechtsbetrekking zich daartegen niet verzet.
2. Betreft het handelingen als omschreven in artikel 446 lid 5, dan:
   a. worden de in artikel 454 bedoelde bescheiden slechts bewaard zolang dat noodzakelijk is in verband met het doel van het onderzoek, tenzij het bij of krachtens de wet bepaalde zich tegen vernietiging verzet;
   b. wordt de persoon op wie het onderzoek betrekking heeft in de gelegenheid gesteld mee te delen of hij de uitslag en de gevolgtrekking van het onderzoek wenst te vernemen. Indien die wens is geuit en de handelingen niet worden verricht in verband met een totstandgekomen arbeidsverhouding of burgerrechtelijke verzekering dan wel een opleiding waartoe de betrokkene reeds is toegelaten, wordt bedoelde persoon tevens in de gelegenheid gesteld mee te delen of hij van de uitslag en de gevolgtrekking als eerste kennis wenst te nemen teneinde te kunnen beslissen of daarvan mededeling aan anderen wordt gedaan.

.

Artikel 465

1. De verplichtingen die voor de hulpverlener uit deze afdeling jegens de patiënt voortvloeien, worden, indien de patiënt de leeftijd van twaalf jaar nog niet heeft bereikt, door de hulpverlener nagekomen jegens de ouders die het gezag over de patiënt uitoefenen dan wel jegens zijn voogd.
2. Hetzelfde geldt indien de patiënt de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, maar niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, tenzij zodanige patiënt meerderjarig is en onder curatele staat of ten behoeve van hem het mentorschap is ingesteld, in welke gevallen nakoming jegens de curator of de mentor geschiedt.
3. Indien de meerderjarige patiënt die niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, niet onder curatele staat of ten behoeve van hem niet het mentorschap is ingesteld, worden de verplichtingen die voor de hulpverlener uit deze afdeling jegens de patiënt voortvloeien, door de hulpverlener nagekomen jegens de persoon die daartoe door de patiënt schriftelijk is gemachtigd in zijn plaats op te treden. Ontbreekt zodanige persoon, of treedt deze niet op, dan worden de verplichtingen nagekomen jegens de echtgenoot of andere levensgezel van de patiënt, tenzij deze persoon dat niet wenst, dan wel, indien ook zodanige persoon ontbreekt, jegens een ouder, kind, broer of zus van de patiënt, tenzij deze persoon dat niet wenst.
4. De hulpverlener komt zijn verplichtingen na jegens de in de leden 1 en 2 bedoelde wettelijke vertegenwoordigers van de patiënt en de in lid 3 bedoelde personen, tenzij die nakoming niet verenigbaar is met de zorg van een goed hulpverlener.
5. De persoon jegens wie de hulpverlener krachtens de leden 2 of 3 gehouden is de uit deze afdeling jegens de patiënt voortvloeiende verplichtingen na te komen, betracht de zorg van een goed vertegenwoordiger. Deze persoon is gehouden de patiënt zoveel mogelijk bij de vervulling van zijn taak te betrekken.
6. Verzet de patiënt zich tegen een verrichting van ingrijpende aard waarvoor een persoon als bedoeld in de leden 2 of 3 toestemming heeft gegeven, dan kan de verrichting slechts worden uitgevoerd indien zij kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de patiënt te voorkomen.

Artikel 466

1. Is op grond van artikel 465 voor het uitvoeren van een verrichting uitsluitend de toestemming van een daar bedoeld persoon in plaats van die van de patiënt vereist, dan kan tot de verrichting zonder die toestemming worden overgegaan indien de tijd voor het vragen van die toestemming ontbreekt aangezien onverwijlde uitvoering van de verrichting kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de patiënt te voorkomen.
2. Een volgens de artikelen 450 en 465 vereiste toestemming mag worden verondersteld te zijn gegeven, indien de desbetreffende verrichting niet van ingrijpende aard is.

Artikel 467

Van het lichaam afgescheiden anonieme stoffen en delen kunnen, onder de nodige waarborgen in

verband met de persoonlijke levenssfeer, worden gebruikt voor medisch statistisch of ander medisch wetenschappelijk onderzoek, voor zover de patiënt van wie het lichaamsmateriaal afkomstig is, geen bezwaar heeft gemaakt tegen zodanig onderzoek en het onderzoek met de vereiste zorgvuldigheid wordt verricht.

Artikel 468

Van deze afdeling en van artikel 404, artikel 405 lid 2 en artikel 406 kan niet ten nadele van de patiënt worden afgeweken.

Titel 9
Bewaarneming

Artikel 600

Bewaarneming is de overeenkomst waarbij de ene partij, de bewaarnemer, zich tegenover de andere partij, de bewaargever, verbindt een zaak die de bewaargever hem toevertrouwt of zal toevertrouwen, te bewaren en terug te geven.

Artikel 601

1. Indien de overeenkomst door de bewaarnemer in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf is aangegaan, is de bewaargever hem loon verschuldigd.
2. Indien loon is verschuldigd, doch de hoogte niet door partijen is bepaald, is de bewaargever het op de gebruikelijke wijze berekende loon of, bij gebreke daarvan, een redelijk loon verschuldigd.
3. De bewaargever moet aan de bewaarnemer de aan de bewaring verbonden onkosten vergoeden, voor zover deze niet in het loon zijn begrepen, alsook de schade die de bewaarnemer als gevolg van de bewaring heeft geleden.

Artikel 602

De bewaarnemer moet bij de bewaring de zorg van een goed bewaarder in acht nemen.

Artikel 603

1. De bewaarnemer mag de zaak slechts gebruiken voor zover de bewaargever daarvoor toestemming heeft gegeven, of het gebruik nodig is om de zaak in goede staat te houden of te brengen.
2. Zonder toestemming van de bewaargever mag de bewaarnemer de zaak niet aan een derde in bewaring geven, tenzij dit in het belang van de bewaargever noodzakelijk is.
3. Voor gedragingen van een onderbewaarnemer met betrekking tot de zaak is de bewaarnemer op gelijke wijze aansprakelijk als voor eigen gedragingen, tenzij de bewaarneming niet tegen bewaarloon geschiedt en de bewaarnemer tot het in onderbewaring geven genoodzaakt was ten

gevolge van hem niet toe te rekenen omstandigheden.

Artikel 604

De vruchten die de zaak in het tijdvak tussen de ontvangst en de teruggave oplevert, moeten door de bewaarnemer aan de bewaargever worden afgedragen.

Artikel 605

1. De bewaargever kan onverwijlde teruggave en de bewaarnemer onverwijlde terugneming van de zaak vorderen.
2. Wegens gewichtige redenen kan de kantonrechter, op verzoek van een van de partijen, een van lid 1 of van de overeenkomst afwijkend tijdstip voor de teruggave of terugneming bepalen. Dit lid is niet van toepassing in geval van gerechtelijke bewaring.
3. De teruggave moet geschieden op de plaats waar de zaak volgens de overeenkomst moet worden bewaard, tenzij bij de overeenkomst een andere plaats voor de teruggave is aangewezen.
4. De bewaarnemer is gehouden de zaak terug te geven in de staat waarin hij haar heeft ontvangen.

Artikel 606

Indien twee of meer personen tezamen een zaak in bewaring hebben genomen, zijn zij hoofdelijk verbonden tot teruggave daarvan en tot vergoeding van de schade die het gevolg is van een tekortschieten in de nakoming van die verplichting, tenzij de tekortkoming aan geen van hen kan worden toegerekend.

Artikel 607

1. Indien ter zake van een bewaarneming een ceel of een ander stuk aan toonder of order is afgegeven, geldt levering daarvan vóór de aflevering van de daarin aangeduide zaken als levering van die zaken.
2. Lid 1 is niet van toepassing op registergoederen.

Artikel 608

1. Indien een onderbewaarnemer door een bewaargever buiten overeenkomst voor met betrekking tot de zaak geleden schade wordt aangesproken, is hij jegens deze niet verder aansprakelijk dan hij zou zijn als wederpartij bij de overeenkomst, waarbij de bewaargever de zaak in bewaring gegeven heeft.
2. Indien een bewaarnemer buiten overeenkomst voor met betrekking tot de zaak geleden schade wordt aangesproken door een derde die geen bewaargever is, is hij niet verder aansprakelijk dan hij als wederpartij van de bewaargever uit de met deze gesloten overeenkomst zou zijn.
3. Indien een onderbewaarnemer door een zodanige derde wordt aangesproken, is hij niet verder

aansprakelijk dan hij als bewaarnemer op grond van lid 2 zou zijn.
4. De leden 1 tot en met 3 kunnen niet worden ingeroepen door een bewaarnemer of onderbewaarnemer die bij het sluiten van de overeenkomst uit hoofde waarvan hij de zaak ontving, wist of had behoren te weten dat zijn wederpartij jegens degene door wie hij werd aangesproken, niet bevoegd was de zaak aan hem in bewaring te geven.

Artikel 609

1. De hotelhouder is als een bewaarnemer aansprakelijk voor beschadiging of verlies van zaken, die in het hotel zijn meegebracht door een gast die daar zijn intrek heeft genomen.
2. Hij is niet aansprakelijk voor gedragingen van personen die de gast zelf in het hotel heeft meegebracht of uitgenodigd, en voor schade door zaken die de gast zelf heeft meegebracht.
3. Hij heeft op de in lid 1 bedoelde zaken een retentierecht voor al hetgeen hij van de gast te vorderen heeft ter zake van logies, kost, consumpties en als hotelhouder verrichte diensten.

Titel 10
Arbeidsovereenkomst

Afdeling 1
Algemene bepalingen

Artikel 610

1. De arbeidsovereenkomst is de overeenkomst waarbij de ene partij, de werknemer, zich verbindt in dienst van de andere partij, de werkgever, tegen loon gedurende enige tijd arbeid te verrichten.
2. Indien een overeenkomst zowel aan de omschrijving van lid 1 voldoet als aan die van een andere door de wet geregelde bijzondere soort van overeenkomst, zijn de bepalingen van deze titel en de voor de andere soort van overeenkomst gegeven bepalingen naast elkaar van toepassing. In geval van strijd zijn de bepalingen van deze titel van toepassing.

Artikel 610a

Degene die ten behoeve van een ander tegen beloning door die ander gedurende drie opeenvolgende maanden, wekelijks ten minste acht uren dan wel gedurende ten minste vijfendertig uren per maand arbeid verricht, wordt vermoed deze arbeid te verrichten krachtens arbeidsovereenkomst.

Artikel 610b

Indien een arbeidsovereenkomst ten minste drie maanden heeft geduurd, wordt de bedongen arbeid in enige maand vermoed een omvang te hebben gelijk aan de gemiddelde omvang van de arbeid per maand in de drie voorafgaande maanden.

Artikel 612

1. Een minderjarige die de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, is bekwaam tot het aangaan van een arbeidsovereenkomst. Hij staat in alles wat betrekking heeft op die arbeidsovereenkomst met een meerderjarige gelijk en kan zonder bijstand van zijn wettelijke vertegenwoordiger in rechte verschijnen.
2. Indien een daartoe onbekwame minderjarige een arbeidsovereenkomst heeft aangegaan en vervolgens vier weken in dienst van de werkgever arbeid heeft verricht zonder dat zijn wettelijke vertegenwoordiger een beroep op de in de onbekwaamheid gelegen vernietigingsgrond heeft gedaan, wordt hij geacht de toestemming van die vertegenwoordiger tot het aangaan van deze arbeidsovereenkomst te hebben verkregen.
3. Een onbekwame minderjarige die met toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger een arbeidsovereenkomst heeft aangegaan, staat in alles wat betrekking heeft op die arbeidsovereenkomst met een meerderjarige gelijk, behoudens het bepaalde in lid 3.
4. Een onbekwame minderjarige kan niet zonder bijstand van zijn wettelijke vertegenwoordiger in rechte verschijnen, behalve wanneer de rechter is gebleken dat de wettelijke vertegenwoordiger niet bij machte is zich te verklaren.

Artikel 613

De werkgever kan slechts een beroep doen op een schriftelijk beding dat hem de bevoegdheid geeft een in de arbeidsovereenkomst voorkomende arbeidsvoorwaarde te wijzigen, indien hij bij de wijziging een zodanig zwaarwichtig belang heeft dat het belang van de werknemer dat door de wijziging zou worden geschaad, daarvoor naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid moet wijken.

Artikel 613a

1. Een door de werkgever vastgesteld reglement is voor de werknemer slechts verbindend, indien het in de Nederlandse taal is vastgesteld en indien de werknemer schriftelijk heeft verklaard zich met dat reglement te verenigen, en indien tevens is voldaan aan de volgende vereisten:
   1°. dat een volledig exemplaar van het reglement kosteloos door of vanwege de werkgever aan de werknemer is verstrekt;
   2°. dat door of vanwege de werkgever een door deze ondertekend volledig exemplaar van het reglement ter inzage voor een ieder is neergelegd ter griffie van het kantongerecht, binnen wiens rechtsgebied de onderneming, in welke het reglement geldt, is gevestigd;
   3°. dat een volledig exemplaar van het reglement op een voor de werknemer gemakkelijk toegankelijke plaats, zo mogelijk het arbeidslokaal, zodanig opgehangen is en blijft, dat het duidelijk leesbaar is.
2. Het reglement is eveneens slechts verbindend voor zover de inhoud niet in strijd is met de door de werknemer aangegane arbeidsovereenkomst.
3. De nederlegging en de inzage van het reglement ter griffie geschieden kosteloos.

4. Van dit artikel kan niet worden afgeweken.

Artikel 613b

1. Indien gedurende de arbeidsovereenkomst een reglement wordt vastgesteld of het bestaande wordt gewijzigd, is dit nieuwe of gewijzigde reglement voor de werknemer slechts verbindend, indien een volledig exemplaar van het ontwerp daarvan of van de ontworpen wijzigingen hem kort vóór de vaststelling gedurende ten minste veertien dagen kosteloos ter inzage is verstrekt.
2. Indien de werknemer na vaststelling van het nieuwe of gewijzigde reglement mededeelt dat hij zich daarmee niet verenigt, wordt dit aangemerkt als een opzegging van de arbeidsovereenkomst uiterlijk tegen de dag, waarop het nieuwe of gewijzigde reglement in werking zal treden. Is de arbeidsovereenkomst voor een bepaalde tijd aangegaan of liggen tussen de dag waarop het nieuwe of gewijzigde reglement algemeen bekend gemaakt is en die waarop het in werking zal treden minder vrije dagen dan de opzeggingstermijn omvat, dan is de werkgever schadeplichtig.
3. Van dit artikel kan niet worden afgeweken.

Artikel 613c

De werknemer kan niet verklaren dat hij zich verbindt zich met elk in de toekomst vast te stellen reglement of met elke toekomstige wijziging van een bestaand reglement, te verenigen.

Artikel 613d

Van de bepalingen van het reglement kan alleen dan bij bijzondere overeenkomst worden afgeweken, indien deze schriftelijk is aangegaan.

Artikel 614

De termijn, bedoeld in artikel 52 lid 1 onder d van Boek 3, begint met betrekking tot uit deze titel voortvloeiende vernietigingsgronden met de aanvang van de dag volgende op die waarop een beroep op een desbetreffend beding is gedaan.

Artikel 615

1. De bepalingen van deze titel zijn niet van toepassing op de arbeidsovereenkomst tussen de rederij en de schipper en op die tussen de schipper en de scheepsofficieren en scheepsgezellen.
2. Zij zijn voorts niet van toepassing ten aanzien van personen in dienst van de overheid, tenzij zij, hetzij vóór of bij de aanvang van de dienstbetrekking door of namens partijen, hetzij bij wettelijke regeling, van toepassing zijn verklaard.

Afdeling 2

Loon

Artikel 616

De werkgever is verplicht de werknemer zijn loon op de bepaalde tijd te voldoen.

Artikel 617

1. De vastgestelde vorm van loon mag niet anders zijn dan:
   a. geld;
   b. indien die vorm van loon gewoonte is of wenselijk is wegens de aard van de onderneming van de werkgever: zaken, geschikt voor het persoonlijk gebruik van de werknemer en zijn huisgenoten, met uitzondering van alcoholhoudende drank en andere voor de gezondheid schadelijke genotmiddelen;
   c. het gebruik van een woning, alsmede luchtkoeling daarvan en het gebruik van water en elektra;
   d. diensten, voorzieningen en werkzaamheden door of voor rekening van de werkgever te verrichten, onderricht, kost en inwoning daaronder begrepen;
   e. effecten, vorderingen, andere aanspraken en bewijsstukken daarvan.
2. Aan de in lid 1 onder b, c en d bedoelde zaken, diensten en voorzieningen mag geen hogere waarde worden toegekend dan die welke met de werkelijke waarde daarvan overeenkomt.

Artikel 618

Indien geen loon is vastgesteld, heeft de werknemer aanspraak op het loon dat ten tijde van het sluiten van de overeenkomst voor arbeid als de overeengekomene gebruikelijk was of, bij gebreke van een dergelijke maatstaf, op een loon dat met inachtneming van de omstandigheden van het geval naar billijkheid wordt bepaald.

Artikel 618a

1. Het loon per dag wordt vastgesteld:
   a. door het uurloon te vermenigvuldigen met het gemiddelde aantal werkuren per week van de betrokken werknemer en het verkregen product te delen door zes of vijf;
   b. door het weekloon te delen door zes of vijf;
   c. door het maandloon te delen door vijfentwintig of twintig; afhankelijk of op de werknemer respectievelijk van toepassing is de zesdaagse of vijfdaagse werkweek.
2. Indien de werknemer slechts bij tussenpozen in de onderneming werkzaam is, wordt het dagloon geacht gelijk te zijn aan hetgeen soortgelijke werknemers gedurende een jaar gemiddeld plegen te verdienen, gedeeld door driehonderd of tweehonderdveertig, afhankelijk of op de werknemer respectievelijk de zesdaagse- of vijfdaagse werkweek van toepassing is.

Artikel 619

1. Indien het loon voor het geheel of voor een gedeelte bestaat in een bedrag dat afhankelijk is gesteld van enig gegeven dat uit de boeken, bescheiden of andere gegevensdragers van de werkgever moet kunnen blijken, heeft de werknemer het recht van de werkgever overlegging te verlangen van zodanige bewijsstukken, als hij nodig heeft om dat gegeven vast te kunnen stellen.
2. Partijen kunnen bij schriftelijke overeenkomst of bij reglement overeenkomen aan wie, in afwijking van lid 1, overlegging van genoemde bewijsstukken zal geschieden. Als zodanig kunnen niet worden aangewezen werknemers die in dienst van de werkgever met de boekhouding zijn belast.
3. Slechts aan de werknemer komt de bevoegdheid toe om ter vernietiging van een beding dat afwijkt van lid 1 of lid 2, tweede volzin, een beroep op de vernietigingsgrond te doen.
4. De overlegging van de bewijsstukken door of vanwege de werkgever geschiedt desverlangd onder de uitdrukkelijke verplichting tot geheimhouding door de werknemer en degene die hem overeenkomstig lid 2 vervangt; de vervanger kan echter nimmer tot geheimhouding tegenover de werknemer worden verplicht, behoudens voor zover het betreft de winst in de onderneming van de werkgever of in een deel daarvan gemaakt.

Artikel 620

1. De voldoening van het in geld vastgestelde loon geschiedt in Suriname wettig betaalmiddel of door girale betaling overeenkomstig artikel 114 van Boek 6.
2. De voldoening van het in geld vastgestelde loon kan in buitenlands geld geschieden, indien dit overeengekomen is. De werknemer is echter bevoegd voldoening in Suriname gangbaar geld te verlangen met ingang van de tweede komende betaaldag. Indien omrekening nodig is, geschiedt deze naar de koers, bedoeld in de artikelen 124 en 126 van Boek 6.
3. De voldoening van het in andere bestanddelen dan in geld vastgestelde loon geschiedt volgens hetgeen daarover is overeengekomen of, als daarover niets is overeengekomen, volgens het gebruik.

Artikel 621

1. Voldoening van het loon, anders dan bij artikel 620 is bepaald of, in andere vormen vastgesteld dan door artikel 617 is toegestaan, is niet bevrijdend. De werknemer behoudt het recht om betaling van het verschuldigde loon of, zo dit in een andere vorm dan geld is vastgesteld, de waarde van de verschuldigde prestatie van de werkgever te verzoeken zonder gehouden te zijn het bij de niet-bevrijdende voldoening ontvangene terug te geven.
2. Niettemin kan de rechter bij toewijzing van het verzoek van de werknemer de veroordeling beperken tot zodanig bedrag als hem met het oog op de omstandigheden billijk zal voorkomen, maar uiterlijk tot de som waarop de door de werknemer geleden schade zal worden vastgesteld.
3. Een rechtsvordering van de werknemer op grond van dit artikel verjaart door verloop van zes maanden na de dag waarop de niet-bevrijdende voldoening plaatsvindt.

Artikel 622

De voldoening van in geld vastgesteld loon die niet met toepassing van artikel 114 van Boek 6 plaatsvindt, geschiedt hetzij ter plaatse waar de arbeid in de regel wordt verricht, hetzij ten kantore van de werkgever indien dit is gelegen in hetzelfde district als waarin de meerderheid van de werknemers woont, hetzij aan de woning van de werknemer, ter keuze van de werkgever.

Artikel 623

1. De werkgever is verplicht het in geld naar tijdruimte vastgesteld loon te voldoen telkens na afloop van het tijdvak waarover het loon op grond van de overeenkomst moet worden berekend, met dien verstande dat het tijdvak voor voldoening niet korter is dan één week en niet langer is dan één maand.
2. Het tijdvak na afloop waarvan het loon moet worden voldaan, kan bij schriftelijke overeenkomst of bij reglement worden verlengd, maar niet langer dan tot een maand wanneer het tijdvak waarover het loon op grond van de overeenkomst moet worden berekend, korter is dan een maand.
3. Slechts aan de werknemer komt de bevoegdheid toe om ter vernietiging van een beding dat afwijkt van dit artikel, een beroep op de vernietigingsgrond te doen.

Artikel 624

1. Indien het in geld vastgestelde loon afhankelijk is van de uitkomsten van de te verrichten arbeid, houdt de werkgever de betalingstermijnen aan die gelden voor het naar tijdruimte vastgestelde loon voor vergelijkbare arbeid, tenzij met inachtneming van artikel 623 andere termijnen zijn overeengekomen.
2. Indien op de betaaldag het bedrag van het loon als genoemd in lid 1 nog niet te bepalen is, is de werkgever verplicht tot voldoening van een voorschot ten bedrage van het loon waarop de werknemer gemiddeld per betalingstermijn aanspraak kon maken over de drie maanden voorafgaande aan de betaaldag of, indien dat niet mogelijk is, ten bedrage van het voor vergelijkbare arbeid gebruikelijke loon.
3. Schriftelijk kan worden overeengekomen dat het voorschot op een lager bedrag wordt gesteld, maar niet op minder dan drie vierde van het gemiddelde loon over drie maanden voorafgaande aan de betaaldag onderscheidenlijk van het voor vergelijkbare arbeid gebruikelijke loon.
4. Voor zover het in geld vastgestelde loon bestaat in een bedrag dat afhankelijk is gesteld van enig gegeven dat uit de boeken, bescheiden of andere gegevensdragers van de werkgever moet kunnen blijken, is de werkgever tot voldoening verplicht telkens wanneer het bedrag van dat loon kan worden bepaald, met dien verstande dat ten minste eenmaal per jaar voldoening plaatsvindt.
5. Slechts aan de werknemer komt de bevoegdheid toe om ter vernietiging van een beding dat afwijkt van dit artikel, een beroep op de vernietigingsgrond te doen.

Artikel 625

1. Voor zover het in geld vastgesteld loon of het gedeelte dat overblijft na aftrek van hetgeen door de werkgever overeenkomstig artikel 628 mag worden verrekend en na aftrek van hetgeen waarop derden overeenkomstig artikel 633 rechten doen gelden, niet wordt voldaan uiterlijk de derde werkdag na die waarop ingevolge artikel 623 en artikel 624 lid 1 de voldoening had moeten geschieden, heeft de werknemer, indien dit niet-voldoen aan de werkgever is toe te rekenen, aanspraak op een verhoging wegens vertraging. Deze verhoging bedraagt voor de vierde tot en met de achtste werkdag vijf procent per dag en voor elke volgende werkdag een procent, met dien verstande dat de verhoging in geen geval de helft van het verschuldigde te boven zal gaan. Niettemin kan de rechter de verhoging beperken tot zodanig bedrag als hem met het oog op de omstandigheden billijk zal voorkomen.
2. Van dit artikel kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.

Artikel 626

1. De werkgever is verplicht bij elke voldoening van het in geld vastgestelde loon de werknemer een schriftelijke opgave te verstrekken van het loonbedrag, van de bedragen waaruit dit is samengesteld, van de bedragen die op het loonbedrag zijn ingehouden, alsmede van het bedrag van het loon waarop een persoon van de leeftijd van de werknemer over de termijn waarop het loon is berekend als wettelijk minimumloon aanspraak heeft.
2. De opgave vermeldt voorts de naam van de werkgever en van de werknemer, de datum van indiensttreding, de termijn waarover het loon is berekend, alsmede de overeengekomen arbeidsduur.
3. Van dit artikel kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.

Artikel 627

Geen loon is verschuldigd voor de tijd gedurende welke de werknemer de bedongen arbeid niet heeft verricht.

Artikel 628

1. De werknemer behoudt het recht op het naar tijdruimte vastgestelde loon indien hij de overeengekomen arbeid niet heeft verricht door een oorzaak die in redelijkheid voor rekening van de werkgever behoort te komen.
2. Indien hem krachtens enige wettelijk voorgeschreven verzekering of krachtens enige verzekering of uit enig fonds waarin de deelneming is overeengekomen bij of voortvloeit uit de arbeidsovereenkomst, een geldelijke uitkering toekomt, wordt het loon verminderd met het bedrag van die uitkering.
3. Indien het loon in geld op andere wijze dan naar tijdruimte is vastgesteld, zijn de bepalingen van dit artikel van toepassing, met dien verstande dat als loon wordt beschouwd het gemiddelde loon dat de werknemer, wanneer hij niet verhinderd was geweest, gedurende die tijd had kunnen verdienen.
4. Het loon wordt echter verminderd met het bedrag van de onkosten die de werknemer zich door het niet-verrichten van de arbeid heeft bespaard.

5. Van de leden 1 tot en met 4 kan voor de eerste zes maanden van de arbeidsovereenkomst slechts bij schriftelijke overeenkomst of bij reglement worden afgeweken ten nadele van de werknemer.
6. In geval van elkaar opvolgende arbeidsovereenkomsten in de zin van artikel 667c kan een afwijking als bedoeld in lid 5 in totaal voor ten hoogste zes maanden worden overeengekomen.
7. Na het verstrijken van de termijn, bedoeld in lid 5, kan van dit artikel slechts bij collectieve arbeidsovereenkomst of bij regeling door of namens een daartoe bevoegd overheidsorgaan worden afgeweken ten nadele van de werknemer.

Artikel 628a

1. Indien een arbeidsomvang van minder dan vijftien uren per week is overeengekomen en de tijdstippen waarop de arbeid moet worden verricht niet zijn vastgelegd, dan wel indien de omvang van de arbeid niet of niet eenduidig is vastgelegd, heeft de werknemer voor iedere periode van minder dan drie uren waarin hij arbeid heeft verricht, recht op het loon waarop hij aanspraak zou hebben indien hij drie uren arbeid zou hebben verricht.
2. Van dit artikel kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.

Artikel 629

1. De werknemer behoudt zijn recht op het naar tijdsruimte vastgestelde loon voor een betrekkelijk korte tijd, doch ten minste voor een periode van zes weken, wanneer hij ten gevolge van ziekte of ongeval verhinderd is geweest zijn arbeid te verrichten.
2. De werknemer heeft het in lid 1 bedoelde recht niet:
   a. indien de ziekte of het ongeval door zijn opzet is veroorzaakt of het gevolg is van een gebrek, waarover hij bij het aangaan van de overeenkomst de werkgever opzettelijk valse inlichtingen heeft verstrekt;
   b. voor de tijd, gedurende welke door zijn toedoen zijn genezing wordt belemmerd of vertraagd;
   c. voor de tijd, gedurende welke hij, hoewel hij daartoe in staat is, zonder deugdelijke grond passende arbeid als bedoeld in artikel 658a lid 2 voor de werkgever niet verricht;
   d. voor de tijd, gedurende welke hij zonder deugdelijke grond weigert mee te werken aan door de werkgever of door een door hem aangewezen deskundige gegeven redelijke voorschriften of getroffen maatregelen die erop gericht zijn om de werknemer in staat te stellen passende arbeid als bedoeld in artikel 658a lid 2 te verrichten.
3. Voor de toepassing van lid 1 worden perioden waarin de werknemer tengevolge van ziekte of ongeval verhinderd is geweest zijn arbeid te verrichten, samengeteld, indien zij elkaar met een onderbreking van minder dan vier weken opvolgen, tenzij de ongeschiktheid redelijkerwijs niet geacht kan worden voort te vloeien uit dezelfde oorzaak.
4. Eveneens behoudt de werknemer het recht op het naar tijdsruimte vastgestelde loon voor een korte naar billijkheid te berekenen tijd, wanneer hij hetzij tengevolge van de vervulling van een door wet of overheid, zonder geldelijke vergoeding, opgelegde verplichting, welke

vervulling niet in zijn vrije tijd kon geschieden, hetzij tengevolge van zeer bijzondere persoonlijk omstandigheden, verhinderd is geweest zijn arbeid te verrichten.

5. Onder zeer bijzondere omstandigheden worden voor de toepassing van dit artikel in ieder geval begrepen: bevalling van de echtgenote van de werknemer en het overlijden en de lijkbezorging van een van zijn huisgenoten of een van zijn bloed- en aanverwanten in de rechte lijn en in de tweede graad van de zijlijn. Onder de vervulling van een door de wet of overheid opgelegde verplichting wordt mede begrepen de uitoefening van het actief kiesrecht.
6. Artikel 628 leden 2, 3 en 4 is van overeenkomstige toepassing.
7. Van dit artikel kan ten nadele van de werknemer slechts in zoverre worden afgeweken dat bedongen kan worden dat de werknemer voor de eerste twee dagen van het in lid 1 bedoelde tijdvak geen recht op loon heeft.

Artikel 630

1. De werkgever die tijdelijk is verhinderd het loon, voor zover dit in een andere vorm dan in geld is vastgesteld, te voldoen zonder dat deze verhindering het gevolg is van een eigen toedoen van de werknemer, is aan deze een vergoeding schuldig, waarvan het bedrag bij overeenkomst wordt vastgesteld of, bij gebreke van een overeenkomst, door de rechter wordt bepaald volgens het gebruik of de billijkheid.
2. Van dit artikel kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.

Artikel 631

1. Een beding waarbij de werkgever het recht krijgt enig bedrag van het loon op de betaaldag in te houden, is nietig, onverminderd de bevoegdheid van de werknemer om de werkgever een schriftelijke volmacht te verlenen om uit het uit te betalen loonbetalingen in zijn naam te verrichten. Deze volmacht is te allen tijde herroepelijk.
2. Bedingen waarbij de werknemer zich jegens de werkgever verbindt het ontvangen loon of zijn overige inkomsten of een gedeelte daarvan op bepaalde wijze te besteden en bedingen waarbij de werknemer zich verbindt zijn benodigdheden op een bepaalde plaats of bij een bepaalde persoon aan te schaffen, zijn nietig.
3. De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing op het beding waarbij de werknemer zich verbindt deel te nemen aan een ziektekosten-, ongevallen-, pensioen- of spaarregeling onder overheidstoezicht of die is ondergebracht bij een onder overheidstoezicht staande instelling.
4. Voor de nakoming van een beding als bedoeld in lid 3 mag de werkgever de daartoe nodige bedragen op het loon van de werknemer inhouden; hij is alsdan verplicht deze bedragen overeenkomstig het beding ten behoeve van de werknemer te voldoen.
5. Op de deelneming door een minderjarige aan een regeling als bedoeld in lid 3 is artikel 612 van overeenkomstige toepassing.
6. Indien de werknemer ingevolge een nietig beding als bedoeld in lid 2 een overeenkomst met de werkgever of een derde heeft aangegaan, kan hij in rechte verzoeken dat hetgeen hij uit dien hoofde heeft voldaan hem door de werkgever wordt vergoed. Indien hij de overeenkomst met de werkgever heeft aangegaan, heeft hij bovendien de bevoegdheid de overeenkomst te vernietigen.

7. De rechter kan bij toewijzing van een verzoek van de werknemer op grond van lid 6 de verplichting tot betaling van de werkgever beperken tot zodanig bedrag als hem met het oog op de omstandigheden billijk voorkomt, maar uiterlijk tot de som waarop hij de door de werknemer geleden schade vaststelt.
8. Een rechtsvordering van de werknemer op grond van dit artikel verjaart door verloop van zes maanden na de dag van het ontstaan van het vorderingsrecht.

Artikel 632

1. Behalve bij het einde van de arbeidsovereenkomst, is verrekening door de werkgever van zijn schuld ter zake van het uit te betalen loon slechts toegelaten met de volgende vorderingen op de werknemer:
   a. de door de werknemer aan de werkgever verschuldigde schadevergoeding;
   b. de boetes, door de werknemer volgens artikel 650 aan de werkgever verschuldigd, mits door deze een schriftelijk bewijs wordt afgegeven, die het bedrag vermeldt van iedere boete alsmede de tijd waarop en de reden waarom zij is opgelegd, met opgave van de overtreden bepaling van het reglement of van een schriftelijk aangegane overeenkomst;
   c. de voorschotten op het loon, door de werkgever in geld aan de werknemer verstrekt, mits daarvan schriftelijk blijkt;
   d. het bedrag van hetgeen op het loon te veel is betaald;
   e. de huurprijs van een woning of een andere ruimte, een stuk grond of van werktuigen, machines en gereedschappen, door de werknemer in eigen bedrijf gebruikt en die bij schriftelijke overeenkomst door de werkgever aan de werknemer zijn verhuurd.
2. Verrekening heeft geen plaats op het deel van het loon waarop beslag onder de werkgever niet geldig kan zijn. Ter zake van hetgeen de werkgever krachtens lid 1 onder b zou kunnen vorderen, mag door hem bij elke voldoening van het loon niet meer worden verrekend dan een tiende gedeelte van het in geld vastgestelde loon dat alsdan zou moeten worden voldaan.
3. Hetgeen de werkgever uit hoofde van een op het loon gelegd beslag inhoudt, komt in mindering op het voor verrekening toegelaten maximum.
4. Een beding waardoor de werkgever een ruimere bevoegdheid tot verrekening zou krijgen, is vernietigbaar, met dien verstande dat de werknemer bevoegd is tot vernietiging ter zake van elke afzonderlijke verrekeningsverklaring van de werkgever die van de geldigheid van het beding uitgaat.

Artikel 632a

Beslag onder de werkgever op het door deze aan de werknemer verschuldigde loon is niet verder geldig dan tot een twee vijfde gedeelte van het in geld vastgestelde loon. Geen beperking geldt, indien het beslag dient tot verhaal van onderhoud, waarop hij, te wiens behoeve het beslag wordt gelegd, volgens de wet aanspraak heeft.

Artikel 633

1. Overdracht, verpanding of elke andere handeling waardoor de werknemer enig recht op zijn loon aan derden toekent, is slechts in zover geldig als een beslag op zijn loon geldig zou zijn.
2. Een volmacht tot de vordering van loon wordt schriftelijk verleend. Deze volmacht is te allen tijde herroepelijk.
3. Van dit artikel kan niet worden afgeweken.

Afdeling 3
Arbeidsbescherming gezin

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 633a

1. In deze afdeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
   a. Minister: de minister belast met de zorg inzake arbeidsaangelegenheden;
   b. bevallingsverlof: de vrijstelling van dienst na de bevalling zoals geregeld in artikel 633c lid 2;
   c. onderscheid: direct en indirect onderscheid alsmede de opdracht tot het maken van onderscheid;
   d. direct onderscheid: onderscheid tussen mannen en vrouwen. Onder direct onderscheid wordt mede verstaan onderscheid op grond van zwangerschap, bevalling en moederschap;
   e. indirect onderscheid: onderscheid op grond van andere hoedanigheden dan het geslacht;
   f. loon: de naar tijdsruimte vastgestelde vergoeding die de werkgever aan de werknemer verschuldigd is voor de bedongen arbeid;
   g. vader: de mannelijke werknemer van wie de echtgenote of bij de werkgever geregistreerde partner, zwanger of bevallen is van een kind;
   h. vakvereniging: vereniging van werknemers als bedoeld in de Wet Vrijheid van Vakvereniging (S.B. 2016 no. 151);
   i. werkgever: de werkgever in de zin van artikel 610 lid 1;
   j. werknemer: de werknemer in de zin van artikel 610 lid 1;
   k. zwangerschapsverlof: verlof voor de bevalling zoals geregeld in artikel 633c lid 1.
   l. partner:
      1°. de echtgeno(o)t(e) van de werknemer;
      2°. degene, die met de werknemer een duurzame gemeenschappelijke huishouding onderhoudt.
   m. duurzame gemeenschappelijke huishouding: een huishouding niet voortvloeiende uit een huwelijk van een werknemer en een partner met het hoofd- en werkelijk verblijf in dezelfde woning hetgeen blijkt uit een uittreksel van het Centraal Bureau voor Burgerzaken en welke gedurende een periode van minimaal 18 (achttien) maanden is geregistreerd bij de werkgever ten tijde van de melding zoals genoemd in artikel 633f.
   n. Fonds: het Fonds Voorzieningen Ouderschapsverlof, als bedoeld in artikel 10 van

de Wet Arbeidsbescherming Gezin (S.B. 2019 no. 64);

o. vaderschapsverlof: de vrijstelling van dienst zoals geregeld in artikel 633d;

p. adoptie: de wettelijke aanname van een persoon als kind ingevolge de Surinaamse wetgeving.

2. Deze afdeling is niet van toepassing op de arbeidsverhouding van Landsdienaren als bedoeld in artikel 1 van de Personeelswet (S.B. 1962 no. 95 zoals laatstelijk gewijzigd bij SB 1987 no. 93), behoudens het bepaalde in artikel 19 lid 3 van de Wet Arbeidsbescherming Gezin (S.B. 2019 no. 64).

Onderscheid

Artikel 633b

1. Het is de werkgever verboden onderscheid te maken tussen mannen en vrouwen bij het aangaan, wijzigen en beëindigen van de arbeidsovereenkomst, de toepassing van arbeidsvoorwaarden en bij de regeling van de arbeidsomstandigheden, opleiding en scholing van de werknemer.

2. Van lid 1 mag worden afgeweken:

a. voor zover het betreft het aangaan van de arbeidsovereenkomst en het verstrekken van opleiding en scholing, indien het gemaakte onderscheid is gebaseerd op een kenmerk dat verband houdt met het geslacht en dat kenmerk wegens de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteiten of de context waarin deze worden uitgevoerd, een wezenlijk en bepalend beroepsvereiste is, mits het doel legitiem is en het vereiste evenredig aan dat doel is;

b. indien het bedingen betreft die op de bescherming van de vrouw, met name in verband met zwangerschap en moederschap, betrekking hebben;

c. indien het tijdelijke bedingen betreft die zijn gericht op feitelijke gelijkstelling van mannen en vrouwen.

3. Het in lid 1 neergelegde verbod van onderscheid geldt niet ten aanzien van indirect onderscheid indien dat onderscheid objectief gerechtvaardigd wordt door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

4. Elk beding in strijd met lid 1, met uitzondering van het in lid 2 bepaalde, is nietig.

5. Indien de vrouwelijke werknemer die meent dat in haar nadeel een onderscheid is of wordt gemaakt als bedoeld in dit artikel, in rechte feiten aanvoert die dat onderscheid kunnen doen vermoeden, dient de werkgever te bewijzen dat niet in strijd met dit artikel is gehandeld.

§ 2. Ouderschapsverlof

Zwangerschaps- en bevallingsverlof

Artikel 633c

1. De werknemer heeft recht op zwangerschapsverlof gedurende tenminste 4 (vier) weken en ten hoogste 6 (zes) weken voor de vermoedelijke datum van bevalling.

2. De werknemer heeft recht op verlof gedurende tenminste 10 (tien) en ten hoogste 12 (twaalf) weken aansluitend op de werkelijke datum van bevalling als bevallingsverlof.
De in lid 2 genoemde, in weken uitgedrukte verlofperiode kunnen bij staatsbesluit met in acht neming van de fasering van de uitvoering van deze afdeling, de economische situatie van Suriname en de financiële positie van het Fonds en gehoord de organisaties van werknemers en werkgevers worden verlengd tot een maximum van 24 (vierentwintig) weken, waarbij tevens de voorwaarden die voor de uitbreiding gelden, zullen worden vastgelegd.
3. Het zwangerschapsverlof en het bevallingsverlof, bedoeld in lid 1 en lid 2, duren samen 16 (zestien) weken. Voor vrouwen die bevallen van meerlingen, waarbij drie of meer kinderen worden geboren, zal het bevallingsverlof tot een maximum van 24 (vierentwintig) weken worden verlengd.
4. De werknemer is verplicht zwangerschapsverlof en bevallingsverlof op te nemen.
5. Indien een werknemer in de aangegeven periode van verlof wegens zwangerschapsverlof een miskraam krijgt of van een doodgeboren kind of kort na de geboorte gestorven kind bevalt, behoudt zij het recht op bevallingsverlof van 6 (zes) weken na het moment van die miskraam of bevalling van een doodgeboren kind of kort na de geboorte gestorven kind.
6. In het geval van een voorgenomen adoptie van een kind jonger dan 18 (achttien) maanden heeft de adoptiemoeder recht op betaald verlof gelijk aan 6 (zes) weken vanaf de aanvang van het wettelijk toegestaan feitelijk verblijf van het kind in de huishouding van de moeder.
7. De werkgever is verplicht zwangerschapsverlof en bevallingsverlof en het verlof geregeld in lid 8 te verlenen.

Vaderschapsverlof

Artikel 633d

1. De vader heeft recht op betaald verlof:
   a. op de dag van de bevalling van zijn partner conform het Burgerlijk Wetboek;
   b. 3 (drie) werkdagen aansluitend op de dag van de bevalling;
   c. 2 (twee) werkdagen onmiddellijk na verloop van het bevallingsverlof;
   d. 2 (twee) werkdagen op te nemen in de eerste 4 (vier) maanden na de bevalling, in overleg met de werkgever.
2. De vader is gerechtigd doch draagt tevens de plicht tot het genieten van vaderschapsverlof.
3. Onverminderd het bepaalde in lid 1 komt de vader of een familielid in de eerste graad of de tweede graad van de vader of de moeder in aanmerking voor bijzonder verlof gelijk aan het bevallingsverlof of het resterend deel daarvan, indien de moeder tijdens of na de bevalling komt te overlijden. De betaling van deze werknemers geschiedt eveneens uit het Fonds.
4. Onverminderd het bepaalde in lid 1 komt de vader of een familielid in de eerstegraad of de tweede graad van de vader of de moeder in aanmerking voor bijzonder verlof gelijk aan het bevallingsverlof of het resterend deel daarvan, wanneer de moeder tijdens het bevallingsverlof door ziekte of hospitalisatie niet in staat is het geboren kind te verzorgen. De betaling van deze werknemers geschiedt eveneens uit het Fonds.

5. In het geval van een voorgenomen adoptie van een kind jonger dan 18 (achttien) maanden heeft de adoptievader recht op minimaal 5 (vijf) werkdagen betaald vaderschapsverlof binnen de eerste 4 (vier) maanden vanaf de aanvang van het wettelijk toegestaan feitelijk verblijf van het kind in de huishouding van de vader.
6. Bij een miskraam heeft de vader ook recht op een dag betaald verlof.
7. De werkgever is verplicht het vaderschapsverlof aan de werknemer te verlenen.

Artikel 633e

1. De werknemer bepaalt op grond van een door een behandelende huisarts, verloskundige of medisch specialist of diens vervanger vastgestelde vermoedelijke datum van bevalling en met inachtneming van het bepaalde in artikel 633c, de ingangsdatum van het zwangerschapsverlof.
2. Het is de werkgever verboden om de aanspraak op betaald vakantieverlof krachtens de Vakantiewet (S.B. 1975 no. 164) in te minderen op grond van genoten of toekomstig zwangerschapsverlof en bevallingsverlof.

Meldingsplicht

Artikel 633f

1. De werknemer is verplicht om uiterlijk aan het eind van de 20 (twintig) weken van de zwangerschap deze te melden aan de werkgever alsmede de vermoedelijke datum van bevalling hetgeen moet blijken uit een schriftelijke verklaring van een behandelende huisarts of diens vervanger, verloskundige of medisch specialist.
2. De vrouwelijke werknemer en de vader maken uiterlijk aan het eind van 20 (twintig) weken van de zwangerschap, schriftelijk bekend op welke wijze ze hun zwangerschaps- en bevallingsverlof en het vaderschapsverlof wensen op te nemen. De werknemer heeft het recht om tot uiterlijk 6 (zes) weken voor de vermoedelijke datum van bevalling, de wijze waarop ze het verlof wenst op te nemen, te wijzigen, met inachtneming van de termijnen van artikel 633c.
3. De vrouwelijke werknemer en indien van toepassing de vader zullen spoedig na de bevalling middels een geboorteakte van het Centraal Bureau voor Burgerzaken, de bevalling kenbaar maken aan de werkgever, doch uiterlijk 7 (zeven) werkdagen na de bevalling.
4. De meldingsplicht geldt ook bij de adoptie van een pasgeboren kind als genoemd in artikel 633c lid 6.
5. Het is de werknemer verboden om onjuiste informatie te verstrekken aan de werkgever.

Ontslagbescherming

Artikel 633g

1. De werkgever mag de arbeidsovereenkomst met een werknemer niet opzeggen gedurende de zwangerschap en na haar bevalling anders dan vanwege dringende redenen. Het gestelde in de eerste volzin is niet van toepassing indien de formele ontslagprocedure al was ingezet vóór de datum van de melding van de zwangerschap.

2. De werkgever mag de arbeidsovereenkomst met een werknemer niet opzeggen gedurende de periode waarin zij bevallingsverlof als bedoeld in artikel 633c geniet en na werkhervatting, dan wel aansluitend op een periode van ongeschiktheid tot het verrichten van arbeid die haar oorzaak vindt in de bevalling of de daaraan voorafgaande zwangerschap en die aansluit op dat bevallingsverlof, anders dan vanwege dringende redenen.
3. De werknemer die zwangerschaps- en bevallingsverlof heeft genoten, heeft het recht om terug te keren naar het werk en wel in dezelfde dan wel een gelijkwaardige functie en met behoud van dezelfde beloning en voorzieningen.
4. De werkgever mag de werknemer niet ontslaan of op andere wijze benadelen in zijn arbeidsvoorwaarden wegens de omstandigheid dat de werknemer vaderschapsverlof heeft aangevraagd of vaderschapsverlof aan hem is verleend.
5. Elke beëindiging van de dienstbetrekking en elk beding in strijd met de leden 1 tot en met 4, is nietig.

Arbeidsomstandigheden

Artikel 633h

1. De werkgever en vakvereniging of bij gebreke daarvan de werknemer die zwanger is of borstvoeding geeft, maken ten aanzien van de uitvoering van de werkzaamheden, indien nodig na advies van de huisarts, verloskundige of specialist, afspraken over:
    a. nachtarbeid;
    b. staand en lopend werk;
    c. het recht de arbeid af te wisselen met één of meer rustperiodes buiten de rustperiodes bedoeld in artikel 8 en 9 van de Arbeidswet (S.B. 1963 No. 163, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2001 No. 71).
2. De werkgever mag de werknemer geen nachtarbeid doen verrichten, gedurende de zwangerschap en gedurende ten minste 4 (vier) weken onmiddellijk volgend op het bevallingsverlof indien de werknemer daartoe een geneeskundige verklaring van de behandelende arts overlegt.
3. Indien de zwangere werknemer een geneeskundige verklaring van de behandelende arts overlegt waaruit blijkt dat zij in het geheel geen staand werk mag verrichten, mag de werkgever haar daartoe niet verplichten.
4. De arbeid van een zwangere werknemer wordt zodanig georganiseerd, dat rekening wordt gehouden met haar specifieke omstandigheden.
5. De werkgever stelt de zwangere werknemer in de gelegenheid de noodzakelijke zwangerschapsonderzoeken te ondergaan indien deze alleen tijdens de werktijd kunnen worden verricht. Zij behoudt haar aanspraak op het naar tijdruimte vastgesteld loon, indien zij door het bedoelde zwangerschapsonderzoek verhinderd is geweest haar arbeid te verrichten.
6. Het is de werknemer verboden gedurende het zwangerschapsverlof, het bevallingsverlof of het vaderschapsverlof tegen betaling, in wèlke vorm dan ook, arbeid te verrichten.
7. Elk beding waarbij ten nadele van de zwangere werknemer in dit artikel wordt afgeweken van het eerste tot en met vijfde lid, is nietig.

Afdeling 4
Vakantie en verlof

Artikel 634

De Vacantiewet (S.B. 1975 no. 164) is van toepassing.

Afdeling 5
Enkele bijzondere bedingen in de arbeidsovereenkomst

Artikel 650

1. De werkgever kan slechts boete stellen op de overtreding van de voorschriften van de arbeidsovereenkomst of van een reglement, indien in de arbeidsovereenkomst of het reglement de voorschriften op de overtreding waarvan boete is gesteld en het bedrag van de boete zijn vermeld.
2. De overeenkomst waarbij boete wordt bedongen, wordt schriftelijk aangegaan.
3. De overeenkomst of het reglement waarbij boete is bedongen, vermeldt nauwkeurig de bestemming van de boete. Zij mogen noch onmiddellijk noch middellijk strekken tot persoonlijk voordeel van de werkgever zelf of van degene aan wie de werkgever de bevoegdheid heeft verleend om aan werknemers een boete op te leggen.
4. Iedere boete, in een overeenkomst of reglement bedongen, is op een bepaald bedrag gesteld, uitgedrukt in het geld waarin het loon in geld is vastgesteld.
5. Binnen een week mag aan de werknemer geen hoger bedrag aan gezamenlijke boetes worden opgelegd dan zijn in geld vastgesteld loon voor een halve dag. Geen afzonderlijke boete mag hoger dan dit bedrag worden gesteld.
6. Elk beding in strijd met enige bepaling van dit artikel is nietig.
7. Onder het stellen en bedingen van boete in de zin van dit artikel wordt begrepen het door de werkgever bedingen van boete als bedoeld in de artikelen 91 tot en met 94 van Boek 6.

Artikel 651

1. De mogelijkheid een boete op te leggen laat het recht op schadevergoeding op grond van de wet onverlet. Echter mag de werkgever ter zake van eenzelfde feit niet boete heffen en tevens aanspraak maken op schadevergoeding.
2. Elk beding in strijd met de tweede volzin van lid 1 is nietig.

Artikel 652

Een proeftijd, gedurende welke ieder der partijen bevoegd is de dienstbetrekking zonder opzegging of zonder inachtneming van de voor opzegging geldende bepalingen te doen eindigen, kan, op straffe van nietigheid, uitsluitend bij schriftelijke overeenkomst worden overeengekomen. Elk beding waarbij de proeftijd niet voor beide partijen gelijk, of op langer dan twee maanden gesteld wordt, alsmede elk beding, waarbij door het aangaan van een nieuwe

proeftijd de gezamenlijke proeftijden langer dan twee maanden worden, is nietig.

Artikel 653

1. Een beding tussen de werkgever en de werknemer waarbij deze laatste wordt beperkt in zijn bevoegdheid om na het einde van de overeenkomst op zekere wijze werkzaam te zijn, is slechts geldig, indien de werkgever dit schriftelijk is overeengekomen met een meerderjarige werknemer.
2. De rechter kan zulk een beding geheel of gedeeltelijk vernietigen op grond dat, in verhouding tot het te beschermen belang van de werkgever, de werknemer door dat beding onbillijk wordt benadeeld.
3. Aan een beding als bedoeld in lid 1 kan de werkgever geen rechten ontlenen, indien hij wegens de wijze waarop de overeenkomst is geëindigd, schadeplichtig is.
4. Indien een beding als bedoeld in lid 1 de werknemer in belangrijke mate belemmert om anders dan in dienst van de werkgever werkzaam te zijn, kan de rechter steeds bepalen dat de werkgever voor de duur van de beperking aan de werknemer een vergoeding moet betalen. De rechter stelt de hoogte van deze vergoeding met het oog op de omstandigheden van het geval naar billijkheid vast; hij kan toestaan dat de vergoeding op de door hem te bepalen wijze in termijnen wordt betaald. De vergoeding is niet verschuldigd, indien de werknemer wegens de wijze waarop de overeenkomst is geëindigd, schadeplichtig is.

Afdeling 6
Enkele bijzondere verplichtingen van de werkgever

Artikel 654

1. Wanneer een arbeidsovereenkomst schriftelijk wordt aangegaan of gewijzigd, zijn de kosten van het geschrift en andere bijkomende kosten ten laste van de werkgever.
2. De werkgever is verplicht kosteloos een volledig, door hem ondertekend, afschrift van het geschrift waarbij de arbeidsovereenkomst is aangegaan of gewijzigd, aan de werknemer te verstrekken.

Artikel 655

1. De werkgever is verplicht aan de werknemer op verlangen van de werknemer een schriftelijke opgave te verstrekken met ten minste de volgende gegevens:
   a. naam en woonplaats van partijen;
   b. de plaats of plaatsen waar de arbeid wordt verricht;
   c. de functie van de werknemer of de aard van zijn arbeid;
   d. het tijdstip van indiensttreding;
   e. indien de overeenkomst voor bepaalde tijd is gesloten, de duur van de overeenkomst;
   f. de aanspraak op vakantie of de wijze van berekening van de aanspraak;
   g. de duur van de door partijen in acht te nemen opzegtermijnen of de wijze van berekening van deze termijnen;

h. het loon en de termijn van uitbetaling alsmede, indien het loon afhankelijk is van de uitkomsten van de te verrichten arbeid, de per dag of per week aan te bieden hoeveelheid arbeid, de prijs per stuk en de tijd die redelijkerwijs met de uitvoering is gemoeid;
i. de gebruikelijke arbeidsduur per dag of per week;
j. of de werknemer gaat deelnemen aan een pensioenregeling;
k. indien de werknemer voor een langere termijn dan een maand werkzaam zal zijn buiten Suriname, mede de duur van die werkzaamheid, de huisvesting, de toepasselijkheid van de Surinaamse sociale verzekeringswetgeving dan wel opgave van de voor de uitvoering van die wetgeving verantwoordelijke organen, de geldsoort waarin betaling zal plaatsvinden, de vergoedingen waarop de werknemer recht heeft en de wijze waarop de terugkeer is geregeld;
l. de toepasselijke collectieve arbeidsovereenkomst of regeling door of namens een daartoe bevoegd overheidsorgaan;
m. of de arbeidsovereenkomst een uitzendovereenkomst is als bedoeld in artikel 690.

2. Voor zover de gegevens, bedoeld in lid 1 onder a tot en met j, zijn vermeld in een schriftelijk aangegane arbeidsovereenkomst of in de opgave, bedoeld in artikel 626, kan vermelding achterwege blijven. Voor zover de gegevens, bedoeld in lid 1 onder f tot en met i, zijn vermeld in een toepasselijke collectieve arbeidsovereenkomst of regeling door of namens een daartoe bevoegd overheidsorgaan, kan worden volstaan met een verwijzing naar deze overeenkomst of regeling.
3. De werkgever die weigert de opgave te verstrekken of daarin onjuiste mededelingen opneemt, is jegens de werknemer aansprakelijk voor de daardoor veroorzaakte schade.
4. De leden 1 tot en met 3 zijn van overeenkomstige toepassing op een overeenkomst die de voorwaarden regelt van een of meer arbeidsovereenkomsten die partijen zullen sluiten indien na oproep arbeid wordt verricht en op het aangaan van een andere overeenkomst dan een arbeidsovereenkomst, al dan niet gevolgd door andere soortgelijke overeenkomsten, waarbij de ene partij, natuurlijk persoon, zich verbindt voor de andere partij tegen beloning arbeid te verrichten, tenzij deze overeenkomst wordt aangegaan in beroep of bedrijf. Op de in dit lid bedoelde overeenkomsten is artikel 654 van overeenkomstige toepassing.
5. Indien lid 4 van toepassing is, wordt in de schriftelijke opgave, bedoeld in lid 1, tevens vermeld welke overeenkomst is aangegaan.
6. Een beding in strijd met dit artikel is nietig.

Artikel 656

1. De werkgever is verplicht bij het einde van de arbeidsovereenkomst de werknemer op diens verzoek een getuigschrift uit te reiken.
2. Het getuigschrift vermeldt:
   a. de aard van de verrichte arbeid en de arbeidsduur per dag of per week;
   b. de begindatum en de einddatum van het dienstverband;
   c. een opgave van de wijze waarop de werknemer aan zijn verplichtingen heeft voldaan;
   d. een opgave van de wijze waarop de arbeidsovereenkomst is geëindigd;
   e. indien de werkgever de arbeidsovereenkomst heeft opgezegd, de reden daartoe.

3. De in lid 2 onder c, d en e genoemde gegevens worden slechts op verzoek van de werknemer in het getuigschrift vermeld.
4. Indien de werknemer de arbeidsovereenkomst heeft opgezegd en hij deswege schadeplichtig is geworden, is de werkgever gerechtigd dit in het getuigschrift te vermelden.
5. De werkgever die weigert het gevraagde getuigschrift af te geven, nalaat aan een verzoek als bedoeld in lid 3 te voldoen, in het getuigschrift door opzet of schuld onjuiste mededelingen opneemt of het getuigschrift van een kenmerk voorziet of op een bepaalde wijze inricht om daarmee aangaande de werknemer enige mededeling te doen die niet in de bewoordingen van het getuigschrift is vervat, is zowel jegens de werknemer als jegens derden aansprakelijk voor de daardoor veroorzaakte schade.
6. Van dit artikel kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.

Artikel 657a

De werkgever is gehouden de arbeid dusdanig te regelen, dat de werknemer geen arbeid heeft te verrichten op zondagen en die dagen, die volgens wettelijke regeling ten aanzien van de bedongen arbeid met zondagen worden gelijkgesteld, behalve voor zover het tegendeel is bedongen of uit de aard van de arbeid of uit de wet voortvloeit.

Artikel 657b

1. De werkgever is gehouden inwonende werknemers, zonder korting van het loon, in de gelegenheid te stellen hun godsdienstplichten te vervullen, alsmede ontspanning te genieten, in beide gevallen op de wijze bij overeenkomst of, bij gebreke van dien, door het plaatselijk gebruik bepaald.
2. Van dit artikel kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.

Artikel 658

1. De werkgever is verplicht de lokalen, werktuigen en gereedschappen waarin of waarmee hij de arbeid doet verrichten, op zodanige wijze in te richten en te onderhouden alsmede voor het verrichten van de arbeid zodanige maatregelen te treffen en aanwijzingen te verstrekken als redelijkerwijs nodig is om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt.
2. De werkgever is jegens de werknemer aansprakelijk voor de schade die de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden lijdt, tenzij hij aantoont dat hij de in lid 1 genoemde verplichtingen is nagekomen of dat de schade in belangrijke mate het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer, alles behoudens de betrekkelijke bepalingen van een wettelijke Ongevallenregeling.
3. Van de leden 1 en 2 en van hetgeen titel 3 van Boek 6 bepaalt over de aansprakelijkheid van de werkgever kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.
4. Degene die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf arbeid laat verrichten door een persoon met wie hij geen arbeidsovereenkomst heeft, is overeenkomstig de leden 1 tot en met

3 aansprakelijk voor de schade die deze persoon in de uitoefening van zijn werkzaamheden lijdt.

Artikel 658a

1. De werkgever is verplicht zo tijdig mogelijk zodanige maatregelen te treffen en voorschriften te geven als redelijkerwijs nodig is, opdat de werknemer, die in verband met ongeschiktheid ten gevolge van ziekte verhinderd is de bedongen arbeid te verrichten, in staat wordt gesteld de eigen of andere passende arbeid te verrichten.
2. Onder passende arbeid als bedoeld in lid 1 wordt verstaan alle arbeid die voor de krachten en bekwaamheden van de werknemer is berekend, tenzij aanvaarding om redenen van lichamelijke, geestelijke of sociale aard niet van hem kan worden gevergd.

Afdeling 7
Enkele bijzondere verplichtingen van de werknemer

Artikel 659

1. De werknemer is verplicht de arbeid zelf te verrichten; hij kan zich daarin niet dan met toestemming van de werkgever door een derde doen vervangen.
2. De rechtsvordering tot nakoming van de arbeidsverplichting van de werknemer onder de bepaling van een dwangsom of van gijzeling is niet toegelaten.

Artikel 660

1. De werknemer is verplicht zich te houden aan de voorschriften omtrent het verrichten van de arbeid alsmede aan die welke strekken ter bevordering van de goede orde in de onderneming van de werkgever, door of namens de werkgever binnen de grenzen van algemeen verbindende voorschriften, overeenkomst of reglement aan hem, al dan niet tegelijk met andere werknemers, gegeven.
2. De werknemer, die bij de werkgever inwoont, is verplicht zich te gedragen naar de huisregels.

Artikel 660a

De werknemer die in verband met ongeschiktheid ten gevolge van ziekte verhinderd is de bedongen arbeid te verrichten, is verplicht:

a. gevolg te geven aan door de werkgever of een door hem aangewezen deskundige gegeven redelijke voorschriften en mee te werken aan door de werkgever of een door hem aangewezen deskundige getroffen maatregelen als bedoeld in artikel 658a lid 1;
b. passende arbeid als bedoeld in artikel 658a lid 2 te verrichten waartoe de werkgever hem in de gelegenheid stelt.

Artikel 661

1. De werknemer die bij de uitvoering van de overeenkomst schade toebrengt aan de werkgever of aan een derde jegens wie de werkgever tot vergoeding van die schade is gehouden, is te dier zake niet jegens de werkgever aansprakelijk, tenzij de schade een gevolg is van zijn opzet of bewuste roekeloosheid. Uit de omstandigheden van het geval kan, mede gelet op de aard van de overeenkomst, anders voortvloeien dan in de eerste volzin is bepaald.
2. Afwijking van lid 1 en van artikel 170 lid 3 van Boek 6 ten nadele van de werknemer is slechts mogelijk bij schriftelijke overeenkomst en slechts voor zover de werknemer te dier zake verzekerd is.

Afdeling 9
Einde van de arbeidsovereenkomst

§ 1. Algemeen

Artikel 667

1. Een arbeidsovereenkomst eindigt van rechtswege, wanneer de tijd is verstreken, bij overeenkomst of reglement of bij wettelijk voorschrift, of bij gebreke daarvan, door het gebruik bepaald.
2. Voorafgaande opzegging is in dat geval alleen nodig:
   a. indien zulks bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement is bedongen;
   b. indien volgens wettelijk voorschrift of volgens gebruik, ook bij vooraf bepaalde duur opzegging behoort plaats te hebben, en partijen daarvan niet, waar zulks geoorloofd is, bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement zijn afgeweken.
   c. indien de arbeidsovereenkomst stilzwijgend is voortgezet.
3. Een arbeidsovereenkomst als bedoeld in lid 1 kan slechts tussentijds worden opgezegd indien voor ieder der partijen dat recht schriftelijk is overeengekomen.
4. Indien een voor onbepaalde tijd aangegane arbeidsovereenkomst, die anders dan door rechtsgeldige opzegging of door ontbinding door de rechter is geëindigd, éénmaal of meermalen is voortgezet door een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd met tussenpozen van niet meer dan drie maanden, is in afwijking van lid 1 voor de beëindiging van die laatste arbeidsovereenkomst voorafgaande opzegging nodig. De termijn van opzegging wordt berekend vanaf het tijdstip van totstandkoming van de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd.
5. Van een voortgezette arbeidsovereenkomst als bedoeld in lid 4 is eveneens sprake indien eenzelfde werknemer achtereenvolgens in dienst is geweest bij verschillende werkgevers die redelijkerwijze geacht moeten worden ten aanzien van de verrichte arbeid elkanders opvolger te zijn.

§ 2. Omzetting arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd in arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd

Begripsbepalingen

Artikel 667a

In deze paragraaf en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

a. Minister: de minister belast met de zorg voor arbeidsaangelegenheden;

b. arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd: een arbeidsovereenkomst waarbij het moment van eindigen bij het aangaan van de overeenkomst door de afspraak is vastgesteld;

c. arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd: een arbeidsovereenkomst die niet voor bepaalde tijd is aangegaan.

d. het ter beschikking stellen van arbeidskrachten: het ter beschikking stellen van arbeidskrachten door een intermediair aan een inlener zoals genoemd in artikel 1 lid 1 sub e van de Wet Ter Beschikking Stellen Arbeidskrachten door Intermediairs (S.B. 2017 no. 42).

Artikel 667b

1. Deze paragraaf is, met uitzondering van het gestelde in artikel 667g, niet van toepassing op arbeidskrachten als bedoeld in de Wet Ter Beschikking Stellen Arbeidskrachten door Intermediairs.
2. Deze paragraaf is eveneens niet van toepassing op werknemers die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt, zoals aangehaald in artikel 1 sub i van de Wet Algemeen Pensioen 2014 (S.B 2014 no. 113).

Omzetting

Artikel 667c

1. Vanaf de dag dat tussen dezelfde partijen arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd elkaar met tussenpozen van niet meer dan drie maanden hebben opgevolgd en een periode van 24 maanden, deze tussenpozen inbegrepen, hebben overschreden, geldt de laatste arbeidsovereenkomst als aangegaan voor onbepaalde tijd, met dien verstande dat de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd ontstaat met ingang van de dag waarop de periode van 24 maanden is overschreden,
2. Vanaf de dag dat tussen dezelfde partijen meer dan drie voor bepaalde tijd aangegane arbeidsovereenkomsten elkaar hebben opgevolgd met tussenpozen van niet meer dan drie maanden, geldt de laatste arbeidsovereenkomst als aangegaan voor onbepaalde tijd. De arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd ontstaat alsdan op de dag waarop de vierde arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd werd aangegaan.
3. Lid 1 en lid 2 zijn van overeenkomstige toepassing op elkaar opvolgende arbeidsovereenkomsten tussen een werknemer en verschillende werkgevers, die ten aanzien van de verrichte arbeid redelijkerwijze geacht moeten worden elkaars opvolger te zijn.
4. Lid 1 is niet van toepassing op een arbeidsovereenkomst aangegaan voor niet meer dan zes maanden tot maximaal één jaar die onmiddellijk volgt op een tussen dezelfde partijen aangegane arbeidsovereenkomst voor 24 maanden of langer.
5. De termijn van opzegging wordt, onverminderd het bepaalde in artikel 11 van de Wet

Omzetting Arbeidsovereenkomst voor Bepaalde Tijd in Arbeidsovereenkomst Onbepaalde Tijd (S.B. 2018 no. 93), berekend vanaf het tijdstip van totstandkoming van de eerste arbeidsovereenkomst als bedoeld in lid 1 en lid 2.
6. Een beding in strijd met dit artikel is nietig, tenzij het ten voordele is van de werknemer, zulks ter beoordeling van het Hoofd van de Arbeidsinspectie of de kantonrechter.

Schriftelijke arbeidsovereenkomst en verklaring arbeidsovereenkomst

Artikel 667d

1. Wanneer een arbeidsovereenkomst schriftelijk wordt aangegaan of gewijzigd, zijn de kosten van het geschrift en andere bijkomende kosten ten laste van de werkgever.
2. De werkgever is verplicht kosteloos een volledig, door hem ondertekend, afschrift van de aangegane of gewijzigde arbeidsovereenkomst, aan de werknemer te verstrekken.
3. De werkgever is verplicht aan de werknemer bij de betaling van zijn loon hem een bewijsstuk te verstrekken inhoudende de naam van de werkgever en de werknemer, de functie, een vermelding van het brutoloon en andere looncomponenten, toelagen, uitkeringen, inhoudingen, premies voor verzekeringen en de gehanteerde koers bij een eventuele omrekening van een in vreemde valuta vastgesteld loon.
4. Elk beding in strijd met dit artikel is nietig.

Artikel 667e

1 . De werkgever is verplicht aan de werknemer een door de werkgever ondertekende verklaring te verstrekken op het moment dat de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd geldt, zoals bedoeld in artikel 667c leden 1 en 2.
2. De schriftelijke opgave genoemd in lid 1 dient de volgende gegevens te vernielden:
   a. naam en woonplaats van partijen;
   b. de plaats of plaatsen waar de arbeid wordt verricht;
   c. de functie van de werknemer of de aard van zijn arbeid;
   d. het tijdstip van indiensttreding;
   e. dat de overeenkomst voor onbepaalde tijd geldt;
   f. de aanspraak op vakantie of de wijze van berekening van de aanspraak;
   g. de duur van de door partijen in acht te nemen opzegtermijnen of de wijze van berekening van deze termijnen;
   h. het loon en dc termijn van uitbetaling alsmede, indien het loon afhankelijk is van de uitkomsten van de te verrichten arbeid, de per dag of per week aan te bieden hoeveelheid arbeid, de prijs per stuk en de tijd die redelijkerwijs met de uitvoering is gemoeid;
   i. de gebruikelijke arbeidsduur per dag of per week;
   j. de pensioenregeling;
   k. de ziektekostenregeling,
   l. indien de werknemer voor een langere termijn dan een maand werkzaam zal zijn buiten Suriname, mede de duur van die werkzaamheid, de huisvesting, de toepasselijkheid van de Surinaamse sociale verzekeringswetgeving dan wel opgave van de voor de uitvoering van die

wetgeving verantwoordelijke organen, de geldsoort waarin betaling zal plaatsvinden, de vergoedingen waarop de werknemersecht heeft en de wijze waarop de terugkeer is geregeld;
m. de toepasselijke collectieve arbeidsovereenkomst of regeling door of namens een daartoe bevoegd bestuursorgaan.

3. Voor zover de gegevens, bedoeld in lid 1 onder a tot en met l, eerder zijn vermeld in een schriftelijk aangegane arbeidsovereenkomst kan volstaan worden met de uitdrukkelijk verwijzing daarnaar. Voor zover de gegevens, bedoeld in lid 1 onder f tot en met l, zijn vermeld in een toepasselijke collectieve arbeidsovereenkomst of regeling door of namens een daartoe bevoegd overheidsorgaan, kan worden volstaan met een verwijzing naar deze overeenkomst of regeling.

Mededeling vacature

Artikel 667f

De werkgever is gehouden om interne vacatures van functies voor onbepaalde tijd tijdig bekend te maken binnen het bedrijf of de organisatie, op zodanige wijze dat werknemers werkzaam op basis van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd daarvan tijdig en adequaat kennis kunnen nemen.

Draaideurconstructie

Artikel 667g

Het is de werkgever verboden een persoon afwisselend te werk te stellen als werknemer met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd en aansluitend in te lenen als uitzendkracht als bedoeld in de Wet Ter Beschikking Stellen Arbeidskrachten door lntermediairs. Bij niet naleving van liet voorgaande, wordt de werknemer dan wel de uitzendkracht geacht een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd te zijn aangegaan met de betreffende werkgever, vanaf de dag dat tussen dezelfde partijen de laatste arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd is aangegaan. dan wel de laatste inlening als uitzendkracht heeft plaatsgevonden.

Artikel 667h

1. Een beding, krachtens hetwelk de arbeidsovereenkomst van rechtswege eindigt wegens het in het huwelijk treden van de werknemer, is nietig.
2. Een beding, krachtens hetwelk de arbeidsovereenkomst van rechtswege eindigt wegens zwangerschap of bevalling van de vrouwelijke werknemer, is nietig.

Artikel 668

1. Indien de arbeidsovereenkomst, welke niet zuiver het verrichten van losse, ongeregelde arbeid ten doel heeft, na het verstrijken van de tijd, in artikel 667 lid 1 omschreven, door partijen zonder tegenspraak wordt voortgezet, wordt zij geacht voor dezelfde duur, doch voor telkens ten hoogste een jaar, op de vroegere voorwaarden te zijn aangegaan.

2. Hetzelfde geldt in de gevallen, waarin tijdige opzegging, welke bij een arbeidsovereenkomst aangegaan voor bepaalde tijd behoort plaats te hebben, achterwege blijft en de gevolgen voor de voortzetting van de arbeidsovereenkomst niet opzettelijk zijn geregeld.
3. Hetzelfde geldt, indien in de bij artikel 667 lid 2 gestelde gevallen tijdige opzegging achterwege blijft en partijen de gevolgen daarvan niet opzettelijk hebben geregeld.

Artikel 668b

1. Indien de duur van een arbeidsovereenkomst noch bij overeenkomst of reglement, noch bij wettelijk voorschrift noch ook door het gebruik, is aangegeven, wordt zij geacht voor onbepaalde tijd te zijn aangegaan.
2. Indien de arbeidsovereenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd of tot wederopzegging, heeft ieder der partijen het recht, die te doen eindigen door opzegging met inachtneming van de bepalingen der volgende artikelen.

§ 3. Opzegging

Artikel 669

Degene die de arbeidsovereenkomst opzegt, geeft de andere partij op diens verzoek schriftelijk opgave van de reden van opzegging.

Bijzondere opzegverboden

Artikel 670

1. Het is de werkgever verboden de dienstbetrekking op te zeggen van werknemers, bestuursleden, shopstewards of andere algemene of bijzondere vertegenwoordigers van een vakvereniging, federatie van vakverenigingen of andere vertegenwoordigers van de werknemers die representatief geacht kunnen worden voor de werknemers of voor een bepaalde categorie daarvan in een onderneming, indien de opzegging geschiedt op grond van:

a. de specifieke hoedanigheid van werknemersvertegenwoordigers;

b. de bij sub a behorende activiteiten buiten de werktijd or met toestemming van de werkgever tijdens werktijd plaatsvinden;

c. het lidmaatschap van een vakvereniging of hun deelneming aan activiteiten van de vakvereniging of federatie van vakverenigingen, voor zover deze activiteiten plaatsvinden buiten de werktijd of met toestemming van de werkgever tijdens werktijd en voor zover deze handelingen rechtstreeks met de arbeidsverhoudingen of verenigingsrechten in verband staan en zij daarbij hebben gehandeld in overeenstemming met de ter zake geldende wettelijke voorschriften, collectieve arbeidsovereenkomsten of andere van kracht zijnde overeenkomsten.

2. Het is de werkgever verboden dienstbetrekkingen als bedoeld in lid 1 op te zeggen in verband met een werkstaking, tenzij deze staking onrechtmatig is verklaard door de rechter of tenzij de werkgever anderszins daartoe volgens wettelijke voorschriften bevoegd is.

3. Het is de werkgever verboden de dienstbetrekking op te zeggen gedurende de tijd dat de werknemer verhinderd is tot het verrichten van zijn arbeid wegens ziekte of ongeval, tenzij de arbeidsongeschiktheid:

a. tenminste 6 weken heeft geduurd met overlegging van een verklaring van een arts;

b. een aanvang heeft genomen nadat een aanvraag van een ontslagvergunning als bedoeld in artikel 3 van de Ontslagwet 2018 (S.B. 2018 no. 94) is ontvangen.

4. Het is de werkgever verboden de dienstbetrekking met een vrouwelijke werknemer op te zeggen:

a. gedurende de zwangerschap en wegens haar bevalling, tenzij er redenen zijn die niet zijn gelegen in de verlening van bevallings- of moederschapsverlof. De werkgever kan ter staving van de zwangerschap een verklaring van een arts of van een verloskundige verlangen.

b. gedurende de periode waarin zij bevallingsverlof geniet en na werkhervatting aansluitend op dat bevallingsverlof, dan wel aansluitend op een periode van ongeschiktheid tot het verrichten van arbeid die haar oorzaak vindt in de bevalling of de daaraan voorafgaande zwangerschap en die aansluit op dat bevallingsverlof.

5, Het is de werkgever verboden de dienstbetrekking met een werknemer op te zeggen gedurende de tijd dat de werknemer verhinderd is de bedongen arbeid te verrichten ten gevolge van de vervulling van een plicht opgelegd door wettelijke regelingen of door de overheid, tegen geldelijke vergoeding, opgelegde tijdelijke verplichting in het belang van de veiligheid of van de openbare orde en rust; het verbod geldt ook ten aanzien van de minderjarige werknemer, indien de arbeidsovereenkomst op het ogenblik waarop de verhindering aanvangt ten minste vier maanden heeft geduurd.

6. Het is de werkgever voorts verboden de dienstbetrekking op te zeggen op grond van:

a. het indienen van een klacht of participatie in procedures tegen de werkgever vanwege vermeende inbreuk op wetten;

b. het benaderen van overheidsdiensten, onder meer belast met de arbeidsinspectie;

c. ras, kleur, geslacht, seksuele geaardheid, religie, politieke opinie, nationale of sociale afkomst, de gezondheidsstatus waaronder chronische aandoeningen, de burgerlijke staat en leeftijd, behoudens wettelijke of cao-regelingen met betrekking tot pensioen;

d. het zich onttrekken door de werknemer aan een werksituatie die een serieuze bedreiging vormt voor het leven of de gezondheid op grond van veiligheidsvoorschriften en andere duidelijk aantoonbare onveilige situaties. In dit geval wordt door de werknemer daarvan terstond melding gemaakt bij de werkgever en bij de vakvereniging of bij gebreke daarvan bij de Arbeidsinspectie.

Artikel 670a

Artikel 670 lid 3 is niet van toepassing, indien de werknemer die in verband niet ongeschiktheid ten gevolge van ziekte of ongeval verhinderd is de bedongen arbeid te verrichten, zonder deugdelijke grond weigert:

a. gevolg te geven aan door de werkgever of een door hein aangewezen deskundige gegeven redelijke voorschriften en mee te werken aan door de werkgever of een door

hem aangewezen deskundige getroffen maatregelen om hem in staat te stellen de eigen arbeid te verrichten;
b. passende arbeid te verrichten waartoe de werkgever hem in de gelegenheid stelt op grond van de redelijkheid en billijkheid in afstemming met het Hoofd van de Arbeidsinspectie.

Artikel 670b

1. De werkgever zegt de dienstbetrekking niet op wegens redenen die gelegen zijn aan de werknemer, dan nadat aan deze de mogelijkheid is geboden om zich vooraf mondeling of schriftelijk te verweren binnen minimaal drie werkdagen. Deze verplichting geldt niet voor de beëindiging op staande voet wegens dringende reden.
2. Een werknemer heeft het recht om zich door derden te laten bijstaan indien hij door de werkgever is verzocht om zich te verweren tegen aangevoerde gronden die kunnen leiden tot opzegging van de dienstbetrekking.

Artikel 670c

Een werkgever verliest zijn recht tot opzegging van dc dienstbetrekking vanwege redenen die gelegen zijn aan de werknemer, als hij verzuimt zulks te doen binnen een redelijk termijn nadat hij kennis droeg van die redenen, zulks ter beoordeling van de Ontslagcommissie dan wel kantonrechter.

Artikel 672

1. De opzegging mag alleen geschieden tegen de dag of tegen een der dagen, bij overeenkomst of reglement bepaald of, bij gebreke van die, tegen een van die dagen, welke door het gebruik daarvoor zijn aangewezen; bij gebreke van dergelijke aanwijzing mag de opzegging tegen elke dag geschieden.
2. De termijn van opzegging bedraagt voor de werkgever:
   a. indien de arbeidsovereenkomst ten hoogste tien jaar heeft geduurd, zoveel weken als de arbeidsovereenkomst gehele jaren heeft geduurd;
   b. indien de arbeidsovereenkomst langer dan tien, doch ten hoogste vijftien jaar heeft geduurd, vier maanden;
   c. indien de arbeidsovereenkomst langer dan vijftien jaar heeft geduurd, zes maanden.
3. De termijn van opzegging bedraagt voor de werknemer:
   a. indien de arbeidsovereenkomst ten hoogste tien jaar heeft geduurd, zoveel weken als de arbeidsovereenkomst tijdvakken van twee gehele jaren heeft geduurd;
   b. indien de arbeidsovereenkomst langer dan tien jaar, doch ten hoogste vijftien jaar heeft geduurd, twee maanden;
   c. indien de arbeidsovereenkomst langer dan vijftien jaar heeft geduurd, drie maanden.
4. Indien de ontslagvergunning, bedoeld in artikel 2 van de Ontslagwet 2018 S.B. 2018 no. 94), is verleend, wordt de door de werkgever in acht te nemen termijn van opzegging verkort met

de termijn waarbinnen de ontslagvergunning is verleend of geacht wordt te zijn verleend, met dien verstande dat de resterende termijn van opzegging ten minste één maand bedraagt.

5. De termijn, bedoeld in lid 2, kan slechts worden verkort bij collectieve arbeidsovereenkomst of bij regeling door of namens een daartoe bevoegd overheidsorgaan. De termijn kan schriftelijk worden verlengd.
6. Van de termijn, bedoeld in lid 3, kan schriftelijk worden afgeweken. De termijn van opzegging voor de werknemer mag bij verlenging niet langer zijn dan zes maanden en voor de werkgever niet korter dan het dubbele van die voor de werknemer.
7. Van lid 4 kan, voor zover het betreft de resterende termijn van opzegging van één maand, slechts bij collectieve arbeidsovereenkomst of bij regeling door of namens een daartoe bevoegd overheidsorgaan worden afgeweken ten nadele van de werknemer.
8. Bij collectieve arbeidsovereenkomst of bij regeling door of namens een daartoe bevoegd overheidsorgaan, mag de termijn van opzegging, bedoeld in lid 6, tweede volzin, voor de werkgever worden verkort, mits de termijn niet korter is dan die voor de werknemer.
9. Voor de toepassing van lid 2 worden arbeidsovereenkomsten geacht eenzelfde, niet onderbroken arbeidsovereenkomst te vormen in geval van herstel van de arbeidsovereenkomst ingevolge artikel 682.

Artikel 674

1. De arbeidsovereenkomst eindigt door de dood van de werknemer.
2. Niettemin is de werkgever verplicht aan de nagelaten betrekkingen van de werknemer over de periode vanaf de dag na overlijden tot en met één maand na de dag van het overlijden, een uitkering te verlenen ten bedrage van het loon dat de werknemer laatstelijk rechtens toekwam.
3. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder nagelaten betrekkingen verstaan de langstlevende der echtgenoten van wie de werknemer niet duurzaam gescheiden leefde dan wel degene met wie de werknemer ongehuwd samenleefde, bij ontstentenis van deze de minderjarige kinderen tot wie de overledene in familierechtelijke betrekking stond en bij ontstentenis van dezen degene met wie de werknemer in gezinsverband leefde en in wiens kosten van bestaan hij grotendeels voorzag. Van ongehuwd samenleven als bedoeld in de eerste volzin is sprake indien twee ongehuwde personen een gezamenlijke huishouding voeren, met uitzondering van bloedverwanten in de eerste graad. Van een gezamenlijke huishouding als bedoeld in de tweede volzin is sprake indien de betrokkenen hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning en zij blijk geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel op andere wijze in elkaars verzorging voorzien.
4. De overlijdensuitkering, bedoeld in lid 2, kan worden verminderd met het bedrag van de uitkering dat aan de nagelaten betrekkingen ter zake van het overlijden van de werknemer toekomt krachtens een wettelijk voorgeschreven ziekte- of arbeidsongeschiktheids-verzekering.
5. Lid 2 geldt niet indien de werknemer onmiddellijk voorafgaande aan het overlijden door toepassing van artikel 629 lid 2 geen aanspraak had op loon als bedoeld in artikel 629 lid 1 of indien ten gevolge van het toedoen van de werknemer geen aanspraak bestaat op een

uitkering krachtens een wettelijk voorgeschreven ziekte- of arbeidsongeschiktheidsverzekering.

6. Van dit artikel kan niet ten nadele van de nagelaten betrekkingen worden afgeweken.

Artikel 675

De arbeidsovereenkomst eindigt niet door de dood van de werkgever, tenzij uit de overeenkomst het tegendeel voortvloeit. Echter zijn zowel de erfgenamen van de werkgever als de werknemer bevoegd de arbeidsovereenkomst, voor een bepaalde tijd aangegaan, op te zeggen met inachtneming van de artikelen 670 en 672, als ware zij aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 676

1. Indien een proeftijd is bedongen, is ieder der partijen, zolang die tijd niet is verstreken, bevoegd de arbeidsovereenkomst met onmiddellijke ingang op te zeggen.
2. Bij een zodanige opzegging zijn de artikelen 681 en 682 niet van toepassing.

Artikel 677

1. Ieder der partijen is bevoegd de arbeidsovereenkomst onverwijld op te zeggen om een dringende reden, onder gelijktijdige mededeling van die reden aan de wederpartij. De partij die opzegt zonder een dringende reden of zonder gelijktijdige mededeling van de dringende reden is schadeplichtig.
2. De partij die opzegt tegen een eerdere dag dan tussen partijen geldt, is schadeplichtig.
3. Eveneens is schadeplichtig de partij die door opzet of schuld aan de wederpartij een dringende reden heeft gegeven om de arbeidsovereenkomst onverwijld op te zeggen, indien de wederpartij van die bevoegdheid heeft gebruik gemaakt of de rechter op die grond krachtens artikel 685 de arbeidsovereenkomst heeft ontbonden.
4. Ingeval een der partijen schadeplichtig is, heeft de wederpartij de keus aanspraak te maken op de in artikel 680 genoemde gefixeerde schadevergoeding of een volledige schadevergoeding.
5. Het niet in acht nemen van artikel 670 leden 1 tot en met 5 maakt de werkgever niet schadeplichtig. De werknemer kan in die gevallen gedurende twee maanden na de opzegging van de arbeidsovereenkomst een beroep doen op de vernietigingsgrond. Het beroep op de vernietigingsgrond geschiedt door kennisgeving aan de werkgever. Artikel 55 van Boek 3 is niet van toepassing.

Artikel 678

1. Voor de werkgever worden als dringende redenen in de zin van artikel 677 lid 1 beschouwd zodanige daden, eigenschappen of gedragingen van de werknemer, die ten gevolge hebben dat van de werkgever redelijkerwijze niet kan worden gevergd de arbeidsovereenkomst te laten voortduren.
2. Dringende redenen zullen onder andere aanwezig kunnen worden geacht:

a. wanneer de werknemer bij het sluiten van de overeenkomst de werkgever heeft misleid door het vertonen van valse of vervalste getuigschriften, of deze opzettelijk valse inlichtingen heeft gegeven omtrent de wijze waarop zijn vorige arbeidsovereenkomst is geëindigd;
b. wanneer hij in ernstige mate de bekwaamheid of geschiktheid blijkt te missen tot de arbeid waarvoor hij zich heeft verbonden;
c. wanneer hij zich ondanks waarschuwing overgeeft aan dronkenschap, misbruik van verdovende of stimulerende middelen of ander liederlijk gedrag;
d. wanneer hij zich schuldig maakt aan diefstal, verduistering, bedrog of andere misdrijven, waardoor hij het vertrouwen van de werkgever onwaardig wordt;
e. wanneer hij de werkgever, diens familieleden of huisgenoten, of zijn medewerknemers mishandelt, grovelijk beledigt of op ernstige wijze bedreigt;
f. wanneer hij de werkgever, diens familieleden of huisgenoten, of zijn medewerknemers verleidt of tracht te verleiden tot handelingen, strijdig met de wetten of de goede zeden;
g. wanneer hij opzettelijk, of ondanks waarschuwing roekeloos, eigendom van de werkgever beschadigt of aan ernstig gevaar blootstelt;
h. wanneer hij opzettelijk, of ondanks waarschuwing roekeloos, zich zelf of anderen aan ernstig gevaar blootstelt;
i. wanneer hij bijzonderheden aangaande de huishouding of het bedrijf van de werkgever, die hij behoorde geheim te houden, bekendmaakt;
j. wanneer hij hardnekkig weigert te voldoen aan redelijke bevelen of opdrachten, hem door of namens de werkgever verstrekt;
k. wanneer hij op andere wijze grovelijk de plichten veronachtzaamt, welke de arbeidsovereenkomst hem oplegt;
l. wanneer hij door opzet of roekeloosheid buiten staat geraakt of blijft de bedongen arbeid te verrichten.

3. Bedingen waarbij aan de werkgever de beslissing wordt overgelaten of er een dringende reden in de zin van artikel 677 lid 1 aanwezig is, zijn nietig.

Artikel 679

1. Voor de werknemer worden als dringende redenen in de zin van artikel 677 lid 1 beschouwd zodanige omstandigheden, die ten gevolge hebben dat van de werknemer redelijkerwijze niet kan worden gevergd de arbeidsovereenkomst te laten voortduren.
2. Dringende redenen zullen onder andere aanwezig geacht kunnen worden:
   a. wanneer de werkgever de werknemer, diens familieleden of huisgenoten mishandelt, grovelijk beledigt of op ernstige wijze bedreigt, of gedoogt dat dergelijke handelingen door een van zijn huisgenoten of ondergeschikten worden gepleegd;
   b. wanneer hij de werknemer, diens familieleden of huisgenoten verleidt of tracht te verleiden tot handelingen, strijdig met de wetten of de goede zeden, of gedoogt dat een dergelijke verleiding of poging tot verleiding door een van zijn huisgenoten of ondergeschikten worden gepleegd;
   c. wanneer hij het loon niet op de daarvoor bepaalde tijd voldoet;

d. wanneer hij, waar kost en inwoning overeengekomen zijn, niet op behoorlijke wijze daarin voorziet;
e. wanneer hij de werknemer wiens loon afhankelijk van de uitkomsten van de te verrichten arbeid is vastgesteld, geen voldoende arbeid verschaft;
f. wanneer hij de werknemer wiens loon afhankelijk van de uitkomsten van de te verrichten arbeid is vastgesteld, de bedongen hulp niet of niet in behoorlijke mate verschaft;
g. wanneer hij op andere wijze grovelijk de plichten veronachtzaamt welke de arbeidsovereenkomst hem oplegt;
h. wanneer hij, zonder dat de aard van de arbeidsovereenkomst dit medebrengt, de werknemer niettegenstaande diens weigering gelast arbeid in het bedrijf van een andere werkgever te verrichten;
i. wanneer de voortduring van de arbeidsovereenkomst voor de werknemer zou zijn verbonden met ernstige gevaren voor leven, gezondheid, zedelijkheid of goede naam, die niet duidelijk waren ten tijde van het sluiten van de arbeidsovereenkomst;
j. wanneer de werknemer door ziekte of andere oorzaken zonder zijn toedoen buiten staat geraakt de bedongen arbeid te verrichten.

3. Bedingen waarbij aan de werknemer de beslissing wordt overgelaten of er een dringende reden in de zin van artikel 677 lid 1 aanwezig is, zijn nietig.

Artikel 680

1. De gefixeerde schadevergoeding, bedoeld in artikel 677 lid 4, is gelijk aan het bedrag van het in geld vastgestelde loon voor de tijd, dat de arbeidsovereenkomst bij regelmatige opzegging had behoren voort te duren.
2. Is het loon van de werknemer, hetzij voor het geheel, hetzij gedeeltelijk, niet naar tijdruimte vastgesteld, dan geldt de maatstaf van artikel 618.
3. Elk beding waarbij ten behoeve van de werknemer een gefixeerde schadevergoeding tot een lager bedrag wordt bedongen, is nietig.
4. Bij schriftelijke overeenkomst of bij reglement mag een gefixeerde schadevergoeding tot een hoger bedrag worden vastgesteld.
5. De rechter is bevoegd de gefixeerde schadevergoeding, zo deze hem met het oog op de omstandigheden van het geval bovenmatig voorkomt, op een kleinere som te bepalen, doch niet op minder dan het in geld vastgestelde loon voor de duur van de opzeggingstermijn ingevolge artikel 672, noch op minder dan het in geld vastgestelde loon voor drie maanden.
6. Indien de door de werknemer verschuldigde gefixeerde schadevergoeding meer bedraagt dan het in geld vastgestelde loon voor een maand of de door de werkgever verschuldigde gefixeerde schadevergoeding meer bedraagt dan het in geld vastgesteld loon voor drie maanden, kan de rechter toestaan dat de schadevergoeding op door hem te bepalen wijze in termijnen wordt betaald.
7. Over het bedrag van de verschuldigde gefixeerde schadevergoeding is de wettelijke rente verschuldigd, te rekenen van de dag waarop de arbeidsovereenkomst is geëindigd.

Artikel 680a

De rechter is bevoegd een verzoek tot vordering tot doorbetaling van loon te matigen, indien toewijzing in de gegeven omstandigheden tot onaanvaardbare gevolgen zou leiden, doch op niet minder dan het in geld vastgestelde loon voor de duur van de opzegtermijn ingevolge artikel 672 noch op minder dan het in geld vastgestelde loon voor drie maanden.

Artikel 681

1. Indien een van de partijen de arbeidsovereenkomst, al of niet met inachtneming van de voor de opzegging geldende bepalingen, kennelijk onredelijk opzegt, kan de rechter steeds aan de wederpartij een schadevergoeding naar billijkheid toekennen.
2. Opzegging van de arbeidsovereenkomst door de werkgever zal onder andere kennelijk onredelijk geacht kunnen worden:
   a. wanneer deze geschiedt zonder opgave van redenen of onder opgave van een voorgewende of valse reden;
   b. wanneer, mede in aanmerking genomen de voor de werknemer getroffen voorzieningen en de voor hem bestaande mogelijkheden om ander passend werk te vinden, de gevolgen van de opzegging voor hem te ernstig zijn in vergelijking met het belang van de werkgever bij de opzegging;
   c. wanneer deze geschiedt in verband met een verhindering van de werknemer om de bedongen arbeid te verrichten als bedoeld in artikel 670 lid 3;
   d. wanneer deze geschiedt in afwijking van een in de bedrijfstak of de onderneming krachtens wettige regeling of gebruik geldende getalsverhouding- of anciënniteitregeling, tenzij hiervoor zwaarwichtige gronden aanwezig zijn.
3. Opzegging van de arbeidsovereenkomst door de werknemer zal onder andere kennelijk onredelijk kunnen worden geacht:
   a. wanneer deze geschiedt zonder opgave van redenen of onder opgave van een voorgewende of valse reden;
   b. wanneer de gevolgen van de opzegging voor de werkgever te ernstig zijn in vergelijking met het belang van de werknemer bij de opzegging.
4. Een beding waarbij aan een van de partijen de beslissing wordt overgelaten of de arbeidsovereenkomst al of niet kennelijk onredelijk is opgezegd, is nietig.

Artikel 682

1. De rechter kan de werkgever die schadeplichtig is geworden volgens artikel 677 of die de arbeidsovereenkomst kennelijk onredelijk opzegt, ook veroordelen de arbeidsovereenkomst te herstellen.
2. Indien de rechter een zodanige veroordeling uitspreekt, kan hij bepalen voor of op welk tijdstip de arbeidsovereenkomst moet worden hersteld en kan hij voorzieningen treffen omtrent de rechtsgevolgen van de onderbreking.
3. De rechter kan in de uitspraak, houdende de veroordeling tot herstel van de arbeidsovereenkomst, bepalen dat de verplichting tot herstel vervalt door betaling van een in de uitspraak vastgestelde afkoopsom. Is in de uitspraak geen afkoopsom vastgesteld, dan zal de rechter deze op verzoek van de werkgever alsnog vaststellen. Een zodanig verzoek schorst

de tenuitvoerlegging van de uitspraak, voor zover het betreft de veroordeling tot herstel van de arbeidsovereenkomst, totdat op het verzoek is beslist, met dien verstande dat de werkgever in ieder geval verplicht blijft gedurende de schorsing het loon te betalen.

4. De rechter stelt de hoogte van de afkoopsom met het oog op de omstandigheden van het geval naar billijkheid vast; hij kan toestaan dat de afkoopsom op door hem te bepalen wijze in termijnen wordt betaald.
5. Indien een afkoopsom wegens het niet naleven van een verplichting om een arbeidsovereenkomst te herstellen op andere wijze is vastgesteld, kan de rechter het bedrag van de verschuldigde afkoopsom op verzoek van de meest gerede partij wijzigen in zodanig bedrag als hem met het oog op de omstandigheden van het geval billijk zal voorkomen en kan hij toelaten dat de afkoopsom op door hem te bepalen wijze in termijnen wordt betaald.

Artikel 683

1. Iedere rechtsvordering krachtens artikel 677 lid 4, artikel 681 lid 1 en artikel 682 lid 1 verjaart na verloop van zes maanden.
2. Iedere rechtsvordering van de werknemer in verband met de vernietiging van de opzegging van de arbeidsovereenkomst krachtens artikel 677 lid 5 verjaart na verloop van zes maanden.

Artikel 684

1. Indien de arbeidsovereenkomst is aangegaan voor langer dan vijf jaar of voor de duur van het leven van een bepaalde persoon, is niettemin de werknemer bevoegd, van het tijdstip waarop vijf jaar sedert haar aanvang zijn verlopen, haar op te zeggen met inachtneming van een termijn van zes maanden.
2. Van dit artikel kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.

Artikel 685

1. Ieder der partijen is te allen tijde, ook voordat de arbeid is aangevangen, bevoegd zich tot de kantonrechter te wenden met het verzoek de arbeidsovereenkomst wegens gewichtige redenen te ontbinden. Elk beding waarbij deze bevoegdheid wordt uitgesloten of beperkt, is nietig. De rechter kan het verzoek slechts inwilligen indien hij zich ervan heeft vergewist of het verzoek verband houdt met het bestaan van een opzegverbod als bedoeld in de artikelen 647, 648 en 670 of enig ander verbod tot opzegging van de arbeidsovereenkomst.
2. Als gewichtige redenen worden beschouwd omstandigheden die een dringende reden als bedoeld in artikel 677 lid 1 zouden hebben opgeleverd indien de arbeidsovereenkomst deswege onverwijld opgezegd zou zijn, alsook veranderingen in de omstandigheden, welke van dien aard zijn, dat de arbeidsovereenkomst billijkheidshalve dadelijk of na korte tijd behoort te eindigen.
3. Het verzoek wordt gedaan aan de ingevolge Boek 1, titel 10, afdeling 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegde kantonrechter.

4. Het verzoekschrift vermeldt de plaats waar de arbeid gewoonlijk wordt verricht, alsmede de naam en de woonplaats of bij gebreke van een woonplaats in Suriname het werkelijk verblijf van de wederpartij.
5. De rechter kan, indien het verzoek verknocht is aan een zaak die tussen dezelfde personen reeds voor een andere rechter aanhangig is, de verwijzing naar die andere rechter bevelen. De griffier zendt een afschrift van de beschikking, alsmede het verzoekschrift en de overige stukken van het geding ter verdere behandeling aan de rechter naar wie is verwezen.
6. De behandeling vangt niet later aan dan in de vijfde week volgende op die waarin het verzoekschrift is ingediend.
7. Indien de rechter het verzoek inwilligt, bepaalt hij op welk tijdstip de arbeidsovereenkomst eindigt.
8. Indien de rechter het verzoek inwilligt wegens veranderingen in de omstandigheden kan hij, zo hem dat met het oog op de omstandigheden van het geval billijk voorkomt, aan een van de partijen ten laste van de wederpartij een vergoeding toekennen; hij kan toestaan dat de vergoeding op door hem te bepalen wijze in termijnen wordt betaald.
9. Alvorens een ontbinding waaraan een vergoeding verbonden wordt, uit te spreken, stelt de rechter de partijen van zijn voornemen in kennis en stelt hij een termijn, binnen welke de verzoeker de bevoegdheid heeft zijn verzoek in te trekken. Indien de verzoeker dat doet, zal de rechter alleen een beslissing geven omtrent de proceskosten.
10. Lid 9 is van overeenkomstige toepassing indien de rechter voornemens is een ontbinding uit te spreken zonder daaraan een door de verzoeker verzochte vergoeding te verbinden.

Artikel 686

De bepalingen van deze afdeling sluiten voor geen van beide partijen de mogelijkheid uit van ontbinding wegens een tekortkoming in de nakoming van de overeenkomst en van schadevergoeding. De ontbinding kan slechts door de rechter worden uitgesproken.

Afdeling 10
Bijzondere bepalingen voor handelsvertegenwoordigers

Artikel 687

De overeenkomst van handelsvertegenwoordiging is een arbeidsovereenkomst waarbij de ene partij, de handelsvertegenwoordiger, zich tegenover de andere partij, de patroon, verbindt tegen loon dat geheel of gedeeltelijk uit provisie bestaat, bij de totstandkoming van overeenkomsten bemiddeling te verlenen en deze eventueel in naam van de patroon te sluiten.

Artikel 688

1. Op de overeenkomst van handelsvertegenwoordiging zijn de artikelen 426 en 429, artikel 430 leden 2 tot en met 4 en de artikelen 431 tot en met 434 van overeenkomstige toepassing.
2. Van artikel 426 lid 2, artikel 429, artikel 430 leden 2 tot en met 4, artikel 431 lid 2 en artikel 433 kan niet worden afgeweken.

3. Van artikel 432 lid 3 en artikel 434 kan niet ten nadele van de handelsvertegenwoordiger worden afgeweken.
4. Van artikel 426 lid 1 en artikel 431 lid 1 kan slechts schriftelijk ten nadele van de handelsvertegenwoordiger worden afgeweken.

Artikel 689

In afwijking van artikel 680 lid 2 wordt voor de vaststelling van de gefixeerde schadevergoeding, bedoeld in artikel 677 lid 4, rekening gehouden met de in de voorafgaande tijd verdiende provisie en met alle andere ter zake in acht te nemen factoren.

Afdeling 11
Uitzendovereenkomst

Artikel 690

De Wet Ter Beschikking Stellen Arbeidskrachten door Intermediairs (S.B. 2017 no. 42) is van toepassing.

Titel 12
Aanneming van werk

Afdeling 1
Aanneming van werk in het algemeen

Artikel 750

1. Aanneming van werk is de overeenkomst waarbij de ene partij, de aannemer, zich jegens de andere partij, de opdrachtgever, verbindt om buiten dienstbetrekking een werk van stoffelijke aard tot stand te brengen en op te leveren, tegen een door de opdrachtgever te betalen prijs in geld.
2. Bestaat de tegenprestatie niet of niet geheel in geld, dan vindt deze titel toepassing, voor zover de aard van de tegenprestatie zich daartegen niet verzet.

Artikel 751

De aannemer is bevoegd het werk onder zijn leiding door anderen te doen uitvoeren, en ten aanzien van onderdelen ook de leiding aan anderen over te laten, zulks onverminderd zijn aansprakelijkheid voor de deugdelijke nakoming van de overeenkomst.

Artikel 752

1. Indien de prijs bij het sluiten van de overeenkomst niet is bepaald of slechts een richtprijs is bepaald, is de opdrachtgever een redelijke prijs verschuldigd. Bij de bepaling van de prijs

wordt rekening gehouden met de door de aannemer ten tijde van het sluiten van de overeenkomst gewoonlijk bedongen prijzen en met de door hem ter zake van de vermoedelijke prijs gewekte verwachtingen.

2. Indien een richtprijs was bepaald, zal deze richtprijs met niet meer dan 10% mogen worden overschreden, tenzij de aannemer de opdrachtgever zo tijdig mogelijk voor de waarschijnlijkheid van een verdere overschrijding heeft gewaarschuwd, om hem de gelegenheid te geven het werk alsnog te beperken of te vereenvoudigen. De aannemer zal binnen de grenzen van het redelijke aan zulke beperking of vereenvoudiging moeten meewerken.
3. Lid 2 is van overeenkomstige toepassing op aannemingen van werk waarbij de prijs afhankelijk is gesteld van de bij de overeenkomst geschatte tijdsduur voor de uitvoering van het werk.

Artikel 753

1. Indien na het sluiten van de overeenkomst kostenverhogende omstandigheden ontstaan of aan het licht komen zonder dat zulks aan de aannemer kan worden toegerekend, zal de rechter op vordering van de aannemer de overeengekomen prijs geheel of gedeeltelijk aan de kostenverhoging kunnen aanpassen, mits de aannemer bij het bepalen van de prijs geen rekening heeft behoeven te houden met de kans op zulke omstandigheden.
2. De aannemer mag de prijs zonder tussenkomst van de rechter aanpassen, indien de kostenverhoging het gevolg is van door de opdrachtgever verschafte onjuiste gegevens welke voor de prijsbepaling van belang zijn, tenzij de aannemer de onjuistheid der gegevens vóór het vaststellen van de prijs had behoren te ontdekken.
3. Het in de leden 1 en 2 bepaalde geldt slechts indien de aannemer de opdrachtgever zo spoedig mogelijk voor de noodzaak van een prijsverhoging heeft gewaarschuwd, opdat deze tijdig hetzij gebruik kan maken van het hem in artikel 764 toegekende recht, hetzij een voorstel kan doen tot beperking of vereenvoudiging van het werk.

Artikel 754

De aannemer is bij het aangaan of het uitvoeren van de overeenkomst verplicht de opdrachtgever te waarschuwen voor onjuistheden in de opdracht voor zover hij deze kende of redelijkerwijs behoorde te kennen. Hetzelfde geldt in geval van gebreken en ongeschiktheid van zaken afkomstig van de opdrachtgever, daaronder begrepen de grond waarop de opdrachtgever een werk laat uitvoeren, alsmede fouten of gebreken in door de opdrachtgever verstrekte plannen, tekeningen, berekeningen, bestekken of uitvoeringsvoorschriften.

Artikel 755

In geval van door de opdrachtgever gewenste toevoegingen of veranderingen in het overeengekomen werk kan de aannemer slechts dan een verhoging van de prijs vorderen, wanneer hij de opdrachtgever tijdig heeft gewezen op de noodzaak van een daaruit voortvloeiende prijsverhoging, tenzij de opdrachtgever die noodzaak uit zichzelf had moeten

begrijpen. Van deze bepaling kan niet ten nadele van de opdrachtgever worden afgeweken.

Artikel 756

1. Indien reeds vóór de vastgestelde tijd van oplevering waarschijnlijk wordt dat het werk niet op tijd of niet behoorlijk zal worden opgeleverd, kan de rechter de overeenkomst op vordering van de opdrachtgever geheel of gedeeltelijk ontbinden.
2. Indien reeds vóór de oplevering waarschijnlijk wordt dat de opdrachtgever niet op tijd of niet behoorlijk aan zijn verplichtingen zal voldoen, of dat de aannemer de overeenkomst niet zal kunnen uitvoeren ten gevolge van een omstandigheid die hem niet kan worden toegerekend, kan de rechter de overeenkomst op vordering van de aannemer geheel of gedeeltelijk ontbinden.
3. De rechter bepaalt de gevolgen van de ontbinding; hij kan de ontbinding ook doen afhangen van door hem te stellen voorwaarden.

Artikel 757

1. Wordt de uitvoering van het werk onmogelijk doordat de zaak waarop of waaraan het werk moet worden uitgevoerd, tenietgaat of verloren raakt zonder dat dit aan de aannemer kan worden toegerekend, dan is de aannemer gerechtigd tot een evenredig deel van de vastgestelde prijs op grondslag van de reeds verrichte arbeid en gemaakte kosten. In geval van opzet of grove schuld van de opdrachtgever is de aannemer gerechtigd tot een bedrag berekend overeenkomstig artikel 764 lid 2.
2. Bevond de zaak zich echter in het geval, bedoeld in lid 1, onder de aannemer, dan is de opdrachtgever tot geen enkele vergoeding gehouden, tenzij het tenietgaan of verloren raken aan zijn schuld was te wijten, in welk geval lid 1 onverminderd toepassing vindt.

Artikel 758

1. Indien de aannemer te kennen heeft gegeven dat het werk klaar is om te worden opgeleverd en de opdrachtgever het werk niet binnen een redelijke termijn keurt en al dan niet onder voorbehoud aanvaardt dan wel onder aanwijzing van de gebreken weigert, wordt de opdrachtgever geacht het werk stilzwijgend te hebben aanvaard. Na de aanvaarding wordt het werk als opgeleverd beschouwd.
2. Na oplevering is het werk voor risico van de opdrachtgever. Derhalve blijft hij de prijs verschuldigd, ongeacht tenietgaan of achteruitgang van het werk door een oorzaak die niet aan de aannemer kan worden toegerekend.
3. De aannemer is ontslagen van de aansprakelijkheid voor gebreken die de opdrachtgever op het tijdstip van oplevering redelijkerwijs had moeten ontdekken.

Artikel 759

1. Indien het werk na oplevering gebreken vertoont waarvoor de aannemer aansprakelijk is, moet de opdrachtgever, tenzij zulks in verband met de omstandigheden niet van hem kan worden gevergd, aan de aannemer de gelegenheid geven de gebreken binnen een redelijke termijn weg te nemen, onverminderd de aansprakelijkheid van de aannemer voor schade ten gevolge van de gebrekkige oplevering.
2. De opdrachtgever kan vorderen dat de aannemer de gebreken binnen redelijke termijn wegneemt, tenzij de kosten van herstel in geen verhouding zouden staan tot het belang van de opdrachtgever bij herstel in plaats van schadevergoeding.

Artikel 760

1. De gevolgen van een ondeugdelijke uitvoering van het werk, die te wijten is aan gebreken of ongeschiktheid van door de aannemer gebruikte materialen of hulpmiddelen, komen voor rekening van de aannemer.
2. Is de ondeugdelijke uitvoering echter te wijten aan gebreken of ongeschiktheid van zaken afkomstig van de opdrachtgever, daaronder begrepen de grond waarop hij een werk laat uitvoeren, dan komen de gevolgen voor zijn rekening, voor zover de aannemer niet zijn in artikel 754 bedoelde waarschuwingsplicht heeft geschonden of anderszins met betrekking tot deze gebreken in deskundigheid of zorgvuldigheid tekort is geschoten.
3. Lid 2 is van overeenkomstige toepassing in geval van fouten of gebreken in door de opdrachtgever verstrekte plannen, tekeningen, berekeningen, bestekken of uitvoeringsvoorschriften.

Artikel 761

1. Elke rechtsvordering wegens een gebrek in het opgeleverde werk verjaart door verloop van twee jaar nadat de opdrachtgever ter zake heeft geprotesteerd. Indien de opdrachtgever de aannemer een termijn heeft gesteld waarbinnen deze het gebrek zal kunnen wegnemen, begint de verjaring pas te lopen bij het einde van die termijn, of zoveel eerder als de aannemer te kennen heeft gegeven het gebrek niet te zullen herstellen.
2. De rechtsvordering verjaart in ieder geval door verloop van twintig jaar na de oplevering in geval van aanneming van bouwwerken en door verloop van tien jaar na de oplevering in alle andere gevallen.
3. Indien de rechtsvordering krachtens de leden 1 of 2 zou verjaren tussen het tijdstip waarop de aannemer aan de opdrachtgever heeft medegedeeld dat hij het gebrek zal onderzoeken of herstellen, en het tijdstip waarop hij het onderzoek en de pogingen tot herstel kennelijk als beëindigd beschouwt, wordt de verjaringstermijn verlengd overeenkomstig artikel 320 van Boek 3.
4. De leden 1 tot en met 3 laten onverlet de bevoegdheid van de opdrachtgever om aan een vordering tot betaling van de prijs zijn recht op vermindering daarvan door gedeeltelijke ontbinding van de overeenkomst of op schadevergoeding tegen te werpen.

Artikel 762

De aansprakelijkheid van de aannemer voor hem bekende verborgen gebreken die hij heeft verzwegen, kan niet worden uitgesloten of beperkt, noch kan zij aan kortere verjaringstermijnen worden onderworpen dan die voorzien in artikel 761. Verzwijging door degenen die de aannemer met de leiding over de uitvoering van het werk heeft belast, wordt gelijkgesteld met verzwijging door de aannemer.

Artikel 763

Indien de aannemer na het sluiten van de overeenkomst overlijdt of duurzaam arbeidsongeschikt wordt, kan ieder der partijen de overeenkomst beëindigen, voor zover zij, gezien de aard van de overeenkomst, aan het overlijden of de duurzame arbeidsongeschiktheid een redelijk belang bij beëindiging kan ontlenen. Voor de reeds verrichte arbeid en gemaakte kosten is de opdrachtgever een naar redelijkheid en met inachtneming van alle omstandigheden te bepalen vergoeding verschuldigd.

Artikel 764

1. De opdrachtgever is te allen tijde bevoegd de overeenkomst geheel of gedeeltelijk op te zeggen.
2. In geval van zulke opzegging zal hij de voor het gehele werk geldende prijs moeten betalen, verminderd met de besparingen die voor de aannemer uit de opzegging voortvloeien, tegen aflevering door de aannemer van het reeds voltooide werk. Indien de prijs afhankelijk was gesteld van de werkelijk door de aannemer te maken kosten, wordt de door de opdrachtgever verschuldigde prijs berekend op grondslag van de gemaakte kosten, de verrichte arbeid en de winst die de aannemer over het gehele werk zou hebben gemaakt.

Afdeling 2
Bijzondere bepalingen voor de bouw van een woning in opdracht van een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf

Artikel 765

Deze afdeling is van toepassing op aanneming van werk die strekt tot de bouw van een woning, bestaande uit een onroerende zaak of bestanddeel daarvan, in opdracht van een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

Artikel 766

1. Een overeenkomst als bedoeld in artikel 765 wordt schriftelijk aangegaan. Zolang aan dit vereiste niet is voldaan en nog geen oplevering heeft plaatsgevonden, is de overeenkomst vernietigbaar zowel in het belang van de opdrachtgever als van de aannemer.

2. De tussen partijen opgemaakte akte of een afschrift daarvan moet aan de opdrachtgever ter hand worden gesteld, desverlangd tegen afgifte aan de aannemer van een gedateerd ontvangstbewijs. Gedurende drie dagen na deze terhandstelling heeft de opdrachtgever het recht de overeenkomst te ontbinden. Komt, nadat de opdrachtgever van dit recht gebruik gemaakt heeft, binnen zes maanden tussen dezelfde partijen met betrekking tot dezelfde te bouwen woning opnieuw een overeenkomst tot stand, dan ontstaat het recht niet opnieuw.
3. De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing indien de overeenkomst strekt tot de bouw van een woning op grond die de opdrachtgever reeds toebehoort, en de overeenkomst niet met de koop van deze grond in verband staat.

Artikel 767

De opdrachtgever kan slechts worden verplicht tot het doen van betalingen die, althans bij benadering, overeenstemmen met de voortgang van de bouw of met de waarde van de aan hem overgedragen goederen, behoudens dat kan worden bedongen dat hij ter verzekering van de nakoming van zijn verplichtingen een bedrag dat niet hoger is dan 10% van de aanneemsom, in depot stort bij een in Suriname gevestigde notaris of advocaat dan wel voor dit bedrag vervangende zekerheid stelt. Het teveel betaalde geldt als onverschuldigd betaald.

Artikel 769

Van deze afdeling kan niet ten nadele van de opdrachtgever worden afgeweken.

Titel 13
Personenvennootschap

Afdeling 1
Algemene bepalingen

Artikel 800

1. Vennootschap is de overeenkomst tot samenwerking voor gemeenschappelijke rekening van twee of meer personen, de vennoten, welke samenwerking is gericht op het behalen van vermogensrechtelijk voordeel ten behoeve van alle vennoten door middel van inbreng door ieder van de vennoten.
2. De vennoten moeten zich tegenover elkaar gedragen zoals een goed vennoot betaamt.
3. Tussen de vennootschap en een vennoot kan geen arbeidsovereenkomst bestaan.

Artikel 801

1. De openbare vennootschap is de vennootschap tot het uitoefenen van een beroep of bedrijf dan wel tot het verrichten van beroeps- of bedrijfshandelingen, die op een voor derden duidelijk kenbare wijze naar buiten optreedt onder een door haar als zodanig gevoerde naam.
2. De stille vennootschap is de vennootschap die niet een openbare vennootschap is.

Artikel 803

1. Indien de overeenkomst van vennootschap nietig is en ten name van deze niet bestaande vennootschap een vermogen is gevormd, benoemt de kantonrechter op verzoek van een belanghebbende of het openbaar ministerie een of meer vereffenaars. Artikel 26 van Boek 2 is van overeenkomstige toepassing. Het vermogen wordt zo veel mogelijk vereffend en verdeeld overeenkomstig artikel 830. Degenen die zijn opgetreden als besturende vennoten of als ten behoeve van het vermogen handelende personen, zijn hoofdelijk verbonden voor de tot dit vermogen behorende schulden overeenkomstig artikel 2 lid 4 van Boek 2.
2. Indien alsnog een geldige overeenkomst van vennootschap is aangegaan ter opvolging in het vermogen, kan de kantonrechter desverzocht toestaan dat dit niet overeenkomstig artikel 830 zoveel mogelijk wordt vereffend en verdeeld, doch dat het in die vennootschap wordt ingebracht.

Artikel 804

In wettelijke bepalingen buiten deze titel wordt met vennootschappen gedoeld of mede gedoeld op vennootschappen in de zin van artikel 800, voor zover niet anders blijkt.

Afdeling 2
De inbreng

Artikel 805

1. De inbreng waartoe iedere vennoot is gehouden, bestaat uit het ten behoeve van de samenwerking leveren van een prestatie, in het bijzonder uit het ter beschikking stellen van geld, goederen, genot van goederen of arbeid.
2. De inbreng van geld, goederen of genot van goederen verplicht tot inbreng in de vennootschappelijke gemeenschap. Op een zodanige inbreng van een goed zijn de bepalingen omtrent koop, op een zodanige inbreng van genot van een goed de algemene bepalingen omtrent huur van overeenkomstige toepassing, een en ander voor zover de aard van de rechtsverhouding zich daartegen niet verzet.
3. Iedere vennoot kan ten behoeve van de vennootschap de naleving van de verplichting tot inbreng vorderen.
4. Van dit artikel kan niet worden afgeweken.

Artikel 806

1. Een vennoot kan niet beschikken over zijn aandeel in een bepaald tot de vennootschappelijke gemeenschap behorend goed noch, behoudens in geval van overdracht van zijn aandeel bij

zijn opvolging als vennoot of in geval van overdracht van een aandeel aan een toetredende vennoot, over zijn aandeel in die gemeenschap. Zijn schuldeisers kunnen een aandeel als in de eerste volzin bedoeld niet uitwinnen. Verdeling van die gemeenschap kan niet worden gevorderd.

2. Tot de vennootschappelijke gemeenschap behorende schulden kunnen op de goederen van die gemeenschap worden verhaald, ook al zijn na het ontstaan van die schulden vennoten uitgetreden, toegetreden of opgevolgd.

Artikel 808

Slechts de economische deelgerechtigdheid van een vennoot in het vermogen van de vennootschap valt in een gemeenschap van goederen waarin hij is gehuwd.

Afdeling 3
De besturende vennoten en de gebondenheid tegenover derden

Artikel 809

1. Iedere vennoot is besturend vennoot.
2. Indien het bestuur uitsluitend wordt opgedragen aan een of meer derden, hebben deze dezelfde bevoegdheden en verplichtingen als die welke ingevolge deze titel voor besturende vennoten gelden.
3. Een besturend vennoot is gehouden tot een behoorlijke vervulling van zijn taak.
4. Een besturend vennoot is ten minste éénmaal per jaar rekening en verantwoording verschuldigd aan zijn medevennoten.

Artikel 810

Een besturend vennoot is bevoegd voor rekening van de vennootschap alle rechtshandelingen te verrichten die gelet op het doel van de vennootschap tot haar normale werkzaamheden behoren. Voor het verrichten van andere rechtshandelingen voor rekening van de vennootschap behoeft hij de instemming van de andere vennoten.

Artikel 811

1. Ten aanzien van handelingen die dienstig kunnen zijn tot verwezenlijking van het doel van een openbare vennootschap, is iedere besturend vennoot van die vennootschap bevoegd haar zonder beperking te vertegenwoordigen. Met betrekking tot deze bevoegdheid kan uitsluitend bij de overeenkomst van vennootschap anders worden bepaald.
2. Zolang de opgave ter inschrijving van de openbare vennootschap in het handelsregister niet overeenkomstig de eisen van het Handelsregisterbesluit is geschied, geldt zij ten aanzien van een derde als algemeen voor alle zaken, als aangegaan voor onbepaalde tijd, en als geen der

vennoten uitsluitend van of beperkend in zijn bevoegdheid om rechtshandelingen in naam van de vennootschap te verrichten, tenzij wat dit laatste betreft de derde van een in de overeenkomst van vennootschap voorziene uitsluiting of beperking niet onkundig was.

Artikel 812

Een besturend vennoot van een stille vennootschap kan slechts in haar naam handelen, wanneer hij hiertoe van de andere vennoten volmacht heeft.

Artikel 813

1. De vennoten van een openbare vennootschap zijn hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen van de vennootschap.
2. Indien een openbare vennootschap een opdracht heeft ontvangen, is ieder van de vennoten voor het geheel aansprakelijk ter zake van een tekortkoming in de nakoming, tenzij de tekortkoming niet aan hem kan worden toegerekend.
3. De vennoten van een stille vennootschap zijn voor de verbintenissen van de vennootschap die een deelbare prestatie betreffen, ieder voor een gelijk deel verbonden, tenzij in de overeenkomst met de derde is bepaald dat zij voor ongelijke delen of hoofdelijk verbonden zijn.

Afdeling 4
Het voeren van administratie en winst en verlies

Artikel 814

1. De besturende vennoten zijn verplicht van de vermogenstoestand van de vennootschap en van alles betreffende haar werkzaamheden, naar de eisen die voortvloeien uit deze werkzaamheden, op zodanige wijze een administratie te voeren en de daarbij behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren dat te allen tijde haar verplichtingen en rechten kunnen worden gekend.
2. Ieder der vennoten is bevoegd de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers in te zien. Deze bevoegdheid kan niet bij overeenkomst aan een vennoot worden onthouden, tenzij daarin tevens wordt bepaald dat hij inzage kan doen nemen door een door hem aan te wijzen accountant als bedoeld in artikel 121 lid 6 van Boek 2.
3. Ten minste éénmaal per jaar worden door de besturende vennoten binnen acht maanden na afloop van het boekjaar, behoudens een in de overeenkomst voorziene verlenging van deze termijn met ten hoogste zes maanden, de balans en de staat van baten en lasten opgemaakt. Het boekjaar is het kalenderjaar, tenzij in de overeenkomst een ander boekjaar is aangewezen.
4. De balans en de staat van baten en lasten moeten binnen een redelijke termijn na het opmaken daarvan worden vastgesteld door alle vennoten tezamen, of, doch uitsluitend indien zulks bij de overeenkomst van vennootschap is bepaald, bij een besluit van vennoten mits alle vennoten aan de beraadslaging hierover kunnen deelnemen, of door een of meer derden.

5. De besturende vennoten zijn verplicht de in de leden 1, 3 en 4 bedoelde boeken, bescheiden en andere gegevensdragers gedurende tien jaar te bewaren.
6. Artikel 15 lid 4 van Boek 2 is van toepassing.

Artikel 815

1. Iedere vennoot deelt voor een gelijk deel in de winst en in het verlies ongeacht de waarde van ieders inbreng in de vennootschap. Hiervan kan slechts bij de overeenkomst van vennootschap worden afgeweken.
2. De vaststelling van ieders deel geschiedt door alle vennoten tezamen, of, doch uitsluitend indien zulks bij de overeenkomst van vennootschap is bepaald, bij een besluit van vennoten mits alle vennoten aan de beraadslaging hierover kunnen deelnemen of door een of meer derden.
3. Is het deel van een vennoot slechts in de winst of het verlies bepaald, dan geldt dit deel voor winst én verlies.
4. Het beding dat een vennoot niet in de winst zal delen, is nietig, niet echter het beding dat een vennoot niet of slechts tot een bepaald bedrag in het verlies zal delen.
5. Het beding dat een vennoot een bepaalde rente over of een vaste vergoeding voor zijn inbreng in de vennootschap ontvangt, is niet geoorloofd indien het de strekking heeft dat een andere vennoot stelselmatig niet in de winst zal kunnen delen.

Artikel 816

1. Iedere vennoot heeft na de vaststelling van de balans en de staat van baten en lasten recht op uitkering van zijn deel in de winst. Slechts bij of krachtens de overeenkomst van vennootschap kan anders worden bepaald.
2. Bij overeenkomst kan worden bepaald, dat iedere vennoot gehouden is zijn deel in het verlies aan te zuiveren.

Afdeling 5
Ontbinding en voortzetting van de vennootschap

Artikel 817

1. De vennootschap wordt in haar geheel ontbonden:
   a. in de gevallen waarin zulks uit de overeenkomst van vennootschap volgt;
   b. ingevolge een daartoe strekkende overeenkomst van de vennoten;
   c. in het geval waarin een of meer der vennoten uittreden en niet ten minste twee vennoten overblijven, opvolgende vennoten als bedoeld in de artikelen 822 en 823 daaronder begrepen;
   d. door faillietverklaring van de vennootschap;
   e. door de rechter in de gevallen die de wet bepaalt;
   f. door omzetting in een naamoze vennootschap als bedoeld in afdeling 7.

2. Is de vennootschap ontbonden door haar faillietverklaring, dan kan zij worden voortgezet indien het faillissement eindigt door het in kracht van gewijsde gaan van de homologatie van een akkoord.
3. Wanneer de vennoten de vennootschap stilzwijgend voortzetten na het verstrijken van de tijd waarvoor zij is aangegaan, is de vennootschap voor onbepaalde tijd verlengd.

Artikel 818

1. De vennootschap wordt alleen ontbonden ten aanzien van de vennoot die uittreedt:
   a. indien het uittreden het gevolg is van een daartoe strekkende overeenkomst van de vennoten;
   b. indien het uittreden het gevolg is van zijn dood, zijn onbekwaam worden of zijn faillissement, of, indien hij een rechtspersoon is, door het ophouden te bestaan;
   c. indien het uittreden het gevolg is van het aanbreken van een in de overeenkomst van vennootschap voor uittreding aangeduid tijdstip;
   d. indien het uittreden het gevolg is van zijn opzegging aan de andere vennoten, tenzij in de overeenkomst van vennootschap anders is bepaald, of van opzegging aan hem door één of meer andere vennoten, mits zulks in de overeenkomst van vennootschap is voorzien;
   e. door de rechter in de gevallen die de wet bepaalt.

   De vennootschap wordt overigens ten aanzien van een vennoot niet ontbonden door het in vervulling gaan van een in de overeenkomst van vennootschap opgenomen ontbindende voorwaarde.
2. Indien in de overeenkomst van vennootschap is bepaald dat in de gevallen, bedoeld in lid 1 onder b, c en d de vennootschap slechts wordt voortgezet indien de overblijvende vennoten hiermee instemmen, kan die instemming slechts met bekwame spoed worden gegeven.
3. In de overeenkomst van vennootschap kan worden bepaald dat het onbekwaam worden van een vennoot slechts tot gevolg heeft dat hij ophoudt besturend vennoot te zijn.
4. Van dit artikel kan slechts worden afgeweken voor zover het uit dit artikel zelf blijkt.

Artikel 819

Een opzegging is vernietigbaar, indien zij in strijd met de redelijkheid en billijkheid is geschied.

Artikel 820

1. De kantonrechter kan op vordering van ieder der vennoten de vennootschap in haar geheel of ten aanzien van een of meer vennoten ontbinden wegens gewichtige redenen of op andere gronden die in de overeenkomst van vennootschap zijn voorzien.
2. Een zodanige ontbinding heeft geen terugwerkende kracht. De rechter kan de vordering toewijzen onder door hem te stellen voorwaarden en een partij die in de naleving van haar verplichtingen is tekortgeschoten, met overeenkomstige toepassing van artikel 277 van Boek 6 tot schadevergoeding veroordelen.
3. Onverminderd lid 2, zijn de artikelen 265 tot en met 279 van Boek 6 op een vennootschap niet van toepassing.

4. Indien er gronden zijn tot vernietiging van de overeenkomst van vennootschap, kan de vennootschap in haar geheel of ten aanzien van een of meer vennoten slechts door de rechter worden ontbonden op verzoek van een belanghebbende.
5. Van dit artikel kan niet worden afgeweken.

Artikel 821

1. Indien een vennootschap alleen wordt ontbonden ten aanzien van een vennoot die uittreedt en de vennootschap wordt voortgezet door de overblijvende vennoten, wordt diens aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap toegedeeld aan de overblijvende vennoten. Artikel 186 lid 1 van Boek 3 is van overeenkomstige toepassing. Op grond van een onherroepelijke volmacht, verleend door de uittredende vennoot om de levering als in dit artikel bedoeld te bewerkstelligen, is de gevolmachtigde tot het bewerkstelligen daarvan ook bevoegd tijdens het faillissement van de uittredende vennoot.
2. De vennootschap is gehouden ten behoeve van de uitgetreden vennoot, of in geval van diens overlijden ten behoeve van zijn nalatenschap, een bedrag te betalen dat gelijk is aan de waarde van zijn economische deelgerechtigdheid in het vermogen van de vennootschap zoals die nader bij of krachtens de overeenkomst van vennootschap kan zijn bepaald. In de overeenkomst kan worden bedongen dat dit bedrag in een of meer termijnen of afhankelijk van een toekomstige gebeurtenis zal worden voldaan. Is die waarde negatief, dan is de uitgetreden vennoot gehouden een bedrag gelijk aan de negatieve waarde aan de vennootschap te vergoeden.
3. De overblijvende vennoten zijn, voor zover niet anders wordt overeengekomen, gehouden de schulden van de vennootschap voor hun rekening te nemen.
4. Van dit artikel kan slechts worden afgeweken voor zover het uit dit artikel zelf blijkt.

Artikel 822

Een beding in de overeenkomst van vennootschap dat in geval van de dood van een der vennoten de vennootschap voortduurt met de bij de overeenkomst aangewezen erfgenaam of erfgenamen geldt als aanvaard, wanneer deze van het beding hebben kennisgenomen en het niet met bekwame spoed na de dood van de vennoot of eerder hebben afgewezen. Bij het voortduren van de vennootschap volgen de aangewezen erfgenaam of erfgenamen de overledene als vennoot op. Artikel 823 leden 2 tot en met 4 is van toepassing, waarbij de uitkering, bedoeld in lid 4 ten goede komt aan de nalatenschap.

Artikel 823

1. Opvolging van een uit de vennootschap tredende vennoot of toetreding tot de vennootschap van een nieuwe vennoot kan alleen met medewerking van alle vennoten geschieden, tenzij anders is overeengekomen. De medewerking van de uittredende vennoot aan zijn opvolging kan ook worden verleend nadat de vennootschap ten aanzien van hem reeds is ontbonden. Is er naast de uittredende vennoot en de opvolgende vennoot slechts één andere vennoot, dan

dient zowel zijn medewerking als die van de uittredende vennoot uiterlijk te worden verleend met bekwame spoed na de in de tweede volzin bedoelde ontbinding.
2. Voor de opvolgende vennoot gelden vanaf het tijdstip van de aanvaarding van de opvolging de rechten en verplichtingen die voor hem uit de overeenkomst van vennootschap voortvloeien. Vindt de opvolging eerst plaats na het tijdstip van de ontbinding ten aanzien van de uittredende vennoot, dan kunnen voor de opvolgende vennoot die zulks heeft aanvaard ook rechten en verplichtingen gelden over de periode vanaf dat tijdstip.
3. Het aandeel van de uittredende vennoot in de goederen van de vennootschappelijke gemeenschap wordt aan de opvolgende vennoot geleverd overeenkomstig artikel 96 van Boek 3.
4. Artikel 821 lid 2 is van toepassing, met dien verstande dat in plaats van de vennootschap de opvolgende vennoot gehouden is tot betaling van de in de eerste volzin bedoelde vergoeding dan wel gerechtigd is tot de in de derde volzin bedoelde vergoeding.
5. Van de tweede en derde volzin van lid 1, alsmede van de leden 3 en 4 kan niet worden afgeweken.

Artikel 824

1. Een rechtsvordering tegen de uitgetreden vennoot of zijn erfgenamen tot nakoming van ten tijde van zijn uittreden bestaande verbintenissen van de openbare vennootschap verjaart op het tijdstip dat ook de rechtsvordering tegen de vennootschap verjaart en in ieder geval door verloop van vijf jaar na de aanvang van de dag volgend op die waarop zijn uittreden in het handelsregister is ingeschreven. Wordt zulk een verbintenis eerst opeisbaar na die inschrijving, dan begint op dat tijdstip die verjaringstermijn te lopen.
2. Een vennoot die toetreedt of opvolgt, is slechts verbonden voor de verbintenissen na zijn toetreding of opvolging ontstaan.

Afdeling 6
Vereffening en verdeling

Artikel 825

1. Bij een ontbonden stille vennootschap geschiedt de vereffening door de gewezen vennoten gezamenlijk, tenzij bij of krachtens overeenkomst anders is bepaald.
2. Bij een ontbonden openbare vennootschap geschiedt de vereffening door de gewezen besturende vennoten gezamenlijk, tenzij bij of krachtens overeenkomst anders is bepaald.
3. De kantonrechter kan een vereffenaar met ingang van een door hem bepaalde dag ontslaan, hetzij op diens verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen op verzoek van een medevereffenaar, een gewezen vennoot of een belanghebbende, hetzij ambtshalve. In dit geval kan de rechter een andere vereffenaar benoemen. Indien vereffenaars ontbreken, benoemt de rechter een vereffenaar op verzoek van een gewezen vennoot of van een

belanghebbende, of ambtshalve. Een benoeming tot vereffenaar door de rechter gaat in daags nadat de griffier de benoeming aan de vereffenaar heeft meegedeeld; de griffier doet de mededeling terstond, indien de beslissing die de benoeming inhoudt, bij voorraad uitvoerbaar is en anders, zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan. De ontslagen vereffenaar legt rekening en verantwoording af aan degenen die de vereffening voortzetten. Is de opvolger door de rechter benoemd, dan geschiedt de rekening en verantwoording ten overstaan van de rechter. De vereffenaar die door de rechter is benoemd, heeft recht op de beloning welke deze hem toekent.

4. Handelingen die geen uitstel kunnen lijden, kunnen door iedere vereffenaar zonodig zelfstandig worden verricht.

Artikel 826

1. Vereffenaars zijn met inachtneming van artikel 830 bevoegd tot het verrichten van alle handelingen die ertoe strekken het vermogen van de vennootschap te vereffenen en tot verdeling of afwikkeling te brengen. Zij zijn gehouden tot een behoorlijke vervulling van hun taak.
2. Vereffenaars treden als zodanig op, waarbij zij bij een openbare vennootschap handelen onder de door deze gevoerde naam. In stukken en aankondigingen die van de openbare vennootschap uitgaan, moeten aan haar naam worden toegevoegd de woorden: in liquidatie.
3. De vereffenaar die door de rechter is benoemd, is verplicht alle de door deze gewenste inlichtingen te geven en diens aanwijzingen op te volgen. Tegen de aanwijzingen staan geen rechtsmiddelen open.

Artikel 827

1. Na ontbinding van een vennootschap blijft de vennootschappelijke gemeenschap voortbestaan totdat de vereffening is geëindigd. Een gewezen vennoot kan niet beschikken over zijn aandeel in een bepaald tot die gemeenschap behorend goed noch over zijn aandeel in die gemeenschap. Zijn schuldeisers kunnen een aandeel als in de tweede volzin bedoeld niet uitwinnen. Verdeling van die gemeenschap kan niet worden gevorderd.
2. Tot de vennootschappelijke gemeenschap behorende schulden kunnen na de ontbinding van de vennootschap op de goederen van die gemeenschap worden verhaald.
3. De leden 1 en 2 zijn van overeenkomstige toepassing indien na ontbinding van de vennootschap de vennootschappelijke gemeenschap door verkrijging onder algemene titel nog slechts toekomt aan één rechthebbende.

Artikel 829

Voor verbintenissen van de vennootschap, ontstaan door het handelen van vereffenaars, geldt artikel 813.

Artikel 830

1. De vereffenaar roept de schuldeisers van de openbare vennootschap op om hun vorderingen binnen twee maanden bij hem in te dienen. De oproeping geschiedt in het blad waarin van overheidswege de officiële berichten worden geplaatst en in een in Suriname verschijnend nieuwsblad. De hem bekende schuldeisers worden voorts per brief opgeroepen. Dit laatste geldt ook voor de hem bekende schuldeisers van een stille vennootschap.
2. Voor zover het vermogen van de vennootschap niet toereikend is om de schulden van de vennootschap te voldoen, kan de vereffenaar van iedere gewezen vennoot vorderen in de liquidatiekas datgene te storten waartoe hij naar evenredigheid van zijn door hem te dragen aandeel in het verlies is gehouden. Voorts doet de vereffenaar in het in de eerste volzin bedoelde geval aangifte tot faillietverklaring, tenzij voldoende aannemelijk is dat het tekort zal worden voldaan door de gewezen vennoten of alle bekende schuldeisers desgevraagd instemmen met voortzetting van de vereffening buiten faillissement.
3. Door de vereffenaar wordt hetgeen na voldoening der schuldeisers van de vennootschap is overgebleven van het vermogen van de ontbonden vennootschap, aan de gewezen vennoten door overdracht toegedeeld of uitgekeerd in verhouding tot ieders economische deelgerechtigdheid.
4. Voor zover tot het overblijvende iets anders dan geld behoort en de overeenkomst van vennootschap of een rechterlijke uitspraak geen nadere aanwijzing behelst, komen als wijzen van verdeling in aanmerking:
   a. toedeling van een gedeelte van het overschot aan ieder der gerechtigden;
   b. overbedeling aan een of meer gerechtigden tegen vergoeding van de overwaarde;
   c. verdeling van de netto-opbrengst na verkoop.
5. Bij de bepaling van ieders economische deelgerechtigdheid gelden, tenzij bij de overeenkomst van vennootschap anders is voorzien, de leden 8 tot en met 10. Op de deelgerechtigdheid van een gewezen vennoot wordt toegerekend hetgeen hij moet bijdragen aan de voor rekening van de vennootschap komende schulden.
6. De vereffenaar stelt ten behoeve van de gewezen vennoten een rekening en verantwoording op waaruit het overschot of tekort na voldoening van de schuldeisers van de vennootschap blijkt, en voorts op basis hiervan een plan dat de grondslagen bevat van de toedelingen of uitkeringen, en in geval van een tekort van de bijdragen van de gewezen vennoten in het tekort.
7. Voor zover de gewezen vennoten niet instemmen met de in het plan voorziene toedelingen, uitkeringen of bijdragen in het tekort, gelast de kantonrechter binnen wiens rechtsgebied een van de vereffenaars woonplaats heeft, op verzoek van de vereffenaar of een gewezen vennoot op welke wijze, aan wie, door wie en in welke omvang deze dienen te geschieden. Hij kan ook een voorlopige toedeling of uitkering bevelen wanneer het saldo van het vermogen na voldoening van de schuldeisers der vennootschap daartoe aanleiding geeft.
8. De vennoten ontvangen zoveel mogelijk de waarde van hun inbreng in geld of goederen ten tijde van die inbreng. Zijn zij op de balans van de vennootschap gecrediteerd, dan geldt het gecrediteerde bedrag als waarde van de inbreng.
9. Tot het restant zijn de vennoten naar evenredigheid van hun winstaandeel gerechtigd.
10. Is hetgeen van het vermogen der vennootschap na voldoening der schuldeisers is overgebleven, minder dan de waarde van de inbreng van geld of goederen, dan wordt dit tekort door de vennoten gedragen naar evenredigheid van ieders aandeel in het verlies.

Artikel 831

1. De vereffening eindigt op het tijdstip dat de in het plan voorziene of door de kantonrechter bevolen toedelingen, uitkeringen of bijdragen in het verlies hebben plaatsgevonden. De vereffenaar doet van die beëindiging opgave in het handelsregister waarin de vennootschap is ingeschreven.
2. De vereffenaar of indien er meer vereffenaars zijn, degene die door de meerderheid van deze daartoe is aangewezen, bewaart de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de ontbonden vennootschap gedurende tien jaar nadat haar vereffening is geëindigd. Ontbreekt de vereffenaar, of is deze of de aangewezen persoon niet bereid te bewaren, dan wordt een bewaarder op verzoek van een belanghebbende benoemd door de kantonrechter binnen wiens rechtsgebied een van de gewezen vennoten woonplaats heeft. Rechtsmiddelen staan niet open.
3. Binnen acht dagen na het ingaan van zijn bewaarplicht moet de bewaarder zijn naam en adres opgeven aan het handelsregister waarin de vennootschap is ingeschreven.
4. De in lid 2 bedoelde kantonrechter kan desverzocht machtiging geven tot raadpleging van de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers aan iedere gewezen vennoot of zijn rechtverkrijgende die aantoont bij die raadpleging een redelijk belang te hebben.
5. Indien na het eindigen van de vereffening nog van het bestaan van een bate blijkt, kan de kantonrechter op verzoek van een belanghebbende de vereffening heropenen en zo nodig een vereffenaar benoemen.

Artikel 831a

1. Vereffening overeenkomstig deze afdeling kan achterwege blijven, indien de vennoten of de gewezen vennoten zulks schriftelijk overeenkomen en het door de vennootschap uitgeoefende beroep of bedrijf wordt voortgezet door een natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die daartoe schriftelijk door hen is aangewezen en de aanwijzing schriftelijk heeft aanvaard. De vennoten of gewezen vennoten doen van deze voortzetting opgave in het handelsregister, waarin de vennootschap is ingeschreven met vermelding van de naam en het adres van degene die het beroep of bedrijf voortzet.
2. Alle goederen die behoren tot de vennootschappelijke gemeenschap moeten worden geleverd aan degene die het beroep of bedrijf voortzet. Deze levering kan geschieden door de besturende vennoten of de gewezen besturende vennoten gezamenlijk, tenzij bij of krachtens de overeenkomst anders is bepaald. Is degene die het beroep of bedrijf voortzet onherroepelijk gemachtigd om de levering te bewerkstelligen, dan is daarop artikel 821 lid 1, derde volzin, van overeenkomstige toepassing.
3. Behoort degene die het beroep of bedrijf voortzet, tot de gewezen vennoten, dan zijn de leden 2 en 3 van artikel 821 van overeenkomstige toepassing.
4. Zodra het beroep of bedrijf van de vennootschap overeenkomstig lid 1 is voortgezet, kunnen alle schulden van de vennootschap tevens worden verhaald op de goederen van degene die het beroep of bedrijf voortzet. Degene die het beroep of bedrijf voortzet, treedt bij

rechtsverhoudingen die op dat moment bestonden tussen de vennootschap en derden, in de positie van de vennootschap.

5. Voor schulden van de vennootschap neemt de schuldeiser in zijn verhaal op de goederen die hebben toebehoord tot de vennootschappelijke gemeenschap rang voor degenen die verhaal nemen voor andere schulden van degene die het beroep of bedrijf voortzet.
6. Een schuldeiser van de vennootschap kan de kantonrechter verzoeken een vereffenaar te benoemen wanneer voor hem het gevaar bestaat dat hij niet ten volle of niet binnen een redelijke tijd zal worden voldaan, hetzij omdat het vermogen van de ontbonden vennootschap niet toereikend is of niet behoorlijk beheerd wordt, hetzij omdat een schuldeiser zich op de goederen van de ontbonden vennootschap of de in lid 5 bedoelde goederen gaat verhalen. Het verzoek tot benoeming van een vereffenaar wordt gedaan binnen drie maanden nadat de schuldeiser van de voortzetting van het beroep of bedrijf in kennis is gesteld, doch in elk geval binnen zes maanden nadat de opgave aan het handelsregister overeenkomstig lid 1 is gedaan. Op deze vereffening, waarin ook de in lid 5 bedoelde goederen zijn betrokken, zijn de bepalingen van deze afdeling zoveel mogelijk van toepassing.

Artikel 831b

De kantonrechter kan op vordering van een schuldeiser die is benadeeld doordat enig voorschrift van deze afdeling niet is nageleefd, een toedeling, uitkering of verdeling als bedoeld in artikel 830 leden 3 en 4 vernietigen, met dien verstande dat de vernietiging slechts te zijnen behoeve plaatsvindt en niet verder dan nodig is tot opheffing van de door hem ondervonden benadeling. Indien de benadeling daardoor voldoende kan worden opgeheven, kan de rechter desverlangd, in plaats van de vernietiging uit te spreken, aan een of meer van de gewezen vennoten een verplichting opleggen tot een uitkering in geld aan die schuldeiser.

Artikel 831c

Van deze afdeling kan slechts worden afgeweken voor zover het uit deze afdeling zelf blijkt.

Afdeling 7
Omzetting in een naamloze vennootschap

Artikel 832

1. Een openbare vennootschap kan zich omzetten in een naamloze vennootschap.
2. Voor de omzetting is vereist een besluit tot omzetting, tot oprichting van een naamloze vennootschap, tot vaststelling van ieders aandeel in het vermogen van de vennootschap en tot vaststelling van de statuten van de nieuwe rechtspersoon. Dit besluit kan slechts worden genomen met de uitdrukkelijke instemming van alle vennoten en overigens met inachtneming van de vereisten die voortvloeien uit de overeenkomst van vennootschap, die voor ontbinding van de vennootschap daaronder begrepen.
3. De omzetting komt tot stand bij notariële akte van omzetting, die tevens fungeert als akte van

oprichting en de statuten van de nieuwe rechtspersoon bevat. De akte wordt in persoon of bij schriftelijke volmacht getekend door:
   a. alle vennoten die door de omzetting aandeelhouder worden van de nieuwe rechtspersoon;
   b. ten minste een van de derden aan wie overeenkomstig artikel 809 lid 2 het bestuur van de vennootschap uitsluitend is opgedragen.
4. De notaris, ten overstaan van wie de akte van omzetting wordt verleden, draagt zorg dat van de omzetting mededeling wordt gedaan in het blad waarin van overheidswege de officiële berichten worden geplaatst en een in Suriname verschijnend dagblad, zulks onverminderd zijn verplichtingen uit artikel 5 lid 1 van Boek 2.

Artikel 833

1. Aan de akte van omzetting wordt een omzettingsbalans gehecht, die een eigen vermogen toont dat niet negatief is. Heeft de nieuwe rechtspersoon een nominaal kapitaal, dan mag het eigen vermogen niet lager zijn dan dat nominaal kapitaal.
2. De omzettingsbalans heeft betrekking op een tijdstip dat ten hoogste een maand voor de dag van de akte van omzetting ligt. Zij wordt door alle gewone vennoten van de om te zetten vennootschap getekend.
3. Bij de toepassing van artikel 24 van Boek 2 op de nieuwe rechtspersoon wordt naast 'oprichtingshandeling' ook gelezen: omzettingshandeling, en in plaats van 'oprichtingsbalans': omzettingsbalans.

Artikel 834

1. Door de omzetting wordt de vennootschap ontbonden. Het vermogen van de ontbonden vennootschap gaat onder algemene titel over op de nieuwe rechtspersoon. Vereffening vindt niet plaats.
2. De vennoten van de om te zetten vennootschap worden door de omzetting van rechtswege aandeelhouder van de nieuwe rechtspersoon, zulks in verhouding tot ieders aandeel in het vermogen van de om te zetten vennootschap, zoals deze verhouding in de akte van omzetting wordt vastgesteld.
3. De hoofdelijk aansprakelijke vennoten die ingevolge lid 2 aandeelhouder zijn geworden, zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de nieuwe rechtspersoon die ontstaan tussen het tijdstip van de omzetting en de dag nadat zes maanden zijn verstreken, nadat de in artikel 832 lid 4 bedoelde inschrijving, deponering en publicatie alle drie hebben plaatsgevonden. Deze aansprakelijkheid vervalt zes maanden na het einde van de in de vorige volzin bedoelde periode. De statuten kunnen deze termijn verlengen of door een langere verjaringstermijn vervangen.
4. De omzetting brengt geen verandering in de op dat tijdstip bestaande aansprakelijkheid van de vennoten of hun erfgenamen voor verbintenissen van de vennootschap. Voor de toepassing van artikel 824 lid 1 wordt een vennoot die door de omzetting aandeelhouder is geworden, aangemerkt als een bij die omzetting uitgetreden vennoot.

Artikel 835

1. Indien ten gevolge van de omzetting een overeenkomst met de omgezette vennootschap naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet ongewijzigd in stand behoort te blijven, wijzigt of ontbindt de kantonrechter de overeenkomst op vordering van een der partijen. Aan de wijziging of ontbinding kan terugwerkende kracht worden verleend.
2. De bevoegdheid tot het instellen van de vordering vervalt door verloop van zes maanden, nadat de in artikel 832 lid 4 bedoelde inschrijving, deponering en publicatie alle drie hebben plaatsgevonden.
3. Indien uit de wijziging of ontbinding van de overeenkomst schade ontstaat voor de wederpartij, is de rechtspersoon gehouden tot vergoeding daarvan.

Afdeling 8
De commanditaire vennootschap

Artikel 836

1. De commanditaire vennootschap is de als zodanig optredende openbare vennootschap welke naast een of meer gewone vennoten een of meer commanditaire vennoten heeft.
2. De commanditaire vennoot is de vennoot die niet uitsluitend arbeid inbrengt en die uitgesloten is van de bevoegdheid om rechtshandelingen te verrichten voor rekening van de vennootschap.

Artikel 836a

De commanditaire vennoot behoeft in het verlies der vennootschap niet verder te delen dan tot het bedrag van hetgeen hij heeft ingebracht of verplicht is in te brengen. Van dit artikel kan niet worden afgeweken.

Artikel 836b

De besturende vennoten houden zich op de hoogte van de namen en adressen van alle commanditaire vennoten en het bedrag van hetgeen ieder van hen heeft ingebracht of verplicht is in te brengen.

Artikel 837

1. De gewone vennoten van de commanditaire vennootschap zijn hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen van de vennootschap; de commanditaire vennoten zijn niet verbonden voor zodanige verbintenissen. Op de gewone vennoten is artikel 813 lid 2 van toepassing. Wordt een vennoot commanditair, dan is artikel 824 lid 1 van overeenkomstige toepassing.

2. Handelt een commanditaire vennoot al dan niet krachtens volmacht in naam van de vennootschap of oefent hij door zijn handelen een beslissende invloed uit op het optreden door de besturende vennoten namens de vennootschap, dan is hij tegenover derden hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen der vennootschap die ten tijde van zijn handelen of daarna zijn ontstaan, tenzij zijn handelen deze verbondenheid niet of niet ten volle rechtvaardigt.
3. Is de naam van de commanditaire vennoot in de naam van de vennootschap opgenomen, dan is de commanditaire vennoot hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen der vennootschap ontstaan terwijl de vennootschap deze naam voert. Dit geldt niet indien een vennoot wiens naam in die der vennootschap voorkomt, commanditaire vennoot wordt.

Titel 14
Borgtocht

Afdeling 1
Algemene bepalingen

Artikel 850

1. Borgtocht is de overeenkomst waarbij de ene partij, de borg, zich tegenover de andere partij, de schuldeiser, verbindt tot nakoming van een verbintenis, die een derde, de hoofdschuldenaar, tegenover de schuldeiser heeft of zal krijgen.
2. Voor de geldigheid van een borgtocht is niet vereist dat de hoofdschuldenaar deze kent.
3. Op borgtocht zijn de bepalingen omtrent hoofdelijke verbintenissen van toepassing, voor zover daarvan in deze titel niet wordt afgeweken.

Artikel 851

1. De borgtocht is afhankelijk van de verbintenis van de hoofdschuldenaar, waarvoor zij is aangegaan.
2. Borgtocht kan slechts voor toekomstige verbintenissen van de hoofdschuldenaar worden aangegaan, voor zover zij voldoende bepaalbaar zijn.

Artikel 852

1. Verweermiddelen die de hoofdschuldenaar jegens de schuldeiser heeft, kunnen ook door de borg worden ingeroepen, indien zij het bestaan, de inhoud of het tijdstip van nakoming van de verbintenis van de hoofdschuldenaar betreffen.
2. Indien de hoofdschuldenaar bevoegd is om ter vernietiging van de rechtshandeling waaruit de verbintenis voortspruit, een beroep op een vernietigingsgrond te doen en hem door de borg of door de schuldeiser een redelijke termijn is gesteld ter uitoefening van die bevoegdheid, is de borg gedurende die termijn bevoegd de nakoming van zijn verbintenis op te schorten.
3. Zolang de hoofdschuldenaar bevoegdelijk de nakoming van zijn verbintenis jegens de

schuldeiser opschort, is ook de borg bevoegd de nakoming van zijn verbintenis op te schorten.

Artikel 853

Door voltooiing van de verjaring van de rechtsvordering tot nakoming van de verbintenis van de hoofdschuldenaar, gaat de borgtocht teniet.

Artikel 854

Strekt de verbintenis van de hoofdschuldenaar tot iets anders dan tot betaling van een geldsom, dan geldt de borgtocht voor de vordering tot schadevergoeding in geld, verschuldigd op grond van niet-nakoming van die verbintenis, tenzij uitdrukkelijk anders is bedongen.

Artikel 855

1. De borg is niet gehouden tot nakoming voordat de hoofdschuldenaar in de nakoming van zijn verbintenis is tekortgeschoten.
2. De schuldeiser die de hoofdschuldenaar overeenkomstig artikel 82 van Boek 6 in gebreke stelt, is verplicht hiervan tegelijkertijd de borg mededeling te doen.

Artikel 856

1. De borg is slechts wettelijke rente verschuldigd over het tijdvak dat hijzelf in verzuim is, tenzij de hoofdschuldenaar in verzuim is krachtens artikel 83 onder b van Boek 6.
2. De borg is gehouden de kosten van rechtsvervolging van de hoofdschuldenaar te vergoeden, indien hij tijdig door mededeling van het voornemen tot rechtsvervolging in de gelegenheid is gesteld deze kosten te voorkomen.

Afdeling 2
Borgtocht, aangegaan buiten beroep of bedrijf

Artikel 857

Deze afdeling is van toepassing op borgtochten die zijn aangegaan door een natuurlijk persoon die noch handelde in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf, noch ten behoeve van de normale uitoefening van het bedrijf van een naamloze vennootschap, waarvan hij bestuurder is en alleen of met zijn medebestuurders de meerderheid der aandelen heeft.

Artikel 858

1. Indien het bedrag van de verbintenis van de hoofdschuldenaar op het tijdstip van het aangaan van de borgtocht niet vaststaat, is de borgtocht slechts geldig, voor zover een in geld uitgedrukt maximumbedrag is overeengekomen.
2. Overeenkomstig artikel 856 verschuldigde rente en kosten kunnen ongeacht dit maximum

worden gevorderd.

Artikel 859

1. Tegenover de borg wordt de borgtocht slechts door een door hem ondertekend geschrift bewezen.
2. De borgtocht kan door alle middelen worden bewezen, indien vaststaat dat de borg de verbintenis van de hoofdschuldenaar geheel of gedeeltelijk is nagekomen.
3. Voor het bewijs van de overeenkomst die tot het aangaan van de borgtocht verplicht, geldt dezelfde eis als gesteld in lid 1, en in het geval van lid 2 dezelfde vrijheid.

Artikel 860

De borg is niet gebonden voor zover voor zijn verbintenis meer bezwarende voorwaarden zouden gelden dan die waaronder de hoofdschuldenaar gebonden is, behoudens voor zover het betreft de wijze waarop tegenover de borg het bewijs van bestaan en omvang van de verbintenis van de hoofdschuldenaar geleverd kan worden.

Artikel 861

1. Een borgtocht die voor toekomstige verbintenissen is aangegaan, kan:
   a. te allen tijde worden opgezegd, indien zij niet voor een bepaalde duur geldt;
   b. na vijf jaar worden opgezegd, indien zij wel voor een bepaalde duur geldt.
2. Na de opzegging duurt de borgtocht voor de reeds ontstane verbintenissen voort.
3. Een borg is niet verbonden voor toekomstige verbintenissen tot vergoeding van schade, waarvoor de hoofdschuldenaar jegens de schuldeiser aansprakelijk is, voor zover de schuldeiser de schade had kunnen voorkomen door een toezicht als redelijkerwijs van hem gevergd kon worden.
4. Een borg is evenmin verbonden voor toekomstige verbintenissen uit een rechtshandeling die de schuldeiser onverplicht heeft verricht, nadat hij bekend was geworden met omstandigheden die de mogelijkheid van verhaal op de hoofdschuldenaar aanmerkelijk hebben verminderd, zulks tenzij de borg uitdrukkelijk met de rechtshandeling heeft ingestemd of deze handeling geen uitstel kon lijden.

Artikel 862

Niet kan ten nadele van de borg worden afgeweken van:
a. de artikelen 852 tot en met 856 en de artikelen 858 tot en met 861;
b. de verplichtingen die de schuldeiser krachtens artikel 154 van Boek 6 jegens de borg heeft met het oog op diens mogelijke subrogatie.

Artikel 863

Deze afdeling is van overeenkomstige toepassing op overeenkomsten waarbij iemand als bedoeld

in artikel 857 zich verbindt tot een bepaalde prestatie voor het geval een derde een bepaalde verbintenis met een andere inhoud jegens de schuldeiser niet nakomt.

Artikel 864

1. Indien in opdracht en voor rekening van iemand als bedoeld in artikel 857, ter zake van de verbintenis van een ander een borgtocht of een overeenkomst als bedoeld in artikel 863, wordt aangegaan, heeft de opdrachtnemer voor hetgeen hij aan de schuldeiser heeft voldaan, geen recht op vergoeding jegens de opdrachtgever voor zover deze afdeling aan diens aansprakelijkheid als borg in de weg gestaan zou hebben. Artikel 861 is tussen opdrachtgever en opdrachtnemer van overeenkomstige toepassing.
2. Van lid 1 kan slechts worden afgeweken, indien dit geschiedt bij een door de opdrachtgever ondertekend geschrift waarin de aard van de afwijking wordt omschreven, en het een opdracht betreft aan een bank of andere instelling die haar bedrijf van het verstrekken van borgtochten maakt.

Afdeling 3
De gevolgen van de borgtocht tussen de hoofdschuldenaar en de borg en tussen borgen en voor de verbintenis aansprakelijke niet-schuldenaren onderling

Artikel 865

Op de rechtsbetrekkingen tussen hoofdschuldenaar en borg en op die tussen borgen en voor de verbintenis aansprakelijke niet-schuldenaren onderling is artikel 2 van Boek 6 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 866

1. De borg heeft voor het gehele bedrag dat hij aan hoofdsom, rente en kosten aan de schuldeiser heeft moeten voldoen, krachtens artikel 10 van Boek 6 een vordering op de hoofdschuldenaar.
2. De borg kan noch aan artikel 10 van Boek 6, noch aan artikel 12 van dat boek een vordering op de hoofdschuldenaar ontlenen voor wettelijke rente over de periode waarin hij door hem persoonlijk betreffende omstandigheden in verzuim is geweest of voor kosten die hem persoonlijk betreffen of door hem in redelijkheid niet behoefden te worden gemaakt.
3. Heeft iemand zich ter zake van dezelfde verbintenis borg gesteld voor twee of meer hoofdelijk verbonden hoofdschuldenaren, dan zijn deze in afwijking van artikel 10 lid 1 en artikel 12 lid 1 van Boek 6, jegens de borg hoofdelijk verbonden voor hetgeen deze aan hoofdsom, rente en kosten op hen kan verhalen.
4. Uit de rechtsverhouding tussen de borg en een of meer hoofdschuldenaren kan iets anders voortvloeien dan de leden 1 tot en met 3 meebrengen.

Artikel 867

Indien de borg de verbintenis is nagekomen zonder de hoofdschuldenaar daarvan mededeling te doen en deze daarna zijnerzijds de schuldeiser heeft betaald, kan de hoofdschuldenaar tegenover de borg volstaan met overdracht aan deze van zijn vordering wegens onverschuldigde betaling op de schuldeiser.

Artikel 868

Een krachtens artikel 10 van Boek 6 aangesproken hoofdschuldenaar kan de verweermiddelen die hij op het tijdstip van het ontstaan van de verhaalsvordering jegens de schuldeiser had, ook inroepen tegen de borg; artikel 11 leden 2 en 4 van Boek 6 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 869

De borg te wiens laste de schuld is gedelgd, kan met overeenkomstige toepassing van artikel 152 van Boek 6 het onverhaalbaar gebleken gedeelte omslaan over zich zelf, zijn medeborgen en de niet-schuldenaren die voor de verbintenis aansprakelijk waren.

Artikel 870

De achterborg die de verbintenis van de borg is nagekomen, kan ten behoeve van zich zelf het verhaal uitoefenen dat de borg, indien hij zelf de verbintenis was nagekomen, zou hebben gehad jegens de hoofdschuldenaar of jegens medeborgen of niet-schuldenaren die voor de verbintenis aansprakelijk waren.

Titel 15
Vaststellingsovereenkomst

Artikel 900

1. Bij een vaststellingsovereenkomst binden partijen, ter beëindiging of ter voorkoming van onzekerheid of geschil omtrent hetgeen tussen hen rechtens geldt, zich jegens elkaar aan een vaststelling daarvan, bestemd om ook te gelden voor zover zij van de tevoren bestaande rechtstoestand mocht afwijken.
2. De vaststelling kan totstandkomen krachtens een beslissing van partijen gezamenlijk of krachtens een aan één van hen of aan een derde opgedragen beslissing.
3. Een bewijsovereenkomst staat met een vaststellingsovereenkomst gelijk voor zover zij een uitsluiting van tegenbewijs meebrengt.
4. Deze titel is niet van toepassing op de overeenkomst van arbitrage.

Artikel 901

1. De totstandkoming van de vaststelling is gebonden aan de vereisten waaraan moet worden voldaan om de met de beslissing beoogde rechtstoestand, uitgaande van die waarvan zij

mogelijk afwijkt, tot stand te brengen.
2. Ieder van de partijen is jegens de andere verplicht te verrichten hetgeen van haar zijde nodig is om aan de vereisten voor de totstandkoming van de vaststelling te voldoen.
3. Voor zover aan deze vereisten kan worden voldaan door een verklaring van partijen of een hunner, wordt deze verklaring in de vaststellingsovereenkomst besloten geacht, tenzij uit de overeenkomst anders voortvloeit.

Artikel 902

Een vaststelling ter beëindiging van onzekerheid of geschil op vermogensrechtelijk gebied is ook geldig als zij in strijd mocht blijken met dwingend recht, tenzij zij tevens naar inhoud of strekking in strijd komt met de goede zeden of de openbare orde.

Artikel 903

Een vaststelling van hetgeen in het verleden rechtens is geweest, kan geen afbreuk doen aan inmiddels verkregen rechten van derden.

Artikel 904

1. Indien gebondenheid aan een beslissing van een partij of van een derde in verband met inhoud of wijze van totstandkoming daarvan in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn, is die beslissing vernietigbaar.
2. Indien de beslissing van een partij of een derde vernietigd wordt, nietig blijkt of niet binnen een aan die partij of derde daartoe te stellen redelijke termijn wordt verkregen, kan de rechter een beslissing geven, tenzij uit de overeenkomst of de aard van de beslissing voortvloeit dat zij op andere wijze moet worden vervangen.

Artikel 905

Indien een ontbinding van een vaststellingsovereenkomst wegens een tekortkoming in de nakoming daarvan een reeds totstandgekomen, aan een partij of een derde opgedragen beslissing zou treffen, kan deze ontbinding niet door een eenzijdige verklaring geschieden en kan de rechter haar afwijzen op de grond dat degene die haar vordert, voldoende middelen heeft om van de wederpartij opheffing van of vergoeding voor de tekortkoming te verkrijgen.

Artikel 906

1. Deze titel vindt overeenkomstige toepassing, wanneer een vaststelling haar rechtsgrond elders dan in een overeenkomst vindt.
2. Artikel 904 vindt overeenkomstige toepassing wanneer aan een der partijen bij een rechtsverhouding of aan een derde de bevoegdheid is gegeven de regeling van de verhouding aan te vullen of te wijzigen.
3. Lid 2 geldt niet voor aanvulling of wijziging bij een besluit van een orgaan van een

rechtspersoon, indien dit besluit krachtens artikel 21 van Boek 2 bij strijd met redelijkheid en billijkheid vernietigbaar is.

4. De leden 1 en 2 gelden niet voor zover de strekking van de betrokken bepaling in verband met de aard van de rechtsverhouding zich tegen de overeenkomstige toepassing verzet.

Titel 17
Verzekering

Afdeling 1
Algemene bepalingen

Artikel 925

1. Verzekering is een overeenkomst waarbij de ene partij, de verzekeraar, zich tegen het genot van premie jegens haar wederpartij, de verzekeringnemer, verbindt tot het doen van een of meer uitkeringen, en bij het sluiten der overeenkomst voor partijen geen zekerheid bestaat, dat, wanneer of tot welk bedrag enige uitkering moet worden gedaan, of ook hoe lang de overeengekomen premiebetaling zal duren. Zij is hetzij schadeverzekering, hetzij sommenverzekering.
2. Persoonsverzekering is de verzekering welke het leven of de gezondheid van een mens betreft.

Artikel 926

1. Onder uitkering is mede begrepen een prestatie anders dan in geld.
2. In deze afdeling wordt onder de tot uitkering gerechtigde verstaan degene die in geval van verwezenlijking van het risico krachtens de verzekering recht heeft op uitkering of door aanvaarding van de aanwijzing recht op uitkering kan krijgen.

Artikel 927

De bepalingen van deze titel zijn niet van toepassing op herverzekering.

Artikel 928

1. De verzekeringnemer is verplicht vóór het sluiten van de overeenkomst aan de verzekeraar alle feiten mede te delen die hij kent of behoort te kennen, en waarvan, naar hij weet of behoort te begrijpen, de beslissing van de verzekeraar of, en zo ja, op welke voorwaarden, hij de verzekering zal willen sluiten, afhangt of kan afhangen.
2. Indien de belangen van een bij het aangaan van de verzekering bekende derde worden gedekt, omvat de in lid 1 bedoelde verplichting mede de hem betreffende feiten die deze kent of behoort te kennen, en waarvan naar deze weet of behoort te begrijpen, de beslissing van de verzekeraar afhangt of kan afhangen. De vorige volzin mist toepassing bij persoonsverzekering.

3. Betreft een persoonsverzekering het risico van een bekende derde die de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, dan omvat de mededelingsplicht mede de hem betreffende feiten die deze kent of behoort te kennen en waarvan, naar hij weet of behoort te begrijpen, de beslissing van de verzekeraar afhangt of kan afhangen.
4. De mededelingsplicht betreft niet feiten die de verzekeraar reeds kent of behoort te kennen, en evenmin feiten, die niet tot een voor de verzekeringnemer ongunstiger beslissing zouden hebben geleid. De verzekeringnemer of de derde, bedoeld in de leden 2 of 3, kan zich er echter niet op beroepen dat de verzekeraar bepaalde feiten reeds kent of behoort te kennen indien op een daarop gerichte vraag een onjuist of onvolledig antwoord is gegeven.
5. De verzekeringnemer is slechts verplicht feiten mede te delen omtrent zijn strafrechtelijk verleden of omtrent dat van derden, voor zover zij zijn voorgevallen binnen de acht jaren die aan het sluiten van de verzekering vooraf zijn gegaan en voor zover de verzekeraar omtrent dat verleden uitdrukkelijk een vraag heeft gesteld in niet voor misverstand vatbare termen.
6. Indien de verzekering is gesloten op de grondslag van een door de verzekeraar opgestelde vragenlijst, kan deze zich er niet op beroepen dat vragen niet zijn beantwoord, of feiten waarnaar niet was gevraagd, niet zijn medegedeeld, en evenmin dat een in algemene termen vervatte vraag onvolledig is beantwoord, tenzij is gehandeld met het opzet de verzekeraar te misleiden.

Artikel 929

1. De verzekeraar die ontdekt dat aan de in artikel 928 omschreven mededelingsplicht niet is voldaan, kan de gevolgen daarvan slechts inroepen indien hij de verzekeringnemer binnen twee maanden na de ontdekking op de niet-nakoming wijst onder vermelding van de mogelijke gevolgen.
2. De verzekeraar die ontdekt dat de verzekeringnemer heeft gehandeld met het opzet hem te misleiden of die bij kennis van de ware stand van zaken geen verzekering zou hebben gesloten, kan de overeenkomst binnen twee maanden na ontdekking met dadelijke ingang opzeggen.
3. De verzekeringnemer kan de overeenkomst met dadelijke ingang opzeggen binnen twee maanden nadat de verzekeraar overeenkomstig lid 1 heeft gehandeld of zich bij de verwezenlijking van het risico op de niet-nakoming van de mededelingsplicht beroept. Bij persoonsverzekering kan de verzekeringnemer de beëindiging beperken tot de persoon, wiens risico het beroep op de niet-nakoming betreft.

Artikel 930

1. Indien aan de in artikel 928 omschreven mededelingsplicht niet is voldaan, bestaat alleen recht op uitkering overeenkomstig de leden 2 en 3.
2. De bedongen uitkering geschiedt onverkort, indien de niet of onjuist meegedeelde feiten van geen belang zijn voor de beoordeling van het risico, zoals dit zich heeft verwezenlijkt.
3. Indien aan lid 2 niet is voldaan, maar de verzekeraar bij kennis van de ware stand van zaken een hogere premie zou hebben bedongen, of de verzekering tot een lager bedrag zou hebben gesloten, wordt de uitkering verminderd naar evenredigheid van hetgeen de premie meer of

de verzekerde som minder zou hebben bedragen. Zou de verzekeraar bij kennis van de ware stand van zaken andere voorwaarden hebben gesteld, dan is slechts een uitkering verschuldigd als waren deze voorwaarden in de overeenkomst opgenomen.

4. In afwijking van de leden 2 en 3 is geen uitkering verschuldigd indien de verzekeraar bij kennis van de ware stand van zaken geen verzekering zou hebben gesloten.
5. In afwijking van de leden 2 en 3 is geen uitkering verschuldigd aan de verzekeringnemer of de derde, bedoeld in artikel 928 leden 2 of 3, die heeft gehandeld met het opzet de verzekeraar te misleiden. Evenmin is een uitkering verschuldigd aan de derde indien de verzekeringnemer, met het opzet de verzekeraar te misleiden, niet heeft voldaan aan de mededelingsplicht betreffende de derde.

Artikel 931

De verzekeraar kan zich niet beroepen op de vernietigingsgronden als bedoeld in artikel 44 lid 3 van Boek 3 en artikel 228 van Boek 6.

Artikel 932

1. De verzekeraar geeft zo spoedig mogelijk een akte, polis genaamd, af, waarin de overeenkomst is vastgelegd. Een polis die is opgemaakt op een wijze als bedoeld in artikel 135a lid 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering moet zijn voorzien van een op een certificaat gebaseerde elektronische handtekening die voldoet aan de eisen, bedoeld in de Wet Elektronisch Rechtsverkeer (S.B. 2017, no. 86). De verzekeraar is niet verplicht een polis af te geven indien de aard van de overeenkomst afwijkend gebruik rechtvaardigt en de verzekeringnemer bij afgifte van de polis geen belang heeft.
2. Op wijzigingen in de overeenkomst is lid 1 van overeenkomstige toepassing. Een instemming als bedoeld in artikel 135a lid 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ziet eveneens op wijzigingen in de overeenkomst.
3. Indien een door een verzekeraar afgegeven bewijsstuk verloren is gegaan, geeft hij desverlangd tegen vergoeding van de kosten een nieuw bewijsstuk af. Indien het bewijsstuk aan toonder of order is gesteld en bij een verzekering van zaken die door middel van documenten plegen te worden verhandeld, kan de verzekeraar als voorwaarde voor het doen van een uitkering aan de houder van een nieuw bewijsstuk verlangen, dat hem door de houder gedurende de tijd dat de verzekeraar tot betaling kan worden gedwongen, zekerheid wordt gesteld. Een instemming als bedoeld in artikel 135a lid 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ziet, zolang zij niet is herroepen, eveneens op een nieuw bewijsstuk als bedoeld in de eerste volzin.

Artikel 933

1. Alle mededelingen waartoe de bepalingen van deze titel of de overeenkomst de verzekeraar aanleiding geven, geschieden schriftelijk. De verzekeraar kan zich daarbij houden aan de laatste hem bekende woonplaats van de geadresseerde.

2. Bij staatsbesluit kunnen van lid 1 afwijkende regels worden gesteld ten aanzien van de verzending van mededelingen langs elektronische weg. Daarbij kunnen ook regels worden gesteld ten aanzien van de verzending aan de verzekeraar langs elektronische weg van mededelingen waartoe de bepalingen van deze titel of de overeenkomst aanleiding geven.

Artikel 934

Het niet nakomen van de verplichting tot betaling van de vervolgpremie kan eerst leiden tot beëindiging of schorsing van de verzekeringsovereenkomst of de dekking, nadat de schuldenaar na de vervaldag onder vermelding van de gevolgen van het uitblijven van betaling vruchteloos is aangemaand tot betaling binnen een termijn van veertien dagen, aanvangende op de dag na aanmaning. De eerste volzin geldt niet voor het geval, bedoeld in artikel 83 onder c van Boek 6.

Artikel 935

1. De verzekeraar kan hetgeen hij schuldig is aan de tot uitkering gerechtigde die geen schuldenaar van de premie is, verrekenen met opeisbare premie voor dezelfde verzekering, de schade wegens vertraging in de voldoening daarvan en de kosten, bedoeld in artikel 96 lid 2 onder c van Boek 6. De eerste volzin geldt niet bij verzekeringen die aan toonder of order zijn gesteld.
2. Bij een verzekering tegen aansprakelijkheid kan de verzekeraar in afwijking van artikel 127 lid 2 van Boek 6 geen andere premie, schade en kosten als bedoeld in lid 1 verrekenen met hetgeen hij aan de tot uitkering gerechtigde schuldig is, dan die ter zake van dezelfde verzekering.

Artikel 936

1. Heeft een tussenpersoon zich bij de verzekeringsovereenkomst tegenover de verzekeraar tot betaling van premie en kosten als eigen schuld verbonden, dan is de verzekeringnemer jegens de verzekeraar gekweten voor zover de premie en kosten voor rekening van de tussenpersoon zijn gekomen of aan deze zijn voldaan. De verzekeringnemer is tot vergoeding van die premie en kosten aan de tussenpersoon gehouden.
2. Is een uitkering verschuldigd geworden, dan is de verzekeraar desverlangd, ongeacht rechten van derden, gehouden daarvan aan de tussenpersoon zoveel af te dragen als deze ingevolge het in lid 1 bepaalde van de verzekeringnemer heeft te vorderen. Is de verzekeringnemer krachtens de verzekeringsovereenkomst tot de uitkering gerechtigd, dan heeft de verzekeraar eenzelfde verplichting ten aanzien van andere verzekeringen waarbij dezelfde nemer en dezelfde tussenpersoon zijn betrokken.
3. De verzekeraar die voornemens is een uitkering te doen aan een ander dan de tussenpersoon, verzoekt deze laatste om binnen tien dagen het bedrag op te geven, dat deze ingevolge lid 1 van de verzekeringnemer heeft te vorderen. Indien de tussenpersoon daaraan gevolg geeft, draagt de verzekeraar voor zoveel mogelijk het opgegeven bedrag aan hem af. Heeft de verzekeraar hieraan voldaan of heeft de tussenpersoon binnen de gestelde termijn niets

opgegeven, dan staat het de verzekeraar vrij aan de ander de nog verschuldigde uitkering te doen.

4. De leden 2 en 3 missen toepassing:
   a. bij verzekeringen die aan toonder of order zijn gesteld, tenzij de verzekeringnemer tot de uitkering is gerechtigd;
   b. bij verplichte aansprakelijkheidsverzekering.
5. Het in lid 2, tweede volzin, bepaalde mist bovendien toepassing:
   a. indien op het recht op uitkering een pandrecht rust als bedoeld in artikel 229 van Boek 3, of een voorrecht als bedoeld in artikel 283 van Boek 3;
   b. bij onverplichte verzekering tegen aansprakelijkheid.
6. Wanneer de tussenpersoon de uitkering namens de tot uitkering gerechtigde in ontvangst neemt, is hij bevoegd om de vergoeding als bedoeld in lid 1, tweede volzin, te verrekenen met hetgeen hij aan de tot uitkering gerechtigde schuldig is tot het bedrag van zijn uit de leden 2, 4 en 5 voortvloeiende aanspraken.

Artikel 937

De verzekeraar die een uitkering doet aan de tussenpersoon, is jegens de tot uitkering gerechtigde gekweten voor zover hetgeen hij aan de tot uitkering gerechtigde verschuldigd is aan deze laatste is voldaan, doch in ieder geval voor zover de tot uitkering gerechtigde door de betaling aan de tussenpersoon is gebaat.

Artikel 938

1. Behoudens het geval van opzet van de verzekeringnemer of de derde, bedoeld in artikel 928 leden 2 of 3, om de verzekeraar te misleiden is geen premie verschuldigd indien in het geheel geen risico is gelopen. Indien over een vol verzekeringsjaar geen risico is gelopen, is over dat jaar geen premie verschuldigd. De verzekeraar heeft recht op een billijke vergoeding van de te zijnen laste gekomen kosten.
2. Gedurende één maand na afloop van een vol verzekeringsjaar waarin geen risico is gelopen, mag elke partij de overeenkomst met ingang van het nieuwe verzekeringsjaar opzeggen. Deze opzegging heeft geen rechtskracht, indien risico is gelopen tussen de aanvang van het nieuwe verzekeringsjaar en de opzegging.
3. Is slechts risico gelopen over een kleiner aantal zaken of een kleinere hoeveelheid dan was verzekerd, dan zijn de leden 1 en 2 van toepassing voor zover geen risico is gelopen.

Artikel 939

Behalve bij opzegging wegens opzet de verzekeraar te misleiden, wordt bij tussentijdse opzegging de lopende premie naar billijkheid verminderd.

Artikel 940

1. Bij opzegging tegen het einde van een verzekeringsperiode teneinde verlenging van de overeenkomst te verhinderen, wordt een termijn van twee maanden in acht genomen.
2. De verzekeringnemer en, tenzij het een persoonsverzekering betreft, de verzekeraar kunnen een overeenkomst die is aangegaan voor een periode van meer dan vijf jaar, of die voor zulk een periode is verlengd, opzeggen tegen het einde van elk vijfde jaar binnen die periode. Daarbij geldt de in lid 1 genoemde termijn.
3. Indien de verzekeraar de bevoegdheid heeft bedongen de overeenkomst tussentijds op te zeggen, komt de verzekeringnemer een gelijke bevoegdheid toe. Tenzij jegens hem is gehandeld met het opzet tot misleiding neemt de verzekeraar onderscheidenlijk de verzekeringnemer daarbij een termijn van twee maanden in acht. Indien een verzekering dekking biedt tegen schade veroorzaakt door risico's verband houdende met een gewapend conflict, burgeroorlog, opstand, binnenlandse onlusten, oproer of muiterij, kan, bij de verwezenlijking van een dergelijk risico of bij een dreiging van het ophanden zijn daarvan, de verzekeraar onderscheidenlijk de verzekeringnemer in afwijking van deze termijn van twee maanden, de overeenkomst met inachtneming van een termijn van zeven dagen opzeggen. De verzekeraar kan slechts tussentijds opzeggen op in de overeenkomst vermelde gronden welke van dien aard zijn dat gebondenheid aan de overeenkomst niet meer van de verzekeraar kan worden gevergd.
4. Indien de verzekeraar de voorwaarden van de overeenkomst ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde wijzigt, is de verzekeringnemer gerechtigd de overeenkomst op te zeggen tegen de dag waarop de wijziging ingaat, en in ieder geval gedurende één maand nadat de wijziging hem is meegedeeld.
5. De verzekeraar kan een persoonsverzekering niet beëindigen of wijzigen op grond van verzwaring van het gezondheidsrisico, voor zover dat is gelegen in de persoon van degene, die de verzekering betreft.
6. De verzekeringnemer kan de overeenkomst steeds langs elektronische weg opzeggen. Bij staatsbesluit kunnen regels worden gesteld ten aanzien van de verzending van opzeggingen langs elektronische weg.

Artikel 941

1. Zodra de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde van de verwezenlijking van het risico op de hoogte is, of behoort te zijn, is hij verplicht aan de verzekeraar de verwezenlijking te melden. Dit geschiedt zo spoedig als redelijkerwijs mogelijk is.
2. De verzekeringnemer en de tot uitkering gerechtigde zijn verplicht binnen redelijke termijn de verzekeraar alle inlichtingen en bescheiden te verschaffen welke voor deze van belang zijn om zijn uitkeringsplicht te beoordelen.
3. Indien door de tot uitkering gerechtigde een verplichting als bedoeld in de leden 1 of 2 niet is nagekomen, kan de verzekeraar de uitkering verminderen met de schade die hij daardoor lijdt.
4. De verzekeraar kan het vervallen van het recht op uitkering wegens niet-nakoming van een verplichting als bedoeld in de leden 1 of 2 slechts bedingen voor het geval hij daardoor in een redelijk belang is geschaad.

5. Het recht op uitkering vervalt indien de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde een verplichting als bedoeld in de leden 1 of 2 niet is nagekomen met het opzet de verzekeraar te misleiden, behoudens voor zover deze misleiding het verval van het recht op uitkering niet rechtvaardigt.

Artikel 942

1. Een rechtsvordering tegen de verzekeraar tot het doen van een uitkering verjaart door verloop van drie jaar na de aanvang van de dag, volgende op die waarop de tot uitkering gerechtigde met de opeisbaarheid daarvan bekend is geworden.
2. De verjaring wordt gestuit door een schriftelijke mededeling, waarbij op uitkering aanspraak wordt gemaakt. Een nieuwe verjaringstermijn van drie jaar begint te lopen met de aanvang van de dag, volgende op die waarop de verzekeraar hetzij de aanspraak erkent, hetzij ondubbelzinnig heeft medegedeeld de aanspraak af te wijzen.
3. Bij verzekering tegen aansprakelijkheid wordt de verjaring in afwijking van lid 2, eerste volzin, gestuit door iedere onderhandeling tussen de verzekeraar en de tot uitkering gerechtigde of de benadeelde. In dat geval begint een nieuwe verjaringstermijn van drie jaar te lopen met de aanvang van de dag, volgende op die waarop de verzekeraar hetzij de aanspraak erkent, hetzij ondubbelzinnig aan degene met wie hij onderhandelt en, indien deze een ander is, aan de tot uitkering gerechtigde heeft medegedeeld dat hij de onderhandelingen afbreekt.

Artikel 943

1. Van artikel 931, artikel 932, artikel 935 lid 2, artikel 936 en artikel 939 kan niet worden afgeweken, met dien verstande dat bij een wettelijk verplichte motorrijtuigen-aansprakelijkheidsverzekering afwijking van artikel 939 wel mogelijk is.
2. Van artikel 933 lid 1, eerste volzin, artikel 937, artikel 940 leden 1, 3, 5 en 6, artikel 941 leden 1, 2, 4 en 5 en artikel 942 kan niet ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde worden afgeweken.
3. Van de artikelen 928 tot en met 930, artikel 934 en artikel 940 leden 2 en 4 kan niet ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde worden afgeweken indien de verzekeringnemer een natuurlijk persoon is en hij de verzekering sluit anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

Afdeling 2
Schadeverzekering

Artikel 944

Schadeverzekering is de verzekering strekkende tot vergoeding van vermogensschade die de verzekerde zou kunnen lijden.

Artikel 945

In deze afdeling wordt onder verzekerde verstaan degene die in geval van door hem geleden schade krachtens de verzekering recht heeft op vergoeding of door aanvaarding van de aanwijzing recht op vergoeding kan krijgen.

Artikel 946

1. De overeenkomst dekt slechts belangen van de verzekeringnemer, tenzij anders is overeengekomen.
2. Indien ingevolge een huwelijk een zaak in een gemeenschap valt, zijn bij een verzekering van die zaak de deelgenoten voor hun belang verzekerde.

Artikel 947

De verzekeringnemer kan de aanwijzing van een derde aan wie in geval van schade een uitkering moet worden gedaan, slechts herroepen met medewerking van de verzekeraar of van de derde. Met betrekking tot een reeds gevallen schade kunnen de verzekeringnemer en de verzekeraar de aanwijzing ook niet gezamenlijk ongedaan maken.

Artikel 948

1. Bij overdracht van een zaak of een beperkt recht waaraan een zaak is onderworpen, gaan de rechten en verplichtingen uit de verzekering die het belang van de vervreemder bij het behoud van de zaak dekt, met het risico op de verkrijger over, ook indien het risico al voor de overdracht overgaat. Hetzelfde geldt voor bijkomstige verzekeringen die bij diezelfde overeenkomst tot stand zijn gekomen. Geen overgang vindt plaats indien zulks voortvloeit uit de rechtshandeling waarbij het goed wordt overgedragen of uit een verklaring van de nieuwe belanghebbende aan de verzekeraar.
2. De overeenkomst vervalt een maand nadat zij op de nieuwe verzekerde is overgegaan, tenzij deze binnen die termijn aan de verzekeraar verklaart de overeenkomst voort te zetten. In dat geval kan de verzekeraar binnen twee maanden nadat de verklaring is afgelegd, de overeenkomst met inachtneming van een termijn van een maand opzeggen.
3. Premies verschenen voordat de nieuwe verzekerde heeft verklaard de overeenkomst voort te zetten, zijn uitsluitend door de verzekeringnemer verschuldigd.
4. Het in lid 2 bepaalde leidt niet tot verlenging van de duur van de overeenkomst noch tot beperking van het recht tot opzegging uit anderen hoofde.
5. De leden 1 tot en met 4 missen toepassing, indien de verzekering de verkrijger aanwijst als derde, bedoeld in artikel 947.

Artikel 949

Bij verzekeringen als bedoeld in artikel 932 lid 3, tweede volzin, geldt de houder van de polis of van een ander door de verzekeraar afgegeven bewijsstuk als verzekerde, mits het verzekerde belang bij hem berust. Artikel 253 lid 2 van Boek 6 en de artikelen 947, 948 en 950 missen hier

toepassing.

Artikel 950

Indien de verzekeringnemer overlijdt, kunnen zijn erfgenamen en de verzekeraar de overeenkomst binnen negen maanden nadat zij met dit overlijden bekend zijn geworden met inachtneming van een termijn van een maand opzeggen. Wanneer de nalatenschap van de verzekeringnemer ingevolge artikel 13 van Boek 4 wordt verdeeld, komt de bevoegdheid van de erfgenamen, bedoeld in de eerste volzin, toe aan zijn echtgenoot.

Artikel 951

De verzekeraar vergoedt geen schade aan een verzekerde zaak indien die is veroorzaakt door de aard of een gebrek van die zaak.

Artikel 952

De verzekeraar vergoedt geen schade aan de verzekerde die de schade met opzet of door roekeloosheid heeft veroorzaakt.

Artikel 953

Indien een verzekering tegen aansprakelijkheid bepaalde erkenningen door de verzekerde verbiedt, heeft overtreding van dat verbod geen gevolg voor zover de erkenning juist is. Een verbod tot erkenning van feiten heeft nimmer gevolg.

Artikel 954

1. Indien in geval van een verzekering tegen aansprakelijkheid de verzekeraar ingevolge artikel 941 de verwezenlijking van het risico is gemeld, kan de benadeelde verlangen, dat indien de verzekeraar een uitkering verschuldigd is, het bedrag dat de verzekerde daarvan ter zake van de schade van de benadeelde door dood of letsel te vorderen heeft, aan hem wordt betaald.
2. De benadeelde kan zonder melding deze betaling verlangen indien de verzekerde een rechtspersoon was die heeft opgehouden te bestaan en de verplichting tot vergoeding van de schade van de benadeelde niet op een ander is overgegaan.
3. Indien de benadeelde zijn in lid 1 bedoelde bevoegdheid nog niet heeft uitgeoefend, kan de verzekeraar slechts bevrijdend aan de verzekerde betalen nadat hij de benadeelde tevergeefs verzocht heeft binnen vier weken mede te delen of hij deze bevoegdheid wil uitoefenen, of indien deze daarvan afstand heeft gedaan.
4. De verzekerde is niet bevoegd ten nadele van de benadeelde over zijn vordering op de verzekeraar te beschikken, voor zover deze vordering schade door dood of letsel betreft, noch is deze vordering in zoverre voor anderen dan de benadeelde vatbaar voor beslag.
5. Voor zover de verzekeraar in verband met overschrijding van een verzekerde som tot minder gehouden is dan het bedrag waarvoor de verzekerde aansprakelijk is, wordt de verschuldigde

uitkering naar evenredigheid toegerekend aan de schade van elk der benadeelden alsmede, voor zover zij benadeelden betreft met zowel schade door dood of letsel als andere schade, aan deze onderscheiden schadesoorten. Niettemin blijft de verzekeraar die, onbekend met het bestaan van vorderingen van andere benadeelden, te goeder trouw aan een benadeelde of de verzekerde een groter bedrag dan het aan deze toekomende deel heeft uitgekeerd, jegens de andere benadeelden slechts gehouden tot het beloop van het overblijvende gedeelte van de verzekerde som. De betaling aan de benadeelden kan worden opgeschort voor zover in verband met het in de eerste volzin bepaalde op redelijke gronden kan worden betwijfeld welk bedrag dient te worden voldaan.

6. De benadeelde die ter zake van zijn schade door dood of letsel een rechtsvordering instelt tegen de verzekeraar, is daartoe slechts bevoegd indien hij er zorg voor draagt dat de verzekerde tijdig in het geding wordt geroepen. Dit lijdt uitzondering in het geval, bedoeld in lid 2.
7. De leden 1 tot en met 6 missen toepassing voor zover de benadeelde schadeloos is gesteld of voor zover hem door de wet jegens de verzekeraar een eigen recht op schadevergoeding is toegekend.

Artikel 955

1. De verzekerde som is het hoogste bedrag van de schadevergoeding tot uitkering waarvan de verzekeraar als gevolg van eenzelfde voorval kan worden verplicht, behoudens het bij artikel 959 bepaalde.
2. Door een uitkering als bedoeld in lid 1 wordt de verzekerde som niet verminderd.

Artikel 956

Een gebouw is naar zijn herbouwwaarde en andere zaken zijn naar hun vervangingswaarde verzekerd. Vervangingswaarde is het bedrag benodigd voor het verkrijgen van naar soort, kwaliteit, hoeveelheid, staat en ouderdom gelijkwaardige zaken.

Artikel 957

1. Zodra de verzekeringnemer of de verzekerde van de verwezenlijking van het risico of het ophanden zijn daarvan op de hoogte is, of behoort te zijn, is elk hunner, naar mate hij daartoe in de gelegenheid is, verplicht binnen redelijke grenzen alle maatregelen te nemen, die tot voorkoming of vermindering van de schade kunnen leiden.
2. De verzekeraar vergoedt de kosten aan het nemen van de in lid 1 bedoelde maatregelen verbonden, en de schade aan zaken die daarbij worden ingezet.
3. Indien de verzekerde de in lid 1 bedoelde verplichting niet is nagekomen, kan de verzekeraar de uitkering verminderen met de schade die hij daardoor lijdt.

Artikel 958

1. Er is totaal verlies, wanneer een zaak:
   a. is tenietgegaan;
   b. zo is beschadigd dat zij heeft opgehouden een zaak van de verzekerde soort te zijn; of
   c. buiten de macht van de verzekerde is geraakt en herkrijging niet is te verwachten.
2. Bij totaal verlies vergoedt de verzekeraar de waarde van het verzekerde belang bij de zaak.
3. Heeft de verzekeraar in het geval van lid 1 onder c voldaan aan zijn verplichting en wordt het daarna mogelijk de zaak te herkrijgen, dan heeft de verzekeraar ter keuze van de verzekerde recht op terugbetaling van de vergoeding of op overdracht van de zaak.
4. De verzekeraar vergoedt in geval van verzekering tegen vervangings-, herbouw- of nieuwwaarde bij gedeeltelijke schade te zijner keuze hetzij de kosten van herstel en de waardevermindering naar verkoopwaarde ondanks herstel, hetzij de verzekerde waarde van de onbeschadigde zaak verminderd met de verkoopwaarde van de restanten.
5. Indien het bedrag van de verzekerde som lager is dan de waarde die aan de schadeberekening ten grondslag ligt, wordt de vergoeding volgens de leden 2 en 4 verminderd naar evenredigheid van hetgeen dat bedrag lager is dan de waarde.

Artikel 959

1. De in artikel 957 bedoelde vergoeding en de redelijke kosten tot het vaststellen van de schade gemaakt, komen ten laste van de verzekeraar, ook al zou daardoor, tezamen met de vergoeding van de schade, de verzekerde som worden overschreden.
2. Indien de naar de grondslag van de verzekering berekende waarde van de onbeschadigde zaak niet ten volle is verzekerd, komt de in artikel 957 bedoelde vergoeding slechts met overeenkomstige toepassing van artikel 958 lid 5 ten laste van de verzekeraar.

Artikel 960

De verzekerde zal krachtens de verzekering geen vergoeding ontvangen waardoor hij in een duidelijk voordeliger positie zou geraken. De eerste volzin mist toepassing bij voorafgaande taxatie van de waarde van een zaak totstandgekomen krachtens een aan een deskundige opgedragen beslissing of krachtens een beslissing van partijen overeenkomstig het advies van een deskundige.

Artikel 961

1. Indien dezelfde schade door meer dan een verzekering wordt gedekt, kan de verzekerde met inachtneming van artikel 960 elke verzekeraar aanspreken. De verzekeraar is daarbij bevoegd de nakoming van zijn verplichting tot schadevergoeding op te schorten totdat de verzekerde de andere verzekeringen heeft genoemd.
2. Voor de toepassing van lid 1 wordt met schade die door een verzekering wordt gedekt gelijkgesteld schade die door de verzekeraar onverplicht wordt vergoed.

3. De verzekeraars hebben onderling verhaal opdat ieder zijn deel draagt, naar evenredigheid van de bedragen waarvoor een ieder afzonderlijk kan worden aangesproken. Verzekeraars hebben op gelijke voet onderling verhaal voor hun redelijke kosten tot het vaststellen van de schade, alsmede voor hun redelijke kosten van verweer in en buiten rechte. De verzekerde is jegens de verzekeraars afzonderlijk verplicht zich te onthouden van elke gedraging die ten koste van deze afbreuk doet aan hun onderling verhaal.
4. De bij eenzelfde verzekering betrokken verzekeraars zijn niet verder aansprakelijk dan voor hun evenredig deel van hetgeen in totaal ten laste van die verzekering komt.

Artikel 962

1. Indien de verzekerde ter zake van door hem geleden schade anders dan uit verzekering vorderingen tot schadevergoeding op derden heeft, gaan die vorderingen bij wijze van subrogatie op de verzekeraar over voor zover deze, al dan niet verplicht, die schade vergoedt. De verzekerde moet zich, nadat het risico zich heeft verwezenlijkt, onthouden van elke gedraging welke aan het recht van de verzekeraar tegen die derden afbreuk doet.
2. De verzekeraar kan de vordering waarin hij is gesubrogeerd, of die hij door overdracht heeft verkregen, niet ten nadele van het recht op schadevergoeding van de verzekerde uitoefenen.
3. De verzekeraar krijgt geen vordering op de verzekeringnemer, een medeverzekerde, de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van een verzekerde, de andere levensgezel van een verzekerde, noch op de bloedverwanten in de rechte lijn van een verzekerde, op een werknemer of de werkgever van de verzekerde, of op degene die in dienst staat tot dezelfde werkgever als de verzekerde. Deze regel geldt niet voor zover zulk een persoon jegens de verzekerde aansprakelijk is wegens een omstandigheid die afbreuk zou hebben gedaan aan de uitkering, indien die omstandigheid aan de verzekerde zou zijn toe te rekenen.

Artikel 963

1. Van artikel 960 en artikel 962 lid 2 en lid 3, eerste volzin, kan niet worden afgeweken.
2. Van artikel 953 kan niet ten nadele van de verzekerde worden afgeweken.
3. Van artikel 947, tweede volzin, kan niet ten nadele van de derde worden afgeweken.
4. Van artikel 954 kan niet ten nadele van de benadeelde worden afgeweken.
5. Van artikel 957 lid 2 kan niet ten nadele van de verzekeringnemer of de verzekerde worden afgeweken.
6. Van artikel 959 lid 1 kan niet ten nadele van de verzekeringnemer of de verzekerde worden afgeweken voor zover de in dit lid bedoelde kosten niet het bedrag overschrijden dat gelijk is aan de verzekerde som en de verzekeringnemer een natuurlijk persoon is die de verzekering anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf heeft gesloten.

Afdeling 3
Sommenverzekering

§ 1
Algemene bepalingen

Artikel 964

Sommenverzekering is de verzekering waarbij het onverschillig is of en in hoeverre met de uitkering schade wordt vergoed. Zij is slechts toegelaten bij persoonsverzekering en bij verzekeringen welke daartoe bij staatsbesluit, zonodig binnen daarbij vast te stellen grenzen, zijn aangewezen.

Artikel 965

In deze afdeling wordt verstaan onder verzekerde: degene op wiens leven of gezondheid de verzekering betrekking heeft; onder begunstigde: degene die tot het ontvangen van een uitkering is aangewezen. Onder uitkering zijn de bedragen, bedoeld in artikel 978 lid 2, artikel 980 lid 2 en de artikelen 981 en 983 begrepen.

Artikel 966

1. De verzekeringnemer kan door schriftelijke mededeling aan de verzekeraar:
   a. zichzelf of, al dan niet naast zichzelf, één of meer derden als begunstigde aanwijzen, hetzij als hoofdgerechtigde, hetzij als beperkt gerechtigde;
   b. het recht op uitkering onder bewind stellen;
   c. een beschikking als onder a of b bedoeld herroepen of wijzigen.
2. De verzekeraar kan een aanwijzing of een wijziging daarvan afwijzen, indien zij de nakoming van zijn uitkeringsverplichting onredelijk zou bemoeilijken. Hij oefent dit recht uit door binnen een maand na de aanwijzing of de wijziging de verzekeringnemer van zijn afwijzing in kennis te stellen.
3. Het bewind over een recht op uitkering heeft dezelfde rechtsgevolgen als een bij uiterste wilsbeschikking ingesteld bewind, met dien verstande dat:
   a. de termijnen, bedoeld in artikel 178, artikel 179 lid 2 en artikel 180 lid 2 van Boek 4, aanvangen op het tijdstip waarop de uitkering of de eerste van een reeks uitkeringen opeisbaar wordt, en
   b. het bewind, voor zover het niet in het belang van een ander dan de begunstigde is ingesteld, ook eindigt wanneer de verzekeringnemer en de begunstigde een gemeenschappelijk besluit tot opheffing schriftelijk ter kennis van de bewindvoerder brengen.
4. Een aanwijzing van een begunstigde als hoofdgerechtigde tot zekerheid geldt als een aanwijzing als pandhouder. Op een aanwijzing als hoofdgerechtigde tot aflossing van een schuld is de vorige volzin van overeenkomstige toepassing, tenzij de aanwijzing is beperkt tot hetgeen ter zake aan de begunstigde is verschuldigd.

Artikel 967

1. Tenzij van een andere bedoeling blijkt, vervalt de aanwijzing van een begunstigde, indien hij overlijdt vóórdat:

a. hij de aanwijzing heeft aanvaard, of
b. een uitkering waarop de aanwijzing betrekking had, opeisbaar is geworden.

2. Is de begunstigde in hoedanigheid aangeduid, dan wordt de aanwijzing vermoed te zijn gedaan ten behoeve van hem die deze hoedanigheid bezit ten tijde dat de aanwijzing volgens artikel 968 onder b tot en met d onherroepelijk wordt. Indien de begunstigde zowel bij naam als in hoedanigheid is aangeduid, wordt de aanwijzing vermoed te zijn gedaan ten behoeve van de bij naam aangewezen begunstigde.
3. In afwijking van het in lid 2 bepaalde strekt de begunstiging steeds ten behoeve van de begunstigde wiens aanwijzing door aanvaarding onherroepelijk is geworden, terwijl hij de in de aanwijzing aangeduide hoedanigheid bezat.
4. Zijn de als zodanig aangeduide erfgenamen van de verzekeringnemer of van de verzekerde als begunstigden aangewezen, dan worden daaronder diegenen verstaan die als erfgenamen tot de nalatenschap zijn geroepen, ongeacht of zij haar hebben aanvaard. Zij zijn tot de uitkering gerechtigd in dezelfde verhouding als waarin zij tot de nalatenschap zijn geroepen.
5. Is de nalatenschap van de verzekeringnemer of van de verzekerde als begunstigde aangewezen, dan komt het recht op uitkering toe aan de erfgenamen die de nalatenschap hebben aanvaard. Zij zijn tot de uitkering gerechtigd in dezelfde verhouding als waarin zij in de nalatenschap delen.
6. Zijn als zodanig aangeduide kinderen als begunstigden aangewezen, dan worden daaronder hun afstammelingen bij plaatsvervulling begrepen.
7. Indien een uitkering door de dood van de verzekerde opeisbaar wordt en deze en een begunstigde derde gelijktijdig zijn overleden, dan wel indien beiden zijn gestorven en men niet kan weten wie het eerst is overleden, valt, tenzij van een andere bedoeling blijkt, de uitkering niet aan die begunstigde ten deel.
8. Zolang geen derde als begunstigde is aangewezen, komt het recht op uitkering toe aan de verzekeringnemer. De verzekeringnemer wordt voorts geacht zichzelf als begunstigde te hebben aangewezen voor het geval dat geen aanwijzing van een derde als begunstigde gevolg heeft.

Artikel 968

De aanwijzing van een derde als begunstigde kan niet worden herroepen:
a. indien die derde haar heeft aanvaard;
b. indien het risico is geëindigd door het overlijden van de verzekerde;
c. indien een uitkering opeisbaar wordt;
d. indien dit uit de overeenkomst voortvloeit.

Artikel 969

1. De begunstigde derde verkrijgt zijn recht op uitkering door aanvaarding van zijn aanwijzing. In afwijking van artikel 253 leden 3 en 4 van Boek 6 kan hij slechts aanvaarden door een tot de verzekeraar gerichte verklaring. Tenzij de aanwijzing onherroepelijk is volgens artikel 968 onder b tot en met d, kan de begunstigde slechts schriftelijk aanvaarden met op gelijke wijze aan de verzekeraar kenbaar gemaakte toestemming van de verzekeringnemer.

2. Is de aanwijzing volgens artikel 968 onder b tot en met d onherroepelijk, dan kan de begunstigde derde zijn aanwijzing door een tot de verzekeraar gerichte verklaring afwijzen.
3. De begunstigde derde maakt de aanvaarding van zijn aanwijzing ongedaan door afstand te doen van zijn recht op uitkering.

Artikel 970

1. De rechten van de verzekeringnemer uit een sommenverzekering kunnen, onverminderd de tweede volzin, slechts gezamenlijk worden overgedragen. Uit een sommenverzekering voortvloeiende vorderingsrechten kunnen afzonderlijk worden overgedragen, voor zover uit de wet of de overeenkomst niet anders voortvloeit.
2. Levering van rechten uit een verzekering vereist een daartoe bestemde akte en schriftelijke mededeling daarvan aan de verzekeraar door de vervreemder of de verkrijger.

Artikel 971

1. Bij het vestigen van een pandrecht op uit een sommenverzekering voortvloeiende rechten mist artikel 239 van Boek 3 toepassing. Bij overdracht tot zekerheid mist artikel 94 lid 3 van Boek 3 toepassing.
2. Indien het pandrecht rust op een recht op uitkering, treedt voor de toepassing van de artikelen 246 en 253 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 490b van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de hoofdgerechtigde voor de pandgever in de plaats. Heeft een als hoofdgerechtigde aangewezen derde zijn aanwijzing nog niet aanvaard, dan stelt de pandhouder de derde daartoe in de gelegenheid.
3. In afwijking van lid 2 kan de pandhouder een overschot als bedoeld in artikel 253 lid 1, tweede volzin, van Boek 3 ook afdragen aan de verzekeraar. De verzekeraar is het bedrag verschuldigd aan de hoofdgerechtigde.

Artikel 972

1. De verzekeringnemer kan zijn uit de overeenkomst voortvloeiende rechten slechts uitoefenen met schriftelijke toestemming:
   a. van de begunstigde, wanneer een aanwijzing volgens artikel 968 onherroepelijk is;
   b. van de beperkt gerechtigde, wanneer een beperkt recht is gevestigd op de voor de verzekeringnemer uit de overeenkomst voortvloeiende rechten, dan wel op het recht op een uitkering.
2. Indien uitoefening van de in lid 1 bedoelde rechten niet zou leiden tot wijziging van de rechtspositie van de begunstigde, onderscheidenlijk de beperkt gerechtigde, is daarvoor diens toestemming niet vereist.

Artikel 973

Aan de overeenkomst kunnen geen rechten worden ontleend door degene die onherroepelijk veroordeeld is ter zake dat hij de verwezenlijking van het risico opzettelijk teweeg heeft gebracht of daaraan opzettelijk meegewerkt heeft. In de overeenkomst kan worden bepaald dat ook zonder veroordeling opzettelijk veroorzaakte verwezenlijking van het risico tot uitsluiting van dekking leidt.

Artikel 974

Van de vormvoorschriften van artikel 966 lid 1 en artikel 969 lid 1, tweede volzin, en van de artikelen 972 en 973 kan niet worden afgeweken.

§ 2
Levensverzekering

Artikel 975

Levensverzekering is de in verband met het leven of de dood gesloten sommenverzekering met dien verstande dat ongevallenverzekering niet als levensverzekering wordt beschouwd.

Artikel 976

Artikel 978 lid 1, artikel 980 lid 1 en artikel 981, alsmede artikel 986 voor zover het op deze bepalingen betrekking heeft, missen toepassing bij verzekeringen strekkende tot voorziening in de kosten van lijkbezorging. Bij staatsbesluit kunnen hiervoor nadere maatstaven worden gesteld. De waarde van deze verzekeringen en de uit deze verzekeringen voortvloeiende rechten zijn niet vatbaar voor beslag en blijven buiten het faillissement van de verzekeringnemer en vereffening van zijn nalatenschap.

Artikel 977

1. Behoudens het elders in deze titel bepaalde kan de verzekering niet door de verzekeraar worden opgezegd of ontbonden, noch krachtens enig beding vervallen. De eerste volzin staat niet in de weg aan een beding dat de verzekering eindigt of door de verzekeraar kan worden opgezegd, indien zij als gevolg van in de overeenkomst voorziene verrekening van premie, bedongen rente en kosten niet langer premievrije waarde of afkoopwaarde heeft.
2. Behoudens het elders in deze afdeling bepaalde kan de verzekeraar de verzekering slechts afkopen of premievrij voortzetten met medewerking van de verzekeringnemer, verkregen na het aangaan van de overeenkomst.

Artikel 978

1. De verzekeringnemer heeft het recht de verzekering, voor zover deze stellig voorziet in een of meer uitkeringen, geheel of gedeeltelijk door de verzekeraar te doen afkopen. Door afkoop eindigt de verzekering, behoudens voor zover uit de verzekering nog uitkeringen kunnen voortvloeien. De afkoopwaarde komt de verzekeringnemer toe.
2. Indien de verzekering premievrije waarde heeft, komt de verzekeringnemer het recht toe haar premievrij te doen voortzetten. Dit recht kan worden uitgesloten voor het geval dat bij premievrijmaking tegen verminderde bedragen de hoogte van de verminderde uitkering of uitkeringen beneden een bij staatsbesluit vast te stellen grens zou blijven.

Artikel 979

1. De verzekeringnemer heeft het recht de verzekering als bedoeld in artikel 978 lid 1 tot het bedrag van de afkoopwaarde bij de verzekeraar te belenen op bij deze gebruikelijke voorwaarden.
2. De verzekeraar mag het bedrag dat hij ter zake van de belening betaalt, vermeerderd met rente en kosten, voor zover het hem niet wordt terugbetaald, in mindering brengen op de contante waarde van periodieke uitkeringen, en inhouden op betalingen uit hoofde of ten laste van de verzekering.

Artikel 980

1. Het niet-betalen van vervolgpremie heeft eerst gevolg, indien de verzekeraar na de vervaldag de verzekeringnemer, de begunstigde, indien deze zijn aanwijzing heeft aanvaard, de pandhouder en de beslaglegger door een mededeling op dat gevolg heeft gewezen en betaling binnen een daarbij op ten minste één maand gestelde termijn is uitgebleven.
2. Indien betaling is uitgebleven, wordt de verzekering die premievrije waarde heeft, premievrij voortgezet of, indien de overeenkomst daarin voorziet, voortgezet door middel van verrekening van de premie en de bedongen rente en kosten met de afkoopwaarde. Bestaat geen recht op voortzetting als in de vorige volzin bedoeld, dan eindigt de verzekering, en heeft de verzekeringnemer bij een verzekering die afkoopwaarde heeft, recht op die waarde.
3. In afwijking van lid 1 kan worden bedongen dat van de vervaldag af rente en kosten verschuldigd zijn.

Artikel 981

Overlijdt de verzekerde ten gevolge van een van het risico uitgesloten oorzaak en heeft de verzekering afkoopwaarde, dan wordt de verzekeraar een bedrag verschuldigd gelijk aan de afkoopwaarde berekend naar de dag voorafgaande aan het overlijden. Dat bedrag komt de begunstigde toe. Heeft de verzekering geen afkoopwaarde, maar wel premievrije waarde, dan wordt de verzekeringnemer geacht de dag vóór het overlijden het recht te hebben uitgeoefend als bedoeld in artikel 978 lid 2 en wordt de verzekerde geacht te zijn overleden door een niet van het risico uitgesloten oorzaak.

Artikel 982

1. Indien de leeftijd of het geslacht van de verzekerde onjuist is opgegeven, wordt de verzekering geacht te zijn gesloten tot de aan de juiste leeftijd of het juiste geslacht aangepaste uitkering, of uitkeringen, bij handhaving van hetgeen omtrent de premiebetaling is overeengekomen. De artikelen 929 en 930 en 983 missen in zoverre toepassing.
2. Lid 1 mist toepassing indien de verzekeraar bij kennis van de juiste leeftijd of het juiste geslacht geen verzekering zou hebben gesloten.

Artikel 983

1. Indien een verzekering die de verzekeringnemer krachtens wet of overeenkomst kan doen afkopen, overeenkomstig artikel 929 wordt opgezegd, verkrijgt de verzekeringnemer recht op de afkoopwaarde van de dag vóór haar beëindiging.
2. De begunstigde verkrijgt recht op een op gelijke wijze berekend bedrag, indien de verzekeraar bij het einde van het risico een beroep doet op de gevolgen van het niet nakomen van artikel 928. Zou echter de toepassing van artikel 930 leden 2 of 3 tot een hogere uitkering leiden, dan verkrijgt de begunstigde daarop aanspraak.
3. De verzekeraar die ingevolge artikel 929 de verzekeringnemer op het niet nakomen van artikel 928 wijst onder voorbehoud van zijn rechten of die de gevolgen van dat niet nakomen inroept, stelt de begunstigde die zijn aanwijzing heeft aanvaard, en de pandhouder daarvan in kennis. In het geval, bedoeld in de eerste volzin, stelt de verzekeraar ook de beslaglegger in kennis, tenzij nog geen verklaring als bedoeld in artikel 476a lid 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is gedaan.

Artikel 984

1. Rust een pandrecht op de rechten van de verzekeringnemer, dan kan de pandhouder de verzekering doen afkopen, tenzij de verzekeringnemer de bevoegdheid mist de verzekering te doen afkopen. Tevens kan de pandhouder de begunstiging wijzigen ten behoeve van de verzekeringnemer, voor zover deze niet onherroepelijk is. Hij kan de verzekering slechts doen afkopen indien de schuldenaar in verzuim is gekomen en nadat hij daarna zijn voornemen tot het doen afkopen ten minste vier weken tevoren, bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploot, aan de verzekeringnemer heeft medegedeeld. De verzekeraar is niet gehouden te onderzoeken of de schuldenaar in verzuim is. De pandhouder doet een afschrift van de brief of het exploot, bedoeld in de derde volzin, toekomen aan de verzekeraar.
2. Om de verzekering te kunnen doen afkopen, dient de pandhouder bij de mededeling van een voornemen van afkoop tevens te vermelden dat de verzekeringnemer, tenzij deze bevoegdheid is uitgesloten, de verzekering binnen de termijn van vier weken, bedoeld in lid 1, kan belenen ter voldoening, voor zover mogelijk, van hetgeen aan de pandhouder verschuldigd is.
3. Heeft de pandhouder de verzekering doen afkopen of de verzekeringnemer deze overeenkomstig lid 2 beleend, dan rust het pandrecht nog slechts op de vordering ter zake van die afkoop of die belening.

4. De pandhouder is niet bevoegd tot verkoop overeenkomstig artikel 248 van Boek 3.

Artikel 985

Een rechtsvordering tegen de verzekeraar tot het doen van een uitkering verjaart door verloop van vijf jaar na de dag waarop die vordering opeisbaar is geworden, tenzij een langere termijn is bedongen.

Artikel 986

1. Van artikel 984 kan niet worden afgeweken.
2. Van de artikelen 977, 981 en 982 kan niet ten nadele van de verzekeringnemer, de begunstigde of de pandhouder worden afgeweken.
3. Van artikel 978 lid 2 en de artikelen 980 en 983 kan niet ten nadele van de verzekeringnemer, de begunstigde, de pandhouder of de beslaglegger worden afgeweken, indien de verzekeringnemer is een natuurlijk persoon en deze de verzekering sluit anders dan in verband met de uitoefening van een beroep of bedrijf.
4. Beperking of uitsluiting van het recht, bedoeld in artikel 978 lid 1, kan niet worden tegengeworpen aan schuldeisers van de verzekeringnemer, de curator in het faillissement van de verzekeringnemer, diens bewindvoerder in geval van surséance van betaling, dan wel de vereffenaar van de nalatenschap van de verzekeringnemer. Bij een verzekering die recht geeft op periodieke uitkeringen of verstrekkingen, mist de eerste volzin toepassing voor zover de ter zake voldane premies voor de heffing van de inkomstenbelasting in aanmerking konden worden genomen voor de bepaling van het belastbaar inkomen.

Titel 18
Lijfrente

Artikel 990

Lijfrente is het van het in leven zijn van een of meer personen afhankelijke recht op een periodieke uitkering in geld.

Artikel 991

1. Indien een uitkering op de vervaldag niet is betaald en ook binnen een maand na een schriftelijke aanmaning nog niet is voldaan, kan de gerechtigde de lijfrente, voor zover nog verschuldigd, bij een schriftelijke mededeling aan de schuldenaar omzetten in een vordering tot vergoeding van het bedrag dat is vereist voor het kopen van een gelijke lijfrente.
2. Nochtans is de schuldenaar van de lijfrente bevoegd de nakoming van zijn verbintenis op te schorten indien hij op redelijke gronden betwijfelt of het lijf nog in leven is.

Artikel 992

Over een periode waarin het lijf overlijdt, is de rente slechts verschuldigd naar evenredigheid van het aantal dagen dat hij heeft geleefd. Indien de rente vooruit moest worden betaald blijft zij over de gehele termijn verschuldigd.

MEMORIE VAN TOELICHTING

BOEK 7
BURGERLIJK WETBOEK VAN SURINAME

INLEIDING

Het is de bedoeling dat Boek 7 uiteindelijk zal bestaan uit een twintigtal titels, waarvan elk de regeling van een benoemde, bijzondere, overeenkomst zal behelzen. In zijn huidige vorm is dit doel voor een belangrijk deel verwezenlijkt. Thans omvat Boek 7: titel 1 (Koop), titel 3 (Schenking), titel 4 (Huur), titel 7 (Opdracht), titel 9 (Bewaarneming), titel 10 (Arbeidsovereenkomst), titel 12 (Aanneming van werk), titel 13 (Vennootschap), titel 14 (Borgtocht), titel 15 (Vaststellingsovereenkomst), titel 17 (Verzekering) en titel 18 (Lijfrente). In de oorspronkelijke Nederlandse opzet van veertig jaar geleden, ontbreken dus nog: titel 2 (Verbruikleen), titel 5 (Pacht), titel 6 (Bruikleen), titel 8 (Uitgave ven werken), titel 11 (Collectieve arbeidsovereenkomst), titel 16 (Kans- en andere spelen), titel 19 (Wissels) en titel 20 (Cheques).

De Boek 7-systematiek is als volgt:
Titels 1 tot en met 6: overeenkomsten, strekkende tot overdracht of genot van een goed:
1. Koop en ruil,
2. Verbruikleen,
3. Schenking,
4. Huur,
5. Pacht,
6. Bruikleen;

Titels 7 tot en met 13: overeenkomsten die erop zijn gericht dat de ene partij bepaalde werkzaamheden ten behoeve van de andere verricht of die op samenwerking zijn gericht:
7. Opdracht,
8. Uitgave van werken,
9. Bewaarneming,
10. Arbeidsovereenkomst,
11. Collectieve arbeidsovereenkomst,
12. Aanneming van werk,
13. Vennootschap;

Titels 14 tot en met 15: accessoire overeenkomsten:
14. Borgtocht,
15. Vaststellingsovereenkomst;

Titels 16 tot en met 18: kansovereenkomsten:
16. Kans- en andere spelen,
17. Verzekering,
18. Lijfrente;

Titels 19 en 20: accessoire overeenkomsten inzake:
19. Wissels,

20. Cheques.
De vervoersovereenkomst is, tezamen met andere regelingen die het vervoer en verkeer betreffen, in Boek 8 opgenomen.

De benoemde contracten die thans in het BW worden geregeld, en die – of voor zover zij – niet door het ontwerp zullen worden vervangen, zullen bij de aanpassingswetgeving in een nieuw Boek 7A worden bijeengebracht en aldaar hun oude nummering behouden; uit Boek 7A zal telkens een titel of afdeling verdwijnen, naarmate Boek 7 wordt aangevuld.

In het ontwerp is, anders dan in het huidige recht, rekening gehouden met de omstandigheid dat een 'consument' niet zelden als zwakke partij staat tegenover zijn wederpartij, en als zodanig bescherming behoeft. Deze wordt hem - omschreven als natuurlijk persoon die niet in de uitoefening van een beroep of bedrijf handelt - veelal verleend door vernietigbaarheid van afwijking van de wettelijke regels te zijnen nadele, soms ook door bijzondere bepalingen. Aldus sluit Boek 7 aan bij de bepalingen uit Boek 6 die in het bijzonder in het belang van de consumentenbescherming zijn gesteld. Iets dergelijks geschiedt bij borgtocht in titel 7.14, waar de 'particuliere borg' weliswaar moeilijk als consument kan worden beschouwd, maar wel een vergelijkbare positie inneemt. Omgekeerd houdt het ontwerp evenzeer rekening met de bijzondere positie van degenen die een beroep of bedrijf uitoefenen, de 'professionele' contractpartijen. Men zie voor beide kanten de regeling van de opdracht in titel 7.7.

Bij het werken met Boek 7 moet in het bijzonder rekening worden gehouden met de 'gelaagde' opzet van het nieuwe wetboek. De regels die de bijzondere overeenkomsten beheersen zijn niet alleen in Boek 7 te vinden, doch ook in Boek 3, in het bijzonder titel 3.2 inzake rechtshandelingen, en Boek 6, de algemene regels omtrent verbintenissen in titel 6.1 en de regels omtrent overeenkomsten in het algemeen in titel 6.5. Dat de enkele koopovereenkomst bijvoorbeeld niet de eigendom doet overgaan, volgt uit artikel 7:9, maar vindt zijn vervolg in de bepalingen van afdeling 3.4.2, enz.

TITEL 1 - KOOP EN RUIL

Inleidende opmerkingen
De titel is als volgt samengesteld:

Afdeling 7.1.1 - Koop: algemene bepalingen
7.1.2 - Verplichtingen van de verkoper
7.1.3 - Bijzondere gevolgen van niet-nakoming van de verplichtingen van de koper
7.1.4 - Verplichtingen van de koper
7.1.5 - Bijzondere gevolgen van verzuim van de koper
7.1.6 - Bijzondere gevallen van ontbinding
7.1.7 - Schadevergoeding
7.1.8 - Recht van reclame
7.1.9 - Koop op proef
7.1.9A - Overeenkomsten op afstand
7.1.10 - Koop van vermogensrechten
7.1.10A - Koop van rechten van gebruik in deeltijd van onroerende zaken

7.1.12 - Ruil.

Uit de opsomming blijkt dat het ontwerp de koopovereenkomst nog niet volledig regelt: de koop op afbetaling - inclusief de huurkoop - zal te zijner tijd in afdeling 7.1.11 een plaatsvinden; voorlopig blijft zij, in de oude, zij het enigszins aangepaste vorm en met de oude nummering opgenomen in Boek 7A - zie de inleiding op deze memorie.

De ruil vormt niet langer onderwerp van een afzonderlijke titel. Zij onderscheidt zich van koop alleen daarin dat de prestatie van een der partijen niet bestaat in betaling van een prijs in geld, doch dat beide partijen zich verbinden de ander een zaak te geven; artikel 50 verklaart de bepalingen omtrent koop daarop van overeenkomstige toepassing.

Ten opzichte van de bestaande regelingen is de regeling van het ontwerp sterk gemoderniseerd, en zij vertoont daarmee een aantal kenmerkende verschillen. Daarvan zijn de volgende het belangrijkst.
In het ontwerp zijn bepalingen omtrent de consumentenkoop - gedefinieerd in artikel 5 - opgenomen. Ten dele bestaan deze er uit dat belangrijke delen van de titel daarop van dwingend recht worden verklaard (artikel 6), ten dele zullen ook bijzondere regels daarvoor gelden. Zie ook de inleiding op deze memorie onder 4.
De - beruchte, en in de rechtspraak dan ook zo beperkt mogelijk uitgelegde - regeling omtrent verborgen gebreken vervalt en wordt vervangen in afdeling 7.1.3, die in geval van samenloop andere bevoegdheden van de koper onverlet laat. De risicoregel bij koop, die van het risico vanaf het sluiten van de overeenkomst in beginsel op de koper legt, wordt eveneens vervangen.

De tekst van het Nederlandse voorontwerp is in beginsel ontleend aan het ontwerp van een, overigens niet geratificeerd, Benelux-verdrag, dat op zijn beurt, met vereenvoudigingen, steunde op de zgn. LUVI (*Loi Uniforme sur la Vente Internationale des objects mobiliers corporels*), op initiatief van Unidroit tot stand gekomen. In een later stadium zijn tussen de bepalingen omtrent de koop in het algemeen bijzondere bepalingen omtrent de consumentenkoop verweven. Mede op de LUVI gebaseerd is het latere zgn. Weens Koopverdrag van 1980, dat op initiatief van de organisatie der Verenigde Naties Uncitral tot stand is gekomen en waartoe vele Staten zijn toegetreden (CISG-UN: *Convention on Contracts for the International Sale of Goods*).

Afdeling 7.1.1 (Koop: algemene bepalingen)

Artikel 1 geeft een omschrijving van de koopovereenkomst. Zij gaat gemakshalve uit van de koop van een zaak in de zin van artikel 3:2 - aldus laten de bepalingen zich het meest concreet formuleren. In afdeling 10 worden ter aanvulling op de koop van vermogensrechten in de zin van artikel 3:6 de aan artikel 47 voorafgaande bepalingen in beginsel mede van toepassing verklaard.
De term 'zich verbinden tot' moet ruim worden opgevat: de winkelier die zijn waren in een zelfbedieningszaak of in een automaat aanbiedt, verbindt zich tot een geven, ook als de klant die goederen, tegen afrekening van de prijs, zelf tot zich heeft genomen. Wat onder het 'geven' moet worden verstaan, volgt uit artikel 9.
De identiteit van een partij kan voorlopig nog in het midden blijven: aldus als de koop door een

vertegenwoordiger voor nader te noemen meester wordt tot stand gebracht (artikel 3:67, eventueel j° artikel 3:78); zie voorts ook HR 20-5-1988, NJ 1988, 943.

Artikel 2 lid 1 schrijft voor dat alle koopovereenkomsten met betrekking tot onroerende zaken (ongeacht of de koper of verkoper een consument is en het verkochte een woning) schriftelijk moeten worden aangegaan (eerste volzin). Het gaat nu eenmaal om financieel gewichtige goederen en de schriftelijke vorm kan waken tegen onbezonnenheid. Voorts worden onzekerheden ten aanzien van de totstandkoming van de koop – is er tussen partijen wilsovereenstemming bereikt, mede gelet op artikel 6:225 lid 2, BW – vermeden.
Ingevolge artikel 7:47 BW zal het schriftelijkheidsvereiste ook gelden voor rechten waaraan een onroerende zaak is onderworpen: erfpacht, opstal, appartementsrecht en vruchtgebruik. Daarbij dient men niet alleen te denken aan rechten die ten tijde van de koop reeds bestaan, maar ook aan rechten waaraan de zaak ter nakoming van de koop moet worden onderworpen, bijvoorbeeld de koop van een te vestigen recht van erfpacht.
Blijkens de tweede volzin van artikel 2 lid 2 geldt hier vernietigbaarheid als sanctie, geen nietigheid. Een mondelinge koopovereenkomst kan echter nadat levering is gevolgd niet langer worden vernietigd. Zowel koper als verkoper hebben (vóór de levering) het recht tot vernietiging. Voor een vóórovereenkomst waaruit een gebondenheid tot koop voortvloeit zal de schriftelijke vorm ook gelden (artikel 6:226 BW). Totdat de akte door beide partijen is getekend, kunnen zowel koper als verkoper terugtreden zonder opgave van redenen. In Nederland wordt – ten aanzien van de huizenkoop door een consument (zie hiervóór onder Algemeen – wel aangenomen dat de verkoper gebonden is aan een mondelinge afspraak en de koper niet. Dit resultaat komt de ondergetekende onwenselijk voor.
In de laatste volzin van artikel 2 lid 1 wordt bepaald dat ook een volmacht terzake (die al dan niet met lastgeving gepaard kan gaan) aan de schriftelijke vorm is gebonden. In de praktijk blijken er regelmatig geschillen te bestaan tussen (ver)kopers onderling en met makelaars omtrent de inhoud en strekking van verleende (verkoop)opdrachten.

Artikel 2 leden 2 tot en met 5 introduceert een bedenktijd ten behoeve van de consument-koper. De omschrijving van de consument is ontleend aan (onder meer) de artikelen 6:236 (algemene voorwaarden), 7:5 (consumentenkoop van roerende zaken), 7:48*a* (timeshare), 7:408 lid 3 (opdracht) en 7:857 (borgtocht). Een redelijke uitleg van de woorden 'die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf', in geval het gaat om een overeenkomst met een tweeledig doel (bijv. koop van woning met praktijkruimte), is dat de bescherming niet geldt, tenzij de overeenkomst zo losstaat van de beroeps- of bedrijfsactiviteit van de betrokkene dat het verband marginaal wordt en bijgevolg in het kader van de verrichting, in haar totaliteit beschouwd, waarvoor deze overeenkomst is gesloten, slechts een onbetekende rol speelt (formulering ontleend aan het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 20 januari 2005, NJ 2006, 278); de persoon die de bescherming inroept dient de bewijzen dat het beroeps- of bedrijfsmatig gebruik onbetekenend is; men zie ook *Parlementaire geschiedenis van het nieuw Burgerlijk Wetboek, Invoering Boek 6*, p. 1651.
Wat betreft de schriftelijke vorm, zij verwezen naar artikel 2 lid 1. Als nadere eis stelt het onderhavige artikel 2 lid 2 de terhandstelling van de akte of een afschrift daarvan aan de koper-consument. Gedurende drie dagen kan deze vervolgens de koop ontbinden (tenzij levering heeft plaatsgevonden, hetgeen binnen die korte tijd niet vaak zal voorkomen).

Ontbindt de koper de koop dan kan hij, doordat artikel 48*e* inzake timeshare van overeenkomstige toepassing is verklaard, ook terugtreden uit met de koop verband houdende financieringscontracten.
De bedenktijd is korter dan bij timeshare (artikel 48*c* lid 1 BW: twee weken), maar timeshare heeft bijzondere aspecten. Een langere bedenktijd van drie dagen bij huizenkoop zou te bezwaarlijk zijn voor de verkoper, die veelal ook een 'consument' is.
Voor de berekening van de drie dagen, telt de dag van terhandstelling van de koopakte of het afschrift daarvan niet mee ('dies a quo non computatur in termino'). Voorts is de Algemene termijnenwet van overeenkomstige toepassing. Deze schrijft onder meer voor dat een in een wet gestelde termijn van ten minste drie dagen zo nodig zoveel verlengd wordt dat daarin ten minste twee dagen voorkomen die niet zijn een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag (artikel 2 Algemene termijnenwet). Zou dus bijvoorbeeld de koopakte getekend en afgegeven zijn op zaterdag, dan moet de koper eventueel uiterlijk op dinsdagavond vóór 24.00 uur de koop ontbinden. De ontbinding is vormvrij (artikel 3:37 lid 1 BW). De ontbindingsverklaring moet de verkoper tijdig hebben bereikt (artikel 3:37 lid 3 BW). De bedenktijd geldt ook voor een eventuele vóórovereenkomst, althans voor zover sprake is van een gebondenheid bij voorbaat tot koop (artikel 6:226 BW).
De bedenktijd behoort in beginsel slechts eenmaal aan de koper ter beschikking te staan. Daarom is in de laatste volzin van artikel 2 lid 1 bepaald dat nadat de koop gedurende de bedenktijd van drie dagen door de koper is ontbonden, het recht op ontbinding binnen drie dagen niet opnieuw ontstaat indien binnen zes maanden tussen dezelfde partijen met betrekking tot hetzelfde object opnieuw een koop tot stand komt.
Onder het begrip 'woning' valt mede een tweede woning. Wel zal de woning onroerend moeten zijn. Ook hier zorgt artikel 7:47 BW voor uitbreiding tot erfpacht, opstal, appartementsrecht en vruchtgebruik inzake een woning. Onder de bescherming valt voorts ingevolge lid 3 van het onderhavige artikel 2 de koop van deelnemings- of lidmaatschapsrechten die recht geven op het gebruik van een woning; men denke aan coöperatieve flatverenigingen.
Het spreekt van zelf dat artikel 2 moeilijk kan worden toegepast op een veilingkoop. Voorts ligt de onderhandse verkoop door de hypotheekhouder met toestemming van de rechter (artikel 3:268 lid 2, BW in verbinding met artikel 548 Rv) dicht tegen de openbare executoriale verkoop aan (*Rapportage. Wet koop onroerende zaken: de evaluatie,* november 2009, p. 222). Voor de kopers van timeshares geldt reeds een bijzondere bescherming (artikelen 48a e.v. van de onderhavige titel 1). De veilingkoop voor een notaris, de verkoop als bedoeld in artikel 3:268 lid 2 en de koop van timeshare zijn daarom in lid 5 uitgesloten van de toepasselijkheid van artikel 2.

Dat de koper een geldprijs verschuldigd is, behoort tot de essentialia van de koopovereenkomst, niet dat deze bij het sluiten de koop reeds vaststaat. Dat volgt in het algemeen uit het voorschrift dat de verbintenissen die partijen op zich nemen, *bepaalbaar* moeten zijn (artikel 6:227), en **artikel 4** sluit daarop aan: dit regelt hoe de koopprijs nader wordt bepaald, als dat niet bij het sluiten van de koop reeds is geschied - zie ook HR 25-2-1937, NJ 1937, 1058, en HR 5-11-1965, NJ 1966, 46. Uiteraard kunnen partijen ook zelf regelen hoe de prijs zal worden bepaald, eventueel door een derde, of kan de prijs uit de omstandigheden, bijvoorbeeld een reclameaanbod volgen.

Artikel 5 lid 1, geeft een definitie van de consumentenkoop - zie de inleidende opmerkingen bij deze afdeling. Of er sprake is van een consumentenkoop wordt niet uitsluitend bepaald door de kwaliteit van de koper, maar ook door die van de verkoper: vereist is dat die juist 'professioneel' is, dat wil zeggen: handelt in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf. Ten slotte is vereist dat het object van de koop een roerende zaak is, waarbij lid 3 nog uitsluit dat deze door leidingen aangevoerd water is. (De Nederlandse tekst van lid 1 sluit, naast water, ook het door leidingen aangevoerd gas uit, doch dit zou in Suriname betekenis missen).
Lid 2 geeft een nadere bepaling bij verkoop door bemiddeling van een gevolmachtigde in de uitoefening van diens beroep of bedrijf: deze wordt niet zelf partij als verkoper, maar zijn volmachtgever. Handelt deze niet in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf, dan is er niettemin een consumentenkoop, tenzij de consument zijn kwaliteit kende. De situatie zal zich vooral voordoen bij koop op een veiling: uit de veilingvoorwaarden kan blijken of de veilinghouder optreedt in eigen naam of die van een volmachtgever, en, indien dit laatste, of deze verkoopt in de uitoefening van diens beroep of bedrijf.
Dat een te leveren zaak nog moet worden vervaardigd zal er – zeker bij consumptiegoederen – doorgaans niet aan af doen dat er sprake is van een koopovereenkomst. Zo zal men bij de bestelling van een nog te vervaardigen auto kunnen spreken van koop van een toekomstige zaak. Zijn evenwel de te gebruiken materialen afkomstig van de 'koper', dan ligt de nadruk meer op de bewerking daarvan en zal eerder sprake zijn van een overeenkomst van aanneming van werk. Indien evenwel de materialen geheel of ten dele afkomstig zijn van degene die het werk moet opleveren en het bij het vervaardigen van de zaak van belang is dat deze op een bepaalde wijze tot stand wordt gebracht, kan dit afhankelijk van de omstandigheden als een koopovereenkomst, als aanneming van werk, danwel als een gemengde overeenkomst worden beschouwd. Men denke bijvoorbeeld aan de vervaardiging en levering van een kunstgebit of maatpak. Het zal dan van de omstandigheden afhangen hoe de overeenkomst moet worden getypeerd. Lid 4 van artikel 5 vereist in ieder geval dat indien het een consumptiegoed betreft de regels van koop van toepassing zijn. Dit betekent dat indien sprake zou zijn van aanneming van werk, toch ook de regels van consumentenkoop van toepassing zijn, en deze zo nodig de regels van aanneming van werk moeten verdringen. Zou evenwel sprake zijn van een gemengde overeenkomst, dan zijn ingevolge artikel 6:215 BW de bepalingen van beide soorten overeenkomsten naast elkaar van toepassing. Indien evenwel deze bepalingen voor een specifieke rechtsvraag niet verenigbaar zijn, moet gekozen worden tussen de regels van koop of van aanneming van werk. Artikel 5 lid 4, vereist echter ook voor dat geval dat de regels van consumentenkoop prevaleren, zodat voor deze situatie een van artikel 6:215 BW afwijkende regel moet worden gecreëerd.

Artikel 6 geeft terstond aan, hetgeen een van de belangrijke rechtsgevolgen is van de koopovereenkomst die consumentenkoop is: voor zover uit het artikel niet anders blijkt, zijn de bepalingen van titel 7.1, doch ook die inzake niet-nakoming van de afdelingen 6.1.9 en 6.5.5, met de uitwerking daarvan in het schadevergoedingsrecht, dwingend recht in die zin dat daarvan niet ten nadele van de koper kan worden afgeweken: de consument-koper kan de afwijkende bedingen vernietigen. (Zie voor de gevolgen van niet-nakoming onder de inleidende opmerkingen in de toelichting op afdeling 6.1.9. Opschortingsrechten bijvoorbeeld vallen daaronder niet, doch zie daarvoor het, dwingendrechtelijke, artikel 27, alsmede artikel 6:236,

onderdeel c).
Lid 2 breidt de 'zwarte lijst' van artikel 6:236 inzake algemene voorwaarden uit met bedingen die de bevoegdheden van de consument-koper beperken of diens verplichting uitbreiden in afwijking van de in dat lid genoemde artikelen uit artikel 1.
Door lid 3 vermeden dat de consumentenbescherming ontdoken wordt door met name rechtskeuze voor het recht van een ander land. Zie ook artikel 46j lid 3 en artikel 48g lid 2.

Artikel 6a geeft voor de consumentenkoop enige regels voor de garantie. Hierbij zij vooraf opgemerkt dat de term 'garantie' voor verschillende uitleg vatbaar is. Zo worden garantiebewijzen nog weleens gebruikt om de wettelijke rechten van de koper te beperken. De koper wordt bijvoorbeeld uitsluitend het recht toegekend om bij een gebrek herstel te vorderen. Een dergelijke garantie, die derhalve de koper het recht ontneemt om vervanging te vorderen of om de overeenkomst te ontbinden, is in feite een exoneratie en is bij een consumentenkoop ingevolge artikel 6 lid 1, vernietigbaar. Artikel 6a geeft evenwel regels voor garanties die de rechten van de koper vergroten. Het ziet, zoals in lid 1 tot uitdrukking is gebracht, op garanties waarbij de verkoper of de producent bepaalde eigenschappen toezegt, bij het ontbreken waarvan hij de koper bepaalde rechten en vorderingen toekent. Dit lid bepaalt vervolgens dat de koper deze rechten en vorderingen kan uitoefenen, onverminderd alle andere rechten en vorderingen die de koper toekomen. Dit laatste vloeit uiteraard reeds voort uit artikel 6 lid 1. Hierbij zij overigens aangetekend dat de toezegging op zichzelf al het verwachtingspatroon van de koper beïnvloedt en dus mede van belang kan zijn voor de vraag of de zaak aan de overeenkomst beantwoordt. Dit brengt mee dat het feit dat de verkoper of de producent bepaalde eigenschappen toezegt, mede van invloed is op de aan de koper toekomende wettelijke rechten. Dit dus ook zonder dat de verkoper of de producent hem bij het ontbreken van die eigenschappen bepaalde rechten toekent. Het kan derhalve zo zijn dat de in de garantie toegekende rechten de koper reeds toekomen, omdat in de garantie bepaalde eigenschappen zijn toegezegd. De koper wordt in dat geval door de garantie niet in een betere positie geplaatst in de zin dat hem expliciet in de garantie meer rechten worden toegekend dan hem volgens de wet toekomen. Overigens is dit bij de fabrieks- of importeursgarantie waarin de koper bepaalde rechten worden toegekend wel altijd het geval, omdat – zoals hieronder zal worden toegelicht – de koper daardoor naast de verkoper een tweede debiteur heeft.
Artikel 6a ziet op zowel de leveranciersgarantie, als op de fabrieks- en importeursgarantie. Voor dit laatste, zie *lid 5 onder b*, waar niet alleen de fabrikant van de zaak als producent wordt aangemerkt, maar ook degene die de zaak in Suriname invoert, alsmede eenieder die zich als producent presenteert door zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken op de zaak aan te brengen. Vergelijk ook artikel 6:187, leden 2 en 3. Fabrieks- en importeursgaranties vergroten per definitie de rechten van de koper in die zin dat de koper naast de rechten die hij jegens de verkoper reeds kan uitoefenen, nu ook rechten krijgt toegekend jegens de fabrikant of importeur met wie hij (anders) niet in een contractuele relatie staat. Door aanvaarding van de garantie krijgt de koper er een tweede debiteur bij, hetgeen bijvoorbeeld voordelig kan zijn indien de fabrikant of de importeur beschikt over een service- en reparatieafdeling. Overigens zij er nogmaals op gewezen dat de toezeggingen van een fabrikant of importeur middels 18 ook mede van invloed kunnen zijn op de rechten die de koper jegens de verkoper kan uitoefenen. Artikel 25 bewerkstelligt evenwel dat de

draagplicht van de mogelijke daaruit voor de verkoper voortvloeiende schade toch bij de fabrikant of importeur wordt gelegd, aan welk uitgangspunt met de hieronder toegelichte wijziging van dit artikel ook in de praktijk meer recht wordt gedaan.
Onder een garantie wordt ingevolge lid 5 onder a niet alleen verstaan een toezegging in een garantiebewijs, maar ook een toezegging in een reclame-uiting. Het moet daarbij wel gaan om toezeggingen waarbij de verkoper of de producent bij het ontbreken daarvan de koper bepaalde rechten toekent. Hieruit vloeit ook voor de reclame-uiting voort dat hetgeen door de verkoper of de producent op dit punt is toegezegd voldoende bepaalbaar moet zijn om na aanvaarding door de koper tot een garantieverbintenis tussen hem en de garant te kunnen komen. Of een reclame-uiting daaraan voldoet is een vraag van uitleg. Artikel 6a heeft derhalve geen betrekking op een reclame-uiting waarin weliswaar bepaalde eigenschappen zijn toegezegd, zonder dat de verkoper of de producent bij het ontbreken daarvan de koper bepaalde rechten toekent. Uiteraard is een dergelijke uiting wel van belang voor beantwoording van de vraag of de zaak aan de overeenkomst beantwoordt. Artikel 6a ziet daarentegen ingevolge lid 4 weer wel toe op een reclame-uiting van bijvoorbeeld de producent waarin hij bepaalde eigenschappen toezegt, zonder dat hij bij het ontbreken daarvan de koper bepaalde rechten toekent, maar hij in een bij de koop verstrekt garantiebewijs de koper wel bepaalde rechten toekent. De inhoud van de garantieverbintenis tussen de koper en de garant wordt dan mede ingekleurd door de in de reclame-uiting toegezegde eigenschappen.
Artikel 6a heeft niet alleen tot doel de garantie in een juridisch kader te plaatsen en haar relatie tot de wettelijke rechten van de koper te regelen, maar ook om deze voor de koper meer transparant te maken. Daartoe moet de garant ingevolge lid 2 in de garantie op duidelijke en begrijpelijke wijze vermelden welke rechten en vorderingen een koper worden toegekend en moet worden vermeld dat deze een koper toekomen onverminderd de rechten en vorderingen die de wet hem toekent. Voorts moet in een garantie de naam en het adres worden vermeld van de garant van wie de toezegging afkomstig is, alsmede de duur en het gebied waarvoor de toezegging geldt. Deze gegevens moeten niet alleen worden vermeld in een garantiebewijs, maar ook in een reclame-uiting waarin de koper een toezegging wordt gedaan als bedoeld in lid 1. Niet valt te verwachten dat in een dergelijke reclame-uiting op bijvoorbeeld de radio of televisie immer aan deze verplichting zal worden voldaan. Dit doet er echter niet aan af dat indien de toegezegde eigenschappen ontbreken, de garant desondanks jegens de koper aansprakelijk is.
De koper kan ingevolge lid 3 verlangen dat de zojuist genoemde gegevens schriftelijk of op een andere te zijner beschikking staande en voor hem toegankelijke duurzame gegevensdrager worden verstrekt. Indien een (schriftelijk) garantiebewijs reeds voldoet aan de vereisten van lid 2 heeft dit lid verder geen betekenis, maar indien daarin bepaalde in lid 2 genoemde gegevens ontbreken kan derhalve de koper de verstrekking daarvan op een in lid 3 genoemde wijze verlangen. Hetzelfde geldt indien in een schriftelijke reclame-uiting deze gegevens ontbreken. Voorts is lid 3 voor de koper vooral van belang indien de reclame-uiting niet plaatsvond op een wijze als in lid 3 vermeld. Men denke voornamelijk aan een reclame op radio of televisie. De koper kan dan verlangen dat de in lid 2 bedoelde gegevens hem op een wijze als genoemd in lid 3 worden verstrekt. Hierbij zij nog ten overvloede aangetekend dat alleen een koper dit kan verlangen, dus alleen diegene die de in de reclame bedoelde zaak heeft gekocht. Ook hier geldt dat indien de garant niet of niet volledig aan deze verplichting

voldoet, dit niet af doet aan zijn aan de uit de garantie voortvloeiende verplichtingen jegens de koper. Een koper kan zo nodig wel een – door een dwangsom versterkt – bevel tot nakoming vorderen. De koper kan verlangen dat de in lid 2 bedoelde gegevens hem worden verstrekt, waarbij de garant ervoor kan kiezen dit schriftelijk, dan wel op een andere voor de koper ter beschikking staande en voor hem toegankelijke duurzame gegevensdrager (waaronder met name computerdiskettes, cd-rom en de harde schijf van de computer van de consument voor de opslag van elektronische boodschappen) te doen. Het is van belang deze keus aan de garant te laten, bijvoorbeeld voor de situatie dat de koop via internet is gesloten en schriftelijke informatieverschaffing te knellend kan zijn. De garant die ervoor kiest de betreffende gegevens op een duurzame gegevensdrager te verstrekken doet er verstandig aan zich ervan te vergewissen of de koper over een computer beschikt in welk geval hij de gegevens op een computerdiskette of cd-rom kan verstrekken, mits de computer dit kan lezen. Beschikt de koper tevens over een e-mailadres, dan kan de garant de gegevens elektronisch aan hem verzenden, waarbij de garant er verstandig aan doet de koper erop te attenderen deze gegevens op de harde schijf op te slaan.
Ten slotte zij nog opgemerkt dat artikel 6a niet beperkt is tot zonder bijkomende kosten aangegane garantieverbintenissen. Niet valt immers in te zien waarom de koper die tegen betaling een garantie heeft verkregen de mogelijke bescherming die artikel 6a hem biedt zou moeten ontberen, en waarom met andere woorden deze koper minder bescherming geniet dan de koper die zonder daarvoor betaald te hebben een garantie heeft verkregen.

Artikel 7 straft in lid 1 ongevraagde toezending van als reclamemateriaal bedoelde zaken met de bevoegdheid van de koper zich deze - in bezit en eigendom - toe te eigenen. Bij deze regel, die geschreven is voor ontvangers die al dan niet consument zijn, wordt in lid 2 aangesloten met een algemeen verbod van toezending aan consumenten. Het verbod heeft betrekking op de toezending met het verzoek om daarvoor een prijs te betalen van zaken die niet door de consument zijn besteld.
In vergelijking met artikel 7 lid 1 is de formulering van deze regel minder open van karakter. Zo brengt de formulering van de slotzinsnede ('tenzij ...') van artikel 7 lid 1 met zich dat de ontvanger zich niet op het artikel mag beroepen als hij de zaak weliswaar niet heeft besteld, maar wel de schijn van bestellen heeft opgewekt, terwijl het verbod in artikel 7 lid 2 in beginsel wel mede van toepassing is, ingeval de consument de schijn van bestellen heeft opgewekt.
Denkbaar is dat in strijd met het verbod ongevraagd een zaak wordt toegezonden. In lid 2 is lid 1 van overeenkomstige toepassing verklaard op deze situatie, voor zover lid 1 de ontvanger jegens de verzender bevoegd verklaart, de zaak om niet te behouden, ongeacht enige andersluidende mededeling van laatstgenoemde. Het enkele niet reageren door de ontvanger kan geen instemming met de levering betekenen, indien zich niet tevens andere omstandigheden voordoen. Zo'n andere omstandigheid zou kunnen zijn dat de ontvanger de gevraagde prijs betaalt aan de verzender: denkbaar is dat in de betaling een aanvaarding van het aanbod van de verzender besloten ligt (uit artikel 3:37 lid 1 volgt dat een aanvaarding in een of meer gedragingen besloten kan liggen), of dat de verzender de wil daartoe juist uit de betaling mag afleiden (artikel 3:35).
Het verbod van lid 2 brengt mee dat ongevraagde toezending in alle gevallen onrechtmatig is, zodat eventueel schadevergoeding kan worden gevorderd (als schade is geleden), of een

rechterlijk verbod met een dwangsom. Indien lid 1 van toepassing zou zijn, zou zulks slechts tot de mogelijkheden behoren, indien die onrechtmatigheid op andere grond zou berusten, nu lid 1 zich niet uitlaat over de vraag of ongevraagde toezending al dan niet geoorloofd is. Ongeoorloofde en daarmee onrechtmatige toezending zou hier bijvoorbeeld aanwezig kunnen zijn, indien ongevraagd een hoeveelheid mest wordt bezorgd bij een restaurant, waardoor de fraaie tuin onbruikbaar wordt.
Nu het onderhavige verbod is bedoeld om te verhinderen dat een koopovereenkomst tot stand komt door het behouden van de ongevraagd toegezonden zaak, geldt het niet voor een vervangende levering die plaatsvindt ter nakoming van een reeds bestaande koopovereenkomst. Evenmin geldt het verbod van ongevraagde toezending voor het in artikel 46f lid 3, bedoelde geval dat de verkoper op grond van een tussen partijen overeengekomen beding in plaats van de door de consument bestelde zaak een andere zaak van gelijke kwaliteit en prijs levert, ingeval eerstbedoelde zaak niet beschikbaar is. Dit is een bij postorders gebruikelijke en algemeen aanvaarde praktijk.
In lid 3 wordt bepaald dat ingeval de ontvanger de zaak terugzendt, de kosten daarvan voor rekening van de verzender komen.
De hierboven uiteengezette regeling van lid 2 is van overeenkomstige toepassing verklaard op ongevraagd verrichte diensten, met uitzondering van financiële diensten; men zie lid 4.

In afdeling 2 van titel 7.12 (Aanneming van werk) worden specifieke dwingendrechtelijke consumentenbeschermende bepalingen voorgesteld met betrekking tot de aanneming van werk die strekt tot de bouw van een woning. Het is wenselijk dat deze bepalingen ook gelden indien sprake is van een koop en ongeacht of de consument contracteert vóór, tijdens of na de bouw. Dit is gerealiseerd door in *artikel 8* artikel 767 (geen vooruitbetaling) van overeenkomstige toepassing te verklaren op de koop door een consument van een te bouwen en na de voltooiing te leveren woning of van een reeds voltooide nieuw gebouwde woning, tenzij het gaat om de bouw van een woning op grond die de opdrachtgever reeds toebehoort terwijl de aannemingsovereenkomst niet met de koop van de grond verband houdt (artikel 766 lid 3). De schriftelijke vorm en bedenktijd van artikel 766 is voor de koop reeds afdoende geregeld in artikel 2.

Afdeling 7.2 (Verplichtingen van de verkoper)

De afdeling vermeldt voorop, in artikel 9, de hoofdverplichtingen van de verkoper: (eigendoms)levering en aflevering. Beide worden nader uitgewerkt: de eerste in de artikelen 12 lid 2, 15 j° artikel 19, en 16, de tweede in de artikelen 12 en 13. Daarnaast behandelt de afdeling de risico-overgang (artikelen 10 en 11), het recht op de vruchten der zaak (artikel 14), en het vereiste der zgn. conformiteit, dat wil zeggen: de vereiste overeenstemming van (de eigenschappen enz. van) de verkochte zaak met hetgeen zij krachtens de overeenkomst behoort te zijn (artikelen 17 en 18 en mede 19).
De artikelen 11, 13 en 18 gelden alleen voor de consumentenkoop.
Is de koop een consumentenkoop dan geldt voor de artikelen 11, 12 en 13 artikel 5 lid 2 en voor de overige artikelen artikel 5 lid 1.

Artikel 9 omschrijft de hoofdverplichtingen van de verkoper: overdracht van de verkochte zaak

en aflevering daarvan. In het bestaande wetboek is, in verband met het systeem van de Franse Code, de eerste verplichting niet vermeld, maar de Hoge Raad heeft, bij arrest van 4-2-1983, NJ 1984, 628, voor het overeenkomstige oude Nederlandse recht beslist dat de verkoper de verplichting tot overdracht heeft. De vereisten voor overdracht en voor levering naar gelang de aard van het goed zijn te vinden in afdeling 3.4.2.
De verkoper voldoet ook aan zijn verplichting tot overdracht als hij, indien hijzelf geen eigenaar der zaak is, ervoor zorgt dat de eigenaar rechtstreeks aan de koper overdraagt.
Aflevering wordt in lid 2 omschreven als inbezitstelling, hetzij door de verkoper, hetzij, door diens zorg, door een derde. Inbezitstelling kan geschieden door bezitsoverdracht door de bezitter aan zijn opvolger, maar ook door middel van bezitsverschaffing door een houder. De wijzen waarop bezit wordt overgedragen, worden in de artikelen 3:114 en 3:115 genoemd, bezitsverschaffing door een houder geschiedt op dezelfde wijzen, met uitzondering van levering constituto possessorio, voor zover die door artikel 3:111 wordt uitgesloten (zie de toelichting op de genoemde artikelen en mede op artikel 3:86). Bezitsoverdracht constituto possessorio is onder andere de vorm die bij levering van eigendom tot zekerheid gewoonlijk wordt gebezigd. Conform artikel 3:91 j° 3:92, wordt, indien de eigendom van de verkochte zaak wordt voorbehouden, onder aflevering in lid 3 het verschaffen van de macht over de verkochte zaak verstaan.
De aflevering kan deel uitmaken van de (eigendoms)levering - aldus bij roerende zaken die niet registergoed zijn, en vorderingen aan order of toonder - zie de artikelen 3:90 en 3:93, maar dat is geenszins noodzakelijk; zo kan de aflevering van registergoederen vóóraf of na de eigendomslevering (artikel 3:89) geschieden.
Lid 1 verplicht de verkoper om met de verkochte zaak ook haar 'toebehoren' mee (af) te leveren. Behalve de in de tweede zin genoemde bescheiden behoren daar, al naar gelang van de koop, ook toe de gebruiksaanwijzing, eventuele reserveonderdelen, eigendomsbewijzen, enz.
Waar de zaak behoort te worden afgeleverd, wordt bepaald aan de hand van artikel 6:41.

De **artikelen 10 en 11** regelen het tijdstip waarop het risico voor de zaak van de verkoper overgaat op de koper - wat het rechtsgevolg van de risico-overgang is, wordt in de tweede zin van artikel 1 omschreven: de koopprijs blijft verschuldigd, ook al gaat de zaak teniet, of raakt zij beschadigd, wordt zij ontvreemd of iets dergelijks, door een oorzaak die niet aan de verkoper kan worden toegerekend.
Artikel 10 geeft de regeling voor de koop in het algemeen - van dwingend recht voor de consumentenkoop (artikel 6 lid 1) -, artikel 11 geeft daarenboven een niet dwingende regel voor de consumentenkoop (artikel 6 lid 2), indien de zaak krachtens de koop bij de koper wordt bezorgd.
Volgens artikel 10 lid 1, gaat het risico in beginsel over op het tijdstip van aflevering van de zaak, en niet, zoals artikel 1477 thans voor de koop van een bepaalde zaak voorschrijft, reeds op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst.
Lid 2 geeft een bijzondere regel, wanneer de koper in schuldenaars-, maar ook in schuldeisersverzuim geraakt in het geval, bedoeld in artikel 6:58, met aanduiding, wanneer zich dat bij de koop van soortzaken voordoet - de koper die in verzuim verkeert, draagt het risico, en kan zich daaraan niet door ontbinding onttrekken (zie artikel 6:266).
Lid 3 beperkt de regel van lid 1: ondanks de aflevering blijft het risico voor de verkoper, indien deze tekortschiet in de nakoming van zijn verplichtingen en die tekortkoming de op grond

daarvan door de koper verlangde ontbinding of vervanging (artikel 21 lid 1 onderdeel c) rechtvaardigt.
Lid 4 bepaalt in de eerste plaats dat áls het risico na aflevering nog bij de verkoper blijft, deze dat risico - geen recht op de koopprijs - blijft dragen, zelfs, als de zaak door toedoen van de koper tenietgaat of achteruitgaat, terwijl hij ook de gevolgen van zijn tekortkoming moet lijden (zie echter het 'tenzij' van artikel 21 lid 1 onderdeel c, ten aanzien van vervanging). Anderzijds legt lid 4, tweede zin, de koper een 'zorgplicht' op overeenkomstig artikel 6:27 en 6:273; toerekenbare schending daarvan verplicht de koper tot schadevergoeding, ook al tast zij diens bevoegdheid tot ontbinding niet aan - wél verliest de koper zijn recht op vervanging: artikel 21 lid 1 onderdeel c. Gaat de zaak onder de koper door een hem niet toe te rekenen oorzaak (overmacht) teniet of achteruit, dan is artikel 78 van toepassing.

Artikel 11 geeft voor de consumentenkoop een eigen regel - die geen dwingend recht bevat: artikel 6 lid 2 - voor het geval dat de bezitsverschaffing ('aflevering': artikel 19 lid 2) voorafgaat aan de bezorging, zodat pas door deze laatste handeling de zaak in de feitelijke macht van de koper komt. Dit zal zich vooral voordoen bij bezitslevering 'constituto possessorio' (artikel 3:115, onderdeel a). Alsdan doet pas bezorging het risico op de consument-koper overgaan; voor de verdere toepassing van artikel 10 komt de bezorging voor de aflevering in de plaats - aldus bijvoorbeeld lid 2 wanneer de consument op de voor de bezorging afgesproken tijd niet thuis is.

Artikel 12, ook voor de consument geen dwingend recht (artikel 6 lid 2), geeft een kostenverdeling: lid 1 de kosten voor de verkoper, lid 2 de kosten voor de koper. De kosten van aflevering zullen vooral kunnen bestaan uit de kosten van vervoer van de zaak. Van belang is dan of de verplichting tot aflevering een haalschuld of een brengschuld is - zie daaromtrent artikel 6:41. Kosten van eventuele installatie van de zaak worden *na* aflevering gemaakt, en vallen niet meer onder de kosten van aflevering.

Artikel 13 geeft, evenals artikel 11, een, niet dwingende, bijzondere regel voor consumentenkoop, en sluit daarbij voor de kosten van bezorging ook in zekere mate aan - het strekt zich echter tevens uit tot de kosten voor andere bedongen werkzaamheden, zoals kosten van installatie.

Artikel 14 wijst de dag der aflevering aan als de dag vanaf wanneer de koper tegenover de verkoper recht krijgt op de - natuurlijke en burgerlijke - vruchten (artikel 3:9); de burgerlijke vruchten worden van dag tot dag berekend. Voor levering onder eigendomsvoorbehoud is voor de dag der aflevering bepalend artikel 9 lid 3; het resultaat waartoe artikel 14 leidt is in overeenstemming met artikel 1561n voor huurkoop thans.
Artikel 14 beslist niet over de vraag wie als *rechthebbende* op de vruchten heeft te gelden - zie voor natuurlijke vruchten artikel 5:1 lid 3 en overigens de toelichting op artikel 3:9: het bepaalt slechts de obligatoire verhouding tussen koper en verkoper.
De koper heeft er recht op te weten wat hij koopt - hem moeten onverwachte verrassingen worden bespaard. Dat volgt reeds uit de regeling der 'conformiteit' (artikel 17) en ook de regeling der dwaling (artikel 6:228) zal hem vaak bescherming verlenen. *Artikel 15* spitst dit toe op de 'bijzondere lasten en beperkingen' die op elke zaak kunnen drukken, maar vooral bij de

koop van registergoederen een rol spelen. De zakenrechtelijke bescherming van derdenverkrijgers te goeder trouw zal voor roerende zaken meestal een beroep op artikel 15 niet nodig maken: zie artikel 3:86. Voor registergoederen is die derdenbescherming beperkter, en voor zover zij bestaat vereist zij tevens registeronderzoek (artikel 3:23).
Voor de lasten en beperkingen verscherpt **artikel 15** de eisen die uit de conformiteits- en dwalingsregeling voortvloeien: zij legt op de koper een verplichting de zaak zonder deze lasten en beperkingen over te dragen, behalve voor zover de koper hen uitdrukkelijk heeft aanvaard. Bij de 'bijzondere lasten en beperkingen' moet men denken aan die van privaatrechtelijke aard: beperkte rechten en kwalitatieve verbintenissen, huur, licenties van octrooien, enz. Tot deze lasten en beperkingen zullen niet de publiekrechtelijke behoren, omdat ze niet 'bijzonder', dat wil zeggen: drukkend juist op de verkochte zaak, zullen zijn. Van uitdrukkelijke aanvaarding kan alleen sprake zijn, als de koper de aard en omvang van de lasten en beperkingen kende en ondubbelzinnig heeft doen blijken dat hij ze accepteerde.
Artikel 15 lid 2 betekent nog een verscherping ten opzichte van lid 1: de verkoper staat in voor de afwezigheid van in de openbare registers inschrijfbare, doch niet ingeschreven feiten, en deze bepaling is bovendien van dwingend recht. Welke feiten inschrijfbaar zijn, wordt door artikel 3:17 en ook door artikel 6:252 geregeld, de bescherming van de verkrijger tegen het ontbreken van inschrijving in artikel 3:23. Voor de toepasselijkheid van artikel 15 lid 2, denke men zowel aan vestiging van beperkte rechten tussen de koop en de levering, als ook aan feiten die volgens artikel 3:17 wel inschrijfbaar zijn, doch niet onder de bescherming van artikel 3:23 lid 1 vallen.
De regeling van artikel 15 is verbintenisrechtelijk van aard: zakenrechtelijk geeft zij geen bescherming, maar niet-nakoming wordt gesanctioneerd met de regels die voor de niet-nakoming van verbintenissen in het algemeen en van wederkerige overeenkomsten in Boek 6 gelden, en met die welke voor de koop in het bijzonder in Boek 7 zijn geschreven - zie onder andere artikel 16.
Zie voorts de beperking voor executoriale verkoop in artikel 19.

Artikel 16 vormt het processuele sluitstuk op de materieelrechtelijke verplichting van de verkoper tot overdracht (artikel 9 lid 1) en wel zonder door de koper aanvaarde lasten en beperkingen (artikel 15): de koper kan de verkoper in vrijwaring roepen, als een derde vanwege zijn beter recht een vordering tot uitwinning of erkenning tegen hem instelt. De vrijwaring houdt in een processuele verdediging van de belangen van de koper door de verkoper. Zij is verder geregeld in de artikelen 71 tot en met 77 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Het huidige recht kent niet slechts de verplichting van de verkoper tot vrijwaring voor rechtsgebreken, doch ook met betrekking tot koop van specieszaken die tot vrijwaring van verborgen gebreken (artikel 1508) - voor koop van genuszaken is hier de wanprestatieregeling van toepassing.

De regeling omtrent de verborgen gebreken wordt onbevredigend geacht en vervalt. Zij wordt in het ontwerp vervangen door de regeling van de **artikelen 17 en 18** omtrent feitelijke gebreken van de afgeleverde zaak - naast die van de rechtsgebreken in de artikelen 15 en 16. Deze regeling geldt voor de koop van alle zaken en gaat uit van het vereiste dat de afgeleverde zaak aan de overeenkomst moet beantwoorden - het zgn. conformiteitsvereiste. De verkoper die een zaak aflevert die niet aan de overeenkomst beantwoordt, komt zijn verbintenissen uit die

overeenkomst niet na, zodat de gevolgen van tekortkoming in de nakoming intreden.
Het conformiteitsvereiste wordt in **artikel 17** lid 1, in algemene beantwoordingen gesteld, en in de leden 2 en 3 op een drietal gevallen toegespitst:

a. de afgeleverde zaak bezit niet de eigenschappen die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten, of is juist behept met ongewenste eigenschappen die de koper niet behoefde te verwachten (lid 2);
b. de afgeleverde zaak is niet - of van een andere soort dan - de verkochte zaak (lid 3, eerste zin);
c. de afgeleverde zaak wijkt in getal, maat of gewicht af van de verkochte zaak (lid 3, tweede zin).

Hoever het kwaliteitsvereiste van lid 2 strekt, wordt medebepaald door de omstandigheden waaronder de koop wordt gesloten, zoals de aard van de zaak (nieuw of gebruikt, merk, enz.) de hoogte van de prijs, het soort winkel, uitverkoop, enz. Voorts is van belang de deskundigheid van koper en verkoper, en in verband daarmee de verplichting van de verkoper tot het geven van inlichtingen en de verplichting van de koper tot het duidelijk maken wat hij verwacht en het redelijkerwijs verrichten van onderzoek, gezichtspunten die ook in de toelichting op artikel 6:228 (dwaling) zijn besproken.
De tweede zin van lid 2 splitst het algemene kwaliteitsvereiste toe op het te verwachten gebruik van de zaak.
Tot de eigenschappen die de koper, tenzij anders overeengekomen, mag verwachten, behoort onder meer dat de zaak bij normaal gebruik veilig is en voldoet aan van overheidswege gestelde veiligheidsvoorschriften; zie HR 15-11-1985, NJ 1986, 213, en HR 15-4-1994, NJ 1995, 614, inzake koop van een tweedehandse auto.
Is er samenloop tussen dwaling en non-conformiteit, dan kan de koper kiezen: bij een beroep op dwaling vernietiging, bij een beroep op non-conformiteit nakoming of ontbinding, en, al dan niet daarbij, schadevergoeding (tot het positieve contractsbelang).
Lid 5 bepaalt dat geen sprake kan zijn van gebrek aan overeenstemming wanneer het gebrek op het tijdstip van sluiting van overeenkomst de consument bekend was of redelijkerwijs bekend kon zijn, of wanneer het gebrek zijn oorsprong heeft in door de consument geleverde grondstoffen. In die situatie kan niet gezegd worden dat de koper die gemiste eigenschappen mocht verwachten. Het redelijkerwijs bekend kunnen zijn legt op de koper geen onderzoeksplicht, maar voorkomt dat de koper zich erop beroept dat hem het gebrek onbekend was terwijl het gebrek hem vrijwel onmogelijk kon zijn ontgaan. Hierbij zij opgemerkt dat de in artikel 17 lid 2, tweede volzin, voorkomende woorden 'niet behoefde te betwijfelen' onder omstandigheden wèl een onderzoeksplicht op de koper legt.
De koper kan zich ook niet op non-conformiteit beroepen wanneer het gebrek zijn oorsprong heeft in door de consument geleverde grondstoffen. In veel gevallen zal wanneer de consument grondstoffen aanlevert de overeenkomst zijn aan te merken als aanneming van werk. Desalniettemin is denkbaar dat onder omstandigheden de overeenkomst toch als een koopovereenkomst of een gemengde overeenkomst moet worden beschouwd, bijvoorbeeld omdat een (ander) deel van de grondstoffen van de verkoper afkomstig is, en de zaak derhalve mogelijk toch aan de koper geleverd moet worden. Vergelijk de artikelen 5:14 en 5:15. Ingevolge lid 4 van artikel 5 prevaleren dan de regels van consumentenkoop. Het is raadzaam de regel niet te beperken tot consumentenkoop. Overigens zij nog opgemerkt dat de koper zich in deze situatie wel op non-conformiteit kan beroepen indien de verkoper hem

voor de gebreken of ongeschiktheid van de grondstoffen had moeten waarschuwen.
Lid 6 geeft voor de koop van een onroerende zaak een uitwerking aan lid 3 in de vorm van een - weerlegbaar - vermoeden; de kwestie is van belang omdat in de koopakte de zaak gewoonlijk op meer dan een wijze wordt omschreven; feitelijke ligging, perceelsidentificatie en oppervlakte. In zo'n verband moet, tenzij bewijs van het tegendeel wordt geleverd, de vermelding van de oppervlakte wijken voor een concretere omschrijving en is de afwijking bij de bezitsverschaffing niet als een tekortkoming te beschouwen. Zie de toelichting bij artikel 3:89 voor het geval de transportakte afwijkt van de koopakte.
Artikel 17 is voor consumentenkoop dwingend recht binnen de grens van artikel 6 lid 1. Het betekent onder meer dat de consument, ondanks een door de verkoper bedongen beperkende 'garantie' zich niet behoeft te laten weerhouden van een beroep op de leden 2 en 3, ook al kan de 'garantie' mede zijn verwachtingen omtrent de te kopen zaak bepalen.

Met betrekking tot de kwaliteit en prestaties die het consumptiegoed moet bieden is niet alleen van belang wat de verkoper daarover heeft medegedeeld, maar ook wat de producent of diens vertegenwoordiger publiekelijk – met name in reclame of etikettering – over de bijzondere kenmerken daarvan heeft medegedeeld. Ingevolge artikel 17 lid 2, eerste volzin, zijn de mededelingen die de verkoper over de zaak heeft gedaan medebepalend voor de vraag of de zaak de eigenschappen bezit – waaronder begrepen diens kwaliteit en prestaties – die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten. In de redactie van deze volzin is dit expliciet tot uitdrukking gebracht. **Artikel 18** ziet vervolgens toe op mededelingen van voorschakels en bewerkt voor de consumentenkoop een gelijkschakeling van de mededelingen van deze met die van de verkoper. Hierbij valt met name, maar niet alleen, te denken aan reclamemededelingen.
Er geldt volgens het lid 1 een drietal uitzonderingen op het uitgangspunt dat de verkoper gebonden is aan de mededelingen van zijn voorschakels. In de eerste plaats is hij daaraan niet gebonden indien hem de mededeling niet bekend was en hem redelijkerwijs niet bekend kon zijn. De tweede uitzondering is van toepassing indien de verkoper aantoont dat de mededeling op het tijdstip van sluiting van de overeenkomst was rechtgezet. In artikel 18 lid 1 is expliciet genoemd het tijdstip waarop de mededeling moet zijn rechtgezet, namelijk uiterlijk bij sluiting van de overeenkomst. Overigens berust de bewijslast van een en ander ingevolge artikel 18 telkens op de verkoper.
De derde uitzondering waarin de verkoper niet gebonden is aan mededelingen van zijn voorschakels betreft de situatie waarin hij aantoont dat de beslissing tot aankoop niet door deze mededelingen beïnvloed kan zijn. Ook hier volgt uit de redactie van artikel 18 lid 1 dat de bewijslast ter zake op de verkoper rust.
Of de zaak aan de overeenkomst beantwoordt moet worden beoordeeld naar het moment van aflevering. Indien evenwel pas op een later tijdstip blijkt dat de zaak afwijkt van hetgeen is overeengekomen, kan het voor de koper buitengewoon lastig zijn om te bewijzen dat deze afwijking reeds bestond op het moment van aflevering. Dit zal vooral lastig zijn indien de verkoper het erop houdt dat de afwijking het gevolg is van een onoordeelkundig gebruik. Wenselijk is dat in geval van een consumentenkoop de koper in zijn mogelijke bewijsnood tegemoet wordt gekomen. Met artikel 18 lid 2, wordt hieraan uitvoering gegeven. Het bepaalt dat bij een consumentenkoop vermoed wordt dat de zaak bij aflevering niet aan de overeenkomst heeft beantwoord, indien de afwijking van het overeengekomene zich binnen

een termijn van zes maanden na aflevering openbaart, tenzij de aard van de zaak of de aard van de afwijking zich daartegen verzetten. Met dit wettelijk vermoeden moet de koper stellen, en bij voldoende gemotiveerde betwisting bewijzen, dat de zaak afwijkt van het overeengekomene en dat deze afwijking zich binnen een termijn van zes maanden na aflevering heeft geopenbaard. Daaruit moet dan door de rechter worden afgeleid dat de zaak reeds bij aflevering niet aan de overeenkomst heeft beantwoord. Het is dan aan de verkoper om te stellen en, zo nodig, te bewijzen dat de zaak bij aflevering wel aan de overeenkomst heeft beantwoord. Bepaald is dat dit vermoeden niet geldt indien de aard van de zaak of de aard van de afwijking zich daartegen verzet. Bij de aard van de zaak denke men bijvoorbeeld aan bederfelijke levenswaren indien ingevolge artikel 23 lid 1, het gebrek aan overeenstemming na de op de verpakking vermelde uiterste datum van houdbaarheid wordt gemeld; bij de aard van de afwijking denke men aan de situatie waarin duidelijk is dat de afwijking is ontstaan door de handelwijze van de koper (bijvoorbeeld een overduidelijk door een val niet meer functionerende videorecorder).
De eerste volzin van artikel 18 lid 3, bewerkstelligt dat de koper zich ook op non-conformiteit kan beroepen indien de verkoper voor de installatie van het consumptiegoed moest zorg dragen en dit ondeugdelijk is uitgevoerd. In deze situatie is normaal gesproken sprake van twee te onderscheiden overeenkomsten: koop ten aanzien van het consumptiegoed en aanneming van werk ten aanzien van de installatie daarvan. Artikel 18 lid 3 bewerkstelligt dat bij een ondeugdelijke installatie ook de regels inzake consumentenkoop van toepassing zijn, zodat de koper ook de rechten van artikel 21 toekomen. Dit laat overigens onverlet dat op de installatie zelf ook de regels van aanneming van werk van toepassing zijn. Een en ander geldt eveneens voor de situatie dat de koper de zaak ondeugdelijk heeft geïnstalleerd, maar dit het gevolg is van een gebrekkige montagehandleiding; zie de tweede volzin van artikel 18 lid 3. De koper kan zich daarbij overigens alleen op non-conformiteit beroepen indien de montagevoorschriften bij de levering van de zaak zijn verstrekt, en dus of van de verkoper afkomstig zijn, of van diens voorschakel en bijvoorbeeld verpakt zijn in de doos waarin de zaak wordt afgeleverd.

Artikel 19 lid 1 behelst voor executoriale verkoop een verzachting van het vereiste dat de verkoper de zaak vrij van lasten en beperkingen moet overdragen en van het conformiteitsvereiste: de verkoper staat hiervoor alleen in, indien hij de afwijking kende; niet als hij die niet kende en evenmin wordt van hem een onderzoek verlangd, zodat hij de afwijking had kunnen en moeten kennen. Voor de executoriale verkoper gaan zulke eisen te ver.
Hetzelfde geldt volgens lid 2 ook voor parate executie, zoals door pand- en hypotheekhouder, echter onder een beperking, namelijk dat de koper wist of had moeten weten dat het om zo'n parate executie ging: terwijl de koper, door de inachtneming van de desbetreffende voorschriften, kan weten dat het om executoriale verkoop gaat, wordt de koper bij parate executie niet altijd op die wijze gewaarschuwd. In de tweede volzin van lid 2 wordt voor de consumentenkoop toegevoegd dat de koper bij een verkoop bij wijze van parate executie zich er wel op kan beroepen dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt.
Lid 2 leent zich voor overeenkomstige toepassing waar de wet elders iemand de bevoegdheid verleent andermans zaak te verkopen - aldus de overheid krachtens artikel 5:8 en de schuldenaar-houder krachtens artikel 6:90 en artikel 7.30.

Afdeling 7.3 (Bijzondere gevolgen van niet-nakoming van de verplichtingen van de verkoper)

De eerste twee artikelen, 20 en 21, behelzen bijzondere varianten van nakomingsacties bij niet-nakoming van de koopovereenkomsten, artikel 20 een bij niet-nakoming van artikel 15, artikel 21 enige bij niet-nakoming van artikel 17. Artikel 22 behelst een samenloopregel die ten dele afwijkt van die in het huidige recht betreffende verborgen gebreken. De artikelen 23 tot en met 25 geven bijzondere regels voor het ontbreken van conformiteit - zij geven, elk op eigen wijze, de verkoper bescherming tegen te vergaande aansprakelijkheid.
De artikelen 21 leden 2 en 3 en 24 gelden alleen bij consumentenkoop. Op een consumentenkoop zijn de bepalingen der afdeling van dwingend recht op de voet van artikel 6 lid 1. Voor andere soorten koop vormen zij regelend recht.

Artikel 20 geeft de koper de bevoegdheid van de verkoper te verlangen dat deze ervoor zorgt dat niet aanvaarde lasten en beperkingen als bedoeld in artikel 15, alsnog worden opgeheven. De verkoper moet zich hiervoor inspannen, en wel binnen de grens van het redelijke, omdat gewoonlijk de medewerking van een derde zal zijn vereist. Blijkt de nakoming niet mogelijk of verlangt de derde een onredelijk hoge prijs, dan staan de koper alleen de niet-nakomingsvorderingen ten dienste, alsmede vernietiging of contractsaanpassing wegens dwaling.

Ook **artikel 21** is erop gericht dat de koper, hier in geval van non-conformiteit, alsnog nakoming verkrijgt. De bijzondere vorderingen die het artikel de koper ten dienste stelt, zijn, ook wat die in onderdelen b en c betreft, niet te zien als strekkend tot schadevergoeding: zo is niet vereist dat de tekortkoming aan de verkoper kan worden toegerekend.
Lid 1 geeft de koper een drietal vorderingen - de eerste voor het geval dat het afgeleverde niet compleet is of de afgeleverde hoeveelheid geringer is dan de overeengekomene, de beide andere, indien de afgeleverde zaak niet deugt. Veelal zal, in het bijzonder wanneer de afgeleverde zaak een vervaardigd product is, de koper de keus tussen deze beide hebben.
De vordering tot herstel is slechts toegelaten, als de verkoper daaraan redelijkerwijs - zowel in technisch als bedrijfseconomisch opzicht - kan voldoen.
Vervanging kan worden gevorderd tenzij de afwijking van het overeengekomene te gering is om haar te rechtvaardigen - zie, ook voor de formulering, artikel 6:265 - dan wel de koper zijn 'zorgplicht' niet is nagekomen - zie, ook voor de formulering, artikel 6:273 -, waardoor de zaak achteruit gegaan is.
Zoals gebruik van de ondeugdelijke zaak, zolang ze niet hersteld of vervangen is, de koper niet berooft van diens opschortingsrecht (HR 4-3-1977, NJ 1977, 337), zo zal zulk gebruik hem ook niet zijn rechten uit de onderdelen b en c ontnemen.
In het artikel 21 lid 2 wordt tot uitdrukking gebracht dat de kosten die verbonden zijn aan het herstel of de vervanging niet aan de koper in rekening kunnen worden gebracht. Artikel 6 staat dan wel toe dat daarvan bij een andere koop dan consumentenkoop kan worden afgeweken. Overigens geldt dit dan ook voor de kosten van aflevering van het ontbrekende, waarbij opgemerkt kan worden dat ingevolge artikel 12 de kosten van aflevering ook ten laste van de verkoper komen, zij het dat dit – ook voor de consumentenkoop – van regelend recht is (behoudens in geval van afwijking bij algemene voorwaarden). Voor aflevering van

het ontbrekende is dit laatste derhalve bij een consumentenkoop anders, en zal dus een beding dat de kosten van aflevering voor rekening van de koper komen slechts tot gevolg hebben dat alleen de kosten van de eerste niet-correcte aflevering voor zijn rekening komen. Er zij nog op gewezen dat bij (kosteloze) vervanging de verkoper slechts in uitzonderingsgevallen recht heeft op een gebruiksvergoeding.
In het artikel 21 lid 3 is tot uitdrukking gebracht dat het herstel of de vervanging binnen een redelijke termijn en zonder ernstige overlast voor de consument moet plaatsvinden, waarbij mede rekening moet worden gehouden met de aard van de goederen en het gebruik van de goederen dat de consument wenste. De termijn waarbinnen de verkoper tot herstel of vervanging dient over te gaan, alsmede de mate van overlast die de koper daarbij moet accepteren, is derhalve mede afhankelijk van de aard van de zaak en het bijzondere gebruik daarvan dat bij de overeenkomst is voorzien. Zo zal, om een voorbeeld te noemen, een niet deugdelijke bruidsjurk spoedig moeten worden hersteld of vervangen. Uiteraard is de mate van afwijking van het overeengekomene medebepalend voor de vraag binnen welke termijn herstel moet plaatsvinden en welke mate van overlast voor de koper nog als aanvaardbaar mag worden beschouwd. De verplichting van de verkoper komt binnen redelijke termijn en zonder ernstige overlast tot herstel of vervanging over te gaan wordt in artikel 21 lid 3 niet beperkt tot alleen de consumentenkoop. Het zijn immers verplichtingen die ook bij andere koopvormen op zijn plaats zijn en daarom bezwaarlijk tot alleen de consumentenkoop beperkt kunnen worden.
In het artikel 21 lid 3 is voorts in de tweede volzin tot uitdrukking gebracht dat bij een consumentenkoop de koper de overeenkomst geheel of gedeeltelijk kan ontbinden zonder dat de verkoper in verzuim is, indien de verkoper niet binnen een redelijke termijn of niet zonder ernstige overlast tot herstel of vervanging is overgegaan. Het anders wellicht toch mogelijke vereiste van een schriftelijke aanmaning zou immers voor een passende prijsvermindering via een gedeeltelijke ontbinding een vereiste opleveren. Dit brengt overigens mee dat de verkoper om gehele of gedeeltelijke ontbinding te voorkomen, er extra op bedacht moet zijn dat hij uit eigen beweging spoedig tot herstel of vervanging overgaat. De koper hoeft immers niet voor hij de overeenkomst kan ontbinding de verkoper nog een redelijke termijn voor nakoming te gunnen, indien de verkoper al te lang met herstel of vervanging heeft gewacht. Omdat dit overigens voor andere vormen van koop dan een consumentenkoop wellicht wat te rigoureus is, is deze regel beperkt tot de consumentenkoop.
Indien overigens de verkoper niet zonder ernstige overlast of niet binnen een redelijke termijn tot herstel of vervanging is overgegaan, zou de vraag aan de orde kunnen komen of deze tekortkoming wel algehele ontbinding rechtvaardigt, vooral indien het herstel of de vervanging al wel is voltooid. Denkbaar is dat deze tekortkoming in dat geval van te geringe betekenis is om algehele ontbinding te rechtvaardigen. Wel zal dan een gedeeltelijke ontbinding gerechtvaardigd zijn, waarbij de daaruit voortvloeiende prijsvermindering evenredig is met de ernst van de tekortkoming.
Ten slotte zij er nog op gewezen dat in het geval de verkoper niet binnen een redelijke termijn tot herstel is overgegaan, maar de koper herstel verkiest boven ontbinding, de koper ingevolge artikel 21 lid 6, bevoegd is het herstel voor kosten van de verkoper door een derde te doen laten plaatsvinden. Daartoe is de koper echter in tegenstelling tot ontbinding pas bevoegd indien hij de verkoper schriftelijk heeft aangemaand om binnen redelijke termijn tot herstel over te gaan.

Ingevolge lid 4 van artikel 21 komt in de eerste plaats de koper geen herstel of vervanging toe indien dat onmogelijk is. Vervanging zal niet snel onmogelijk zijn. Hiervan zal slechts sprake zijn indien een zaak die identiek is aan de afgeleverde zaak, niet meer te verkrijgen is. Dat vervanging mogelijk is laat uiteraard onverlet dat dit onder omstandigheden van de verkoper niet gevergd kan worden. Ook voor de vordering tot herstel geldt dat dit voor de verkoper mogelijk moet zijn. Ingevolge artikel 21 lid 1 onderdeel b, staat bij onmogelijkheid van herstel deze vordering ook niet open, omdat dan uiteraard niet gezegd kan worden dat de verkoper daaraan redelijkerwijs kan voldoen. Overigens is dit laatste criterium ruimer. Zo kan herstel ingevolge artikel 21 lid 1 onderdeel b, afgewezen worden indien dit uit bedrijfseconomisch oogpunt van de verkoper niet kan worden gevergd. Artikel 21 lid 5 werkt evenwel nader uit in welke gevallen vanuit dit oogpunt herstel niet gevergd kan worden.
Indien herstel of vervanging mogelijk zijn staan deze vorderingen voor de koper desondanks niet open indien dat van de verkoper niet gevergd kan worden. Indien overigens herstel van de verkoper niet gevergd kan worden, laat dat onverlet dat mogelijk wel vervanging van hem gevergd kan worden, en andersom. Zoals boven aangegeven kan onder omstandigheden uit bedrijfseconomisch oogpunt herstel of vervanging van de verkoper niet gevergd worden. Hiervan is in principe sprake indien de kosten van herstel of vervanging in geen verhouding staan tot de kosten van uitoefening van een ander recht of vordering dat de koper toekomt. Hiervan is sprake indien de kosten van herstel of vervaging in deze vergelijking onredelijk zijn omdat de kosten daarvan beduidend hoger liggen dan de kosten van uitoefening van een ander recht of vordering. Bij de vraag of hiervan sprake is, komt gewicht toe aan alle omstandigheden waaronder: de beschikbaarheid van vervangende zaken of onderdelen, de waarde van de zaak indien zij aan de overeenkomst zou beantwoorden, de mate van afwijking van het overeengekomene en de vraag of de uitoefening van een ander recht of vordering voor de koper geen ernstige overlast veroorzaakt. Zie het artikel 21 lid 5. Zo zal, om een voorbeeld te noemen, de koper genoegen moeten nemen met herstel indien de afwijking te gering is om vervanging te rechtvaardigen (vergelijk artikel 21 lid 1 sub c). Daarentegen zal de koper met vervanging genoegen moeten nemen indien de zaak zonder afwijking een geringe waarde heeft en de herstelkosten deze beduidend overschrijden. Ook zal de koper met vervanging genoegen moeten nemen indien de kosten van herstel op een wijze dat de koper daarvan geen ernstige overlast ondervindt, in geen verhouding staan tot de kosten van vervanging.
Uiteraard spelen bij de toepassing van artikel 21, leden 4 en 5, de eisen van redelijkheid en billijkheid mede een rol (artikel 6:248). Artikel 21 lid 5 is ten opzichte van de Nederlandse pendant iets versoepeld. Behalve dat het woord 'redelijkerwijs' is toegevoegd (vergelijk artikel 21 lid 1 onderdeel b), zijn door de term 'mede' de genoemde factoren, waarmee rekening moet worden gehouden, niet limitatief. Bovendien is duidelijkheidshalve als factor toegevoegd de beschikbaarheid van vervangende zaken of onderdelen. Per slot van rekening gaat het in Suriname om een betrekkelijk kleine markt.
Lid 6, dat hierboven al ter sprake kwam, geeft de koper tenslotte de bevoegdheid om eigenmachtig - vgl. artikel 3:299 voor een rechterlijk bevel - het verlangde herstel door een door hem gekozen derde op kosten van de verkoper te doen uitvoeren, indien deze laatste niet binnen redelijke tijd aan zijn verplichting voldoet.

Ingevolge artikel 6:265 lid 1 is ontbinding niet mogelijk indien de tekortkoming, gezien haar

bijzondere aard of geringe betekenis, de ontbinding met haar gevolgen niet rechtvaardigt. In **artikel 22** lid 2 is voor de consumentenkoop een van artikel 6:265 lid 1, afwijkende regel neergelegd. Hierbij zij aangetekend dat artikel 22 lid 2 alleen ziet op de situatie dat de afgeleverde zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt. Indien een tekortkoming van de verkoper op iets anders ziet – zoals bijvoorbeeld de verplichting om binnen redelijke termijn en zonder ernstige overlast tot herstel of vervanging over te gaan – geldt de hoofdregel van artikel 6:265 lid 1 en blijft het derhalve mogelijk dat de bijzondere aard van de tekortkoming zich tegen ontbinding verzet.
Indien nakoming – dat wil zeggen herstel èn vervanging – onmogelijk is kan de koper ingevolge artikel 6:265 onmiddellijk de koopovereenkomst ontbinden. In de tweede volzin van artikel 22 lid 2 is dit ook voor de consumentenkoop tot uitdrukking gebracht. Indien bij een consumentenkoop herstel en vervanging niet gevorderd zouden kunnen worden omdat dat van de verkoper niet gevergd kan worden, wil dat nog niet zeggen dat deze vormen van nakoming onmogelijk zijn. Maar omdat de koper desondanks geen nakoming in de vorm van herstel en vervanging kan vorderen, en voor hem derhalve nog slechts de vordering tot (gedeeltelijke) ontbinding openstaat, heeft een schriftelijke aanmaning tot nakoming geen zin. Daarom is in de tweede volzin van artikel 22 lid 2 eveneens bepaald dat indien herstel en vervanging van de verkoper niet gevergd kunnen worden, de koper de overeenkomst geheel of gedeeltelijk kan ontbinden zonder dat de verkoper in verzuim is. Voor een passende prijsvermindering via een gedeeltelijke ontbinding is deze bepaling ook noodzakelijk omdat ook hier het vereiste van een schriftelijke aanmaning een ongewenst vereiste zou opleveren. Hierbij zij wel aangetekend dat ontbinding zonder dat de verkoper in verzuim is alleen mogelijk is indien zowel herstel als vervanging van de verkoper niet gevergd kunnen worden. Zeer goed denkbaar is immers dat slechts herstel of slechts vervanging niet gevergd kan worden, zodat nog nakoming kan worden gevorderd in de vorm van de andere vordering. Men denke bijvoorbeeld aan een defecte wegwerpcamera, waarbij herstel niet, maar vervanging wel gevergd kan worden. Alsdan kan die vorm van nakoming gevorderd worden en blijft het verzuim-vereiste in stand.
Is onder het huidige recht sprake van een verborgen gebrek in een specieszaak, dan kan de koper slechts een beroep doen op de vrijwaringsregeling - en eventueel op dwaling (HR 21-12-1990, NJ 1991, 251) of onrechtmatige daad (HR 19-2-1993, NJ 1994, 290), maar niet op de gewone regeling omtrent wanprestatie (HR 27-6-1941, NJ 1941, 78). Lid 4 van artikel 22 daarentegen laat de koper bij deze samenloop vrij.

Artikel 23 behelst een regeling van de termijnen, in het belang van de verkoper, waarbinnen de koper een beroep kan (en moet) doen op het ontbreken van conformiteit.
Lid 1, eerste volzin, verplicht daartoe de koper tot een kennisgeving aan de verkoper binnen bekwame tijd nadat hij het gebrek heeft ontdekt of kunnen ontdekken; vgl. de, strikter geformuleerde, 'korte tijd' uit het huidige recht; het nieuwe begrip laat het uitvoeren van zeker onderzoek toe. Tot zulk een onderzoek is, gezien de zinsnede 'of redelijkerwijs had behoren te ontdekken', de koper ook verplicht. De tweede volzin van lid 1 maakt hierop een uitzondering in een tweetal gevallen waarin de verkoper de koper in de waan heeft gelaten dat conformiteit bestond; vgl. de regeling bij dwaling in artikel 6:228.
De eerste twee volzinnen van lid 1 gelden voor alle koopvormen. In de derde volzin vindt voor de consumentenkoop een aanpassing plaats. In de eerste plaats verloopt voor de

consumentenkoop de termijn waarbinnen de koper de verkoper in kennis moet stellen niet eerder dan na twee maanden na ontdekking van de afwijking van het overeengekomene. In de tweede plaats is het moment van ontdekking het startpunt van deze termijn en niet eventueel het moment waarop de koper de afwijking redelijkerwijs had behoren te ontdekken. Dit betekent dat bij een consumentenkoop op de koper niet een onderzoeksplicht rust in die zin dat hij de hem afgeleverde zaak op haar conformiteit dient te onderzoeken.
Denkbaar is dat, afhankelijk van de omstandigheden, de koper ook een langere termijn dan twee maanden na de ontdekking tot zijn beschikking heeft. Bij de koop van bepaalde zaken kan immers een langere termijn dan twee maanden acceptabel zijn. Overigens geldt deze termijn van twee maanden ook voor bederfelijke levenswaren, waarbij aangetekend moet worden dat de koper daarvan die weliswaar binnen deze termijn, doch na de uiterste datum van houdbaarheid de verkoper daarvan in kennis stelt, zal moeten bewijzen dat deze afwijking reeds bestond op het moment van aflevering. In dat geval zal hij immers geen beroep kunnen doen op de bewijsregel van het artikel 18 lid 2. Omdat het bewijs daarvan na de uiterste datum van houdbaarheid buitengewoon lastig kan zijn, is dit voor een koper een aansporing om de verkoper voor die datum van het gebrek in kennis te stellen.
Ten slotte zij er nog op gewezen dat bij een consumentenkoop op de koper derhalve geen onderzoeksplicht rust na aflevering van de zaak, maar dat ingevolge artikel 17 lid 2, tweede volzin, op de koper mogelijk wel een onderzoeksplicht rust vóór het sluiten van de overeenkomst, wat mogelijk medebepalend is voor de vraag welke eigenschappen de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten.
De duur van de 'bekwame tijd' is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, zoals de aard van het gekochte en van het gebrek en de deskundigheid van de koper; vgl. HR 3-4-1968, NJ 1968, 251 (Pekingeenden).
De termijn voor de kennisgeving van lid 1 is een vervaltermijn. Door de tijd te laten verlopen verspeelt de koper *alle* rechten die hij aan het ontbreken van conformiteit kan ontlenen, ook die uit de algemene regeling der wanprestatie voortvloeien, en het is de bedoeling dat daaronder ook de vordering tot vernietiging wegens dwaling valt.
Nadat de koper, binnen bekwame tijd, zijn mededeling heeft gedaan, begint een verjaringstermijn te lopen, waarbinnen hij zijn vordering kan instellen, aldus lid 2. De verkoper kan hem overeenkomstig artikel 6:88 tot een keuze dwingen. De verjaringstermijn is een jaar korter dan die voor vernietiging overeenkomstig artikel 3:52 en drie jaar korter dan de vijfjaarstermijn van de artikelen 3:307 lid 1, 3:310 lid 1 en 3:311 lid 1, aan al welke artikelen artikel 23 lid 2, derogeert. Evenmin is in dit geval van toepassing artikel 3:51 lid 3, voor dwaling. Wel verleent de tweede zin van lid 2 de koper na afloop van de verjaringstermijn het behoud van zijn recht op gedeeltelijke ontbinding met prijsvermindering of schadevergoeding bij wijze van verweermiddel: de verkoper kan niet gedurende de termijn blijven stilzitten en na afloop daarvan de volle koopprijs vorderen. Lid 3 schorst de verjaringstermijn bij opzet van de koper.

Artikel 24 verbindt, doch alleen voor de consumentenkoop, een ander gevolg aan non-conformiteit. Lid 1 heeft, naast de artikelen 6 en 22, geen zelfstandige betekenis, maar lid 2 beperkt het recht van de consument-koper jegens de verkoper op vergoeding van gevolgschade door een (veiligheids)gebrek in de zaak, die onder de regeling van productenaansprakelijkheid van afdeling 6.3.3 valt, tot een tweetal gevallen - bij deze samenloop heeft in beginsel de

consument alleen recht op schadevergoeding jegens de producent. Voor vergoeding van andere schade dan gevolgschade in de zin van artikel 6:190 - transactieschade, kosten koop, de schade, bedoeld in artikel 6:96 lid 2 en dergelijke - die de koper niet op de producent kan verhalen, is de verkoper wel aansprakelijk, voor zover zij aan hem is toe te rekenen; aan die toerekening staat niet in de weg dat de verkoper het gebrek niet kende en ook niet behoefde te kennen - de vordering van artikel 21 immers strekt zelf niet tot vergoeding van schade (zie de toelichting op dit artikel).
Dat de koper in geval van gevolgschade in beginsel een vordering op de producent heeft, betekent overigens niet dat de producent steeds aansprakelijk is - zie de uitzonderingen in de artikelen 6:185 en 6:187 en 6:191. Ook in die gevallen echter ontheft artikel 24 lid 2, de verkoper van aansprakelijkheid voor schade als bedoeld in afdeling 6.3.3 ten gevolge van een gebrek als bedoeld in die afdeling.
Lid 3 heeft ten doel de aansprakelijkheid voor schade ook in de gevallen van lid 2, onderdelen a en b, uiteindelijk naar de producent te kanaliseren.

Ook **artikel 25** heeft de strekking de verkoper te bevrijden uit een benarde positie tussen de koper enerzijds en zijn (professionele) voorschakel in de keten tussen producent en koper anderzijds.
Het artikel geeft hem verhaal op zijn voorschakel voor de schade die *hij* heeft geleden doordat de koper van hem schadevergoeding heeft verlangd of de overeenkomst heeft ontbonden, dan wel herstel of vervanging gevorderd (lid 1); onder deze schade kunnen proceskosten van de verkoper, zowel in een procedure tegen de koper, als in die tegen de voorschakel, voor zover redelijk, zijn begrepen. De voorschakel heeft op zijn beurt regres (lid 5); processueel wordt het regres vereenvoudigd door het oproepen in vrijwaring.
De reikwijdte van artikel 25 is in verschillende opzichten begrensd:

a. de tekortkoming van de verkoper is een gevolg van het ontbreken van conformiteit (lid 1);
b. het artikel geldt niet bij productschade van een consument-koper ten gevolge van een gebrek in de zin van afdeling 6.3.3 - de aansprakelijkheid daarvoor gaat langs de verkoper heen, behalve in de uitzonderingsgevallen van artikel 24 lid 2, onderdelen a tot en met c, waarin verhaal op een ander niet billijk is (lid 6);
c. het artikel geldt evenmin als de non-conformiteit voortvloeit uit feiten die de verkoper kende of behoorde te kennen - bijvoorbeeld wanneer de verkoper moet weten dat de afgeleverde zaak niet bestemd was voor het gebruik dat de koper, naar de verkoper weet, voor ogen stond (lid 3);
d. er is geen regres als het gebrek na de aflevering aan de verkoper, respectievelijk de voorschakel bij toepassing van lid 5 is ontstaan, bijvoorbeeld bij transport of in het magazijn van de verkoper (lid 3).

Lid 2 beperkt een beroep van de voorschakel op een exoneratiebeding. Een dwingend regresrecht voor de verkoper brengt mee dat de verkoper een door zijn voorschakel gehanteerd exoneratiebeding ingevolge artikel 3:40 lid 2, kan vernietigen. Het biedt bovendien de mogelijkheid dat brancheorganisaties een – door een dwangsom versterkt – verbod tot het gebruik van dergelijke bedingen vorderen, hetgeen vooral van belang is in het geval verkopers de vernietiging daarvan wegens hun afhankelijke positie niet aandurven. Met lid 2 wordt beoogd meer recht te doen aan de strekking van artikel 25. Ook consumenten zijn daarmee gediend omdat een niet beknelde verkoper bereidwilliger zal zijn de rechten van de

koper wegens non-conformiteit te honoreren. Dit roept wel de vraag op of het gevaar bestaat dat de verkoper – wetende dat hij regres kan nemen – zich mogelijk naar kopers juist te coulant zou kunnen opstellen. Dit gevaar bestaat niet omdat de voorschakel in het geval op hem regres wordt genomen kan betwisten dat de zaak niet aan de overeenkomst heeft beantwoord, zodat de gevolgen van een te coulante houding voor rekening van de verkoper blijven.
Niet ondenkbaar blijft overigens dat onder omstandigheden de verkoper ingevolge artikel 6:248 lid 2, geen regres kan nemen omdat dit naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn. Men denke aan het voorbeeld van de verkoop aan een detailhandelaar van een partij goederen van een incourant type of onbekend merk tegen een lage prijs. Het initiatief van het ter sprake brengen van de redelijkheid van het regres wordt met het gewijzigde lid 2 evenwel van de detaillist naar de voorschakel verschoven. De bewijslast van de redelijkheid van het beroep rust op de voorschakel; gedacht wordt bijvoorbeeld aan toepasselijkheid van het beding bij verkoop door de voorschakel van een partij incourante goederen of goederen van een onbekend merk aan de detailhandelaar die in staat is zijn risico te overzien.
Lid 4 heeft tot gevolg dat er geen regres is voor zover de tekortkoming van de verkoper, enz., voortvloeit uit een door hemzelf gedane mededeling of toezegging of een gegeven garantie.

Afdeling 7.1.4 (Verplichtingen van de koper)

De hoofdverplichting van de koper is uiteraard betaling van de koopprijs. De verbintenis is een geldschuld, waarop afdeling 6.1.11 van toepassing is. De overige leden van artikel 26 en de **artikelen 27 en 28** hebben eveneens betrekking op deze verbintenis.
Artikel 29 legt op de koper een verplichting om de zaak in ontvangst te nemen en ervoor te 'zorgen' voor het geval hij die wil terugzenden aan de verkoper, en artikel 30 geeft hieraan een gevolg voor bederfelijke en dergelijke zaken.
Artikel 28 geldt alleen voor consumentenkoop. Het artikel is op de voet van artikel 6 lid 1 dwingend voor deze koop, evenals de overige artikelen van de afdeling, behalve artikel 26. Dit artikel is, inclusief de tweede zin van zijn lid 2, ook voor de consumentenkoop regelend recht, echter binnen de grens van artikel 6 lid 2: alleen bij individueel beding kan er ten nadele van de consument-koper van worden afgeweken.
Tot de wettelijke verplichtingen van de koper behoort niet medewerking aan de overdracht en de aflevering van de zaak. De koper echter die deze medewerking niet verleent, kan daardoor in crediteursverzuim of overmacht geraken; zie afdeling 6.1.8 en de inleidende toelichting daarop, alsmede de artikelen 31, 32 en 33. Een verplichting van de koper kan wel worden bedongen en kan ook op artikel 6:248 lid 1 berusten.

Artikel 26 lid 2, gaat uit van contante betaling ter gelegenheid van de aflevering in de zin van 'gelijk oversteken'. Vooruitbetaling kan, evenals achterafbetaling, worden bedongen, maar voor consumentenkoop de eerste slechts tot maximaal de helft van de koopprijs (tweede zin). De bepaling van de plaats van betaling is een afwijking van de artikelen 6:116 en 6:118.
Lid 3 stemt overeen met de praktijk: de koper zorgt voor betaling ten kantore waar de notariële akte wordt verleden, en wel vóór het passeren daarvan.
Voor de koop door een consument van een *onroerende* zaak is een strengere regel dan die

neergelegd in lid 2 wenselijk. Bepaald is dat de koper in het geheel niet tot vooruitbetaling aan de verkoper kan worden verplicht, behoudens de thans reeds gebruikelijke storting van 10% van de koopprijs bij de notaris. Het karakter van deze depotstorting – veelal is deze gekoppeld aan een boetebeding (artikelen 6:91 tot en met 94 BW) – wordt aan de overeenkomst overgelaten. In plaats van een depotstorting kan ook zekerheid worden gesteld (waarover nader artikel 6:51 BW). Bepaald is dat het hier gaat om dwingend recht. Lid 5 correspondeert met artikel 2 lid 3; men denke aan een coöperatieve flatvereniging. Lid 6 zondert de koop van timeshare uit; vergelijk artikel 2 lid 5. Ook hier zorgt artikel 7:47 BW voor uitbreiding tot erfpacht, opstal, appartementsrecht en vruchtgebruik inzake een woning. De in artikel 8 in verbinding met artikel 767 neergelegde termijnbetalingregeling bij aanneming van werk ten aanzien van het werk (te onderscheiden van de levering van de grond) wordt overigens onverlet gelaten.

Artikel 27 sluit aan bij de artikelen 6:262 ('exceptio non adimpleti contractus') en 6:263 (onzekerheidsexceptie). Op consumentenkoop is het, in de zin van artikel 6 lid 1 dwingend van toepassing.

Artikel 28 bekort, ten voordele van de koper-consument, de verjaringstermijn van artikel 3:307.

Artikel 29 legt een tweetal verplichtingen op de koper bij wie een zaak is bezorgd, hetgeen hij niet als aflevering in de zin van artikel 9 wenst te aanvaarden: hij moet zorgen voor het behoud als een zorgvuldig schuldenaar (vgl. artikel 6:27 en ook de artikelen 10 lid 4 en 21 lid 1 onderdeel c) en hij moet in beginsel haar ook in ontvangst nemen.

Artikel 30 legt de koper in het geval van artikel 29 onder omstandigheden een verplichting tot verkoop van bederfelijke of bezwaarlijk te bewaren zaken op, en gaat daarmee verder dan artikel 6:90 lid 1 dat in zijn eerste zin de schuldenaar een bevoegdheid tot verkoop verleent bij verhindering tot aflevering, onafhankelijk of, en zo ja aan wie, deze toerekenbaar is.
Krachtens artikel 6:90 lid 2 treedt de netto-verkoopprijs voor de zaak in de plaats.

Afdeling 7.1.5 (Bijzondere gevolgen van verzuim van de koper)

De afdeling behelst een tweetal bijzondere bepalingen voor het geval van schuldeisersverzuim van de koper. Daarnaast zijn de bepalingen van afdeling 6.1.8 op dit verzuim uiteraard van toepassing. De bepalingen zijn, binnen de grens van artikel 6 lid 1 dwingend van toepassing op consumentenkoop.

Artikel 31 doet de specificatiebevoegdheid van de koper, indien deze in schuldeisersverzuim verkeert, overgaan op de verkoper. De bepaling is enigszins verwant aan artikel 6:19 voor de keuzebevoegdheid bij een alternatieve verbintenis.

Artikel 32 legt op de verkoper in geval van kopersverzuim dezelfde verplichting tot verkoop van bederfelijke zaken enz. als artikel 30 die op de koper legt in de in artikel 29 omschreven omstandigheden. HR 18-6-1926, NJ 1926, 1078, gaf reeds voor het huidige recht de verkoper een bevoegdheid tot verkoop voor het geval hij de zaak wegens onwil van de koper niet kan

afleveren. Zie voorts de toelichting bij artikel 30.

Afdeling 7.1.6 (Bijzondere gevallen van ontbinding)

De artikelen der afdeling kennen in een drietal gevallen de bevoegdheid tot ontbinding der koopovereenkomst toe, de artikelen 33 en 34 aan de verkoper, artikel 35 aan de koper.

Artikel 33 geeft de verkoper de bevoegdheid de koop te ontbinden, indien aflevering op een bepaalde dag van wezenlijk belang (mede) voor de verkoper is en de koper de zaak niet in ontvangst neemt, onafhankelijk van de vraag of hij daartoe in schuldeisersverzuim komt dan wel zich op overmacht kan beroepen.
De verwijzing naar artikel 6:265 brengt de toepasselijkheid van dit en de daaropvolgende artikelen mee, bijvoorbeeld de mogelijkheid van gedeeltelijke ontbinding en de schriftelijke vorm.
Voor het geval van schuldeisersverzuim derogeert het artikel aan artikel 6:60, dat alleen de rechter de bevoegdheid geeft, ontbinding uit te spreken. In geval van schuldeisersverzuim is de koper op de voet van artikel 6:63 tot vergoeding van kosten gehouden. Zie voor het huidige recht artikel 1535.

Artikel 34 verlicht voor de verkoper de bevoegdheid tot ontbinding in het in artikel 6:80, onderdeel c, bedoelde geval in zoverre dat hij bij 'anticipatory breach' zijn verklaring tot ontbinding rauwelijks kan uitbrengen en haar niet door een schriftelijke aanmaning behoeft te doen voorafgaan.

Artikel 35 geldt alleen voor bedongen prijsverhoging bij consumentenkoop, doch is blijkens artikel 6 lid 2 niet in die mate van dwingend recht dat daarvan niet bij individueel beding kan worden afgeweken. Is de afwijking bij algemene voorwaarde bedongen, dan kan de consument-koper ontbinden, en is derhalve geen plaats voor vernietiging van het beding op grond van artikel 6:233, onderdeel a, j° artikel 6:236 onderdeel i. In drie maanden na de verkoop kunnen de omstandigheden zodanig zijn gewijzigd dat een prijsverhogingsbeding goede zin heeft.

Afdeling 7.1.7 (Schadevergoeding)

De afdeling geeft in de **artikelen 36 en 37** een tweetal bijzondere regels voor de berekening der schadevergoeding in geval van ontbinding van de koop, hetzij door de koper (niet-levering of levering van ondeugdelijke zaken, ontbinding op grond van artikel 35), hetzij door de verkoper (niet betaling, ontbinding op grond van artikel 33). De artikelen lenen zich ook voor analogische toepassing bij de begroting van schadevergoeding op grond van artikel 6:97 buiten ontbinding of buiten koop.
Artikel 36 biedt een voorbeeld van abstracte schadeberekening - het geldt ook als in werkelijkheid minder schade is geleden, bijvoorbeeld als de zaak reeds aan een derde was doorverkocht voor een prijs die lager is dan de in artikel 36 genoemde dagprijs. Artikel 37 steunt op een concrete schadeberekening. Beide artikelen geven vuistregels: kan door een andere berekening de begroting der schadevergoeding op een bedrag worden vastgesteld, dan kan de benadeelde die vorderen - aldus artikel 38.

Artikel 36 is van toepassing op de koop van zaken die een dagprijs hebben, dat wil zeggen: van dag tot dag worden verhandeld, in het bijzonder op een markt, zoals een effectenbeurs of een veiling van landbouwproducten, die objectieve vaststelling van de prijs toelaat. Alsdan wordt de schadevergoeding berekend op het verschil tussen de koopprijs en de dagprijs op de dag van de wanprestatie (inclusief die van de niet-aanvaarding van de aflevering door de koper). Lid 2 wijst aan met welke markt moet worden gerekend voor de bepaling van de relevante dagprijs; is daar, zoals zo vaak zal geschieden, de marktprijs op die dag gewijzigd, dan zal een gemiddelde moeten worden genomen.
Ook onder het huidige recht pleegt deze abstracte begroting uitgangspunt te zijn: aldus HR 18-11-1937, NJ 1938, 269 (niet levering), en HR 28-1-1977, NJ 1978, 174 (ondeugdelijke levering).

Artikel 37 geldt in geval de ontbindende koper een dekkingskoop ter vervanging van de gekochte doch niet of ondeugdelijke geleverde zaken heeft gesloten, of de verkoper een dekkingsverkoop ter vervanging van de te leveren doch niet aanvaarde zaken. Alsdan is het verschil tussen de koopprijs en de (concrete) prijs van de dekkings(ver)koop uitgangspunt voor de berekening der schadevergoeding. Aldus ook bovengenoemd arrest van 28-1-1977, NJ 1978, 174.
Met dit arrest is ook *artikel 38* in overeenstemming; zie voorts de algemene opmerkingen bij deze afdeling.

Afdeling 7.1.8 (Recht van reclame)

Terwijl het ontwerp aan de ontbinding der wederkerige overeenkomst haar terugwerkende kracht en zakelijke werking ontneemt en het verkopersprivilege afschaft, handhaaft het wel ter bescherming van de verkoper diens reclamerecht als vorm van ontbinding met zakelijke werking. Wel wordt het recht thans ingepast in het algemene verbintenis- en zakenrechtelijk systeem van het ontwerp. Gehandhaafd is de beperking tot de koop van roerende zaken, verder beperkt tot zaken die geen registergoed (artikel 3:10) zijn.
De verschillen met de tegenwoordige regeling zijn in hoofdzaak de volgende:

a. de reclameverklaring ontbindt de koop, weliswaar niet met terugwerkende kracht, maar wel met zakelijke werking - zij werkt als ontbindende voorwaarde in het nieuwe recht, die de eigendom op de rechtsvoorganger van rechtswege doet terugvallen (vgl. artikelen 3:34 lid 2 en 3:84 lid 3) - zie artikel 39;
b. het recht kan ook worden uitgeoefend, indien de zaak zich niet meer in handen van de koper bevindt, maar de bescherming van de derde-verkrijger te goeder trouw is afgestemd op die van artikel 3:86 j° artikel 3:90 en 3:91 - zie artikel 42;
c. is de zaak op krediet verkocht, dan kan het recht niet slechts in, doch ook buiten faillissement worden uitgeoefend - zie artikel 39;
d. de vervaltermijn voor de uitoefening van het recht is verruimd - zie artikel 44;
e. het subsidiaire recht van de verkoper tot inning van de koopprijs jegens een derde aan wie de zaak is doorverkocht vervalt.

De afdeling is, ook voor de consumentenkoop, niet van dwingend recht (artikel 6 lid 1).

Artikel 39 heeft een dubbel aspect: het ontbindt de koopovereenkomst met het verbintenisrechtelijk gevolg van ongedaanmaking - zie de tweede zin, aanvang van het eerste zinsdeel, alsmede het tweede zinsdeel van lid 1 - en doet, behoudens het bepaalde in artikel 42, de eigendom terugvallen op de vorige eigenaar, dat wil zeggen: de verkoper, indien deze eigenaar was, of een derde, indien de verkoper over andermans eigendom beschikte - bevoegd, bijvoorbeeld als op eigen naam handelend tussenpersoon of als pandhouder, dan wel onbevoegd - zie de tweede zin, slot van het eerste zinsdeel van lid 1.
De vordering die de eigenaar alsdan heeft, is de revindicatie, die ook ondanks beslag onder en faillissement van de koper kan worden uitgeoefend.
De bevoegdheid bestaat, indien de koopprijs niet (volledig) is voldaan - zie de leden 2 en 3 voor gedeeltelijke betaling - en deswege ook aan de vereisten voor ontbinding is voldaan - artikel 6:265: de vordering op de koper moet opeisbaar zijn, de ontbinding/uitoefening van het reclamerecht moet gerechtvaardigd zijn, en de koper moet in verzuim zijn dan wel door tijdelijke of blijvende overmacht verhinderd zijn te betalen.
Op de verplichtingen tot ongedaanmaking zijn de meeste bepalingen van afdeling 6.5.5 omtrent zodanige verplichtingen van overeenkomstige toepassing verklaard; van belang is dat daaraan ontbreken de regels van de artikelen 6:274 (ontvangst te kwader trouw) en 6:277 (schadevergoeding wegens niet-nakoming); wel is artikel 6:278 blijkens zijn lid 2 van toepassing.

Artikel 40 geeft in het faillissement van de koper de curator, en, in geval van surséance van betaling, de koper tezamen met de bewindvoerder(s), de bevoegdheid de zaak voor de boedel te behouden door binnen een door de verkoper gestelde termijn de koopprijs alsnog te voldoen of daarvoor zekerheid te stellen.

Artikel 41 stelt hetzelfde vereiste als het bestaande recht; ook onder het nieuwe recht zal het ontdoen van verpakking op zichzelf aan de staat van de zaak niet afdoen. Dat gebeurt wel door natrekking (artikel 5:14), vermenging (artikel 5:14) en zaaksvorming (artikel 5:16) en wanneer de zaak niet meer is de identificeren.

Artikel 42 beschermt een derde-rechtverkrijgende van de koper op gelijke wijze als artikel 3:86 lid 1 met de uitzondering van artikel 3:90 lid 2; de formulering van het vereiste der goede trouw is op de situatie toegespitst (vgl. HR 6-1-1961, NJ 1962, 19).
Vgl. voor lid 2 artikel 3:98.

Artikel 43 is ontleend aan het huidige recht.

Artikel 44 bindt de uitoefening van de reclamebevoegdheid aan de, in concreto, langste termijn van twee: zes weken na intreden van de opeisbaarheid der vordering - in het bijzonder van belang bij verkoop op krediet -, dan wel 60 dagen vanaf de opslag onder de koper of 'iemand van zijnentwege' - de vervaltermijn wordt hier in feite verlengd met de duur van het vervoer der zaak.

Afdeling 7.1.9 (Koop op proef)

Koop op proef wordt beschouwd als een voorwaardelijke koopovereenkomst. Als rechtsfiguur staat zij tussen enerzijds het aanbod dat pas na een proef al dan niet wordt aanvaard, en anderzijds een koop die door de koper na een proef kan worden ontbonden; verder af staat de 'koop op keur', waarbij de koper zich voorbehoudt de prestatie te keuren en desverlangd verlangd af te wijzen onder de verplichting van de koper om in dat geval haar door een andere te vervangen.

Artikel 45 duidt de koop op proef als een onder opschortende voorwaarde, maar laat een uitdrukkelijk gekozen constructie van de voorwaarde als ontbindend wel toe, doch in beide gevallen is **artikel 46** van toepassing: zolang de koop niet definitief is, blijft het risico voor de verkoper. Ook bij de keuze voor constructie van de ontbindende voorwaarde mag afgifte van de zaak aan de koper derhalve nog niet worden beschouwd als een 'aflevering' in de zin van artikel 9 lid 2 de koper wordt geen bezitter, doch slechts houder voor de verkoper, en risico-overgang krachtens artikel 10 heeft dan ook nog geen plaats.
Afdeling 7.1.9 is geen dwingend recht - zie artikel 6 lid 1 - en afwijking van artikel 46 j° artikel 45 kan derhalve wel worden overeengekomen, maar dat moet bij uitleg van de overeenkomst dan wel ondubbelzinnig blijken.
De voorwaarde zelf - het bevallen van de zaak - heeft een ten dele subjectief karakter, dat echter wordt beperkt naarmate het meer aan objectieve normen kan worden getoetst.
De vervulling van de voorwaarde heeft zakelijke werking (zie artikel 3:84 lid 2), doch geen terugwerkende kracht - artikel 3:38 lid 2; heeft de koper aan een derde doorgeleverd en laat hij nadien de koop afspringen, dan verliest de derde in beginsel, dat wil zeggen behoudens de regels van derdenbescherming, zijn recht.

Afdeling 7.1.9A (Overeenkomsten op afstand)

Artikel 46a

1. Een overeenkomst op afstand wordt gekenmerkt door het gebruik van een of meer technieken voor communicatie op afstand. Hiervan is sprake, zoals ook wordt gezegd in de hierna toe te lichten omschrijving van het begrip 'techniek voor communicatie op afstand' in onderdeel e, indien de partijen niet gelijktijdig persoonlijk aanwezig zijn tijdens hun onderlinge communicatie. Een ander bestanddeel van de omschrijving van 'overeenkomst op afstand' is dat de zojuist bedoelde technieken worden gebruikt in het kader van een georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand. De woorden 'georganiseerd' en 'systeem' duiden erop dat sprake moet zijn van een stelselmatige en niet van een min of meer toevallige gebruikmaking van één of meer middelen voor communicatie op afstand met het oog op het tot stand brengen van overeenkomsten op afstand. Voorts is vereist dat het de leverancier is die het systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand organiseert. Het ligt voor de hand dat wel van zo'n systeem sprake zal zijn bij bijvoorbeeld verkoop op de volgende wijzen:
   - door een in postorderverkoop gespecialiseerde onderneming;
   - regelmatige advertenties in kranten en tijdschriften met bestelbonnen of met de mededeling dat bijvoorbeeld per telefoon of fax kan worden besteld;
   - structureel gedane aanbiedingen per telefoon of fax;

- met regelmaat terugkerende reclamespotjes op radio of televisie waarin een (bijvoorbeeld telefonische) bestelmogelijkheid wordt geboden; en
- van tijd tot tijd terugkerende e-mail met aanbiedingen via het internet.

2. In het voorgaande ligt besloten dat het de leverancier is van wie in ieder geval het initiatief uitgaat voor de bijzondere wijze van totstandkoming die meebrengt dat de overeenkomst een overeenkomst op afstand is. Denkbaar is dat de leverancier tevens het initiatief neemt tot het sluiten van een bepaalde overeenkomst door bijvoorbeeld een consument met het oog daarop telefonisch te benaderen. Dit is echter niet vereist; zo zal ook van een overeenkomst op afstand sprake zijn indien de consument uit eigen beweging een catalogus aanvraagt bij een postorderbedrijf waarmee hij tot dan toe geen contact heeft gehad.
3. Van een door de leverancier georganiseerd systeem voor verkoop op afstand zal niet kunnen worden gesproken als bijvoorbeeld een consument op eigen initiatief telefonisch iets bestelt bij de winkelier bij wie hij normaliter boodschappen doet of bij een door hem in een algemene telefoongids opgezochte winkelier, indien deze niet tevens een speciale dienstverlening biedt die is toegespitst op de bestelling of verkoop met behulp van een communicatiemiddel.
4. Opmerking verdient dat, wil van een overeenkomst op afstand in de zin van onderdeel a sprake zijn, tot en met de contractssluiting uitsluitend gebruik gemaakt moet zijn van één of meer technieken voor communicatie op afstand. Indien partijen tot en met het sluiten van de overeenkomst dus ook maar op één moment in verband met de te sluiten overeenkomst gelijktijdig in elkaars persoonlijke aanwezigheid verkeren, bijvoorbeeld om over die overeenkomst te onderhandelen, is er geen sprake meer van een overeenkomst op afstand in de zin van onderdeel a.
5. Een overeenkomst op afstand kan in de eerste plaats zijn een koop die op afstand wordt gesloten. In de onderhavige afdeling wordt daarvoor de term 'koop op afstand' gebruikt. Deze term wordt omschreven in onderdeel b. Daarbij wordt uitgegaan van het begrip 'consumentenkoop' van artikel 5. Hierdoor wordt buiten twijfel gesteld dat op de koop op afstand de bijzondere regels voor de consumentenkoop, zoals bijvoorbeeld die inzake non-conformiteit (artikel 18, artikel 21, de leden 2 en 3 en de artikelen 24 en 25), onverkort toepassing vinden.
6. Een overeenkomst op afstand kan in de tweede plaats strekken tot het verrichten van diensten (men denke aan de overeenkomst van opdracht, de aanneming van werk ten aanzien van roerende zaken, de huur- en de vervoerovereenkomst). Dit type overeenkomst wordt aangeduid als 'overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten'. Deze omschrijvingen zijn identiek met die in artikel 5 lid 1 van de partijen bij een consumentenkoop, waardoor onderdeel c ten aanzien van de omschrijving van de contractspartijen spoort met onderdeel b.
7. Onderdeel d omschrijft de financiële dienst als zijnde van bancaire aard of op het gebied van kredietverstrekking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen.
8. Nu het in onderdeel e omschreven begrip 'techniek voor communicatie op afstand' wordt gebezigd in de omschrijving van de term 'overeenkomst op afstand', is de inhoud van eerstgenoemd begrip medebepalend voor de inhoud van de term 'overeenkomst op afstand'. Onderscheidend kenmerk van deze technieken is dat zij kunnen – en in het kader van de onderhavige afdeling ook bij uitsluiting moeten – worden gebruikt voor het

sluiten van de overeenkomst op afstand zonder de gelijktijdige persoonlijke aanwezigheid van partijen. Het opstellen van een uitputtende opsomming van de onderhavige technieken is onmogelijk wegens hun voortdurende ontwikkeling, hetgeen ertoe noopt beginselen vast te stellen die ook voor nog maar weinig gebruikte technieken gelden. Een enuntiatieve opsomming is:

- niet geadresseerd en geadresseerd drukwerk;
- standaardbrief;
- reclame in de pers met bestelbon;
- catalogus;
- telefoon met menselijke tussenkomst;
- telefoon zonder menselijke tussenkomst (oproepautomaat, audiotekst);
- radio;
- beeldtelefoon;
- videotekst (microcomputer, televisiescherm), met toetsenbord of aanraakbeeldscherm;
- elektronische post (met name via het internet);
- telefax;
- televisie (telewinkelen, televerkoop).

9. De natuurlijke of rechtspersoon die zijn bedrijf maakt van het ter beschikking stellen van één of meer van deze technieken aan verkopers of dienstverleners is een communicatietechniekexploitant. Aldus wordt bepaald in onderdeel f. Het lijkt niet voor de hand liggend om aan te nemen dat de exploitant alleen onder de hier gegeven omschrijving valt, indien hij een communicatietechniek uitsluitend ter beschikking stelt aan verkopers of dienstverleners die overeenkomsten op afstand sluiten, daar dit naar mag worden verwacht een beperkte categorie exploitanten zou omvatten. Bij de hier bedoelde communicatietechniekexploitanten zal bijvoorbeeld kunnen worden gedacht aan de post- en telefoonbedrijven en aan de zogeheten internetproviders.

Artikel 46b

1. Naast de begripsomschrijvingen in artikel 46a dienen ook de in artikel 46b, leden 2 en 3, opgenomen bepalingen ter afbakening van het toepassingsgebied van de afdeling. Tevens is in lid 1 voorzien in uitsluiting van de toepasselijkheid van artikel 5 lid 3 op de koop op afstand, zodat de afdeling ook door leidingen naar de verbruiker aangevoerd water kan betreffen.
2. In onderdeel a van lid 2 wordt van het toepassingsgebied van afdeling 7.1.9A de koop op afstand uitgezonderd die wordt gesloten met gebruikmaking van distributieautomaten of geautomatiseerde handelsruimten. Hierbij kan worden gedacht aan automaten door middel waarvan bijvoorbeeld etenswaren, dranken en rookartikelen kunnen worden verkregen. Een voorbeeld van een geautomatiseerde handelsruimte zou kunnen zijn een hal waarin men bepaalde levensmiddelen 'uit de muur' kan verkrijgen.
3. In onderdeel b wordt uitgesloten de koop op afstand op een veiling. Nu van een koop op afstand alleen sprake kan zijn als tot en met het sluiten van de overeenkomst uitsluitend wordt gebruik gemaakt van een of meer technieken voor communicatie op afstand (artikel 46a, onderdeel a), kan uiteraard ook de onderhavige uitzondering van veilingen

alleen zien op veilingen waaraan de consument via een techniek voor communicatie op afstand (bijvoorbeeld de telefoon of wellicht het internet) deelneemt.

4. Voor zover de in lid 3 genoemde overeenkomsten (hoofdzakelijk levensmiddelen die worden afgeleverd aan de koper op diens woon- of verblijfplaats of werkplek door frequent en op gezette tijden langskomende bezorgers) al koop op afstand mochten opleveren, is daarvoor de bescherming die deze afdeling biedt niet noodzakelijk.

Artikel 46c

1. Het is wenselijk te verzekeren dat de consument tijdig voordat de overeenkomst op afstand wordt gesloten beschikt over informatie omtrent onder meer de essentialia van de overeenkomst en het al dan niet bestaan van een bedenktijd met ontbindingsbevoegdheid. Het gebruik van technieken voor communicatie op afstand niet mag niet leiden tot een vermindering van de aan de consument verstrekte informatie en het is daarom wenselijk om te bepalen welke informatie, ongeacht de gebruikte communicatietechniek, aan de consument moet worden verstrekt. Lid 1 strekt hiertoe.
2. Het antwoord op de vraag of de hier aan de orde zijnde gegevens tijdig aan de consument zijn verstrekt, zal afhangen van de omstandigheden van het geval. Het ligt voor de hand om als uitgangspunt te nemen dat de consument in ieder geval voldoende gelegenheid moet hebben gehad om van de gegevens kennis te nemen voordat de overeenkomst wordt gesloten. Het belang van de onderhavige bepaling komt des te sterker naar voren indien bijvoorbeeld het door de verkoper gedane aanbod een beperkte geldigheidsduur heeft of, in de in artikel 46d lid 4 omschreven gevallen, de consument de overeenkomst als deze eenmaal is gesloten niet binnen een bedenktijd kan ontbinden.
3. De voorts gestelde eis dat het commerciële oogmerk van de informatie ondubbelzinnig moet blijken, zal aldus moeten worden verstaan dat de consument uit de inhoud en de wijze van presentatie van die informatie duidelijk moet kunnen opmaken dat deze hem wordt verstrekt in het kader van de beroeps- of bedrijfsuitoefening van de verkoper. Zo zal een aanbod tot het sluiten van een overeenkomst niet als louter een vorm van marktonderzoek mogen worden voorgesteld.
4. De verstrekte informatie moet tevens voldoen aan bepalingen inzake misleidende reclame. Van de artikelen 6:194 tot en met 196 is hier vooral van belang artikel 6:194, onderdeel e, waaruit volgt dat reclame onder meer niet misleidend mag zijn ten aanzien van de aanleiding of het doel van de gedane aanbieding.
5. Vervolgens wordt in lid 1 verlangd dat de gegevens worden verstrekt met alle aan de gebruikte techniek voor communicatie op afstand aangepaste middelen. Ook moet de informatie op duidelijke en begrijpelijke wijze aan de consument worden verstrekt.
6. Tegen de achtergrond van het voorafgaande wordt over de onderdelen b tot en met d, f, h en i nog het volgende opgemerkt. De omschrijving van de belangrijkste kenmerken van de zaak (onderdeel b) is van belang omdat de aspirant-koper, die de zaak immers niet vóór het sluiten van de overeenkomst daadwerkelijk kan zien, zich een toereikend beeld moet kunnen vormen van hetgeen hem te koop wordt aangeboden. De omschrijving is ook van belang indien na de aflevering onenigheid tussen verkoper en koper ontstaat over de vraag of het afgeleverde aan de koopovereenkomst beantwoordt.
7. De koop kan geldig worden gesloten zonder dat de prijs is bepaald (artikelen 1 en 4). Zoals bij het niet (correct) vermelden van alle in de onderdelen a tot en met i bedoelde

gegevens het geval is, leidt het niet vermelden van de prijs van de zaak (onderdeel c), ingeval de koop op afstand wordt gesloten, tot een bedenktijd van drie maanden (artikel 46d lid 1).

8. Voor zover van toepassing is vermelding van de kosten van aflevering verplicht krachtens onderdeel d. Dit onderdeel gaat ervan uit dat de kosten van aflevering afzonderlijk aan de koper in rekening kunnen worden gebracht. Hierbij dient echter te worden bedacht dat in artikel 12 lid 1, bij wijze van regelend recht wordt bepaald dat de kosten van aflevering ten laste van de verkoper komen. Afwijking van deze regel in algemene voorwaarden ten nadele van de koper wordt als onredelijk bezwarend aangemerkt (artikel 6 lid 2). De verkoper kan de afleveringskosten echter wel als onderdeel van de koopprijs aan de koper in rekening brengen.
9. Ten aanzien van de kosten van bezorging wordt nog het volgende opgemerkt. Behoudens afwijkend beding is de plaats van aflevering niet de woonplaats van de koper (artikel 6:41), zodat alsdan op grond van artikel 12 lid 2, de kosten verbonden aan de bezorging, ook hier tenzij anders is bedongen, voor rekening van de koper komen. Dit laatste kan anders zijn krachtens artikel 13 (jo. artikel 6 lid 2).
10. De in artikel 46d geregelde bedenktijden en de ontbinding van eventuele in samenhang met de koop op afstand gesloten overeenkomsten van geldlening zijn essentiële onderdelen van afdeling 7.1.9A. Op grond van onderdeel f dient de aspirant-koper te worden geïnformeerd over het al dan niet van toepassing zijn daarvan. In het stadium vóór het sluiten van de overeenkomst behoeven de vereisten voor de gebruikmaking van het recht tot ontbinding overeenkomstig artikel 46d lid 1 en artikel 46e lid 2 nog niet te worden vermeld; dit is nadien wel vereist (artikel 46c lid 2 onderdeel b).
11. Bij de in onderdeel h geëiste vermelding van een termijn voor de aanvaarding van het aanbod moet worden bedacht dat zodanige vermelding in beginsel met zich brengt dat het aanbod onherroepelijk is (artikelen 6:219 lid 1 jo. 217 lid 2).
12. In onderdeel i wordt verlangd dat de minimale duur van de overeenkomst wordt medegedeeld indien deze strekt tot voortdurende of periodieke aflevering van zaken. Indien de overeenkomst vervolgens wordt gesloten, kan artikel 6:237, onderdeel k, zijn invloed doen gelden. Op grond daarvan wordt een beding in de overeengekomen algemene voorwaarden dat de (minimale) duur van de overeenkomst op meer dan een jaar bepaalt, zonder dat de koper de bevoegdheid heeft om de overeenkomst telkens na een jaar op te zeggen, vermoed onredelijk bezwarend te zijn.
13. Lid 2 van artikel 46c ziet op informatieverstrekking na het sluiten van de overeenkomst. Alsdan dient de vóór het sluiten van de overeenkomst krachtens artikel 46c lid 1, onderdelen a tot en met f, aan de koper te verstrekken informatie, aangevuld met nog enkele gegevens, in een bepaalde vorm aan de koper te worden verschaft. Deze informatieverschaffing dient tijdig bij de uitvoering van de overeenkomst te geschieden. Ook hier zal het afhangen van de omstandigheden van het geval wanneer de informatie tijdig is verstrekt, met dien verstande dat zulks uiterlijk bij de aflevering van de koopwaar moet geschieden. Op dit laatste wordt een uitzondering gemaakt voor zaken die aan derden moeten worden afgeleverd. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het geval dat de koper bij een bloemist een plant bestelt die niet aan de koper zelf, maar als geschenk aan een derde moet worden afgeleverd. Vanzelf spreekt dat de verkoper ook

reeds vóór het sluiten van de overeenkomst de in artikel 46c lid 1 bedoelde informatie op de daar omschreven wijze aan zijn wederpartij kan verstrekken.

14. De uit hoofde van artikel 46c aan de koper te geven informatie zal onderdeel uitmaken van de overeenkomst op afstand. Indien de na totstandkoming van de overeenkomst ter voldoening aan lid 2 al dan niet tijdig ter beschikking gestelde informatie het tussen partijen overeengekomene aanvult of daarvan afwijkt, zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld of de nieuwe informatie tot contractsinhoud wordt. Bij de beoordeling van deze vraag kan de omstandigheid dat de koper geen gebruik heeft gemaakt van zijn bevoegdheid, de koop binnen de bedenktijd te ontbinden, bijdragen aan een bevestigende beantwoording.
15. Ten aanzien van de vorm waarin de informatie moet worden verschaft, beperkt lid 2 zich niet tot de variant van schriftelijkheid. Volgens lid 2 moet de informatie schriftelijk of op een andere ter beschikking van de koper staande en voor hem toegankelijke duurzame gegevensdrager, en op duidelijke en begrijpelijke wijze aan hem worden verstrekt. In geval van overeenkomsten op afstand zou het eisen van schriftelijke informatieverschaffing te knellend kunnen zijn voor bepaalde verkopers. Omdat echter de met behulp van sommige communicatietechnieken, zoals elektronische post, verspreide informatie vaak vluchtig is voor zover zij niet op een duurzame drager is vastgelegd, dienen eisen te worden gesteld aan het anders dan schriftelijk geven van informatie: de gegevensdrager dient ter beschikking van de koper te staan, dient voor hem toegankelijk te zijn en dient duurzaam te zijn. Alsdan kan de koper ook in een later stadium de hem verschafte informatie raadplegen. Men denke met name aan computerdiskettes, cd-roms en de harde schijf van de computer van de consument voor de opslag van elektronische boodschappen. De verkoper kan de gegevens bijvoorbeeld per elektronische post toesturen.
16. Tegen de achtergrond van het voorafgaande wordt over de onderdelen b tot en met e nog het volgende opgemerkt. Indien de koper gerechtigd is tot ontbinding binnen een bedenktijd overeenkomstig de artikelen 46d lid 1 (koop op afstand) en 46e lid 2, (met de koop op afstand samenhangende overeenkomst van geldlening), dient hij uiteraard ook op de hoogte te zijn van de vereisten voor en eventuele kosten als gevolg van gebruikmaking van deze rechten. Daarom wordt in onderdeel b mededeling van informatie hieromtrent verplicht gesteld. Uit de aanhef van lid 2 volgt dat deze informatie schriftelijk moet worden verstrekt. Men denke aan gegevens als de volgende:
    - het aanvangstijdstip en de duur van de bedenktijden die de koper ter beschikking kunnen staan (men zie artikel 46d lid 1, en de toelichting daarbij);
    - het niet verschuldigd zijn van enige vergoeding in geval van uitoefening van het ontbindingsrecht, behalve voor de rechtstreekse kosten van terugzending van de zaak (men zie artikel 46d lid 2, en de toelichting daarbij);
    - voor gevallen waarin de koper de koopsom financiert met gelden die hij leent van de verkoper of van een derde ingevolge een overeenkomst tussen de verkoper en die derde, tevens: informatie over de ontbinding van rechtswege krachtens artikel 46e lid 1, (indien het de verkoper is die die gelden aan de koper leent) dan wel over de uitoefening van het recht van ontbinding op grond van artikel 46e lid 2 (indien het bedoelde derde is die die gelden aan de koper leent; men zie de toelichting bij genoemd artikel).

17. In laatstbedoeld geval zal uit de gegevens uiteraard ondubbelzinnig moeten blijken dat het de koper zelf is die tevens de met de koop op afstand samenhangende overeenkomst van geldlening zal moeten ontbinden, als hij de koop op afstand binnen zijn bedenktijd ontbindt.
18. Ten behoeve van de koper die bij de verkoper een klacht wil indienen, wordt in onderdeel c mededeling voorgeschreven van het bezoekadres van de vestiging van de verkoper of diens postadres waar de klacht kan worden ingediend.
19. Bij de beantwoording van de vraag wat in lid 2 onderdeel d moet worden verstaan onder 'garantie', kan als richtsnoer worden gebruikt de omschrijving in artikel 6a.
20. Met het oog op 'after sales services' wordt in onderdeel d gesproken van de in het kader van de koop aangeboden diensten.
21. Bij onderdeel e (opzegging langlopende overeenkomst) zie men hetgeen hierboven is opgemerkt bij lid 1, onderdeel i.

Artikel 46d

1. Dit artikel bevat ter bescherming van de koper een stelsel van drie verschillende bedenktijden met bijbehorende mogelijkheden tot beëindiging van de overeenkomst. De bedenktijden zijn de volgende: a. een van zeven werkdagen vanaf de dag van ontvangst van de koopwaar door de koper; b. een van drie maanden vanaf bedoelde dag ingeval niet aan de informatieverplichtingen; c. een van zeven werkdagen vanaf het moment dat binnen genoemde drie maanden-termijn alsnog aan de informatieverplichtingen is voldaan. Vergelijk in dit verband artikel 48c lid 1 ten aanzien van timeshare.
2. De eerste volzin van lid 1 artikel 46d bevat de hierboven onder a aangeduide bedenktijd. Deze begint te lopen op de dag die volgt op de dag van de ontvangst van de zaak door de koper. De koper behoeft aan de verkoper ter zake van de ontbinding binnen de bedenktijd geen redenen op te geven. De bedenktijd is uitgedrukt in werkdagen. Hieronder zijn te verstaan dagen die niet een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag zijn (vergelijk artikel 1 lid 1 en artikel 3 van de Algemene termijnenlandsverordening).
3. Denkbaar is dat de verkoper niet heeft voldaan aan alle in artikel 46c lid 1 gestelde eisen, bijvoorbeeld doordat hij de gegevens niet in de juiste vorm aan de koper heeft verschaft. De op deze situatie betrekking hebbende en hierboven in punt 1 onder b respectievelijk c weergegeven regels zijn ondergebracht in artikel 46d lid 1, respectievelijk de tweede en de derde volzin. Op de bedenktijd van drie maanden is het bepaalde in de Algemene termijnenlandsverordening van toepassing. Eindigt derhalve de termijn op een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag, dan wordt deze verlengd tot en met de eerstvolgende dag die niet een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag is (artikel 1 lid 1, Algemene termijnenlandsverordening).
4. Vanaf de dag na die waarop binnen de drie maanden-termijn alsnog aan alle in artikel 46c lid 2 gestelde eisen wordt voldaan heeft de koper nog een bedenktijd van zeven werkdagen, zodat hij de gelegenheid heeft om zich alsnog een volledig beeld van zijn rechten en verplichtingen te vormen en op grond daarvan al dan niet tot ontbinding binnen de bedenktijd over te gaan.
5. Ter verduidelijking van het bovenstaande volgen hier enkele voorbeelden. De koper ontvangt de koopwaar op 31 december, maar de verkoper heeft op die dag nog niet alle vereiste informatie aan de koper doen toekomen. De bedenktijd bedraagt dan drie

maanden; hij begint op 1 januari en eindigt op 31 maart (artikel 46d lid 1, tweede volzin), tenzij de verlenging uit hoofde van artikel 1 lid 1 van de Algemene termijnenlandsverordening plaatsvindt. Indien in dit voorbeeld de niet vervulde informatieverplichtingen alsnog worden vervuld op 31 maart, en de koper alsdan nog geen gebruik heeft gemaakt van zijn ontbindingsbevoegdheid, heeft hij nadien nog een bedenktijd van zeven werkdagen (artikel 46d lid 1, derde volzin). De totale bedenktijd kan derhalve maximaal drie maanden en zeven werkdagen bedragen. Indien de verkoper op 31 december, ervan uitgaande dat dit (bijvoorbeeld) een donderdag was, wel aan al zijn informatieverplichtingen zou hebben voldaan, dan zou de bedenktijd hebben geduurd tot en met 12 januari.

6. Het voorwaardelijk karakter van de koop op afstand die tevens een koop op proef is (artikel 45), staat aan toepasselijkheid van artikel 46d niet in de weg (vgl. artikel 6:26). Ook bij de koop op afstand die een koop op proef is, zullen de bedenktijden lopen vanaf de ontvangst van de zaak respectievelijk vanaf het moment dat de verkoper aan al zijn informatieverplichtingen heeft voldaan (artikel 46d lid 1), en dus niet vanaf het moment dat de koop op proef definitief is geworden.
7. De koper is aan de verkoper, behoudens de hierna te noemen uitzondering, geen enkele vergoeding verschuldigd, indien hij overgaat tot de ontbinding uit hoofde van lid 1. Dit wordt bepaald in lid 2. Men denke hier bijvoorbeeld aan vergoeding van kosten verbonden aan de totstandkoming van de overeenkomst (zoals kosten van het voldoen aan de informatie-eisen uit hoofde van artikel 46c lid 2), aan boetes en aan vergoeding van kosten verbonden aan de ontbinding van de overeenkomst. Achtergrond van de onderhavige bepaling is dat de uitoefening van het ontbindingsrecht niet moet worden belemmerd door de verplichting, aan de verkoper kosten te vergoeden of een boete te betalen. De enige uitzondering op de zojuist bedoelde regel betreft de rechtstreekse kosten voor het terugzenden van de zaak. Deze uitzondering is in lid 2 overgenomen. Met 'rechtstreekse' kosten zijn bedoeld portokosten of kosten van vervoer anders dan per post, en niet tevens eventuele kosten van de verkoper als gevolg van de terugzending, bijvoorbeeld kosten verbonden aan het weer in ontvangst nemen van de zaak.
8. De rechtsgevolgen van de beëindiging van de overeenkomst op grond van artikel 46d lid 1 zijn met name, analoog aan artikel 271 van Boek 6, bevrijding van partijen van de door de ontbinding getroffen verbintenissen en de verplichting tot ongedaanmaking van reeds ontvangen prestaties. De verplichting tot retournering van de ontvangen koopwaar aan de verkoper wordt voorondersteld in de zo-even besproken bepaling over de kosten van de terugzending. De verplichting van de verkoper tot terugbetaling aan de koper van door deze (vooruit)betaalde bedragen is geëxpliciteerd in lid 3. Daarbij is tevens bepaald dat de terugbetaling kosteloos dient te geschieden en voorts zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen dertig dagen na de ontbinding. Op de onderhavige dertig dagen-termijn is het bepaalde in de Algemene termijnenlandsverordening van toepassing.
9. De ontbindingsmogelijkheid binnen een bedenktijd geldt niet voor de in artikel 46d lid 4 omschreven categorieën. Het gaat hier om gevallen waarin:
   - de ontbinding zou kunnen leiden tot (en dus ook zou kunnen zijn ingegeven door) een vermogensverschuiving tussen partijen als gevolg van schommelingen op de financiële markt die van invloed zijn op de prijs van de koopwaar en waarop de verkoper geen invloed heeft (onderdeel a);

- de koopwaar voor de verkoper (doorgaans) niet meer van waarde zal zijn (onderdeel b, onder 1°, 2° en 4°, alsook onderdeel d; men denke bijvoorbeeld aan de inhoud van kranten en tijdschriften, die snel achterhaald is);
- de koopwaar door haar aard niet kan worden teruggezonden (onderdeel b, onder 3°);
- de koopwaar vrijwel onmiddellijk kan worden gereproduceerd (onderdeel c).

Artikel 46e

1. Voor de situatie waarin de koper de koopprijs financiert met geleend geld bevat artikel 46e enige regels. Ook deze zijn ingegeven door de gedachte dat de ontbindingsrechten niet via een omweg illusoir gemaakt moeten kunnen worden. Vgl. wat betreft timeshare artikel 48e.
2. In artikel 46e lid 1 is voorzien in de situatie waarin het de verkoper zelf is die aan de koper geld leent ten behoeve van de financiering van de koopprijs. De overeenkomst die partijen hiertoe hebben gesloten wordt krachtens genoemd artikellid van rechtswege ontbonden indien de koper gebruik maakt van zijn recht om de koopovereenkomst binnen zijn bedenktijd te ontbinden (artikel 46d). Tevens is bepaald dat de koper in dat geval geen boete verschuldigd is.
3. Het tweede geval is dat waarin een derde op grond van een overeenkomst tussen deze derde en de verkoper aan de koper geld leent waarmee deze de koopprijs aan de verkoper kan voldoen. Dit geval dient anders te worden behandeld dan dat waarin de overeenkomst van geldlening door koper en verkoper is gesloten. De keus voor een ontbinding van rechtswege ligt minder voor de hand als een derde de kredietverschaffer is, omdat deze van de ontbinding van de koop op afstand doorgaans niet op de hoogte zal zijn. Daarom is in lid 2 van artikel 46e bepaald dat de koper, ingeval hij de koop ontbindt overeenkomstig artikel 46d, tevens het recht heeft om de overeenkomst van geldlening die hij met de derde heeft gesloten, zonder boete te ontbinden. Zoals in de toelichting bij artikel 46c lid 2, onderdeel b, reeds is opgemerkt, zal uit de gegevens die de verkoper aan de koper verstrekt over de uitoefening van het recht van ontbinding van de met een derde gesloten overeenkomst van geldlening uiteraard ondubbelzinnig moeten blijken dat het de koper zelf is die tevens deze overeenkomst van geldlening zal moeten ontbinden, als hij de koop op afstand binnen zijn bedenktijd ontbindt.

Artikel 46f

1. De artikelen 46f en 46g betreffen de uitvoering van de overeenkomst op afstand. Artikel 46f lid 1 regelt dat de verkoper de overeenkomst moet nakomen uiterlijk binnen een termijn van dertig dagen, welke begint te lopen op de dag na die waarop de koper zijn bestelling bij de verkoper heeft gedaan; partijen kunnen evenwel een kortere of langere termijn overeenkomen. Dit laatste volgt uit artikel 46j lid 2. Daarin is tot uitdrukking gebracht dat het hier, anders dan bij bijna alle andere bepalingen van afdeling 7.1.9A, gaat om een regel van aanvullend recht.
2. Wat betreft de vraag wat voor gevolg het niet voldoen aan de aldaar bepaalde termijn heeft, is in artikel 46f lid 1, gekozen voor eenzelfde regel als artikel 6:83, onderdeel a, bevat voor het geval dat partijen wèl zelf een termijn hebben bepaald voor de nakoming door de verkoper, namelijk dat het verzuim zonder ingebrekestelling intreedt, wanneer de termijn verstrijkt zonder dat de verbintenis is nagekomen, tenzij blijkt dat de termijn een

andere strekking heeft. Ook bij de in artikel 46f lid 1, opgenomen termijn kan blijken dat deze een andere strekking heeft. Dit volgt uit bovengenoemde mogelijkheid tot afwijking van artikel 46f lid 1, die is neergelegd in artikel 46j lid 2.

3. Daar artikel 46f lid 1 een specifiek, niet in de artikelen 6:81 jo. 83 geregeld geval betreft van verzuim dat van rechtswege intreedt, moest uit artikel 6:81 de slotzinsnede worden overgenomen, op grond waarvan aan verzuim niet wordt toegekomen voor zover de vertraging te wijten is aan overmacht van de schuldenaar, dan wel de nakoming reeds blijvend onmogelijk is.
4. Men zij erop bedacht dat de onderhavige termijn van dertig dagen moet worden gerekend vanaf de dag die volgt op die van het doen van de bestelling, en dus niet vanaf de dag die volgt op die van de ontvangst van de bestelling door de leverancier. Op de in artikel 46f lid 1, bedoelde termijn van dertig dagen is de Algemene termijnenlandsverordening van toepassing.
5. Denkbaar is dat nakoming van de koop op afstand door de verkoper onmogelijk is doordat de gekochte zaak niet beschikbaar is. In artikel 46f lid 2 is uitdrukkelijk als verplichting van de verkoper opgenomen dat deze alsdan de koper daarvan op de hoogte stelt. Aan deze verplichting van de verkoper wordt nog toegevoegd het recht van de koper om hetgeen hij reeds heeft betaald zo spoedig mogelijk en in ieder geval binnen dertig dagen weer gerestitueerd te krijgen, waarmee in feite de overeenkomst ongedaan wordt gemaakt. De vereiste mate van spoed waarmee de kennisgeving dient plaats te vinden, is aangeduid met de uitdrukking 'zo spoedig mogelijk', die ook voorkomt in artikel 46d lid 3. Als startpunt van de termijn van dertig dagen waarbinnen in ieder geval terugbetaling aan de koper moet geschieden, past het best de dag na die waarop de kennisgeving is gedaan; aldus is dan ook in artikel 46f lid 2 bepaald.
6. Uit artikel 46f lid 1 volgt dat bij blijvende onmogelijkheid van nakoming niet aan verzuim van de verkoper wordt toegekomen. Bij tijdelijke onmogelijkheid van nakoming is dit wel het geval; dan geldt de hoofdregel van lid 1. Bij blijvende onmogelijkheid van nakoming, ook indien deze binnen de in lid 1 bedoelde dertig dagen-termijn blijkt, treden de gevolgen van de tekortkoming direct in.
7. Uit het tussen partijen overeengekomene kan voortvloeien dat de verkoper, ingeval de bestelde koopwaar niet beschikbaar is, andere koopwaar van gelijke kwaliteit en prijs mag leveren. Deze mogelijkheid is in artikel 46f lid 3, opgenomen. In afwijking van artikel 46d lid 2 draagt niet de koper, maar de verkoper de kosten van terugzending van de zaak in geval van de eventuele uitoefening van de ontbindingsbevoegdheid binnen de bedenktijd. De gedachte achter deze regel is deze, dat het niet past om de koper bedoelde kosten te laten dragen indien het hem geleverde niet identiek is aan het door hem bestelde, ook al zijn kwaliteit en prijs gelijk. De koper moet van de hierboven bedoelde mogelijkheid tot levering van andere koopwaar en van de afwijkende regel over de kosten van terugzending op duidelijke en begrijpelijke wijze worden kennis gegeven (artikel 46f lid 3, laatste volzin).
8. In de door artikel 46f lid 3 bestreken gevallen is geen sprake van een niet bestelde zaak als bedoeld in artikel 7 lid 2. In die gevallen wordt immers geleverd krachtens een contractueel beding dat uitdrukkelijk door de wet is toegelaten, zodat het in artikel 7 lid 2 opgenomen verbod alsdan niet van toepassing is.

Artikel 46g

1. Indien een betaalkaart van de consument in het kader van een overeenkomst op afstand op frauduleuze wijze is gebruikt, moet de consument op grond van artikel 46g, kunnen vragen om annulering van de betaling en moeten de ter betaling overgemaakte bedragen aan hem worden gerestitueerd. Wat betreft het begrip 'betaalkaart' kan gedacht worden aan krediet-, debet-, uitgestelde debiterings- en bankkaarten. In het geval van een kredietkaart of creditcard verplicht de uitgever daarvan zich om door de houder van de kaart getekende facturen van aangesloten winkels e.d. te voldoen. De houder van de kaart krijgt krediet, doordat de uitgever van de kaart de factuur voor hem voldoet en hem het betrokken bedrag eerst enige tijd later in rekening brengt. Creditcards worden ook wel gebruikt zonder dat de kaart aan de acceptant daarvan is overgelegd en de kaarthouder een factuur heeft getekend. Dan wordt, bijvoorbeeld via de telefoon, het nummer van de kaart aan de acceptant bekend gemaakt. Bij het gebruik van een debetkaart of debit-card (men denke aan een zogenoemde bankpas) wordt de bankrekening van de kaarthouder gedebiteerd. Dit geschiedt in beginsel nog op de dag van de transactie. Bij een 'uitgestelde debiteringskaart' is sprake van uitgestelde betaling. De kaarthouder is verplicht om binnen een aantal weken het volledige verschuldigde bedrag te voldoen. Anders dan bij de creditcard bestaat bij deze kaartsoort niet de mogelijkheid om het verschuldigde, vermeerderd met rente, in termijnen af te lossen. De drie zojuist genoemde kaartsoorten kunnen tevens een bankkaart zijn.
2. Onder 'frauduleus gebruik' valt niet frauduleus gebruik door de consument die zelf de houder van de betaalkaart is. Dit is dan ook in artikel 46g tot uitdrukking gebracht. Artikel 46g bestrijkt ook situaties van frauduleus gebruik waarbij de betaalkaart wel wordt overgelegd (en de factuur wel wordt getekend, zoals bij de aflevering in geval van postorderkoop). Wil er sprake zijn van een overeenkomst op afstand in de zin van artikel 46a, onderdeel a, dan is immers niet vereist dat ook de betaling 'op afstand' plaatsvindt.
3. Uiteraard valt een koop op afstand niet onder afdeling 7.1.9A, indien daarvoor een van de in artikel 46b lid 2 omschreven uitzonderingen geldt, dan wel het recht van een derde land op de overeenkomst toepasselijk is, mits, in dit laatste geval, artikel 5 lid 5 in acht is genomen.
4. Het hier aan de orde zijnde frauduleuze gebruik van de betaalkaart van de consument zal in ieder geval aanwezig zijn indien opzettelijk gebruik is gemaakt van een valse of vervalste betaalpas of waardekaart, als ware deze echt en onvervalst, voor het verrichten van betalingen langs geautomatiseerde weg. Voorts kan worden gedacht aan gevallen als de volgende. Het nummer van een creditcard wordt, bijvoorbeeld nadat dit op een of andere wijze (zoals aan de hand van een factuur) is onderschept, al dan niet met behulp van een nagemaakte kaart te eigen behoeve aangewend voor voldoening van de koopprijs bij een koop op afstand. Het feit dat de consument de (originele) creditcard nog onder zich heeft, staat er niet aan in de weg dat hier sprake is van frauduleus 'gebruik van zijn betaalkaart' (dat wil zeggen de betaalkaart van de consument). Voor de hand ligt dat het begrip 'gebruik' niet beperkt is tot het zuiver fysieke gebruik van de betaalkaart. Indien het gevaar van frauduleus handelen bij het – juist bij de koop op afstand voorkomende – niet zuiver fysieke gebruik van de betaalkaart groter is dan bij het zuiver fysieke gebruik, heeft de consument in eerstbedoelde situatie zelfs nog meer behoefte aan bescherming. Een mogelijkheid van frauduleus gebruik is ook dat een leverancier die door een

transactie met een consument de beschikking heeft gekregen over het nummer van diens creditcard, dit nummer gebruikt voor eigen bestedingen. Voorts kunnen verloren of gestolen bankkaarten (bankpassen) worden misbruikt door derden.

5. Gevallen van frauduleus gebruik van zijn betaalkaart als de zojuist geschetste kunnen onder omstandigheden aan de consument worden toegerekend. Dit is met name dan het geval, indien hij niet de zorgvuldigheid heeft betracht die in de betrokken situatie van hem mocht worden verwacht. Zo is de houder van het betaalinstrument onder meer verplicht om alle redelijke maatregelen te nemen om de veiligheid van het elektronisch betaalinstrument en de middelen waarmee daarvan gebruik kan worden gemaakt (bijvoorbeeld een Pincode) te waarborgen. Voorts is hij verplicht om de uitgever van het betaalinstrument onverwijld kennis te geven van verlies of diefstal daarvan of van de middelen waarmee daarvan gebruik kan worden gemaakt, en van boeking van transacties waarvoor geen toestemming is gegeven op de rekening van de houder.
6. In artikel 46g kan, in tegenstelling tot de voorgaande bepalingen, niet worden uitgegaan van het begrip 'koper', omdat het in artikel 46g juist gaat om gevallen waarin de consument bij de gesloten koop op afstand geen partij is. Artikel 46g betreft derhalve natuurlijke personen die niet handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf. Deze in het BW gebruikelijke omschrijving van het begrip 'consument' komt onder meer voor in artikel 5 lid 1.
7. Artikel 46g houdt zowel rekening met de situatie waarin de betaling als gevolg van het frauduleuze gebruik nog niet ten laste van de consument is gebracht, als met de situatie waarin dit reeds wel het geval is. Voor eerstgenoemde situatie wordt bepaald dat de consument niet kan worden verplicht tot betaling van de bedragen die hem als gevolg van het frauduleuze gebruik in rekening zijn gebracht. Voor laatstgenoemde situatie houdt het artikel in dat het terzake reeds betaalde geldt als onverschuldigd betaald (vgl. artikel 26 lid 3, in het ontwerp-Koop van onroerende zaken en aanneming van werk).

Artikel 46h

1. Het is in geval van telefonische contacten wenselijk dat de consument aan het begin van het gesprek voldoende informatie krijgt om te beslissen of hij al dan niet wil verdergaan. Daarom is in lid 1 bepaald dat in geval van telefonische communicatie de identiteit van de leverancier en het commerciële oogmerk van de oproep aan het begin van elk gesprek met de consument expliciet duidelijk moeten worden gemaakt. Evenals in artikel 46g moest hier in plaats van het begrip 'koper' een omschrijving van het begrip 'consument' worden gebruikt, daar op het moment van de oproep (nog) geen sprake is van een overeenkomst tussen de verkoper en de consument. Er zij op gewezen dat voor telefoon zonder menselijke tussenkomst hier niet een ander stelsel geldt dan voor telefoon met menselijke tussenkomst. In beide gevallen moeten de door artikel 46h gestelde eisen worden vervuld. Het gebruik van het woord 'gesprek' in artikel 46h lid 1, dat interactiviteit veronderstelt, doet aan het zojuist gestelde niet af, daar interactiviteit in geval van telefoon zonder menselijke tussenkomst niet uitgesloten lijkt (men denke aan het op zijn telefoon intoetsen van antwoorden door de consument). Het woord 'gesprek' heeft dus een ruime betekenis en omvat iedere vorm van interactiviteit. De ratio van het voorschrift dat de verkoper zijn identiteit moet mededelen, is dat de betrokken consument

weet wie hij eventueel moet aanspreken, bijvoorbeeld indien hij alsnog van verdere oproepen verschoond wil blijven.

2. In lid 2 wordt ten aanzien van automatische oproepsystemen zonder menselijke tussenkomst, faxen en elektronische berichten een 'opt-in' regime geïntroduceerd.
3. Lid 3 schrijft voor dat een voormalige verkoper bevoegd is van e-mailadressen en dergelijke gebruik te maken, mits bij de vroegere verkoop de toenmalige koper gemeld en mits de verkoper bij ieder contact herhaalt hoe de toenmalige koper zich kan verzetten (men denke aan 'spam'). Overtreedt een commerciële aanbieder een van de in dit artikel vervatte regels, dan levert dat een onrechtmatige daad op in de zin van artikel 6:162 lid 2 (strijd met wettelijke plicht), met alle mogelijke consequenties van dien.
4. Lid 4 specificeert de inhoud van de mededelingsplicht van degene die met gebruik van internet en dergelijke een koop op afstand tot stand wil brengen.
5. Lid 5 betreft andere technieken dan automatische oproepsystemen zonder menselijke tussenkomst, faxen en elektronische berichten; hier geldt een 'opt-out- regime.
6. Ingevolge lid 6 dient de gebruiker passende maatregelen te nemen om de consument ten minste eenmaal per jaar bekend te maken met de mogelijkheid om de benadering met gebruikmaking van de in lid 5 bedoelde systemen tegen te houden.
7. Lid 7 bepaalt dat het een en ander kosteloos voor de consument geschiedt.

Artikel 46i

1. Er is voor gekozen de onderhavige afdeling, ook voor zover deze betrekking heeft op overeenkomsten op afstand tot het verrichten van diensten (zoals de overeenkomst van opdracht, de aanneming van werk ten aanzien van roerende zaken, de huur- en de vervoerovereenkomst) en de voor de koop op afstand opgenomen bepalingen met enige nadere voorzieningen van overeenkomstige toepassing te verklaren op overeenkomsten op afstand tot het verrichten van diensten. In artikel 46i is de afbakening verwerkt van het toepassingsgebied van de afdeling ten aanzien van overeenkomsten op afstand tot het verrichten van diensten.
2. In artikel 46i lid 1, zijn de daarvoor in aanmerking komende artikelen uit afdeling 7.1.9A van overeenkomstige toepassing verklaard op overeenkomsten op afstand tot het verrichten van diensten. Uitgezonderd van de overeenkomstige toepassing zijn die artikelen die hetzij reeds op beide typen overeenkomsten op afstand betrekking hebben, zoals artikel 46a, hetzij uitsluitend van belang zijn voor de koop op afstand, zoals artikel 46b leden 1 en 3. De nadere voorzieningen die noodzakelijk zijn met het oog op de van overeenkomstige toepassingverklaring zijn opgenomen in de leden 2 tot en met 6 van artikel 46i.
3. Een tweetal categorieën overeenkomsten op afstand tot het verrichten van diensten waarop geen van de in artikel 46i lid 1 genoemde bepalingen van toepassing is, wordt omschreven in artikel 46i lid 2. In de eerste plaats betreft het hier de overeenkomst op afstand die met een telecommunicatie-exploitant wordt gesloten door gebruikmaking van een openbare telefoon (onderdeel a). Deze is uitgesloten gelet op het ogenblikkelijk karakter van een overeenkomst bij het gebruik van openbare telefooncellen. Gedacht moet hier worden aan gevallen waarin een publieke telefoon wordt benut door het voeren van een telefoongesprek waarvoor, bijvoorbeeld met een kaart, wordt betaald. Er moet van worden uitgegaan dat alsdan een incidentele overeenkomst tot het voeren van één

telefoongesprek tot stand komt met de exploitant van de publieke telefoon. De tweede categorie van overeenkomsten waarop de in artikel 46i lid 1 genoemde bepalingen niet van toepassing zijn is die van de overeenkomsten op afstand tot aanneming van werk die strekken tot de bouw van een onroerende zaak (onderdeel b), dit in verband met het specifieke karakter van de vastgoedsector.

4. In lid 3 worden de artikelen 46c tot en met 46e (betreffende informatieverplichtingen en ontbinding binnen bedenktijd) en 46f lid 1, (betreffende de termijn waarbinnen de dienstverlener in beginsel moet presteren) uitgesloten van toepassing op overeenkomsten op afstand tot het verrichten van bepaalde diensten, indien daarvoor reservering plaatsvindt. Het gaat bij die diensten om logies, vervoer, het restaurantbedrijf en vrijetijdsbesteding. De termen 'restaurantbedrijf' en 'vrijetijdsbesteding' zijn niet geheel van vaagheid vrij te pleiten; bij twijfel of een overeenkomst onder een van de vier genoemde begrippen valt, kan de ratio van de onderhavige uitsluiting de doorslag geven. Onverkorte toepasselijkheid van de bepalingen inzake informatieverplichtingen, bedenktijd en uitvoeringstermijn op de onderhavige overeenkomsten zou onvoldoende werkbaar in de praktijk zijn. Zo zou die onverkorte toepasselijkheid meebrengen dat bijvoorbeeld bij elke plaatsreservering in een restaurant of bioscoop de informatieverplichtingen vóór en bij het sluiten van de overeenkomst zouden moeten worden vervuld, en dat de consument binnen een bedenktijd de overeenkomst zou kunnen ontbinden.
5. Er zij op gewezen dat artikel 46i lid 3 niet alleen geldt indien verrichting van de dienst op een bepaalde datum wordt overeengekomen, maar ook indien verrichting daarvan tijdens een bepaalde periode wordt overeengekomen. Men denke aan een vervoerbewijs voor een reis per schip, dat geldig is gedurende een bepaalde, daarop vermelde periode. Indien echter de overeenkomst in dit geval wordt gesloten met gebruikmaking van een distributieautomaat, dan geldt de ruimere uitzondering uit hoofde van de artikelen 46b lid 2, onderdeel a, in verbinding met artikel 46i lid 1.
6. De dienst kan zelf ook met behulp van een techniek voor communicatie op afstand worden verricht, waarbij de communicatietechniekexploitant de tegenprestatie voor het verrichten van de dienst aan de consument in rekening brengt. Men denke hierbij bijvoorbeeld aan inlichtingen over een telefoonnummer, het weer, het verkeer etc. die de consument via de telefoon inwint, al dan niet bij zijn telefoonmaatschappij, en die aan hem via zijn telefoonnota in rekening worden gebracht. Voor dit soort diensten is het eisen van (schriftelijke) bevestiging en aanvulling van de vóór het sluiten van de overeenkomst te verstrekken informatie niet passend. Men zie lid 4 waarin is bepaald dat artikel 46c lid 2, inzake (schriftelijke) bevestiging van de informatie niet van toepassing is op de onderhavige categorie diensten, mits zij in één keer worden verleend en met dien verstande dat de consument in ieder geval kennis moet kunnen dragen van het geografische adres van de vestiging van de leverancier waar hij zijn klachten kan indienen. Met in een keer verrichte diensten zijn die gevallen bedoeld waarin de dienst in zijn geheel in een enkel contact met de consument wordt verleend (men denke aan de hierboven genoemde voorbeelden van een telefonisch weerbericht of telefonische verkeersinformatie).
7. Ook de ontbindingsbevoegdheid binnen de bedenktijd geldt niet onverkort. Lid 5 ontzegt de consument deze bevoegdheid onder meer voor het geval waarin het verrichten van de

dienst met diens instemming is begonnen vóór het einde van de bedenktijd van zeven werkdagen en voorts voor weddenschappen en loterijen. Daar ongedaanmaking als zodanig van eenmaal verrichte diensten, anders dan terugzending van geleverde zaken, niet wel denkbaar is, kan de ontbindingsbevoegdheid binnen de bedenktijd in het geval van een overeenkomst op afstand tot het verrichten van diensten niet op dezelfde wijze worden geregeld als bij koop op afstand. Zo ligt het voor de hand om de consument die heeft toegestemd in verrichting van de dienst vóór het einde van de bedenktijd, de ontbindingsbevoegdheid binnen die bedenktijd te ontzeggen, mits uiteraard de consument daarover voordat de verrichting van de dienst begon, is geïnformeerd. In een verplichting van de dienstverlener om die informatie aan de consument te geven is voorzien in artikel 46c lid 1 onderdeel f, in verbinding met artikel 46i lid 1).

8. Voldoende is dat de verrichting van de dienst is begonnen voordat de bedenktijd is geëindigd; niet noodzakelijk is dus dat de volledige dienst reeds is verricht voordat de bedenktijd is geëindigd. Voorts is van belang dat de uitzondering uit hoofde van onderdeel a ziet op een begin van uitvoering vóór het einde van de in artikel 46d lid 1, eerste en derde volzin, bedoelde bedenktijd van zeven werkdagen. Indien de dienstverlener niet aan al zijn informatieverplichtingen uit hoofde van artikel 46c lid 2, heeft voldaan, waardoor de bedenktijd van zeven werkdagen wordt vervangen door een bedenktijd van maximaal drie maanden, geldt de uitzondering uit hoofde van onderdeel a niet en heeft de consument dus wel de ontbindingsbevoegdheid binnen die bedenktijd. Indien de dienstverlener binnen de bedenktijd van drie maanden alsnog aan al zijn informatieverplichtingen voldoet, heeft de consument nadien nog een bedenktijd van zeven werkdagen. Start de dienstverlener vóór het einde van die laatste bedenktijd met de verrichting van de dienst met instemming van de consument, dan komt de consument (op grond van artikel 46i lid 5 onderdeel a) niet meer zijn ontbindingsbevoegdheid binnen de bedenktijd toe.
9. De achtergrond van de in artikel 46i lid 5 onderdeel b opgenomen uitzondering van de ontbindingsbevoegdheid binnen de bedenktijd voor diensten van weddenschappen en loterijen is gelegen in hun specifieke wijze van functioneren. Het is wenselijk om de mogelijkheid van ontbinding uit te sluiten door de consument die niets, dan wel minder dan zijn inleg gewonnen heeft.
10. In artikel 46i lid 6 is het aanvangstijdstip van het sluiten van de overeenkomst voor beide bedenktijden (die van zeven werkdagen en die van drie maanden) neergelegd. Voor het geval dat de dienstverlener binnen de bedenktijd van drie maanden alsnog aan al zijn informatieverplichtingen voldoet, geldt krachtens de overeenkomstige toepassing van artikel 46d lid 1, derde volzin, reeds dat vanaf het voldoen aan alle informatieverplichtingen nog een bedenktijd van zeven werkdagen loopt. Men zij erop bedacht dat deze termijn de bedenktijd van drie maanden na het sluiten van de overeenkomst kan overschrijden, namelijk indien de dienstverlener pas korter dan zeven werkdagen vóór het einde van die bedenktijd aan al zijn informatieverplichtingen voldoet.
11. Lid 7 betreft een contractueel beding dat de bewijslast voor de naleving van op de aanbieder van een financiële dienst rustende verplichting bij de consument legt. Zulk een beding is vernietigbaar.

Artikel 46j

1. Ter voorkoming van ondermijning van de aan de consument krachtens de onderhavige afdeling toegekende bescherming bevat artikel artikel 46j een voorziening. In lid 1 is voorzien in het tot dwingend recht verklaren van afdeling 7.1.9A. Een beding waarin op volgens artikel 46j lid 1, ongeoorloofde wijze wordt afgeweken van afdeling 7.1.9A is overeenkomstig artikel 3:40 lid 2 vernietigbaar, nu afdeling 7.1.9A strekt tot bescherming van het belang van een van de partijen bij de koop, namelijk de consument.
2. Doordat artikel 46j lid 1, alleen betrekking heeft op afwijking bij contractueel beding ('Van ... kan niet ten nadele van de koper worden afgeweken'), vallen de artikelen 46c lid 1 en 46h buiten het bereik van artikel 46j lid 1. Deze artikelen hebben immers juist betrekking op de situatie dat (nog) geen overeenkomst op afstand is gesloten met de consument. Afwijking bij contractueel beding van die artikelen is dan ook niet goed denkbaar. Wel denkbaar is dat de verkoper of dienstverlener de hem in artikel 46c lid 1 en artikel 46h opgelegde verplichtingen feitelijk niet naleeft, bijvoorbeeld door aan de aspirant-koper niet alle vereiste gegevens te doen toekomen. Een aparte voorziening hiervoor lijkt evenwel noodzakelijk noch wenselijk naast enerzijds de algemene regels in de Boeken 3 en volgende, bijvoorbeeld die omtrent de wilsgebreken (artikelen 3:44 en 6:228), en anderzijds de ter bescherming van het belang van de consument in de artikelen 46c e.v. neergelegde voorschriften, zoals de tot ten hoogste drie maanden verlengde bedenktijd ingeval ook bij de uitvoering van de overeenkomst niet alle vereiste gegevens worden verstrekt.
3. Afwijking bij contractueel beding ten nadele van de consument van artikel 46g lijkt in de praktijk niet goed denkbaar. Hoe dit ook zij, de consument ontleent al voldoende bescherming aan de in artikel 46g opgenomen regel dat reeds gedane betalingen als onverschuldigd betaald gelden.
4. Afwijking van afdeling 7.1.9A ten voordele van de consument wordt wel in artikel 46j lid 1 toegelaten. Van artikel 46f lid 1 is afwijking wel mogelijk, aldus artikel 46j lid 2.
5. Lid 3 verklaart, voor zover de koper of de wederpartij in Suriname zijn gewone verblijfplaats heeft, de dwingende bepalingen van de onderhavige afdeling tot voorrangsregel ('règle d'application immédiate') in internationaal privaatrechtelijke zin, zodat daaraan niet valt te ontkomen door bij voorbeeld een buitenlands recht te kiezen als het toepasselijke recht. Vgl. ook artikel 48g lid 2, en artikel 5 lid 5.

Afdeling 7.1.10 (Koop van vermogensrechten)

De voorafgaande afdelingen gaan uit van de koop van zaken (artikel 3:2), waardoor de terminologie eenvoudig kan worden gehouden. De bepalingen kunnen echter ook van (overeenkomstige) toepassing worden verklaard op de koop van vermogensrechten (artikel 3:5), voor zover dat althans met de aard van het recht in overeenstemming is. Zie hiervoor artikel 47. Artikel 48 geeft enige bepalingen over de koop van een nalatenschap waarin zich zowel zaken als vermogensrechten zullen bevinden, maar die als geheel als een 'algemeenheid van goederen' kan worden beschouwd. De afdeling is, voor zover zij verwijst naar bepalingen die voor de consumentenkoop van dwingend recht zijn, eveneens van dwingend recht voor de consumentenkoop van vermogensrechten (artikel 6).

Artikel 47 verklaart in beginsel de bepalingen van de voorafgaande afdelingen van toepassing op de koop van vermogensrechten. Men denke bijvoorbeeld aan de koop van vorderingen en aandelen, octrooien enz. en ook beperkte rechten. Voor de levering ervan gelden de voorschriften van de artikelen 3:89 e.v., al naar gelang van de aard van het recht. Artikel 10 is voor het tenietgaan van een zaak bijvoorbeeld van hetzelfde belang, als het vruchtgebruik daarvan is verkocht als wanneer de zaak zelf is verkocht. Bij verkoop van een vordering omvat artikel 17 bijvoorbeeld mede de solvabiliteit van de debiteur.

Wie een nalatenschap als zodanig verkoopt, verkoopt niet de goederen afzonderlijk, doch alle goederen die daartoe (blijken te) behoren, gezamenlijk, al dan niet met beschrijving van de goederen die geacht worden daartoe te behoren. De levering geschiedt van elk goed afzonderlijk naar zijn aard. Op dezelfde wijze kan men ook een andere algemeenheid van goederen, zoals een onderneming, verkopen en leveren.
Worden de verkochte goederen van een nalatenschap niet stuk voor stuk opgegeven, dan staat de verkoper slechts in voor zijn kwaliteit van erfgenaam van (zijn aandeel in) de verkochte goederen, niet voor de samenstelling ervan, aldus het eerse lid 1 van *artikel 48*. De leden 2 en 3 leggen op de verkoper en koper obligatoire verrekenplichten.

Afdeling 7.1.10A (Koop van rechten van gebruik in deeltijd van onroerende zaken)

Artikel 48a

1. Bij de omschrijving in onderdeel *a* van het in afdeling 7.1.10A BW gehanteerde begrip 'koop' is gepoogd de sterk uiteenlopende vormen te bestrijken van rechten van gebruik in deeltijd van onroerende zaken zoals die in de praktijk worden verkocht. Gedacht kan worden aan:
   - aandelen in een gemeenschap (waarbij de vordering tot verdeling is uitgesloten; zie de memorie van toelichting bij artikel 178 lid 1 van Boek 3),
   - (eigen) beperkte zakelijke genotsrechten, waarbij het recht wordt gevestigd voor jaren of onbepaalde tijd, maar de periodieke uitoefening van het recht beperkt wordt tot een of enkele weken per jaar;
   - rechten in een rechtspersoon waarbij het gebruiksrecht van de onroerende zaak is verbonden aan een zeggenschapsrecht, in het bijzonder een aandeel in een naamloze of besloten vennootschap of een lidmaatschap in een coöperatieve vereniging, en
   - obligatoire rechten, waarbij in het bijzonder valt te denken aan huur.
2. Met de woorden 'iedere overeenkomst en ieder samenstel van overeenkomsten' wordt beoogd tot uitdrukking te brengen dat behalve één enkele overeenkomst ook meerdere overeenkomsten die tezamen één transactie opleveren onder de regeling vallen, indien zij maar tezamen voldoen aan de daar gestelde eisen. De woorden 'met de strekking dat' zijn bedoeld om ook die overeenkomsten onder het toepassingsgebied van afdeling 7.1.10A te brengen die daaronder wellicht niet zouden worden gebracht, indien alleen op hun inhoud zou worden afgegaan. De strekking van de overeenkomst wordt bepaald door de ook voor anderen te voorziene gevolgen en kenbare motieven van de overeenkomst. Bedoeld is ontduiking van afdeling 7.1.10A tegen te gaan. De begripsomschrijvingen houden rekening met de omstandigheid dat een overeenkomst op directe en op indirecte wijze kan strekken tot het verwerven van een recht van gebruik in deeltijd van onroerende

zaken. In het eerste geval verwerft de koper bij voorbeeld een zakelijk gebruiksrecht, als het in artikel 1 voorgestelde deeltijdappartementsrecht. In het tweede geval verwerft de koper bij voorbeeld een aandeel in een gemeenschap of een lidmaatschapsrecht van een vereniging.

3. Van *begrenzende* aard daarentegen zijn de volgende componenten van de in onderdeel *a*, neergelegde begripsomschrijving:
   - 'met een duur van ten minste drie jaar';
   - 'tegen betaling van een totaalprijs'; via het woord totaalprijs worden normale huurovereenkomsten, die een gebruiksafhankelijke periodiek te betalen prijs kennen en dus geen vast totaal bereiken, buiten het toepassingsgebied gehouden; overigens staat een totaalprijs aan timeshare in de vorm van een huurovereenkomst niet in de weg;
   - 'tot het gebruik voor ten minste een week per jaar'; en
   - 'tot bewoning bestemde onroerende zaken'.

   De woorden 'met de strekking' in onderdeel a bieden bescherming aan de koper in gevallen dat het louter de bedoeling van de verkoper is om met een bepaalde beperking de toepasselijkheid van de onderhavige afdeling te omzeilen.

4. In de onderdelen *b* en *c* (omschrijving van onderscheidenlijk 'verkoper' en 'koper') is aansluiting gezocht bij artikel 5 lid 1 inzake het begrip consumentenkoop.

Artikel 48b

1. Deze bepaling betreft de drie vereisten waaraan bij het sluiten van de koopovereenkomst moet worden voldaan. In de eerste plaats wordt een bepaalde vorm voorgeschreven, namelijk de schriftelijke. In de tweede plaats worden aan de inhoud van de overeenkomst eisen gesteld. Dit is geschied door de bepaling dat de overeenkomst ten minste de bij staatsbesluit bepaalde gegevens moet bevatten (lid 1); uiteraard kan het Gegevensbesluit regelmatig worden bijgesteld in overleg met de praktijk. De gegevens kunnen zijn opgenomen in een apart bijgevoegd stuk waarnaar verwezen wordt. In de derde plaats wordt terhandstelling van (een afschrift van) de, tussen partijen opgemaakte, koopakte aan de koper verlangd (lid 2).
2. De schriftelijke vorm strekt in de eerste plaats tot bescherming van het belang van de koper, die zich aan de hand van de akte tijdens de hem op grond van artikel 48c ter beschikking staande bedenktijd kan beraden en deskundig advies kan inwinnen. Bedoeld vereiste dient echter ook andere belangen. Men denke bij voorbeeld aan de algemene belangen van de rechtszekerheid en van het voorkomen van geschillen. Overeenkomstig de hoofdregel van artikel 3:39 BW is de sanctie op het niet voldoen aan het vormvereiste dan ook nietigheid.
3. De eisen ten aanzien van de inhoud van de koopakte zijn bedoeld ter bescherming van de koper. De ratio van de bedenktijd is immers dat de koper zich in die tijd, al dan niet met deskundige hulp, een juist en volledig beeld kan verschaffen van met name de rechten en verplichtingen die over en weer uit de gesloten overeenkomst voortvloeien. Hiervoor is bij de koop van een timeshare te meer reden gelet op de ingewikkelde rechtsvormen die gehanteerd plegen te worden.
4. Ook de verplichting tot terhandstelling van de koopakte aan de koper strekt tot bescherming van de koper. Zij dient de effectiviteit van de in artikel 48c geregelde

bedenktijd van de koper. Verzekerd moet zijn dat de bedenktijd niet eerder kan gaan lopen dan vanaf het tijdstip dat de koper daadwerkelijk de beschikking heeft over (een afschrift van) de koopakte. Behalve de daadwerkelijke overhandiging van de koopakte aan de koper, kan bij terhandstelling ook worden gedacht aan toezending van de akte.

5. Met de woorden 'tussen partijen opgemaakte' wordt tot uitdrukking gebracht dat de aan de koper ter hand gestelde koopakte door of namens beide partijen moet zijn ondertekend. Is aan deze eis niet voldaan, dan is de overeenkomst nietig (men zie het hiervóór over de sanctie op het vormvereiste van lid 1 opgemerkte).

Artikel 48c

1. Hierin wordt de bedenktijd geregeld. Ingevolge de eerste volzin van lid 1 komt aan de koper gedurende twee weken na de in artikel 48b lid 2, voorgeschreven terhandstelling van de koopakte het recht toe de overeenkomst te ontbinden. Hij behoeft voor die ontbinding aan de verkoper geen redenen op te geven. De termijn begint te lopen op de dag die op die van de terhandstelling volgt. In geval van toezending van de koopakte vangt de bedenktijd aan bij de ontvangst van de akte door de koper.
2. Denkbaar is dat de aan de koper ter hand gestelde koopakte niet alle in het Gegevensbesluit opgesomde gegevens inhoudt. De verkoper is dan niet de hem in artikel 48b lid 1, tweede volzin, opgelegde verplichting nagekomen. De bedenktijd van twee weken vanaf de terhandstelling van (een afschrift van) de koopakte aan de koper wordt dan verlengd met de tijd die is verlopen tussen bedoelde terhandstelling en de verstrekking van de ontbrekende gegevens, indien deze plaatsvindt. Deze verlenging van de bedenktijd bedraagt maximaal drie maanden. Aldus wordt niet alleen bereikt dat de koper nog binnen twee weken na de schriftelijke verstrekking van de ontbrekende gegevens de koop kan ontbinden, maar ook dat hij zulks kan doen gedurende in totaal twee weken en drie maanden na de terhandstelling van de koopakte in het geval dat de verstrekking van de ontbrekende gegevens niet geschiedt. Worden de aanvankelijk ontbrekende gegevens later alsnog verstrekt en maakt de koper geen gebruik van zijn ontbindingsbevoegdheid, dan moet ervan worden uitgegaan dat ook de alsnog verstrekte gegevens deel uitmaken van de overeenkomst.
3. In artikel 48c lid 2 wordt bepaald hoe de uitoefening van het in lid 1 aan de koper toegekende ontbindingsrecht dient te geschieden. Overeenkomstig artikel 6:267 lid 1 BW inzake ontbinding wegens tekortkoming, is een schriftelijke ontbindingsverklaring voorgeschreven. In Nederland kan de verklaring in iedere vorm geschieden, dus ook mondeling (artikel 3:37 lid 1, BW), maar de rechtszekerheid is met de schriftelijke vorm gediend. Uit artikel 37 lid 2, BW vloeit voort dat de ontbindingsverklaring ook bij (deurwaarders)exploot kan geschieden. De verklaring moet binnen de bedenktijd de koper (of de persoon die daartoe is vermeld in de koopakte) hebben bereikt, aldus artikel 3:37 lid 3, BW. Wellicht ten overvloede wordt hier opgemerkt dat het begrip 'schriftelijk' tevens inhoudt: langs elektronische weg.
4. Bedongen kan worden dat de koper aan de verkoper ten hoogste 3% van de prijs verschuldigd is, indien de koper overgaat tot ontbinding uit hoofde van artikel 48c lid 1. Dit wordt bepaald in lid 3. Men denke bij voorbeeld aan kosten verbonden aan de totstandkoming van de overeenkomst (zoals kosten van redigeren, opmaken en eventueel vertalen van de akte) en aan kosten verbonden aan de ontbinding van de overeenkomst.

Artikel 48d

1. Bedongen mag worden dat (ook) binnen de (verlengde) bedenktijd de koper de prijs of een deel van de prijs moet vooruitbetalen. In dat geval moet de verkoper evenwel zekerheid ervoor stellen dat, indien de koper gebruik maakt van zijn bedenktijd, het vooruitbetaalde, verminderd met de ontbindingsvergoeding (van maximaal 3%), onverwijld wordt terugbetaald. Het ontwerp wijkt in deze af van het recht van Nederland en rest van de Europese Unie, waarin tot geen enkele vooruitbetaling mag worden verplicht (zie artikel 7:48d Nederlands BW).
2. Ten aanzien van zekerheidsstelling geeft artikel 6:51 BW nadere regels. De schuldenaar (hier: de verkoper) heeft de keuze tussen zakelijke en persoonlijke zekerheid (lid 1); men denke enerzijds aan pand en hypotheek, anderzijds aan borgtocht en aan bankgaranties die niet aan de omschrijving van borgtocht beantwoorden. De schuldeiser (hier: de koper) moet zich zonder moeite voor hoofdsom, rente en kosten kunnen verhalen (lid 2). Voorts moet de schuldenaar (verkoper) de zekerheid die onvoldoende is geworden aanvullen of vervangen; en zulks ook in geval van overmacht, tenzij de oorzaak aan de schuldeiser (de koper) is toe te rekenen (lid 3). In de praktijk wordt wel gebruik gemaakt van een zgn. 'Escrow Agent', doorgaans een rechtspersoon die onafhankelijk is van de verkoper. Deze ontvangt het vooruitbetaalde bedrag en houdt het onder zich totdat de bedenktijd is verlopen.

Artikel 48e

1. De situatie waarin de koper de aanschaf van een timeshare financiert met geleend geld wordt geregeld in artikel 48e; vgl. voor koop op afstand artikel 46e. Ook deze regeling is ingegeven door de gedachte dat de ontbindingsrechten niet via een omweg illusoir gemaakt moeten kunnen worden. Lid 1 voorziet in de situatie waarin het de *verkoper* zelf is die aan de koper geld leent ten behoeve van de prijs van de gekochte timeshare. De overeenkomst die partijen hiertoe hebben gesloten wordt krachtens dit lid van rechtswege ontbonden indien de koper gebruik maakt van zijn recht om de koopovereenkomst binnen zijn bedenktijd te ontbinden. De oplossing van een ontbinding van rechtswege van een overeenkomst van geldlening tussen verkoper en koper is ingegeven door de gedachte dat de vaak juridisch ongeschoolde koper er zich niet altijd van bewust zal zijn dat hij, behalve een koop, ook een overeenkomst van geldlening met de verkoper heeft gesloten. Daardoor zou de koper, indien hij ook voor ontbinding van deze laatste overeenkomst in actie zou moeten komen, zulks wellicht achterwege laten.
2. Het geval waarin *een derde* op grond van een overeenkomst tussen deze derde en de verkoper aan de koper geld leent waarmee deze de prijs van de gekochte timeshare aan de verkoper kan voldoen, dient anders te worden behandeld. De keus voor een ontbinding van rechtswege ligt niet voor de hand als een derde de kredietverschaffer is, omdat deze van de ontbinding van de timeshare-overeenkomst doorgaans niet op de hoogte zal zijn. Daarom is in lid 2 van artikel 48e bepaald dat de koper, ingeval hij de koop ontbindt overeenkomstig artikel 48c, tevens het recht heeft om de overeenkomst van geldlening die hij met de derde heeft gesloten, zonder boete te ontbinden. Deze tweede ontbinding geschiedt op dezelfde wijze als de eerste. De koper is echter niet gebonden aan de vijf dagen, bedoeld in artikel 48c lid 1.

3. Ingevolge lid 3 van artikel 48e is door de ontbinding van de overeenkomst van geldlening de koper in beide hierboven aangegeven gevallen geen enkele vergoeding, boete noch kosten, verschuldigd. Het gaat te ver om naast de in artikel 48c lid 3, maximaal toegestane 3% nog eens een bedongen ontbindingsvergoeding mogelijk te maken.

Artikel 48f
In dit artikel wordt bepaald dat het in deze afdeling bepaalde overeenkomstige toepassing vindt op de koop van rechten van gebruik in deeltijd van andere registergoederen, voor zover dat in overeenstemming is met de aard van het recht. Hiermee wordt de gewenste consumentenbescherming ook ten aanzien van andere registergoederen mogelijk gemaakt. Men denke hierbij in het bijzonder aan timeshare in cruiseschepen. De onderhavige bepaling is ontleend aan het ontwerp-timeshare van Aruba. Zie ook artikel 5:148 BW.

Artikel 48g
Ter voorkoming van ondermijning van de aan kopers van timeshares toegekende bescherming, verklaart artikel 48g lid 1 de onderhavige afdeling 7.1.10A en het Gegevensbesluit tot dwingend recht, in die zin dat er niet ten nadele van de koper van kan worden afgeweken. Afwijking ten voordele is dus wel toegelaten. Zie voorts artikel 3:40 lid 2, BW. Ten aanzien van onroerende zaken die in Suriname gelegen zijn bepaalt lid 2 dat de inhoud van de onderhavige afdeling grotendeels moet worden beschouwd als voorrangsregel ('règle d'application immédiate') in internationaal privaatrechtelijke zin, zodat daaraan niet valt te ontkomen door bij voorbeeld een buitenlands recht te kiezen als het toepasselijke recht. Vgl. ook artikel 46 lid 3 en artikel 5 lid 5.

Afdeling 7.1.12 (Ruil)

Ruil verschilt alleen daarin van koop dat niet de prestatie van de ene partij uit geld bestaat en die van de ander in een ander goed dan geld. Onder het geldende recht is er nog één belangrijk materieel verschil in rechtsgevolg, en wel de risicoregeling. Ten gevolge van de invoering van artikel 10 kan ook dit verschil vervallen, hetgeen ook een einde maakt aan de problematiek van de 'inruil' – bijvoorbeeld van een auto – met bijbetaling.

Artikel 49 geeft een – enigszins beperkte – omschrijving van de ruil.

Artikel 50 verklaart de koopbepalingen – inclusief artikel 6 omtrent dwingendheid van de bepalingen omtrent consumentenkoop – van overeenkomstige toepassing, en geeft een aanwijzing voor de wijze waarop die toepasselijkheid moet worden begrepen.

TITEL 3 - SCHENKING

Artikel 175
1. Dit artikel verstaat onder schenking iedere overeenkomst die tot strekking heeft dat de schenker om niet en ten koste van eigen vermogen de begiftigde verrijkt. Onder deze ruime omschrijving vallen in de eerste plaats verbintenisscheppende overeenkomsten als omschreven in artikel 6:213. Een schenking kan niet alleen tot een geven, maar ook tot

een doen of een niet doen verplichten, mits de overeenkomst maar tot gevolg heeft dat de begiftigde wordt verrijkt ten koste van het vermogen van de schenker. Als voorbeelden van een schenking waaruit voor de schenker een verbintenis om te doen voortvloeit, kunnen genoemd worden overeenkomsten waarbij hij zich jegens de vederpartij verbindt tot overname of betaling van de schuld die de wederpartij aan een derde heeft. Als voorbeelden van een schenking waarbij de schenker een verbintenis om niet te doen op zich neemt, overeenkomsten tot het niet gebruiken van een bevoegdheid uit het burenrecht, van een erfdienstbaarheid of van een merk.

2. De omschrijving laat verder de mogelijkheid open dat de schenking zich in een andere vorm dan in die van een verbintenisscheppende overeenkomst voordoet, zoals in die van een liberatoire of van een vaststellingsovereenkomst. Hierdoor wordt de rechtstreekse toepasselijkheid van de schenkingsregels onafhankelijk van de vraag in hoeverre de bevrijdende overeenkomst tevens als een verbintenisscheppende kan worden beschouwd. De verrijking waarop de overeenkomst, om als schenking te kunnen worden beschouwd, gericht moet zijn, bestaat in die gevallen uit de bevrijding van een verplichting, de afstand van een beperkt recht of een ten gunste van de begiftigde gedane vaststelling van de rechtsverhouding, zonder dat daarvoor de constructie behoeft te worden gevolgd dat de schenker zich tot deze verrijking verbonden heeft.
3. Op vermogensverschuivingen ter bevoordeling door middel van andere handelingen dan de in de definitie omschreven overeenkomsten, zoals eenzijdige rechtshandelingen, verklaart artikel 186 de regels van deze titel zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing. Hierdoor en door het feit dat het ontwerp de vormvereisten voor schenking laat vervallen, behalve als het gaat om registergoederen, zal het in minder gevallen dan in het geldend recht van belang zijn of een bepaalde overeenkomst al dan niet aan de omschrijving van artikel 175 beantwoordt.
4. Afgezien van de verruiming welke de omschrijving van dit artikel brengt in vergelijking met het huidige recht, bevat zij de klassieke vereisten, zoals die over het algemeen aan schenking worden gesteld. Tot uitdrukking is gebracht dat een overeenkomst, om schenking te kunnen zijn, allereerst aan bepaalde objectieve vereisten moet voldoen. Deze zijn: een prestatie om niet, vermindering van het vermogen van de schenker en verrijking van dat van de begiftigde. Daarnaast moet duidelijk zijn dat partijen deze gevolgen tot stand hebben willen brengen. Duidelijkheidshalve worden hierna eerst de objectieve vereisten besproken, daarna het vereiste dat de overeenkomst op het tot stand komen van deze gevolgen gericht moet zijn geweest.
5. De omschrijving van artikel 175 lid 1 verlangt in de eerste plaats dat de schenker de begiftigde verrijkt ten koste van zijn vermogen. Verarming enerzijds staat dus tegenover verrijking anderzijds, al hoeven deze niet altijd precies te corresponderen. Ten koste van het vermogen kan ook een overeenkomst tot overdracht van nog te verkrijgen vermogensbestanddelen gaan, zoals bijvoorbeeld een schenking van toekomstig auteursrecht. Niet iedere prestatie om niet die iemand ten behoeve van een ander op zich neemt, voldoet aan de genoemde vereisten. Overeenkomsten waarbij arbeid of bepaalde diensten gratis worden toegezegd, zijn wel overeenkomsten om niet, maar behoeven geen schenkingen te zijn. Dit is met name niet het geval wanneer het vermogen van degene die de prestatie op zich neemt of verricht, niet verkleind wordt. En van een verrijking is geen sprake wanneer iemand een vermogensbestanddeel afstaat, waaraan zodanige

verplichtingen zijn verbonden, dat er geen surplus-waarde is, hetgeen zich bijvoorbeeld kan voordoen als een erfpachtcanon uitzonderlijk hoog is.

6. Lid 1 stelt voorts de eis dat de verarming en de verrijking bij een overeenkomst om niet plaatsvinden. Daaronder wordt verstaan dat de prestatie plaatsvindt zonder juridisch verband met een van de tegenpartij reeds genoten of nog te verwachten contraprestatie. Een wederkerige overeenkomst kan dus, ook wanneer die ter bevoordeling van een van de partijen wordt aangegaan, geen schenking in de zin van dit artikel opleveren, omdat er niet om niet gepresteerd wordt. Wel zal de rechter een uiterst geringe contraprestatie als schijnprestatie en derhalve als non-existent kunnen beschouwen, Staat tegenover een bepaalde prestatie (bijvoorbeeld verkoop of ruil) een contraprestatie die wel reëel is, maar toch van aanzienlijk mindere waarde (zogenaamde 'negotium mixtum cum donatione'), dan kan de rechter krachtens artikel 186 de schenkingsbepalingen analoog naast die van het andere contract — bijvoorbeeld koop of ruil — toepassen, voor zover de strekking van de betrokken bepalingen in verband met de aard van de overeenkomst zich daartegen niet verzet.
7. Anderzijds behoeft een overeenkomst het karakter van schenking in de zin van dit artikel niet te verliezen door het enkele feit dat aan de begiftigde verplichtingen worden opgelegd, waarvan de schenker of zijn erfgenamen nakoming kunnen vorderen. De bevoegdheid tot het opleggen van dergelijke verplichtingen is van oudsher aan schenkers toegekend; men sprak daarbij meestal van lasten, welke benaming echter minder juist is voor verplichtingen waarvan nakoming door de schenker kan worden geëist. In het ontwerp is deze mogelijkheid van het opleggen van verplichtingen aan de begiftigde behouden, echter binnen de grenzen welke het karakter van de overeenkomst om niet daaraan stelt. Zo zal een overeenkomst in ieder geval het karakter van schenking behouden, wanneer de schenker door de nakoming van dergelijke verplichtingen in zijn vermogen niet wordt gebaat; aldus bijvoorbeeld wanneer de begiftigde wordt opgedragen uitkeringen aan derden te doen, al dan niet ter bevordering van een sociaal of cultureel doel, of wanneer de begiftigde aanvaardt dat hij het geschonken goed voor een bepaald doel moet bestemmen. De grens waartoe door de begiftigde op zich genomen verplichtingen over het algemeen kunnen gaan zonder dat daardoor het karakter van schenking wordt opgeheven, wordt voornamelijk bepaald door de vraag in hoeverre er nog van een verrijking sprake is.
8. Ook wanneer de schenker door de nakoming van aan de begiftigde opgelegde verplichtingen wel in zijn vermogen wordt gebaat, behoeft dit op zichzelf nog niet te betekenen dat de overeenkomst daardoor het karakter van schenking verliest. Het schenkingskarakter blijft met name bewaard als de verplichting, zonder het karakter van een tegenprestatie aan te nemen, enkel strekt tot vermindering van de waarde van de verrijking. Zo kan aan een begiftigde de verplichting worden opgelegd tot betaling van een schuld waarvoor hypotheek gevestigd is op een geschonken onroerend goed, of tot het vestigen van een vruchtgebruik of erfdienstbaarheid op dit erf, in welk geval men pleegt te spreken van een schenking onder voorbehoud van vruchtgebruik, respectievelijk erfdienstbaarheid. In beide gevallen is de toepasselijkheid van de schenkingsregels afhankelijk van de vraag of nog van verrijking kan worden gesproken. Anders wordt het eerst wanneer aan de verplichting die de begiftigde op zich neemt, het karakter van een tegenprestatie niet kan worden ontzegd, zoals bijvoorbeeld bij overdracht van een huis

met het beding dat de verkrijger de vervreemder gedurende diens leven kost, inwoning en verpleging zal verschaffen. Ook wanneer in dat geval de waarde van het huis die van de tegenprestatie aanzienlijk zou overtreffen, zou niet van een overeenkomst om niet in de zin van artikel 175 gesproken kunnen worden, maar hoogstens van een mengvorm tussen schenking en pensionovereenkomst, waarop de bepalingen van deze titel slechts analoog toepasselijk kunnen zijn voor zover die toepasselijkheid door het pensionkarakter van de overeenkomst niet wordt uitgesloten. De onderscheiding tussen deze verschillende soorten verplichtingen die aan de begiftigde kunnen worden opgelegd, laat zich bezwaarlijk in algemene bewoordingen vastleggen; zij kan dan ook beter geval voor geval aan de rechter ter beoordeling worden gelaten.

9. Naar de omschrijving van lid 1 moet voorts de overeenkomst ertoe strekken dat de schenker de begiftigde ten koste van eigen vermogen verrijkt. Ook naar geldend recht wordt over het algemeen aanvaard dat de schenker de bedoeling moet hebben de begiftigde te bevoordelen, al verschilt men van mening over de mate waarin deze bedoeling tot uitdrukking moet zijn gekomen. Zou men op dit punt geen enkele eis stellen, dan zou bij iedere verrijking om niet van de een ten koste van het vermogen van de ander van een schenking gesproken moeten worden, hetgeen niet met de realiteit zou overeenstemmen. Het is immers niet in die mate normaal dat iemand zijn vermogen ten voordele van een ander wil verarmen, dat het recht de aanwezigheid van die rechtsgrond stilzwijgend bij iedere verrijking om niet zou mogen aannemen. Ook de enkele omstandigheid dat degene die een ander om niet bevoordeelt, zich daarvan bewust is, levert niet altijd voldoende grond op voor het aannemen van een schenking. Dit zou immers betekenen dat geen terugvordering wegens onverschuldigde betaling mogelijk zou zijn, wanneer de nietigheid van een verbintenis bekend zou zijn aan degene die voldoet.
10. Anderzijds hoeft men niet zo ver te gaan dat men voor schenking eist dat degene die zich verarmt, dit doet met het oogmerk de ander te bevoordelen. Door de overeenkomst hiervan afhankelijk te maken zou men zich verder begeven in de drijfveren van wat iemand tot bevoordeling van een ander beweegt, dan met het oog op de rechtszekerheid doelmatig en juist geacht moet worden. Voor het onderhavige artikel is de formulering gekozen, dat de overeenkomst de strekking moet hebben dat de schenker ten koste van eigen vermogen de begiftigde verrijkt. Dit vereiste houdt in dat de vermogensverschuiving enerzijds wordt aangeboden, anderzijds wordt aanvaard als een verrijking van de een ten koste van het vermogen van de ander. Aan de hand hiervan zal de rechter in twijfelgevallen kunnen beoordelen of de tussen partijen tot stand gekomen overeenkomst rechtstreekse of analoge toepassing van de schenkingsbepalingen rechtvaardigt.
11. Het vereiste dat de overeenkomst ertoe strekt dat de schenker de begiftigde ten koste van eigen vermogen verrijkt, houdt tevens in dat betaling van een schuld niet als schenking kan worden aangemerkt. Onder schuld dient in dit verband uiteraard te worden verstaan een andere schuld dan die welke uit de schenkingsbelofte zelf voortvloeit. Ook de voldoening aan een natuurlijke verbintenis kan niet als schenking worden beschouwd, omdat degene die betaalt ook daardoor van een rechtsplicht bevrijd wordt, Vergelijk artikel 6:5.

12. Nakoming van een loutere fatsoensplicht echter zal voor wat de in deze titel bepaalde rechtsgevolgen aangaat wel degelijk schenking zijn, mits de wil van de schenker en die van de begiftigde gericht zijn op een verrijking zonder daartoe bestaande rechtsplicht (remuneratoire schenking). Heeft daarentegen iemand een ander om niet verrijkt zonder dat een schuld bestond maar ook zonder dat zijn wil en die van de verrijkte op die verrijking gericht waren, dan zal hetgeen gepresteerd is over het algemeen als onverschuldigd betaald teruggevorderd kunnen worden. Hieronder is begrepen het geval van voldoen aan een vermeende verplichting.
13. Het vereiste van onherroepelijkheid wordt niet gesteld. Dat is met name van belang voor de schenking van een periodieke uitkering tot wederopzegging, die beschouwd moet worden als een schenking onder de ontbindende voorwaarde van opzegging.
14. Over het algemeen geldt het stelsel dat een op verrijking van een ander gerichte rechtshandeling door deze moet worden aanvaard om het beoogde resultaat tot stand te brengen. Aan de andere kant komt het zelden voor dat mensen of rechtspersonen van schenkingen niet gediend zijn. In lid 2 van het onderhavige artikel is derhalve eenzelfde, de rechtszekerheid bevorderende, regel over de aanvaarding van het aanbod tot schenking opgenomen als ook voorkomt in artikel 6:5 lid 2, artikel 6:160 lid 2 en artikel 6:253 lid 4.
15. De bepaling van artikel 175 lid 2, geldt ook wanneer het schenkingsaanbod aan twee of meer bepaalde personen wordt gedaan. Zij geldt echter alleen als het aanbod tot een of meer bepaaldelijk aangeduide persoon of personen is gericht. Is een aanbod bij wijze van openbare bekendmaking gericht tot een door min of meer ruime kenmerken omschreven maar overigens onbepaalde groep van personen, bijvoorbeeld in de vorm van een uitdeling of een uitloving, dan kan de aanvaarding slechts geschieden door een tot de aanbieder gerichte verklaring. Heeft immers bij een zodanig aanbod de schenker niet een bepaalde termijn voor de aanvaarding gesteld, dan is hij in beginsel gerechtigd zijn aanbod te herroepen voor zover dit niet is aanvaard; het moet dan niet mogelijk zijn dat hij een herroeping doorkruist ziet doordat een gegadigde zich alsnog beroept op het in artikel 175 lid 2 bepaalde.
16. Is het aanbod gericht tot een of meer bepaalde personen en vraagt, of vragen, deze(n) beraad, dan is er zolang dit beraad duurt geen sprake van aannemen noch van afwijzen.

Artikelen 175a en 176

1. In het geldende wetboek is de geldigheid van schenkingsovereenkomsten gebonden aan het vormvereiste van een notariële akte. Deze is zowel voor het aanbod als voor de aanvaarding van een schenking voorgeschreven. Dat een schenking om geldig te zijn formeel moet worden aanvaard, wordt echter tegenwoordig vrijwel eenstemmig verworpen. Ook voor het aanbod tot schenking reikt de eis van een notariële akte echter verder dan met het oog op bescherming van de schenker tegen overijling en met het oog op de rechtszekerheid geboden is. Op het gemis van de akte wordt in de praktijk herhaaldelijk een beroep gedaan om te ontkomen aan de gevolgen van volkomen gerechtvaardigde, geenszins overijlde en bewijsbare beloften tot schenking.
2. De onbevredigende uitkomsten hiervan hebben dan ook geleid tot een communis opinio, die zich met betrekking tot het aanbod tot schenking in beginsel tegen handhaving van de eis van een notariële akte heeft uitgesproken. Voor afschaffing van de akte wordt onder meer aangevoerd dat het motief van bescherming tegen overijling niet van

doorslaggevende betekenis kan zijn nu in de praktijk zoveel schenkingen zonder voorafgaande belofte metterdaad geschieden. Bovendien zou deze bescherming dan niet alleen bij schenking nodig zijn, maar ook bij andere overeenkomsten om niet die onberaden kunnen worden aangegaan. Het ontwerp volgt deze communis opinio door van schenking, voor zover die niet ter zake van het overlijden van de schenker plaatsvindt, in beginsel een vormvrije overeenkomst te maken.

3. Er is echter, gezien de maatschappelijke verhoudingen in Suriname, reden om ten aanzien van registergoederen het vormvereiste te handhaven. Artikel 175a handhaaft daarom ten aanzien van registergoederen de eis van notariële akte. Zoals ook in het huidige recht, geldt het vormvereiste alleen de formele schenking (zie de uitzondering in artikel 186 lid 1). Zie voorts artikel 177 ten aanzien van schenking terzake des doods.
4. Tegen het vervallen van het vormvereiste voor het overige is wel enig tegengewicht wenselijk. Daarin voorziet het onderhavige artikel 176. De diepere grond van het verlangen om voor de geldigheid of de bewijsbaarheid van schenkingsovereenkomsten enigerlei beperkende voorwaarde te stellen is hierin gelegen dat de schenking in zoverre van het normale type der in het dagelijks leven verrichte rechtshandelingen afwijkt, dat zij een rechtshandeling om niet is, een rechtshandeling derhalve die haar auteur – althans in stoffelijke zin – per definitie benadeelt. Het is begrijpelijk dat het recht de waarborg wil scheppen dat de schenking werkelijk door de schenker wordt gewild; het is de taak van de rechtsorde de schenker zo nodig te beschermen tegen zichzelf – eigen onnadenkendheid of overijling – alsmede tegen ongeoorloofde beïnvloeding van buitenaf.
5. In het nieuwe Burgerlijk Wetboek is geen bijzondere materiële regel nodig om deze bescherming te verwezenlijken, daar hierin reeds wordt voorzien door de regeling van artikel 3:44 lid 4, inzake misbruik van omstandigheden, het zogenaamde 'vierde wilsgebrek'. De voormelde overijling en ongeoorloofde beïnvloeding door derden zullen zo nodig zonder moeite onder de in artikel 3:44 lid 4, genoemde bijzondere omstandigheden als 'afhankelijkheid', 'lichtzinnigheid' of 'onervarenheid' kunnen worden gebracht, waarbij bovendien te bedenken is dat de opsomming van de bijzondere omstandigheden in artikel 3:44 lid 4, een enuntiatieve is.
6. In dit verband is uiteraard van groot praktisch belang de vraag wie een eventueel gesteld misbruik van omstandigheden in rechte zal moeten bewijzen. Naar geldend recht mag worden aangenomen dat deze bewijslast in beginsel op de schenker rust; men zie artikel 129 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. In beginsel: 'uit enige bijzondere rechtsregel of uit de eisen van redelijkheid en billijkheid' kan een andere verdeling van de bewijslast voortvloeien. Het komt gewenst voor ter versterking van de positie van de schenker in de onderhavige materie een bijzondere rechtsregel op te nemen, die bij een beroep zijnerzijds op vernietigbaarheid wegens misbruik van omstandigheden de bewijslast van het tegendeel in beginsel op de begiftigde legt.
7. Anders dan in artikel 7:176 Ned.BW wordt, mede in verband met het voorgestelde artikel 4:43 lid 1 geen uitzondering gemaakt voor het geval dat van de schenking een notariële akte is opgemaakt. Wel zal die omstandigheid de bewijsleveringslast van de begiftigde vergemakkelijken, aangezien een onpartijdige buitenstaander getuige van de rechtshandeling is geweest.
8. Een uitzondering is opgenomen voor het geval de in de hoofdregel vervatte verdeling van de bewijslast in de gegeven omstandigheden in strijd met de eisen van redelijkheid en

billijkheid zou zijn. Van dit laatste zal de rechter dan wel uitdrukkelijk verantwoording moeten afleggen, ervan uitgaande dat feiten zijn gesteld die deze afwijking van de hoofdregel rechtvaardigen. Men denke bijvoorbeeld aan het geval dat alleen de schenker over het bewijsmateriaal beschikt of dat zijn betoog zo onwaarschijnlijk is dat voorlopige aanvaarding ervan de wederpartij in een onredelijke bewijspositie zou brengen. Voor de formulering van de uitzonderingsbepaling vergelijke men de eerder geciteerde formulering van artikel 129 Rv alsmede artikel 6:2 lid 2 en artikel 6:248 lid 2.

Artikel 177

1. Dit artikel betreft de schenking ter zake des doods (donatio mortis causa). Iemand kan plausibele redenen hebben zich tijdens zijn leven jegens een ander te verbinden tot een prestatie om niet bij het overlijden van de schenker om daardoor aan de bevoordeelde zekerheid te verschaffen dat hij op dat ogenblik over een bepaalde geldsom of een bepaald goed zal kunnen beschikken. Men denke aan het geval waarin de schenker de kredietwaardigheid van een van zijn erfgenamen op deze wijze wil versterken, of aan dat waarin hij iemand die hem verzorgt, wil belonen voor bepaalde opofferingen die deze laatste zich getroost, zonder dat in het laatste geval van een overeenkomst onder bezwarende titel of van voldoening van een natuurlijke verbintenis kan worden gesproken. Ook kan een schenking die ertoe strekt dat nakoming bij het overlijden van de schenker plaats vindt, deel uitmaken van een overeenkomst over de gevolgen van een toekomstige echtscheiding.
2. Lid 1 houdt in dat het artikel alleen betrekking heeft op schenkingen die de strekking hebben dat de uitvoering daarvan eerst na het overlijden van de schenker zal kunnen worden gevorderd. Het begint met het woord 'Voor zover' met het oog op de mogelijkheid dat één schenkingsovereenkomst behalve tot eerst na het overlijden van de schenker te vorderen prestaties, ook verplicht tot bij diens leven te verrichten en vorderbare prestaties waarvoor het artikel niet geldt. Onder de omschrijving van lid 1 vallen schenkingsovereenkomsten die een tot na schenkers dood opschortende termijn bevatten evenals die onder de opschortende voorwaarde dat de begiftigde de schenker overleeft. Het verschil is dat alleen in het eerste geval erfgenamen van de begiftigde in diens plaats opkomen wanneer de begiftigde vóór de schenker is overleden.
3. Schenkingen onder de ontbindende voorwaarde dat de schenker de begiftigde overleeft of schenkingen waarbij de schenker zich herroeping of beschikking heeft voorbehouden (zogenaamde 'droit de retour') zijn daarentegen geen schenkingen in de zin van lid 1, wanneer niet tevens de uitvoering is uitgesteld tot na het overlijden van de schenker. Doet zich twijfel voor of de nakoming door de overeenkomst inderdaad wordt uitgesteld tot na het overlijden van de schenker, dan zal uit de omstandigheden moeten worden afgeleid welke bedoeling deze had.
4. In artikel 177 is evenals bij uiterste wilsbeschikkingen (artikel 4:42 lid 3) voorgeschreven dat de schenking door de schenker persoonlijk moet zijn gedaan: een schenking bij dode krachtens algemene of bijzondere volmacht vervalt derhalve met het overlijden van de schenker.
5. Als de belangrijkste beperking die in het onderhavige artikel 177 aan schenkingen bij dode is gesteld geldt die van notariële tussenkomst (en ten aanzien van goederen waarover ook bij codicil kan worden beschikt: de aanwezigheid van een onderhandse

akte). Het ontbreken van een notariële akte heeft overigens pas gevolgen bij het overlijden van de schenker: tot dat moment zal een schenking met de hierbedoelde strekking ook zonder notariële akte geldig zijn en (vervroegd) kunnen worden uitgevoerd. Opmerking verdient dat het voorschrift van de notariële akte mede betrekking heeft op de aanvaarding: na het overlijden van de schenker vervalt de schenking wanneer niet de hele schenkingsovereenkomst, en dus niet slechts het aanbod, notarieel is vastgelegd.

6. Lid 2 bepaalt dat als een bevoegdheid tot herroeping van een tot stand gekomen en van kracht zijnde, in lid 1 omschreven schenking is bedongen – een beding dat naar inhoud of strekking ook kan insluiten dat na schenkers dood zijn erfgenamen nog tot herroeping kunnen overgaan – deze herroeping niet alleen kan geschieden bij een tot de begiftigde gerichte verklaring, maar eveneens bij een uiterste wilsbeschikking van de schenker zonder mededeling aan de begiftigde. Deze laatste faciliteit is opgenomen, in het bijzonder met het oog op het geval dat de schenker besluit van het herroepingsbeding gebruik te maken omdat hij alsnog tot de overtuiging is gekomen dat de schenking jegens zijn erfgenamen, jegens zijn overige schuldeisers of jegens andere bij zijn nalatenschap belanghebbenden niet verantwoord is, maar is niet beperkt tot het geval dat dit de beweegreden is voor zijn besluit tot toepassing van de bedongen herroepingsbevoegdheid.

Artikel 178

1. Het is gewenst, al ware het slechts om ontduikingen te voorkomen, de verbodsregels van artikel 4:59, die aan sommige verzorgers verbieden voordeel te trekken uit uiterste wilsbeschikkingen, ook bij schenkingen op te nemen.
2. Door het van overeenkomstige toepassing verklaren van artikel 4:62, leden 2 en 3, is een schenking ten behoeve van een tussenbeidekomende persoon (in elk geval: vader, moeder, afstammeling enz.) op gelijke wijze vernietigbaar als een schenking aan de uitgesloten persoon zelf.
3. Ingevolge artikel 3:52 lid 1 onderdeel d, vangt de termijn van drie jaar voor de vernietiging van een schenking op de voet van artikel 178, leden 2 en 3, aan op het tijdstip dat de vernietigingsmogelijkheid aan de schenker ten dienste is komen te staan. In lid 4 wordt het aanvangstijdstip van deze verjaringstermijn concreet gesteld op het tijdstip dat de ziekte of het verblijf, bedoeld in de leden 1 en 2, is geëindigd. Pas vanaf dat tijdstip doet zich immers de omstandigheid niet meer voor waarvan de wetgever een onjuiste beïnvloeding van de schenker vreest.
4. In lid 5 wordt een aanvullende regeling gegeven voor de vernietiging van giften aan verzorgers na het overlijden van de schenker. Hierdoor kunnen ook andere benadeelden dan de erfgenamen tot vernietiging overgaan, zoals een legataris wiens legaat ten gevolge van de schenking aan een verzorger niet of niet ten volle uit de nalatenschap kan worden voldaan.
5. Vernietiging op de voet van lid 5 heeft relatieve werking, evenals dit het geval is met een vernietiging op de voet van artikel 4:62 lid 1.
6. In de derde volzin van lid 5 is een dubbele verjaringstermijn geformuleerd, waardoor de begiftigde na het overlijden van de schenker niet langer met een mogelijkheid van vernietiging rekening hoeft te houden dan wanneer de schenker in leven was gebleven.

Artikel 179

1. Dit artikel betreft het geval waarin het aanbod tot schenking ten tijde van het overlijden van de aanbieder nog kan worden herroepen. Weliswaar zouden erfgenamen die het herroepelijke aanbod kennen, dit rechtens ook nog kunnen herroepen op het ogenblik waarop zij de erflater in zijn vermogensrechtelijke positie opvolgen, maar de praktijk leert dat zo'n herroeping veelal bij gebreke van wetenschap achterwege blijft, terwijl zij later niet meer kan geschieden.
2. De in lid 1 opgenomen afwijking van artikel 6:222 geldt slechts voor dit bijzondere herroepelijke aanbod; voor het overige blijft deze bepaling op schenkingsaanbiedingen toepasselijk. Dit laatste is onder meer het geval wanneer, zoals in de slotwoorden van de eerste volzin van het voorgestelde artikel is voorzien, uit een overeenkomt of uit de tekst of de strekking van het aanbod moet worden afgeleid dat dit laatste ondanks herroepelijkheid tot het overlijden van de aanbieder niettemin nadien in stand blijft.
3. Is het aanbod dat bij het overlijden van de aanbieder komt te vervallen, bij wijze van uitloving voor een bepaalde tijd gedaan (vergelijk artikel 6:220), dan behoort het eveneens te vervallen indien de aanbieder binnen die termijn overlijdt en er gewichtige redenen tot herroeping bestaan; men zie lid 2. Als zodanig kan in een gegeven gevel juist ook de dood van de aanbieder in aanmerking komen ter rechtvaardiging van het verval. In dat geval dient de rechter tevens de bevoegdheid van artikel 6:220 lid 2 te bezitten om aan iemand die op grond van de uitloving met de voorbereiding van een gevraagde prestatie is begonnen, een billijke schadeloosstelling toe te kennen.

Artikel 180

Deze bepaling impliceert een algemene erkenning van de mogelijkheid van schenkingen over de hand, dat wil zeggen een schenking onder ontbindende voorwaarde met daaraan verbonden een verkrijging onder opschortende voorwaarde. Enkele bepalingen betreffende voorwaardelijke makingen zijn van overeenkomstige toepassing verklaard. Zo zal ingevolge artikel 4:138 lid 2, de verhouding tussen de begiftigde (de bezwaarde) en degene die het goed na hem zal verkrijgen (de verwachter) beheerst worden door de voorschriften van titel 8 van Boek 3 inzake vruchtgebruik.

Artikel 181

In dit artikel wordt, evenals in het erfrecht (artikel 4:56 lid 1), de eis van bestaan ten tijde van het overlijden van de aanbieder gesteld. Op deze eis dient dan, evenals in artikel 4:56 uitzonderingen te worden gemaakt voor geoorloofde schenkingen over de hand. Hoewel deze in de praktijk weinig voorkomen, dienen zij op overeenkomstige wijze als in dat artikel geregeld te worden om te voorkomen dat de gestelde regels voor makingen over de hand door schenkingen ontdoken zouden worden.

Artikel 182

Mits het aanbod tot schenking in een akte is neergelegd kan het geschonkene onder bewind worden gesteld. Een notariële akte is niet vereist, ook niet als het bewind betrekking heeft op een geschonken registergoed. Ook reeds het vorderingsrecht tot de toegezegde prestatie dat uit de schenkingsovereenkomst voortvloeit staat onder het bewind. Artikel 182 verwijst voor

de rechtsgevolgen van het bewind naar de regeling van het testamentair bewind, met enkele modificaties. Artikel 187 lid 1 sluit overigens de mogelijkheid van bewind uit in het geval van een gift waarbij de begiftigde gehouden is een tegenprestatie te verrichten.

Artikel 183

1. Dit artikel regelt de aansprakelijkheid van de schenker voor juridische of feitelijke gebreken in het geschonken goed. Schenking is een bevoordeling van de begiftigde; men kan derhalve aanvoeren dat deze, indien het geschonken goed hem door uitwinning of gebrek weer ontvalt, er niet slechter aan toe is dan vóór de schenking. De begiftigde kan echter tengevolge van verborgen gebreken van het geschonken goed schade lijden in zijn overige vermogen. Men denke aan het geval dat tengevolge van een gebrek van de geschonken auto een derde schade lijdt waarvoor de begiftigde aansprakelijk is, of aan het geval dat een geschonken dier aan een besmettelijke ziekte lijdt waardoor andere dieren van de begiftigde of van derden worden aangetast, of aan het geval dat een geschonken vat lekt en schade veroorzaakt aan andere goederen van de begiftigde of van derden. Het is billijk dat de schenker voor dergelijke schade van de begiftigde aansprakelijk is als zich de situatie voordoet die in lid 1 wordt beschreven: als de schenker de gebreken niet heeft opgegeven hoewel hij ze kende, terwijl de begiftigde de gebreken bij de aflevering van de geschonken zaak niet had kunnen ontdekken.
2. De beperking dat de aansprakelijkheid zich niet uitstrekt tot schade geleden ten aanzien van het geschonken goed zelf, is in lid 2 vastgesteld. Deze beperking wordt opgeheven in het geval van bedrog, waaronder hier in het bijzonder is te verstaan een opzettelijke verzwijging waar spreken plicht was; men zie artikel 3:44 lid 3.

Artikel 184

1. Dit artikel en het volgende artikel 185 regelen de vernietiging van schenkingen op grond van bepaalde gedragingen van de begiftigde. Hoewel van oudsher gesproken werd van herroeping van schenkingen, is dit geen juiste benaming: van eigenlijke herroeping is geen sprake, maar de schenker heeft het recht de overeenkomst in de in artikel 184 lid 1, genoemde gevallen te vernietigen. Ingevolge de regeling van de artikelen 3:49 en 3:50 kan dit in beginsel geschieden door een verklaring van de schenker.
2. De bepaling in onderdeel a van lid (een schenking is vernietigbaar indien de begiftigde in verzuim is de hem bij de schenking opgelegde verplichtingen na te komen) is beperkt tot gevallen waarin noch de schenker noch een derde begunstigde nakoming van de verplichting kan vorderen. Indien de schenker nakoming van de verplichting kan vorderen, zal hij in geval van niet-nakoming de overeenkomst kunnen ontbinden krachtens artikel 6:265, daar de overeenkomst alsdan hetzij een wederkerige overeenkomst is, hetzij een andere rechtsbetrekking die strekt tot het wederzijds verrichten van prestaties als bedoeld in artikel 6:261 lid 2. Aan een vernietigbaarheid, met haar van de ontbinding afwijkende rechtsgevolgen, bestaat daarnaast geen behoefte. Indien een derde nakoming van de verplichting kan vorderen (artikel 6:253), kan de schenker in beginsel niet meer alleen ontbinden; men zie artikel 6:279 lid 3). Een vernietigbaarheid krachtens het onderhavige artikel zou zich daarmee slecht verdragen.
3. Onderdeel b betreft de vernietiging van schenkingen wegens omstandigheden die gelijkenis vertonen met de erfrechtelijke onwaardigheid van artikel 4:3 lid 1, onderdelen

a en b. In het onderhavige onderdeel b wordt slechts het plegen van een misdrijf genoemd, terwijl in lid 2 de overige strafrechtelijk relevante gedragingen zijn opgesomd die de schenking vernietigbaar maken. Behalve medeplichtigheid aan een misdrijf leveren ook andere deelnemingsvormen (doen plegen, medeplegen en uitlokken van een misdrijf) een grond op voor vernietiging.

4. Voor vernietigbaarheid van schenkingen wegens een door de begiftigde gepleegd misdrijf is geen strafrechtelijke veroordeling vereist, zoals in artikel 4:3. Van de schenker kan niet gevergd worden dat de schenking in stand moet blijven zolang geen strafrechtelijke veroordeling heeft plaatsgevonden.
5. Evenmin wordt geëist dat het misdrijf bedreigd wordt met een vrijheidsstraf van ten minste vier jaar, zoals in artikel 4:3. Ook bij minder ernstige misdrijven kan in beginsel van de schenker niet gevergd worden dat hij de schenking in stand dient te laten, behoudens de mogelijkheid voor de begiftigde om zich tegen de vernietiging in rechte te verweren met een beroep op de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid.
6. Tenslotte geldt ook vernietigbaarheid in geval van een misdrijf tegen de naaste betrekkingen van de erflater. Ook hier geldt dat bij een dergelijk misdrijf instandhouding van de schenking veelal niet van de schenker gevergd kan worden. Onder naaste betrekkingen vallen te begrijpen de echtgenoot of andere levensgezel van de schenker, alsmede (andere) personen tot wie de schenker in een verhouding staat die te beschouwen valt als 'family life' in de zin van de mensenrechtenverdragen. Het verdient uit oogpunt van rechtszekerheid geen aanbeveling de kring van naaste betrekkingen ruimer op te vatten. Overigens valt niet geheel uit te sluiten dat in uitzonderlijke omstandigheden ook daarbuiten vernietiging van een schenking zou kunnen plaatsvinden wegens een misdrijf tegen een persoon in de omgeving van de erflater. Dat zou zich kunnen voordoen wanneer aanvaarding van het verweer dat deze persoon niet als 'naaste betrekking' valt te beschouwen, in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn (artikel 6:2 lid 2).
7. Voor de toepassing van onderdeel c maakt het geen verschil of de onderhoudsverplichting van de begiftigde voortvloeit uit de wet of uit een overeenkomst.

Artikel 185

Dit artikel bevat een bepaling omtrent de verjaring van de bevoegdheid om in rechte beroep te doen op de vernietigbaarheid van de schenking in de in artikel 184 genoemde gevallen. De bepaling van lid 2 geldt alleen bij de dood van de schenker; de dood van de begiftigde laat de bevoegdheid van de schenker om de overeenkomst te vernietigen onaangetast.

Artikel 186

1. De verruimingen die de omschrijving van schenking in artikel 175 ten opzichte van het huidige BW heeft ondergaan, sluiten niet uit dat iemand een ander ook op andere wijze kan verrijken ten koste van eigen vermogen dan door middel van de daar omschreven overeenkomst om niet. Men denke in de eerste plaats aan handelingen die zich buiten de begiftigde om voltrekken zoals afstand van een beperkt recht ten voordele van een andere beperkt gerechtigde van lagere rang op hetzelfde goed, of betaling van andermans schuld, zonder dat dit met de andere beperkt gerechtigde, onderscheidenlijk met de debiteur overeengekomen is, voorts aan feitelijke handelingen zoals het bouwen van een huis met

eigen bouwmateriaal op andermans grond en het ten koste van eigen vermogen bouwrijp maken van andermans terrein.

2. Daarnaast dient in dit verband genoemd te worden overeenkomsten waarin een beding ten behoeve van een derde is opgenomen. Tussen degene die bedingt en de derde behoeft daarbij geen overeenkomst van schenking te worden gesloten, terwijl de overeenkomst tussen de bedinger en de belover op zichzelf ook niet een overeenkomst van schenking in de zin van artikel 175 is.
3. Ook valt te denken aan het zogenaamde 'negotium mixtum cum donatione', waarvan hierboven in de toelichting op artikel 175 werd opgemerkt dat daarbij de overeenkomst in haar geheel niet voldoet aan de vereisten van artikel 175, terwijl daarbij toch van verrijking van een ander ten koste van eigen vermogen sprake is.
4. Ten aanzien van deze uiteenlopende gevallen verleent het onderhavige artikel aan de rechter de bevoegdheid de bepalingen van deze titel overeenkomstig toe te passen voor zover de strekking van de betrokken bepaling in verband met de aard van de handeling zich daartegen niet verzet. Hierdoor wordt voorkomen dat de voor schenkingen geschreven regels worden ontdoken in de vorm van zogenaamde materiële schenkingen. Het artikel vat deze bevoordelingshandelingen samen onder de benaming 'gift', een term die ook elders voor bevoordelingen in het algemeen wordt gebruikt (vergelijk artikel 1:88 lid 1 onderdeel b, afdeling 4 van titel 5 van Boek 4 en artikel 6:5 lid 1). Het vormvereiste van artikel 175a is echter uitgezonderd; ook in het huidige recht geldt het vormvereiste enkel voor de formele schenking.
5. De in lid 2 van het onderhavige artikel gegeven omschrijving van gift sluit zoveel mogelijk aan bij die van schenking in artikel 175. Het verschil bestaat voornamelijk hierin, dat het begrip 'gift' ruimer is dan 'schenking' en ook andere handelingen dan een overeenkomst om niet omvat.
6. De tweede volzin van lid gaat uit van de gedachte dat de begunstiging als zodanig nog geen gift oplevert. Een handeling dient, om als gift te kunnen worden gekwalificeerd en de daaraan verbonden rechtsgevolgen te verkrijgen, niet slechts de strekking van verrijking te hebben, doch dient mede te zijn uitgevoerd, of te hebben geleid tot een mogelijkheid voor de begunstigde om aanspraak te maken op de met de gift gemoeide prestatie. Aanspraak kunnen maken omvat zowel het vorderingsrecht met betrekking tot de prestatie als het – door aanvaarding van een derdenbeding – kunnen verwerven van zodanig vorderingsrecht.
7. De tweede volzin bewerkstelligt derhalve tevens dat in geval van een derdenbeding ook de aanwijzing van de derde een gift vormt, wanneer de begunstigde door aanvaarding van het beding zou worden verrijkt. Daarbij kan de aanvaarding van het derdenbeding besloten liggen in het aanspraak maken op de prestatie. Omgekeerd zal een aanwijzing als rechthebbende niet reeds vernietigbaar zijn, voordat zij door de begunstigde kan worden aanvaard.
8. Bij levensverzekeringen is het gebruikelijk dat een derde die is aangewezen als begunstigde, de aanwijzing tijdens het leven van de verzekeringnemer niet kan aanvaarden zonder diens toestemming. Zolang de verzekeringnemer alle touwtjes nog in handen houdt, strekt de aanwijzing van de begunstigde nog niet tot diens verrijking. Zodra echter de begunstigde tot aanvaarding kan overgaan, verkrijgt de aanwijzing alsnog de bedoelde strekking.

9. De gelijkstelling met een gift van een tot verrijking strekkende aanwijzing bij een derdenbeding is mede van betekenis voor de toepassing van de erfrechtelijke regels omtrent vermindering, terugvordering en verhaal. Ook hier geldt dat de aanwijzing blootstaat aan erfrechtelijke consequenties, zodra aanvaarding mogelijk is. Dat een aanwijzing ondanks overlijden van de bedinger niet aanvaard kan worden, zal zich overigens slechts zelden voordoen. Mocht de begunstigde willen ontkomen aan de erfrechtelijke gevolgen van de aanwijzing, dan heeft hij de mogelijkheid de aanwijzing af te wijzen (artikel 6:253 lid 4).

Artikel 187

1. Artikel 186 verklaart de bepalingen van deze titel van overeenkomstige toepassing op andere giften dan schenkingen, voor zover de strekking van de betrokken bepalingen in verband met de aard van de handeling zich daartegen niet verzet. Tot de giften, niet zijnde schenkingen, behoort onder meer behoort het zogenaamde 'negotium mixtum cum donatione' (zie de toelichting bij artikel 175 en bij artikel 186); men denke aan een verkoop tegen een koopprijs die aanzienlijk onder de waarde van de zaak ligt of aan een schenking onder een 'last' die het karakter van een tegenprestatie heeft. Zo kan de verkoop van een bedrijf, met name aan een familielid, soms gedeeltelijk als een gift worden beschouwd, indien zij ver beneden de verkeerswaarde geschiedt. In het bijzonder in de landbouw wordt zo'n transactie niet als zodanig beschouwd, indien een rendabele exploitatie van dat bedrijf een hogere prijs niet toelaat, en tevens een beding is opgenomen dat het voordeel bij latere doorverkoop binnen een zekere termijn mede doet toekomen aan anderen die de verkoper even na staan in de familieverhouding. Van deze en soortgelijke omstandigheden zal het vaak afhangen, of van een 'negotium mixtum' sprake is. Verwant met het 'negotium mixtum' is de prestatie die ten dele als voldoening aan een natuurlijke verbintenis moet worden aangemerkt, doch die in haar totaal de perken daarvan te buiten gaat. Ook een zodanige prestatie behoeft enige nadere aandacht van de wetgever.
2. Voor deze belangrijke groepen van giften nu geeft het onderhavige artikel 187 enige nadere regels. Lid 1 stelt voorop dat ook op de 'negotia mixta' de bepalingen van titel 7.3 in beginsel van toepassing zijn, doch zondert daarvan artikel 182 ter zake van onderbewindstelling uit. Bewind over een onverdeeld gedeelte van het geschonkene, overeenkomend met de bevoordeling komt hier niet in aanmerking; afgezien van dogmatische en praktische bezwaren zou zo'n bewind niet met de bedoeling van de schenker overeenstemmen. De mogelijkheid van bewind over de gehele prestatie is ongewenst, omdat verschillende bepalingen inzake de rechtsgevolgen van het bij uiterste wil of schenking ingestelde bewind daarop slecht zouden passen; men denke bijvoorbeeld aan artikel 4:154, waarvan de verhaalsregeling is gebaseerd op de veronderstelling dat van een loutere bevoordeling sprake is.
3. Een andere moeilijkheid doet zich bij deze categorie van giften voor waar het de toepassing van artikel 177 betreft. Dit eist voor de geldigheid van de schenking die bestemd is om pas na het overlijden van de schenker te worden uitgevoerd, een bevestigingsverklaring in de vorm waarin een legaat van de prestatie kan worden gemaakt. De strekking van deze bepaling – te weten bescherming van de overige schuldeisers van de erflaters en van de somgerechtigden tegen bevoordelingen die voor

de erflater tijdens zijn leven geen vermogensoffer vormen – brengt mee dat zij ook voor de onderhavige bevoordelingen moet gelden; het mag in beginsel geen verschil uitmaken of de erflater de bevoordeling op de voormelde wijze verricht of haar inkleedt als een legaat tegen inbreng van een bedrag dat onder de waarde van de zaak ligt. Dit maakt evenwel een aanvullende bepaling gewenst voor het geval de bevestigingsverklaring achterwege blijft, hetgeen in beginsel tot nietigheid van de gehele rechtshandeling zou leiden. Om deze te vergaande consequentie van de overeenkomstige toepasselijkheid van artikel 177 te vermijden, bevat lid 2 een regeling die is geïnspireerd door de artikelen 3:54 en 6:230. Daartoe wordt allereerst de gift in het voormelde geval in afwijking van artikel 3:39 niet nietig, doch vernietigbaar verklaard. Vervolgens is bepaald dat de begiftigde alsdan de vernietiging kan voorkomen door tijdig het verschil tussen de waarde en de van hem bedongen prestatie op te leggen, en voorts kan de rechter in plaats van de vernietiging uit te spreken, de gevolgen van de rechtshandeling wijzigen.

4. Lid 3 bevat een soortgelijke oplossing voor het geval de gift vernietigbaar is op grond van artikel 178. Artikel 4:62 lid 4, bevat dezelfde regel voor legaten in verband waarmee de legataris gehouden is een tegenprestatie te verrichten, de zogenaamde legaten tegen inbreng.
5. Lid 4 breidt de toepasselijkheid van de leden 1 tot en met 3 op handelingen uit die ten dele als gift, ten dele als nakoming van een natuurlijke verbintenis zijn te beschouwen. De toepassing is een overeenkomstige, onder meer omdat de begiftigde hier vaak geen tegenprestatie zal hebben verricht; alsdan is bij toepassing van lid 2 tweede volzin, niet van een aanvullende prestatie sprake. Dit doet echter niet af aan de mogelijkheid om de aan de vorige leden ten grondslag liggende gedachten ook op de onderhavige groep van giften toe te passen.

Artikel 188

1. Hierin wordt – in het belang van de rechtszekerheid – bepaald dat de aanwijzing als begunstigde van een sommenverzekering als gift moet worden aangemerkt, tenzij deze strekt tot nakoming van een verbintenis anders dan die uit schenking. Sommenverzekering zijn geenszins altijd als een gift te beschouwen: talloze sommenverzekeringen strekken tot voldoening aan een natuurlijke verbintenis, en ook zijn er, welke voldoening aan een in rechte afdwingbare verbintenis betekenen, zoals een pensioen- of alimentatieverbintenis en de nakoming van bedingen in kredietverlening. Verzekeringen van deze strekking worden door titel 7.3 niet geraakt.
2. De gift bij sommenverzekering schuilt in de begunstiging als zodanig. Deze begunstiging is de handeling die ertoe strekt een ander ten koste van eigen vermogen te verrijken. De verzekering betekent een vermogenswaarde waarover de verzekeringnemer door aanwijzing van een begunstigde, door afkoop of door belening kan beschikken. Door een ander dan zichzelf als begunstigde aan te wijzen, reserveert de verzekeringnemer, zij het wellicht herroepelijk, die vermogenswaarde voor een ander. Daarbij doet niet terzake, of de begunstiging primair of subsidiair, herroepelijk of onherroepelijk is: volgens de omschrijving van artikel 186 komt het er immers op aan of de handeling waarin de gift bestaat, strekt tot verrijking. Aan deze strekking doet evenmin af, dat allerlei voorwaarden moeten zijn vervuld, eer de verzekering tot uitkering komt. Zo zal premiebetaling in het algemeen de vervulling van zo'n noodzakelijke voorwaarde zijn. De

uitkering zelf is geen gift, omdat zij een handeling is die ten laste van de verzekeraar komt.

3. De strekking van lid 1 is verder om de geldigheid van een begunstiging bij sommenverzekering te onttrekken aan de artikelen 177, 179, 181, 182 en 187. Zo pleegt zulk een begunstiging nu eenmaal niet te geschieden met een bevestiging bij notariële akte, de vorm die artikel 177 voor overige giften bij dode verlangt. Sommenverzekering is een in de maatschappij erkend instituut, dat zijn eigen regels heeft. Er bestaat geen goede reden toe om de rechtszekerheid daarvan op het spel te zetten door het stellen van formele vereisten die voor verkapte legaten wel wenselijk zijn.
4. In lid 2 wordt wat betreft de waarde van de gift als maatstaf onverkort gekozen voor de waarde van de uitkering. Wanneer de waarde moet worden bepaald op een moment dat nog geen uitkering opeisbaar is, zal van de contante waarde van de uitkering of uitkeringen moeten worden uitgegaan. Zolang de aanwijzing nog niet kan worden aanvaard, heeft de begunstigde nog generlei vermogensrecht uit de verzekering doch hooguit een verwachting, zodat aan de gift nog geen waarde kan worden toegekend. De tweede volzin schrijft evenredigheid voor indien de begunstiging slechts ten dele als een gift – en voor de rest bijvoorbeeld als voldoening aan een natuurlijke verbintenis – is te beschouwen.
5. Lid 3 houdt rekening met de mogelijkheid dat de begunstigde door de uitkering niet ten volle wordt gebaat. Soms is de verzekeraar bevoegd om bedragen op de uitkering in mindering te brengen, zoals een bedrag dat de verzekeringnemer krachtens belening van de polis verschuldigd kan zijn; voorts moet er rekening mede worden gehouden dat te zijner tijd ten laste van de verzekeringnemer verhaal op de verzekering zal kunnen worden genomen. Zulke bedragen komen ten volle in mindering op de gift.

TITEL 4 - HUUR

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Artikel 201

1. Uitgangspunt is dat het voorwerp van huur een zaak is. Lid 2 geeft aan dat huur van vermogensrechten mogelijk is en dat dan de algemene bepalingen betreffende huur van toepassing zijn, maar het slot van dit lid bevat een veiligheidsklep. Dit stelsel, dat in de pas loopt met wat geldt bij koop (artikel 47) verdient om verschillende redenen de voorkeur. In de eerste plaats zijn de meeste huurbepalingen geredigeerd met het oog op het normale geval van huur van een lichamelijke zaak. In de tweede plaats moet er rekening mee worden gehouden dat deze bepalingen zich in het geheel niet lenen voor toepassing met betrekking tot voor een tegenprestatie in gebruik gegeven vermogensrechten, waar geheel andere behoeften kunnen bestaan dan in deze titel onder ogen zijn gezien. Men denke bijvoorbeeld aan intellectuele eigendom.

2. Lid 2 spreekt van 'gebruik' en niet van 'genot'. Enerzijds wordt zo uitgedrukt dat het enkele verschaffen van het genot van de zaak zonder aflevering daarvan de overeenkomst nog niet tot huur maakt en anderzijds dat er wel huur is wanneer de zaak aan de huurder in gebruik is gegeven maar deze door aan hem toe te rekenen omstandigheden verhinderd wordt daarvan daadwerkelijk ook het genot te hebben. In de woorden 'in gebruik verstrekken' ligt niet besloten dat voor huur een in onbeperkt gebruik geven nodig is. Zo kan huur van een muur voor reclamedoeleinden worden beschouwd als huur van de betreffende onroerende zaak strekkend tot een beperkt gebruik daarvan. Artikel 203 zegt dan ook dat de verhuurder de zaak aan de huurder ter beschikking moet stellen 'voor zover dat voor het overeengekomen gebruik noodzakelijk is'. Huur kan ook een gedeelte van een zaak betreffen, bijvoorbeeld een kamer.
3. Niet wordt geëist dat de verhuurder eigenaar of zelfs maar tot verhuur bevoegd is. Men denke aan onbevoegde onderhuur en zie artikelen 221.
4. Voor huur is vereist dat het gebruik geschiedt voor een tegenprestatie. Deze behoeft niet in geld te bestaan. Wel moet de betreffende verbintenis naar de maatstaf van artikel 6:227 bepaalbaar zijn, waartoe niet nodig is dat zij op het tijdstip van totstandkoming van de overeenkomst al vastgesteld kan worden. In de eis van een tegenprestatie ligt besloten dat gebruik ten behoeve van de wederpartij geen huur kan opleveren. Men denke aan een dienstwoning, die de bewoner ten behoeve van de werkgever gebruikt.
5. De omschrijving verwijst, anders dan volgens het huidige recht, niet naar de duur van de overeenkomst. Zij kan voor bepaalde of voor onbepaalde tijd zijn gesloten. Een waarborg tegen onbeperkt voordurende huur is niet nodig in verband met artikel 6:258 dat van dwingend recht is (artikel 6:250) en in geval van onvoorziene omstandigheden ontbinding van de overeenkomst mogelijk maakt dan wel een wijziging in die zin dat zij opzegbaar wordt gemaakt met inachtneming van een bepaalde termijn.
6. De omschrijving brengt mee dat titel 4 van Boek 7 in beginsel mede van toepassing is in geval van leasing. Het gaat hier om een niet in de wet geregelde overeenkomst die economisch functioneert als een wijze van financiering van de zaak ten behoeve van degene die haar in gebruik neemt. Een dergelijke overeenkomst kan ook trekken van huurkoop vertonen of op huurkoop neerkomen. Artikel 6:215 brengt mee dat dan zowel de bepalingen betreffende huur als die betreffende huurkoop voor toepassing in aanmerking komen. Daartegen bestaat geen bezwaar. Uit artikel 6:215 zal, mede in verband met de aard van vaak dwingende regels betreffende huurkoop, voortvloeien dat dan in elk geval aan de geldigheidseisen voor huurkoop moet zijn voldaan.
7. De rechten van de huurder zijn noch een zakelijk recht, noch een beperkt recht in de zin van artikel 3:8. Men zie ook artikel 3:17 lid 2. Het ligt niet in de bedoeling voor huur een inschrijfbaarheid als daar bedoeld mogelijk te maken.

Artikel 202

De huur zal kunnen meebrengen dat de huurder recht heeft op de vruchten van de zaak. Of dat zo is zal van de aard van de overeenkomst en van de omstandigheden afhangen; zie de eerste volzin en ook de artikelen 5:1 lid 3, 3:216, en 5:90 lid 1. De tweede volzin komt overeen met art. 14 voor koop. Het ingaan van de huur op een bepaald tijdstip, welk tijdstip aan de hand van de overeenkomst moet worden vastgesteld, betekent in de regel dat ook vanaf dat tijdstip de tegenprestatie verschuldigd wordt. Bij burgerlijke vruchten denke men

aan onderhuur. De verwijzing in de eerste volzin van het onderhavige artikel 202 naar artikel 5:17 is niet bedoeld als beperking; achtergrond is dat artikel 202 niet langer spreekt van 'genot'.

Afdeling 2. Verplichtingen van de verhuurder

Algemeen

1. Hetgeen in deze afdeling is geregeld kan niet afdoen aan de inhoud van afdeling 5 ten aanzien van woonruimte; zie artikel 205.
2. In deze afdeling (artikelen 203 tot en met 211) is gestreefd is naar een duidelijker systematiek, vermijding van onscherpe onderscheidingen en oplossing van onzekerheden. Uitgangspunt is het genot dat de huurder ingevolge de huurovereenkomst verwachten mag. Of hij in feite dit genot zal hebben hangt van de omstandigheden af. Of de verhuurder aansprakelijk is voor de omstandigheden die de huurder dit genot hebben belet, wordt geregeld met behulp van het begrip 'gebrek', dat in een bijzondere, van de huidige wet afwijkende betekenis wordt gebruikt, omschreven in artikel 204 lid 2. Ter zake van zulk een gebrek rusten op de verhuurder de in de artikelen 206, 207 en 208 bedoelde verplichtingen, die op het volgende neerkomen:
   a. De verhuurder is verplicht tot herstel van elk gebrek, hoe ook ontstaan (artikel 206). Uitgangspunt is daarbij dat een gebrek een tekortkoming in de zin van de artikel 6:74 e.v. oplevert. Dat brengt evenwel nog niet mee dat hij tot vergoeding van de door het gebrek veroorzaakte schade is gehouden. Daarvoor is immers tevens nodig dat de tekortkoming aan de verhuurder is toe te rekenen. Zo zal de verhuurder wel verplicht zijn tot schadevergoeding, wanneer hij ter zake van zijn verplichting tot herstel in verzuim raakt, waarvoor in beginsel vereist is dat de verhuurder in gebreke is gesteld op de voet van artikel 6:81 e.v. De verplichting tot herstel bestaat niet indien herstel onmogelijk is of onevenredig hoge kosten zou vergen.
   b. De huurder kan volgens artikel 207 een evenredige vermindering van de huurprijs vorderen over de tijd dat het genot door een gebrek is verhinderd. Deze vordering is toewijsbaar, ongeacht waardoor het gebrek is ontstaan en of de verhuurder tot herstel verplicht is.
   c. Op vergoeding van door het gebrek zelf geleden schade heeft de huurder, zoals gezegd, slechts recht indien reeds de enkele aanwezigheid van het gebrek aan de verhuurder is toe te rekenen. Dit is blijkens artikel 208 met name het geval, wanneer het gebrek (i) bij het aangaan van de huur bestond en de verhuurder het toen kende of behoorde te kennen dan wel toen aan de huurder heeft te kennen gegeven dat de zaak het gebrek niet had, of (ii) na het aangaan van de overeenkomst is ontstaan en aan de verhuurder is toe te rekenen.
   d. De verhuurder is niet verplicht tot schadevergoeding ten aanzien van herstellingen waartoe de huurder verplicht is, en van gebreken voor het ontstaan waarvan hij aansprakelijk is.
   e. De bepalingen laten de rechten en vorderingen van de huurder uit anderen hoofde onverlet. Men denke niet alleen aan de in deze afdeling of elders gegeven bevoegdheid tot ontbinding of op andere wijze beëindigen van de huur of wijziging van de huurovereenkomst op de voet van artikel 6:258 en aan de bevoegdheid tot

opschorten, bedoeld in artikel 6:262, maar ook aan aansprakelijkheid op grond van de artikel 6:174 of, in geval van huur van een roerende zaak of een dier, op grond van de artikel 6:173 of 179.

3. Het voorgaande wijkt in twee belangrijke opzichten af van de huidige regeling. Enerzijds is het begrip gebrek ruimer. Anderzijds zijn de verplichtingen van de verhuurder in de nieuwe regeling juist beperkter: hij staat niet in voor gebreken in dier voege dat de enkele aanwezigheid van een gebrek al toerekenbare tekortkoming in de nakoming oplevert.

Artikel 203

Het nieuwe artikel 203 brengt tot uiting dat niet elke huurovereenkomst verplicht tot aflevering – d.w.z. tot het verschaffen van de feitelijke macht over de zaak – en dat beslissend is dat de huurder een zodanige beschikking over zaak krijgt dat hij er het overeengekomen gebruik van kan hebben. Verder is tot uiting gebracht dat de verhuurder de zaak niet alleen ter beschikking van de huurder moet stellen, maar ook gedurende de gehele huurtijd ter beschikking van de huurder moet laten. Het artikel geldt ook in geval van huur van een gedeelte van de zaak. Ook dan geldt immers dat de zaak zelf aan de huurder ter beschikking moet worden gesteld voor zover dit voor het overeengekomen gebruik van gehuurde gedeelte noodzakelijk is.

Artikel 204

1. Lid 1 bevat een inleidende bepaling, die verwijst naar de in deze afdeling met betrekking tot gebreken omschreven verplichtingen. Hierboven, bij deze afdeling 2 algemeen, is de opzet van de gebrekenregeling al uiteengezet. Lid 2 bevat de kern door een geheel eigen omschrijving van wat hier met 'gebrek' is bedoeld. Of de huurder het genot dat hij verwachten mocht, in concreto ook kan hebben, hangt uiteraard voor een deel van zijn persoonlijke omstandigheden af. Deze kunnen bijvoorbeeld maken dat hij het gehuurde huis niet kan betrekken of slechts een deel ervan kan gebruiken. Dergelijke omstandigheden komen voor rekening van de huurder die alsdan als crediteur in verzuim is, zodat de bepalingen van afdeling 8 van titel 1 van Boek 6 van toepassing zijn. Vergelijk ook HR 17 juni 1949, NJ 1949, 544 en 545.
2. Alle genotbeperkende omstandigheden die niet aan de huurder zijn toe te rekenen, vormen een gebrek. Slechts duidelijkheidshalve en zonder tot het maken van onderscheid te nopen noemt lid 2 van deze omstandigheden nog in het bijzonder die welke het meest voorkomen: een staat of eigenschap van de gehuurde zaak. Daarmee is niet enkel de stoffelijke toestand van de zaak op zichzelf bedoeld, maar elke op de zaak betrekking hebbende omstandigheid die het genot ervan beperkt: een slechte staat van onderhoud, materiële beschadigingen, constructiefouten, ongedierte, een erfdienstbaarheid dat enig gebruik uitsluit, een wettelijk voorschrift dat, al of niet in verband met de gesteldheid van de zaak – bijvoorbeeld te geringe afmetingen –, een bepaald gebruik verbiedt. Uitdrukkelijk is bepaald dat sprake is van een gebrek, als de zaak niet het genot aan de huurder kan verschaffen, dat hij bij het aangaan van de overeenkomst van een goed onderhouden zaak van de soort als waarop de overeenkomst betrekking heeft, mocht verwachten. Door deze formulering wordt voorkomen dat bij het aangaan van de overeenkomst aanwezige zichtbare gebreken, geen gebrek zouden opleveren. Men denke aan de huur van een gebouw waar het onderhoud enige tijd verwaarloosd is. Het enkele

feit dat de huurder daarmee bekend is, behoeft uiteraard niet mee te brengen dat de verhuurder wordt ontslagen van zijn verplichting dit onderhoud na het aangaan van de overeenkomst alsnog te verrichten. De bepaling is evenwel van aanvullend recht. Het staat de verhuurder derhalve vrij te bedingen dat het onderhoud voor de huurder zal zijn of dat deze voor het herstel van gebreken zal zorgen, wat uiteraard in de hoogte van de huurprijs tot uitdrukking zal komen. Zo kan ook een afwijking van de regeling besloten liggen in de aard van de overeenkomst. Indien het de huur van een bouwvallige schuur betreft tegen een lage prijs, zal mogen worden aangenomen dat het de bedoeling van partijen is geweest dat de huurder niet mocht verwachten dat het om een goed onderhouden zaak zou gaan en zich ermee heeft verenigd dat op de verhuurder geen verplichting tot herstel rust.

3. Anders dan in Nederland, is de bepaling niet voor woonruimte van dwingend recht gemaakt (artikel 7:242 Nederlands BW in de Nederlandse afdeling 5 inzake Huur van woonruimte). In Nederland geldt dat als men een huis huurt dat bij het aangaan van de overeenkomst scheuren of andere gebreken vertoont, zulks een gebrek oplevert dat door de verhuurder verholpen moet worden, zelfs als met die staat van onderhoud bij de bepaling van de huurprijs rekening is gehouden. Dit past in het streven om de onderhoudstoestand van het woningenbestand in Nederland op peil te houden en om de positie van de huurder van woonruimte bij achterstallig onderhoud te versterken. In Suriname zou deze inbreuk op de contractsvrijheid te ver gaan.
4. Lid 3 komt overeen met het huidige recht: geen gebrek is een feitelijke stoornis in het genot door derden; men denke aan verkeerslawaai, spelende kinderen die een bal door een ruit gooien, burengerucht enz. Een dergelijke stoornis komt voor rekening van de huurder. Buiten de uitzondering valt het geval dat de derden zich voor hun feitelijke stoornis beroepen op een hen toekomend recht op het gehuurde, bijvoorbeeld een erfdienstbaarheid op de verhuurde onroerende zaak. Daarmee is dus tevens voor risico van de verhuurder gebracht de stoornis door een derde die beweert tot die stoornis gerechtigd te zijn doch het in werkelijkheid niet is. Ook is niet uitgesloten dat de verhuurder zodanige bevoegdheden tegenover de derden heeft dat gezegd kan worden dat hij zelf mede tot de feitelijke stoornis bijdraagt door van deze bevoegdheden geen gebruik te maken. Ook dat valt niet onder de uitzondering. Of dit zich voordoet hangt van de omstandigheden af. Men zie bijvoorbeeld HR 5 oktober 1990, NJ 1991, 295, waar het een huurder betrof die een restaurantbedrijf uitoefende in het gehuurde en ernstige overlast van kamerbewoners had in hetzelfde pand.
5. Is de verhuurder niet ook de verhuurder van de overlast veroorzakende buren dan kan de verhuurder alleen voor deze overlast aansprakelijk zijn, wanneer zulks in de huurovereenkomst is bedongen. De verhuurder is dan aansprakelijk volgens de regels van Boek 6. Van een gebrek is dan geen sprake. Ook de enkele bewering van recht op zichzelf, zonder feitelijke stoornis, vormt geen gebrek, naar lid 3 van het onderhavige artikel 204 volledigheidshalve nog bepaalt, zij stoort de huurder niet in zijn genot. Zij doet dat ook niet als zij geschiedt in de vorm van een rechtsvordering, al kan door toewijzing daarvan de aanwezigheid van een gebrek komen vast te staan.
6. Dat de huurder tegen de in lid 3 bedoelde derden zelf kan optreden, heeft een wettelijke basis in het slot van artikel 3:125 lid 3, op grond waarvan de houder van een zaak ter

zake van schending van zijn rechten als houder een vordering uit onrechtmatige daad heeft; vergelijk ook HR 4 maart 1955, NJ 1955, 301.

Artikel 205

Zonder uitdrukkelijke bepaling zou men deze afdeling als een gesloten stelsel kunnen opvatten en met name de aansprakelijkheden uit titel 3 van Boek 6 uitgesloten kunnen achten. De redactie is ontleend aan het vergelijkbare artikel 22. De kwestie is belangrijk omdat de algemene regels van Boek 6 en de onderhavige afdeling vaak in elkaar grijpen. Zo is de huurder in afwachting van de uitoefening van de bevoegdheid die hij aan de artikelen 206 en 207 kan ontlenen, bevoegd de nakoming van zijn verplichting tot betaling van huur op te schorten. Een dergelijke opschorting levert uiteraard geen bevrijding op van de verplichting tot betaling van huur, doch kan wel worden gebezigd om de huurbetaling geheel of ten dele stop te zetten, totdat de bevrijding als gevolg van verrekening op grond van artikel 206 of partiële ontbinding op grond van artikel 207 een feit is. Een bevoegdheid tot opschorten bestaat uiteraard alleen indien deze in de gegeven omstandigheden voldoende gerechtvaardigd is; men zie met name artikel 6:262 lid 2 en artikel 6:263.

Artikel 206

1. Het artikel legt op de verhuurder een verplichting alle gebreken als bedoeld in artikel 204 lid 2 te verhelpen, ongeacht door welke oorzaak zij zijn ontstaan en of de verhuurder voor de door het gebrek veroorzaakte schade aansprakelijk is. De term 'verhelpen' is gekozen omdat 'herstellen' niet past bij gebreken die niet door de fysieke toestand van de zaak veroorzaakt worden. Hierboven, bij artikel 204, is uiteengezet wat onder gebrek moet worden verstaan. Een gebrek is – kort gezegd – een omstandigheid die het genot beperkt zoals de huurder dat bij het aangaan van de overeenkomst mocht verwachten. Huurt men een zaak dan mag men verwachten dat de zaak in goede staat van onderhoud verkeert, tenzij partijen anders overeen zijn gekomen. Men is vrij tegen een lage prijs een gebouw te huren met zichtbare tekortkomingen. Dat levert in beginsel dan geen gebrek op.
2. De bepaling bevat een verplichting van de verhuurder, maar geeft hem geen bevoegdheid in het geval dat de huurder geen ingreep verlangt. Doet de huurder dat niet, dan is de verhuurder niet bevoegd de gebreken te verhelpen. De bevoegdheid van de verhuurder om aan de verhuurde zaak werkzaamheden te verrichten, wordt elders geregeld; men zie artikel 220. Verlangen moet hier niet formeel worden opgevat. De enkele mededeling van de huurder dat er een door de verhuurder te verhelpen gebrek is, is al voldoende. Op grond van artikel 222 moet de huurder onverwijld de verhuurder inlichten dat er een gebrek is. Is de huurder nalatig met zijn verplichting dan is hij aansprakelijk voor de daardoor ontstane schade. Deze bepaling heeft tot resultaat dat de huurder er belang bij heeft ten aanzien van gebreken die de verhuurder schade toebrengen, onverwijld te verlangen dat deze ze verhelpt.
3. Het artikel gaat ervan uit dat de hoofdverplichting van de verhuurder zich niet beperkt tot het ter beschikking stellen van de zaak maar dat hij ook een zekere mogelijkheid van genot verschaffen moet. Daarmee strookt de regel van artikel 207 dat de huurder, voor zover door een gebrek de mogelijkheid tot genot vervalt, een evenredige vermindering van de door hem verschuldigde tegenprestatie op haar plaats is. De verplichting van de verhuurder tot genotsverschaffing houdt evenwel geen garantie van dat genot in. In de

eerste plaats is de verhuurder niet reeds op grond van de enkele aanwezigheid van een gebrek dat de mogelijkheid van genot belemmert, schadevergoeding verschuldigd, doch is hij slechts verplicht het gebrek te verhelpen. In de tweede plaats is hij tot verhelpen slechts gehouden tot de grens van overmacht; zie lid 1, de slotzinsnede.

4. Dat verhelpen van het gebrek in de gegeven omstandigheden redelijkerwijze niet van de verhuurder is te vergen, zal niet snel aangenomen mogen worden. Herstelbare gebreken moeten in beginsel hersteld worden. Dat het herstel voor de verhuurder in verband met de verhouding tussen kosten toegevoegde waarde van de zaak onvoordelig is, maakt dit niet anders. Wel kan een wanverhouding op dit punt meewegen met andere omstandigheden zoals de omvang en aard van de te verkrijgen genotsvermeerdering en het belang daarvan voor de huurder, de resterende duur van de huur en de bestemming van de zaak na afloop van de huur. Vergelijk HR 2 juni 1993, NJ 1993, 582.
5. Lid 2 houdt er rekening mee dat omgekeerd ook de huurder jegens de verhuurder een aansprakelijkheid heeft ter zake van de toestand van het gehuurde, met name op grond van zijn verplichting tot het doen van kleine herstellingen (artikel 217) en zijn verplichting zich als een goed huurder te gedragen (artikel 213), die nader wordt bepaald door zijn aansprakelijkheid voor de personen bedoeld in artikel 219. Voor gebreken waarvoor de huurder aldus aansprakelijk is, behoort de verhuurder het niet te zijn.
6. De bepaling is niet van dwingend recht. In Nederland is zulks anders. Daar zijn, voor zover het gaat om gebreken die de verhuurder bij het aangaan van de overeenkomst kende of behoorde te kennen, de leden 1 en 2 – met de artikelen 207 en 208 – voor alle huurovereenkomsten van dwingend recht verklaard (artikel 209 Ned.BW). Voorts is de bepaling in Nederland voor woonruimte van dwingend recht verklaard ook voor gebreken die de verhuurder niet kende of behoorde te kennen (artikel 7:242 Ned.BW). Lid 3 van het onderhavige artikel 206 is in Nederland zonder meer van dwingend recht (artikel 206 lid 3, tweede volzin). In Suriname is van de noodzaak van dwingend recht onvoldoende gebleken. Overigens is in Nederland het op grote schaal tot dwingend recht verklaren niet onbekritiseerd gebleven; men zie onder andere de beschouwingen van de Advocaat-generaal bij de Hoge Raad J.L.R.A. Huydecoper in het *Nederlands Juristenblad* 2003, p. 1940 e.v.
7. Lid 3 geeft de huurder een verder gaande bevoegdheid dan uit artikel 3:299 voor hem voortvloeit. Een rechterlijke machtiging is hier, nu het vaak om relatief kleine bedragen zal gaan en huurders zich niet gemakkelijk tot de rechter zullen wenden, een te zware maatregel. Het ter hand nemen van herstel door huurder zowel als door de verhuurder dient zoveel mogelijk te worden bevorderd, ook in het algemeen belang. Voor de hantering van de bepaling is daarom verzuim in de zin van artikel 6:81 e.v., waarvoor in de regel een ingebrekestelling vereist is, voldoende geacht. Kort gezegd komt het stelsel op het volgende neer. De huurder verlangt van de verhuurder dat deze een gebrek verhelpt. De verhuurder laat na de gebreken te verhelpen. De huurder stelt hem in gebreke door een schriftelijke aanmaning waarbij de verhuurder een redelijke termijn wordt gegeven om de gebreken te verhelpen (artikelen 6:81 en 82). Verhelpt de verhuurder de gebreken niet binnen deze termijn dan is de verhuurder in verzuim en kan de huurder zelf de gebreken verhelpen met verrekening van de kosten overeenkomstig de artikelen 6:127 e.v. De verhuurder wordt tegen misbruik van deze bepaling door een huurder die uit betalingsonwil niet bestaande gebreken inroept, voldoende beschermd

door het feit dat de huurder zich aldus aan beëindiging van de huurovereenkomst wegens wanbetaling blootstelt (artikel 212). De onjuistheid van de bewering van de huurder zal in de regel makkelijk kunnen worden aangetoond.

Artikel 207

1. Artikel 206 ziet op de verplichting van de verhuurder met betrekking tot het genot van het gehuurde. Hij is in zoverre tot genotsverschaffing verplicht dat hij gebreken die het genot verhinderen, moet verhelpen als dit – kort gezegd – redelijkerwijs mogelijk is. Artikel 207 regelt de invloed van het ontbreken van genot op de tegenprestatie van de huurder: deze heeft recht op een aan de genotsvermindering evenredige huurvermindering op grond van de enkele aanwezigheid van het gebrek, ook als de verhuurder niet tot herstel verplicht is of nog niet terzake van zijn verplichting tot herstel in verzuim is. Overigens zal niet ieder 'wissewasje' tot een 'vermindering van het huurgenot' van de gehuurde zaak leiden. In de eerste plaats staan processuele voorschriften hieraan in de weg; zoals nog ter sprake zal komen, kan de huurvermindering slechts langs de weg van rechtsmaatregelen worden verkregen, waaraan kosten zijn verbonden. In de tweede plaats leidt ook de evenredigheidsmaatstaf ertoe dat alleen een substantiële aantasting van het huurgenot tot huurvermindering zal leiden. Tenslotte moet erop worden gewezen dat de huurder die de onderhavige bepaling hanteert, er verstandig aan doet daartoe niet onberaden over te gaan. Hij dient in het bijzonder te beseffen dat niet alle achterstallig onderhoud tot huurvermindering zal kunnen leiden. Nodig is dat het zover komt dat er *a.* een gebrek ontstaat van zodanige importantie, dat zulks *b.* tot een substantiële aantasting leidt van het huurgenot dat hij daadwerkelijk mocht verwachten. Dat een dak aan vernieuwing toe is, is niet voldoende; wel dat het dak lekt. Voor het geval dat geen verplichting tot herstel bestaat en het genot niet slechts vermindert, maar geheel onmogelijk wordt, geeft artikel 210 een nadere regeling in de vorm van de daar bedoelde bevoegdheid tot ontbinding.
2. De regel strookt met hetgeen voor wederkerige overeenkomsten in het algemeen voortvloeit uit artikel 6:270 in verbinding met artikel 6:265 lid 2 (vergelijk HR 6 juni 1997, NJ 1998, 128). Zij vormt in wezen een uitwerking van wat deze bepalingen reeds meebrengen, maar wijkt daarvan in enige opzichten af. In de eerste plaats moet de huurder de vermindering in rechte vorderen en kan hij niet met een schriftelijke ontbindingsverklaring volstaan. Tot een dergelijke vordering kan de huurder zelf het initiatief nemen, waarna het voor de hand ligt dat de verhuurder, die verweer wil voeren, in reconventie doorbetaling van de huur vordert. Neemt de verhuurder, die met een huurvermindering wordt geconfronteerd, bijvoorbeeld omdat de huurder zich op een opschortingsrecht beroept (zie hiervoor bij artikel 205), het initiatief, dan ligt het voor de hand dat de huurder in reconventie huurvermindering vraagt. De enkele uitoefening van het opschortingsrecht, bevrijdt hem immers niet; terwijl voor opschorting zonder dat de huurder huurvermindering vordert, naar haar aard geen rechtvaardiging is te vinden. Ook in ander opzicht is vertrouwen op een opschortingsrecht voor de huurder met gevaren verbonden. Loopt de huurachterstand te ver op en blijkt de huurder uiteindelijk geen huurvermindering van de rechter te krijgen, dan kan dat op een toewijzing van een ontruimingsvordering komen te staan, wanneer de huurder die achterstand niet terstond betalen kan. Te bedenken valt dat uitgangspunt van de regeling is dat het te ver gaat de

huurder toe te staan op eigen gezag tot huurvermindering over te gaan, al moet daaraan onmiddellijk worden toegevoegd dat dit de regeling minder efficiënt maakt omdat de gemiddelde huurder ervoor terugschrikt tegen zijn verhuurder rechtsmaatregelen te nemen. Maar de verhuurder geheel afhankelijk te maken van het oordeel van de huurder over de aanwezigheid van een gebrek en huurvermindering waarop dit aanspraak zou geven, zou te gemakkelijk misbruikt kunnen worden als dekmantel voor betalingsonwil.

3. In de tweede plaats dient er rekening mee te worden gehouden dat de verhuurder vaak niet met het gebrek bekend zal zijn. Het is daarom redelijk dat de huurvermindering pas ingaat op het ogenblik dat de huurder de verhuurder van het gebrek in kennis heeft gesteld of dat de verhuurder reeds voldoende ermee bekend was. De verhuurder moet immers, als het gebrek te zijnen aanzien gevolgen heeft, aanstonds in de gelegenheid worden gesteld tot onderzoek en tot eventuele voorzieningen. De verhuurder heeft het aldus in de hand dat niet later over een lange periode alsnog huurvermindering wordt gevorderd. Aantekening verdient nog dat ter zake van de kennisgeving de regels van artikel 3:37, leden 3 en 4, van toepassing zijn.
4. Aanspraak op huurvermindering bestaat alleen bij genotsvermindering als gevolg van een gebrek. De omschrijving van artikel 204 lid 2, brengt mee dat van een gebrek geen sprake kan zijn wanneer de oorzaak van de genotsvermindering aan de huurder is toe te rekenen. Lid 2 van het onderhavige artikel bepaalt bovendien dat evenmin aanspraak op huurvermindering bestaat als de genotsvermindering is ontstaan door het achterwege blijven van herstellingen die voor rekening van de huurder zijn, of door schade waarvoor de huurder aansprakelijk is.
5. Anders dan in Nederland geldt hier geen dwingend recht. In Nederland is, voor zover het gaat om gebreken die de verhuurder bij het aangaan van de overeenkomst kende of behoorde te kennen, de bepaling – met de artikelen 206, leden 1 en 2 en 208 – voor alle huurovereenkomsten van dwingend recht (artikel 7:209 Ned.BW). Voorts is de bepaling voor woonruimte zelfs van dwingend recht verklaard voor gebreken die de verhuurder niet kende of behoorde te kennen (artikel 7:242 Ned.BW).

Artikel 208

1. Zoals bij afdeling 2 algemeen reeds aangestipt, gaat dit artikel ervan uit dat de enkele aanwezigheid van een gebrek weliswaar een tekortkoming oplevert, maar dat deze niet zonder meer aan de verhuurder mag worden toegerekend, zoals nodig is, wil de huurder recht op schadevergoeding terzake van dit gebrek hebben. Dit artikel bepaalt nader op welke gronden toerekening aan de verhuurder kan plaatsvinden. Overigens laat de onderhavige bepaling de rechten en vorderingen van de huurder uit anderen hoofde onverlet.
2. Het artikel ziet op de schade die het gevolg is van het gebrek zelf. De schade die ontstaat doordat herstel van het gebrek uitblijft, wordt al bestreken door artikel 206 en de gewone regels van Boek 6 betreffende toerekenbare tekortkoming in de nakoming. Hantering van artikel 207 kan voorts tot beperking van de schade leiden: tegenover de genotsvermindering staat dan immers huurvermindering. Maar ook dan is denkbaar dat de huurder bovendien schade lijdt in de vorm van winstderving of bedrijfsschade dan wel de kosten van tijdelijke verplaatsing of een tijdelijke huur van een vervangend object tegen een wellicht hogere huurprijs. Ook kan worden gedacht aan een gebrek, bestaande

in een lekkend dak, waardoor tevens waterschade ontstaat. Om het voorbeeld van het dak te nemen, uitgangspunt is dat de verhuurder slechts verplicht is het dak te herstellen en niet om de waterschade te vergoeden. Dat is alleen anders als aan de eisen van artikel 208 is voldaan hetzij omdat het lek er al bij het aangaan van de overeenkomst was en de verhuurder dat wist of had behoren te weten of uitdrukkelijk gezegd heeft dat het dak niet lekte, hetzij omdat het lek later is ontstaan door een oorzaak die hem is toe te rekenen, bijvoorbeeld door een ondeugdelijke reparatie.

3. Anders dan in Nederland is geen sprake van dwingend recht. In Nederland is, voor zover het gaat om gebreken die de verhuurder bij het aangaan van de overeenkomst kende of behoorde te kennen, de bepaling – met de artikelen 206, leden 1 en 2, en 207 – voor alle huurovereenkomsten van dwingend recht (artikel 7:209 Ned.BW). Voorts is de bepaling in Nederland voor woonruimte zelfs van dwingend recht verklaard ook voor gebreken die de verhuurder niet kende of behoorde te kennen. (artikel 7:242 Ned.BW).

Artikel 210

1. Het artikel bevat de regel die de huur van rechtswege geheel doet vervallen als het gehuurde geheel en al 'vergaat'. Het maakt een einde aan de discussie over de vraag wat onder dit vergaan moet worden verstaan door als maatstaf te bezigen dat het gebrek het genot dat de huurder mocht verwachten, geheel onmogelijk maakt. Van een geheel onmogelijk worden van een genot is ook sprake als weliswaar nog enig genot mogelijk is, maar dit genot door de beperking ten gevolge van het gebrek een wezenlijk ander genot is dan de huurder mocht verwachten. Zo zal een door brand onbewoonbaar gedeelte van een woonhuis een geheel tenietgaan van de mogelijkheid van genot van dat woonhuis opleveren, ook al is het overblijvende wellicht bewoonbaar gebleven. Het afbranden van alleen de bij het woonhuis behorende schuur, zal daarentegen het genot slechts ten dele onmogelijk maken, zodat dit artikel niet van toepassing is. Weer wel zal het van toepassing kunnen zijn als de opslagruimte die bij een verhuurde bedrijfsruimte afbrandt, en de aard van het bedrijf meebrengt dat het bedrijf dan niet kan worden uitgeoefend.
2. De bepaling geeft aan de huurder dan wel de verhuurder een bevoegdheid tot ontbinden op de voet van artikel 6:267 in verbinding met artikel 6:265. Deze bevoegdheid valt niet samen met de ontbinding van artikel 6:258 op grond van onvoorziene omstandigheden. Het artikel eist dan ook niet dat aan de maatstaf van artikel 6:258 is voldaan, al zal dat in de praktijk vaak het geval zijn. Een van rechtswege vervallen van de huurovereenkomst is uit een oogpunt van rechtszekerheid onwenselijk geacht. Aan de andere kant is evenzeer onwenselijk dat hier ontbinding slechts door de rechter kan worden uitgesproken. Nu de overeenkomst hier evident haar zin verliest, moet het partijen vrijstaan haar met onmiddellijke ingang door de schriftelijke verklaring te beëindigen.
3. Uit de omstandigheid dat het artikel slechts van toepassing is in geval van een gebrek als omschreven in artikel 204 lid 2 volgt dat het toepassing mist, als de oorzaak van het onmogelijk worden aan de persoonlijke omstandigheden van de huurder ligt; zie hierboven het bij artikel 204.
4. De in het huidige recht voorkomende bepaling over vermindering van de huurprijs in geval van ten dele tenietgaan is opgegaan in artikel 207. Aan een bevoegdheid tot ontbinding in geval van een ten dele tenietgaan is geen behoefte, wanneer het onmogelijk worden van genot wordt opgevat als hiervoor is uiteengezet.

Artikel 211

1. De enkele bewering van een derde dat hij een recht op het gehuurde heeft vormt geen gebrek, ook niet als zij geschiedt in de vorm van een rechtsvordering; zie artikel 204 lid 3, slot. Wel kan zij met een feitelijke stoornis gepaard gaan, die dan wel een gebrek oplevert. Ook kan de rechtsvordering leiden tot vaststelling van een recht en zo tot feitelijke stoornis. Men zie artikel 204 lid 3. Voor de aansprakelijkheid van deze gebreken gelden de gewone regels. Onafhankelijk daarvan schept het onderhavige artikel een zelfstandige verplichting van de verhuurder met betrekking tot tegen de huurder ingestelde rechtsvorderingen tot uitwinning of tot verlening van een recht waaraan de verhuurde zaak niet belast had mogen worden. De uitwerking sluit aan bij de redactie van artikel 7:16.
2. De verplichting van de verhuurder kan worden afgedwongen door toepassing van de artikelen 73 e.v. Rv. Komt de verhuurder zijn verplichting niet na, dan zal hij de huurder niet kunnen verwijten dat deze onvoldoende verweer heeft gevoerd. Wordt de verhuurde zaak met succes door een derde van de huurder opgeëist, omdat deze zijn recht slechts aan een bezitter die niet ook rechthebbende op de zaak was, ontleent, dan moeten de rechten van de huurder jegens de derde worden beoordeeld aan de hand van artikel 3:124. Dit brengt mee dat hij naar gelang van de omstandigheden jegens de derde de rechten van een bezitter te goeder trouw zal kunnen uitoefenen. Men zie met name artikel 3:120 en denke in het bijzonder aan vergoeding van ten behoeve van de zaak gemaakte kosten.
3. De redactie van lid 1 houdt rekening met het geval dat slechts een gedeelte van de zaak is verhuurd. Ook dan is denkbaar dat een vordering als hier bedoeld tegen de huurder wordt ingesteld. Men denke aan de huurder van de benedenverdieping van een huis. Het artikel is ook dan van toepassing.
4. Lid 2 legt een voor de hand liggende vergoedingsplicht op de huurder die de verhuurder niet onverwijld inlicht; zie artikel 222.
5. Lid 3 ziet op het geval dat de onderhuurder rechtstreeks door de hoofdverhuurder wordt opgeroepen en zijn vordering grondt op het niet of niet meer bestaan van de hoofdhuur dan wel op de onbevoegdheid van de hoofdhuurder tot de betreffende onderhuur (artikel 221), en dat de onderhuurder meent dat hoofdhuurder dit moet kunnen betwisten.

Afdeling 3. De verplichtingen van de huurder

Artikel 212

In artikel 212 wordt de hoofdverplichting van de huurder, die tot betaling van de tegenprestatie, vooropgesteld, zoals ook in afdeling 4 van titel 1 van Boek 7 de verplichting van de koper tot betaling van de koopprijs vooropstaat (artikel 7:26 lid 1). Artikel 212 houdt er rekening mee dat de wijze van betaling en de tijdstippen waarop zij moet plaatsvinden vaak niet uitdrukkelijk geregeld zijn, maar door uitleg uit de overeenkomst moeten worden afgeleid, zulks mede aan de hand van de bepalingen van de afdelingen 6 en 11 van titel 1 van Boek 6 en, zo daar geen oplossing is te vinden, de maatstaven van artikel 6:248. In de praktijk is hier aan een nadere regeling van aanvullend recht geen behoefte.

Artikel 213

Omtrent het gebruiken van de zaak – en dus ook omtrent de zorg daarvoor – wordt de algemene verplichting vooropgesteld zich 'als een goed huurder' te gedragen. Deze wending sluit aan bij terminologie van het artikel 6:27 ('een zorgvuldig schuldenaar'), 7:401 ('de zorg van een goed opdrachtnemer') en 7:602 ('de zorg van een goed bewaarder'). Hiermee wordt enigszins verkort uitgedrukt dat de huurder zich heeft te gedragen zoals een behoorlijke mens zich als huurder gedraagt. Tevens houdt deze wending er rekening mee dat wat hier van de huurder wordt geëist, afhangt van de omstandigheden. Zo zal een woning een andere zorg eisen dan een fabriekshal of een gehuurde fiets. Zoals een schuldeiser niet gehouden is van zijn rechten gebruik te maken, is ook de huurder dit niet. Maar een verplichting daartoe kan uit het onderhavige artikel voortvloeien, in het bijzonder wanneer de waarde van de zaak bij niet gebruik achteruit gaat. Men denke aan huur van een winkel die aldus goodwill verliest of aan huur van een paard dat dient te worden bereden, wil het in goede conditie blijven.

Artikel 214

Dit artikel brengt tot uiting dat het gebruik door de huurder is beperkt tot hetgeen is overeengekomen. Is niets overeengekomen, dan is gebruik beperkt tot dat waartoe de zaak naar zijn aard bestemd is. Wie een onroerende zaak als woning huurt, zal het niet mogen gebruiken als opslagruimte. Indien geen huur als woning is overeengekomen, maar het gehuurde naar zijn aard tot woning bestemd is, geldt hetzelfde. Maar het is anders, wanneer is overeengekomen dat de huurder de woning als opslagruimte mag bezigen. Uitgangspunt moet evenwel zijn dat wie een woning huurt, het gehuurde slechts als woning mag gebruiken, wie een winkel huurt slechts als winkel, en wie een opslagruimte huurt, slechts als opslagruimte. Wat de huurovereenkomst in een bepaald geval meebrengt, zal afhangen van hetgeen partijen in de gegeven omstandigheden over en weer van elkaar mochten begrijpen. In dat verband kan bijvoorbeeld van belang zijn voor welk gebruik de vorige huurder de zaak bezigde en welke gevolgen een daarvan afwijkend gebruik voor de verhuurder heeft.

Artikel 215

1. Deze bepaling geldt niet voor de woonruimte waarop afdeling 5 van toepassing is (lid 6).
2. Vooropgesteld wordt dat de huurder tot het aanbrengen van verandering bevoegd is met schriftelijke toestemming van de verhuurder. Daarop volgt dat indien de toestemming niet verleend wordt, deze kan worden vervangen door een rechterlijke machtiging. De rechter wijst de vordering toe indien de veranderingen noodzakelijk zijn voor een doelmatig gebruik van het gehuurde door de huurder (hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld bedrijfsruimte) of als de verandering het huurgenot voor de huurder verhoogt (hetgeen meer toegesneden is op woonruimte) en er geen zwaarwichtige bezwaren zijn aan de zijde van de verhuurder, aldus lid 3. Bij 'zwaarwichtige bezwaren' kan worden gedacht aan gevaren die de voorgenomen veranderingen of toevoegingen voor het verhuurde gebouw kunnen opleveren, aan een niet meer ongedaan te maken waardevermindering van de zaak. Voorts denke men aan het aanbrengen van een balkon aan een gebouw, waarvan de constructie dit extra gewicht niet toelaat of dat zo ontsierend is, dat de waarde van het gebouw daardoor wordt aangetast.
3. Wel is de huurder vrij veranderingen en toevoegingen aan te brengen, die zonder noemenswaardige kosten kunnen worden ongedaan gemaakt en verwijderd. Men zie de

slotzinsnede van lid 1. Met de wending 'zonder noemenswaardige kosten' is aangegeven dat een eventuele verwijdering van de veranderingen of toevoegingen zo eenvoudig dient te zijn, dat het geen kosten meebrengt of zo geringe kosten dat deze voor de verhuurder geen redelijk argument opleveren om tegen het aanbrengen van die verandering of toevoeging bezwaar te maken. Men denke aan het aanbrengen van wandspiegels met schroeven waarvan de gaten naderhand moeten worden dichtgestopt. Als voorbeeld waar sprake is van noemenswaardige kosten, kan worden genoemd het geval dat de huurder het buitenwerk in een geheel andere kleur laat schilderen, hetgeen slechts ongedaan te maken valt door het geheel over te schilderen. Dat de veranderingen en toevoegingen zonder beschadiging weer moeten worden weggehaald volgt uit de verplichting van de huurder dat hij ze ongedaan moet maken.

4. In beginsel zal de verhuurder gebreken met betrekking tot de veranderingen en toevoegingen moeten verhelpen conform de regeling in de artikelen 204 en 206 en de huurder de kleine herstellingen conform artikel 217. Evenwel is goed denkbaar dat als de verhuurder toestemming verleent, over dit punt andere afspraken worden gemaakt. Ook de rechter kan een andere verdeling van genoemde verplichtingen voorschrijven in de voorwaarden die hij aan de machtiging kan verbinden. Een rol zal hierbij bijvoorbeeld kunnen spelen de afspraak dat de huurder de voorzieningen na afloop van de huur weer meeneemt (zie artikel 242).
5. Lid 4 biedt de mogelijkheid dat de verhuurder in rechte een verhoging van de huurprijs vordert. Hierbij moet gedacht worden aan de situatie dat de door de huurder aangebrachte veranderingen en toevoegingen de waarde van het gehuurde object verminderen. In dat geval moet de verhuurder de mogelijkheid tot compensatie hebben. Het is uiteraard niet de bedoeling dat de verhuurder huurverhoging kan vragen indien de veranderingen juist een waardeverhogend effect hebben op het gehuurde object. Dat zou immers betekenen dat de huurder dubbel zou moeten betalen: een hogere huurprijs en de kosten van de veranderingen. Heeft de verhuurder echter bijgedragen in de kosten, dan kan een eventuele huurverhoging wel op haar plaats zijn.
6. Bij het onderscheid tussen 'voorwaarden' en 'last' kan nog worden aangetekend, dat niet-nakoming van de voorwaarden meebrengt dat de machtiging geacht wordt niet gegeven te zijn, terwijl de last bestaat in een zelfstandige verplichting die de rechter aan de huurder oplegt en waarvan de niet-nakoming de machtiging niet aantast. Het ligt voor de hand aan bijvoorbeeld huurverhoging de laatste vorm te geven. De verhuurder zal betaling van de huur op de gewone wijze kunnen afdwingen, maar het zou te veel onzekerheid geven om de machtiging afhankelijk te maken van het al of niet bestaan van latere huurachterstanden. Een voorwaarde zou evenwel kunnen zijn dat een verhuurder een bepaalde vergoeding ineens ontvangt of dat de veranderingen en toevoegingen niet plaatsvinden zonder dat tevoren de huidige toestand van het gebouw door een deskundige is vastgelegd met het oog op bewijs van eventuele latere gevolgen van de verbouwing, waarbij aan die veranderingen of toevoegingen vorm wordt gegeven.
7. Indien geen toestemming wordt verleend en derhalve een rechterlijke machtiging wordt gevorderd, moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat er ook andere belanghebbenden dan de verhuurder kunnen zijn die tegen de verandering bezwaar zouden kunnen hebben. In de tweede volzin van lid 3 is daarom op de verhuurder de verplichting gelegd om, indien hij niet tevens de eigenaar, vruchtgebruiker, grondhuurder

of erfpachter is, dezen in het geding te roepen. Dezelfde verplichting rust op hem ten aanzien van een eventuele hypotheekhouder. Komt de verhuurder zijn verplichting niet na, dan is hij schadevergoeding verschuldigd jegens deze rechthebbenden. Het niet nakomen van zijn verplichting tast evenwel niet de ontvankelijkheid van de huurder aan. Deze regel is vergelijkbaar met die van bijvoorbeeld artikel 3:218 en 5:95; de oproeping dient te geschieden met toepassing van artikel 12*a* Rv, dat voor dergelijke gevallen is geschreven.

8. De bepaling behoort, althans in geval van huur van een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan (deze beperking ontbreekt in de Nederlandse pendant), van dwingend recht te zijn in dier voege dat niet ten nadele van de huurder kan worden afgeweken, aldus lid 5. De verhuurder wordt voldoende beschermd doordat de bevoegdheid veranderingen aan te brengen niet afgedwongen kan worden zonder toetsing door de rechter, die op grond van lid 4, een ruime bevoegdheid heeft ook aan de belangen van verhuurder tegemoet te komen.

Artikel 216

1. Dit artikel hangt nauw met het vorige samen. Het geeft in de eerste plaats aan de huurder de bevoegdheid om tot de ontruiming de door hem aangebrachte veranderingen en toevoegingen ongedaan te maken, mits de zaak in de toestand wordt gebracht die bij het einde van de huur redelijkerwijs in overeenstemming met de oorspronkelijke kan worden geacht. Deze redactie houdt er rekening mee dat tussen de verandering of toevoeging en het einde van de huur lange tijd kan zijn verstreken en dat wat aanvankelijk een niet onmisbare toevoeging was als gevolg van veranderde gewoonten en opvattingen als een normaal onderdeel van een zaak als waarop de huur betrekking heeft, moet worden beschouwd. Met de term 'redelijkerwijs' is aangegeven dat het hier aankomt op een waardering van wat nodig is om de oorspronkelijke toestand – die voorgoed verouderd is – met de later tot herstel strekkende voorziening op een lijn te kunnen stellen.
2. De bevoegdheid van de huurder bestaat 'tot de ontruiming'. Het zou voor de verhuurder onredelijk bezwarend zijn, wanneer de huurder ook nadien nog bevoegdheden ter zake van de gehuurde zaak zou hebben. De bevoegdheid bestaat echter ongeacht of de huurder de veranderingen of toevoegingen bevoegd of onbevoegd heeft aangebracht.
3. Volgens lid 2 is de huurder niet jegens de verhuurder verplicht tot ongedaanmaking van de veranderingen of toevoegingen, uiteraard behoudens het geval dat de huurder tot het aanbrengen daarvan niet bevoegd was. Dat de verhuurder in dit laatste geval ongedaanmaking kan vorderen dan wel tot ongedaanmaking op kosten van de huurder kan overgaan, behoeft geen afzonderlijke regeling. Het gaat hier immers om een verplichting van de huurder om te doen, waarop de artikelen 3:296 en 299 van toepassing zijn. Ook kan de verhuurder hier volgens de algemene regels nakoming op verbeurte van een dwangsom vorderen (artikelen 611*a* e.v. Rv).
4. Anders dan artikel 215 is artikel 216 van aanvullend recht. Het is dus mogelijk te bedingen dat de huurder niet bevoegd zal zijn tot ongedaanmaking of dat hij daartoe juist jegens de verhuurder verplicht zal zijn. Nu in de praktijk op dit punt vele uiteenlopende situaties kunnen bestaan, dienen deze mogelijkheden open te blijven. Naar gelang van de omstandigheden kunnen ook de eisen van redelijkheid en billijkheid nader bepalen wat op dit punt tussen partijen heeft te gelden. In lid 2 is voorts tot uiting gebracht dat ook de

rechter op de voet van artikel 215 lid 4 aan de huurder een verplichting tot ongedaanmaking kan opleggen. Dat dit laatste niet bij de overeenkomst kan worden uitgesloten, volgt uit artikel 215 lid 5.

5. Veranderingen en toevoegingen kunnen een verrijking van de verhuurder ten koste van de huurder tengevolge hebben. Men denke aan veranderingen en toevoegingen die tevens verbeteringen zijn en niet ongedaan gemaakt kunnen worden of door de huurder niet ongedaan gemaakt werden, bijvoorbeeld omdat zulks niet zonder beschadiging mogelijk bleek. De vraag of de huurder in dergelijke gevallen aanspraak op vergoeding heeft, moet worden beantwoord aan de hand van artikel 6:212 betreffende ongerechtvaardigde verrijking. Teneinde twijfel hieromtrent te voorkomen wordt dit in lid 3 van de onderhavige bepaling uitdrukkelijk bepaald. Artikel 6:212 brengt mee dat men niet onder alle omstandigheden aan de verhuurder een verrijking kan opdringen, die tot vergoeding leidt. De vordering is immers slechts toewijsbaar 'voor zover dit redelijk is'. Ook kan blijkens de leden 2 en 3 van artikel 6:212 van belang zijn in hoeverre de verrijking inmiddels weer is verminderd. Aldus bestaat voldoende ruimte om ook hier in uiteenlopende situaties tot een redelijke oplossing te komen. De verwijzing naar de regels van de ongerechtvaardigde verrijking wil derhalve niet zeggen dat er – in geval de veranderingen en toevoegingen noch door de huurder noch door de verhuurder worden weggenomen – steeds sprake is van ongerechtvaardigde verrijking. De vraag of de vergoeding op haar plaats is, wordt aan artikel 6:212 BW overgelaten en derhalve ook aan de maatstaf 'voor zover dit redelijk is'. Nodig is dat: *a.* de huurder kosten heeft moeten maken die hij noch heeft kunnen terugverdienen bijvoorbeeld door bezuiniging, noch ook vergoed heeft gekregen als gevolg van overname door de nieuwe huurder; en *b.* het resultaat redelijkerwijs voor de verhuurder een voordeel oplevert waarvan hij daadwerkelijk profijt heeft (hogere huur van een nieuwe huurder of kostenbesparing op onderhoud). Er is ook geen sprake van ongerechtvaardigde verrijking als bijvoorbeeld de huurder en verhuurder hebben afgesproken dat elk de helft van de kosten voor zijn rekening zal nemen. Er is dan een rechtvaardiging voor een eventuele verrijking. Hetzelfde geldt als de verhuurder de huurverhoging achterwege laat, als de huurder veranderingen of toevoegingen aanbrengt. Het is van belang dat goede afspraken worden gemaakt, omdat dat ertoe zal leiden dat de verhuurder toestemming geeft. Worden er goede afspraken gemaakt dan is er geen aanleiding te vrezen, dat de verhuurder geen toestemming geeft. De bevoegdheid van de huurder de toevoeging en verandering weer ongedaan te maken staat aan ongerechtvaardigde verrijking niet in de weg. Zie ter zake van een eventuele ongerechtvaardigde verrijking van de verhuurder ook HR 25 juni 2004, NJ 2005, 338.

Artikel 217

1. In het huidige recht wordt gesproken van 'geringe en dagelijkse reparaties'. De gedachte die daaraan ten grondslag ligt is dat voor rekening van de huurder zijn de herstellingen die nodig plegen te worden als gevolg van wat zich gewoonlijk bij een normaal gebruik van het gehuurde door een huurder voordoet. Die gedachte ligt ook aan de thans voorgestelde bepaling ten grondslag. Zij moet evenwel niet te strikt worden toegepast. Zo is in de bepaling niet de uitzondering opgenomen voor het geval de herstellingen nodig zijn geworden door overmacht. Ook herstellingen van kleine gebreken waarvan het

ontstaan geheel buiten toedoen van de huurder of de zijnen is ontstaan, zijn voor zijn rekening. De bepaling is van aanvullend recht en de materie wordt vaak in huurcontracten nader geregeld, bijvoorbeeld doordat een onderscheid wordt gemaakt tussen herstel aan de buitenzijde van een gebouw, dat voor rekening van de verhuurder is, en herstel aan de binnenzijde, dat voor rekening van de huurder is.

2. Wat in een gegeven geval redelijk is, zal mede afhangen van de aard van het gehuurde en van de overige bepalingen van de overeenkomst, alsook van de vraag of het gaat om herstellingen aan onderdelen van het gehuurde die het gevolg zijn van door de huurder aangebrachte veranderingen en herstellingen. Het is met het oog op de uiteenlopende situaties die zich hier kunnen voordoen, wenselijk geacht deze materie verder aan de huurcontracten tussen partijen over te laten en in dit algemene artikel niet verder in detail te treden.
3. Het artikel maakt een voor de hand liggende uitzondering voor het geval dat de herstellingen nodig zijn geworden door het tekortschieten van de verhuurder in de nakoming van zijn verplichting tot verhelpen van gebreken. Het is dus zaak voor de huurder om de verhuurder zo snel mogelijk van eventuele gebreken op de hoogte te stellen. Artikel 222 verplicht hem daar reeds toe, bij gebreke waarvan de huurder verplicht is de daardoor ontstane schade aan de verhuurder te vergoeden. Heeft de huurder de gebreken nog niet kunnen ontdekken omdat hij afwezig was, en als gevolg daarvan de verhuurder ook niet op de hoogte gesteld, dan zullen de kleine herstellingen die nodig zijn geworden door dat de gebreken nog niet zijn verholpen voor rekening van de huurder komen.

Artikel 218

1. De huurder is op grond van de huurovereenkomst jegens de verhuurder alleen aansprakelijk voor schade aan de zaak die is ontstaan doordat hij is tekortgeschoten in enige verplichting die krachtens die overeenkomst op hem rustte. Men denke aan de in deze afdeling opgenomen verplichtingen de zaak als een goed huurder te gebruiken, de kleine herstellingen te verrichten en geen veranderingen of toevoegingen aan te brengen die hij niet op de voet van artikel 215 mocht aanbrengen, alsook aan hetgeen door partijen verder in hun overeenkomst aan verplichting op de huurder is gelegd. Lid 1 van het onderhavige artikel bevat dan ook geen materiële regel, doch slechts een samenvatting van wat ook zonder die bepaling uit de algemene regels van artikel 6:74 zou voortvloeien. Dit lid dient dan ook slechts als inleiding tot de volgende leden.
2. Lid 2 schept een voor weerlegging vatbaar vermoeden dat de schade door een tekortschieten van de huurder is ontstaan. Deze bewijsregel wordt hierdoor gerechtvaardigd dat de huurder in de regel veel beter dan de verhuurder in staat is na te gaan door welke oorzaak de schade aan het gehuurde is ontstaan. Het door de huurder te leveren tegenbewijs is niet aan een bepaalde regel gebonden. Het kan bestaan in het bewijs dat geen tekortkoming aan zijn kant de schade heeft doen ontstaan. Of in een concreet geval dit bewijs geleverd moet worden geacht, ook als de oorzaak van de schade niet is komen vast te staan, is aan het oordeel van de rechter overgelaten.
3. Lid 2 bevat twee uitzonderingen. In de eerste plaats die voor brandschade, waaraan de gedachte ten grondslag ligt dat een aansprakelijkheid voor brand voor de huurder een te zware last zou meebrengen, wanneer het risico dat de oorzaak van de schade in het

duister blijft, voor zijn rekening zou komen. Waar ieder verhuurder zijn onroerende zaken tegen brand verzekerd pleegt te hebben, is het punt daar overigens van ondergeschikt belang. Maar ook als het roerende zaken betreft die de verhuurder niet altijd tegen brand zal hebben verzekerd, is het wenselijk de huidige regel te handhaven en de bewijslast op de verhuurder te leggen. Het zou immers niet goed te begrijpen zijn dat de huurder van een woonwagen e.d. op dit punt anders behandeld wordt dan de huurder van een woning.

4. De tweede uitzondering betreft schade aan de buitenkant van het gehuurde in het geval dat de huur betrekking heeft op een gebouwde onroerende zaak. In dat geval zal immers ook de huurder vaak de oorzaak van de schade niet kennen. Dat neemt niet weg dat hier op hem wel een zekere stelplicht rust, zulks afhankelijk van de omstandigheden en de aard van de schade. Zulks vloeit voort uit de algemene regel van procesrecht dat hij, zo hij door de verhuurder aansprakelijk wordt gesteld, zijn betwisting van hetgeen de verhuurder daartoe aanvoert, behoorlijk zal hebben te motiveren. Opmerking verdient dat de tweede uitzondering mede ziet op huur van een gedeelte van een gebouwde onroerende zaak en dat het dan gaat om schade aan de buitenkant van dat gedeelte. Daaronder valt niet alleen schade aan de buitenmuur van een gehuurde verdieping, maar ook die aan de buitenkant van de deur die wellicht in het gebouw tot het gehuurde toegang geeft.
5. De huurder is slechts aansprakelijk voor gedurende de huurtijd ontstane schade. Ook ten aanzien van het bewijs op dit punt komt het artikel de verhuurder tegemoet. Lid 3 bevat een weerlegbaar vermoeden dat de huurder de gehuurde zaak in onbeschadigde toestand ontvangen heeft. Het ligt voor de hand dat de huurder die de zaak in beschadigde toestand ontvangt, daartegen onverwijld protesteert. Hij is ook het best in staat zich te dier zake bewijs te verschaffen.

Artikel 219

Onder de omschrijving van dit artikel (aansprakelijkheid voor anderen) vallen allen die met goedvinden van de huurder de zaak gebruiken of zich daarop bevinden. Daarin zijn mede begrepen onderhuurders. De regel is ruimer dan die van artikel 6:76, omdat er ook personen onder vallen van wie niet kan worden gezegd dat de huurder bij de uitvoering van zijn verbintenis van hun hulp gebruik maakt. De aard van huurovereenkomst brengt mee dat aan een dergelijke verruiming behoefte bestaat.

Artikel 220

1. Lid 1 bevat een gedoogplicht van de huurder ter zake van dringende werkzaamheden die aan het gehuurde moeten worden uitgevoerd. De verhuurder kan, ook al heeft hij het genot van de zaak aan de huurder afgestaan, zeer wel belang bij de werkzaamheden hebben, bijvoorbeeld omdat uitstel van onderhoud tot extra kosten of tot schade zou leiden. Anderzijds kan het zijn dat de huurder bij de werkzaamheden geen belang heeft, omdat zij zijn genot niet vermeerderen en de huurovereenkomst binnen afzienbare tijd afloopt. De gedoogplicht van de huurder omvat de verplichting de verhuurder toegang tot het gehuurde te verlenen om op te nemen of, en zo ja welke, werkzaamheden moeten worden verricht. Voorts verdient opmerking dat uit het feit dat de wet bepaalde gedoogplichten van de huurder bevat, zoals in het onderhavige artikel en in artikel 223

niet mag worden afgeleid dat zij in andere gevallen niet kunnen bestaan. Partijen kunnen daaromtrent in hun huurovereenkomst een uitdrukkelijke regeling opnemen, terwijl deze verplichtingen en de daarmee corresponderende bevoegdheden van de verhuurder ook, de aard van de betrokken huurovereenkomst in aanmerking genomen, uit de eisen van redelijkheid en billijkheid kunnen voortvloeien (zie artikel 6:248).

2. De bepaling brengt een verruiming ten opzichte van het huidige recht, omdat het niet alleen dringende reparaties omvat, maar alle dringende werkzaamheden, ook die tot herstel van schade of ter voorkoming van schade. Hetgeen het huidige recht bepaalt ter zake van huurprijsvermindering en ontbinding bij onbewoonbaar worden, is niet overgenomen. De huurprijsvermindering wordt al geregeld in artikel 207. Met betrekking tot het onbewoonbaar worden, is artikel 210*a* opgenomen. In plaats van de huurovereenkomst te ontbinden, kan de huurder ook tijdelijk een vervangend object huren tegen wellicht een hogere huurprijs. De schade die de huurder hierdoor lijdt kan hij op de verhuurder verhalen (vergelijk de artikelen 203 en 205 in verbinding met de artikelen 6:74).
3. De bepaling houdt mede rekening met de mogelijkheid dat de eigenaar van een naburig erf een beroep doet op artikel 5:56 dat de verhuurder verplicht is te honoreren. De huurder moet dan tot medewerking kunnen worden gedwongen. De bepaling strookt met wat in het algemeen ter zake van gebondenheid van de huurder aan bepalingen van burenrecht die de eigendom beperken, moet worden aangenomen op grond van het algemene beginsel dat de huurder aan de huurovereenkomst jegens de eigenaren van naburige erven niet meer rechten kan ontlenen dan de eigenaar van het aan hem verhuurde erf had.
4. De leden 2 en 3 betreffen de gedoogplicht van de huurder ter zake van renovatie. Lid 2 geeft daarvoor een maatstaf die aansluit bij hetgeen zich in de rechtspraak heeft ontwikkeld; men zie HR 16 mei 1986, NJ 1986, 779. Het is wenselijk geacht deze belangrijke ontwikkeling een wettelijke basis te geven die zich voor verdere uitwerking in de rechtspraak leent. De Nederlandse precisering voor wat betreft het percentage van 70% of meer van de huurders (artikel 7:220 lid 3, Ned.BW) is echter, als zijnde onnodig in Suriname, niet overgenomen.
5. Lid 2 heeft betrekking op renovatie met voortzetting, zij het ook wellicht aanpassing, van de huurovereenkomst. Uitgangspunt is dat de verhuurder daartoe aan de huurder een schriftelijk voorstel dient te doen. Indien de huurder het voorstel niet aanvaardt, zal de verhuurder op grondslag van dit voorstel een vordering kunnen instellen tot verkrijging van een veroordeling van de huurder gelegenheid tot de renovatie te geven. Dat zal, naar gelang wat de omstandigheden eisen, gepaard kunnen gaan met een bevel of verbod op verbeurte van een dwangsom en met een bevel tot gehele of gedeeltelijke tijdelijke ontruiming met toepassing van de artikelen 555 e.v. Rv. Het voorstel moet redelijk zijn, gelet op de belangen van de huurder en die van de verhuurder. Daarbij spelen een rol de aard van de werkzaamheden, de noodzaak van de medewerking van de huurder, de financiële consequenties voor de verhuurder, de huurprijsverhoging voor de huurder, de mogelijkheid van een vervangend huurobject voor de huurder en de overige omstandigheden van het geval. De verhuurder zal moeten stellen en zo nodig bewijzen dat zijn voorstel redelijk is.

6. Lid 3 herinnert duidelijkheidshalve aan de mogelijkheid de huurovereenkomst met het oog op de renovatie te beëindigen door opzegging. Men zie voor het huidige recht bijvoorbeeld HR 6 maart 1992, NJ 1993, 583 en 3 mei 1996, NJ 1996, 665.

Artikel 221

1. Voor het afstaan door de huurder van het hem krachtens de huurovereenkomst toekomende gebruiksrecht aan een derde zijn in beginsel twee constructies mogelijk. Hij kan zijn rechten en verplichtingen jegens de verhuurder aan een derde overdragen en hij kan de derde bij een enkele tussen hem en deze derde werkende overeenkomst op zijn beurt een recht op gebruik van het gehuurde geven. De eerste weg kan niet buiten de verhuurder om gevolgd worden. Het gaat hier om een contractsovername waarbij de huurovereenkomst na de overname tussen de verhuurder en de derde wordt voortgezet. Een dergelijke figuur is mogelijk met toepassing van artikel 6:159. Een nadere regel daarover in het onderhavige artikel is niet nodig.
2. De tweede weg is die van onderhuur en eventueel bruikleen. Het wezenlijke hiervan is dat in beginsel tussen de hoofdhuurovereenkomst en de onderhuur geen juridisch, doch slechts een feitelijk verband bestaat, hierin bestaande dat de hoofdhuurder zich door de hoofdhuurovereenkomst de beschikking over de verhuurde zaak heeft verschaft en deze aldus aan de onderhuurder in gebruik kan geven. De onderhuur brengt geen wijziging in de hoofdhuur en schept geen rechtsbetrekking tussen hoofdverhuurder en onderhuurder. Ingevolge het huidige recht mag de huurder het goed niet wederverhuren noch zijn huur aan een ander afstaan. Niet geheel duidelijk is wat het precies bedoelt. Maar aangenomen wordt dat met afstaan de contractsovername wordt bedoeld en met wederverhuren de eigenlijke onderhuur. Het huidige recht staat er niet aan in de weg dat de huurder de gehuurde zaak aan een ander uitleent. Nu een verbod van afstand in bovenbedoelde zin naast artikel 6:159 overbodig is, heeft het onderhavige lid 1 nog alleen op de tweede weg betrekking.
3. Lid 1 is in overeenstemming met het huidige recht waarin in beginsel de bevoegdheid van de huurder de zaak aan een ander weder te verhuren is uitgesloten.
4. Het artikel bevat geen bijzondere regels voor onbevoegd aangegane onderhuur. Bij gebreke van dergelijke regels vloeit uit het stelsel van het wetboek het volgende voort, ongeacht of de onderhuur in strijd met het onderhavige artikel dan wel met een beding in de hoofdhuurovereenkomst komt. Voor de geldigheid van een huurovereenkomst is niet vereist dat de verhuurder eigenaar van de zaak of uit anderen hoofde in staat is aan de huurder het overeengekomen gebruik te doen hebben. De onbevoegdheid van de hoofdhuurder tot onderhuur doet dan ook aan de geldigheid van de onderhuur niet af. Wel pleegt de hoofdhuurder die onbevoegd onderverhuurt toerekenbare tekortkoming in de nakoming jegens de hoofdverhuurder en kan zulks worden aangemerkt als onbehoorlijk gebruik van het gehuurde (artikel 213). Dit kan leiden tot beëindiging van de hoofdhuur. Dit zal tot gevolg hebben dat de hoofdhuurder aan de onderhuurder niet langer het overeengekomen gebruik van de zaak kan verschaffen, zodat hij ook jegens de onderhuurder in de nakoming van zijn verplichtingen tekortschiet en dat wel op aan hem toe te rekenen wijze. Hij zal derhalve schadevergoeding verschuldigd worden (artikel 203 in verbinding met artikel 205). De bevoegdheid tot gebruik van het gehuurde komt de huurder slechts gedurende de huurtijd toe. Indien de huurder bevoegd was tot

onderhuur, eindigt ook deze bevoegdheid met de hoofdhuur. Het einde van de hoofdhuur brengt niet tegelijk ook de onderhuur tot een einde, zij het dat de hoofdhuurder de onderhuurder nadien niet meer in staat is het gebruik van de zaak aan de onderhuurder te verschaffen. Hij zal derhalve vanaf het einde van de hoofdhuur jegens de onderhuurder toerekenbare tekortkoming in de nakoming plegen totdat ook de onderhuur is geëindigd, zulks met alle aan die toerekenbare tekortkoming in de nakoming verbonden gevolgen (artikel 203 in verbinding met artikel 205).

5. Krachtens lid 2 mag dat de huurder die in de woning zijn hoofdverblijf heeft wel een deel daarvan mag verhuren, overeenkomstig het huidige recht. Hij mag dit evenwel niet indien hij moest aannemen dat de verhuurder deaartegen redelijke bezwaren zal hebben. Er zijn huurders die twintig onderhuurders in huis opnemen. De verhuurder moet daartegen bezwaar kunnen maken. In beginsel is de hoofdverhuurder niet verplicht een gebruik uit hoofde van een onbevoegd aangegegane onderhuur te eerbiedigen, zodat hij reeds gedurende de huurtijd tot beëindiging van dit onrechtmatige gebruik kan dwingen. Het is evenwel denkbaar dat dit misbruik van bevoegdheid zou opleveren, met name wanneer de verhuurder daarbij geen belang heeft voordat de huurtijd is verstreken (artikel 3:14).

Artikel 222

1. Het kan voor de verhuurder van groot belang zijn dat hij tijdig van een gebrek of van enige rechtspretentie van een derde kennis krijgt, bijvoorbeeld omdat dit verdere voor zijn rekening komende schade kan voorkomen; hiervoor is hij vaak afhankelijk van de huurder die de zaak onder zich heeft. De verplichting die deze bepaling op de huurder legt, is daarom redelijk. De bewering van recht is afzonderlijk vermeld, omdat zij niet onder de omschrijving van gebrek in artikel 204 valt.
2. De sanctie is uitsluitend schadevergoeding. Niet tijdig melden betekent niet dat de huurder geen recht op herstel van het gebrek heeft of bij het bestrijden van de rechtspretentie niet behoeft te worden bijgestaan. Wel kan dit tot gevolg hebben dat hij voor de melding ontstane kosten niet kan terugvorderen, zoals is bepaald in artikel 211 lid 2.

Artikel 223

Het artikel stelt een verplichting buiten twijfel die anders uit artikel 6:248 lid 1 zou voortvloeien, voor zover zij al niet, zoals vaak het geval is, in het huurcontract is opgenomen. Dat een uitdrukkelijke bepaling wenselijk is, houdt mede verband met het huisrecht dat zonder duidelijke wettelijke basis twijfelachtig maakt of de verplichting van de huurder als hier bedoeld bestaat, onderscheidenlijk hem bij overeenkomst kan worden opgelegd. In de praktijk bestaat aan een dergelijke verplichting bepaald behoefte.

Artikel 224

1. Een teruggaveplicht is in het huidige recht niet uitdrukkelijk neergelegd, maar wordt algemeen aanvaard. Lid 1 legt deze verplichting vast. In welke staat de zaak moet worden teruggegeven volgt uit het stelsel van de onderhavige titel. De huurder moet haar teruggeven zonder dat zij nog herstellingen behoeft die krachtens artikel 217 voor zijn rekening zijn, en zonder schade waarvoor hij aansprakelijk is. Zij mag echter gebreken

vertonen die de verhuurder verplicht is te verhelpen. Men zie de artikelen 206, 217 en 218. Hoe het gaat met veranderingen en toevoegingen moet worden beoordeeld aan de hand van artikel 216.

2. Met Lid 2 wordt gekozen voor een helder toetsingscriterium. Is een beschrijving, bijvoorbeeld een inspectierapport, van het gehuurde aanwezig, en is vastgelegd dat veranderingen ten opzichte van de oorspronkelijke toestand ongedaan gemaakt dienen te worden, dan is de huurder verplicht deze veranderingen ongedaan te maken.
3. Is geen beschrijving van het gehuurde aanwezig, dan wordt ingevolge lid 3, dat overeenstemt met het huidige recht, de huurder vermoed het gehuurde in goede staat te hebben ontvangen.

Artikel 225

Ten aanzien van de verplichting tot teruggave van artikel 224 geleden de gewone regels betreffende toerekenbare tekortkoming in de nakoming en schadevergoeding. Op één punt is echter een bijzondere regel wenselijk geacht, die meebrengt dat bij te late ontruiming de huurder over de periode tot die ontruiming in elk geval een vergoeding ten bedrage van de huur verschuldigd is.

Afdeling 4. De overgang van de huur bij overdracht van de verhuurde zaken en het eindigen van de huur

Artikel 226

1. Het artikel regelt de zogenaamde 'koop breekt geen huur'. De aanhef van het artikel is aangepast aan het spraakgebruik van Boek 3, het vervallen van het recht van beklemming en het feit dat artikel 201 spreekt van huur van 'een zaak of een gedeelte daarvan'. De bepaling is van dwingend recht voor gebouwde onroerende zaken (lid 4). Er is geen reden de bepaling ook voor roerende zaken of voor onbebouwde grond dwingend te maken. Waarom zou iemand niet tegen betaling een stuk grond als opslagterrein mogen gebruiken tot het tijdstip dat de eigenaar een koper heeft gevonden en het aan deze overdraagt?
2. Wat betreft lid 2, lette men op de regeling van het huurbeding bij hypotheek in artikel 3:264 en van de executie door een gewone schuldeiser in artikel 505 lid 2, Rv. Men moet de regel van lid 2 dan ook zien als een principiële hoofdregel die het uitgangspunt van de twee hiervoor genoemde bijzondere bepalingen is.

Artikel 227

Uit deze bepaling volgt dat degene die een erfdienstbaarheid op een reeds verhuurd erf verkrijgt, deze erfdienstbaarheid niet zo mag uitoefenen dat hij de huurder in diens recht om het genot van de zaak te hebben, beperkt. Zo zal ook een hypotheekhouder die jegens de eigenaar van de verhypothekeerde zaak zijn bevoegdheid uit een beding als bedoeld in artikel 3:267 gebruik wil maken, dit niet zo mogen doen dat hij een huurder wiens huur van voor de vestiging van de hypotheek dateert, in diens genot van de zaak belemmert. Hetzelfde geldt voor degene die de erfdienstbaarheid of de hypotheek heeft verkregen door overdracht, d.w.z., nu het hier om afhankelijke rechten in de zin van artikel 3:82 gaat, door overdracht van het heersende erf dan wel door overdracht van de vordering waarvoor de hypotheek tot

zekerheid dient.

Artikel 228

Het onderscheid tussen schriftelijke en mondelinge huur is verlaten. Het stelsel dat voor opzegging geldt, wordt daardoor eenvoudiger. In lid 2 wordt voor onroerende zaken (voor woonruimte lette men overigens op afdeling 5) een minimumtermijn van een maand gegeven. Er is van afgezien om een maximum opzegtermijn op te nemen. De gevallen van huur van roerende zaken lopen te zeer uiteen om zich voor een algemene regel te lenen. Een opzegging op een te korte termijn zal vaak niet nietig zijn maar op grond van artikel 3:42 kunnen worden geconverteerd in een geldige opzegging tegen een later tijdstip.

Artikel 229

1. Dit artikel geldt niet voor de dood van de huurder van ruimte waarop afdeling 5 van toepassing is.
2. Voor wat betreft de dood van de verhuurder spreekt dit artikel vanzelf. Voor wat betreft de dood van de huurder is er meer reden voor twijfel, maar er mag toch van worden uitgegaan dat huurovereenkomst in de regel niet met het oog op de persoon van de huurder worden aangegaan. Dezelfde gedachte ligt ten grondslag aan artikel 221 waar de huurder in beginsel de bevoegdheid tot onderverhuren wordt toegekend. Het bezwaar dat de erfgenamen van de huurder wellicht niet weten wat ze met de zaak aanmoeten, wordt ondervangen, wanneer de bevoegdheid tot onderverhuren niet is uitgesloten. Een nadere regel is daarom alleen gegeven voor het geval deze bevoegdheid ontbreekt. De erfgenamen kunnen dan ingevolge lid 2 gedurende zes maanden na het overlijden van de erflater de overeenkomst opzeggen. Bestaat de bevoegdheid tot onderverhuren, dan is het redelijk dat de verhuurder erop mag vertrouwen dat de overeengekomen huurperiode wordt afgemaakt.
3. Ten slotte is in lid 3 nog een oplossing gegeven voor het geval dat er meer erfgenamen zijn en de rechten en verplichtingen uit de huurovereenkomst in aanmerking komen om aan een van hen te worden toegedeeld. Daarvoor is medewerking van de verhuurder vereist; vergelijk artikel 3:186 in verbinding met artikel 6:159. Bij de term 'redelijke bezwaren' denke men aan mogelijke bezwaren, gelegen in de financiële armslag van de betreffende erfgenaam of aan bezwaren tegen diens persoon bijvoorbeeld in verband met de vrees dat hij het gehuurde door onvoorzichtig gedrag zal beschadigen of medehuurders overlast zal bezorgen. Lid 3 maakt de verhuurder tot een zodanige medewerking verplicht, mits hij tegen de als huurder aangewezen erfgenaam geen redelijke bezwaren heeft. De medewerking kan worden afgedwongen doordat een rechterlijke uitspraak wordt uitgelokt, die op de voet van artikel 3:300 daarvoor in de plaats treedt.

Artikel 230

De bepaling geeft een aanzienlijk eenvoudiger regeling dan het huidige recht. Zij bevat een weerlegbaar vermoeden dat, zo de huurder na afloop van de huurtijd met goedvinden van de verhuurder in het genot van het gehuurde blijft, partijen bedoelen hun overeenkomst op dezelfde voorwaarden voor onbepaalde tijd voort te zetten. De vraag hoe het staat met de bevoegdheid de verlengde huurovereenkomst op te zeggen wordt beantwoord door artikel 228 lid 2.

Artikel 231
Hierin is neergelegd, bij wijze van dwingend recht, dat ten aanzien van een bebouwde onroerende zaak voor ontbinding wegens wanprestatie de rechter moet worden ingeschakeld, dit in afwijking van de hoofdregel van artikel 6:267.

Afdeling 5. Bijzondere bepalingen inzake de huur van een woning

In deze afdeling is de inhoud van § 2 tot en met § 4 van de *Huurwet Woonruimte 2020* letterlijk neergelegd. Het gaat hier om heel recente wetgeving. Ingevolge artikel 132 van de Grondwet hoort het burgerlijk recht in het Burgerlijk Wetboek thuis.

TITEL 7 – OPDRACHT

De titel bestaat uit de afdelingen:
7.7.1 - Opdracht in het algemeen
7.7.2 - Lastgeving
7.7.3 - Bemiddelingsovereenkomst
7.7.4 - Agentuurovereenkomst
7.7.5 - De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling.

Zoals uit de opsomming reeds blijkt, omvat de opdracht een veelheid van typen overeenkomsten, die gemeen hebben dat zij bepaalde vormen van dienstverlening buiten dienstverband regelen, zowel in de uitoefening van een beroep of bedrijf als daarbuiten. Regel is dat de uitoefening van een 'vrij beroep' - arts (zie afdeling 7.7.5), advocaat enz. - tot het sluiten van overeenkomsten van opdracht leidt; te denken valt voorts aan de diensten van tussenpersonen (afdelingen 7.7.2 tot en met 7.7.4), incassobureaus en adviesbureaus op allerlei terrein. Op het gebied van het bedrijfsleven wordt een belangrijke plaats ingenomen door de financiële diensten van bank- en verzekeringswezen, maar ook kan worden gedacht aan de diensten van restaurants en kappers. Maar de overeenkomst van opdracht is geenszins beperkt tot het beroeps- en bedrijfsleven - in het ontwerp is ook met de particuliere opdrachtgever en opdrachtnemer rekening gehouden (zie bijvoorbeeld de artikelen 405, 408 en 413).
Deze variëteit verklaart ook de omschrijving ervan die artikel 400 lid 1, geeft in de vorm van een aftreksom ten opzichte van een zeer algemeen criterium, het zich verbinden tot het verrichten van werkzaamheden. Ook artikel 400 lid 2, houdt met deze omstandigheid rekening door, behoudens het dwingend recht volgens artikel 413, op ruime schaal afwijking van de algemene bepalingen toe te laten, onder andere op grond van de aard van de (concrete) overeenkomst.

In het huidige recht wordt de overeenkomst tot het verrichten van enkele diensten slechts terloops genoemd, niet om haar te regelen, doch om haar af te grenzen van de arbeidsovereenkomst en de aanneming van werk. Wel wordt de lastgeving, als type van de opdracht, onder de bijzondere overeenkomsten in het Derde Boek geregeld, en een aantal van de bepalingen daaruit heeft model voor algemene bepalingen van het ontwerp gestaan. In die titel

staan tevens bepalingen omtrent volmacht. Deze figuur wordt echter in het nieuw BW afzonderlijk geregeld in titel 3.3, omdat zowel lastgeving zonder volmacht voorkomt (bijvoorbeeld het commissionairscontract), als volmacht buiten lastgeving (bijvoorbeeld bij bepaalde soorten arbeidsovereenkomst); wel zijn de regelingen omtrent volmacht en lastgeving in het ontwerp op elkaar afgestemd.

Afdeling 7.7.1 - Opdracht in het algemeen

Na de definitie van artikel 400 volgt in de artikelen 401 tot en met 404 een omschrijving van de verplichtingen van de opdrachtnemer, en in de artikelen 405 en 406 een van de verplichtingen van de opdrachtgever. Artikel 407 lid 1 geeft een regel voor de gezamenlijk gegeven opdracht, artikel 407 lid 2, een voor de gezamenlijk ontvangen opdracht. De artikelen 408 tot en met 412 behandelen enkele vormen en gevolgen van beëindiging van de opdracht, en artikel 413 geeft aan welke bepalingen, al dan niet onder bepaalde omstandigheden, van dwingend recht zijn.

Over de definitie van **artikel 400** lid 1 en over lid 2 zie de inleidende opmerkingen ter toelichting op de titel. Van de arbeidsovereenkomst onderscheidt de opdracht zich doordat zij verplicht tot het verrichten van werkzaamheden buiten dienstbetrekking, terwijl aan het slot van lid 1 de opdracht wordt afgescheiden van de aanneming van werk (zie in dit verband HR 6-3-1991, NJ 1991, 415), de bewaarneming, de uitgeversovereenkomst en de overeenkomsten van en tot vervoeren - de meeste daarvan worden als benoemde contracten elders in het BW of het Wetboek van Koophandel behandeld.
Dat de werkzaamheden tegen 'loon' worden verricht komt weliswaar veelvuldig, en dan gewoonlijk in de uitoefening van een beroep of bedrijf, voor, maar is, anders dan bij de arbeidsovereenkomst, geen essentiale.

Hoever de in **artikel 401** voorgeschreven zorgplicht van de opdrachtnemer zich uitstrekt, hangt van de omstandigheden van het geval en de aard der overeenkomst af. Volgens het huidige recht moet 'de verantwoordelijkheid wegens verzuim minder streng' worden toegepast op degene die een last om niet op zich neemt dan op hem die daarvoor beloning ontvangt. Zie voorts HR 8-11-1990, NJ 1992, 134, betreffende belangenbehartiging door een deurwaarder.

Artikel 402 verplicht de opdrachtnemer tot het opvolgen van instructies van de opdrachtgever, mits deze tijdig gegeven en verantwoord zijn: de opdrachtnemer zal zelfstandiger te werk (kunnen) gaan, naarmate hij meer en de opdrachtgever minder deskundig is in het verrichten van de overeengekomen werkzaamheden.

Artikel 403 verplicht de opdrachtnemer tot het uitbrengen van verslag over zijn werkzaamheden, tot het onverwijld melden als de opdracht is voltooid (lid 1), tot het afleggen en verantwoording over de uitvoering der opdracht en tot het eventueel afleggen van financiële rekenschap (lid 2). Ook hier zal de omvang van de verplichtingen mede van de omstandigheden van het geval afhangen - vgl. HR 26-9-1980, NJ 1981, 154. Zie voorts de artikelen 448 en 449 met betrekking tot de opdracht tot geneeskundige behandeling.

Vooral de uitoefening van beroepswerkzaamheden wordt dikwijls in het verband van een al dan

niet rechtspersoonlijkheid bezittende vennootschap uitgeoefend. In zo'n geval kan de opdracht door de cliënt aan die vennootschap worden verstrekt, terwijl de strekking van de overeenkomst is dat de uitvoering door een bepaald, aan haar verbonden, persoon geschiedt. In dit geval wordt ook deze persoonlijk gebonden voor de uitvoering, aldus **artikel 404**. Hij is, naast de opdrachtnemer, tegenover de cliënt hoofdelijk aansprakelijk. Dat uit de overeenkomst voortvloeit dat de aangewezen uitvoerder bepaalde werkzaamheden door een ander, doch wel onder zijn eigen verantwoordelijkheid, mag laten verrichten, zal veelal het geval zijn, evenals dat hij zich bij ziekte enz. mag laten vervangen.

Of, op welke tijdstippen en tot welk bedrag aan de opdrachtnemer loon toekomt, moet in de eerste plaats zijn antwoord vinden in de overeenkomst tussen partijen.
Artikel 405 lid 1 stelt als regel dat in elk geval aan de professionele opdrachtnemer loon toekomt. Mede van de aard van de opdracht en van het gebruik zal afhangen, of dat onder alle omstandigheden zo is, hoe het loon wordt berekend, of het ineens, na het volvoeren van de opdracht, dan wel periodiek, moet worden betaald, enz. Vgl. HR 5-6-1992, NJ 1992, 601, inzake de afspraken 'no cure, no pay' en 'pars quota litis'. De beroepsbeoefenaar zal in de regel zelf zijn declaratie indienen, vastgesteld aan de hand van het gebruik in de branche. Zie, voor een geval van betwisting van de redelijkheid, HR 24-4-1987, NJ 1987, 792.

Artikel 406 verplicht de opdrachtgever tot vergoeding van onkosten (lid 1), en tot het vergoeden van schade (lid 2). De laatste verplichting zal zich, zeker bij de opdracht aan de professionele opdrachtnemer, niet dikwijls voordoen, gegeven de grenzen die het ontwerp stelt. Men denke aan de 'gehuurde' stuntman, of de door zijn patiënt besmette arts, die zelf het risico dragen, en dat ook zullen hebben verzekerd.

Artikel 407 lid 1 betreft de gezamenlijk gegeven opdracht, lid 2 de gezamenlijk aanvaarde opdracht. In de praktijk zal de gezamenlijkheid zich vaak voordoen bij een door of aan een maatschap gegeven opdracht. Men denke bij een gezamenlijk ontvangen opdracht ook aan een medisch operatieteam - zie, ter vermijding van aansprakelijkheidsproblemen voor de patiënt, in dat geval artikel 462 - of een opdracht voor de uitvoering van een strijkkwartet.
Een kwestie van interpretatie in een concreet geval is wanneer de opdracht is gegeven of aanvaard bijvoorbeeld op het briefpapier van een maatschap en de vraag rijst of de ondertekenende vennoot mede namens de anderen optreedt. Is de opdracht gezamenlijk verleend, dan verbindt lid 1 daaraan het gevolg van hoofdelijkheid - afdeling 6.1.2 is dan van toepassing. Lid 2 verbindt aan de gezamenlijk aanvaarde opdracht eveneens het gevolg van hoofdelijkheid, maar geeft de opdrachtnemers individueel - ook dus in de externe verhouding tot de opdrachtgever - de mogelijkheid zich te disculperen, dat wil zeggen: aan te tonen dat een tekortkoming hun niet in de zin van artikel 6:75 valt toe te rekenen.

De opdracht kan op zeer verschillende wijzen eindigen - de meest voor de hand liggende is uiteraard de voltooiing, indien de aard zich voor voltooiing leent. **Artikel 408** betreft de bevoegdheid tot opzegging: lid 1 die voor de opdrachtgever, lid 2 die door de opdrachtnemer.
Lid 1 bepaalt dat de opdrachtgever te allen tijde, derhalve zonder opzegtermijn en ook vóórdat de opdracht is voltooid, tot opzegging bevoegd is. Ten opzichte van een 'niet professionele' opdrachtgever - dat wil zeggen: de natuurlijke persoon die niet in de uitoefening van een beroep

of bedrijf handelt - is de bepaling van dwingend recht: te zijnen nadele kan daarvan niet worden afgeweken (artikel 413 lid 2); schadevergoeding, ook als de opzegging voor de opdrachtgever ongelegen komt, is hij daarvoor niet verschuldigd (lid 3) - ook deze bepaling is van dwingend recht (artikel 413 lid 1).
Op de opzegging door de lastgever verklaart artikel 422 artikel 408 lid 1, in beginsel tot dwingend recht.
Voor zover lid 1 regelend recht is, zal inachtneming van een opzegtermijn en ook schadevergoeding, zo zij al niet zijn overeengekomen, uit redelijkheid en billijkheid of uit de aard der overeenkomst kunnen voortvloeien; zie HR 2-6-1991, NJ 1991, 742. Zie voor de agentuurovereenkomst de artikelen 437 en 445. Heeft de opdrachtnemer een eigen belang bij voortzetting van de opdracht, dan kan de professionele opdrachtgever deze slechts om ernstige redenen intrekken: HR 16-12-1977, NJ 1978, 156, HR 28-11-1980, NJ 1981, 444, en HR 27-4-1984, NJ 1984, 679.
Over de opzeggingsbevoegdheid van de opdrachtnemer in het algemeen laat dit ontwerp zich niet uit. Het beperkt in lid 2 daarin alleen de professionele opdrachtnemer, zij het bij wege van regelend recht, tot een tweetal gevallen. Voor dat van gewichtige redenen zie onder andere artikel 402 lid 2. Bij het tweede geval, de overeenkomst voor onbepaalde duur die niet door volbrenging eindigt, denke men in het bijzonder aan opdrachten tot vermogensbeheer of het voeren van een administratie.

Artikel 409 lid 1 doet de overeenkomst van opdracht eindigen met de dood van een opdrachtnemer met het oog op wiens persoon zij is verleend, alsmede met de dood van de in artikel 404 bedoelde persoon. Lid 2 strekt ertoe dat de belangen van de opdrachtgever in zo'n geval niet te ernstig worden geschaad: de bepaling betekent een verruiming van het huidige recht. Zie de speciale bepaling van artikel 422 voor de lastgeving en die van artikel 438 voor de agentuurovereenkomst.

Artikel 410
Uit de aard van de overeenkomst tot opdracht zal in de regel volgen, of zij door de dood van de opdrachtgever een einde zal nemen. Dat zal in het bijzonder het geval zijn, indien de opdracht de persoon van de opdrachtgever rechtstreeks raakt, zoals een opdracht tot verzorging. Artikel 410 betekent dat de opdracht slechts eindigt door de dood van de opdrachtgever, als dat uit hun bewoordingen of aard voortvloeit. Zie artikel 422 voor lastgeving en artikel 438 voor de agentuurovereenkomst.

Artikel 411 geeft aan in welke gevallen het voortijdig einde van een opdracht recht op loon meebrengt, hoewel uit de overeenkomst voortvloeit dat loon slechts verschuldigd wordt door voltooiing van de opdracht of verstrijken van de overeengekomen tijd. Volgens lid 1 is de hoofdregel dan een beloning naar redelijkheid - een factor kan bijvoorbeeld zijn dat de opdrachtnemer andere opdrachten heeft moeten weigeren; voor de berekening zijn enige maatstaven aangegeven. Volgens lid 2 kan, als aan de gestelde vereisten is voldaan, ook recht bestaan op het volle loon.
Blijkens artikel 413 lid 2 kan niet ten nadele van de niet professionele opdrachtnemer van artikel 411 worden afgeweken.

Artikel 412 bevat een bijzondere bepaling omtrent de verjaring van de vordering tot afgifte van stukken, in afwijking van de algemene bepaling van artikel 3:306.
Blijkens artikel 413 lid 3, kan van het artikel slechts worden afgeweken, voor zover dat in het algemeen mogelijk is met betrekking tot wettelijke verjaringstermijnen, namelijk wel verkorting, niet verlenging en evenmin afstand vóór de voltooiing van de termijn (artikel 3:322 lid 3). Zie voorts voor verkorting bij algemene voorwaarden artikel 6:236, onderdeel g.

Artikel 413 is reeds behandeld bij de artikelen 408, 411 en 412, telkens waar het bepalingen daaruit tot dwingend recht verklaart. Zie artikel 3:40 lid 2.

Afdeling 7.7.2 – Lastgeving

Zoals in de inleiding op de toelichting op titel 7.7 reeds is aangestipt, komt de opdracht in de praktijk veel voor als overeenkomst die een opdrachtgever verbindt met een tussenpersoon. De complicatie die hieruit voortvloeit, is die van de verhouding tussen de opdrachtgever en de derde met wie de tussenpersoon ter uitvoering van zijn opdracht contact verkrijgt.
Het klassieke type van zo'n relatie is vooral de lastgeving. Essentieel voor de lastgeving is blijkens artikel 414 dat de lasthebber *zich verplicht* tot het verrichten van een of meer rechtshandelingen *voor rekening van de lastgever*. Lastgeving is er slechts dan, wanneer de verplichting tot het verrichten van de rechtshandeling(en) hoofdbestanddeel van de opdracht is. Is er geen verplichting, doch slechts een bevoegdheid, of behoort het verrichten slechts incidenteel tot het uitvoeren van de overeengekomen hoofdtaak - de architect sluit contracten voor rekening van de opdrachtgever, de aannemer koopt materiaal voor rekening van de aanbesteder -, dan is er geen lastgeving, maar dan zijn, krachtens artikel 424, de bepalingen omtrent lastgeving zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing.

Artikel 414 geeft de hierboven genoemde kenmerken van de lastgeving weer. Veelal zal de lastgeving strekken tot het sluiten van overeenkomsten, doch zij kan ook het verrichten van eenzijdige rechtshandelingen, zoals een opzegging of ontbinding, inhouden.
Lastgeving kan meebrengen de verplichting of bevoegdheid tot vertegenwoordiging: alsdan handelt de lasthebber met volmacht in naam van de lastgever en is tevens titel 3.3 van toepassing. Vandaar dat afdeling 7.7.2 mede op titel 3.3 is afgestemd; in het huidige recht lopen de bepalingen omtrent lastgeving en volmacht zelfs dooreen.
Lastgeving komt echter zeer veel zonder volmacht voor. Zo handelt de commissionair op eigen naam - anders dan in het huidige Wetboek van Koophandel zijn aan hem geen bijzondere bepalingen in het ontwerp gewijd - zijn rechtspositie wordt geheel door de bepalingen van de afdelingen 7.7.1 en 7.7.2 omvat.
Als lastgeving zonder volmacht typeert HR 21-10-1983, NJ 1984, 254, en HR 28-10-1988, NJ 1989, 833, ook de zgn. cessie ter incasso. Ook daarbuiten kan de lastgeving inhouden dat de lasthebber in eigen naam rechten, ook vorderingsrechten, en bevoegdheden van de lastgever uitoefent (HR 3-5-1991, NJ 1992, 229).

Artikel 415 houdt dezelfde bepaling in als artikel 3:65 voor volmacht. Zie voorts, voor de aansprakelijkheid, artikel 407 lid 2.

De **artikelen 416 tot en met 418** geven alle regels voor gevallen waarin tussen lasthebber en lastgever een belangenconflict mogelijk is of zelfs voor de hand ligt, omdat de lasthebber een eigen belang heeft bij de totstandkoming van de rechtshandeling met een bepaald persoon, tegen een bepaalde prijs, op een bepaalde wijze, enz. Artikel 416 behandelt in dat opzicht de positie van de lasthebber die zelf als wederpartij van de lastgever optreedt ('Selbsteintritt'), artikel 417 die van de lasthebber die tevens als lasthebber van een ander optreedt ('twee heren dient') en artikel 419 die van de lasthebber die anderszins een eigen belang bij de totstandkoming van de rechtshandeling heeft.
In beginsel zijn de bepalingen van regelend recht. Alle drie artikelen laten het optreden van de lasthebber toe, indien de inhoud van de rechtshandeling zo nauwkeurig vaststaat dat strijd tussen de belangen van lastgever en lasthebber is uitgesloten, bijvoorbeeld wanneer koop of verkoop tegen beurs- of marktprijs geschiedt; artikel 3:68 bevat hetzelfde criterium voor de Selbsteintritt bij volmacht.
Wanneer het vereiste niet is vervuld, staat de door de lasthebber tot stand gebrachte rechtshandeling in het geval van artikel 416 bloot aan vernietiging door de lastgever ('kan' - zie artikel 3:40 lid 2). In het geval van artikel 417 is de rechtshandeling wel geldig ('mag'), doch verbeurt de lasthebber zijn recht op loon; deze sanctie komt naast eventuele schadevergoeding en is van dwingend recht. Dit geldt ook in het geval van artikel 418, tenzij de lasthebber zijn daar geformuleerde mededelingsplicht is nagekomen. Het verschil in sanctie is te verklaren doordat bij de rechtshandeling in het geval van artikel 416 slechts lastgever en lasthebber zijn betrokken, in het geval van artikel 417 en mogelijk artikel 418 ook een derde.
Voorts beschermen de artikelen 416 lid 3 en 417 lid 2, de 'particuliere' lastgever nog op bijzondere wijze door in alle, door die artikelen bestreken gevallen, ook als een belangenconflict is uitgesloten, diens schriftelijke toestemming te verlangen. Ook hier is voor artikel 416 de sanctie vernietigbaarheid, voor artikel 417 verbeurte van loon.
Artikel 416 onderscheidt in de leden 1 en 2 twee gevallen van Selbsteintritt: in lid 1 is de lasthebber bevoegd tot vertegenwoordiging (krachtens volmacht) van de lastgever, en kan hij de overeenkomst als vertegenwoordiger van de lastgever met zichzelf als wederpartij sluiten, in lid 2 is hij niet tot vertegenwoordiging bevoegd en mag hij slechts op eigen naam handelen; in zo'n geval verbindt hij zichzelf - zij het voor rekening van de lastgever - aan zichzelf, doch lid 2 stelt het geval met dat van lid 1 gelijk.
Artikel 417 lid 1, dekt zowel het geval dat de lasthebber beide lastgevers of een van beiden vertegenwoordigt, als dat hij geheel op eigen naam handelt.
Lid 4 richt zich tegen het berekenen van 'dubbele' provisie (of courtage - zie artikel 427) bij koop, huur en dergelijke van een onroerende zaak, als een van de lastgevers een particulier is: alsdan mag de lasthebber zijn loon slechts aan de verkoper of verhuurder in rekening brengen; de laatste zin laat een beding tot het berekenen de dubbele provisie of courtage alleen bij 'kamerverhuur' toe.

In het bestaande recht is het tot arrest HR 11-3-1977, NJ 1977, 521 (Kribbebijter) betwist gebleven, hoe en op welke grond schadevergoeding ten behoeve van de lastgever zou kunnen worden gevorderd van een wederpartij van een door een lasthebber op eigen naam gesloten overeenkomst, indien die wederpartij in de nakoming van zijn verbintenis tekortschiet: de lastgever heeft met de wederpartij geen contractuele band en de schade komt niet voor rekening van de lasthebber die wel deze contractuele band heeft.

In aansluiting aan het arrest kent *artikel 419* alsdan de lasthebber de bevoegdheid toe om van de wederpartij ook vergoeding van de door de lastgever geleden schade te vorderen, voor zover die schade overeenkomstig de wet voor vergoeding in aanmerking komt.

Ook de **artikelen 420 en 421** ondervangen door een wettelijke regeling problemen die kunnen ontstaan doordat bij een, door een lasthebber op eigen naam gesloten, overeenkomst een contractuele band tussen de lastgever en de wederpartij van de lasthebber, de derde, ontbreekt. In artikel 420 zijn dat de problemen die ontstaan wanneer de lasthebber zijn verplichtingen jegens de lastgever niet nakomt, of in staat van faillissement geraakt (lid 1), dan wel de derde jegens de lasthebber tekortschiet (lid 2), in artikel 421 die welke de derde ondervindt, wanneer de lasthebber jegens hem tekortschiet of in staat van faillissement geraakt. De lastgever kan dan in het geval van artikel 420 rechten van de lasthebber jegens de wederpartij op zich doen overgaan, de derde kan in het geval van artikel 421 rechten uit zijn overeenkomst met de lasthebber tegen de lastgever uitoefenen. In beide gevallen dient een en ander te worden ingeleid door een schriftelijke verklaring aan de beide andere betrokkenen.
Het resultaat is in beide gevallen dat lastgever en derde over het hoofd van de lasthebber - en buiten diens faillissement om - rechtstreeks met elkaar te maken krijgen. De gedachte is ontleend aan een ontwerpverdrag van Unidroit inzake goederenvervoer met betrekking tot de rechtspositie van de expediteur.
Nadat de lasthebber de overeenkomst met de derde heeft gesloten, kan hij tegenover de lastgever tekortschieten door diens prestatie niet op te eisen of aan de lastgever door te leveren, of door niet de vordering van artikel 419 in te stellen.
Voor de levering van roerende zaken niet-registergoederen houde men, ook in geval van faillissement van de lasthebber, overigens rekening met artikel 3:110 dat bezit, en daarmee eigendom, rechtstreeks van de derde door aflevering aan de lasthebber op de lastgever doet overgaan.
De overgang van de vorderingen op de lastgever krachtens artikel 420 is beperkt tot die welke voor overgang, in casu overdracht, vatbaar zijn; zie hiervoor mede artikel 3:83. Voor overgang vatbaar is ook een vordering op de derde tot nakoming waarvan deze bij rechterlijk vonnis is veroordeeld. Op de overgang zijn de bepalingen van afdeling 6.2.1 van toepassing; idem artikel 6:130.
De bevoegdheid van de derde ex artikel 421 gaat niet zover dat de verbintenissen van de lasthebber op de lastgever overgaan - de lasthebber blijft naast de lastgever jegens de derde gebonden -, maar brengt wel mee dat de lasthebber, of de curator in diens faillissement, zijn daarmee corresponderende rechten jegens de lastgever niet meer kan uitoefenen.

Artikel 422 is een verbijzondering, en ook verscherping, van de artikelen 408, 410 en 409: behalve opzegging en overlijden van de lastgever en lasthebber worden ook hun faillissement en ondercuratelestelling als grond tot beëindiging van de last vermeld. Lid 2 bepaalt in hoeverre het lid 1 dwingend recht is; de tweede en derde zin vormen de parallel van het voor de onherroepelijke volmacht geldende artikel 3:74; zie ook artikel 423 lid 2.

Voor het huidige recht heeft de Hoge Raad in zijn arrest van 29-9-1989, NJ 1990, 307 beslist dat de lastgever, evenmin als de volmachtgever, zijn bevoegdheid om zelf te handelen verliest en dat een beding dat die bevoegdheid uitsluit, niet aan een derde kan worden tegengeworpen - de

last heeft geen 'privatieve werking'. Deze regel is echter te beperkend gebleken voor die gevallen waarin de last inhoudt het uitoefenen van zelfstandig beheer van een vermogen of vermogensbestanddelen - zoals bij auteursrechten - door een lasthebber op de wijze van een trust. **Artikel 423**, mede naar aanleiding van bovengenoemd arrest in Nederland tot stand gekomen, introduceert de mogelijkheid van een, ook aan derden-verkrijgers die 'niet te goeder trouw' zijn (artikel 3:11), tegen te werpen, privatieve werking van de last, voor zover die inhoudt dat de lasthebber op eigen naam optreedt.
Van de mogelijkheid die artikel 423 lid 1 schept, zal in het bijzonder gebruik worden gemaakt bij collectief beheer, zoals van de hierboven genoemde auteursrechten en van effectenportefeuilles maar ook bijvoorbeeld van vakantiehuisjes (zie artikel 3:17 omtrent inschrijving in de openbare registers). Zodanig beheer vergt een zekere mate van duurzaam beleid, en met het oog daarop laat lid 2 bepaalde afwijkingen van artikel 422 voor het einde van de privatieve last toe.

Artikel 424
Zie de inleidende opmerkingen van de toelichting bij de onderhavige afdeling.

Afdeling 7.7 - Bemiddelingsovereenkomst

De bemiddelingsovereenkomst is een van de vormen van de overeenkomst van opdracht aan een tussenpersoon. Typerende functies zijn die van makelaar en van handelsagent - zie voor de laatste de bijzondere bepalingen van afdeling 7.7.4. Karakteristiek is dat de bemiddelaar de overeenkomst tussen zijn opdrachtgever en een ander tot stand brengt, waarbij hij namens de opdrachtgever - in hoofdzaak - feitelijke handelingen verricht. Is hij ook bevoegd of verplicht in naam van zijn opdrachtgever de 'bemiddelde' overeenkomst te sluiten, dan is hij tevens diens gevolmachtigde, en is mede afdeling 7.7.2 van toepassing. Van de commissionair onderscheidt de makelaar en handelsagent zich doordat zij namens hun opdrachtgever handelen.

Artikel 425 omschrijft de vereisten van de bemiddelingsovereenkomst. Deze vereisten zijn reeds in hoofdzaak hierboven ter sprake gekomen. Het artikel voegt nog toe het element van het recht op loon van de bemiddelaar. Voor bemiddeling zonder recht op loon zouden de bepalingen van de artikelen 426 en 427 nauwelijks praktische betekenis hebben.

De berekening van het loon van de bemiddelaar kan bij de overeenkomst op verschillende wijzen worden vastgesteld, bijvoorbeeld naar duur en zwaarte van de bemoeienissen; zie ook HR 2-2-1951, NJ 1951, 493, waarin toelaatbaar wordt geacht het beding dat loon is verschuldigd voor tijdens de opdracht gesloten overeenkomsten, ook indien ze niet door de makelaar zijn bemiddeld, en HR 23-12-1960, NJ 1961, 154. **Artikel 426** lid 1, stelt als regel bij gebreke van bedongen afwijking dat de bemiddelaar alleen recht op loon verkrijgt, indien en wanneer de bemiddelde overeenkomst tot stand komt ('no cure, no pay'), ook wanneer het aan de opdrachtgever ligt dat zij niet wordt gesloten.
Lid 2 geldt indien is bedongen dat het recht op loon daarvan afhankelijk is dat de bemiddelde overeenkomst niet slechts wordt gesloten, doch ook wordt uitgevoerd; het 'tenzij' geeft aan dat de bewijslast ter zake van de niet-toerekenbaarheid op de lastgever rust. De bepaling is voor de agentuurovereenkomst van dwingend recht.

Artikel 427 verklaart de artikelen 417 en 418 omtrent belangenverstrengeling bij de lastgeving van overeenkomstige toepassing op de bemiddeling - aldus bijvoorbeeld het verbod van 'dubbele courtage' op grond van artikel 417 lid 4.
Artikel 416 betreffende 'Selbsteintritt' wordt door het slot van artikel 427 niet van overeenkomstige toepassing verklaard - 'Selbsteintritt' wordt bij bemiddeling gebracht onder de regels van artikel 417 inzake het 'dienen van twee heren', zodat de sanctie niet is vernietigbaarheid van de gesloten 'bemiddelde' overeenkomst, maar alleen verbeurte van loon.

Afdeling 7.7.4 - Agentuurovereenkomst

De afdeling is in het Nederlandse recht op basis van een Benelux-modelwet van 1974 tot stand gekomen, en later gewijzigd naar aanleiding van een Richtlijn van de EG (PbEG/L 382/17) van 18-12-1986.
De agentuur is een species van het genus opdracht, nader van de bemiddelingsovereenkomst, zodat de artikelen van de afdelingen 7.7.1 en 7.7.3 in beginsel van toepassing zijn. Is de handelsagent voorts bevoegd tot het sluiten van overeenkomsten op naam en voor rekening van de principaal (artikel 428 lid 1, slot), dan is ook afdeling 7.7.2 inzake lastgeving in beginsel van toepassing, alsmede titel 3.3 inzake volmacht; bij deze samenloop is op het geval van Selbsteintritt artikel 416, en niet artikel 427, van toepassing.
De handelsagent onderscheidt zich hierdoor dat hij zich *voor een (bepaalde of onbepaalde) tijd* aan zijn principaal verbindt tot bemiddeling, dat wil zeggen: in een zekere 'vaste betrekking' tot de principaal staat, zulks in tegenstelling tot bijvoorbeeld de makelaar. Van de commissionair onderscheidt hij zich in elk geval doordat hij wanneer hij overeenkomsten sluit, in naam van de principaal handelt. Degene die in eigen naam en voor eigen rekening goederen van een ander koopt en verkoopt, is geen agent (HR 20-1-1956, NJ 1956, 335). Anders dan de handelsvertegenwoordiger (handelsreiziger) staat de handelsagent niet in dienst van de principaal. Voor wat betreft de handelsvertegenwoordiger – die wel een arbeidsovereenkomst heeft met de principaal – zie in titel 10 de artikelen 687 e.v.

Artikel 428 noemt de hierboven vermelde kenmerken, en voegt daaraan toe het element 'tegen beloning': de agentuurovereenkomst wordt gesloten in de sfeer van het bedrijfsleven, en een belangrijk aantal van de artikelen der afdeling heeft ook op de beloning betrekking (artikelen 431 tot en met 435, waarbij het normale loon als 'provisie' wordt aangeduid).
Handelsagent kan zowel een natuurlijke als een rechtspersoon zijn.
De wet stelt geen vormvereisten voor de overeenkomst zelf, wél, namelijk de schriftelijke vorm, voor een beding waarbij de agent zich nakoming van het gesloten contract door de derde aansprakelijk stelt (artikel 429, leden 1 en 2) en een concurrentiebeding (artikel 443).
Partijen zijn wederzijds verplicht hun wederpartij in een ondertekend geschrift de weergave van het contract te verschaffen (lid 3), maar dit stuk is noch een constitutief vereiste, noch heeft het enige bijzondere bewijskracht. Wel is het dwingend recht: artikel 445.
In Nederland is, in het daar geldende lid 2, de overeenkomst van assurantiebemiddeling uitgesloten van de werkingssfeer van afdeling 7.7.4, omdat daar in de Wet Assurantiebemiddeling een speciale regeling omtrent de positie van de assurantiebemiddelaar is gegeven. Een dergelijke uitsluiting is in het ontwerp niet overgenomen.

Bij een zgn. delcredere-beding stelt een tussenpersoon zich aansprakelijk voor verplichtingen die uit een door hem bemiddeld contract voor derden - wederpartij van zijn principaal - voortvloeien. Het ontwerp staat zodanige garanties toe, maar beperkt ze ter bescherming van de handelsagent tevens, een bescherming die in artikel 445 leidt tot het dwingend recht verklaren van de bepalingen van **artikel 429**.
De bescherming uit zich in het volgende. In lid 1 wordt de schriftelijke vorm voor het beding vereist. Lid 2 doet de werking van het beding niet verder gaan dan aansprakelijkheid voor de gegoedheid van de derde, tenzij uitdrukkelijk schriftelijk anders is overeengekomen. Het maximum van de aansprakelijkheid is het bedrag van de provisie; alleen in twee gevallen - een bepaalde overeenkomst, dan wel de door hemzelf in naam van de principaal gesloten overeenkomsten - kan hij zich voor meer aansprakelijk stellen (lid 3). Ten slotte kent lid 4 aan de rechter een bijzondere matigingsbevoegdheid toe.

Artikel 430 behelst de algemene verplichtingen die de principaal, naast die tot loonbetaling, bij de agentuurovereenkomst op zich neemt. Zij bestaan in belangrijke mate uit inlichtingen- en mededelingsplichten (leden 2 tot en met 4). Ook artikel 430 is van dwingend recht (artikel 445).

De **artikelen 431 - 434** hebben betrekking op het recht van de handelsagent op provisie. Provisie is die beloning die afhankelijk is van de totstandkoming van overeenkomsten die door de handelsagent zijn bemiddeld (*artikel 431*, onderdeel a), of die anderszins binnen zijn horizon vallen. Zie voor andere beloning artikel 435.
Normaal is het recht op provisie voor de overeenkomsten die (a) door de handelsagent zijn bemiddeld en (b) tijdens zijn relatie met zijn principaal zijn tot stand gekomen. Het onder a gestelde criterium wordt in artikel 431 lid 1, onderdelen b en c, uitgebreid, het onder b gestelde in artikel 431 lid 2. Van lid 2 kan door partijen niet worden afgeweken (artikel 445 lid 1). Lid 3 regelt de samenloop van provisierecht van een gewezen handelsagent met dat van zijn opvolger.

Artikel 432 sluit aan bij artikel 426. Lid 1 van dat artikel kent de bemiddelaar recht op loon toe, wanneer de bemiddelde overeenkomst is afgesloten. Geschiedt dit door de daartoe bevoegde handelsagent zelf, dan is er geen probleem, maar heeft de principaal zich de bevoegdheid tot het (al dan niet) sluiten voorbehouden, dan ontstaat er voor de agent onzekerheid, die niet te lang mag duren. Artikel 432 lid 1, treft hiervoor de nodige voorziening.
De leden 2 en 3 van artikel 432 knopen aan bij artikel 426 lid 2 en behelzen een nadere regeling van het geval dat de provisie niet afhankelijk is gesteld van het totstandkomen van de overeenkomst, maar van de uitvoering daarvan. Hier wordt de handelsagent beschermd door een vormvoorschrift (artikel 432 lid 2) en tegen onzekerheid ter zake van de uitvoering met betrekking to het tijdstip waarop zijn recht op provisie ontstaat (artikel 432 lid 3). De leden 2 en 3 zijn krachtens artikel 445 dwingend recht – lid 1 daarvan betreft elke afwijking van artikel 431 lid 2, lid 2 afwijking van artikel 432 lid 3 ten nadele van de handelsagent.

De provisie zal dikwijls afhankelijk zijn van de in artikel 432 lid 3 bedoelde gedragingen van de principaal: heeft de agent geen volmacht, of is de provisie afhankelijk van de uitvoering van de overeenkomst, dan kan de agent niet zonder raadpleging van de principaal vaststellen of en wanneer hij recht op provisie heeft verkregen.

Artikel 433 legt in lid 1 daarom de principaal een, in beginsel maandelijkse, mededelingsplicht op en de volgende leden regelen een inzagerecht ten behoeve van de handelsagent. Zie voor het geldende recht reeds HR 28-2-1964, NJ 1964, 456, en HR 5-2-1971, NJ 1971, 222. Artikel 433 is dwingend recht (artikel 445 lid 1); de leden 2 en 3 zijn afgestemd op de rechterlijke organisatie in Suriname. Regelt artikel 426 j° de artikelen 431 en 432 de verschuldigdheid van de provisie, **artikel 434** bepaalt het tijdstip waarop deze uiterlijk opeisbaar wordt; van het artikel mag niet ten nadele van de handelsagent worden afgeweken (artikel 445 lid 2).
Ontstaat het recht op provisie voor de handelsagent door totstandkoming van de 'bemiddelde' overeenkomst, of eventueel haar uitvoering, *artikel 435* heeft het oog op de situatie waarin er geen overeenkomst tot stand komt, of in aanzienlijk geringere mate dan mocht worden verwacht. De handelsagent krijgt daarvoor, in plaats van provisie, recht op een beloning als de situatie is ontstaan door oorzaken die aan de schuld van de principaal zijn te wijten of voor zijn persoonlijk of bedrijfsrisico komen. Lid 2 stemt de maatstaf voor de beloning mede af op de in het verleden verdiende provisie, zo deze er is.

De **artikelen 436 tot en met 440** regelen enige gevallen van het einde van de agentuurovereenkomst; de wettelijke regels zijn vergelijkbaar met die betreffende het einde van een arbeidsovereenkomst.

Artikel 436
Voortzetting van een agentuurovereenkomst voor bepaalde tijd heeft als gevolg omzetting in een onbepaalde tijd, die door opzegging overeenkomstig artikel 437 kan worden beëindigd.

Artikel 437 regelt de opzegging van agentuurovereenkomsten voor onbepaalde tijd, alsmede die voor bepaalde tijd, indien het opzeggingsrecht is bedongen; is dit laatste niet het geval, dan eindigen die voor bepaalde tijd tussentijds slechts overeenkomstig de artikelen 438 tot en met 440, indien geen andere wijze van beëindiging is overeengekomen. Het artikel regelt voorts de opzeggingstermijn, in lid 2 bij wijze van dwingend recht (artikel 445 lid 1).
De dood van de handelsagent doet, om voor de hand liggende redenen, in de regel de agentuurovereenkomst eindigen, de dood van de principaal niet: *artikel 438* lid 1, respectievelijk lid 2, dat de erfgenamen een opzeggingsrecht verleent, bijvoorbeeld voor het geval zij de onderneming van de principaal niet voortzetten. Zie voorts de artikelen 409 lid 2 en 410 lid 2.

Artikel 439 regelt de gevolgen van zgn. onregelmatige opzegging op een wijze die goeddeels is ontleend aan de artikelen 1615o e.v.: de onregelmatige opzegging is niet ongeldig, maar, tenzij zij wordt gerechtvaardigd door de instemming van de wederpartij of door een dringende reden, verplicht tot schadeloosstelling. Een dringende reden kan zijn gegrond op aan de wederpartij verwijtbaar gedrag (zie bijvoorbeeld HR 10-1-1992, NJ 1992, 576), maar noodzakelijk is dit niet. Zie voor de hoogte der schadeloosstelling artikel 441. Het artikel bevat dwingend recht: artikel 445 lid 1.

Artikel 440
Evenals de arbeidsovereenkomst, kan ook de agentuurovereenkomst eindigen door rechterlijke ontbinding wegens gewichtige redenen. De arbeidsrechtelijke maatstaven zijn overeenkomstige toepassing.

Op de schadeloosstelling van lid 2 is artikel 441 van toepassing. Het artikel behelst dwingend recht: artikel 445 lid 1.

De artikelen **441 tot en met 444** regelen nog enige bijzondere rechtsgevolgen die aan het einde der agentuurovereenkomst kunnen zijn verbonden. **Artikel 441** omtrent de hoogte der schadeloosstelling is goeddeels aan het arbeidsrecht ontleend. Het artikel houdt in een wettelijke fixatie in de gevallen van de artikelen 439 en 440 lid 2, maar deze kan overeenkomstig lid 3 worden vervangen door volledige vergoeding van schade; anderzijds behelst lid 2 een rechterlijke matigingsbevoegdheid, indien de gefixeerde schadeloosstelling bovenmatig uitpakt, bijvoorbeeld bij vroege tussentijdse opzegging van een langdurig contract. Wegens de wisselvalligheid, eigen aan provisie, is het loon hier niet een vaste maatstaf - wel dient daarmee rekening te worden gehouden.
Artikel 441 is krachtens artikel 445 lid 1 van dwingend recht.

Artikel 442 geeft de handelsagent bij het einde van zijn overeenkomst met de principaal recht op een 'klantenvergoeding', mits is voldaan aan de daartoe in lid 1 gestelde vereisten. Daarbij is onverschillig hoe de overeenkomst haar einde bereikt.
De klantenvergoeding is geen schadevergoeding - voor het recht erop is irrelevant of daarnaast ook recht op schadevergoeding bestaat. Het eerste criterium dat van belang is, is dat de agent door zijn in lid 1 onderdeel a omschreven werkzaamheden voor de principaal een duurzaam, over het einde der overeenkomst reikend, aanzienlijk financieel profijt heeft geschapen. Komt de overeenkomst tot een eind doordat de principaal zijn zaak sluit en deze niet door een ander wordt voortgezet, dan bestaat geen recht op de vergoeding. Anderzijds verhindert de beëindiging door de dood van de agent niet het bestaan van het recht, dat dan op zijn erfgenamen overgaat.
De vergoeding vindt haar rechtvaardiging daarin dat veelal de agent bij het voortduren van de overeenkomst nog profijt zou kunnen trekken van de door zijn eerdere werkzaamheden opgebouwde klantenkring en die mogelijkheid hem door het eindigen van de overeenkomst ontgaat (HR 2-3-1990, NJ 1991, 50, en HR 10-1-1992, NJ 1992, 576). Derft de agent geen provisie, dan kan dit aan het recht op (volledige) vergoeding in de weg staan, ook al zijn de voorwaarden van lid 1 vervuld (zie het arrest van 2-3-1990). De vergoeding kan worden gematigd als de billijkheid dat meebrengt, bijvoorbeeld omdat de agent zelf ook profiteert door klandizie 'mee te nemen'; negatieve ontwikkeling van de omzet na de beëindiging daarentegen is geen aanleiding tot bijstelling (HR 6-12-1991, NJ 1992, 176).
Voor de hoogte van de vergoeding geven lid 1 onderdeel b en lid 2 enige maatstaven.
Lid 4 geeft regels met uitzonderingen omtrent omstandigheden waaronder geen recht op de vergoeding bestaat. Lid 3 bindt de aanspraak op een vergoeding aan een vervaltermijn. Ten nadele van de handelsagent kan van artikel 442 niet worden afgeweken, zolang de overeenkomst nog niet tot een eind is gekomen: artikel 445 lid 2.

Artikel 443 beperkt de geldigheid, reikwijdte en werkingsduur van een concurrentiebeding ten laste van de handelsagent, alsmede het beroep dat de principaal erop kan doen, op verschillende wijzen.
Het beding is slechts geldig, voor zover het op schrift is gesteld (lid 1 onderdeel a). De reikwijdte is beperkt in lid 1 onderdeel b, de werkingsduur in lid 2.

Lid 3 ontzegt de principaal een beroep op het beding in een drietal gevallen, waarin de principaal enig verwijt treft voor de beëindiging der agentuurovereenkomst.
Lid 4 ten slotte kent de rechter de bevoegdheid tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van het concurrentiebeding, op verzoek van de agent, toe bij onevenredige benadeling van diens belang.
Artikel 445 lid 1 verklaart het artikel tot dwingend recht.

Artikel 444 bindt de rechtsvorderingen uit de artikelen 439 (leden 1 en 3) en 440 (lid 1tot en met 3) aan een korte verjaringstermijn van één jaar. Krachtens artikel 444 kan hiervan niet bij overeenkomst worden afgeweken, ook niet, zoals anders bij verjaring het geval pleegt te zijn, ter verkorting van de termijn.

Artikel 445 wijst de artikelen aan die van dwingend (lid 1) of van semi-dwingend (lid 2) recht zijn. Hiertoe behoort een viertal algemene artikelen uit afdeling 7.4.1 en verder een reeks uit afdeling 7.4.4 zelf. In de toelichting op die artikelen is op artikel 445 reeds gewezen. Zie voor de gevolgen artikel 3:40 lid 2.

Afdeling 7.4.5 - De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling

De regeling draagt in hoge mate het karakter van patiëntenbescherming - vandaar dat van haar bepalingen niet ten nadele van de patiënt kan worden afgeweken (artikel 468). Zo heeft deze recht op voorlichting over het medisch onderzoek en de behandeling (artikel 448), is zijn toestemming voor de verrichtingen in beginsel vereist (artikel 450), heeft hij recht op inzage in en afschrift van gegevens uit zijn medisch dossier (artikel 454) en wordt zijn persoonlijke levenssfeer beschermd (artikelen 457 tot en met 459).
In het belang van de patiënt is ook dat het ziekenhuis waar hij een behandeling ondergaat, jegens hem voor tekortkomingen aansprakelijk is, onafhankelijk van de vraag of deze zijn toe te rekenen aan personen voor wie het dat ook volgens de algemene regels van wanprestatie of onrechtmatige daad zou zijn (artikel 462).
Bijzondere regels zijn er ook voor de rechtspositie van minderjarigen (artikel 447, artikel 448 lid 1, tweede volzin, artikel 450 lid 2, artikel 465) en voor die van personen die tot een redelijke waardering van hun belangen niet in staat kunnen worden geacht (artikel 450 lid 3, artikel 465).
De bepalingen van de afdeling zijn van overeenkomstige toepassing, wanneer aan de behandeling niet de in de afdeling bedoelde overeenkomst ten grondslag ligt, doch bijvoorbeeld derdenbeding of zaakwaarneming, dan wel een bijzondere rechtsverhouding als die welke tot behandeling van bijvoorbeeld militairen of gevangenen leidt (artikel 464).

Artikel 446 lid 1, biedt een omschrijving van de overeenkomst van geneeskundige behandeling - de behandelingsovereenkomst - tussen de opdrachtgever en de 'hulpverlener', de laatste handelend in de uitoefening van zijn geneeskundig beroep of bedrijf, als partijen, ter 'behandeling' van een 'patiënt', al dan niet de opdrachtgever zelf. Het is mogelijk dat voor één behandelingscomplex meer dan één behandelingsovereenkomst wordt gesloten, bijvoorbeeld met het ziekenhuis waar de behandeling zal plaatsvinden en met de specialisten die haar zelfstandig, niet in dienst van het ziekenhuis, althans ten dele zullen uitvoeren; ingevolge artikel 462 is het ziekenhuis ook voor dit laatste aansprakelijk.
Onder het begrip hulpverlener vallen uiteraard de arts en de tandarts, maar ook de

verloskundige, de verpleegkundige, de psychotherapeut en de fysiotherapeut.
Lid 2 omschrijft wat onder handelingen op het gebied van de geneeskunst - de behandeling - moet worden verstaan. Onderdeel a omvat de normale medische behandeling met hetgeen daarbij behoort voor onder andere onderzoek, maar ook de medische keuring, dat wil zeggen de beoordeling van de gezondheidstoestand van de patiënt, waarvan lid 5 echter uitzondert de keuring die in opdracht van een ander zoals een verzekeraar of een werkgever wordt verricht. De bepalingen van de afdeling zijn daarop wel krachtens artikel 464 van overeenkomstige toepassing, doch slechts voor zover de aard van de rechtsbetrekking zich daartegen niet verzet, en met inachtneming van de bijzondere regels van lid 2 van dat artikel.
Artikel 446 lid 2 onderdeel b voegt aan de in onderdeel a omschreven handelingen toe handelingen die, buiten een behandeling in strikte zin, in de uitoefening van een medisch beroep worden verricht, zoals het afnemen van bloed ten behoeve van een bloedtransfusiedienst en het adviseren in verband met zwangerschapspreventie.
Lid 3 breidt het begrip 'handelingen' uit tot verzorging en materiële voorzieningen die, zoals in een ziekenhuis, bij de behandeling worden verschaft.
Onder geneeskundige handelingen wordt begrepen het verschaffen van geneesmiddelen door arts of ziekenhuis, maar lid 4 sluit uit de medicijnen die door een zelfstandig gevestigde apotheker worden verschaft. Het ontwerp wijkt hier redactioneel af van de Nederlandse tekst, die hier naar Nederlandse wetgeving verwijst.

Ingevolge **artikel 447** zijn kinderen van zestien en zeventien jaar handelsbekwaam wat betreft de geneeskundige behandelingsovereenkomst. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de vergrote mondigheid van jeugdigen in medische aangelegenheden.

De **artikelen 448 en 449** regelen het patiëntenrecht op inlichtingen omtrent onderzoek, behandeling en gezondheidstoestand, alsmede omtrent de ontwikkelingen daarin. De leden 2 en 3 van de artikelen 448 en 449 geven richtlijnen bij de afweging van de belangen tussen weten en niet weten. In gevallen van besmettelijkheid, invloed op de rijvaardigheid en dergelijke kan daarbij ook het algemeen belang zijn betrokken.

Artikel 450 vereist in beginsel de toestemming van de patiënt voor verrichtingen ter behandeling. Lid 2 bevat een bijzondere voorziening voor minderjarigen tussen 12 en 16 jaar (zie artikel 447): naast hun eigen toestemming is in beginsel die van hun ouders of voogd vereist. Van die extra toestemming kan worden afgezien, als het kennelijk ernstig belang van de patiënt of diens weloverwogen wil zich tegen weigering van die toestemming verzet.
Lid 3 verplicht rekening te houden met aanwijzingen van een patiënt tot weigering van een behandeling die deze vooraf heeft gegeven; men denke hierbij onder meer aan patiënten die, wanneer over een behandeling moet worden beslist, in coma zijn geraakt.
Bij de toepassing van zowel lid 2 als lid 3 kan belangenafweging aan de orde zijn.
Zie voor de positie van minderjarigen beneden 12 jaar en voor enige andere vergelijkbare gevallen artikel 465.

Artikel 451 geeft de patiënt het recht schriftelijke vastlegging van de door de hem verleende toestemming te verlangen.

Artikel 452 verplicht de patiënt tot het geven van inlichtingen en het verlenen van medewerking. Niet-nakoming daarvan kan de oorzaak zijn dat de hulpverlener geen tekortkoming kan worden verweten en dat hij een gewichtige reden heeft tot opzegging van de overeenkomst.

Artikel 453 verbijzondert de in artikel 401 neergelegde 'zorgplicht' van de opdrachtnemer.

De **artikelen 454 tot en met 456** betreffen het medisch dossier dat de hulpverlener met betrekking tot de patiënt moet inrichten, en de daarbij behorende bescheiden.
Gebleken is dat het niet wenselijk is een vaste bewaartermijn te stellen ten aanzien van medische dossiers. De Nederlandse Gezondheidsraad heeft gewezen op recente ontwikkelingen in de geneeskunde. Zo zijn ziekten waaraan mensen vroeger kwamen te overlijden niet zelden nu behandelbaar, maar wel moet men dan vaak levenslang rekening houden met een verhoogd risico opnieuw ziek te worden. Bij steeds meer aandoeningen blijkt een erfelijke factor een rol te spelen. Familieleden van de patiënt kunnen er dan belang bij hebben dat gegevens over eerdere ziektegeschiedenissen in de familie niet al na tien jaar worden vernietigd. Verder is er meer inzicht in en aandacht voor diverse correlaties tussen eerder doorgemaakte ziektes of ondergane behandelingen en de kans op later in het leven optredende aandoeningen. Zowel voor onderzoek daarnaar als voor verdere zorg aan patiënten die blootgesteld zijn geweest aan behandelingen waarvan latere complicaties aan het licht zijn gekomen, is het van belang dat medische gegevens langer dan tien jaar worden bewaard, aldus de Nederlandse Gezondheidsraad. In Nederland heeft zulks voorlopig geleid tot de wet van 22 december 2005, Stb. 29, waarin, in afwachting van een definitieve regeling, de bestaande termijn van tien jaar is verlengd tot vijftien jaar; inmiddels bestaat in Nederland het voornemen om geen vaste termijn meer te stellen. Het onderhavige voorstel houdt in dat geen vaste termijn geldt. De hulpverlener bewaart het dossier zo lang als redelijkerwijs uit de zorg van een goed hulpverlener voortvloeit.
De patiënt heeft het recht vernietiging van de bescheiden te verlangen (artikel 455); een uitzondering wordt in artikel 455 lid 2 gemaakt voor bescheiden die van aanmerkelijk belang kunnen zijn voor een ander dan de patiënt, zoals de hulpverlener zelf of nakomelingen van de patiënt, indien deze aan een erfelijke ziekte lijdt.
Artikel 456 geeft de patiënt recht op inzage in en afschriften uit het dossier, ook die betreffende onderwerpen waaromtrent hem op grond van artikel 448 lid 3, inlichtingen zijn onthouden. Wel kunnen inzage en afschrift worden geweigerd met een beroep op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van een ander dan de patiënt. Tot het medisch dossier worden niet gerekend aantekeningen die de hulpverlener voor eigen gebruik heeft gemaakt.

De **artikelen 457 tot en met 459** strekken tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de patiënt. Dit uitgangspunt brengt mee dat de hulpverlener in beginsel aan derden geen mededelingen omtrent de patiënt zonder toestemming mag verstrekken; aldus *artikel 457* lid 1. De tweede zin van dit lid beoogt te beletten dat bij het verstrekken van inlichtingen omtrent de patiënt ook de persoonlijke levenssfeer van een ander wordt geschaad.
Op het beginsel van artikel 457 lid 1 formuleert het ontwerp een aantal uitzonderingen.
In de eerste plaats wordt herinnerd aan artikel 448 lid 3, tweede zin. Vervolgens noemt artikel 457 in lid 2 degenen, zoals het verplegend personeel en leden van een operatieteam, of ook degenen aan wie bijvoorbeeld in een ziekenhuis het feitelijk beheer van de medische dossiers is toevertrouwd,

die direct bij de behandeling zijn betrokken, alsmede een vervanger, als personen ten aanzien van wie het verbod niet geldt, en in lid 3 degenen wier toestemming op grond van de artikelen 450 en 465 is vereist, deze laatsten echter binnen de grenzen van de, in artikel 453 opgelegde, zorgplicht; nakoming van deze laatste kan er zich bijvoorbeeld tegen verzetten dat aan ouders mededelingen over bepaalde aspecten van een psychiatrische behandeling worden gedaan.
Artikel 458 behelst een uitzondering op het beginsel van artikel 457 lid 1, voor doeleinden van statistiek en wetenschap. Deze uitzondering heeft niet betrekking op het verstrekken van gecodeerde gegevens die niet tot de persoon van de patiënt kunnen worden herleid: zulke gegevens vallen niet onder de norm van artikel 457 lid 1. Onder bepaalde waarborgen laat artikel 458 de verstrekking van, althans theoretisch, herleidbare patiëntengegevens toe, indien dat een algemeen belang dient, het onderzoek zonder die gegevens niet kan worden uitgevoerd en de patiënt niet uitdrukkelijk bezwaar heeft gemaakt lid 2). Lid 1 omschrijft dan de beide gevallen waarin zonder toestemming van de patiënt de gegevens mogen worden verstrekt:

a. het vragen van de toestemming is redelijkerwijs niet mogelijk en er zijn voldoende waarborgen dat het belang van de patiënt niet onevenredig wordt geschaad - men denke aan een zgn. retrospectief onderzoek op grote schaal;
b. het vragen van toestemming kan redelijkerwijs niet worden verlangd, vooral vanwege het grote aantal personen wier gegevens in het onderzoek worden betrokken, en herleiding tot de persoon wordt door de vorm van verstrekking, in het bijzonder indien deze niet op naam geschiedt, redelijkerwijs voorkomen.

Artikel 459 schrijft voor dat de medische handelingen ten aanzien van de patiënt niet zonder diens toestemming onder de ogen of binnen het bereik van derden worden verricht.

Artikel 460 geeft voor de hulpverlener de regel van artikel 408 lid 2 weer, **artikel 461** de regel van artikel 405 lid 1, waarbij rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld een ziektekostenverzekering.

Indien een fout is gemaakt tijdens een behandeling in een ziekenhuis, is het voor een patiënt (of zijn nabestaanden) niet zelden moeilijk uit te zoeken wie voor de fout aansprakelijk is, het ziekenhuis zelf - vooral wegens aansprakelijkheid voor zijn personeel - of een of meer personen die op basis van een andere overeenkomst dan arbeidsovereenkomst of opdracht in het ziekenhuis werkzaam zijn; vgl. HR 31-5-1968, NJ 1968, 323. *Artikel 462* heeft de strekking de patiënt hierin te hulp te komen door het ziekenhuis (hoofdelijk) medeaansprakelijk te stellen, (ook) als het zelf geen partij bij de behandelingsovereenkomst is. De aldus opgelegde aansprakelijkheid is van contractuele aard, en brengt de aansprakelijkheid voor hulppersonen volgens artikel 6:76 en voor gebruikte zaken, zoals apparatuur en medicijnen volgens artikel 6:77 mee. (Voor gebreken in deze zaken, waarvoor niet het ziekenhuis, maar in beginsel de producent, aansprakelijk is, zie voorts de regels omtrent de productenaansprakelijkheid van afdeling 6.3.3). Op het ziekenhuis rusten niet de primaire verplichtingen tot het geven van inlichtingen, het inrichten van een medisch dossier enz., als het zelf geen partij bij de overeenkomst is, maar ook voor tekortkomingen in de nakoming daarvan is het ziekenhuis mede aansprakelijk.
Een nadere bepaling van hetgeen onder een ziekenhuis moet worden verstaan, zoals in artikel 7:462 van het Ned. BW - onder verwijzing naar Nederlandse gezondheidswetgeving - is geschied, is niet mogelijk gebleken. Het begrip moet, gelet op de strekking van artikel 462, ruim worden uitgelegd; men denke bijvoorbeeld mede aan verpleeginrichtingen en kraamklinieken.

Artikel 463 verklaart wegens de aard der aansprakelijkheid exoneratiebedingen ongeldig.

Artikel 464 is in deze memorie al ter sprake gekomen in de inleidende opmerkingen bij deze afdeling en bij artikel 446 lid 2, slot. Men denke ook in het bijzonder aan de rechtsverhouding tussen de hulpverlener en degene die bewusteloos bij hem of in een ziekenhuis wordt binnengedragen. De wettelijke bepalingen omtrent de behandelingsovereenkomst zijn op alle hier bedoelde verhoudingen van overeenkomstige toepassing, behalve voor zover de aard van die verhouding zich daartegen verzet.
Voor de keuring die niet in opdracht van de 'keurling' geschiedt, behelst lid 2 nog enkele bijzondere bepalingen.

Het ontwerp kent de patiënt een aantal bevoegdheden toe, afhankelijk van de vraag of hij het zelf is die de behandelingsovereenkomst heeft gesloten. In de artikelen 447, 448 en 450 is rekening gehouden met de bijzondere positie van minderjarigen in deze: minderjarigen vanaf 16 jaar worden hier op één lijn gesteld met meerderjarigen, minderjarigen tussen 12 en 16 jaar nemen een tussenpositie in en aan de positie van kinderen beneden 12 jaar wordt bij het recht op inlichtingen in artikel 448 lid 1, tweede zin, bijzondere aandacht geschonken.
Met inachtneming van deze nuanceringen zal de hulpverlener zijn verplichtingen uit het ontwerp in beginsel moeten nakomen jegens de patiënt, onafhankelijk van de vraag of deze de behandelingsovereenkomst zelf heeft gesloten.
Artikel 465 geeft de uitzondering voor twee groepen, die hierboven reeds ter sprake kwamen, namelijk de kinderen beneden 12 jaar en de ouderen die niet tot redelijke waardering van hun belangen in staat kunnen worden geacht. Voor de eerste groep ligt de regeling in lid 1 voor de hand - de hulpverlener moet zijn verplichtingen nakomen jegens de wettelijke vertegenwoordiger(s), voor zover die verplichtingen niet de directe zorg voor de patiënt zelf aangaan. Ook de regeling in lid 2 voor de tweede groep, voor zover die een wettelijk vertegenwoordiger of mentor overeenkomstig Titel 20 van Boek 1 heeft, ligt voor de hand. Voor zover er geen zodanige vertegenwoordiger of mentor is, zoekt lid 3 een oplossing naar gelang van de omstandigheden, waarbij optreden bij wege van zaakwaarneming overigens niet is uitgesloten.
Of iemand tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat kan worden geacht, hangt van de omstandigheden van het geval en van de aard van de verplichting van de hulpverlener af, en zal in eerste instantie door deze laatste moeten worden beoordeeld.
De hulpverlener is in beginsel aan de wilsuitingen van de in de leden 1 tot en met 3 bedoelde personen gebonden, maar heeft ook zijn eigen verantwoordelijkheid, waarop hij zich krachtens lid 4 kan beroepen.

In aansluiting op artikel 465 noemt **artikel 466** lid 1 het geval van noodtoestand waarin van de toestemming van een persoon als bedoeld in artikel 465, moet worden afgezien. Zo'n toestand doet zich voor als de patiënt niet bij machte is tot een redelijke waardering van zijn belangen, bijvoorbeeld omdat hij bewusteloos is, een ingreep in zijn belang dwingend nodig is, en een persoon als bedoeld in artikel 465 niet tijdig kan worden opgespoord. Lid 2 voegt aan lid 1 toe een vermoeden van toestemming van de patiënt zelf of van een persoon als bedoeld in artikel 465 voor het geval van een lichte ingreep.

Het gebruik van afgescheiden lichaamsmateriaal voor medisch-wetenschappelijke doelen behoeft volgens **artikel 467** in beginsel geen toestemming van de patiënt of van een der andere in de artikelen 450 of 465 genoemde personen.

In het bijzonder in het belang van de patiënt wordt in **artikel 468** de afdeling tot dwingend recht verklaard; daaraan worden de artikelen 404, 405 lid 2 en 406 toegevoegd. Zie voor de sanctie artikel 3:40 lid 2.

TITEL 9 - BEWAARNEMING

De titel komt in de plaats van de Elfde Titel van het Derde Boek van het huidige BW. De derde afdeling daarvan - Van sequestratie en derzelver verschillende soorten - keert in het nieuwe BW niet terug; zie nog slechts **artikel 605** lid 2, tweede zin. In de artikelen 794 tot en met 797f van het nieuwe Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is thans een regeling omtrent de gerechtelijke bewaring opgenomen. Ook vele andere bepalingen uit de Elfde Titel kunnen vervallen, hetzij omdat ze geen betekenis hebben of verouderd zijn - zoals het onderscheid tussen vrijwillige bewaargeving en bewaargeving uit noodzaak - of omdat hun regeling elders, in Boek 3 of 6 in het bijzonder, is te vinden. Titel 7.9 bevat geen bepalingen van dwingend recht.
In het thans geldende wetboek draagt de overeenkomst de naam 'bewaargeving' en is zij van karakter een zgn. reëel contract, dat wil zeggen: dat de overeenkomst tot stand komt doordat de bewaargever de te bewaren zaak aan de bewaarnemer ter bewaring overgeeft, waartegenover de bewaarnemer zich tot bewaring en teruggave verbindt. In het ontwerp wordt de overeenkomst 'bewaarneming' genoemd, om te doen uitkomen dat uit haar in de eerste plaats voor de bewaarnemer verplichtingen voortvloeien. Ook in de nieuwe opzet rust op de bewaargever geen verbintenis om de zaak ook feitelijk in bewaring te geven, maar de overeenkomst is ook geldig als de 'bewaargever' dat in feite niet doet, en is daarom ook niet langer een reëel contract. Zie de toelichting bij artikel 600.

Artikel 600

De bewaarnemer neemt de verbintenissen tot bewaring en teruggaaf van een - roerende of onroerende - zaak op zich, welke hem is of zal worden toevertrouwd door zijn wederpartij, de bewaargever. De bewaargever verbindt zich echter niet tot het in bewaring geven. Geeft hij uiteindelijk geen zaak in bewaring, dan schendt hij derhalve geen verbintenis, maar hij verhindert dan de bewaarnemer wel in de nakoming van diens verbintenis, en pleegt derhalve schuldeisersverzuim in de zin van artikel 6:58. De eventuele verbintenissen die uit artikel 601 voortvloeien - loon en vergoeding van kosten, bijvoorbeeld wegens het reserveren van bewaarruimte - blijven dan ook op hem rusten.
De overeenkomst strekt tot bewaring en teruggaaf van een individueel bepaalde zaak - in die zin is 'bewaargeving' van geld en andere vervangbare zaken, zoals effecten, waarvoor de 'bewaarnemer' andere zaken mag teruggeven, niet een overeenkomst als bedoeld in artikel 600; op zo'n overeenkomst zijn de bepalingen van verbruikleen van toepassing. Anders is dat echter bij bewaargeving - opslag - van zaken waarvoor een ceel wordt afgegeven, die recht geeft op uitlevering van de opgeslagen zaken of aan een aandeel in de opgeslagen voorraad - zie artikel 607.

Onder de omschrijving van artikel 600 valt niet de verhuur van een ruimte die de huurder voor opslag van zijn goederen kan gebruiken.

De verplichting inzake de verschuldigdheid van loon en de eventuele berekening daarvan is in **artikel 601**,
Leden 1 en 2, op dezelfde wijze geformuleerd als die voor de opdracht in artikel 405.
Lid 3 bevat een bepaling omtrent de verplichting van de bewaargever tot vergoeding van de kosten van bewaring en van de schade door bewaring; de aansprakelijkheid voor deze schade - bijvoorbeeld ontploffing of vervuiling - is een risicoaansprakelijkheid, voor zover de schade niet aan de bewaarnemer is toe te rekenen.

Artikel 602 is een toepassing van artikel 6:27. Welke zorg is vereist, hangt van de omstandigheden af. Aan een professionele bewaarder zal men hogere eisen stellen dan aan een particuliere bewaarnemer. Dieren en planten hebben verzorging nodig, enz.

Artikel 603 bepaalt in lid 1 wanneer de bewaarnemer bevoegd is tot gebruik van de zaak en in lid 2 wanneer hij tot onderbewaargeving bevoegd is.
Met lid 1 wordt enige verruiming gebracht ten opzichte van het huidige recht. Wat betreft lid 2 vergelijke men HR 16-3-1951, NJ 1951, 676. In dit arrest wordt de regeling van de aansprakelijkheid van de bewaarnemer/onderbewaarnemer gekoppeld aan het onderscheid tussen bevoegde en onbevoegde onderbewaargeving. Lid 3 van artikel 603 maakt dit onderscheid voor de aansprakelijkheid niet, maar geeft een algemene regel voor zowel bevoegde als onbevoegde onderbewaargeving, met één uitzondering.

Uit **artikel 604** vloeit voort dat de bewaarnemer, behoudens afwijking op grond van een beding of de aard der overeenkomst (of eventueel van redelijkheid en billijkheid), geen recht op de vruchten heeft.

Artikel 605 betreft de teruggave. Lid 2 geeft de kantonrechter desverzocht de bevoegdheid de bewaring te verkorten of te verlengen, hetgeen door hem te regelen financiële consequenties kan hebben.

Artikel 606 verklaart de verbintenissen van twee of meer bewaarnemers die zich tezamen hebben verbonden tot hoofdelijk, zodat de bepalingen van de artikelen 6:6 e.v. van toepassing zijn. Disculpatie voor tekortkomingen is mogelijk, doch ook dan slechts voor zover deze allen geldt; vgl. het in dit opzicht ruimere artikel 407 lid 3.

Als ceel geldt een verhandelbaar papier dat recht geeft op uitlevering van in bewaring genomen zaken (niet registergoederen) aan de regelmatige houder van het papier. **Artikel 607** bevestigt de ook thans gehuldigde opvatting dat zij een waardepapier is, met zakenrechtelijk gevolg, dat wil zeggen: dat als rechthebbende op de goederen geldt de rechthebbende op het papier; zie ook de toelichting bij artikel 3:93 en 3:96. Artikel 3:86 beschermt de verkrijger van de ceel die haar te goeder trouw heeft verkregen, ook van een dief of diens rechtsopvolger (zie artikel 3:86 lid 3, onderdeel b).
Het artikel geldt ook voor een papier als een 'delivery-order', die recht geeft op een deel van in

bewaring gegeven zaken, maar niet voor gewone ontvangstbewijzen, die wel de houder kunnen legitimeren, maar niet het recht op de goederen zelf vertegenwoordigen. Zie voorts HR 10-2-1978, NJ 1979, 338 (Nieuwe Matex).

Artikel 608 noemt een drietal gevallen waarin een bewaarnemer of onderbewaarnemer buiten de door hem gesloten overeenkomst door een derde wordt aangesproken en waarbij hij dan de bewaarnemingsovereenkomst - ook als die niet door hem, namelijk als onderbewaarnemer, is gesloten - met haar eventuele aansprakelijkheidsbeperkingen kan tegenwerpen.
Lid 1 veronderstelt een vordering van de bewaargever op een onderbewaarnemer - eventueel een wederpartij van een persoon die zelf ook onderbewaarnemer is. De bewaargever kan de onderbewaarnemer niet uit diens contract aanspreken, indien niet te zijnen behoeve een derdenbeding is gesloten, en hij heeft evenmin tegenover de onderbewaarnemer een vordering uit de bewaargevingsovereenkomst, maar hij kan wel eventueel de onderbewaarneming buiten overeenkomst, in het bijzonder uit onrechtmatige daad, aanspreken.
Alsdan geeft lid 1 de onderbewaarnemer de bevoegdheid de bewaargever diens eigen contract, met de eventueel daarin vervatte beperkingen van aansprakelijkheid, tegen te werpen.
Lid 2 geeft de bewaarnemer een beroep op zijn met de bewaargever gesloten overeenkomst tegenover een derde met wie hij niet contractueel is verbonden - bijvoorbeeld de eigenaar der zaak - en die hem buiten overeenkomst aanspreekt. Zulk een beroep werd hem, als stuwadoor, tegenover een ladingbelanghebbende door HR 20-6-1986, NJ 1987, 35, nog ontzegd.
Lid 3 breidt de bevoegdheid tot het doen van zulk een beroep op de bewaarnemingsovereenkomst tegen een derde uit tot de onderbewaarnemer; evenmin als in lid 1 geldt dat beroep de overeenkomst die de onderbewaarnemer zelf heeft gesloten, doch de overeenkomst die tussen de bewaargever en bewaarnemer is gesloten. Aan de derde komt wel een beroep toe op buitencontractuele aanspraken, zoals uit onrechtmatige daad, waarop ook de bewaargever een beroep tegenover de bewaarnemer kan doen.
Lid 4 beperkt de bevoegdheid die de (onder)bewaarnemer aan de leden 1 tot en met 3 kan ontlenen voor het geval hij wist of behoorde te weten dat zijn wederpartij jegens de derde niet bevoegd was tot de (onder)bewaargeving (vgl. artikel 3:291 lid 2); het gemis aan deze bevoegdheid kan bijvoorbeeld voortvloeien uit diefstal of verduistering, maar ook uit het in artikel 603 lid 2 bepaalde.

Artikel 609 moderniseert, ten aanzien van de hotelhouder, de regeling die de artikelen 1728 tot en met 1730 thans voor herbergiers en logementhouders geven. Onder hotelier is te verstaan degene die in de uitoefening van zijn bedrijf nachtlogies verschaft, en onder gast een logeergast. Ten aanzien van de zaken die in het hotel zijn gebracht - inclusief de auto in de hotelgarage - wordt de hotelhouder met een bewaarnemer gelijkgesteld. Zijn aansprakelijkheid als zodanig zal ook hier van de omstandigheden afhangen. Te bedenken valt dat de gast zelf in de eerste plaats de nodige zorg moet betrachten; biedt de hotelhouder een kluis ter bewaring van goederen van de gasten aan, en maakt de gast daarvan geen gebruik, dan neemt hij daardoor een vermijdbaar risico.
Lid 2 geeft een bijzondere regel waardoor de aansprakelijkheid van de hotelhouder wordt beperkt.
Dat de hotelhouder een retentierecht heeft op de in het hotel door de gast meegebrachte zaken, wordt in lid 3 uitdrukkelijk bepaald, omdat het twijfelachtig is of het rechtstreeks uit artikel 6:52

j° 3:290 voortvloeit, nu de verplichting van de hotelhouder niet uit een zuivere bewaarnemingsovereenkomst voortvloeit, maar slechts een onderdeel van een verblijfsovereenkomst vormt.

TITEL 10 - ARBEIDSOVEREENKOMST

Algemeen

1. De voorgestelde wijzigingen zijn voornamelijk van technische aard, zulks ter bevordering van een snelle behandeling. Politiek gevoelige wijzigingen, die de behandeling ernstig zouden kunnen vertragen, worden niet voorgesteld. Regeling van politiek gevoelige onderwerpen kunnen beter bij toekomstige wijzigingen worden gerealiseerd. Daarbij valt te denken aan de problematiek inzake de overgang van ondernemingen en een herziening van het ontslagrecht. Het vorenstaande neemt overigens niet weg dat in de voorstellen ook een aantal materiële wijzigingen van betekenis zijn opgenomen. Onder meer kan worden gedacht aan afdeling 3 inzake vakantie en verlof.
2. Wel zijn recente wetten letterlijk in deze titel 10 opgenomen in verband met het codificatie-artikel 132 van de Grondwet. Het gaat hier om de burgerrechtelijke gedeeltes van de Wet Arbeidsbescherming Gezin (S.B. 2019 no. 64), de Wet Omzetting Arbeidsovereenkomst voor Bepaalde Tijd in Arbeidsovereenkomst Onbepaalde Tijd (S.B. 2018 no. 93) en de Ontslagwet 2018 (S.B. 2018 no 94). Het is de bedoeling dat in de toekomst artikel 132 van de Grondwet beter wordt nageleefd.
3. De voorgestelde technische herziening beoogt mede de regeling van de arbeidsovereenkomst in het systeem van het nieuwe Burgerlijk Wetboek in te passen. De voorgestelde regeling is dan ook afgestemd op de inhoud en de formuleringen van het overige nieuw BW, en met name de Boeken 3 en 6 die handelen over het algemene vermogensrecht.

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Inleidende opmerkingen

1. In deze afdeling wordt voorgesteld een aantal onderwerpen te regelen die thans min of meer verspreid in de zevende titel A van het Derde Boek van het Burgerlijk Wetboek voorkomen. Het gaat om de definitie van de arbeidsovereenkomst, de gemengde overeenkomst, (weerlegbare) rechtsvermoedens inzake het bestaan en de omvang van een arbeidsovereenkomst, de arbeidsovereenkomst met een minderjarige, de (eenzijdige) wijziging van de arbeidsvoorwaarden, het goed werkgever- en werknemerschap en de niet-toepasselijkheid van de titel op de arbeidsovereenkomst tussen de rederij en de schipper, tussen de schipper en de scheepsofficieren, alsmede op personen in dienst van de overheid (de zogenoemde arbeidscontractanten).
2. Een aantal van de voorgestelde artikelen heeft redactionele wijzigingen ondergaan. De voorgestelde regeling van de arbeidsovereenkomst met een minderjarige bevat een aantal nieuwe elementen. Zie de artikelsgewijze opmerkingen hieronder. Nieuw is het voorgestelde artikel 7:614 dat een regeling geeft inzake de verjaring van rechtsvorderingen tot vernietiging van bepaalde rechtshandelingen. Nieuw is ook artikel 613 ten aanzien van 'eenzijdige wijzigingsbedingen'.

Artikel 610 (definitie arbeidsovereenkomst)

1. De definitie van de arbeidsovereenkomst in lid 1 van dit artikel is dezelfde als die in het huidige artikel 1613a. In de praktijk is gebleken dat het element 'in dienst van', dat als het meest onderscheidene kenmerk van de arbeidsovereenkomst kan worden beschouwd, een bruikbaar criterium is om de arbeidsovereenkomst te onderscheiden van de overeenkomst van aanneming van werk (artikel 7:750) en de overeenkomst van opdracht (artikel 7:400). De jurisprudentie laat zien dat dit criterium niet in de weg staat uiteenlopende rechtsverhoudingen als arbeidsovereenkomst aan te merken.
2. Hoewel in de jurisprudentie aan het vereiste 'gedurende zekere tijd' geen zelfstandige betekenis wordt toegekend, wordt het wenselijk geoordeeld het duurelement te handhaven, omdat dit kenmerk betekenis kan hebben in de gevallen waarin het criterium 'in dienst zijn van' (en de daaruit ontwikkelde begrippen 'gezagsverhouding' en 'ondergeschiktheid') te weinig houvast biedt.
3. Het huidige artikel 1613c lid 1, vindt men terug in het voorgestelde lid 2. Dit lid geeft de voorrangsregel die van toepassing is wanneer een overeenkomst zowel voldoet aan de omschrijving van de arbeidsovereenkomst als aan een andere bij de wet geregelde bijzondere soort van overeenkomst. Te denken valt bijvoorbeeld aan het samengaan van een arbeidsovereenkomst en een huurovereenkomst, een arbeidsovereenkomst en lastgeving en een arbeidsovereenkomst en geldlening. Bij een dergelijke gemengde overeenkomst zijn de bepalingen van titel 7.10 en de voor de andere soort van overeenkomst door het Burgerlijk Wetboek gegeven bepalingen naast elkaar van toepassing. In geval van strijd zijn de bepalingen over de arbeidsovereenkomst van toepassing. Gelet op de redactie van de in artikel 6:215 gegeven algemene regel is aan het voorgestelde tweede lid behoefte. Artikel 6:215 bepaalt immers wel dat bij een gemengde overeenkomst de voor elk van de soorten van overeenkomsten gegeven bepalingen naast elkaar van toepassing zijn, maar regelt niet welke bepalingen voorgaan in geval van strijd.

Artikel 610a en 610b (rechtsvermoedens)

Deze artikelen beogen meer zekerheid te bieden aan de werknemer die op basis van een flexibele arbeidsrelatie, bijvoorbeeld als oproepkracht, werkzaam is. In de artikelen zijn (weerlegbare) rechtsvermoedens inzake het bestaan en de omvang van een arbeidsovereenkomst neergelegd. Voor de werknemer is het van belang dat, als hij arbeid verricht in dienstbetrekking, deze arbeid plaatsvindt op basis van een arbeidsovereenkomst. Immers, daardoor worden diverse beschermende bepalingen van arbeidsrecht op zijn rechtspositie van toepassing.

Het voorgestelde artikel 610a beoogt de werknemer, wiens situatie aan de daarin neergelegde criteria voldoet, een bewijsvoordeel te leveren. Immers, het in deze bepaling neergelegde rechtsvermoeden van het bestaan van een arbeidsovereenkomst zal, indien de werkgever dat wenst, door een door hem te leveren tegenbewijs ontkracht moeten worden.

Overigens zal de werknemer uiteraard wel moeten kunnen aantonen dat zijn situatie voldoet aan de genoemde criteria, bijvoorbeeld middels het overleggen van (loon-) betalingsbewijzen. Deze bepaling kan voor de werknemer nuttig zijn indien er in een bepaald geval geen enkele schriftelijke overeenkomst voorhanden is, dan wel indien er een, al dan

niet alleen qua duiding, andere soort overeenkomst dan een arbeidsovereenkomst op schrift is gesteld.
Gekozen is om de ondergrens van het aantal uren dat als criterium voor het bestaan van het weerlegbaar rechtsvermoeden geldt te stellen op 35 uren en niet zoals in Nederland is gebeurd op 20 uren. Het aantal van 35 uren komt overeen met circa één volle werkdag van acht uren per week. Hiervoor is gekozen om te voorkomen dat een grote groep daadwerkelijk losse krachten, zoals bijvoorbeeld de wekelijkse tuinman of de wekelijkse hulp in de huishouding, die minder dan acht uur per week komt schoonmaken, in geval van een conflict een bewijspositie zou verkrijgen die in de meeste gevallen niet overeenkomt met de werkelijke bedoeling van partijen. Immers, dergelijke hulpen in de huishouding van een natuurlijke persoon zijn bij een dergelijk laag aantal arbeidsuren veelal werkzaam op basis van een overeenkomst tot het verrichten van enkele diensten en niet op basis van arbeidsovereenkomst, waardoor het toekennen van een bewijsvoordeel aan dergelijke personen zijn doel voorbij zou schieten.

Indien niet vaststaat wat de overeengekomen arbeidsduur is of indien er een nul-urencontract is afgesloten waarbij de werknemer alleen recht heeft op uitbetaling van de daadwerkelijk door hem gewerkte uren, heeft de werknemer op grond van het voorgestelde artikel 610b recht op uitbetaling van een loon, dat wordt gebaseerd op het gemiddelde van het loon van de afgelopen drie maanden, tenzij de werkgever het tegendeel kan bewijzen. De werkgever zal in zo'n geval moeten aantonen - bijvoorbeeld middels prikklokkaarten - dat in de betreffende maand minder is gewerkt dan in de drie voorafgaande maanden en dat er bovendien een 'no work, no pay'-afspraak is gemaakt. Deze bepaling biedt een belangrijke bescherming voor uur- en dagloners, die op oproepbasis beschikbaar zijn.

Artikel 611 (goed werkgever en goed werknemer)
Dit artikel is een samenvoeging van de huidige artikelen 1614y en 1615d. Men kan zich afvragen of dit voorgestelde artikel strikt juridisch wel noodzakelijk is naast de artikelen 6:2 en 6:248. De speciale vermelding hier ter plaatse blijft echter waardevol, omdat de bepaling – zoals ook bij de totstandkoming daarvan is bedoeld – niet slechts ziet op de bedoelingen van partijen onderling. In het bijzonder de verwijzing naar de (open) norm van het goed werkgeverschap van artikel 1614y heeft in de loop der jaren de mogelijkheid geboden rekening te houden met de ontwikkeling in rechtsopvattingen. Die rechtscheppende functie zal het ook in de toekomst kunnen blijven vervullen. Het artikel kan met name toegepast worden in situaties die noch in de wet, noch door partijen in de arbeidsovereenkomst zijn geregeld. Een uitdrukkelijke verwijzing naar het goed werkgeverschap is dan op haar plaats. Zo wordt beter aangesloten bij de eigen aard en terminologie van het arbeidsrecht en zal het voor de partijen bij de arbeidsovereenkomst gemakkelijker levend recht zijn.

Artikel 612 (arbeidsovereenkomst met minderjarige)
1. In dit artikel wordt een regeling voorgesteld over de bekwaamheid van de minderjarige met betrekking tot het aangaan van een arbeidsovereenkomst. Ook de huidige artikelen 1613g en 1614f geven een dergelijke regeling. Deze bepalingen worden in het voorgestelde artikel 612 samengevoegd. Voorgesteld wordt om in afwijking van het huidige recht te bepalen dat een minderjarige van zestien jaar of ouder zelfstandig een

arbeidsovereenkomst kan aangaan, en voorts zonder bijstand van zijn wettelijke vertegenwoordiger in rechte kan verschijnen (lid 1). Voorts wordt (in het lid 1) bepaald dat de minderjarige van zestien jaar of ouder in alles wat betrekking heeft op de arbeidsovereenkomst met een meerderjarige gelijk staat. Een dergelijke bepaling is meer in overeenstemming met de maatschappelijke realiteit dan de huidige regeling. Men houde in het oog dat het hier gaat om de privaatrechtelijke handelingsbekwaamheid, niet om de vraag of kinderen mogen werken. Volgens de Arbeidswet 1963 is het verboden personen die de leeftijd van veertien jaar nog niet hebben bereikt arbeid te laten verrichten; deze bepaling is toegestaan door de ILO Conventie no. 138 (Minimum Age, 1973). Het onderhavige artikel komt erop neer dat veertien- en vijftienjarige minderjarigen die werken handelingsonbekwaam zijn wat betreft de arbeidsovereenkomst en zestien-en zeventienjarige minderjarigen handelingsbekwaam zijn wat betreft de arbeidsovereenkomst. Ingevolge artikel 1:233 zijn personen die de achttienjarige leeftijd hebben bereikt algemeen handelingsbekwaam. De leden 2 en 3 hebben enkel betekenis voor de veertien- en zestienjarigen die werken.

2. Aangezien het onder bepaalde omstandigheden is toegestaan dat minderjarigen die de leeftijd van zestien jaar nog niet hebben bereikt arbeid verrichten, houden de bepalingen van de leden 2 tot en met 4 betekenis.

Artikel 613 (wijzigingsbeding arbeidsvoorwaarden)

1. Naast de arbeidsvoorwaarden die in overleg met de vakorganisaties in CAO's worden geregeld, worden in ondernemingen tal van andere arbeidsvoorwaarden vastgelegd in bedrijfsregelingen (vaak neergelegd in personeelsgidsen). Deels betreffen deze bedrijfsregelingen de invulling of aanvulling van de op de onderneming toepasselijke CAO Anderdeels worden dergelijke bedrijfsregelingen, houdende arbeidsvoorwaarden, ook vastgesteld in ondernemingen die niet onder de werkingssfeer van een CAO vallen. De invloed van de werknemers op de totstandkoming daarvan is beperkt. Dit heeft te maken met de manier waarop werkgevers de werknemers aan dergelijke regelingen plegen te binden. In de eerste plaats maakt de arbeidsvoorwaardenregeling op basis van de individuele arbeidsovereenkomst vaak deel uit van die individuele arbeidsovereenkomst ('incorporatie'). Voorts is veelal praktijk dat de werknemers ook aan wijzigingen van die bedrijfsregelingen gebonden worden. Dit gebeurt door toepassing van zogenaamde 'eenzijdige wijzigingsbedingen': bedingen op grond waarvan de werkgever de bevoegdheid heeft in de toekomst de arbeidsvoorwaarden eenzijdig te wijzigen, dus zonder dat hij daarvoor de toestemming van de werknemer behoeft. Op basis van dergelijke bedingen worden individuele werknemers derhalve aan wijzigingen van de arbeidsvoorwaarden gebonden. Dit gebeurt 'eenzijdig', dat wil zeggen zonder dat de individuele werknemer daarmee per geval nog akkoord dient te gaan (hij is immers, veelal bij indiensttreding, al akkoord gegaan) en voorts zonder dat vakorganisatie daarmee akkoord behoeft te zijn gegaan, voor zover zij al betrokken zijn bij het overleg over de wijziging van de arbeidsvoorwaardenregeling. Van belang is nog dat de mate waarin de werkgever zich in concrete gevallen kan beroepen op de eenzijdige wijzigingsbedingen – teneinde de werknemer aan een wijziging van de arbeidsvoorwaarden te binden – wordt beheerst door de redelijkheid en billijkheid. Redelijkheid en billijkheid kunnen onder omstandigheden met zich brengen dat de

werknemer niet gebonden is aan het wijzigingsbeding, hetgeen de werknemer in het algemeen zal moeten aantonen.

2. Deze situatie wordt ongewenst geacht. Vandaar het voorstel tot opneming van het nieuwe artikel 613 op grond waarvan werknemers een passende bescherming wordt geboden – door de introductie van een zware toetsingsmaatstaf – bij het gebruik door de werkgever van bedingen waarbij de werknemer heeft verklaard (bij voorbaat) in te stemmen met elke toekomstige wijziging van de arbeidsvoorwaarden. Of in concreto een zodanig zwaarwichtig belang van de werkgever aanwezig is dat het belang van de werknemer daarvoor naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid moet wijken zal in het uiterste geval aan het oordeel van de rechter moeten worden overgelaten. In het zgn. IBM-arrest (HR 7 oktober 1988, NJ 1989, 335) ging het om een wijziging van een autokostenregeling. Zie nog wel artikel 660 ten aanzien van ordemaatregelen.

Artikelen 613a tot en met 613d (reglement)

Hierin zijn de huidige artikelen 1613j tot en met 1613m BW neergelegd. Het reglement komt in Suriname nog veel voor. Zie, behalve de onderhavige artikelen 613a tot en met 613d, voorts artikel 619 lid 2, artikel 623 lid 2, artikel 628 lid 5, artikel 632 lid 1 onderdeel b, artikel 637, leden 1 en 2, artikel 638 lid 2, artikel 650 leden 1, 3, 4 en 6, artikel 660 lid 1, artikel 667, leden 1 en 2 onder a en b, artikel 672 lid 1 en artikel 680 lid 4.

Artikel 614 (verjaringstermijnen vernietigingsgronden)

1. Dit artikel regelt de aanvang van de termijn van drie jaar genoemd in artikel 3:52 lid 1 onderdeel d. Daarbij is aansluiting gezocht bij artikel 6:235 lid 1, betreffende de verjaringstermijn van een beroep op een grond voor vernietiging van een beding in algemene voorwaarden. Beslissend is niet het moment waarop de overeenkomst gesloten wordt, maar het moment waarop een beroep op het beding wordt gedaan.
2. Ingeval er geen sprake is van een beding, maar zich wel een vernietigingsgrond voordoet, geldt de algemene regel van artikel 3:52 lid 1 onderdeel d. De rechtsvordering tot vernietiging van een rechtshandeling verjaart in een dergelijk geval drie jaar nadat de bevoegdheid om deze vernietigingsgrond in te roepen, aan degene aan wie deze bevoegdheid toekomt, ten dienste is komen te staan.

Artikel 615 (zeevaart- en overheidspersoneel)

Het zeearbeidsrecht is geregeld in het Wetboek van Koophandel. Wat betreft overheidspersoneel zie het huidige artikel 1613z lid 1.

Afdeling 2. Loon

Inleidende opmerkingen

In het huidige wetboek zijn de bepalingen over het loon over twee afdelingen verspreid. Deze worden thans zoveel mogelijk in een afdeling samengebracht. Een aantal artikelen zijn in redactioneel opzicht gewijzigd en inhoudelijk afgestemd op Boek 6, titel 1, afdeling 11. De volgorde van de artikelen is als volgt. Na een algemene bepaling over de verplichting van de werkgever het loon te betalen, komen aan de orde de bepalingen over de vaststelling van het loon, de wijze en plaats van voldoening van het loon en het tijdstip van betaling, de

beperkingen van de verplichting tot loonbetaling, en ten slotte bepalingen over het bestedingsbeding en beperkingen van verrekening, beslaglegging, overdracht, verpanding en volmacht.

Artikel 616 (verplichting loon op tijd te voldoen)
Hierin wordt – overeenkomstig het huidige artikel 1614 – de werkgever verplicht het loon als bedoeld in artikel 610 op de daarvoor bepaalde tijd te voldoen. Voor het tijdstip van betaling van het in geld naar tijdruimte vastgestelde loon wordt in artikel 623 een regeling gegeven; en voor wat betreft het in geld maar niet naar tijdruimte vastgestelde loon in artikel 624. De sanctie op het niet-tijdig voldoen van het loon vindt men in artikel 625 (wettelijke verhoging voor zover het in geld vastgesteld loon betreft) en in artikel 6:74 (schadevergoeding wegens wanprestatie voor zover het niet in geld vastgesteld loon betreft). Op grond van artikel 6:83, aanhef en onderdeel a, in samenhang met artikel 6:119 is over het niet-tijdig betaalde loon ook de wettelijke rente verschuldigd zonder de noodzaak van een ingebrekestelling.

Artikel 617 (geoorloofde vormen van loon)
1. Dit artikel, dat een limitatieve opsomming geeft van de vormen waarin het loon mag worden overeengekomen, is de nieuwe versie van het huidige artikel 1613p. Het artikel is gebaseerd is op het ILO-verdrag no. 95 (Protection of wages Convention, 1949). Het beoogt te voorkomen dat door betaling van een gedeelte van het loon in natura de wettelijke toepasselijke regelingen worden omzeild.
2. Het voorgestelde artikel 617 bevat ten opzichte van het huidige artikel 1613p enkele nieuwe elementen. Allereerst wordt in lid 1 onderdeel e, bepaald dat het loon ook mag bestaan uit effecten, vorderingen, andere aanspraken en bewijsstukken daarvan. Hiermee wordt beoogd de weg vrij te maken voor loonvormen als het toekennen van bijvoorbeeld optierechten aan werknemers.
3. Het woord 'verwarming' in onderdeel c van lid van het Nederlandse artikel is vervangen door 'luchtkoeling'. Voorts is in dit onderdeel het gebruik van water en elektra opgenomen, aangezien dit gebruik alhier doorgaans een substantiële kostenpost oplevert.
4. Het tweede nieuwe element is te vinden in lid 2 waarin ter voorkoming van misbruik wordt voorgesteld dat aan de loonvormen genoemd in de onderdelen b, c en d geen hogere dan de werkelijke waarde mag worden toegekend. De strekking van deze bepaling is te voorkomen dat door een betaling van een gedeelte van het loon in natura, de wettelijke dan wel contractueel van toepassing zijnde regels betreffende de hoogte van het loon worden omzeild.
5. De vaststelling van ongeoorloofd loon wordt niet langer apart gesanctioneerd. Indien loon wordt voldaan in een andere loonvorm dan de in het artikel genoemde, geldt de sanctie van het voorgestelde artikel 621 lid 1.
6. Ten slotte wordt erop gewezen dat blijkens de aanhef het artikel van dwingend recht is. Afwijking ten nadele van de werknemer is dan ook nietig. Voorts geldt bij afwijking de vorengenoemde sanctie van artikel 621 lid 1.

Artikel 618 (recht op gebruikelijk of naar billijkheid vast te stellen loon indien partijen geen bepaald loon hebben vastgesteld)

1. Dit artikel komt inhoudelijk overeen met het huidige artikel1613q, met dien verstande dat niet alleen het plaatselijke gebruik in acht moet worden genomen, maar ook hetgeen in aanverwante bedrijfstakken of branches gebruikelijk is. In dat verband kunnen collectieve arbeidsovereenkomsten een rol spelen.
2. Het huidige artikel 1613r, dat een sanctie geeft voor het geval dat het loon in niet door de wet geoorloofde bestanddelen is vastgesteld, kan vervallen. De regeling van het artikel is gecompliceerd en de sanctie van dit artikel op het vaststellen van het loon in niet door de wet toegestane bestanddelen lijkt nu, anders dan bij de totstandkoming van het artikel, niet meer noodzakelijk.
3. Voldoening van het loon in niet door de wet toegestane bestanddelen is volgens artikel 621 niet-bevrijdend; de werknemer behoeft volgens datzelfde artikel het door hem ontvangene niet terug te geven.
4. Aangezien de werkgever schriftelijk aan de werknemer het overeengekomen loon moet meedelen (artikel 626) is de betekenis van het artikel beperkter geworden.

Artikel 618a (berekening van het loon per dag)

In Nederland is het oude artikel 7A:1637 Ned.BW, dat evenals het huidige artikel 1613o, voorschreef hoe het loon per dag moet worden berekend, niet in titel 10 van boek 7 teruggekeerd, aangezien de Nederlandse wetgever de mening was toegedaan dat deze materie in collectieve arbeidsovereenkomsten dient te worden geregeld. Bij ons bestaat evenwel behoefte aan een algemene wettelijke berekeningsmaatstaf; men denke aan niet genoten vakantiedagen. In het onderhavige artikel 618a wordt ook rekening gehouden met de vijfdaagse werkdag door aan te haken aan artikel 1 onder 6 van de Ongevallenregeling.

Artikel 619 (recht van inzage in de administratie van de werkgever ter berekening van het loon)

1. Ten opzichte van het huidige artikel 1614e zijn er geen materiële wijzigingen aangebracht. De formulering heeft een enkele aanpassing ondergaan. In plaats van 'mededeling van bewijsstukken' vindt men thans 'overlegging van bewijsstukken'. Het woordgebruik aan het slot van lid 1 is gemoderniseerd. De wijziging van de laatste volzin van lid 2 beoogt deze zin beter te laten aansluiten op de daaraan voorafgaande. Het artikel beoogt de werknemer wiens loon geheel of gedeeltelijk afhankelijk is gesteld van de boekhouding van de werkgever in staat te stellen de loonberekening door de werkgever te controleren dan wel zelfstandig een berekening op te stellen.
2. Lid 3 maakt afwijking van lid 1 of lid 2, tweede volzin, vernietigbaar in het belang van de werknemer. Omdat in de praktijk niet altijd duidelijk zal zijn of een beding ten voordele of ten nadele van een werknemer zal zijn, voldoet niet de formulering dat niet ten nadele van de werknemer mag worden afgeweken. Daarom is bepaald dat slechts aan de werknemer een beroep op de vernietigingsgrond toekomt op een afwijkend beding.
3. De werkgever kan bij het verlenen van inzage geheimhouding van de werknemer verlangen. Deze verplichting tot geheimhouding is opgeheven indien de opgave in rechte wordt betwist.

Artikel 620 (voldoening van het loon in wettig betaalmiddel)

1. De onderhavige materie is thans geregeld in de artikelen 1614h (voldoening van het in geld vastgestelde loon) en 1614i (voldoening van het op andere wijze vastgestelde loon). Blijkens het voorgestelde lid 1 van artikel 620 kan de voldoening van het in geld vastgesteld loon ook geschieden door girale betaling, waarbij wordt verwezen naar artikel 6:114. Deze mogelijkheid (die niet is opgenomen in de huidige titel 7A) sluit aan op de betalingspraktijk vandaag de dag en brengt derhalve feitelijk geen ingrijpende wijzigingen teweeg. De werknemer kan overigens volgens het slot van artikel 6:114 girale betaling uitsluiten.
2. Een tweede wijziging ten opzichte van het huidige recht geeft het voorgestelde lid 2 op grond waarvan partijen kunnen overeenkomen dat het loon in buitenlands geld wordt uitbetaald. Naar geldend recht blijkt impliciet uit het slot van artikel 1614h dat vaststelling van het loon in buitenlands geld geoorloofd is; de voldoening dient echter in in Suriname gangbaar geld plaats te vinden waarvoor de wet een omrekeningsmaatstaf geeft. Het komt ons voor dat er geen reden is om partijen die betaling van het loon in buitenlands geld wensen overeen te komen daarbij beperkingen op te leggen. Ter bescherming van de werknemer is bepaald dat de werknemer de bevoegdheid heeft voldoening in in Suriname gangbaar geld te verlangen, ook al is overeengekomen dat in buitenlands geld zal worden betaald. Om te voorkomen dat de werkgever met een dergelijk verzoek te zeer wordt verrast, is bepaald dat de werkgever eerst op de tweede betaaldag nadat het verzoek door de werknemer is gedaan, tot betaling in in Suriname gangbaar geld dient over te gaan.
3. De artikelen 6:122 en 6:123 zijn wel van toepassing op de eerste betalingstermijn en naast de artikelen 620 en 622 op de latere termijnen. Zo kan de werknemer ook al heeft hij gebruik gemaakt van de bevoegdheid van artikel 620 om met ingang van de tweede komende betaaldag betaling in in Suriname gangbaar geld te verlangen toch later vorderen dat betaling geschiedt in het geld van de plaats van betaling, uiteraard slechts wanneer aan het nadere vereiste door artikel 6:122 lid 2, gesteld is voldaan.
4. In de artikelen 6:123 e.v. vindt men enige nadere regels. Zo bepaalt artikel 6:123 lid 1 dat de schuldeiser in het geval van een procedure de keuze heeft tussen een vordering tot betaling in buitenlands geld en een vordering tot betaling in in Suriname gangbaar geld. De derde volzin van lid 2 verwijst naar de artikelen 6:124 en 6:125. Het gevolg hiervan is dat de regel met betrekking tot de koers van omrekening onder het dwingende regime van artikel 621 valt. Een uitdrukkelijke van toepassing verklaring van artikel 6:126 betreffende koerswijziging en schade in artikel 621 is niet meer nodig.
5. Artikel 620 lid 3, bepaalt dat de voldoening behalve volgens hetgeen overeengekomen is, volgens het gebruik geschiedt. De verwijzing naar het gebruik is overgenomen uit artikel 1614t dat voor enkele met name genoemde niet in geld bestaande loonbestanddelen, namelijk inwoning, kost en andere levensbenodigdheden, verwijst naar het plaatselijk gebruik. Het gebruik kan ook bij de voldoening van andere niet in geld bestaande loonbestanddelen dan genoemd in artikel 1614t een rol spelen.

Artikel 621 (sanctie op onjuiste voldoening van het loon)

1. Dit artikel correspondeert met het huidige artikel 1614j en regelt de gevallen waarin de voldoening van het loon niet bevrijdend is. Duidelijker dan in de huidige wet, wordt bepaald dat het artikel ook geldt voor de voldoening in andere bestanddelen dan die volgens artikel 617 toegestaan zijn. Teneinde het artikel in overeenstemming met de

terminologie van Boek 6 te brengen, wordt niet meer gesproken van nietige voldoening, maar van niet-bevrijdende voldoening. Indien partijen geen overeenstemming bereiken over de 'waarde van de verschuldigde prestatie' (lid 1), zal de rechter moeten worden ingeschakeld.

2. In lid 3 is de vervaltermijn van het huidige artikel 1614j lid 3 gewijzigd in een verjaringstermijn. Voor regeling in de vorm van een vervaltermijn is geen speciale reden. Aldus wordt meer eenheid verkregen met de regeling van vergelijkbare vorderingen elders in deze titel. De terminologie is aangepast aan artikel 3:306 over de verjaring van rechtsvorderingen. Voorts wordt thans het tijdstip waarop de termijn begint te lopen in de wet genoemd.

Artikel 622 (plaats van voldoening van in geld vastgesteld loon)

Ten opzichte van het huidige artikel 1614k worden in artikel 622 geen materiële wijzigingen voorgesteld. Het artikel is van regelend recht, zodat partijen – evenals onder het huidige recht – de bevoegdheid hebben bij overeenkomst daarvan af te wijken. Het artikel ziet slechts op de voldoening van in geld vastgesteld loon. Voor girale betaling geeft artikel 620 al een regeling. Voor andere loonvormen dan geld geeft artikel 6:41 een afdoende regeling of volgt uit artikel 617 wat hier zal gelden. De aanwijzing van de plaats van voldoening van het loon kan aldus beperkt blijven tot het in geld vastgestelde loon waarbij geen girale betaling plaatsvindt.

Artikel 623 (tijdstip van voldoening van naar tijdruimte vastgesteld loon)

1. De huidige regeling is te vinden in artikel 1614*l*. Voorgesteld wordt het huidige lid 3 te laten vervallen, nu in de praktijk van die bevoegdheid geen gebruik wordt gemaakt en ook overigens aan het bepaalde in dat lid geen behoefte bestaat. Het artikel wijkt verder inhoudelijk niet af van de huidige regeling.
2. De zinsnede 'een week of korter is' in lid 2 van het Nederlandse artikel is in het voorgestelde artikel 623 gewijzigd in 'korter dan een maand.' Deze wijziging is noodzakelijk omdat in de Nederlandse tekst geen rekening wordt gehouden met een betalingsperiode van twee weken.
3. In de laatste zinsnede van lid 1 van artikel 1614*l*, wordt bepaald dat. indien het loon bij een langere tijdruimte dan een maand is vastgesteld – waarbij vooral te denken valt aan per jaar vastgestelde salarissen – de uitbetaling van het loon telkens na een kwartaal dient te geschieden. Deze bepaling is als verouderd geschrapt. Overigens is in artikel 3:288, onderdeel e, een algemeen voorrecht geregeld ten aanzien van onder meer achterstallig loon.
4. Lid 3 stelt buiten twijfel dat afwijking van het artikel – bijvoorbeeld een afspraak tot betaling per dag – (alleen) voor de werknemer grond tot vernietiging van het afwijkende beding oplevert.

Artikel 624 (tijdstip van voldoening van niet naar tijdruimte vastgesteld loon)

1. Na het vorige artikel over de betaling van het in geld naar tijdruimte vastgesteld loon bevat dit artikel enkele bepalingen over de betaling van het in geld niet naar tijdruimte vastgesteld loon. In de huidige wet vindt men deze bepalingen in de artikelen 1614m, 1614o en 1614p.

2. De zinsnede 'ten aanzien van aard, plaats en tijd het meest nabijkomt aan de arbeid, waarvoor het loon verschuldigd is' in artikel 1614m en in lid 2 van 1614p is vervangen door 'vergelijkbare arbeid', aangezien dit laatste begrip duidelijker is.
3. De eerste drie leden geven voorschriften over tariefinkomsten (stukloon), omschreven als 'loon dat afhankelijk is van de uitkomsten van de te verrichten arbeid'; deze omschrijving is uit artikel 1614p overgenomen. De betalingstermijnen zijn volgens lid 1 dezelfde als die voor naar tijdruimte vastgesteld loon voor vergelijkbare arbeid; zie artikel 623.
4. Als het loon berekend kan worden op de betaaldag, wordt uiteraard het hele loon uitbetaald. Een bepaling van die inhoud, die de huidige wet voor de bepaling van het verschuldigde loon in het algemeen kent in lid 1 van artikel 1614p, is overbodig. Niet alleen volgt uit de algemene beginselen – zie bijvoorbeeld artikel 6:29 – al dat het hele loon voldaan moet worden als de wederpartij zijn verplichting, het verrichten van arbeid nagekomen is, maar bovendien hebben de in hoofdzaak dwingende bepalingen van de artikelen 616 en 624 van deze afdeling uiteraard op het hele bedrag van het loon betrekking. Het bepaalde in artikel 1614p lid 1 is dan ook niet overgenomen. Bij de tariefinkomsten is echter een regeling nodig voor het geval dat het loon nog niet berekend kan worden op de betaaldag. De voorgestelde regeling in de leden 2 en 3 is in hoofdzaak gebaseerd op artikel 1614p dat bepaalt dat een recht op een voorschot kan worden overeengekomen. Nieuw is dat de werkgever thans verplicht wordt een voorschot te betalen. Voor de bepaling van de hoogte van het voorschot wordt verwezen naar het loon dat over de laatste drie maanden is verdiend. Indien de maatstaf van het arbeidsverleden ontbreekt, dient als vergelijking het loon voor vergelijkbare arbeid.
5. Lid 4 betreft een andere vorm van in geld niet naar tijdruimte vastgesteld loon, namelijk het winstaandeel e.d. Het komt overeen met het huidige artikel 1614n lid 1.
6. Lid 2 van artikel 1614n is geschrapt. Wat ook al de situatie geweest moge zijn ten tijde van de totstandkoming van deze bepaling, thans worden de balans en staat van baten en lasten op grond waarvan de winst wordt vastgesteld bij iedere rechtspersoon jaarlijks vastgesteld. Zie in dit verband de artikelen 2:15 en 3:15a. Ook werkgevers die geen rechtspersoon zijn, zijn genoodzaakt jaarlijks de jaarrekening op te maken voor de fiscus.
7. Artikel 1614o dat bepaalt dat, als het loon in geld voor een gedeelte naar tijdruimte, voor een gedeelte op andere wijze, of in gedeelten naar verschillende tijdruimten is vastgesteld, voor ieder van die gedeelten de in de voorgaande artikelen neergelegde voorschriften van toepassing zijn, keert niet als afzonderlijke bepaling terug. Ook zonder uitdrukkelijk voorschrift geldt dat voor ieder van de delen de gegeven bepalingen van toepassing zijn.
8. In lid 5 is het dwingendrechtelijk karakter van het onderhavige artikel neergelegd.

Artikel 625 (wettelijke verhoging bij niet tijdige betaling:)
Dit artikel is een gemoderniseerde versie van het huidige artikel 1614q, met dien verstande dat lid 2, waarin wordt bepaald dat het artikel van dwingend recht is, nieuw is. Er zijn enkele redactionele wijzigingen aangebracht. Verder zijn de te algemeen luidende en daardoor niet geheel duidelijke formuleringen 'na aftrek van hetgeen door de werkgever niet behoeft te worden uitbetaald en na aftrek van hetgeen, waarop derden overeenkomstig de bepalingen van deze titel rechten doen gelden' exacter gemaakt door de artikelen die tot aftrek kunnen leiden te noemen. Ten slotte is in de literatuur terecht opgemerkt dat de huidige bepaling die

spreekt van een aan de werkgever 'toe te schrijven' niet-betaling te ruim is. Daarom wordt thans gesproken van 'toe te rekenen', in aansluiting op het woordgebruik van Boek 6; met toepassing van artikel 6:75 kan worden beoordeeld of de niet-betaling toegerekend kan worden.

Artikel 626 (verstrekken van loonstrookje)

1. In dit artikel wordt een algemene verplichting tot afgifte van een loonstrook bij iedere loonbetaling voorgesteld. De werknemer heeft immers recht op informatie omtrent zijn beloning en de samenstelling daarvan. Bovendien kan de loonstrook dienen als belangrijk stuk in een mogelijk geschil omtrent de overeengekomen beloning. De verplichting van een loonstrook vervult ook een functie ten aanzien van de naleving van de minimumloonwetgeving en biedt tevens een belangrijk instrument voor de vaststelling van het dagloon in verband met de uitvoering van verschillende sociale zekerheidswetten.
2. De aan het slot van het Nederlandse artikel voorkomende zinsnede 'tenzij zich ten opzichte van de vorige voldoening in geen van deze bedragen een wijziging heeft voorgedaan' is niet overgenomen. Ondergetekenden zijn namelijk van oordeel dat het voor de werknemer steeds van belang is over een recente specificatie te kunnen beschikken, zulks onder meer in verband met het kunnen verkrijgen van geldleningen.
3. Lid 3 staat er niet aan in de weg dat in het loonstrookje meer gegevens worden opgenomen dan wettelijk is voorgeschreven. Zie artikel 655 lid 2.

Artikel 627 (geen arbeid, geen loon)

Deze bepaling correspondeert met het huidige artikel 1614b. De hierin neergelegde hoofdregel vloeit strikt genomen reeds uit de algemene regels betreffende wederkerige overeenkomsten voort, maar is opgenomen teneinde misverstanden te vermijden. Daarenboven doet deze bepaling dienst als inleiding op de volgende artikelen.

Artikel 628 (geen arbeid, wel loon)

1. Dit artikel bevat de materie van het huidige artikel 1614d. Het houdt rekening met de ontwikkeling van de rechtspraak. Zoals ook in de literatuur is geconstateerd, is de gedachte van schuldeisersverzuim in de rechtspraak niet meer in zuivere vorm gehandhaafd. Volgens die rechtspraak behoudt de werknemer ook dan zijn recht op loon, als het verrichten van de arbeid is verhinderd door omstandigheden die voor de werkgever in beginsel overmacht zouden opleveren, maar die toch voor zijn rekening worden gebracht omdat zij meer in zijn risicosfeer dan in die van de werknemer vallen. Het is onwenselijk deze ontwikkeling thans af te snijden. In artikel 628 lid 1 is daarom een redactie gekozen die bedoelt aan deze rechtspraak een duidelijker wettelijke basis te verschaffen dan artikel 1614d thans biedt. Daarnaast is een taalkundig wat simpeler formulering gekozen dan in de huidige rechtspraak vaak te vinden is. Deze formulering is bedoeld als een samenvattende uitdrukking waarmee geen materiële wijziging is beoogd. Wat betreft de bereidheid van de werknemer de bedongen arbeid te verrichten zij het volgende opgemerkt. Voor het geval de werknemer niet de bedongen arbeid heeft verricht, heeft als uitgangspunt te gelden dat hij, om aanspraak te maken op loon, bereid moet zijn geweest de bedongen arbeid te verrichten, maar anderzijds is niet uitgesloten dat ondanks het ontbreken van bereidheid toch aanspraak op loon bestaat, te weten indien

ondanks het ontbreken van bereidheid moet worden aangenomen dat de arbeid niet is verricht door een oorzaak die in redelijkheid voor rekening van de werkgever behoort te komen (HR 19-12-2003, NJ 2004, 269).

2. Nu de bepaling niet meer als een regel van schuldeisersverzuim is opgezet, komt het element van de verhindering van de zijde van de werkgever niet meer in het artikel voor. Het element van de bereidheid van de werknemer om de arbeid te verrichten, keert in aansluiting op het bepaalde in artikel 6:58 niet terug. Overigens kan dit element wel aan de orde komen bij de beantwoording van de vraag of het niet-verrichten van de arbeid voor risico van de werknemer komt.
3. Lid 2 komt inhoudelijk overeen met het huidige lid 2 van artikel 1614c. In lid 3 is, evenals in het huidige artikel 1614c lid 8 bepaald dat ook de aanspraak op bijvoorbeeld provisie, stukloon en gratificatie niet verloren gaat. In lid 4 is de inhoud van het huidige artikel 1614c lid 9 neergelegd.
4. Mede met het oog op arbeidsovereenkomsten met uitgestelde prestatieplicht – men denke aan oproepcontracten – is het mogelijk gemaakt voor de eerste zes maanden schriftelijk van artikel 628 af te wijken ten nadele van de werknemer (lid 5; 'semi-dwingend recht'). Na zes maanden is afwijking slechts bij cao of publiekrechtelijke regeling mogelijk (lid 7; 'driekwartdwingend recht').

Artikel 628a (minimumloonaanspraak bij oproeping)

1. Dit artikel biedt de werknemer met een nul-urencontract of een min-maxcontract de garantie dat hij per gegeven oproep ten minste aanspraak kan maken op een loon gebaseerd op drie gewerkte uren. Het artikel beoogt tevens te bevorderen dat de werkgever de arbeid zo organiseert dat diensten of perioden van minder dan drie uur waarin arbeid moet worden verricht, waarbij ook nog onduidelijkheid bestaat over de tijdstippen waarop arbeid moet worden verricht of over de arbeidsduur, zo min mogelijk voorkomen. De aanspraak op loon kan worden beschouwd als een compensatie voor de onzekerheid in oproeprelaties over de omvang van de arbeid en de daaruit voortvloeiende inkomsten of over de tijden waarop deze arbeid moet worden verricht. Deze aanspraak legt voorts druk op partijen om tot duidelijke afspraken te komen
2. Ten slotte wordt erop gewezen dat de voorgestelde bepaling redelijkerwijs zo dient te worden uitgelegd, dat een onderbreking van de werkperiode van de oproepmedewerker door een reguliere werkpauze, te weten een pauze die ook geldt voor de overige werknemers, bijvoorbeeld een koffie- of lunchpauze, niet moet worden gezien als een onderbreking en beëindiging van de werkperiode waarover weer afzonderlijk de minimumaanspraak op loon bestaat. Indien de oproepwerknemer op een dag zowel 's morgens een paar uur en 's middags een paar uur wordt opgeroepen om arbeid te verrichten waartussen een onderbreking ligt die voor betrokkene niet als reguliere werkpauze kan worden aangemerkt, bestaat bedoelde minimumaanspraak wel.

Artikel 629 (wel loon bij ziekte of ongeval)

1. Deze bepaling correspondeert met het huidige artikel 1614c.
2. Lid 2 bevat de loonsanctie in geval van opzet, valse informatie, belemmering of vertraging van de genezing en niet-meewerken aan een reïntegratie (zie terzake de plicht van de werkgever in artikel 658a en de plicht van de werknemer in artikel 660a).

3. In lid 7 wordt voorgesteld te bepalen dat van het artikel niet ten nadele van de werknemer mag worden afgeweken, met dien verstande dat schriftelijk kan worden overeengekomen dat de werkgever voor de eerste twee dagen van een periode van arbeidsongeschiktheid geen loon verschuldigd is.

Artikel 630 (verhindering tot voldoening van loon in natura)

Het artikel stemt grotendeels overeen met het huidige artikel 1614u. De verwijzing naar het plaatselijk gebruik is ook hier, evenals in artikel 620, veralgemeend tot een verwijzing naar het gebruik. Omdat het gebruik waarschijnlijk voor een specieus geval als dit onvoldoende richtsnoer voor de rechter zou bieden, is de billijkheid expliciet in de bepaling opgenomen. In verband met de aanpassing van artikel 617 aan de hedendaagse loonvormen is ook artikel 630 aangepast. Het is immers niet logisch wel de toegestane loonvormen uit te breiden, doch bij de sanctie op de niet-tijdige voldoening daarvan aan te blijven knopen bij de klassieke loonvormen. Er is evenmin aanleiding de beperking in het huidige artikel 1614u tot inwoning, kost en andere levensbenodigdheden te handhaven. Een uitdrukkelijke bepaling over de nietigheid van afwijkende bedingen is opgenomen, met een formulering die in overeenstemming is met de regeling in titel 2 van Boek 3.

Artikel 631 (looninhouding en loonbesteding)

1. In dit artikel is de inhoud van de huidige artikelen 1613s en 1613t samengebracht, met enige wijzigingen. Artikel 1613s bedoelde in de eerste plaats de gedwongen winkelnering tegen te gaan. Het artikel gaat echter veel verder en verbiedt alle afspraken tussen werkgever en werknemer over de besteding van het loon. Artikel 1613t geeft een nadere sanctie voor die gevallen waarin de nietigheid die artikel 1613s aan het beding verbindt onvoldoende of geen effect zou hebben, de gevallen namelijk waarin ter uitvoering van het beding een volgovereenkomst is gesloten hetzij tussen de werkgever en de werknemer, hetzij tussen de werknemer en een derde.
2. Lid 1 betreft inhoudingen en lid 2 bestedingen. Lid 1 laat wel de mogelijkheid open voor de werknemer de werkgever herroepelijk te machtigen bedragen op het loon in te houden en daaruit betalingen te verrichten ten behoeve van bijvoorbeeld een zogenoemde personal-computer-privé-regeling of van een personeelsvereniging. Dit kunnen derhalve ook betalingen aan de werkgever zijn. Ook kan worden gedacht aan een door de werkgever opengesteld aandelenfonds waaraan de werknemer vrijwillig kan deelnemen.
3. In lid 3 wordt de uitzondering op de leden 1 en 2 gegeven, met een nadere bepaling in lid 4. Lid 3 correspondeert met het eerste onderdeel van het huidige lid 2 van artikel 1613s; vooral pensioenregelingen zijn van eminent belang voor werknemers. In titel 17 van Boek 7 wordt overigens een (verbeterde) bescherming tegen uitwinning van een levensverzekering in geval van derdenbeslag of faillissement geboden.
4. In lid 5 wordt ten aanzien van minderjarige werknemers verwezen naar artikel 612.
5. Het geval dat de werknemer op grond van het nietige beding een volgovereenkomst met de werkgever sluit en dat waarin hij dat met een derde doet zijn thans in hetzelfde artikellid, het zesde, geregeld. Evenals in de huidige wet, heeft de werknemer het recht datgene wat hij uit hoofde van de volgovereenkomst – hetzij aan de werkgever hetzij aan de derde – betaald heeft van de werkgever te vorderen. Voor de volgovereenkomst met de werkgever is, evenals in de huidige wet, een nadere bepaling opgenomen. Volgens de

huidige wet is deze overeenkomst nietig. Nietigheid van de overeenkomst is echter in zoverre minder gelukkig dat ook de werkgever daarop een beroep zou kunnen doen, terwijl de bepaling de bescherming van de werknemer beoogt. Juister is het aan de werknemer de vrijheid te laten om, afhankelijk van de omstandigheden van het geval, te beslissen of hij de overeenkomst wil vernietigen of in stand houden. Daarom krijgt hij in lid 6 de bevoegdheid de overeenkomst te vernietigen. Als hij tot vernietiging besluit, worden de gevolgen, bijvoorbeeld ten aanzien van de vraag of restitutie moet plaatsvinden, beheerst door de algemene regels in de artikelen 3:49 e.v.

6. De matigingsbevoegdheid van de rechter is gehandhaafd in het nieuwe lid 7.
7. Lid 8 correspondeert met het huidige lid 4 van artikel 1613t. Evenals in het nieuwe artikel 621 is de vervaltermijn gewijzigd in een verjaringstermijn. De bepaling geldt voor alle rechtsvorderingen op grond van het artikel. Omdat daarover enige onzekerheid bestaat, is thans aangegeven op welk tijdstip de termijn begint te lopen. Overeenkomstig hetgeen meestal in de literatuur wordt aangenomen, is het begin van de termijn gelegd bij het ontstaan van de vordering, dat wil dus zeggen zodra loon ingehouden is of een betaling op grond van het beding gedaan is.

Artikel 632 (verrekening)

1. Zie het huidige artikel 1614r. Omdat het artikel kan worden beschouwd als lex specialis die afwijkt van artikel 6:135, onderdeel a, en het niet gewenst is dat de beperking van de verrekeningsmogelijkheid die uit dat artikel voortvloeit niet zou gelden is in lid 2 uitdrukkelijk bepaald dat verrekening niet plaatsvindt op het deel van het loon waarop beslag niet geldig is; zie artikel 632a. Onder de huidige wet is het een zowel in de jurisprudentie als in de literatuur in verschillende zin beantwoorde vraag of beslag en compensatie beide tot hun wettelijk toegestane maximum naast elkaar mogelijk zijn dan wel de cumulatie uit de twee oorzaken beperkt is. Aangezien de ratio van de beperking ten aanzien van beslag zowel als die ten aanzien van compensatie is, te verzekeren dat de werknemer op de uitbetalingsdag de vrije beschikking krijgt over een redelijk gedeelte van zijn loon, wordt in lid 3 van het voorgestelde artikel uitdrukkelijk bepaald dat hetgeen de werkgever inhoudt uit hoofde van een op het loon gelegd beslag, in mindering komt van het voor verrekening toegelaten maximum.
2. Lid 4 maakt een beding dat de werkgever een ruimere bevoegdheid tot verrekening geeft vernietigbaar. In de praktijk behoeft het niet te gaan om een vernietiging van het hele beding, maar om een beroep op de vernietigingsgrond in een concreet geval.

Artikel 632a (beslagvrije voet)

Hierin is de inhoud van het bestaande artikel 1614g overgenomen. Het gaat hier om het nettoloon (artikel 475a lid 2, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

Artikel 633(overdracht, verpanding en volmacht)

1. In dit artikel vindt men de regels over de overdracht en de in pandgeving en de volmacht tot de vordering van loon. In lid 1 wordt aangesloten bij de beslagvrije voet van artikel 632a.
2. In lid 2 is het vereiste dat de volmacht tot de vordering van loon schriftelijk moet worden verleend, ondergebracht, tezamen met de bepaling dat de volmacht herroepelijk is. De

bijzondere bepalingen zijn naast de regeling van de volmacht in titel 3 van Boek 3 noodzakelijk: titel 3.3 gaat ervan uit dat de volmacht alleen aan een vorm is gebonden indien de wet dit vereist en in verband met artikel 3:74 van Boek 3 is een uitdrukkelijke bepaling over de herroepelijkheid noodzakelijk.

Afdeling 3. Arbeidsbescherming gezin

Hierin is de inhoud van de burgerrechtelijke gedeeltes van de recente Wet Arbeidsbescherming Gezin (S.B. 2019 no. 64) letterlijk overgenomen. Deze gedeeltes behoren, gelet op de codificatie-artikel 132 van de Grondwet, in het Burgerlijk Wetboek te staan.
Het is de bedoeling dat meer gelijke behandelingsbepalingen in het BW worden opgenomen; hieraan wordt gewerkt. Het is wenselijk dat in de toekomst beter de hand wordt gehouden aan artikel 132 van de Grondwet, dus burgerlijk recht in het BW en strafrecht in het Wetboek van Strafrecht.

Afdeling 4. Vakantie en verlof

De Vacantiewet (S.B. 1975 no. 164) wordt gehandhaafd. Duidelijkheidshalve wordt deze uitdrukkelijk van toepassing verklaard in artikel 634.

Afdeling 5. Enkele bijzondere bedingen in de arbeidsovereenkomst

Artikel 650 (boetebeding)
Hierin is het huidige artikel 1613u BW opgenomen. Indien de werkgever de mogelijkheid wil hebben aan de werknemer een boete op te leggen, zal in de arbeidsovereenkomst, een CAO daaronder begrepen, moeten worden vastgelegd in welke gevallen hij een boete kan opleggen. Voorts dient het bedrag schriftelijk voor iedere overtreding zijn vastgelegd. De algemene boeteregeling van de artikelen 6:91 tot en met 6:94 zijn ook in het arbeidsovereenkomstenrecht van toepassing, met de regeling van het onderhavige artikel 650.

Artikel 651 (boete en schadevergoeding)
Ook op grond van het huidige artikel 1613v BW kan de werkgever ter zake van eenzelfde feit geen boete heffen én schadevergoeding vorderen. De eerste volzin van het voorgestelde artikel 651 stemt overeen met het bepaalde in artikel 6:92 lid 1, maar is van dwingend recht.

Artikel 652 (proeftijdbeding)
Zie het huidige artikel 1615*l*. De nieuwe Nederlandse regeling terzake van de proeftijd, welke tamelijk gecompliceerd en daardoor niet praktisch is, is niet overgenomen. Om onduidelijkheid omtrent het proeftijdbeding te voorkomen, is voorgesteld dat een proeftijd alleen rechtsgeldig kan worden overeengekomen indien zij schriftelijk is aangegaan. De bestaande maximale duur van twee maanden wordt daarbij gehandhaafd. Binnen de twee maanden kunnen partijen twee proeftijden overeenkomen. Men denke aan het verlengen van een al aangevangen proeftijd met nog een nieuwe korte proefperiode, mits het totaal niet langer dan twee maanden wordt.

Artikel 653 (concurrentiebeding)
Hierin is de inhoud van het huidige artikel 1613x BW opgenomen behoudens enkele wijzigingen. In lid 1 zijn de grenzen waarbinnen het concurrentiebeding kan worden aangegaan wat nauwer getrokken dan in de huidige wet. Een concurrentiebeding is een beding van een zo persoonlijk karakter en bovendien zo'n inbreuk op de vrijheid van de werknemer na het einde van de arbeidsovereenkomst werkzaam te zijn op een wijze die hij geheel zelf heeft gekozen, dat het met de werknemer persoonlijk aangegaan behoort te worden. Daarom is de mogelijkheid om het beding bij reglement aan te gaan geschrapt. Verder Is de redactie van het artikel enigszins gewijzigd om tot uitdrukking te brengen dat het concurrentiebeding (schriftelijk) overeengekomen moet worden tussen werkgever en werknemer en niet geldig is als het in een collectieve arbeidsovereenkomst is opgenomen, maar geen deel uitmaakt van de individuele arbeidsovereenkomst. In lid 2 is de toevoeging dat de rechter het concurrentiebeding kan vernietigen 'hetzij op vordering van de arbeider, hetzij ingevolge diens daartoe strekkend verweer in een geding' vervallen. Zij zijn overbodig naast artikel 3:51. Het in de huidige tekst voorkomende woord 'te niet doen' is vervangen door 'vernietigen' om aan te sluiten op de regeling van de gerechtelijke vernietiging van rechtshandelingen in de artikelen 3:51 e.v. Het in artikel 1613 *x* van het huidige wetboek voorkomende lid 4 omtrent de rechterlijke bevoegdheid een wegens overtreding van de concurrentieclausule bedongen schadevergoeding te matigen wordt niet meer opgenomen. De nieuwe, algemene regeling in artikel 6:94, die zowel het boete-element als het element van de vooraf gefixeerde schadevergoeding betreft, kan toepassing vinden. De zinsnede 'verplicht is tot vergoeding van schade' is vervangen door 'schadeplichtig is'.

Afdeling 6. Enkele bijzondere verplichtingen van de werkgever

Artikel 654 (kosten schriftelijke arbeidsovereenkomst)
1. Lid 1 stemt overeen met het huidige artikel 1613d BW, met dien verstande dat nu ook wordt bepaald dat de kosten van een wijziging van een schriftelijke arbeidsovereenkomst voor rekening van de werkgever is.
2. Lid 2 is nieuw en strekt ertoe aan beide partijen duidelijkheid te verschaffen omtrent de rechten en verplichtingen die bij het tot stand komen of een wijziging van de arbeidsovereenkomst zijn aangegaan, waardoor onzekerheden en ongenoegen in de onderlinge verhoudingen in de toekomst kan worden voorkomen. In de huidige praktijk is het gebruikelijk dat aan de werknemer een afschrift gegeven wordt. Het verdient aanbeveling de verplichting daartoe als rechtsregel vast te leggen. De werknemer kan nakoming hiervan vorderen. Het niet nageleefd zijn of worden van deze verplichting betekent uiteraard niet dat de arbeidsovereenkomst niet zou bestaan of ongeldig is geworden.

Artikel 655 (informatieplicht)
1. Anders dan het op Europese regelgeving gebaseerde artikel 7:655 Ned.BW (ingevoerd bij wet van 2 december 1993, Stb. 636; Kamerstukken 22 810), is de werkgever tot de hier omschreven informatieverstrekking pas verplicht als erom gevraagd is. In Suriname bestaat geen traditie van ongevraagde uitgebreide informatieverstrekking en het opleggen daarvan zou een aanmerkelijke administratieve last voor de werkgevers betekenen.

2. Zie nog wel artikel 626 ten aanzien van het loonstrookje. Met dit artikel wordt in lid 2 rekening gehouden, alsmede met de mogelijkheid dat een schriftelijke arbeidsovereenkomst, een CAO of een publiekrechtelijke regeling bestaat.
3. Lid 3 geeft schadeplichtigheid als sanctie, al zal schade zich niet spoedig voordoen voor de werknemer. Men denke bijvoorbeeld aan de mogelijkheid dat de werkgever de werknemer jarenlang onjuist heeft geïnformeerd omtrent het aantal vakantiedagen en de rechtsvordering van de werknemer terzake ingevolge artikel 642 verjaard is.
4. De leden 4 en 5 betreffen andere arbeidsverhoudingen. Gedacht moet worden aan voorovereenkomsten die bij oproeparbeid en uitzendarbeid worden gebruikt en aan een restcategorie waardoor ook in gevallen dat een arbeidsovereenkomst niet kan worden aangenomen de informatieplicht bestaat. Uiteraard kunnen twijfels ontstaan ten aanzien van de vraag wanneer sprake is van 'aangaan in beroep of bedrijf', bijvoorbeeld bij thuiswerk. Van belang zal hierbij zijn of voor wisselende opdrachtgevers wordt gewerkt. De bedoeling is een afbakeling te geven ten opzichte van het freelance contract. Maar als onder deze naam in feite op basis van een arbeidsovereenkomst wordt gewerkt, is de regeling wel van toepassing. De regeling is niet van toepassing op de handelsagent, waarvoor de artikelen 428 e.v. een eigen regeling geven.

Artikel 656 (getuigschrift)

1. De huidige verplichtingen van de werkgever inzake het getuigschrift zijn te vinden in artikel 1614z BW. Nieuw is de in lid 1 vastgelegde eis dat het getuigschrift de arbeidsduur per dag of per week vermeld. Op deze wijze wordt rekening gehouden met het toenemende belang van deeltijdarbeid. De omvang van arbeidstijd kan worden uitgedrukt in het aantal wekelijkse werkuren of in een percentage van de gebruikelijke wekelijkse arbeidsduur.
2. In lid 5 zijn de woorden 'tegen beter weten' (zie het huidige lid 3) die wel erg eng zijn, vervangen door 'opzet of schuld', waarmee tevens een betere aansluiting op de terminologie van Boek 6 is verkregen.
3. In lid 6 is, evenals dat op andere plaatsten is titel 7.10 is gebeurd, de in lid 4 van het huidige artikel neergelegde bepaling dat elk beding, waardoor de verplichtingen van de werkgever worden uitgesloten, nietig is, vervangen door de bepaling dat niet ten nadele van de werknemer afgeweken kan worden, zodat het thans om een vernietigbaarheid gaat.

Artikel 657a (geen arbeid op zondag)

Deze bepaling laat onverlet eventuele bijzondere regelingen ten aanzien van de werktijd (bijvoorbeeld wat betreft de noodzaak van een vergunning van overheidswege).

Artikel 657b (inwonende werknemer)

In de Nederlandse titel 7.10 zijn de artikelen, waarin regels werden gegeven met betrekking tot inwonende werknemers vervallen. Blijkens de Nederlandse Memorie van Toelichting (Kamerstukken 23 438, nr. 3, p. 7) is het aantal inwonende werknemers in Nederland zeer gering en zijn de betreffende bepalingen overbodig geworden. Dit gaat niet op voor Suriname. Van de huidige regeling kunnen echter de bepalingen betreffende het loon vervallen, in verband met het nieuwe artikel 620 lid 3. De overige bepalingen zijn

overgebracht naar het onderhavige artikel 657b. lid 2 bepaalt uitdrukkelijk dat van het artikel niet mag worden afgeweken.

Artikel 658 (zorgverplichting en aansprakelijkheid werkgever)

1. Dit artikel is een bewerkte versie van het huidige artikel 1614x BW, waarin een inspanningsverplichting voor de werkgever is neergelegd om de werknemer te beschermen tegen gevaar voor persoon ('lijf en eerbaarheid') of goed en een regeling is gegeven voor een aansprakelijkheid van de werkgever voor schade ten gevolge van het niet nakomen van die verplichting. Het nieuwe Burgerlijk Wetboek bevat thans in Boek 6 een aantal algemene bepalingen, bijvoorbeeld de artikelen 6:74, 6:75, 6:77, 6:95, 6:101, 6:106, aan de hand waarvan de vragen die zich op het terrein van artikel 1614x voordoen beantwoord kunnen worden en waarbij bovendien ongeveer hetzelfde resultaat bereikt zal worden als thans op grond van artikel 1614x BW. De vraag rijst dus of een bijzondere regeling in titel 7.10 thans nog noodzakelijk is. Die vraag is bevestigend beantwoord. In de eerste plaats is er reden voor het opnemen van bijzondere regels betreffende de mogelijkheid voor de werkgever om zijn aansprakelijkheid uit te sluiten of te beperken, en de invloed van eigen schuld van de werknemer. En in de tweede plaats is er aanleiding in de wet een regel neer te leggen over de verdeling van de bewijslast.
2. In lid 1 wordt de verplichting van de werkgever omschreven. De voorgestelde redactie sluit vrij nauw aan op die van het huidige artikel 1614x lid 1, BW. Die verplichting is rechtstreeks gericht op het voorkomen van schade voor de werknemer, niet op de bescherming tegen gevaar zoals in artikel 1614x. Hierdoor wordt een strakkere lijn verkregen. De aanduiding 'gevaar voor lijf, eerbaarheid en goed' komt in het nieuwe artikel niet meer voor. Dit houdt overigens op generlei wijze een beperking in van de mogelijkheid de werkgever aansprakelijk te stellen ten opzichte van de thans bestaande mogelijkheden. De werkgever die wordt aangesproken kan zich bevrijden door het bewijs te leveren van artikel 6:74 lid 1, slot, in verbinding met de artikelen 6:75 tot en met 6:77. De werkgever is evenmin aansprakelijk indien hij bewijst dat aan de zijde van de werknemer sprake was van opzet of bewuste roekeloosheid; zie hierna.
3. De aansprakelijkheid van de werkgever in lid 2 voor de schade die de werknemer lijdt, omvat een aansprakelijkheid voor vermogensschade en voor ander nadeel (smartengeld); men zie artikel 6:106.
4. De vervanging van het begrip dienstbetrekking, welk woord in de nieuwe titel zo veel mogelijk is vermeden, door werkzaamheden, houdt geen wijziging van de werkingssfeer in.
5. In lid 2 vindt men de bepaling dat het bewijs dat de werkgever zijn verplichtingen is nagekomen door de werkgever geleverd moet worden. Bij de procedure op grond van het huidige artikel 1614x BW rust de bewijslast voor het niet-nakomen door de werkgever van zijn verplichtingen in beginsel op de werknemer. De bewijslastverdeling van artikel 1614x wordt algemeen als verouderd beschouwd. De Hoge Raad is in zijn arrest van 25 juni 1982, NJ 1983, 151 al enigszins tegemoet gekomen aan de kritiek op de bewijslastverdeling van artikel 1614x door te beslissen dat de rechter aan de omstandigheden van het geval vermoedens kan ontlenen op grond waarvan hij de bewijslast geheel of ten dele op de werkgever kan leggen. Een regel waardoor de bewijslast steeds omgekeerd wordt, kan echter, daar de wetgever zich eerder zo

uitdrukkelijk over het onderwerp heeft uitgelaten, slechts van de wetgever komen. De nieuwe regel van lid 2 neemt overigens niet weg dat het in beginsel aan de werknemer is te stellen en zonodig te bewijzen dat hij de schade waarvan hij vergoeding vordert, heeft geleden in de uitoefening van de werkzaamheden bestaat (HR 23-6-2006, NJ 2006, 354).

6. De werkgever is verder niet aansprakelijk als hij aantoont dat de schade in belangrijke mate mede aan opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer zelf te wijten is. Het begrip 'grove schuld' in artikel 1614x is in de nieuwe tekst vervangen door 'opzet en bewuste roekeloosheid'. In de jurisprudentie wordt het begrip 'grove schuld' reeds zo uitgelegd. In artikel 6:170, dat over de schade toegebracht door een ondergeschikte handelt, is eveneens de term 'opzet of bewuste roekeloosheid' gebezigd. Er is geen reden deze terminologie niet over te nemen.
7. De schadevergoedingsverplichting van de werkgever wordt door schuld, niet bestaande in opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer, niet beïnvloed. De regel kan gezien worden als een uitwerking van artikel 6:101. Dit artikel bepaalt dat bij eigen schuld van de benadeelde de schade in evenredigheid verdeeld wordt over de benadeelde en de vergoedingplichtige maar dat van de gegeven algemene norm van verdeling van de schade bij eigen schuld van de benadeelde afgeweken kan worden als de billijkheid dit wegens de uiteenlopende ernst van de gemaakte fouten of andere omstandigheden van het geval eist. Het is, nu de schade binnen een dienstverband wordt opgelopen en het de werkgever is die in eerste instantie de arbeidsomstandigheden bepaalt, billijk, schuld van de werknemer die niet bestaat in opzet of bewuste roekeloosheid, voor rekening van de werkgever te laten komen. Voor het thans geldende artikel 1614x heeft de Hoge Raad bij arrest van 9 januari 1987, NJ 1987, 948 beslist dat de werkgever volledig aansprakelijk is als de werknemer schuld treft, maar dit geen grove schuld is. Het ontwerp sluit dus aan op het geldende recht.
8. De bepaling in het laatste lid van het huidige artikel 1614x dat een beding waardoor de verplichting van de werkgever wordt uitgesloten of beperkt, nietig is, is, zoals dat ook op andere plaatsen in het ontwerp gedaan is, vervangen door de bepaling dat niet ten nadele van de werknemer mag worden afgeweken. Toegevoegd is een bepaling dat ook niet ten nadele van de werknemer afgeweken kan worden van hetgeen in titel 6.3 bepaald is. Toepasselijkheid van het voorgestelde artikel 658 sluit niet uit dat de werknemer de werkgever op grond van onrechtmatige daad of een der bepalingen van afdeling 6.3.2 aanspreekt, ook niet als daaruit een verdergaande aansprakelijkheid voortvloeit. Dit strookt met het huidige recht. De verwijzing naar titel 6.3 strekt er vooral toe zeker te stellen dat de werkgever zich ook niet voor verdergaande wettelijke aansprakelijkheden kan vrijtekenen. Het zou onwenselijk zijn als de werkgever aansprakelijkheid uit titel 6.3 zou kunnen uitsluiten.
9. In het thans voorgestelde artikel komt, anders dan in het huidige artikel 1614x, geen bepaling voor over de aansprakelijkheid van de werkgever tegenover de nabestaanden van een overleden werknemer. Dat is niet gedaan omdat de algemene regeling van artikel 6:108, die niet meer slechts de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad betreft, maar ook de aansprakelijkheid uit overeenkomst, voldoende is.

Artikel 658a (reïntegratie arbeidsongeschikte werknemer)

1. Met dit artikel wordt de jurisprudentie op grond van het huidige artikel 1614y BW ('goed werkgever'; zie het voorgestelde artikel 611) gecodificeerd met betrekking tot de op de werkgever rustende verplichting om te bevorderen dat zijn werknemer, die wegens ziekte niet in staat is de bedongen arbeid te verrichten, in staat wordt gesteld de arbeid te hervatten. In dit verband wordt met name verwezen naar HR 3 februari 1978, NJ 1978, 248 *(Roovers/De Toekomst)*, HR 8 november 1985, NJ 1986, 309 *(Van Haaren/Cehave)*, HR 13 december 1991, NJ 1992, 441 *(Goldsteen/Roeland)* en HR 26 september 2001, JAR, 2001, 238 *(Bons/Ranzijn)*. De plicht van de werknemer om mee te werken aan de reïntegratie is neergelegd in artikel 660a; zie ook artikel 629 lid 2 onderdelen c en d.
2. In Nederland is voorts bepaald (in een tweede volzin van lid 1) dat wanneer binnen het bedrijf van de werkgever geen andere passende arbeid aanwezig is de werkgever dient te bevorderen, bijvoorbeeld door inschakeling van een reïntegratiebureau, dat de werknemer in voor hem passende arbeid in het bedrijf van een andere werkgever wordt ingeschakeld. Mede gelet op de kleinschaligheid van het bedrijfsleven in ons land gaat deze verplichting ondergetekenden te ver. Voorgesteld wordt dan ook bedoelde verplichting in ons land niet te introduceren.
3. Het Nederlandse lid 2 van 658a schrijft voor dat de werkgever in overeenstemming met de werknemer een plan van aanpak dient op te stellen, is gebaseerd op het bepaalde in artikel 71a lid 2, Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, welke bepaling in de sociale verzekeringswetgeving in Suriname niet voorkomt. Voorgesteld wordt ook dit artikellid niet over te nemen.
4. Voorts wordt voorgesteld ook het Nederlandse artikel 658b, dat eveneens is gebaseerd op de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving, niet over te nemen.
5. Tenslotte wordt erop gewezen dat met ingang van 29 december 2005 in Nederland de Wet Invoering en financiering Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (Stb. 2005, 619) in werking is getreden. Daarbij is onder meer de tekst van lid 1 van artikel 658a gewijzigd. Deze wijziging is alhier niet van belang en is derhalve niet overgenomen.

Afdeling 7. Enkele bijzondere verplichtingen van de werknemer

Artikel 659 (arbeid zelf verrichten, geen dwangsom of gijzeling)

1. Dit artikel komt overeen met het huidige artikel 1615a. De bepaling vormt een uitwerking van artikel 6:30 dat bepaalt dat een ander dan de schuldenaar de verbintenis kan nakomen tenzij haar inhoud of strekking zich daartegen verzet. Het artikel is momenteel bijvoorbeeld van belang voor de duiding van contracten, bijvoorbeeld met oproep- en afroepkrachten, waarbij overeengekomen is dat de arbeidskracht zich door een derde mag laten vervangen, in die zin dat zo'n afspraak niet in de weg hoeft te staan aan het bestaan van een arbeidsovereenkomst.
2. Lid 2 is nieuw. Het bepaalt – met het oog op het recht van vrijheid van arbeidskeuze – dat nakoming van de arbeidsverplichting van de werknemer onder de bepaling van een dwangsom of van gijzeling niet is toegestaan.

Artikel 660 (instructies werkgever)

1. De verplichting zich te houden aan instructies van de werkgever is thans neergelegd in artikel 1615b. De woorden 'al dan niet tegelijk met andere werknemers' aan het slot zijn

nieuw ingevoegd. Hierdoor wordt verworpen de in oude literatuur (in verband met een poging aldus een scherpe afscheiding te vinden tussen deze voorschriften en de voorschriften van het reglement) gebruikelijke opvatting dat artikel 1615b uitsluitend betrekking heeft op aan de individuele werknemer persoonlijk gegeven instructies, en wordt de in latere literatuur gegeven en in de praktijk doelmatige en steeds gevolgde opvatting duidelijk aanvaard, dat de werkgever bevoegd is werkinstructies en ordevoorschriften binnen de in het artikel omschreven perken eenzijdig ook voor alle werknemers tegelijk te geven, hetzij mondeling hetzij bijvoorbeeld door aanplakking of per circulaire.

2. Wat betreft de 'goede orde' kan worden gedacht aan het dragen van een helm of bedrijfskleding, een rookverbod, een verbod op het gebruik van alcoholhoudende dranken enz. De grens van de gezagsbevoegdheid ingevolge artikel 610 en de onderhavige plicht ingevolge artikel 660 is moeilijk te trekken.
3. Lid 2 is thans neergelegd in artikel 1615c. In Nederland is deze verplichting niet langer in het Burgerlijk Wetboek opgenomen. Anders dan in Nederland komt het verschijnsel van inwoning bij de werkgever alhier veelvuldig voor, zodat het wenselijk is deze verplichting van de inwonende werknemer te handhaven; men zie ook de toelichting bij artikel 657b.

Artikel 660a (verplichtingen werknemer bij ziekte)
Dit artikel is de spiegelbepaling van artikel 658a; men zie aldaar. De werknemer moet meewerken aan de reïntegratie. Men zie ook de sanctie van artikel 629 lid 2, onderdelen c en d, ter zake van de stopzetting van de doorbetaling van loon; uiteindelijk kan ook opzegging gerechtvaardigd zijn.

Artikel 661 (aansprakelijkheid werknemer)
Een werkgever dan wel een derde kan schade lijden door toedoen van een werknemer, door uitvoering door de laatste van diens functie. Dit artikel bevat een uitzondering op de hoofdregel dat degene die schade toebrengt daarvoor ook aansprakelijk is. Het artikel keert deze regel om door te bepalen dat de werknemer juist niet jegens de werkgever aansprakelijk is, tenzij de schade een gevolg is van diens opzet of roekeloosheid. Onverlet blijft dat een derde de werknemer rechtstreeks aansprakelijk stelt uit onrechtmatige daad, maar ingevolge artikel 6:170 lid 3 hoeft de werknemer, indien zowel werkgever als werknemer aansprakelijk is, in de onderlinge verhouding de schade niet te dragen, tenzij sprake is van opzet of roekeloosheid. Het onderhavige artikel 661 is in beginsel van dwingend recht (lid 2).

Afdeling 9. Einde van de arbeidsovereenkomst

§ 1. Algemeen

Artikel 667 (einde van rechtswege en opzegging)
1. De leden 1 en 2 van dit artikel komen overeen met het huidige artikel 1615e, behoudens dat onderdeel c van lid 2 verduidelijkt is. In geval van *stilzwijgende* voortzetting is een opzegging en dus in beginsel ook een vergunning als bedoeld in de Ontslagwet nodig. In zoverre verschilt het Surinaamse arbeidsrecht van dat in Nederland en in de Nederlandse

Antillen (sedert de flexibiliseringswetgeving aldaar). Bij een *uitdrukkelijke* voortzetting van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd is ook in Suriname geen opzegging nodig, aldus de (recente) Surinaamse rechtspraak (Kantonrechter, eerste kanton, 29-11-2007, AR no. 073973, *Blank v. Canadian Bank Note Suriname N.V.*).

2. Een opzegging in strijd met het nieuwe lid 3 is onregelmatig, hetgeen schadeplichtigheid jegens de werknemer impliceert.
3. Ingevolge de nieuwe leden 4 en 5 wordt de verplichting van opzegging opgenomen in geval een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd binnen drie maanden na de beëindiging daarvan wordt voortgezet middels een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd (de zogenaamde Ragetlie-regel: HR 4-4-1986, NJ 1987, 678, Ragetlie v. SLM). Opzegging van de voortgezette arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd na afloop van een dienstbetrekking voor onbepaalde tijd is nodig, indien de daaraan voorafgaande dienstbetrekking voor onbepaalde tijd niet door rechtsgeldige opzegging of ontbinding door de rechter is geëindigd. Met andere woorden: in geval van een nietige opzegging (strijd met ontslagverbod), onregelmatige opzegging (strijd met opzeggingsbepalingen) of na beëindiging met wederzijds goedvinden van het contract voor onbepaalde tijd, is - bij voortzetting daarvan binnen drie maanden - wèl opzegging vereist. Daardoor kan, in tegenstelling tot bij andere contracten voor bepaalde tijd, geen sprake zijn van beëindiging van rechtswege. Deze opzeggingsverplichting is van dwingendrechtelijke aard, zodat er bij het aangaan van de voortgezette overeenkomst voor bepaalde tijd niet van kan worden afgeweken. Wèl kan het voortgezette contract te allen tijde met wederzijds goedvinden worden beëindigd, mits de werknemer duidelijk en ondubbelzinnig instemt met die beëindiging.

§ 2. Omzetting arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd in arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd

In deze paragraaf is de inhoud van de burgerrechtelijke gedeeltes van de recente Wet Omzetting Arbeidsovereenkomst voor Bepaalde Tijd in Arbeidsovereenkomst Onbepaalde Tijd (S.B. 2018 no. 93) letterlijk overgenomen. Deze gedeeltes behoren, gelet op de codificatie-artikel 132 van de Grondwet, in het Burgerlijk Wetboek te staan.

Artikel 667h huwelijk, zwangerschap of bevalling

Deze bepalingen maken ieder beding dat een ontbindende voorwaarde wegens huwelijk, zwangerschap of bevalling inhoudt, nietig zodat de werkgever zich op een dergelijk beding niet in rechte kan beroepen.

Artikel 668 (voortzetting voor bepaalde tijd)

Dit artikel komt overeen met het huidige artikel 1615f.

Artikel 668b (arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd)

Dit artikel komt overeen met het huidige artikel 1615g.

§ 3. Opzegging

Artikel 669 (opgave ontslagreden)
De opgezegde krijgt het recht schriftelijk de reden van opzegging te vernemen. Een bijzondere sanctie op weigering om de reden schriftelijk op te geven is niet voorzien en ook niet nodig. In de procedure ter verkrijging van de ontslagvergunning ingevolge de Ontslagwet zal de reden van de voorgenomen beëindiging schriftelijk worden genoemd (artikel 4 lid 2 onder d van de Wet). Indien de werknemer zou willen ageren op grond van kennelijk onredelijk ontslag, zal een weigering deze reden schriftelijk mee te delen het oordeel of er sprake is van kennelijke onredelijkheid kunnen kleuren. Ten slotte heeft de opgezegde werknemer de mogelijkheid om in rechte een gebod uit te lokken tot schriftelijke mededeling van de ontslagreden. De plicht om desverlangd opgave van reden van de opzegging te doen geldt ook voor wat de opzegging tijdens de proeftijd betreft. Dit kan van belang zijn, nu een opzegging tijdens de proeftijd getoetst kan worden aan bijvoorbeeld discriminatieverboden.

Artikel 670 tot en met 670c (opzegverboden)
Hierin zijn de opzegverboden uit de recente Ontslagwet 2018 (S.B. 2018 no. 94) opgenomen. Deze behoren, gelet op de codificatie-artikel 132 van de Grondwet, in het Burgerlijk Wetboek te staan.

Artikel 672 (opzegtermijn)
Dit artikel komt inhoudelijk overeen met het huidige artikel 1615h lid 1 en artikel 1615i, met enige aanvullingen. De regeling omtrent de opzeggingsdag wordt gewijzigd. Hierdoor wordt opzegging van een arbeidsovereenkomst tegen iedere dag mogelijk, tenzij anders overeengekomen. Voorts is voorgesteld het systeem van berekening van de opzegtermijnen aanzienlijk te vereenvoudigen. Bovendien sluit het voorgestelde systeem goed aan bij de nieuwe bepalingen omtrent voortgezette arbeidsovereenkomsten.
In lid 4 wordt een belangrijke voorziening getroffen tot beperking van de cumulatie van de verschillende termijnen. Daarin is bepaald dat, indien de werkgever beschikt over de ontslagvergunning ingevolge de Ontslagwet (voor zover die regeling van toepassing is), hij de opzegtermijn mag verkorten met de duur van de besluitvorming (maximaal dertig dagen), met dien verstande dat de uiteindelijke opzegtermijn ten minste een maand blijft bedragen.

Artikel 674 (overlijden werknemer)
Lid 1 correspondeert met het huidige artikel 1615j. De overige leden, betreffende een overlijdensuitkering zijn nieuw. In Nederland is de overlijdensuitkering ingevoerd bij wet van 14 september 1970, Stb. 420. Het huidige Burgerlijk Wetboek kent de verplichting van de werkgever om aan de nagelaten betrekkingen van de overleden werknemer een uitkering te doen niet. Het opnemen van een dergelijke verplichting heeft niet het karakter van een ingrijpende wijziging. Een aantal CAO's kent reeds de 'overlijdensuitkering', terwijl in de praktijk werkgevers ook wel onverplicht de uitkering doen.

Artikel 675 (overlijden werkgever)
Deze bepaling correspondeert met het huidige artikel 1615k.

Artikel 676 (proeftijd)

Zie hetgeen bij artikel 652 is opgemerkt.

Artikel 677 (dringende reden voor ontslag; schadeplichtigheid wegens onregelmatige opzegging)

1. Dit artikel correspondeert met het huidige artikel 1615o.
2. In lid 5 wordt uitdrukkelijk bepaald dat schending van de opzegverboden de werkgever op zich niet schadeplichtig maakt, maar de schending geeft de werknemer het recht de opzegging te vernietigen; zie ook artikel 647 lid 4 en artikel 648 lid 3. De werknemer heeft twee maanden de tijd om de opzegging te vernietigen (lid 5 van het onderhavige artikel 677); artikel 3:55 is niet van toepassing omdat een doorkruising van de termijn van twee maanden onwenselijk is; men lette ook op de verjaringstermijn van artikel 683 lid 2. In beginsel is niet uitgesloten dat de werknemer terugkomt op een vernietiging en zich vervolgens baseert op een onregelmatig ontslag en schadeplichtigheid (HR 7-10-1994, NJ 1995, 171 en HR 7-6-2002, NJ 2003, 125).

Artikelen 678 en 679 (dringende reden voor de werkgever en voor de werknemer)

Deze bepalingen corresponderen met de huidige artikelen 1615p en 1615q. lid 2 geeft telkens slechts (niet-limitatieve) voorbeelden van een dringende reden. In artikel 678 lid 2, onderdeel c, is naast dronkenschap het drugsmisbruik toegevoegd.

Artikel 680 (gefixeerde schadevergoeding)

Dit artikel correspondeert met het huidige artikel 1615r.

Artikel 680a (matiging loonvordering)

1. Dit artikel geeft de rechter de mogelijkheid in voorkomende gevallen een loonvordering te matigen. Het beoogt de onwenselijke situatie te voorkomen waarin een loonvordering onbeperkt kan oplopen zonder dat met de omstandigheden van het geval rekening kan worden gehouden; vergelijk HR 5 januari 1979, NJ 1979, 207. De bevoegdheid tot matiging strekt er alleen toe een onaanvaardbaar nevenresultaat van de vernietigbaarheid van een opzegging te vermijden. De matigingsbevoegdheid is voorts beperkt tot het loon dat voor de duur van de opzegtermijn van de arbeidsovereenkomst ingevolge artikel 672 verschuldigd zou zijn, en gaat in ieder geval niet verder dan het in geld vastgestelde loon voor drie maanden.
2. Zie ook lid 5 van artikel 680. Op grond van deze laatste bepaling heeft de rechter een matigingsbevoegdheid ten aanzien van de schadevergoeding na de beëindiging van een arbeidsovereenkomst met onmiddellijke ingang.

Artikel 681 (kennelijk onredelijke opzegging)

1. Deze bepaling correspondeert met het huidige artikel 1615s.
2. Het Nederlandse onderdeel e van lid 2 inzake ernstige gewetensbezwaren is niet overgenomen. Er zijn in Suriname geen zaken bekend waarin ernstige gewetensbezwaren een rol speelden. Dat de werkgever rekening moet houden met ernstige gewetensbezwaren van de werknemer volgt reeds uit artikel 611: de werkgever moet zich als goed werkgever gedragen. Bij de toepassing en interpretatie van dit artikel moet mede rekening worden gehouden met de in internationale verdragen verwoorde grondrechten van vrijheid van

denken, geweten en godsdienst en het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Artikel 682 (herstel van de arbeidsovereenkomst)

1. Deze bepaling correspondeert met het huidige artikel 1615t. Door de afkoopbaarheid van de veroordeling tot herstel en de veelal bestaande mogelijkheid om de Ontslagwet in te roepen wordt betrekkelijk weinig een beroep gedaan op de onderhavige bepaling. Een verzoek om herstel kan gecombineerd worden met een verzoek tot veroordeling tot schadevergoeding; op grond van lid 2 kunnen eventuele bovenmatigheden worden gereguleerd.
2. De mogelijkheid van een veroordeling van de werknemer om weer bij de werkgever in dienst te treden na een ontslagneming, wordt echter geschrapt. Deze bepaling kan worden gezien als een beperking van het recht van de werknemer om in zijn onderhoud te voorzien door vrijelijk gekozen werkzaamheden. Werkelijke betekenis heeft de bepaling niet meer. Beëindiging van de dienstbetrekking door de werknemer kan hem dus alleen schadeplichtig maken in de zin van artikel 677 of hem verplichten tot een schadevergoeding op grond van artikel 681 lid 1.

Artikel 683 (verjaringstermijn)

1. Lid 1 correspondeert met het huidige artikel 1615v.
2. Onderscheiden moeten worden de inroeping van de nietigheid wegens overtreding van een opzegverbod (binnen twee maanden) en loonvorderingen e.a. die naar aanleiding daarvan worden ingesteld. De verjaringstermijn van zes maanden geldt ingevolge lid 2 van het onderhavige artikel 683 (in verbinding met artikel 677 lid 5) ook voor vorderingen (tot feitelijk herstel of loon) in verband met de vernietiging van de opzegging wegens strijd met een opzeggingsverboden van artikel 670.

Artikel 684 (opzegging arbeidsovereenkomst met looptijd van meer dan vijf jaar)

Lid 1 correspondeert met het huidige artikel 1615w. De bepaling is van dwingend recht. Een verboden afwijking is niet van rechtswege nietig, maar vernietigbaar (lid 2).

Artikel 685 (ontbinding wegens gewichtige redenen)

1. Deze bepaling correspondeert met het huidige artikel 1615x, behoudens dat thans wel hoger beroep is opengesteld. De ontbinding is een dermate belangrijke maatregel dat de uitsluiting van hoger beroep als een anomalie moet worden beschouwd.
2. Aan lid 1 is toegevoegd dat de rechter zich bij een verzoek om ontbinding ervan vergewist of het verzoek verband houdt met het bestaan van een opzegverbod (bijvoorbeeld wegens ziekte) voor de betrokken werknemer. Dit betekent dus, dat de rechter bij zijn beoordeling rekening houdt met de strekking van de opzegverboden.
3. Wat betreft lid 3, zij erop gewezen dat ingevolge artikel 429c lid 7, Rv mede bevoegd is de kantonrechter van de plaats waar de arbeid gewoonlijk wordt of laatstelijk werd verricht.
4. Om de behandeling van de zaak te bespoedigen is in lid 6, in aanvulling op artikel 429f Rv, bepaald dat de behandeling plaats vindt uiterlijk in de vijfde week na de indiening van het verzoekschrift.

Artikel 686 (ontbinding wegens tekortkoming in de nakoming)
Deze bepaling correspondeert met het huidige artikel 1615y.

Afdeling 10 (artikelen 687 tot en met 689). Bijzondere bepalingen voor handelsvertegenwoordigers

1. Een handelsvertegenwoordiger is iedere werknemer die ten behoeve van zijn werkgever overeenkomsten sluit en van wie het loon niet of niet geheel naar tijdruimte is vastgesteld maar geheel of gedeeltelijk uit provisie bestaat. Men denke hierbij aan een 'salesmanager', 'salespromotor', buitendienstmedewerker enzovoort.
2. De term handelsvertegenwoordiger onderscheidt zich in voldoende mate van het begrip vertegenwoordiger, dat wordt gebezigd indien een door deze verrichte rechtshandeling wordt toegerekend aan een vertegenwoordigde. De handelsvertegenwoordiger kan overigens als vertegenwoordiger in deze zin in naam van de patroon overeenkomsten sluiten, maar kan ook bij de totstandkoming van overeenkomsten bemiddeling verlenen. In dit laatste geval is een handelsvertegenwoordiger niet als vertegenwoordiger in de hierboven gegeven zin aan te merken.
3. De handelsvertegenwoordiger onderscheidt zich van de handelsagent doordat de eerste in dienst is van de patroon. Desalniettemin behoeven zij op vele punten een gelijke bescherming. Men denke bijvoorbeeld aan wettelijke beperkingen betreffende de omvang van de aansprakelijkheid uit een beding van delcredere (zie artikel 7:429). Voorts zijn de bepalingen aangaande de provisiebetaling voor beide van gelijk belang. Mede ter verzekering van deze laatste looncomponent is een aparte wettelijke regeling voor de handelsvertegenwoordiger wenselijk.
4. De kern van deze regeling bestaat uit het van overeenkomstige toepassing verklaren van bepalingen van afdeling 4 van titel 7 van Boek 7 (Agentuurovereenkomst), waarin onder meer de betaling van provisie aan de handelsagent centraal staat. De handelsagent en de handelsvertegenwoordiger behoeven immers een gelijke bescherming voor wat betreft het ontstaan van het recht op provisie en het moment van verschuldigdheid daarvan. Zonder wettelijke regeling zouden hier in de praktijk tal van vragen kunnen rijzen en zou er te veel ruimte zijn om voor de handelsvertegenwoordiger ongunstige regelingen te treffen. Handhaving van een aparte regeling voor de overeenkomst van handelsvertegenwoordiging is dan ook op haar plaats.
5. Met de plaatsing van de regeling van de handelsvertegenwoordiger in de onderhavige titel 10 van Boek 7 (Arbeidsovereenkomst) wordt beoogd duidelijk aan te geven dat de regeling van de arbeidsovereenkomst, behoudens voor zover anders bepaald, onverkort van toepassing is.

Afdeling 11 (artikelen 690 en 691). Bijzondere bepalingen ter zake van de uitzendovereenkomst
De Wet Ter Beschikking Stellen Arbeidskrachten door Intermediairs (S.B. 2017 no. 42) is van toepassing wordt hier duidelijkheidshalve uitdrukkelijk van toepassing verklaard.

TITEL 12 - AANNEMING VAN WERK

Afdeling 1. Aanneming van werk in het algemeen

Artikel 750 (definitie)

1. Als kenmerkende eigenschappen van het aannemingscontract noemt artikel 750: de verplichting van de aannemer om een werk van stoffelijke aard tot stand te brengen, buiten dienstbetrekking en tegen een door de aanbesteder te betalen prijs. Aanneming van werk van een niet stoffelijk karakter valt niet onder deze titel maar onder titel 7.7 BW (opdracht).
2. Artikel 750 eist niet dat het bedrag van de door de aanbesteder te bepalen prijs bij de overeenkomst moet zijn bepaald. In zeer veel gevallen gebeurt dit niet en wordt er van uitgegaan dat de aannemer de voor hem of in zijn branche normale prijs zal berekenen als uitgewerkt in 752. Als er bij het sluiten van de overeenkomst niet over een prijs is gesproken, zal op grond van de omstandigheden moeten worden uitgemaakt of een vergoeding in de bedoeling van partijen lag.
3. De definitie in artikel 750 is zo geformuleerd dat zij ook de zgn. regie-contracten kan omvatten. Wel zijn niet alle bepalingen van deze titel van toepassing op dit soort overeenkomst (met name niet artikel 753).

Artikel 751 (uitvoering door anderen)

1. In de moderne maatschappij past het beginsel dat de aannemer het werk door anderen mag laten uitvoeren mits onder zijn leiding. Zelfs kan men zich afvragen of het niet als beginsel (behoudens afwijkende overeenkomst of gebruik) aan de aannemer vrij zou moeten staan ook de leiding van het werk aan anderen over te laten, uiteraard met behoud van de verantwoordelijkheid van de aannemer jegens de aanbesteder. Toch zou daarmee geen recht worden gedaan aan het belang voor de aanbesteder van de keuze van een aannemer, welk belang zeker niet hoofdzakelijk bepaald wordt door de solvabiliteit van de aannemer. Natuurlijk kan de aard van de overeenkomst ook de bevoegdheid voor de aannemer meebrengen het hele werk aan een ander over te laten.
2. Mag de aanbesteder er in het algemeen dus van uitgaan dat de leiding van het gehele werk bij de aannemer berust, hij zal er in het normale geval geen bezwaar tegen kunnen maken dat onderdelen ervan tot stand komen onder leiding van anderen, die daartoe door de aannemer zijn ingeschakeld. Aan de verantwoordelijkheid van de aannemer doet dit natuurlijk niet af.
3. Aan een regel betreffende de verplichting voor de aannemer tot het verschaffen van de nodige hulpmiddelen of werktuigen bestaat geen behoefte. Deze regel vloeit voldoende duidelijk voort uit de algemene beginselen van het contractenrecht in verband met de aard van deze speciale overeenkomst.
4. De aansprakelijkheid voor hulppersonen wordt geregeld in artikel 6:76 BW. In beginsel is niet van belang of de schuldenaar de hulppersoon inschakelt op eigen initiatief of op verzoek of zelfs op aanwijzing van de schuldeiser. Dit sluit echter niet uit dat met deze en andere omstandigheden van het geval wordt rekening gehouden.

Artikel 752 (redelijke prijs)

1. Zoals reeds bij artikel 750 is opgemerkt, wordt voor aanneming niet vereist dat de prijs reeds bij de overeenkomst is uitgedrukt. Bij de talrijke kleine

aannemingsovereenkomsten van het dagelijkse leven zal dit zelfs veelal niet het geval zijn. Hierbij kan nog onderscheiden worden tussen de gevallen waarin geen enkele prijs is genoemd, en die waarin de aannemer een richtprijs heeft opgegeven. Voor deze beide categorieën geeft lid 1 van artikel 752 een regel die grotendeels overeenkomt met de regel voor de koop (artikel 7:4 BW). Artikel 752 bevat echter ook de verwijzing naar de door de aannemer ter zake van de vermoedelijke prijs gewekte verwachtingen.

2. In talrijke gevallen kan of wil de aannemer zich nog niet binden aan een precies bedrag voor de aannemingssom en beperkt hij zich tot het ongeveer aangeven van de prijs. Het staat de partijen dan natuurlijk vrij de gevolgen van een dergelijke richtprijs te regelen zoals zij willen, maar meestal zal een contractuele regeling van de gevolgen achterwege blijven. Voor die gevallen geeft lid 2 een nadere regeling die beoogt de aanbesteder een redelijke bescherming te bieden tegen het 'op kosten jagen', zonder de aannemer volledig te belasten met het risico van een overschrijding van zijn prijsschatting. Voorop dient te worden gesteld dat de richtlijnen van lid 1 ook toepasselijk zijn in het geval dat de aannemer de prijs slechts ten naaste bij had aangegeven. Wat lid 2 echter hieraan toevoegt, is in de eerste plaats de verplichting voor de aannemer om de aanbesteder bij een dreigende overschrijding van de geschatte prijs met meer dan 10% tijdig te waarschuwen, zodat deze de gelegenheid krijgt het uit te voeren werk te beperken of te vereenvoudigen; in de tweede plaats de verplichting, aan een dergelijke beperking of vereenvoudiging dan binnen de grenzen der redelijkheid zijn medewerking te verlenen. De sanctie op deze verplichtingen van de aannemer is, dat hij bij niet nakomen ervan zijn recht verspeelt de richtprijs met meer dan 10% te overschrijden. Indien zij dat willen, kunnen partijen natuurlijk van de wettelijke marge van 10% afwijken. Contractuele afwijking van het voorschrift is ook mogelijk in die zin, dat bepaalde posten uitdrukkelijk of stilzwijgend buiten de 10%-grens worden gebracht. Hiervan zal bijvoorbeeld sprake zijn bij het opnemen van 'stelposten' of het werken met 'glijdende schalen'.
3. Artikel 764 wordt in het onderhavige artikel niet uitgeschakeld. De opdrachtgever kan 'te allen tijde', ook voordat de werkzaamheden zijn aangevangen, de overeenkomst opzeggen, maar moet dan wel ingevolge artikel 764 lid 2, een vergoeding betalen: in beginsel de voor het gehele werk geldende prijs, verminderd met de besparingen. Ter bepaling van deze prijs zal dan met een mogelijke beperking of vereenvoudiging als bedoeld in artikel 752 lid 2, rekening worden gehouden.

Artikel 753 (onvoorziene kostenverhoging)

1. Dit artikel geeft een regeling van de invloed van kostenverhogende omstandigheden waarmee bij het bepalen van de prijs geen rekening was gehouden. Artikel 753 is niet beperkt tot omstandigheden ontstaan na het sluiten van het contract, maar het is ook toepasselijk op omstandigheden die bij het contracteren reeds bestonden maar pas later aan het licht zijn gekomen. Voor zover het voorschrift betrekking heeft op kostenverhogende omstandigheden ontstaan na het sluiten van het contract, kan het worden gezien als een precisering van de algemene regel van artikel 6:258 BW voor een speciaal geval van gewijzigde omstandigheden. Met betrekking tot de omstandigheden die reeds ten tijde van het contract bestonden, geeft het een uitwerking van artikel 6:228 BW (betreffende een 'onjuiste veronderstelling' die aan de overeenkomst ten grondslag was gelegd).

2. Willen kostenverhogende omstandigheden kunnen leiden tot een verhoging van de overeengekomen prijs, dan zal – afgezien van speciale bedingen – aan de volgende eisen moeten zijn voldaan: 1e. het na het sluiten van het contract ontstaan of aan het licht komen van de omstandigheden moet niet aan de aannemer zijn toe te rekenen; in hoeverre zulks het geval is, hangt af van de aard van de overeenkomst en van de omstandigheden; de beginselen van artikel 760, leden 2 en 3, zijn mede van toepassing. 2e. de aannemer behoefde bij het bepalen van de prijs geen rekening te houden met de kans op dergelijke omstandigheden; de kostenverhogende risico's waarvan de aanbesteder mocht aannemen dat zij in de prijs verdisconteerd waren, dienen voor rekening van de aannemer te blijven.
3. De prijsverhoging ingevolge kostenverhogende omstandigheden geschiedt – tenzij anders is bedongen – in het algemeen niet van rechtswege of door een verklaring van de aannemer, maar moet van de rechter worden gevorderd. Hetzelfde geldt voor de wijziging of ontbinding van de overeenkomst krachtens artikel 6:258 BW, maar niet voor de vernietiging van de overeenkomst op grond van artikel 6:228 BW (onjuiste veronderstelling), die immers door een buitengerechtelijke verklaring kan geschieden (3:49 e.v. BW). Gezien de vele factoren die bij de beoordeling van het of en hoeveel van de prijsaanpassing een rol kunnen spelen, moet aan de rechter een grote vrijheid worden toegekend ('geheel of gedeeltelijk .... *kunnen* aanpassen').
4. Intussen is de rechterlijke tussenkomst krachtens lid 2 niet nodig als de aannemer de prijs te laag heeft berekend ten gevolge van onjuiste gegevens die de aanbesteder hem heeft verschaft. Dit zal zich bijvoorbeeld kunnen voordoen als de hoeveelheid of de kwaliteit van bepaalde materialen, opgegeven in het bestek van de aanbesteder, niet voldoende of niet bruikbaar is voor de uitvoering van het werk. Maar had de aannemer de onjuistheid van de gegevens moeten ontdekken, dan zal hij de fout in zijn prijsberekening voor eigen rekening moeten nemen. In welke gevallen de aannemer dergelijke fouten behoort te ontdekken en welke zorgvuldigheid en deskundigheid daarbij van hem gevergd kan worden, hangt van vele omstandigheden af, waarvan de beoordeling aan de rechter zal moeten worden overgelaten. Ook gebreken in van de aanbesteder afkomstige zaken, als bedoeld in artikel 760 lid 2, kunnen kostenverhogend werken. Voor zover het gaat om 'gebreken' in 'plannen, tekeningen, berekeningen, bestekken of uitvoeringsvoorschriften' (vergelijk artikel 760 lid 3) zullen zij meestal vallen onder lid 2 van artikel 753. De aannemer zal dan de prijs zonder rechterlijke tussenkomst kunnen aanpassen. Voor gebreken in andere van de aanbesteder afkomstige zaken, hetzij zaken waarop het werk moet worden uitgevoerd, hetzij zaken waarmee het moet worden uitgevoerd (materialen en andere hulpmiddelen), zou de automatische prijsaanpassing van het tweed lid, gezien de veelheid van situaties die zich hierbij kunnen voordoen, te ver gaan. In deze gevallen zal de aannemer, als de aanbesteder niet vrijwillig in een prijsverhoging toestemt, de rechter moeten inschakelen, tenzij alweer partijen anders zijn overeengekomen.
5. Lid 3 verplicht de aannemer die de hem in lid 1 of lid 2 gegeven bevoegdheden wil uitoefenen, de aanbesteder zo tijdig mogelijk voor de prijsverhoging te waarschuwen. Deze waarschuwing geeft de aanbesteder de gelegenheid de overeenkomst te beëindigen overeenkomstig artikel 764, maar ook om een voorstel tot beperking of vereenvoudiging van het werk te doen ter voorkoming van de dreigende prijsverhoging. Indien een dergelijk voorstel redelijk is, zal de aannemer er in het geval van lid 1 verstandig aan

doen het te aanvaarden, daar hij na een dergelijk voorstel verworpen te hebben met een vordering tot prijsverhoging bij de rechter niet veel kans zal krijgen. In het geval van lid 2 zal de aannemer op een dergelijk voorstel – waardoor hij zijn recht op de winst over het niet uit te voeren deel van het werk geheel of gedeeltelijk zou prijsgeven – slechts ingaan, hetzij op grond van coulance-overwegingen, hetzij omdat niet geheel zeker is of aan de voorwaarden van lid 2 volledig is voldaan.

6. Overigens bedenke men dat artikel 753 niet van toepassing is op kostenverhogende omstandigheden die van dien aard zijn, dat de niet-uitvoering van het werk ten gevolge daarvan niet meer aan de aannemer zou kunnen worden toegerekend (overmacht). Zijn immers de gerezen obstakels voor de uitvoering van het werk zó ernstig, dat voltooiing van het werk zelfs bij aanpassing van de prijs niet van de aannemer gevergd kan worden, dan geldt niet artikel 753 maar gelden de artikelen 6:74 e.v.

Artikel 754 (waarschuwingsplicht)

Dit artikel regelt de waarschuwingsplicht van de aannemer, al valt aan een vage omschrijving van de norm niet goed te ontkomen. Terminologisch is aangesloten bij de leden 2 en 3 van artikel 760. De betekenis van
het onderhavige artikel betreft in het bijzonder de ondeugdelijke uitvoering van het werk. Maar ook denkbaar is dat de aannemer die tekortschiet in de naleving van zijn waarschuwingsplicht, aansprakelijk is voor andere schade, bijvoorbeeld vertragingsschade. In voorkomende gevallen kan de schade wegens eigen schuld worden verdeeld overeenkomstig artikel 6:101 BW. Men vergelijke in dit verband de beslissing van de Raad van Arbitrage voor de Bouwbedrijven van 7 oktober 1983, *Bouwrecht* 1984, p. 166 e.v.; HR 24 november 1994, NJ 1995, 154 en HR 18 september 1998, NJ 1998, 818 (*KPI/Leba*).

Artikel 755 (meerwerk)

1. De betekenis van dit artikel is dat toestemming tot meerwerk niet zonder meer toestemming tot prijsverhoging impliceert. De aanbesteder zal op deze consequentie van de verandering in of toevoeging aan het opgedragen werk moeten worden gewezen, tenzij de aanbesteder die uit zichzelf had behoren te begrijpen. Of dit laatste het geval is, zal grotendeels afhangen van de vraag, hoeveel deskundigheid de aannemer bij de aanbesteder mocht verwachten. Dit betekent dat bij een werk 'onder directie' de aanbesteder niet gemakkelijk een beroep op dit artikel zal kunnen doen; nog minder, bij onderaanneming, de hoofdaannemer tegenover de onderaannemer. De hier gegeven bescherming van de aanbesteder tegen ongewenste prijsverhogingen is van dwingend recht.
2. Evenmin als in het huidige BW is geregeld welke gevolgen een door de aannemer opgevolgde wens van de opdrachtgever tot minder werk moet hebben op het bedrag van de verschuldigde aanneemsom. Een regeling zou, gelet op de veelvormigheid waarin de aanneming van werk zich kan voordoen (zowel de bouw als een eenvoudige reparatie valt eronder), te strak zijn en licht ten nadele strekken van de niet-professionele opdrachtgever. Indien de aannemer zonder meer meewerkt aan de wijziging van de opdracht, kan wellicht in veel gevallen ervan worden uitgegaan dat hij ook instemt met een evenredige verandering van het contract wat de aanneemsom betreft. Soms echter zal de aannemer de opdracht tot minder werk mogen beschouwen als een gedeeltelijke

opzegging in de zin van artikel 764. Alles hangt af van de omstandigheden: in het bijzonder van de aard van het contract, de aard van het uit te voeren werk, de aard van de gevraagde wijziging en de manier waarop het verzoek daartoe is gedaan

Artikel 756 ('anticipatory breach')

1. Dit artikel geeft een verruiming van de ontbindingsmogelijkheid die reeds in het algemeen voortvloeit uit artikel 6:80 BW in verband met artikel 6:265 BW. Terwijl artikel 6:80 BW behalve in de onder *b* en *c* genoemde gevallen eist dat '*vaststaat* dat nakoming zonder tekortkoming onmogelijk zal zijn', is voor de ontbinding volgens artikel 756 voldoende de *waarschijnlijkheid* dat het werk niet op tijd of niet behoorlijk zal worden opgeleverd. Een dergelijke verruiming van de mogelijkheid van tijdige ontbinding is voor het aannemingscontract dáárom gewenst, omdat de uitvoering van dit contract zich nogal eens over een lange tijd uitstrekt en ontbinding achteraf veelal geen bevredigende oplossing geeft.
2. Daar voor ontbinding waarschijnlijkheid van een niet tijdige of niet behoorlijke nakoming reeds voldoende is, zal de ontbinding in dit geval niet reeds door een enkele schriftelijke kennisgeving van de partij jegens wie de wanprestatie dreigt (vergelijk artikel 6:267) kunnen volgen, maar moet zij door de rechter worden uitgesproken. Deze heeft daarbij de vrijheid de overeenkomst geheel of slechts gedeeltelijk te ontbinden. Bij spoed kan in kort geding aan de rechter een voorlopige voorziening worden gevraagd die hetzelfde effect heeft als een ontbinding.
3. Krachtens lid 3 bepaalt de rechter de gevolgen van de ontbinding en kan hij de ontbinding ook voorwaardelijk uitspreken, bijvoorbeeld voor het geval dat de aanbesteder niet binnen een bepaalde tijd voldoende zekerheid heeft gesteld. Bovendien opent lid 2 dan nog voor de aannemer de mogelijkheid om ontbinding te vorderen, als waarschijnlijk wordt dat hij de overeenkomst door overmacht niet zal kunnen uitvoeren. Een dergelijke bevoegdheid komt niet aan iedere schuldenaar uit een wederkerige overeenkomst toe. Overigens blijft de bevoegdheid om de overeenkomst buitengerechtelijk te ontbinden op grond van artikel 6:265 BW in verbinding met artikel 6:80 lid 1 onder *b* of *c* BW naast de in artikel 756 geopende mogelijkheden om tot ontbinding te komen in stand.
4. In spoedeisende gevallen kan de rechter in kort geding worden geadieerd. Deze kan een voorlopige voorziening treffen met een resultaat dat de facto overeenkomt met dat in het onderhavige artikel bedoeld. Verder houde men in het oog dat indien méér dan 'waarschijnlijk' is dat wanprestatie zal volgen, bijvoorbeeld dat de aannemer het werk verlaat en duidelijk is dat het werk niet op tijd zal worden opgeleverd, ontbinding bij eenvoudige schriftelijke mededeling kan geschieden (artikel 6:267 in verbinding met de artikelen 6:265 en 6:80 BW), nog afgezien van een gebruik van de *exceptio non adimpleti contractus* dat daaraan vooraf kan gaan (artikelen 6:262 e.v. BW).

Artikel 757 (risico tenietgaan zaak)

1. Dit artikel geeft een speciale regeling voor een bepaald geval van het onmogelijk worden van de prestatie van de aannemer, dat karakteristiek is voor het aannemingscontract, namelijk het onmogelijk worden door het tenietgaan of verloren raken van de zaak waarop of waaraan het werk moest worden uitgevoerd (dus niet: van het werk in uitvoering zelf; zie hierna). Gedeeltelijk concretiseert deze regeling de algemene

regeling, vervat in de artikelen 6:265 e.v. BW (in verbinding met de artikelen 6:58 e.v. BW betreffende crediteursverzuim en met artikel 6:75 BW betreffende overmacht), gedeeltelijk geeft zij een daarvan afwijkende oplossing. Volgens de algemene regels van Boek 6 BW kan de crediteur (in dit geval: de aanbesteder) in geval van niet-nakoming die niet aan de debiteur (de aannemer) kan worden toegerekend, de overeenkomst door een schriftelijke of gerechtelijke kennisgeving ontbinden. De gevolgen van deze ontbinding worden uitgewerkt in de artikelen 6:271 e.v. BW. Een dergelijk ontbindingsrecht komt de crediteur echter niet toe, als de oorzaak van de verhindering aan zijn zijde is opgekomen, tenzij de oorzaak van de verhindering niet aan hem kan worden toegerekend (artikel 6:266 lid 1 in verbinding met artikel 6:58 BW). Kan de oorzaak van de verhindering hem wèl worden toegerekend, dan blijft hij dus tot volledige nakoming van zijn eigen verplichting gebonden. Wel zal hij nog tot zover vergoeding kunnen vorderen voor het niet ontvangen van de gecontracteerde prestatie, als zijn wederpartij door het verhinderd zijn van zijn prestatie voordeel heeft genoten (artikel 6:78 BW). Tegen deze achtergrond heeft artikel 757 nu de volgende betekenis:

2. (a) Het geeft een antwoord op de vraag in hoever het tenietgaan of verloren raken van de zaak waaraan of waarop het werk moest worden uitgevoerd, een oorzaak van verhindering is die de aanbesteder kan worden toegerekend in de zin van artikel 6:58 BW, en wel in die zin dat het tenietgaan of verloren raken van de zaak niet voor rekening van de aanbesteder komt als de zaak zich voor reparatie of bewerking onder de aannemer bevond (lid 2), doch wèl, wanneer zulks niet het geval was (lid 1). Als criterium is dus gekozen het zich al of niet 'onder de aannemer' bevinden van de zaak tijdens het tenietgaan of verloren raken. In de praktijk zal dit veelal samenvallen met het al of niet roerend zijn van de zaak, waaraan het werk moet worden uitgevoerd, maar dit behoeft niet altijd het geval te zijn. Een enkele keer zal het twijfelachtig kunnen zijn of een onroerende zaak zich onder de aannemer bevond. Het is aan de rechter om in zulke uitzonderlijke gevallen de nodige precisering van het criterium te geven.
3. (b) Bevond de zaak zich niet onder de aannemer (zoals meestal bij aanneming van werk met betrekking tot onroerende zaken), dan geeft lid 1 voor de meeste gevallen een oplossing die vrij ingrijpend afwijkt van de regeling, zoals die voortvloeit uit de artikelen 6:266 en 6:78 BW. De aannemer behoudt immers niet zijn recht op de volle aanneemsom onder aftrek van het door hem door de niet-voltooiing van het werk genoten voordeel (bespaarde kosten en dergelijke), maar hij heeft slechts recht op een evenredig deel van de aanneemsom, berekend op grondslag van de reeds verrichte arbeid en gemaakte kosten. Wel zullen deze kosten alle kosten omvatten die met het oog op de uitvoering van het werk zijn gemaakt (dus ook het loon van uitsluitend voor dit werk aangetrokken krachten, wanneer door het onmogelijk worden van het werk niet volledig van hun arbeid gebruik kon worden gemaakt). Slechts wanneer het tenietgaan van de zaak te wijten zou zijn aan opzet of grove schuld van de aanbesteder, geldt een regeling (van artikel 764 lid 2) die praktisch niet veel afwijkt van de gecombineerde werking van de artikelen 6:266 en 6:78 BW. De hier gegeven oplossing lijkt voor de bedoelde gevallen beter aan te sluiten bij de in de maatschappij levende opvattingen dan een regeling die ertoe zou leiden dat bijvoorbeeld een schilder, in geval van brand van een huis waaraan schilderwerk moest worden verricht, de rekening zou kunnen presenteren voor het ten gevolge van de brand niet uitgevoerde schilderwerk.

4. (c) Is het tenietgaan van de zaak te wijten aan opzet of grove schuld van de aanbesteder, dan zou het onbillijk zijn de aannemer zijn recht te ontzeggen op de volle winst die hij bij voltooiing van het werk zou hebben gemaakt. Het ontwerp stelt hem dan in dezelfde positie als zou de aanbesteder gebruik hebben gemaakt van zijn recht om te allen tijde de overeenkomst te beëindigen (artikel 764). Men bedenke hierbij dat de ernst van de schuld beoordeeld moet worden op basis van de contractuele verhouding met de aannemer. Het lijkt minder billijk deze oplossing te aanvaarden voor iedere vorm van schuld aan de kant van de aanbesteder. Of en wanneer er, in gevallen van handelingen van de aanbesteder in noodtoestand, gesproken zal kunnen worden van opzet in de zin van dit artikel, moet aan de rechter worden overgelaten.
5. (d) Gaat de zaak, zonder dat dit aan de aannemer kan worden toegerekend, teniet of raakt zij verloren terwijl zij zich onder de aannemer bevindt, dan geeft lid 2 in zover een eigen regeling, afwijkend van die van Boek 6 (in casu artikel 6:265 BW), dat het de betalingsplicht automatisch doet vervallen zonder dat hiervoor nog een schriftelijke of gerechtelijke kennisgeving tot ontbinding is vereist. Bovendien heeft lid 2 zoals boven is aangegeven, de betekenis dat het tenietgaan van de zaak in deze situaties op zichzelf als een niet aan de aanbesteder toe te rekenen oorzaak van verhindering in de zin van artikel 58 BW (crediteursverzuim) karakteriseert. Dit laatste wordt natuurlijk anders als de aanbesteder schuld zou hebben aan het tenietgaan of verloren raken van de zaak. In dat geval verklaart het tweed lid weer de regeling van lid 1 van toepassing; d.w.z. dat in geval van – niet grove – schuld de oplossing van de eerste volzin van lid 1 zal gelden (evenredige vermindering van de aanneemsom) en in geval van opzet of grove schuld die van de tweede volzin (volle aanneemsom onder aftrek van de door de aannemer uitgespaarde kosten). Onder schuld van de aanbesteder moet mede worden begrepen schuld van personen wier diensten hij bij de uitvoering van de overeenkomst, voor zover hier van belang, heeft gebruikt. Maar omstandigheden die krachtens artikel 760 lid 2, voor rekening van de aanbesteder komen, zullen, bij afwezigheid van schuld, niet mogen leiden tot een afwijking van de algemene regel van 'gezond verstand', zoals die in de eerst helft van lid 2 is neergelegd. Een te ver gaande nuancering in deze situaties zou de eenvoud van de rechtstoepassing onnodig schaden.
6. Het onmogelijk worden van de uitvoering van het werk moet wel onderscheiden worden van de gebrekkige oplevering die niet aan de aannemer kan worden toegerekend, al zullen zich grensgevallen kunnen voordoen. Over de gebreken in de oplevering die het gevolg zijn van gebreken in van de aanbesteder afkomstige zaken, handelt artikel 760, leden 2 en 3.
7. Artikel 757 handelt uitsluitend over het geval dat de uitvoering van het werk onmogelijk is geworden door een omstandigheid die niet aan de aannemer kan worden toegerekend. Kan de onmogelijkheid aan de aannemer worden toegerekend, dan is de aannemer aansprakelijk volgens de algemene regelen van aansprakelijkheid wegens de niet-nakoming van verbintenissen (artikel 74 e.v. BW).
8. Artikel 757 bevat geen aparte voorziening voor het geval dat de uitvoering van het aangenomen werk afstuit op wettelijke voorschriften, daaronder begrepen het ontbreken van wettelijk voorgeschreven vergunningen. Of een dergelijke omstandigheid voor rekening van de aanbesteder behoort te komen in de zin van lid 1, zal van geval tot geval

moeten worden beslist, Ook kan het zijn dat de aard van het contract of de bestaande gebruiken op een van beide partijen terzake een garantieplicht leggen.

9. Dit artikel regelt niet het risico van tenietgaan van het *werk in uitvoering zelf*. Bestaat de mogelijkheid van vervanging dan kan de aannemer zich niet op overmacht beroepen en dient hij voor eigen rekening de vervanging te verrichten. Voor zover dit onbillijk is, kan hij beroep doen op artikel 753 (onvoorziene kostenverhoging). Is de mogelijkheid van vervanging er niet – men moet aannemen dat dit uitzonderlijk is – dan kan de opdrachtgever op grond van artikel 6:265 BW de overeenkomst ontbinden. De gevolgen van deze ontbinding zijn geregeld in de artikelen 6:269 e.v. BW. Na oplevering is het werk voor risico van de opdrachtgever. Zie artikel 758 lid 2.

Artikel 758 (oplevering)

1. Wanneer de aannemer meent dat het werk voltooid is, moet hij, al naar gelang van hetgeen overeengekomen is, hetzij de opdrachtgever meedelen dat het werk voltooid is, hetzij het werk aan de opdrachtgever opleveren. De opdrachtgever moet daarop nagaan of het werk conform de bepalingen van de overeenkomst uitgevoerd is. Die controle zal het de opdrachtgever mogelijk maken: (a) het werk te aanvaarden, of (b) het werk te aanvaarden onder voorbehoud voor bepaalde door hem vermelde gebreken, of (c) te weigeren het werk te aanvaarden.
2. De aanvaarding van het werk valt dus niet altijd samen met de oplevering. De oplevering kan aan de aanvaarding voorafgaan, bijvoorbeeld wanneer het werk ten huize van de opdrachtgever opgeleverd wordt in diens afwezigheid. Zij komt na de aanvaarding bij een bouwwerk waar het voltooide werk op uitnodiging van de aannemer wordt gecontroleerd en de oplevering pas daarna plaatsvindt door overhandiging van de sleutels. Ten slotte kunnen de oplevering en de aanvaarding samenvallen, bijvoorbeeld bij eenvoudige werken die bij de oplevering kunnen worden gecontroleerd (bijvoorbeeld een foto na ontwikkeling).
3. De controle en de aanvaarding van het werk of de weigering van de aanvaarding moeten geschieden binnen een redelijke termijn na de oplevering van het werk of de uitnodiging door de aannemer om te aanvaarden. Welke termijn redelijk is, zal afhangen van de omstandigheden van het geval en van hetgeen ter zake gebruikelijk is. Voor werken die gemakkelijk gecontroleerd kunnen worden op het ogenblik van de oplevering, kan die termijn kort zijn of zelfs ontbreken.
4. Het werk is stilzwijgend aanvaard wanneer de opdrachtgever nalaat binnen een redelijke termijn het werk te aanvaarden of op een andere wijze te reageren. De vorm en het ogenblik van de aanvaarding variëren naar gelang van de aard van het werk en de omstandigheden. Zodra het werk echter aanvaard is, is de aannemer bevrijd van alle aansprakelijkheid voor zichtbare gebreken waarvoor de opdrachtgever geen voorbehoud heeft gemaakt. De uitdrukking 'zichtbaar gebrek' is ondefinieerbaar maar zal naar gelang van de omstandigheden verschillende betekenissen hebben. Een gebrek dat zichtbaar is voor iemand van dezelfde beroepstak als de aannemer kan een verborgen gebrek zijn voor een leek-opdrachtgever die niet bijgestaan wordt door een deskundige.

Artikel 759 (herstel gebreken)

1. In het algemeen heeft de crediteur die een gebrekkige prestatie heeft ontvangen, krachtens artikel 6:74 BW het recht ter zake van die gebrekkigheid schadevergoeding te vorderen, tenzij de gebrekkige nakoming niet aan de debiteur kan worden toegerekend. Dit recht wordt slechts getemperd door de artikelen 6:74 lid 2 en 6:248 lid 2, BW. Alleen wanneer hij in plaats van de aangeboden prestatie vervangende schadevergoeding vordert, zal hij ingevolge artikel 6:87 BW de debiteur door een schriftelijke aanmaning eerst nog in staat moeten stellen alsnog deugdelijk na te komen, tenzij zulke nakoming niet meer mogelijk is. In het geval van het aannemingscontract is het echter in het algemeen gewenst dat de aannemer ook het betalen van een *aanvullende* schadevergoeding zoveel mogelijk kan ontgaan door de gebreken in het opgeleverde werk binnen redelijke termijn weg te nemen. Een dergelijke mogelijkheid biedt lid 1 van artikel 759. Maar die mogelijkheid zal ook niet onbeperkt mogen zijn. Juist in sommige typische aannemingssituaties zal niet altijd van de aanbesteder gevergd kunnen worden dat hij de aannemer toelaat tot het wegnemen der gebreken. Met name zal dit zich kunnen voordoen als de noodzakelijke herstelwerkzaamheden groot ongerief voor de aanbesteder zouden meebrengen, of als in verband met de gebleken onbekwaamheid van de aannemer geen goed resultaat van de herstelwerkzaamheden is te verwachten, of als niet valt aan te nemen dat de herstellingen binnen redelijke termijn voltooid kunnen worden.
2. Maakt de aannemer gebruik van de hem in lid 1 toegekende bevoegdheid, dan behoort dit uiteraard de aanbesteder niet te beroven van een vergoeding van de schade die hij door de gebrekkige levering lijdt, ook als de gebreken later worden weggenomen. Voor zover het daarbij alleen om vertragingsschade gaat, zal in beginsel moeten zijn voldaan aan de eis van ingebrekestelling (artikelen 6:81 e.v. BW), tenzij in de overeenkomst een bepaalde termijn voor nakoming was aangewezen (artikel 6:83 onder *a* BW).
3. Lid 2 vormt een tegenhanger van het eerste in zover het aan de aanbesteder een recht op herstel van gebreken toekent, tenzij de kosten daarvan in geen verhouding staan tot het belang van de aanbesteder bij het wegnemen der gebreken. In sommige gevallen vloeit het hier aan de aanbesteder toegekende recht ook reeds voort uit het algemene beginsel van artikel 3:296 BW, met name wanneer het wegnemen van de gebreken beschouwd kan worden als een gewone – zij het vertraagde – nakoming van de overeenkomst. Maar niet altijd behoeft daarvan sprake te zijn.
4. Voor de vraag of de kosten van herstel in geen verhouding zouden staan tot het belang van de aanbesteder bij herstel in plaats van schadevergoeding, zal natuurlijk niet alleen met het financieel belang van de aanbesteder rekening moeten worden gehouden. De aanbesteder kan eisen dat de gebreken binnen een redelijke tijd worden weggenomen. Daarvoor zal hij een termijn kunnen stellen. Voldoet de aannemer hieraan niet, dan zal de aanbesteder de gebreken voor eigen rekening kunnen laten wegnemen en de kosten daarvan als schade op de aannemer verhalen. In plaats van zijn recht uit lid 2 te gebruiken, zal de aanbesteder ook krachtens artikel 6:265 BW de overeenkomst kunnen ontbinden, 'tenzij de tekortkoming gezien haar bijzondere aard of geringe betekenis, de ontbinding met haar gevolgen niet kan rechtvaardigen'.

Artikel 760 (gebreken of ongeschiktheid van materialen)

1. Dit artikel geeft een risicoregeling voor de gevolgen van gebreken of ongeschiktheid van zaken die bij de uitvoering van het werk een rol hebben gespeeld, en breidt deze regeling,

voor wat betreft zaken afkomstig van de aanbesteder, uit tot de gevolgen van fouten of gebreken in door de aanbesteder verstrekte plannen, tekeningen, berekeningen, enz. (lid 3). Lid 1 geeft een uitwerking en precisering van de algemene regels van de artikelen 6:75 en 6:77 BW, en wel in die zin dat voor de aannemingsovereenkomst gebreken of ongeschiktheid van door de aannemer gebruikte materialen of hulpmiddelen in de regel moeten worden beschouwd als oorzaken welke voor rekening van de aannemer komen. Het is gewenst dat de wetgever op dit voor het aannemingscontract praktisch zo belangrijke punt enige richtlijn geeft. Het artikel bevat een voorbehoud voor het geval dat uit de overeenkomst een andere risicoverdeling voortvloeit. Dit laatste kan het gevolg zijn van de aard van de overeenkomst of van een uitdrukkelijke of stilzwijgende afwijking van de wettelijke regel door partijen.

2. Zijn de door de aannemer gebruikte materialen of hulpmiddelen afkomstig van de aanbesteder, dan komen de gevolgen krachtens lid 2 voor rekening van de aanbesteder. Blijkens lid 3 is dit ook het geval, indien bepaalde materialen op aanwijzing van de aanbesteder zijn gebruikt en deze materialen in het algemeen ondeugdelijk blijken voor het doel waarvoor zij moeten worden aangewend. Dat de gevolgen van de fouten van de personen van wier hulp de aannemer bij de uitvoering van de overeenkomst gebruik maakt, voor zijn rekening komen, volgt uit artikel 6:76 BW en vindt zijn bevestiging in de slotwoorden van artikel 751.55
3. Lid 2 heeft betrekking op de voor het aannemingscontract zo karakteristieke gevallen dat voor de door de aannemer te leveren prestatie zaken worden gebruikt die van de aanbesteder afkomstig zijn. Dat is natuurlijk in de eerste plaats het geval, indien het werk moet worden uitgevoerd aan een zaak van de aanbesteder (reparatie, onderhoud, verfraaiing), maar ook als er grondstoffen en/of hulpmiddelen door de aanbesteder worden verschaft. Indien zulke van de aanbesteder afkomstige zaken gebreken vertonen, kan dat op verschillende manieren een nadelige invloed hebben op de uitvoering van het werk: *a.* de oplevering van het werk kan gebrekkig zijn door gebrekkigheid van de gebruikte materialen of van de zaak waarop het werk moest worden uitgevoerd (het kleed dat gestoomd moest worden, bleek zó vergaan te zijn, dat het niet tegen die behandeling bestand was); *b.* de uitvoering van het werk kan er door zijn vertraagd; *c.* de aannemer heeft ten gevolge van de gebreken in de zaken van de aanbesteder extra kosten moeten maken of extra arbeid moeten verrichten om het werk op deugdelijke wijze uit te kunnen voeren; *d.* de uitvoering van het werk is door een gebrek in een van de aanbesteder afkomstige zaak onmogelijk geworden. De onder *a* en *b* genoemde gevallen zijn geregeld in artikel 760 lid 2, terwijl onder *c* en *d* genoemde gevallen beheerst worden door artikel 753 en artikel 757.
4. Om alle twijfel dienaangaande uit te sluiten, wordt onder 'zaken afkomstig van de aanbesteder' gebracht de grond waarop deze het werk laat uitvoeren. Voor al deze zaken geldt dat de in artikel 760 lid 2, genoemde gevolgen van de gebreken voor rekening van de aanbesteder komen, ongeacht of deze schuld aan de gebreken heeft. De aanwezigheid van schuld bij de aanbesteder wordt relevant, als de gebreken leiden tot het tenietgaan van de zaak waaraan het werk moest worden uitgevoerd, en dan nog (tenzij in geval van grove schuld) slechts wanneer deze zaak aan de aannemer was toevertrouwd (artikel 757 lid 2). Wil er sprake zijn van *gebreken* in van de aanbesteder afkomstige zaken, dan zal de betreffende zaak niet die kwaliteiten moeten bezitten, die de aannemer ervan mocht

verwachten. Zo zal een antiek meubel dat ter stoffering aan een stoffeerder wordt toevertrouwd, nog niet gezegd kunnen worden 'gebreken' te hebben in de zin van dit artikel, ook al zou het in vergelijking met een nieuw meubel gebrekkig kunnen worden genoemd.

5. De gevallen van gebrekkige oplevering moeten onderscheiden worden van de gevallen waarin de uitvoering van het werk onmogelijk is (geworden). Bij gebrekkige oplevering is er sprake van een prestatie die de aannemer als het door hem verschuldigde werk aanbiedt. Bij onmogelijkheid van (volledige) uitvoering beroept de aannemer er zich juist op dat het hem onmogelijk is het door hem verschuldigde werk (volledig) op te leveren. Het verschil is van belang in het geval van het tenietgaan of verloren raken van de zaak waarop of waaraan het werk moest worden uitgevoerd (artikel 757). Is er in een zodanig geval sprake van een omstandigheid die voor rekening van de aanbesteder komt, dan behoeft deze slechts een evenredig verminderde prijs te betalen, terwijl hij bij een gebrekkige oplevering ten gevolge van gebreken in zaken die van hem afkomstig zijn, ondanks de gebrekkigheid van de oplevering de volledige prijs zal moeten betalen. De gebrekkigheid komt immers voor zijn rekening. Ook als de gebreken in van de aanbesteder afkomstige zaken ertoe leiden dat de uitvoering van het werk onmogelijk wordt, zodat artikel 757 toepasselijk is, vervult artikel 760, leden 2 en 3, nog deze functie, dat het de gebreken in zaken afkomstig van de aanbesteder, voor zover de aannemer terzake niet in deskundigheid of zorgvuldigheid is tekortgeschoten, ook voor toepassing van artikel 757 tot omstandigheden stempelt die voor rekening van de aanbesteder komen.
6. Artikel 760 lid 2 brengt de nadelige gevolgen van gebreken in zaken, afkomstig van de aanbesteder, alleen voor rekening van de aanbesteder 'voor zover de aannemer niet zijn in artikel 754 bedoelde waarschuwingsplicht heeft geschonden of anderszins met betrekking tot deze gebreken in deskundigheid of zorgvuldigheid te kort is geschoten'. Bij het aangaan van de overeenkomst zal de aannemer te kort zijn geschoten, als hij met de deskundigheid die van hem verwacht mocht worden en met de onder de omstandigheid te vergen zorgvuldigheid de gebreken in de zaken zou hebben ontdekt. Bij de uitvoering zal de aannemer tekortschieten, als hij de schadelijke gevolgen van de gebreken had kunnen voorkomen bij inachtneming van de onder de omstandigheid vereiste zorgvuldigheid en bij aanwezigheid van de vereiste deskundigheid. Het artikel legt de bewijslast ter zake van de inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid op de aannemer. De van hem te vergen deskundigheid brengt mee dat hij de hem verschafte grondstoffen niet blindelings gebruikt. Bij werken 'onder directie' kan dit anders zijn – en zulks zal vooral het geval zijn bij de overeenkomstige toepassing krachtens lid 3 – maar deze plegen beheerst te worden door uitvoerige standaardcondities.
7. Lid 3 verklaart de risicoregeling van lid 2 van overeenkomstige toepassing bij fouten of gebreken in door de aanbesteder verstrekte plannen, tekeningen, berekeningen, enz., aan de hand waarvan het werk moet worden uitgevoerd. Van een gebrek in bestek of uitvoeringsvoorschriften is ook sprake als het daarbij voorgeschreven materiaal van een bepaald fabrikaat ondeugdelijk blijkt te zijn voor het uit te voeren werk.

Artikel 761 (verjaring)

1. Dit artikel voorziet in een dubbele verjaringstermijn voor acties van de aanbesteder wegens gebreken in het opgeleverde werk: (a) een tweejarige termijn lopende vanaf het tijdstip dat de aanbesteder ter zake van de gebreken heeft geprotesteerd (vergelijk artikel 7:23 lid 2, eerste volzin, BW ten aanzien van de koop), en (b) een tien-, respectievelijk twintigjarige termijn die loopt vanaf het moment van oplevering. Deze verjaring geldt voor alle vorderingen tegen de aannemer ter zake van gebreken in het opgeleverde werk. De tweejarige termijn moet worden gezien in verband met artikel 6:89 BW, hetwelk bepaalt dat de schuldeiser 'op een gebrek in de prestatie geen beroep meer (kan) doen, indien hij niet binnen bekwame tijd nadat hij het gebrek heeft ontdekt of redelijkerwijze had moeten ontdekken, bij de schuldenaar terzake heeft geprotesteerd'.
2. De tweejarige verjaring laat echter de mogelijkheid open van vorderingen die pas vele jaren na de oplevering worden ingesteld, voor zover het namelijk gaat om gebreken die de aanbesteder niet eerder had ontdekt en ook niet redelijkerwijs had moeten ontdekken. Artikel 3:310 BW voorziet in het algemeen voor het geval van een onbekend gebleven schade in een twintigjarige verjaring lopende vanaf de gebeurtenis waardoor de schade is veroorzaakt. Voor bouwwerken, die in het algemeen belang bestemd zijn een lange tijd mee te gaan en waarbij gebreken zich veelal pas later openbaren, lijkt een twintigjarige verjaring – maar dan vanaf het moment van oplevering – inderdaad redelijk. Het lijkt niet rechtvaardig de aanbesteder die slaagt in het moeilijke bewijs dat het gebrek reeds aanwezig was op het moment van oplevering, en aan wie niet verweten kan worden dat hij het gebrek niet eerder heeft ontdekt, spoedig van een vordering te beroven.
3. Het onderhavige artikel 761, in samenhang met artikel 6:89 BW, leidt ertoe dat de aannemer tegen een vordering ter zake van gebreken – naast zijn verweer ter zake van de vraag óf, de oplevering gebrekkig is geweest – de volgende verweren kan voeren: (a) Eiser heeft niet tijdig geprotesteerd nadat hij het gebrek had ontdekt of had moeten ontdekken (artikel 6:89 BW); de bewijslast ter zake van het eerder ontdekt (moeten) hebben van het gebrek berust op de aannemer, doch in vele gevallen zal deze bewijslast verlicht worden door feitelijke vermoedens. (b) Ook al zou eiser tijdig hebben geprotesteerd, dan heeft hij zijn vordering niet binnen twee jaar na zijn (beweerde) protest ingesteld. (c) Ook al zou hij zijn vordering binnen twee jaar na zijn – tijdig – protest hebben ingesteld, dan heeft hij zulks toch niet binnen tien, respectievelijk twintig jaar na de oplevering gedaan of na het protest, als dit een schriftelijke aanmaning in de zin van artikel 3:317 lid 1, BW inhoudt.
4. De korte verjaringstermijn van lid 1 begint te lopen vanaf het moment dat de aanbesteder ter zake van het gebrek heeft geprotesteerd. Dit zou tot onbillijke resultaten leiden, als de aanbesteder overeenkomstig artikel 759 aan de aannemer een termijn had gesteld om het gebrek te herstellen. Hierin voorziet de tweede volzin van lid 1. Daar met het onderzoek naar, en het herstellen van gebreken veel tijd kan zijn gemoeid, is het gewenst de verjaringstermijn gedurende deze periode te laten doorlopen overeenkomstig de regeling van artikel 3:320 BW. Vandaar de bepaling van lid 3. In lid 4 is een bepaling gegeven die correspondeert met de tweede volzin van artikel 23 lid 2, BW ten aanzien van de koop.

Artikel 762 (geen exoneratie bij verzwijging)

1. Artikel 762 bepaalt dat de aansprakelijkheid van de aannemer voor door hem verzwegen gebreken niet kan worden uitgesloten of beperkt. Ook aan een contractuele verkorting

van de verjaringstermijn zal in zulke gevallen geen betekenis mogen worden gehecht. Niet alleen een uitsluiting of beperking van aansprakelijkheid door de aannemingsovereenkomst wordt door artikel 762 getroffen. Ook op een door de aanbesteder bij de aanvaarding van het opgeleverde werk getekende afstand van mogelijke rechten ter zake van nog niet door hem gekende gebreken zal de aannemer geen beroep kunnen doen, als hij die gebreken opzettelijk verzwegen had.

2. De tweede volzin breidt de draagwijdte van het artikel in zóver uit, dat ook verzwijging door personen die de aannemer met de leiding over de uitvoering van het werk heeft belast, eronder wordt gebracht. Anderzijds wordt hiermee tevens duidelijk gemaakt dat het verzwijgen van gebreken door andere leden van het personeel of door niet ondergeschikte personen die bij de uitvoering van de overeenkomst worden gebruikt (zoals onderaannemers), niet gelijk mag worden gesteld met opzet van de aannemer.

Artikel 763 (overlijden aannemer)

1. Zowel de erfgenamen van de aannemer als de aanbesteder kunnen na overlijden van de aannemer een redelijk belang hebben bij beëindiging van de overeenkomst. De erfgenamen van de aannemer zullen een redelijk belang hebben als de voltooiing van het werk door de dood van de aannemer veel moeilijker of kostbaarder zou zijn geworden. Zonder een speciale regeling zouden zij dan slechts krachtens artikel 753 aan de rechter een aanpassing van de prijs kunnen vragen als aan de vereisten van dat artikel is voldaan. Zou de dood van de aannemer de voltooiing van het werk onmogelijk maken, dan zouden de erfgenamen zich veelal op overmacht kunnen beroepen (artikel 6:74 in verbinding met artikel 6:75 BW). De aanbesteder kan dan de overeenkomst ontbinden (artikel 6:265 BW), in welk geval hij het reeds ontvangen deel van het werk (respectievelijk de waarde ervan) moet teruggeven (artikel 6:272).
2. Het mogelijke belang van de aanbesteder bij beëindiging in geval van overlijden van de aannemer ligt natuurlijk dáárin, dat hierdoor de behoorlijke aflevering van het werk in gevaar kan worden gebracht, en dit zal zich vooral voordoen als de overeenkomst met het oog op de persoonlijke kwaliteiten van de aannemer was afgesloten. Zonder een speciale beëindigingsregeling zou de aanbesteder slechts via een beroep op de rechter tot ontbinding van de overeenkomst kunnen komen (artikel 756).
3. Het ontwerp eist voor beëindiging in geval van dood van de aannemer een wilsverklaring van de partij die bij die beëindiging belang heeft. De mogelijkheid om de overeenkomst in dit geval te beëindigen is niet beperkt door eisen te stellen aan het persoonlijk karakter van de door de aannemer verschuldigde prestatie, maar door te eisen dat de partij die wil beëindigen (hetzij de erfgenamen van de aannemer, hetzij de aanbesteder), aan het overlijden van de aannemer een redelijk belang kan ontlenen bij de beëindiging van de overeenkomst. Of dit in een concrete situatie het geval is, zal bij geschil door de rechter moeten worden beslist. Niet voldoende is dat degene die beëindigt daarbij op zichzelf een redelijk belang heeft, maar hij moet dat belang speciaal aan het overlijden van de aannemer ontlenen. Voor de beëindiging door de aanbesteder zal zulk belang meestal schuilen in het persoonlijk karakter van de door de aannemer verschuldigde prestatie, maar het kan ook zijn dat het overlijden van de aannemer tot een ontwrichting leidt die de ernstige vertraging van de voltooiing van het werk waarschijnlijk maakt. Op grond van artikel 756 zal de aanbesteder in dat geval ook gehele of gedeeltelijke ontbinding door de

rechter kunnen vorderen. Wat betreft beëindiging door de erfgenamen van de aannemer zal hun redelijk belang bij beëindiging meestal geen verband houden met het persoonlijk karakter van de verschuldigde prestatie, maar veeleer met de moeilijkheid voor hen om deze prestatie zonder extra grote kosten en moeiten nog te leveren. Zonder artikel 763 zouden zij dan nog wel de mogelijkheid van aanpassing van de aannemingsprijs hebben (artikel 753), maar daarvoor is gerechtelijke tussenkomst vereist, terwijl zonder artikel 763 twijfel zou kunnen bestaan over de vraag of de dood van de aannemer een feit is dat hem niet kan worden toegerekend.

4. Het ontwerp heeft aan de dood van de aannemer als beëindigingsgrond toegevoegd zijn duurzame arbeidsongeschiktheid. Deze moet zo zijn dat daaraan een redelijk belang bij beëindiging van de overeenkomst kan worden ontleend. Er bestaat geen reden ook het faillissement van de aannemer tot een wettelijke grond voor beëindiging te maken. Bijna altijd zal de aanbesteder dan het recht van artikel 33 *Faillissementswet* kunnen uitoefenen. Zou hij de aannemingssom volledig vooruit hebben betaald, wat niet vaak voorkomt, dan zal hij een beroep moeten doen op artikel 756.
5. Ingevolge de tweede volzin van artikel 763 hebben de aannemer of zijn erfgenamen bij beëindiging van de overeenkomst aanspraak op een naar redelijkheid en met inachtneming van alle omstandigheden te bepalen vergoeding.

Artikel 764 (opzegging door opdrachtgever)

1. Dit artikel bevat het beginsel dat de aanbesteder te allen tijde de overeenkomst mag beëindigen. Zolang de aannemer er financieel niet op achteruitgaat, is het belang dat de aanbesteder kan hebben bij niet-voortzetting van het werk, groter dan het belang van de aannemer bij de voltooiing ervan. Het ontwerp ziet de uitoefening van het recht van de aanbesteder als een opzegging die slechts een beperkte invloed heeft op de verplichting van de aanbesteder tot betalen van de aannemingsprijs. De opzegging brengt geen verandering in de aard van die schuld, wèl – in de meeste gevallen – in de omvang. Artikel 764 geeft de aanbesteder ook de bevoegdheid de overeenkomst gedeeltelijk op te zeggen, d.w.z. op te zeggen met betrekking tot een deel van het opgedragen werk.
2. Wat betreft de door de aanbesteder bij beëindiging verschuldigde prijs maakt lid 2 onderscheid al naar gelang de overeengekomen prijs niet of wel afhankelijk was gesteld van de werkelijk door de aannemer te maken kosten. Voor de aannemingscontracten waarbij de prijs van het begin af aan vaststaat, wordt de prijs berekend door uit te gaan van de overeengekomen prijs voor het hele werk, welke slechts wordt verminderd met de besparingen die voor de aannemer uit de beëindiging van het werk voortvloeien. De besparingen voor de aannemers omvatten natuurlijk in de eerste plaats de bespaarde kosten van materialen en arbeid. Maar de term is ruim genoeg om er ook de vergoeding voor niet gelopen risico onder te brengen, voor zover het gebruikelijk is in de begroting van het werk een post daarvoor op te nemen buiten de eigenlijke winst. Ook de bespaarde eigen arbeid van de aannemer, voor zover deze in het kader van het gegeven contract als een werkelijke besparing moet worden gezien, zal er onder bepaalde omstandigheden onder kunnen vallen. Gezien de veelheid van situaties lijkt het gewenst, door een elastische term als 'besparingen' een zekere vrijheid voor de rechter (of arbiter) te laten. Artikel 764 spreekt van de 'voor het gehele werk geldende prijs'. Dit doelt op de prijs,

zoals deze uitdrukkelijk was gecontracteerd of kon worden vastgesteld aan de hand van artikel 752.

3. De tweede volzin van lid 2 geeft een eigen berekeningswijze voor de aannemingscontracten waarbij de prijs afhankelijk is gesteld van de werkelijk door de aannemer te maken kosten, de zogenaamde regiecontracten. De formule van de eerste volzin geeft in deze gevallen geen oplossing. Het verschil in de berekeningswijzen van de eerste en tweede volzin van lid 2 kan nog van belang zijn voor de bewijslastverdeling. Als de aanbesteder de hele prijs moet betalen, verminderd met de bespaarde kosten, ligt het voor de hand dat het bewijsrisico ten aanzien van door de aanbesteder beweerde besparingen op de aanbesteder rust, ook al zal de aannemer een belangrijke mededelingsplicht hebben. Maar bij de berekeningswijze van de tweede zin moet de aannemer bewijzen welke kosten hij heeft gemaakt en welke winst hij derft.

Afdeling 2 Bijzondere bepalingen voor de bouw van een woning in opdracht van een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf

Artikel 765 (toepassingsbereik)

Verwezen zij naar artikel 7:2 ten aanzien van de koop van een woning door een consument en de toelichting bij dat artikel.

Artikel 766 (schriftelijke vorm en bedenktijd)

De leden 1 en 2 corresponderen met artikel 7:2 ten aanzien van de koop. Verwezen zij naar de toelichting bij die bepaling. Uit lid 3 vloeit voort dat dit artikel 766 alleen geldt voor zogeheten koop/aannemingsovereenkomsten. De overwegingen die ten grondslag liggen aan de voor de koop van een woning voorgestelde schriftelijke vorm en notariële voorlichting gelden niet tevens voor die gevallen waarin de grond waarop de woning dient te worden gebouwd reeds aan de opdrachtgever toebehoort en de overeenkomst derhalve alleen strekt tot de bouw van een woning. Teneinde ontduiking door splitsing van de koop/aannemingsovereenkomst in een aparte koop van de grond en aanneming van de bouw van de woning te voorkomen, is tevens bepaald dat de uitsluiting van de toepasselijkheid van dit artikel slechts geldt, indien de aannemingsovereenkomst niet met de koop van de grond in verband staat.

Artikel 767 (geen vooruitbetaling)

1. Vóórfinanciering wordt in dit artikel uitgesloten. Bepaald wordt dat, althans bij benadering, de betalingen gelijke tred moeten houden met de voortgang van de bouw dan wel moeten overeenstemmen met de waarde van de aan de opdrachtgever overgedragen goederen (met name de grond). Een wettelijke regeling inzake termijnbetalingen zou een te statisch karakter hebben. Het Nederlandse Garantie-Instituut Woningbouw hanteert een standaard-termijnregeling die in de koop/aannemingsovereenkomst moet zijn opgenomen, maar ook deze laat afwijking (met toestemming van de directeur van het GIW) toe. Deze termijnregeling – 10% bij de aanvang van de bouw na fundering; 20% na het leggen van de ruwe beganegrondvloer; 20% na het leggen van de ruwe verdiepingsvloer(en); 20% na het waterdicht maken van het dak; 20% na het stuc- en

tegelwerk; 10% voor oplevering – kan wellicht steun bieden bij de concretisering van de norm 'althans bij benadering, overeenstemmen met de voortgang van de bouw'.
2. Het artikel bevat uitzondering vergelijkbaar met die in artikel 26 lid 3, ten aanzien van de koop van een woning door een consument: de opdrachtgever kan worden verplicht 10% van de aanneemsom als waarborgsom te storten of vervangende zekerheid te stellen, waarover nader artikel 6:51 BW (men denke in het bijzonder aan een bankgarantie). Storting van de waarborgsom is mogelijk op de 'derdenrekening' van een notaris of van een advocaat.

Artikel 769 (dwingend recht)
Deze tweede afdeling wordt hier van dwingend recht verklaard; vgl. wat betreft de huizenkoop artikel 2 lid 4, artikel 8 en artikel 26 lid 4.

TITEL 13 - VENNOOTSCHAP

Algemeen
1. Het ontwerp – dat ontleend is aan de Nederlandse wetsontwerpen 28 746 (Vaststelling van titel 7.13 [vennootschap] van het Burgerlijk Wetboek) en 31 065 (Invoeringswet titel 7.13 Burgerlijk Wetboek – strekt tot vaststelling van titel 13 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, waarin de regeling met betrekking tot de personenvennootschappen is neergelegd. De nieuwe titel strekt ter vervanging van de huidige achtste titel van het Derde Boek van het Burgerlijk Wetboek, die betrekking heeft op de maatschap, en van de tweede afdeling van de tweede titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Koophandel, waarin de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap regeling hebben gevonden. Deze beide, sterk verouderde en weinig duidelijk geredigeerde, regelingen behoeven een fundamentele herziening die resulteert in een moderne en voor de praktijk bruikbare regeling van de personenvennootschappen.
2. Niet is overgenomen van het Nederlandse ontwerp 7.13 de mogelijkheid dat, indien de vennoten daarvoor kiezen, een openbare vennootschap rechtspersoonlijkheid verwerft (artikelen 802 en 832 NedBW). Tot het vennootschappelijk vermogen is dan de vennootschap als rechtspersoon gerechtigd. Door de flexibilisering van het NV-recht in Boek 2 is deze mogelijkheid onnodig geoordeeld. Wel is overgenomen de bijzondere regeling voor de aansprakelijkheid van de vennoten bij opdrachtverlening (artikel 813 lid 2). Het voorstel brengt voorts de regeling van de maatschap (stille vennootschap) en de andere personenvennootschappen, die thans over twee wetboeken zijn verspreid, samen in één geïntegreerde regeling.
3. Andere vernieuwingen betreffen de ontbinding en voortzetting van de vennootschap (afdeling 5). Hier is voor het geval dat slechts een of enige vennoten uittreden, voorzien in continuïteit van de vennootschap (partiële ontbinding; artikel 818). Ook wordt de mogelijkheid geregeld van opvolging van een vennoot door zijn erfgenamen of een derde (artikel 822). Ten slotte is een afzonderlijke regeling opgenomen voor de vereffening en verdeling, welke geheel is toegesneden op de personenvennootschap (afdeling 6). Vereffening van het vermogen van de vennootschap na ontbinding daarvan kan overigens achterwege blijven als het beroep of bedrijf wordt voortgezet door een van de vennoten als eenmanszaak (artikel 831a).

4. De voorgestelde titel 7.13 telt zeven afdelingen, die als volgt kort kunnen worden gekenschetst. Afdeling 1 bevat Algemene bepalingen. Hier vindt men behalve een omschrijving van het begrip vennootschap (artikel 800), de onderscheiding tussen openbare en stille vennootschap, zijnde de nieuwe term voor maatschap (artikel 801). Afdeling 2 heeft betrekking op de Inbreng. Hier is geregeld op welke wijze de inbreng geschiedt en worden voorts enige regels over vennootschapsgoederenrecht gegeven, inclusief regeling van het 'eigen vermogen' van de vennootschap (artikel 806 lid 2). Afdeling 3 behelst een regeling met betrekking tot Besturende vennoten. Van bijzonder belang zijn hier de bepalingen omtrent de handelingsbevoegdheid van de besturende vennoot, zowel in zijn interne verhouding tot de overige vennoten (artikel 810) als in zijn verhouding tegenover derden (artikelen 811 tot en met 813). In afdeling 4 zijn bepalingen samengebracht over het Voeren van administratie en de verdeling van Winst en verlies. Afdeling 5 bevat bepalingen omtrent Ontbinding en voortzetting van de vennootschap. Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen ontbinding van de vennootschap in haar geheel (artikel 817) en partiële ontbinding waarbij de vennootschap alleen wordt ontbonden ten aanzien van een vennoot die uittreedt en wordt voortgezet door de overigen (artikel 818). In het laatste geval kan de uittredende vennoot worden opgevolgd, bijvoorbeeld door een of meer van zijn erfgenamen. Ook los daarvan is voorzien in de mogelijkheid van toetreding van een nieuwe vennoot. Afdeling 6 geeft in aansluiting op de regeling van de ontbinding een voor personenvennootschappen geldende eigen regeling van Vereffening en verdeling. Afdeling 7 ten slotte bevat enkele bepalingen met betrekking tot de Commanditaire vennootschap. De commanditaire vennootschap is een bijzondere vorm van de openbare vennootschap (artikel 836).
5. Met de term 'vennootschap' wordt ook in deze titel in de eerste plaats gedoeld op een overeenkomst. Zoals ook in de omschrijving van artikel 800 tot uitdrukking wordt gebracht, is de vennootschap een overeenkomst tot samenwerking. Daarmee strookt dat de regeling met betrekking tot de vennootschap is opgenomen in Boek 7. Met deze overeenkomst wordt evenwel een rechtsfiguur, een rechtsbetrekking, in het leven geroepen, die zelf eveneens als 'vennootschap' wordt aangeduid, en die tot op zekere hoogte lijkt te worden gepersonifieerd en losgemaakt lijkt te zijn van de aan haar ten grondslag liggende overeenkomst; men zie bijvoorbeeld artikel 813, waar wordt gesproken van een vennootschap die een opdracht heeft ontvangen. De omstandigheid dat met één term zowel de rechtshandeling als de met die handeling in het leven geroepen rechtsbetrekking wordt aangeduid, valt weliswaar bij de vennootschap sterk op, maar is in feite niet ongewoon; vgl. bijvoorbeeld in de contractuele sfeer de term 'huur' en daarbuiten de term 'huwelijk'. In de onderhavige titel wordt tussen beide betekenisnuances geen onderscheid gemaakt; uit de context zal wel steeds duidelijk zijn op welk aspect (in het bijzonder) wordt gedoeld. Men houde echter voor ogen dat het in wezen toch steeds gaat om twee kanten van dezelfde medaille, en dat de overeenkomst het grondbegrip blijft.
6. Dat de vennootschap in de eerste plaats een overeenkomst is, brengt mee dat evenals bij andere bijzondere overeenkomsten de algemene bepalingen van de Boeken 3 en 6, voor zover deze betrekking hebben op overeenkomsten, in beginsel van toepassing zijn. Het gaat hier meer in het bijzonder om de toepasselijkheid van de titels 3.2 (Rechtshandelingen) en 6.5 (Overeenkomsten in het algemeen). Die toepasselijkheid kan

uitgesloten zijn door een uitdrukkelijke bepaling, of doordat bijzondere bepalingen met betrekking tot de vennootschap zich tegen toepasselijkheid verzetten.

7. In het huidige recht bestaat enige onzekerheid over de vraag welke samenwerkingsvormen wel en welke niet onder het begrip maatschap vallen. In dit voorstel is dan ook gekozen voor een nauwkeurige omschrijving van het begrip vennootschap. Daarbij is de vraag onder ogen gezien of de voorkeur moet worden gegeven aan een ruime omschrijving die zo veel mogelijk vormen van samenwerking zou omvatten, dan wel aan een beperktere omschrijving. Laatstgenoemde benadering is tot uitgangspunt genomen. Een omschrijving is gegeven die alleen de samenwerking van een bepaalde aard en structuur onder het wettelijke begrip vennootschap brengt. Deze benadering sluit evenwel niet uit dat sommige bepalingen betreffende de vennootschap, die zich daarvoor lenen, analogisch kunnen worden toegepast op andere samenwerkingsvormen. In het vervolg van deze memorie zal in de toelichting op artikel 800 op een en ander nader worden ingegaan.
8. Overeenkomstig het stelsel van Boek 7 bevat titel 7.13 in beginsel regelend recht. Bij de afzonderlijke bepalingen zal telkens worden aangegeven of en zo ja, in hoeverre zij van dwingend recht zijn. Dat een wettelijke bepaling van regelend recht is, wil zeggen dat daarvan bij overeenkomst kan worden afgeweken: waar het gaat om de verhouding tussen de vennoten onderling wordt met deze overeenkomst gedoeld op de overeenkomst van vennootschap; en waar het gaat om de verhouding tot derden op een overeenkomst met de betrokken derde(n). Of een overeenkomst in een concreet geval een afwijking van de wettelijke bepaling inhoudt, zal moeten worden bepaald door uitleg van die bepaling. Het dwingendrechtelijke karakter van een wettelijke bepaling behoeft niet in alle gevallen met zoveel woorden in de wet tot uitdrukking te zijn gebracht. Voldoende kan zijn dat het naar zijn aard uit de wet voortvloeit, zoals bijvoorbeeld het geval is bij wettelijke omschrijvingen van de artikelen 800, 801 en 802. Ten slotte verdient opmerking dat de thans gekozen opzet het beter mogelijk maakt te onderscheiden tussen verschillende gradaties van dwingend recht. Soms is in het geheel geen afwijking mogelijk, soms is afwijking niet mogelijk ten nadele van bepaalde personen, of afwijking slechts mogelijk in bepaalde gevallen dan wel indien aan bepaalde vormvereisten is voldaan.

Afdeling 1 (Algemene bepalingen)

Artikel 800 (definitie)

1. In de omschrijving van de vennootschap in lid 1 is in de eerste plaats tot uitdrukking gebracht dat de vennootschap een overeenkomst tot samenwerking is. Met samenwerking wordt hier gedoeld op samenwerking op voet van een min of meer gelijkwaardige positie. Dat de partijen bij de overeenkomst een dergelijke samenwerking beogen, moet worden afgeleid uit de inhoud van de overeenkomst, mede in verband met de wijze waarop zij in feite wordt ten uitvoer gelegd; de subjectieve wil van partijen is derhalve niet beslissend.
2. De samenwerking tussen de vennoten zal veelal min of meer duurzaam van aard zijn, maar noodzakelijk is dit niet. Een vennootschap met het oog op één bepaalde transactie of één bepaald werk is mogelijk.
3. Het hiervoor toegelichte element samenwerking op voet van gelijkwaardigheid heeft in het bijzonder betekenis als criterium waarmee de vennootschap van andere

overeenkomsten, als bijvoorbeeld arbeidsovereenkomst, huur en geldlening, wordt onderscheiden; wat betreft de arbeidsovereenkomst, zie nader lid 3.

4. In de tweede plaats is in de omschrijving uitdrukkelijk opgenomen dat de samenwerking moet zijn gericht op het behalen van vermogensrechtelijk voordeel ten behoeve van alle vennoten; zie in verband met dit laatste tevens artikel 815, leden 4 en 5. Het is van belang dit element in de omschrijving op te nemen, in het bijzonder om de vennootschap te onderscheiden van de vereniging, die wel mag beogen winst te maken, maar die winst niet onder de leden mag verdelen (zie artikel 2:70 lid 3). Het begrip voordeel moet ruim worden opgevat: daaronder valt niet alleen een positief voordeel, maar ook vermijding van verlies en besparing van kosten. Het moet echter wel een vermogensrechtelijk voordeel zijn: een zuiver ideëel voordeel als uitsluitend doel van de samenwerking is niet voldoende. Niet uitgesloten is evenwel dat het behaalde vermogensrechtelijke voordeel geheel of ten dele voor een ideëel doel wordt aangewend.
5. Ten slotte is in de omschrijving opgenomen de inbreng. Met de redactie 'door middel van inbreng door ieder van de vennoten' is de functie van de inbreng als middel voor het te bereiken doel aangegeven en wordt een afbakening verkregen van de vennootschap met bijvoorbeeld een pot of poolovereenkomst en de enkele regeling van vermogensrechtelijke betrekkingen in samenlevingsverbanden buiten huwelijk. Waaruit de inbreng kan bestaan, wordt geregeld in artikel 805.
6. In de omschrijving is ook tot uitdrukking gebracht dat de vennoten degenen zijn die de overeenkomst van vennootschap hebben gesloten. In dit verband dient evenwel nog te worden gewezen op de mogelijkheid dat iemand die niet behoort tot degenen die de overeenkomst hebben gesloten, later tot de vennootschap toetreedt en daarmee partij wordt bij de overeenkomst en alsnog de hoedanigheid van vennoot verkrijgt. In deze toelichting zal bij artikel 823 nader op deze mogelijkheid worden ingegaan.
7. De in lid 2 neergelegde regel komt overeen met hetgeen in het algemeen voor overeenkomsten reeds voortvloeit uit artikel 6:248 lid 1. Niettemin is het wenselijk geoordeeld dit beginsel in een aangepaste formulering ook hier op te nemen, zoals ook wel bij andere bijzondere overeenkomsten is geschied; zie bijvoorbeeld artikel 7:611. Uit deze regel vloeit voort dat de rechten en verplichtingen van de vennoten jegens elkaar niet alleen worden bepaald door de inhoud van de overeenkomst als zodanig, maar mede door de redelijkheid en billijkheid. Men vergelijke voorts het voor rechtspersonen in het algemeen geldende artikel 2:7 lid 1 dat voor de verhouding tussen de rechtspersoon en de bij haar organisatie betrokkenen een bepaling van dezelfde strekking vormt. Niet voor niets wordt vennootschap vanouds beschouwd als een contract 'uberrimae fidei'. Voor alle duidelijkheid is in lid 3 gekozen voor de uitdrukkelijk bepaling dat tussen de vennootschap en een vennoot geen arbeidsovereenkomst kan bestaan. Een andere vraag betreft de positie van derden die met de vennootschap een arbeidsovereenkomst aangaan. De vennoten gezamenlijk, in hun vennootschappelijk verband, vormen dan de werkgever.

Artikel 801 (openbare en stille vennootschap)

1. In dit en het volgende artikel worden de onderscheidende kenmerken van de verschillende categorieën vennootschappen gegeven. Het onderhavige artikel betreft het onderscheid tussen de openbare en de stille vennootschap.

2. Artikel 801 onderscheidt de vennootschappen in openbare vennootschappen en stille vennootschappen (maatschappen) en bevat de vereisten voor de openbare vennootschap. Voor de openbare vennootschap gelden drie vereisten:
   (a) de vennootschap moet gericht zijn op het uitoefenen van een beroep of bedrijf;
   (b) zij moet op een voor derden duidelijk kenbare wijze naar buiten optreden; en
   (c) zulks moet geschieden onder een door haar als zodanig gevoerde naam.
3. Ad a: Met het uitoefenen van een beroep of bedrijf wordt tot uitdrukking gebracht dat het moet gaan om een regelmatige, min of meer duurzame maatschappelijke werkzaamheid. Van oudsher heeft men het onderscheid tussen beroep en bedrijf hierin gezocht dat bij het uitoefenen van een beroep de nadruk ligt op het persoonlijk karakter van de werkzaamheden, zoals het geval is bij bijvoorbeeld, artsen, advocaten, belastingadviseurs e.d., terwijl bij het uitoefenen van een bedrijf veeleer het commerciële karakter en de gerichtheid op winst op de voorgrond staan. Er zijn echter in de praktijk grensgevallen, waarin dit criterium geen duidelijk antwoord geeft, terwijl ook afgezien hiervan de grenzen tussen beroep en bedrijf vervagen. Hoe dit echter zij, voor de in dit artikel opgenomen omschrijving van de openbare vennootschap is het onderscheid niet van belang.
   Ad b: Het belang van dit vereiste is hierin gelegen dat de vennootschap naar buiten optreedt, d.w.z. dat zij zich in het maatschappelijk verkeer op een voor derden duidelijk kenbare wijze als eenheid manifesteert. Dit houdt in dat namens haar en in haar naam wordt gehandeld. Wanneer de vennoten enkel op eigen naam handelen en de vennootschappelijke band uitsluitend bestaat in een interne verplichting tot verrekening, is geen sprake van een openbare vennootschap.
   Ad c: Dit vereiste hangt nauw samen met het onder b genoemde vereiste: het duidelijkste kenmerk dat een vennootschap als eenheid naar buiten optreedt, is dat zij dit doet onder een door haar als zodanig gevoerde naam waaruit dus ook moet blijken dat het een openbare vennootschap betreft. Dit kan buiten twijfel worden gesteld door bijvoorbeeld bij de naam de aanduiding Openbare Vennootschap of afgekort OV te bezigen. De naam kan overigens een zuivere fantasienaam zijn, maar ook een aanduiding van de activiteiten van de vennootschap bevatten, bijvoorbeeld 'Caribische Drankenhandel'. Wanneer de namen van vennoten worden gebruikt, zal het van de verkeersopvattingen afhangen of van een als zodanig gevoerde naam sprake is. Dit zal niet het geval zijn indien de namen van alle vennoten op het briefpapier worden vermeld, zoals bijvoorbeeld in de advocatuur soms gebruikelijk is, maar wel indien een advocatenkantoor, zoals vaker voorkomt, optreedt onder de aanduiding van de naam of de namen van een of meer, al dan niet reeds uitgetreden, vennoten. Hierbij valt overigens wel te bedenken dat in het laatste geval deze wijze van aanduiden op zichzelf nog niet voldoende grond oplevert om te concluderen dat van een openbare vennootschap sprake is. Daarvoor is ook van belang of aan de onder a en b vermelde criteria is voldaan
4. Ten aanzien van de vraag of de exploitatie van een schip in de rechtsvorm van een openbare vennootschap kan geschieden, zij in de eerste plaats verwezen naar artikel 8:160. Indien een zeeschip blijkens de openbare registers aan twee of meer personen gezamenlijk toebehoort, bestaat tussen hen een rederij. Indien echter de eigenaren onder een gemeenschappelijke naam optreden, is er volgens de tweede volzin van genoemd artikel slechts een rederij, indien aan de daar gestelde vereisten is voldaan, te weten dat

zulks uitdrukkelijk bij akte is overeengekomen en de akte in de openbare registers is ingeschreven. Indien de eigenaren onder gemeenschappelijke naam optreden, kan naar huidig recht sprake zijn van een vennootschap onder firma en overeenkomstig het voorstel van een openbare vennootschap. Het bestaan van een rederij sluit derhalve het zijn van een vennootschap uit. Nu het de gezamenlijke eigenaren van een schip vrijstaat om voor hun samenwerking hetzij te kiezen voor een rederij, hetzij voor een vennootschap, bestaat er voor wijziging van de regels betreffende rederijen geen behoefte.

5. Zoals hiervoor al is aangestipt, is de stille vennootschap in lid 2 uitsluitend negatief omschreven als de vennootschap die niet openbaar is. Aldus worden overlappingen en hiaten voorkomen.

Artikel 803 (nietige overeenkomst van vennootschap)

In deze bepaling is de situatie onder ogen gezien dat de overeenkomst van vennootschap nietig is. Er is dan geen vennootschap ontstaan. Voor deze situatie is in lid 1 van het onderhavige artikel aansluiting gezocht bij het bepaalde in artikel 2:2 lid 3. In lid 2 wordt een bepaling gegeven die overeenstemt met artikel 2:2 lid 3, slot.

Artikel 804 (terminologie 'vennootschap' buiten deze titel)

Het begrip 'vennootschap' komt voor in tal van wettelijke bepalingen. Het kan betrekking hebben op kapitaalvennootschappen zoals geregeld in Boek 2 en op vennootschappen onder firma en commanditaire vennootschappen. Worden de begrippen rechtspersoon en vennootschap in één adem gebezigd, zoals in artikel 101 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, dan zal met vennootschap gedoeld worden op personenvennootschappen als een vennootschap onder firma of commanditaire vennootschap. Voorts kan daarmee gedoeld worden op een personenvennootschap naar buitenlands recht, ook als deze rechtspersoonlijkheid bezit. Ingevolge dit artikel wordt met het begrip 'vennootschap' steeds gedoeld of mede gedoeld op vennootschappen als bedoeld in artikel 800 (personenvennootschappen). Door de formulering wordt niet uitgesloten dat het begrip 'vennootschap' mede betrekking heeft op kapitaalvennootschappen.

Afdeling 2 (De inbreng)

Artikel 805 (verplichting tot inbreng)

1. In artikel 800 is in de omschrijving van het begrip vennootschap de inbreng door ieder van de vennoten opgenomen als het middel tot het bereiken van het vennootschappelijke doel. Uit deze omschrijving volgt ook dat ieder van de vennoten tot de inbreng verplicht is. In het onderhavige artikel is die verplichting nader uitgewerkt. In algemene zin kan men onder inbreng verstaan het leveren van een bijdrage tot het bereiken van het gemeenschappelijke doel; zie reeds voor het huidige recht HR 7-12-1955, NJ 1956, 163. Die bijdrage kan bestaan in geld of (het genot van) een vermogensbestanddeel, maar is daartoe niet beperkt. Van oudsher is ook de inbreng van arbeid mogelijk geacht, zelfs in die vorm dat geen van de vennoten iets anders dan arbeid inbrengt. Daarnaast zijn echter

nog andere vormen van inbreng mogelijk, die niet onder het begrip 'goederen' in de zin van artikel 3:1 vallen, zoals goodwill, knowhow en dergelijke. Men zie lid 1.

2. Het moet echter wel gaan om een positieve prestatie: een loutere verplichting om niet te doen is geen prestatie die op zichzelf kan worden ingebracht, tenzij zij is verbonden aan een andere voor inbreng vatbare bijdrage. Zou een vennoot zich slechts verplichten tot een negatieve prestatie, dan wordt niet voldaan aan het uit artikel 800 lid 1, voortvloeiende vereiste van 'samenwerking'.
3. Niet vereist is dat de vennoten bij het aangaan van de vennootschapsovereenkomst daadwerkelijk iets inbrengen. Waar het om gaat is dat zij een verplichting tot inbreng op zich nemen waarbij uit de overeenkomst of de aard van de inbreng kan voortvloeien dat de nakoming van die verplichting niet terstond geschiedt, hetgeen zich bijvoorbeeld bij inbreng van arbeid ook niet goed anders laat denken. De verplichting van de vennoten tot inbreng is een verbintenis. Dit betekent onder meer dat het voorwerp van die verbintenis, de prestatie, voldoende bepaalbaar moet zijn en niet in strijd mag zijn met de wet, de openbare orde of de goede zeden.
4. Iedere vennoot is gehouden tot inbreng, dat wil zeggen tot het iets afstaan voor het gemeenschappelijk doel. Zie ook de omschrijving van vennootschap in artikel 800 lid 1. Verbindt niet iedere vennoot zich hiertoe, dan is er geen overeenkomst van vennootschap. Bij een in dit opzicht nalatige 'vennoot' kunnen de overblijvende partijen die zich wel tot inbreng verbinden, alsnog een tussen hen geldende overeenkomst van vennootschap aangaan. Ook kan tussen de oorspronkelijke partijen op grond van conversie (artikel 3:42) of door kwalificatie sprake zijn van een samenwerkingsovereenkomst sui generis; zie ook hierna de toelichting bij artikel 815.
5. Na lid 1 van het artikel, dat betrekking heeft op de inhoud van de inbreng, geeft lid 2 enige regels over de wijze van inbreng, voor zover het betreft de inbreng van geld, goederen of genot van goederen. Voor wat betreft de inbreng van andere prestaties, met name van arbeid, zijn nadere bepalingen niet noodzakelijk. Het begrip inbreng kan vanuit verschillende gezichtshoeken worden bezien. Geheel in het algemeen beschouwd is inbreng, overeenkomstig lid 1 van dit artikel, de terbeschikkingstelling van iets ten behoeve van de vennootschap. Datgene wat ter beschikking is gesteld, wordt daarmee dienstbaar gemaakt aan het bereiken van het vennootschappelijke doel. In die zin behoort het economisch gezien als actief tot het vermogen van de vennootschap. Het bijeengebrachte vermogen mag gedurende het bestaan van de vennootschap uitsluitend worden aangewend ter bereiking van haar doel; vgl. HR 17-12-1993, NJ 1994, 301, rov. 3.6, derde alinea. Met het voorgaande is evenwel nog niets gezegd over de goederenrechtelijke positie van hetgeen ter beschikking van de vennootschap is gesteld. Denkbaar is dat dit gaat behoren tot het vermogen van de vennootschap in juridische zin, dat wil zeggen tot een gemeenschap waarvan de vennoten de deelgenoten zijn, maar noodzakelijk is dit niet. De eerste volzin van lid 2 houdt als hoofdregel in dat inbreng dient te geschieden in de vennootschappelijke gemeenschap.
6. Wat de inbreng van genot van een goed betreft kan worden onderscheiden tussen twee vormen. Aan beide is gemeen dat het goed in juridische zin aan de inbrengende vennoot blijft toebehoren, maar het onderscheid bestaat hierin dat de vermeerderingen of verminderingen van de waarde van het goed al dan niet voor rekening van de vennootschap komen. In eerstbedoeld geval, indien dus de waardeveranderingen voor

rekening van de vennootschap komen, spreekt men van inbreng van economische eigendom. Is dit niet het geval dan wordt het inbreng van het zuiver genot genoemd. Welke van deze twee vormen zich in een concreet geval voordoet, zal moeten worden vastgesteld door uitlegging van de vennootschapsovereenkomst.

7. Indien partijen in hun overeenkomst enkel spreken over inbreng van een goed, moet worden aangenomen dat zij bedoeld hebben de volledige inbreng van het goed en niet alleen het genot daarvan. Dit goed zal dan aan de gemeenschap moeten worden geleverd, waarbij dan de verplichting tot inbreng de titel tot levering is. Bij het voorgaande verdient nog opmerking dat de vennootschappelijke gemeenschap veelal niet alleen zal bestaan uit hetgeen de vennoten bij de oprichting of later hebben ingebracht. Ook hetgeen door de vennootschap tijdens haar bestaan is verworven, gaat tot die gemeenschap behoren.
8. De tweede volzin van lid 2 verklaart op de inbreng van een goed de bepalingen omtrent koop en op de inbreng van genot van een goed die omtrent huur van overeenkomstige toepassing. De vraag wanneer de aard van de rechtsverhouding zich tegen deze overeenkomstige toepassing verzet, behoort door de rechtspraak en de literatuur te worden beantwoord.
9. Het is, mede gelet op artikel 6:15, wenselijk in de wet uitdrukkelijk te bepalen wie nakoming van de verplichting tot inbreng kan vorderen; daartoe strekt lid 3. Deze bepaling laat vanzelfsprekend onverlet dat ook de vennootschap zelf nakoming kan vorderen.
10. De verplichting tot inbreng, die in het onderhavige artikel nader wordt geregeld, behoort tot de essentialia van de overeenkomst van vennootschap. Het is dan ook niet wenselijk dat bij die overeenkomst afwijkende regelingen worden getroffen, bijvoorbeeld in die zin dat slechts de besturende vennoten ten behoeve van de vennootschap de naleving van deze verplichting kunnen vorderen (vgl. lid 3). Met het oog hierop is in lid 4 bepaald dat van dit artikel niet kan worden afgeweken.

Artikel 806 (beschikking over aandeel en 'afgescheiden vermogen')

1. Artikel 3:189 lid 3 bepaalt dat de bepalingen van titel 3.7 (Gemeenschap) niet van toepassing zijn op de vennootschap, ongeacht of zij ontbonden is. Voor de ontbonden vennootschap geldt een op de vennootschap toegespitste regeling in deze titel (zie hierna bij artikel 827). Bij deze stand van zaken behoort de onderhavige titel in de eerste plaats een regeling te geven met betrekking tot de gemeenschap van de niet-ontbonden vennootschap. Zoals hiervoor al is uiteengezet, bestaat die gemeenschap uit hetgeen de vennoten hebben ingebracht, alsmede uit hetgeen de vennootschap tijdens haar bestaan heeft verworven. Slechts bij uitzondering zal zich dan ook de situatie voordoen dat geen vennootschappelijke gemeenschap bestaat.
2. Zoals ook al in artikel 805 lid 1, tot uitdrukking is gebracht, strekt de inbreng van goederen in de vennootschappelijke gemeenschap ten behoeve van de samenwerking, dat wil zeggen tot het bereiken van het vennootschappelijke doel. De goederen kunnen dan ook slechts tot dat doel worden gebezigd. In die zin kan men spreken van een gebonden gemeenschap. Met het karakter van deze gemeenschap zou niet stroken dat een vennoot over zijn aandeel daarin of over zijn aandeel in een tot die gemeenschap behorend goed zou kunnen beschikken. Ook echter aan de overdracht van een aandeel aan een derde met de bepaling dat dit ten dienste van de vennootschap zou blijven staan, zijn belangrijke

praktische bezwaren verbonden. Met het oog hierop is in lid 1 bepaald dat een vennoot niet over zijn aandeel in de gemeenschap of in een tot de gemeenschap behorend goed afzonderlijk kan beschikken, waaraan volledigheidshalve – schuldeisers kunnen immers niet meer rechten uitoefenen dan hun schuldenaar – in de tweede volzin is toegevoegd dat schuldeisers van de vennoot zodanig aandeel ook niet kunnen uitwinnen. Met het bovenstaande houdt nauw verband dat blijkens artikel 823 lid 1 de positie van vennoot behalve in het geval van opvolging of toetreding niet overdraagbaar is; de vennootschap is immers in beginsel 'intuitu personae' aangegaan.

3. Ook door verdeling van de gemeenschap zou de vennootschappelijke band voor wat de goederen betreft worden geslaakt, hetgeen in strijd zou zijn met het hiervoor bedoelde gebonden karakter van de gemeenschap. In het verlengde van de hiervoor besproken bepalingen en om het gebonden karakter van de gemeenschap te onderstrepen is in de derde volzin bepaald dat geen verdeling van de gemeenschap kan worden gevorderd. Het gaat hier in het bijzonder erom een vordering tot verdeling door de vennoten of door schuldeisers van de vennoten of van de vennootschap uit te sluiten.
4. De in lid 2 neergelegde regel dat tot de vennootschappelijke gemeenschap behorende schulden – de zogenaamde zaakschulden, dat wil zeggen de schulden waarvoor de vennootschap, respectievelijk de gezamenlijke vennoten als zodanig, jegens derden verbonden en aansprakelijk zijn – op de goederen van die gemeenschap kunnen worden verhaald, welke regel overeenkomt met de voor het huidige recht in vaste rechtspraak voor de vennootschap onder firma aanvaarde regel, wordt uitgebreid tot alle vennootschappen. Van zaakschulden zoals bedoeld zal bij een stille vennootschap (maatschap) overigens slechts sprake zijn indien de besturende vennoot krachtens volmacht in naam van de stille vennootschap, dat wil zeggen van de gezamenlijke vennoten, heeft gehandeld (zie artikel 812). Men pleegt in dit verband te spreken van een 'afgescheiden vermogen'. Aldus wordt, in samenhang met hetgeen in lid 1 is bepaald, bereikt dat de vennootschapsschuldeisers met betrekking tot de vennootschappelijke gemeenschap voorrang hebben boven de privé-schuldeisers van de vennoten: deze laatsten kunnen zich immers niet op die gemeenschap verhalen.
5. Het spreekt vanzelf dat aan de bevoegdheid van zaakschuldeisers zich op de vennootschappelijke gemeenschap te verhalen, geen afbreuk kan worden gedaan doordat na het ontstaan van de schuld vennoten toetreden of uittreden. Die gemeenschap strekt tot waarborg voor deze crediteuren en, mede uit een oogpunt van continuïteit van de vennootschap ook bij wisseling van de personen van de vennoten, zou daarmee niet stroken indien de verhaalsmogelijkheden van de vennootschapscrediteur zouden wijzigen bij het toe- of uittreden van vennoten.

Artikel 808 (huwelijksgemeenschap)

1. Met de regel dat een vennoot niet over zijn aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap kan beschikken, strookt dat een zodanig aandeel ook niet valt in een gemeenschap van goederen waarin hij is gehuwd (vgl. onder meer HR 15-12-1961, NJ 1962, 48). Zou men het anders zien, dan zouden, in het bijzonder bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap, ernstige complicaties worden opgeroepen door het bestaan van twee ineengestrengelde gemeenschappen.

2. Er bestaat evenwel geen bezwaar tegen de figuur dat tot de huwelijksgemeenschap weliswaar niet het aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap behoort, maar wel de economische deelgerechtigdheid van de vennoot; zie voor dit begrip hiervoor bij artikel 806. Het gevolg hiervan is dat bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap de waarde van deze deelgerechtigdheid moet worden verrekend, hetgeen hierop zal neerkomen dat in beginsel de andere echtgenoot een vordering op de echtgenoot-vennoot heeft ter grootte van de helft van de waarde van die deelgerechtigdheid. Discussies die in dit verband plaatsvinden over de betekenis van artikel 1:94 lid 3, worden door de voorgestelde speciale voorziening achterhaald.

Afdeling 3 (De besturende vennoten en de gebondenheid tegenover derden)

Artikel 809 (besturende vennoten)

1. Dit en het volgende artikel bevatten een aantal algemene bepalingen met betrekking tot het bestuur van de vennootschap, en wel ongeacht of het gaat om een openbare vennootschap of een stille vennootschap (maatschap). Daarbij verdient opmerking dat ten aanzien van de inrichting van het bestuur (lid 1 van het onderhavige artikel) en de interne bevoegdheid van een besturend vennoot (artikel 810) contractuele vrijheid bestaat om een en ander te regelen zoals men gewenst acht.
2. Lid 1 bevat de wettelijke regel dat iedere vennoot besturend vennoot is. Zoals reeds aangestipt is dit een regel van aanvullend recht en aan te nemen valt dat in de praktijk veelal een contractuele regeling met betrekking tot de samenstelling van het bestuur zal worden getroffen. Dit kan geschieden bij overeenkomst van alle vennoten en wel niet alleen bij de overeenkomst waarbij de vennootschap wordt opgericht, maar ook bij een latere overeenkomst. Aldus bestaat de mogelijkheid op eenvoudige wijze de inrichting van het bestuur aan te passen aan gewijzigde omstandigheden of inzichten. Ook krachtens de oprichtingsovereenkomst of een latere overeenkomst van de vennoten kan worden afgeweken van de wettelijke hoofdregel. Te denken valt aan een in de overeenkomst voorzien meerderheidsbesluit of aan een ingevolge de overeenkomst vastgesteld roulatieschema.
3. De mogelijkheid bestaat dat het bestuur uitsluitend aan een of meer derden is opgedragen en dat derhalve geen van de vennoten besturend vennoot is. Lid 2 bevat de voor de hand liggende regel dat voor derden-bestuurders dezelfde rechten en verplichtingen gelden als voor besturende vennoten. Voor zover deze rechten en verplichtingen van de besturende vennoten voortvloeien uit dwingendrechtelijke bepalingen, zal ook met betrekking tot derden aan wie het bestuur is opgedragen, gelden dat van deze rechten en verplichtingen niet kan worden afgeweken.
4. Een volgende vraag is of, zo het gaat om rechten en verplichtingen die hun grondslag vinden in bepalingen van regelend recht (zoals bijvoorbeeld de bevoegdheid tot vertegenwoordiging, geregeld in artikel 811 lid 1), met betrekking tot derden een afwijking in andere zin kan gelden dan met betrekking tot vennoten. Deze vraag moet bevestigend worden beantwoord; als ten aanzien van vennoten een verschillende regeling kan worden getroffen valt niet in te zien dat hetzelfde niet met betrekking tot derden mogelijk zou zijn.

5. De bepaling van lid 3 correspondeert met artikel 2:14 lid 1 voor de rechtspersoon in het algemeen. Er is geen reden waarom een dergelijke regel niet zou gelden voor de besturende vennoten van vennootschappen. Indien er meerdere besturende vennoten zijn, is er sprake van een collectieve verantwoordelijkheid.
6. Het afleggen van rekening en verantwoording ingevolge lid 4 dient ten minste eenmaal per jaar te geschieden, en wel, in overeenstemming met het gebruik, in de regel bij gelegenheid van het vaststellen van de balans en de staat van baten en lasten (artikel 814 lid 4). De gebezigde formulering laat open dat vaker dan eenmaal per jaar of op een ander tijdstip dan bij het opmaken van de jaarstukken rekening en verantwoording moet worden afgelegd. In dit verband kan worden geacht aan een vennootschap die voor een bepaald werk of voor korte duur is opgericht. Indien een besturend vennoot nalatig is in het afleggen van rekening en verantwoording, kan ieder van de medevennoten vorderen dat hij daartoe wordt veroordeeld. Van de rekeningprocedure van artikel 771 e.v. Rv kan gebruik worden gemaakt.

Artikel 810 (interne bevoegdheid)

1. Ook deze bepaling ziet op de interne verhouding van de vennoten: zij regelt tot welke handelingen een besturend vennoot in zijn verhouding tot de andere vennoten bevoegd is, dat wil zeggen welke handelingen voor rekening van de vennootschap, dus de gezamenlijke vennoten komen. De vraag in hoeverre een besturend vennoot bevoegd is ten opzichte van derden, met andere woorden hoever zijn vertegenwoordigings-bevoegdheid strekt, vindt behandeling in de volgende twee artikelen. Als maatstaf is gekozen dat het moet gaan om rechtshandelingen die, gelet op het doel van de vennootschap tot haar normale werkzaamheden behoren. In geval van geschil zal door uitleg van hetgeen in de overeenkomst omtrent het doel is opgenomen, moeten worden vastgesteld of de rechtshandeling kan worden aangemerkt als een die tot de normale werkzaamheden ter bereiking van het doel behoort. Voor andere, veelal ingrijpende, handelingen, dus handelingen die buiten de normale exploitatie vallen, is afzonderlijke instemming van de andere vennoten vereist, willen zij voor rekening van de vennootschap komen.
2. Ook hier geldt dat de wettelijke bepalingen regelend recht bevatten. Partijen kunnen dus afwijkende regelingen treffen, bijvoorbeeld de bevoegdheid beperken tot handelingen tot een bepaald bedrag, bepalen dat slechts twee vennoten gezamenlijk bevoegd zijn, bepaalde handelingen binden aan een meerderheidsbesluit van de vennoten, enz. Ook een verruiming van de bevoegdheid is mogelijk, bijvoorbeeld in die zin dat voor andere handelingen dan die tot de normale exploitatie behoren, geen instemming van alle andere vennoten is vereist, maar dat instemming van bepaalde of een meerderheid van de andere vennoten voldoende is.

Artikel 811 (vertegenwoordigingsbevoegdheid)

1. Dit artikel dat van toepassing is op de openbare vennootschap heeft, evenals het volgende dat geldt voor de stille vennootschap (maatschap), betrekking op de bevoegdheid de vennootschap onderscheidenlijk de gezamenlijk vennoten te vertegenwoordigen. Volgens de in lid 1 neergelegde wettelijke hoofdregel is bij een openbare vennootschap ieder van de besturende vennoten volledig vertegenwoordigingsbevoegd, met dien verstande dat

het moet gaan om handelingen die dienstig kunnen zijn tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap.

2. Met de omschrijving 'dienstig kunnen zijn' is een ruimere maatstaf gegeven dan die van artikel 810 ('behoren tot de normale werkzaamheden'); vgl. HR 8-6-1990, NJ 1990, 607. Daardoor kan zich de situatie voordoen dat een vennoot als vertegenwoordiger van de vennootschap bevoegd heeft gehandeld, zodat de gevolgen van die rechtshandeling komen te rusten op de vennootschap en bijvoorbeeld voor de vennootschap een verbintenis ontstaat, terwijl de vennoot intern niet bevoegd was tot die handeling. In een dergelijke situatie zal dus extern de handeling wel ten laste van de vennootschap komen, waarbij ook de vennoten in persoon jegens de derde verbonden zijn (artikel 813), maar intern blijft de handeling voor rekening van de vennoot die zijn bevoegdheid heeft overschreden. Een vennoot die op grond van zijn persoonlijke verbondenheid door de derde is aangesproken en aan deze heeft betaald, zal zich dan ook op de besturende vennoot kunnen verhalen.
3. Naast de aan de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de besturend vennoot gestelde grens die hierdoor wordt bepaald dat de handeling dienstig moet kunnen zijn tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap, bestaat de mogelijkheid de bevoegdheid op ander wijze te beperken. Bij de overeenkomst van vennootschap (inclusief latere wijzigingen; vgl. het slot van artikel 802 lid 3) kan namelijk anders worden bepaald, bijvoorbeeld in die zin dat een besturend vennoot in het geheel niet vertegenwoordigingsbevoegd is, of slechts tot een bepaald bedrag of tezamen met een andere vennoot. Partijen zijn hier vrij de huns inziens wenselijke regeling te treffen. De nadruk zij erop gevestigd dat hier alleen bij de overeenkomst en niet ook, zoals in artikel 810, bij of krachtens overeenkomst anders kan worden bepaald. Dit hangt samen met de bescherming van derden, die aldus van de beperking kunnen kennisnemen (het Handelsregisterbesluit zal worden aangepast).
4. Lid 2 houdt voor het geval de inschrijving in het handelsregister nog niet heeft plaatsgevonden in de eerste plaats in dat met betrekking tot de vertegenwoordigingsbevoegdheid geen beperking bestaat wat betreft doeloverschrijdende handelingen, nu immers de vennootschap ten aanzien van een derde geldt als algemeen voor alle zaken, zodat geen handelingen denkbaar zijn die niet dienstig kunnen zijn tot verwezenlijking van het doel. Ingeval de inschrijving niet is geschied, geldt voorts dat alle vennoten onbeperkte vertegenwoordigingsbevoegdheid hebben, tenzij de derde van een in de overeenkomst opgenomen uitsluiting of beperking van die bevoegdheid niet onkundig was.

Artikel 812 (vertegenwoordiging stille vennootschap)

1. Ook deze bepaling heeft betrekking op de besturend vennoot, die, ook als hij in eigen naam handelt, nog wel voor rekening van de vennootschap kan handelen; men denke bijvoorbeeld aan de in maatschapsverband samenwerkende advocaat die een overeenkomst met een cliënt sluit, waarbij hij uitsluitend zelf partij is. Of een besturende vennoot in een gegeven geval inderdaad voor rekening van de stille vennootschap (maatschap) handelt, hangt hiervan af of is voldaan aan de maatstaf van artikel 810. Dit is een interne kwestie.

2. De onderhavige bepaling heeft betrekking op het externe effect, namelijk de bevoegdheid in naam van de vennootschap, dat betekent hier steeds in naam van de gezamenlijke vennoten als zodanig, te handelen. Daartoe is vereist dat de handelende vennoot van de andere vennoten volmacht heeft. In dat geval ontstaat een 'zaakschuld', die verhaalbaar is op de vennootschappelijke gemeenschap (artikel 806 lid 2) en waarvoor bovendien de vennoten in beginsel voor gelijke delen verbonden zijn (artikel 813 lid 3). Deze regeling staat uiteraard niet eraan in de weg dat een of meer vennoten een andere (besturende) vennoot volmacht geven tot het verrichten van een of meer rechtshandelingen. Wanneer zij dat niet als zodanig, in hun hoedanigheid van vennoot doen, geldt niet de regel van het onderhavige artikel en ontstaat geen zaakschuld die op de vennootschappelijke gemeenschap verhaalbaar is. De algemene regels van het verbintenissenrecht zijn in zodanig geval van toepassing.

Artikel 813 (aansprakelijkheid jegens derden)

1. Zoals hiervoor is uiteengezet, betekent het ontstaan van een vennootschappelijke schuld (zaakschuld) dat de schuldeiser zich op het vennootschappelijke vermogen onderscheidenlijk de vennootschappelijke gemeenschap kan verhalen. Dit wil echter niet zeggen dat dit de enige verhaalsmogelijkheid voor de schuldeiser is. Volgens lid 1 is dan, wanneer het gaat om een openbare vennootschap sprake van hoofdelijke verbondenheid van de vennoten.
2. In lid 2 wordt dit uitgangspunt bij het aanvaarden van opdrachten verzacht; zie hierna. Er is van afgezien om in dit ontwerp de in het buitenland wel bekende figuur van de beroepsvennootschap met beperkte aansprakelijkheid apart te regelen. Wil men beperkte aansprakelijkheid van de vennoten realiseren, dan staat de figuur van de kapitaalvennootschappen hiertoe open.
3. Gaat het om een stille vennootschap (maatschap), dan kunnen op de voet van artikel 812, wanneer de besturende vennoot volmacht van de andere vennoten heeft, verbintenissen ten laste van de stille vennootschap, dat wil zeggen ten laste van de maten als zodanig, ontstaan. Betreft de verbintenis een deelbare prestatie, dan zijn volgens lid 3 de maten voor gelijke delen verbonden, maar in de overeenkomst met de derde kan zijn bepaald dat zij hoofdelijk of voor ongelijke delen verbonden zijn. Gaat het om een ondeelbare prestatie, dan volgt uit artikel 6:6 lid 2, dat de maten hoofdelijk verbonden zijn. Er zij op gewezen dat de in lid 3 neergelegde verbondenheid voor gelijke delen voor het geval van schadevergoeding (wegens wanprestatie) een afwijking vormt van artikel 6:102.
4. Opmerking verdient nog dat ook de besturend vennoot die in naam van de stille vennootschap heeft gehandeld, is begrepen onder de vennoten waarop lid 3 ziet. Anders dan bij de gewone gevallen van bevoegde vertegenwoordiging, waar de gevolgen van de door de vertegenwoordiger verrichte rechtshandeling – uitsluitend – de vertegenwoordigde treffen, is hier de besturend vennoot op dezelfde voet als de anderen, dus in beginsel voor een gelijk deel, verbonden.
5. Het lid 2 sluit aan bij artikel 7:407 lid 2, waar het gaat om een opdracht die door twee of meer personen tezamen is ontvangen. In geval van een openbare vennootschap geeft de onderhavige bepaling eenzelfde regeling als artikel 7:407 lid 2 inclusief de mogelijkheid om aan de hoofdelijkheid te ontkomen. De bepaling heeft in het bijzonder betekenis voor openbare vennootschappen tot het uitoefenen van een beroep waarbij het veelal zal gaan

om opdrachten tot dienstbetoon die verplichten tot niet bij voorbaat kwantitatief meetbare prestaties. Ook bij bedrijfsuitoefening komen dergelijke opdrachten echter voor De voorgestelde dwingendrechtelijke regel prevaleert boven de bepaling van artikel 7:407 lid 2 (zie ook artikel 7:400 lid 2). Men lette erop dat de hoofdregel van lid 2, aansprakelijkheid voor het geheel, overeenkomt met wat reeds uit het eerste lid volgt; de afwijking is gelegen in het slot van lid 2, die meebrengt dat de vennoot aan wie de tekortkoming niet kan worden toegerekend – vgl. artikel 6:74 lid 1 en artikel 6:75 – niet aansprakelijk is.

6. De hier gegeven regels hebben, als gezegd, betrekking op een vennoot die in naam van de vennootschap handelt en daartoe bevoegd is. Zij sluiten op zichzelf niet uit dat een (besturend) vennoot in eigen naam, maar wel voor rekening van de vennootschap handelt. Bij een openbare vennootschap zal echter duidelijk moeten blijken dat dit het geval is; zo is persoonlijke ondertekening op het papier van de vennootschap hiertoe niet voldoende. Vgl. in dit verband ook HR 3-12-1971, NJ 1972, 117. Bij een handelen op eigen naam maar voor rekening van de vennootschap is er voor wat betreft de relatie met de derde uitsluitend persoonlijke gebondenheid van de handelende vennoot; in de interne verhouding zal de handelende vennoot met de andere vennoten moeten afrekenen. Opmerking verdient hierbij nog dat de overeenkomst kan inhouden dat een vennoot niet in eigen naam mag handelen: in dat geval pleegt de vennoot die dat toch doet wanprestatie jegens de vennootschap, respectievelijk de overige vennoten, maar in de externe verhouding maakt het geen verschil.
7. De bepalingen van de artikelen 811 tot en met 813 zien niet op handelen in naam van de vennootschap door een vennoot die onbevoegd is. Ten aanzien van die vennoot gelden dan de regels die in Boek 3 zijn gegeven (zie artikel 3:70 in verbinding met artikel 3:78). Overigens kan bij een dergelijk onbevoegd handelen de vennootschap onder bijzondere omstandigheden toch gebonden zijn. Men denke aan het te goeder trouw door de derde afgaan op een gewekte en aan de vennootschap of de medevennoten toe te rekenen schijn van bevoegdheid, aan bekrachtiging van de onbevoegd verrichte handeling door de overige vennoten en aan zaakwaarneming.

Afdeling 4 (Het voeren van administratie en winst en verlies)

Algemeen

1. Onderscheiden dient te worden tussen het opmaken en vaststellen van stukken (balans en staat van baten en lasten) die de gemaakte winst of het geleden verlies aanwijzen en het delen van de vennoten in die winst of dat verlies. Aan het laatste is het voorziene artikel 815 gewijd (waarbij artikel 816 handelt over uitkering van de winst en aanzuivering van het verlies). De plicht tot administratie, het bewaren, en het vaststellen en opmaken van de balans en staat van baten en lasten zijn geregeld in het voorziene artikel 814.
2. De regeling in de voorziene bepalingen geldt voor iedere vennootschap, zowel de openbare als stille. Ook bij een stille vennootschap noopt de vennootschappelijke samenwerking tussen de vennoten zoals aangeduid in artikel 800 tot een behoorlijke administratie en tot (mogelijk eenvoudige) jaarstukken aan de hand waarvan de afrekening van de financiële resultaten volgens de krachtens overeenkomst of wet geldende verdeelsleutel kan plaatsvinden.

Artikel 814 (administratie)

1. De redactie van lid 1 komt overeen met artikel 3:15a lid 1 en artikel 2:15 lid 2, waarin in verband met de ontwikkelingen in de techniek van de administratie ook wordt gesproken van andere (in het bijzonder moderne elektronische) gegevensdragers. In de administratie dienen niet alleen transacties ten name van de vennootschap doch alle transacties voor rekening van de vennootschap te worden opgenomen, evenals verrekeningen in verband met dergelijke transacties tussen een vennoot en de vennootschap of de andere vennoten. Tot de in lid 1 aangeduide verplichting zijn de besturende vennoten gehouden. Het nakomen van deze verplichting valt onder de in artikel 809 lid 3, aangeduide gehoudenheid van iedere besturend vennoot zijn taak behoorlijk te vervullen.
2. Ingevolge lid 2 heeft ieder der vennoten in beginsel een inzagerecht. De bepaling omtrent de bij overeenkomst te maken uitzondering op dit inzagerecht van ieder der vennoten zelf is ingegeven door de overweging dat soms zulk een inzage, bijvoorbeeld door een commanditaire vennoot die concurrerend werkzaam is, bezwaarlijk kan zijn en voorts door een uitspraak van het Gerechtshof Leeuwarden 20-6-1956, NJ 1956, 602, gewezen naar aanleiding van de voor een vennoot van een vennootschap onder firma geldende overleggingsplicht (in casu werd de subsidiaire vordering tot overlegging aan een accountant toegewezen). Los van deze regeling heeft iedere vennoot recht op de inlichtingen en bewijsstukken die hij redelijkerwijze nodig heeft om zich een oordeel te vormen over de omvang van de gemaakte winst en daarmee van het hem toekomende bedrag. Zie ten aanzien van het participatiecontract: HR 25-3-1977, NJ 1977, 448. De plicht van de besturende vennoot tot rekening en verantwoording aan ieder van zijn medevennoten, is neergelegd in artikel 809 lid 3.
3. Het behoort tot de taak van de besturende vennoten ten minste eenmaal per jaar de jaarstukken op te maken aan de hand waarvan in overeenstemming met het gebruik ook rekening en verantwoording kan worden afgelegd ingevolge voornoemd artikel 809 lid 3. Een tussentijds opmaken blijft mogelijk en is soms aangewezen. Dit opmaken dient ingevolge lid 3 in beginsel te geschieden binnen acht maanden na afloop van het boekjaar (zie ook artikel 2:15 lid 2), doch in de overeenkomst van vennootschap kan worden voorzien in een verlenging van deze termijn, bijvoorbeeld door de besturende vennoten zelf, door alle vennoten tezamen of bij meerderheidsbesluit van de vennoten. Het is echter redelijk deze verlenging niet langer te laten voortduren dan zes maanden. Na verloop van de eventueel verlengde termijn kan iedere vennoot in rechte vorderen dat de bedoelde jaarstukken door de besturende vennoten worden opgemaakt. Ten slotte is een volzin opgenomen over het boekjaar die correspondeert met hetgeen in artikel 2:15 lid 5 voor rechtspersonen is bepaald.
4. De bevoegdheid tot vaststelling, bedoeld in lid 4, brengt anders dan die tot goedkeuring mee de bevoegdheid tot het anders bepalen van sommige posten van de jaarstukken, tot het gewijzigd vaststellen van de opgemaakte stukken. De bevoegdheid tot het vaststellen komt in beginsel toe aan alle vennoten tezamen. In de overeenkomst van vennootschap kan echter worden voorzien dat die vaststelling geschiedt bij een besluit van vennoten. Dit kan een meerderheidsbesluit zijn; men denke aan vennootschappen met een groot aantal vennoten. Het kan ook zijn dat men een voorziening treft dat bijvoorbeeld alleen de zgn. seniorpartners het besluit kunnen nemen. In alle gevallen dient iedere vennoot

aan de beraadslaging over de besluitvorming te kunnen deelnemen. Steeds dienen de redelijkheid en billijkheid in acht te worden genomen. In de overeenkomst kan ook worden voorzien dat een of meer derden de stukken kunnen vaststellen. Dat de vaststelling dient te geschieden binnen een redelijke termijn na het opmaken spreekt eigenlijk voor zich. Reeds op grond van de redelijkheid en billijkheid dient ieder der vennoten hieraan mee te werken. In het algemeen zal een redelijke termijn niet meer dan enige maanden bedragen.

5. De in lid 5 vervatte bepaling omtrent de bewaartermijn is ontleend aan artikel 2:15 lid 3. Lid 6 verklaart artikel 2:15 lid 4, inzake overbrenging op andere gegevensdragers van toepassing.

Artikel 815 (winst- en verliesdeling)

1. De verdeling van winst en verlies bij de vennootschap is een zaak van wezenlijk belang. De samenwerking tussen de vennoten, die tot de essentialia van de overeenkomst behoort, is immers gericht op het behalen van vermogensrechtelijk voordeel. Vandaar dat als maatstaf voor de winst- en verliesdeling in lid 1 wordt uitgegaan van gelijke delen en dat daarvan slechts kan worden afgeweken bij de overeenkomst van vennootschap. Aan de hand van de geldende maatstaf zal elk jaar moeten worden vastgesteld wat ieders deel is in de gemaakte winst of het geleden verlies. Met het oog op het belang van de winst- en verliesdeling voor de vennoten is, evenals bij de vaststelling van de jaarstukken, tot uitgangspunt genomen dat alle vennoten daaraan moeten meewerken; zie hierna. Desgewenst kunnen de vennoten in de overeenkomst een afwijkende regeling treffen, in die zin dat de vaststelling ook kan geschieden door een besluit van vennoten, maar daarbij zal evenals bij de vaststelling van de jaarstukken ten minste voor elk der vennoten gelegenheid moeten bestaan aan de beraadslaging deel te nemen. Ook kan de vaststelling ingevolge de overeenkomst van vennootschap worden opgedragen aan een of meer derden. Aldus wordt zowel recht gedaan aan het belang dat elk der vennoten een voldoende stem heeft in de vaststelling van winst- en verliesdeling als aan het belang van flexibiliteit.
2. Om ieder misverstand uit te sluiten, is in lid 1 (gelijk delen) toegevoegd de zinsnede 'ongeacht de waarde van ieders inbreng in de vennootschap' (of deze nu uit geld of goederen bestaat of uit arbeid). Men kan echter in de vennootschapsovereenkomst een winst- en verliesdelingsregeling opnemen die in meerdere of mindere mate is gerelateerd aan de (feitelijke) inbreng waarvoor men is gecrediteerd, terwijl daarbij ook ten aanzien van de arbeid inbrengende vennoot een overeen te komen redelijke maatstaf kan worden gehanteerd. Variaties daarbij zijn denkbaar. Zie over de mogelijkheid om over of voor de inbreng in de vennootschap een bepaalde rente of vaste vergoeding te bedingen: lid 5.
3. De regeling van lid 2 geeft een nadere uitwerking van wat het 'anders bepalen' ingevolge het eerste lid kan inhouden. Gehandhaafd is de hoofdregel dat de vaststelling van ieders aandeel door alle vennoten tezamen dient te geschieden. In de vennootschapsovereenkomst zelf zal vaak al nauwkeurig de hoegrootheid van ieders aandeel zijn bepaald zodat dan vanzelf aan deze eis is voldaan. Maar ook kan worden bepaald dat de vaststelling van ieders aandeel (alsnog en eventueel jaarlijks) door alle vennoten tezamen geschiedt. Is er niets bepaald, dan geldt ingevolge lid 1 een gelijkelijke winst- en verliesdeling. Indien zulks in de vennootschapsovereenkomst is voorzien, is

vaststelling daarvan door een of meer derden die daartoe opdracht ontvangen, mogelijk. Dit laat onverlet dat ook bij gebreke van een zodanige voorziening in geval van een geschil omtrent de winst- en verliesdeling ingevolge een daartoe te treffen regeling door bindend adviseurs of arbiters kan worden beslist.

4. Ingevolge lid 2 is het ook mogelijk dat in de vennootschapsovereenkomst wordt bepaald dat de vaststelling kan geschieden bij een besluit van vennoten. Ook hier kan men denken aan een meerderheidsbesluit of bijvoorbeeld aan een besluit van de zgn. seniorpartners. Dit is in de praktijk van belang bij grote vennootschappen waarin aldus, uiteraard met inachtneming van de redelijkheid en billijkheid, ieders aandeel, bijvoorbeeld aan de hand van een puntensysteem, kan worden vastgesteld. Ook hier dient iedere vennoot in de gelegenheid te worden gesteld aan de beraadslaging over zulk een besluitvorming deel te nemen. Zie ook hierboven ad artikel 814. Deze toevoeging waarborgt dat niet te zeer wordt getornd aan het karakter van de vennootschap als een overeenkomst tot samenwerking.
5. Lid 3 verheft tot wettelijke uitlegregel hetgeen in literatuur en rechtspraak (zie HR 19-12-1934, NJ 1935, 881) wordt aanvaard.
6. Gelet op de omschrijving van vennootschap in artikel 800 lid 1, waarin het element 'samenwerking van de vennoten gericht op het behalen van vermogensrechtelijk voordeel ten behoeve van alle vennoten' als een wezenlijk kenmerk is opgenomen, is in lid 4 ten aanzien van het beding dat een vennoot niet in de winst zal delen ('societas leonina'), ondanks het bepaalde in artikel 3:40 lid 2, nietigheid meer aangewezen dan vernietigbaarheid. Niet nietig is het beding dat een vennoot niet of slechts tot een bepaald bedrag in het verlies zal delen.
7. De thans voorgestelde bepaling moet mede in het licht van Boek 3 BW als volgt worden begrepen. De nietigheid van het eerstgenoemde beding is op zich een partiële. Ingevolge artikel 3:41 blijft de overeenkomst van vennootschap voor het overige in stand voor zover deze gelet op haar inhoud en strekking niet in onverbrekelijk verband staat met het nietige deel. Hierbij zal krachtens lid 1 een gelijkelijke winstverdeling of krachtens lid 3 eenzelfde winstdeel als het eventueel wel contractueel voorziene deel in het verlies gelden, doch partijen kunnen zelf deze winstverdelingsregeling aanpassen. Bij vennootschapsovereenkomsten met een beperkt aantal vennoten zal een onverbrekelijk verband echter al gauw aanwezig worden geacht. Zie voor het huidige recht HR (Derde Kamer) 6-6-1956, NJ 1957, 333. Dit leidt dan tot nietigheid van de gehele overeenkomst als overeenkomst van vennootschap. In zulk een geval kan op grond van artikel 3:42 (conversie) sprake zijn van een samenwerkingsovereenkomst sui generis wanneer blijkens de strekking van de overeenkomst moet worden aangenomen dat partijen haar ook zouden hebben gesloten, indien zij vanwege de nietigheid van de overeenkomst van vennootschap van deze laatste overeenkomst hadden afgezien. Zie in dit verband Gerechtshof Amsterdam 5-11-1954, NJ 1955, 383. Het moet dan wel dezelfde partijen bij de overeenkomst betreffen: vgl. HR 10-5-1996, NJ 1996, 692.
8. Ook is mogelijk dat een gesloten overeenkomst mede blijkens haar bewoordingen van meet af aan niet is bedoeld als overeenkomst van vennootschap en ook niet als zodanig kan worden gekwalificeerd, doch bijvoorbeeld wel als een samenwerkingsovereenkomst sui generis of als een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid. Zie voor dit laatste HR

4-11-1942, NJ 1942, 773. De toepasselijkheid van dit lid en eventuele conversie komen dan niet aan de orde.

9. Ook indien een uitdrukkelijk en nietig beding dat een vennoot niet in de winst zal delen, niet in de overeenkomst van vennootschap is opgenomen, kan deze overeenkomst bezien in haar geheel de strekking hebben dat een of meerdere vennoten in het geheel geen aandeel kunnen hebben in de winst. In een dergelijk geval zal gelet op de omschrijving van vennootschap in artikel 800 lid 1 de overeenkomst evenmin kunnen gelden als overeenkomst van vennootschap. Wegens het ontbreken van een wezenskenmerk is zij als zodanig nietig, doch ook hier kan door de hierboven aangeduide conversie de overeenkomst als andere overeenkomst worden gered. Op dergelijke gevallen doelt lid 5. Het brengt een beperking aan op de mogelijkheid om in de overeenkomst een bepaalde rente over of een vast bedrag aan een vennoot toe te kennen voor zijn inbreng (kapitaal of arbeid). De bepaling betekent niet dat de vennoot geen rentevergoeding of vast bedrag voor zijn inbreng zou kunnen bedingen. Het gaat erom of dergelijke voorzieningen naar hun strekking meebrengen dat ook op langere termijn een vennoot stelselmatig van ieder deel in de winst verstoken blijft. Wordt deze grens overschreden, dan riskeert men nietigheid van de overeenkomst als overeenkomst van vennootschap. Naast hun afspraken omtrent winst- en verliesdeling of rentes c.q. vaste vergoedingen, kunnen vennoten ook overeenkomen dat zij periodiek tot een bepaald maximum voorschotten op een winstaandeel uit de vennootschapskas kunnen opnemen, die dan met hun winstaandeel over het betreffende boekjaar dienen te worden verrekend.

Artikel 816 (recht op uitkering)

1. Ingevolge lid 1 ontstaat het recht op uitkering eerst nadat de balans en de staat van baten en lasten overeenkomstig artikel 814 lid 4 zijn vastgesteld. De vraag hoe groot het aandeel is waarop de betreffende vennoot recht kan doen gelden, moet worden beantwoord aan de hand van artikel 815. De vennootschapsovereenkomst kan diverse voorzieningen inhouden, bijvoorbeeld uitkering van een bepaald percentage of, eventueel krachtens de overeenkomst, bepaling van de omvang van de uitkering telkens door de gezamenlijke vennoten of bij meerderheidsbesluit. Indien in de overeenkomst van vennootschap niets omtrent dit punt is bepaald, heeft iedere vennoot in beginsel recht op uitkering van zijn gehele aandeel in de winst. Onder bijzondere omstandigheden kan echter het vorderen van een integrale uitkering in strijd zijn met de redelijkheid en billijkheid. Men denke bijvoorbeeld aan de harde noodzaak van een (gedeeltelijke) interne financiering. Indien het aandeel in de winst niet of niet volledig wordt uitgekeerd, wordt door bijboeking van het niet uitgekeerde gedeelte op de kapitaalrekening van de betreffende vennoot diens inbreng verhoogd.
2. Ingevolge lid 2 kan bij overeenkomst worden bepaald dat iedere vennoot zijn aandeel in het verlies moet aanzuiveren. Bij vereffening na ontbinding ligt het anders; zie artikel 830 lid 2, waarin op dit punt een bevoegdheid aan de vereffenaar is toegekend. Uiteraard zal het verlies moeten blijken uit de vastgestelde balans en staat van baten en lasten. Indien in de vennootschapsovereenkomst omtrent dit punt niets is bepaald, kunnen de redelijkheid en billijkheid er onder bijzondere omstandigheden toch toe nopen dat de vennoten hun aandeel in het verlies aanzuiveren. Men denke bijvoorbeeld aan een operatie tot sanering van de financiën die in het belang is van iedere vennoot.

Afdeling 5 (Ontbinding en voortzetting van de vennootschap)

Artikel 817 (ontbinding van vennootschap in haar geheel)

1. Dit artikel handelt over de ontbinding van de vennootschap in haar geheel. De ontbinding betreft de vennootschap als overeenkomst. Bij ontbinding op grond van lid 1 onderdeel a, bepaalde ('waarin zulks uit de overeenkomst van vennootschap volgt') kan men denken aan de volgende gevallen. In die overeenkomst kan bijvoorbeeld zijn bepaald dat de vennootschap wordt ontbonden bij meerderheidsbesluit van de vennoten, na verloop van een in de overeenkomst bepaalde tijd, door opzegging door een vennoot aan de andere vennoten (vgl. artikel 818 lid 1 onderdeel d) of na het voltooien van een bepaald, in de overeenkomst nauwkeurig omschreven werk. Daarnaast is het mogelijk dat gelet op de strekking van de overeenkomst van vennootschap het tenietgaan van het goed welks exploitatie het eigenlijke doel is van de vennootschap, de ontbinding met zich brengt.
2. Aandacht verdient dat de dood, het onbekwaam worden of het faillissement van een der vennoten niet langer zijn voorzien als gronden tot ontbinding van de vennootschap in haar geheel, doch in het hierna voorziene artikel 818 lid 1 onderdeel b, als gronden tot uittreding van de betreffende vennoot. Niettemin kunnen partijen, bijvoorbeeld wanneer de vennootschap in bijzondere mate 'intuitu personae' wordt aangegaan, in de vennootschapsovereenkomst bepalen dat in deze gevallen (en in het geval dat een vennoot die rechtspersoon is, ophoudt te bestaan) de vennootschap in haar geheel wordt ontbonden.
3. Voor zover in de in lid 1 onderdeel a, bedoelde gevallen gesproken kan worden van een in de vennootschapsovereenkomst opgenomen ontbindende voorwaarde (afhankelijkheid van een toekomstige en onzekere gebeurtenis), zijn de (gewezen) vennoten na vervulling van die voorwaarde niet verplicht op grond van artikel 6:24 de reeds verrichte prestaties ongedaan te maken omdat uit inhoud en strekking van de overeenkomst van vennootschap anders voortvloeit. Evenmin is met betrekking tot de verrichte inbreng en levering van goederen artikel 3:84 lid 4 van toepassing omdat uit het dan geldend, hiernavolgend artikel 830 blijkt dat de gewezen vennoten bij de op de ontbinding volgende vereffening en verdeling slechts recht hebben op een uitkering van de waarde van hun inbreng. Overigens heeft de ontbinding ook in deze gevallen geen terugwerkende kracht; zie artikel 3:38 lid 2 en artikel 6:22.
4. Uiteraard kan, ook al is zulks niet in de vennootschapsovereenkomst voorzien, de vennootschap worden ontbonden door een latere overeenkomst tussen alle vennoten tot beëindiging van hun samenwerking in vennootschappelijk verband. Zulks is bepaald in lid 1 *onderdeel b*.
5. Voor wat betreft de ontbindingsgrond genoemd in lid 1 *onderdeel c*, zij het volgende opgemerkt. In het hiernavolgend artikel wordt de uittreding van een of meer vennoten geregeld. Een dergelijke uittreding met voortzetting van de vennootschap door de overblijvende vennoten is uiteraard slechts mogelijk indien twee vennoten overblijven. Is dit laatste niet het geval, dan wordt de vennootschap noodzakelijkerwijs ontbonden.

6. Wat betreft de ontbindingsgrond in *onderdeel d* (faillietverklaring van de vennootschap) bedenke men dat ook vennootschappen en ook stille vennootschappen failliet kunnen worden verklaard. De ontbinding in geval van faillissement leidt direct tot haar ontbinding. Zie nog wel lid 2.
7. De in lid 1 *onderdeel e*, genoemde ontbinding (door de rechter in de gevallen die de wet bepaalt), doet zich voor bij rechterlijke ontbinding van de vennootschap in haar geheel op de gronden aangeduid in het hiernavolgende artikel 820, en mogelijk ook bij toepassing van artikel 6:258.
8. In lid 2 wordt rekening gehouden met de mogelijkheid van voortzetting in geval van akkoord. Wordt de vennootschap aldus na het einde van het faillissement voortgezet, dan heeft zij uiteraard niet langer te gelden als ontbonden. Lid 2 komt in aanmerking voor overeenkomstige toepassing in gevallen dat weliswaar alle vennoten failliet zijn maar de vennootschap zelf niet; daaraan staat niet in de weg dat de vereffening van de vennootschap niet plaatsvindt op grond van het Faillissementswet doch op de voet van de artikelen 825 e.v.
9. Lid 3 van artikel 817 beslecht een kwestie waarover naar huidig recht in de literatuur verschillend wordt gedacht. In dit verband zij erop gewezen dat in dit ontwerp onder een vennootschap voor een bepaalde tijd aangegaan, is te verstaan de vennootschap waarbij aan de hand van de overeenkomst van meet af aan kan worden vastgesteld op welke datum de vennootschap zal eindigen. Vennootschappen voor het leven aangegaan of voor de voltooiing van een bepaald werk zijn niet voor een bepaalde doch voor onbepaalde tijd aangegaan.

Artikel 818 (partiële ontbinding)

1. Dit artikel vindt zijn grondslag in de gedachte dat bij uittreding van een (of meer) der vennoten ten gevolge van diverse oorzaken, waarover hierna, de vennootschap, mits er ten minste twee vennoten overblijven (zie het hierboven aangeduide artikel 817 lid 1 onderdeel c), door de overblijvende vennoten moet kunnen worden voortgezet waarbij die vennootschap haar identiteit behoudt. In de praktijk bestaat ook behoefte aan continuïteit van de vennootschap bij een dergelijke uittreding, en meer in het algemeen bij wisseling in het personenbestand die ook het gevolg kan zijn van opvolging en toetreding van nieuwe vennoten. Zie over opvolging en toetreding hierna ad artikel 823.
2. Het behoud van identiteit van de vennootschap kan worden bereikt door te aanvaarden dat bij uittreding van een vennoot de vennootschap alleen ten aanzien van deze vennoot wordt ontbonden. De ontbinding van de vennootschap ten aanzien van de uittredende vennoot betreft de verbintenisrechtelijke kant van de zaak; zie over de goederenrechtelijke consequenties bij voortzetting van de vennootschap door de overblijvende vennoten hierna ad artikel 821.
3. Dat een vennoot moet kunnen uittreden indien alle vennoten daaromtrent overeenstemming bereiken (*lid 1, onderdeel a*), spreekt wel haast vanzelf.
4. Hierboven ad artikel 817 is reeds opgemerkt dat in dit ontwerp de dood, het faillissement of het onbekwaam worden van een der vennoten niet leidt tot ontbinding van de gehele vennootschap (tenzij zulks in de vennootschapsovereenkomst is bepaald: artikel 817, eerste lid, onderdeel a) doch tot uittreding van de betreffende vennoot (onderhavige artikel 818 lid 1 *onderdeel b*). Voor wat de dood betreft, houdt deze bepaling een

afwijking in van artikel 6:249. In het hiernavolgend artikel 822 wordt geregeld op welke wijze in de overeenkomst van vennootschap kan worden voorzien dat de vennootschap voortduurt met de aangewezen erfgenamen of erfgenaam van de door zijn dood uittredende vennoot. Met de dood van een natuurlijke persoon is vergelijkbaar het ophouden te bestaan van een rechtspersoon die vennoot is. Dit kan zich voordoen bij ontbinding van de rechtspersoon, bij fusie en bij splitsing. Voor de laatste gevallen kan in de vennootschapsovereenkomst worden voorzien in de opvolging door de verkrijgende rechtspersoon, die indien zulks niet is voorzien, alsnog met medewerking van alle vennoten kan opvolgen (artikel 823 lid 1). Bij omzetting behoudt de vennoot als rechtspersoon zijn identiteit. Maar onder omstandigheden kan de rechter de vennootschap ten aanzien van de omgezette rechtspersoon ontbinden op grond van gewichtige redenen (artikel 820 lid 1).

5. De voortzetting van de vennootschap met een failliet verklaarde vennoot (al dan niet rechtspersoon) zou tot grote praktische moeilijkheden leiden. Bij voortzetting met een onbekwaam geworden vennoot kunnen de dan rijzende moeilijkheden goeddeels worden ondervangen door die vennoot dan niet langer besturend vennoot te doen zijn. Lid 3 van het onderhavige artikel geeft de mogelijkheid zulks in de vennootschapsovereenkomst te bepalen.
6. Niet onder de uittredingsgronden is opgenomen de aan een vennoot verleende surséance van betaling, die immers niet is gericht op liquidatie doch op sanering. Wel kan in de vennootschapsovereenkomst worden voorzien dat (ook in deze gevallen) opzegging van de vennootschap aan de betreffende vennoot kan plaatsvinden door de andere vennoten; zie hierna ad onderdeel d. Ook zou de rechter de vennootschap ten aanzien van hem kunnen ontbinden op grond van gewichtige redenen. Zie hierna artikel 820 lid 1.
7. Als uittredingsgrond is wel opgenomen (lid 1, *onderdeel c*): het aanbreken van een in de overeenkomst voor uittreding aangeduid tijdstip. Men denke bijvoorbeeld aan het bereiken van een bepaalde leeftijdsgrens.
8. Aan het slot van lid 1 is bepaald dat de vennootschap ten aanzien van een vennoot niet wordt ontbonden door het in vervulling gaan van een in de overeenkomst opgenomen ontbindende voorwaarde. Het is niet wenselijk dat in andere gevallen dan de hierboven (in lid 1) genoemde een buitengerechtelijke partiële ontbinding automatisch zou kunnen plaatsvinden op grond van het in vervulling gaan van een ontbindende voorwaarde. Onzeker kan zijn of en wanneer een niet concreet omschreven voorwaarde (bijvoorbeeld een toerekenbare tekortkoming of een gewichtige reden) is vervuld, en ook overigens dient te worden gelet op de belangen van de potentieel uittredende vennoot. Bij de door dit ontwerp gevolgde systematiek is er ook geen behoefte aan de mogelijkheid van ontbindende voorwaarden. Contractueel kan immers zijn voorzien in de mogelijkheid van opzegging aan een vennoot (zie hierna ad onderdeel d) die echter vernietigbaar is indien zij in strijd met de redelijkheid en billijkheid is geschied (zie hierna artikel 819). Ook staat de mogelijkheid open van een rechterlijke ontbinding ten aanzien van een of meer vennoten (zie hierna artikel 820 lid 1).
9. De grond tot partiële ontbinding opgenomen in lid 1 *onderdeel d*, betreft vrijwillige uittreding van een vennoot die opzegt aan de andere vennoten en de gedwongen uittreding of uitstoting van een (of meer) der vennoten doordat aan hen de vennootschap wordt opgezegd door een of meer andere vennoten. In de thans geldende wetgeving

wordt deze materie niet geregeld doch ook naar huidig recht wordt aangenomen dat deze opzeggingsmogelijkheden bestaan, mits hieromtrent (uitdrukkelijk) in de overeenkomst van vennootschap is voorzien. Zie voor wat betreft uitstoting in het bijzonder HR 13-6-1969, NJ 1969, 384. In deze zin is onderdeel d dan ook geformuleerd. Bij uitstoting dient uit de vennootschapsovereenkomst duidelijk te blijken of deze via opzegging kan geschieden door de overige vennoten gezamenlijk, door een meerderheid van hen, of zelfs door een of meer bepaalde vennoten zonder medewerking van de overige vennoten. Een algemene opzeggingsclausule die in dit opzicht verschillend kan worden geïnterpreteerd, is niet voldoende.

10. Uitstoting door opzegging kan in de vennootschapsovereenkomst zijn voorzien op grond van meerdere redenen. Men kan bijvoorbeeld denken aan surséance van betaling, verlies van beheer of bestuur over eigen goederen, verlies van een bepaalde kwaliteit of bevoegdheid, een strafrechtelijke veroordeling of het toepassen van een tuchtrechtelijke maatregel, blijvende arbeidsongeschiktheid. Naar huidig recht is er discussie over de vragen of de redenen tot opzegging zoals hier bedoeld in de overeenkomst van vennootschap moeten worden vermeld en of er bij zulk een opzegging in elk geval sprake moet zijn van gewichtige redenen. In de formulering van onderdeel d ligt een ontkennende beantwoording van beide vragen besloten. Het ontwerp gaat er echter van uit – zie hierna artikel 819 – dat iedere opzegging moet voldoen aan de eisen van de door contractspartijen in acht te nemen redelijkheid en billijkheid. Onder omstandigheden kan zulks meebrengen dat een behoorlijke reden tot opzegging is vereist.
11. De in lid 1, *onderdeel e*, genoemde ontbinding (door de rechter in de gevallen die de wet bepaalt) doet zich voor bij rechterlijke ontbinding van de vennootschap ten aanzien van een of meer vennoten op de gronden aangeduid in het hiernavolgend artikel 820, en mogelijk ook bij toepassing van artikel 6:258. Zie hierna ad artikel 820.
12. Naar huidig recht kunnen voortzettingsbedingen bij uittreding van een vennoot direct of automatisch werken zonder dat een andere rechtshandeling nodig is in de vorm van een wilsverklaring van de overblijvende vennoten; deze hebben zich reeds in de overeenkomst van vennootschap definitief gebonden om de vennootschap voort te zetten. Hiernaast staan voortzettingsbedingen die niet direct of automatisch werken maar waarbij een nadere wilsverklaring van de overblijvende vennoten nodig is om de voortzetting van de vennootschap te doen plaatsvinden. Dit ontwerp wil ook de laatste mogelijkheid openhouden. Vandaar lid 2 dat inhoudt dat in de vennootschapsovereenkomst kan worden bepaald dat in de gevallen genoemd in lid 1, onderdelen b, c en d, de overblijvende vennoten zich met bekwame spoed moeten uitspreken of zij de vennootschap willen voortzetten.
13. Met bekwame spoed wil zeggen: zo spoedig als gezien de omstandigheden redelijkerwijze mogelijk is, waarbij echter wel enige ruimte voor beraad gelaten wordt. In het geval van lid onderdeel a, zal deze kwestie bij de bedoelde overeenkomst nader onder ogen zijn gezien. Bij het geval van lid1 onderdeel e, bedenke men dat op de in artikel 820 aangeduide gronden ook steeds ontbinding van de vennootschap in haar geheel kan worden gevorderd. Indien de overblijvende vennoten ingevolge lid 2 niet met bekwame spoed met de voortzetting van de vennootschap instemmen, wordt de vennootschap behoudens een subsidiaire voorziening in de vennootschapsovereenkomst in haar geheel ontbonden; dit geval valt dan onder artikel 817 lid 1 onderdeel a.

14. Het artikel is van dwingend recht, behoudens voor zover uit het artikel zelf anders blijkt (*lid 4*).

Artikel 819 (redelijkheid en billijkheid)

1. Zoals eerder opgemerkt, moet iedere opzegging, zowel die aan alle andere vennoten als die aan een of meer andere vennoten, met als gevolg partiële ontbinding van de vennootschap (artikel 818 lid 1 onderdeel d), in overeenstemming zijn met de eisen van de redelijkheid en billijkheid welke partijen tegenover elkaar in acht hebben te nemen. De voorgestelde bepaling betekent dat bij opzegging rekening moet worden gehouden met de redelijke belangen van de medevennoten of medevennoot. Of deze belangen in onevenredige mate worden geschaad, zal afhangen van de omstandigheden van het concrete geval. De redelijkheid en billijkheid moeten in acht worden genomen zowel bij de opzegging zelf als bij de termijn van opzegging. Een ontijdige opzegging zal vrijwel steeds in strijd zijn met de redelijkheid en billijkheid.
2. De vernietigbare opzegging in strijd met de redelijkheid en billijkheid wordt vernietigd hetzij door een buitengerechtelijke verklaring hetzij door een rechterlijke uitspraak (artikel 3:49 e.v.). Intussen kan een opzegging die wegens haar ontijdigheid in verband met de eisen van de redelijkheid en billijkheid is vernietigd, worden geconverteerd in een geldige opzegging tegen een later tijdstip, indien aan de voorwaarden van artikel 3:42 is voldaan.

Artikel 820 (ontbinding door de rechter)

1. De bepaling vervat in lid 1 houdt in tweeërlei opzicht een uitbreiding in ten opzichte van het huidige recht. In de eerste plaats is rechterlijke ontbinding op vordering van ieder der vennoten niet alleen mogelijk van een vennootschap in haar geheel doch ook ten aanzien van een (of meer) der vennoten, waardoor die vennoot gedwongen wordt uit te treden (of wordt 'uitgestoten'). Naar huidig recht wordt aangenomen dat dit laatste alleen mogelijk is indien een hiertoe strekkend beding in de vennootschapsovereenkomst is opgenomen. De thans voorgestelde bepaling stelt deze eis niet. Ontbinding ten aanzien van een of meer der vennoten kan steeds door de rechter geschieden, ook al is hieromtrent niets in de overeenkomst bepaald. De voorgestelde bepaling is in het bijzonder van belang in de gevallen dat partijen geen gebruik hebben gemaakt van de in artikel 818 lid 1 onderdeel d, geboden mogelijkheid in de vennootschapsovereenkomst te bedingen dat aan een (of meer) der vennoten kan worden opgezegd. Door rechterlijke interventie kan dan onder omstandigheden mogelijk toch een oplossing worden bereikt waarbij de vennootschap door de overblijvende vennoten wordt voortgezet.
2. In de tweede plaats houdt de voorgestelde bepaling in dat rechterlijke ontbinding van de vennootschap in haar geheel of ten aanzien van een (of meer) der vennoten niet alleen kan geschieden op grond van gewichtige redenen doch ook op andere gronden die in de overeenkomst van vennootschap zijn voorzien. Van een gewichtige reden is sprake indien, alle omstandigheden in aanmerking genomen, redelijkerwijs van een of meer der vennoten niet langer kan worden gevergd om het vennootschappelijk verband in zijn geheel of ten aanzien van een vennoot voort te zetten. De beoordeling hiervan is aan de rechter. Het staat partijen niet vrij om 'gewichtige redenen' als rechterlijke ontbindingsgrond in hun overeenkomst uit te sluiten of te beperken. Vennoten moeten

niet tot samenwerking gedwongen blijven indien zulks redelijkerwijs niet meer van hen kan worden gevergd. De voorgestelde bepaling bevat echter wel uitdrukkelijk de mogelijkheid om daarnaast andere rechterlijke ontbindingsgronden in de vennootschapsovereenkomst te voorzien. Zie onder het huidig recht reeds HR 5-6-1970, NJ 1970, 429.

3. Ten slotte verdient aandacht dat de rechterlijke ontbinding van de vennootschap in haar geheel of ten aanzien van een of meer der vennoten uitvoerbaar bij voorraad kan worden verklaard. Zie ook hierna ad artikel 825.
4. De leden 2 en 3 sluiten aan bij HR 3-12-1948, NJ 1949, 358. Wel verdient aandacht dat op een vennootschap van toepassing blijft artikel 6:258 betreffende wijziging, gehele of gedeeltelijke ontbinding door de rechter op grond van onvoorziene omstandigheden. Ook een dergelijke ontbinding valt onder de categorie 'door de rechter in de gevallen die de wet bepaalt' zoals aangeduid in artikel 817 lid 1 onderdeel e en in artikel 818 lid 1 onderdeel e.
5. Aanwezigheid van een vernietigingsgrond ten aanzien van de overeenkomst van vennootschap kan slechts leiden tot ontbinding door de rechter (*lid 4*). Vernietiging van de overeenkomst met terugwerkende kracht past slecht bij een vennootschap, zeker als deze tussen meer dan twee personen is aangegaan. De mogelijkheid van toepassing van artikel 3:53 lid 2 heft de ontstane rechtsonzekerheid niet aanstonds op. En ook kan de vraag rijzen of, indien een der partijen bij de overeenkomst zich beroept op een vernietigingsgrond, de overeenkomst tussen de overige partijen in stand blijft of niet. Het is daarom aangewezen om bij het zich voordoen van vernietigingsgronden in alle gevallen aan de rechter de bevoegdheid te geven desverzocht de vennootschap geheel of partieel (ten aanzien van een of meer vennoten) ex nunc te ontbinden.
6. Zonder uitdrukkelijke bepaling zou wellicht twijfel kunnen bestaan over de vraag of dit artikel wel in alle opzichten van dwingend recht is. Met het oog daarop is dit uitdrukkelijk bepaald in lid 5.
7. Voor de situatie dat de overeenkomst van vennootschap van meet af aan nietig is en ten aanzien van deze niet bestaande vennootschap een vermogen is gevormd, geeft artikel 803 de nodige voorzieningen.

Artikel 821 (uittreding en voortzetting)

1. Indien de vennootschap in haar geheel wordt ontbonden, zijn de hiernavolgende bepalingen vervat in afdeling 6 betreffende vereffening en verdeling van toepassing. Voor het geval dat de vennootschap slechts wordt ontbonden ten aanzien van de vennoot die uittreedt waarbij de vennootschap wordt voortgezet door de overblijvende vennoten, dienen voorzieningen te worden getroffen om te bereiken dat het aan de vennootschap gebonden en dienstbare vermogen zoveel mogelijk in stand blijft, en dat de goederen van de vennootschap onder het vennootschappelijk verband blijven, zodat de vennootschap door de overblijvende vennoten metterdaad kan worden voortgezet en haar identiteit wordt gewaarborgd. Hierbij zal ervoor moeten gezorgd dat de uittredende vennoot een genoegzame financiële compensatie krijgt voor het verlies van zijn aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap.
2. Naar huidig recht worden met het oog op het bovenstaande in overeenkomsten van vennootschap voortzettingsregelingen getroffen waarin naast obligatoire

voortzettingsbedingen ook vermogensbedingen zijn opgenomen, te weten verblijvensbedingen (met een definitieve binding) en toedelingsbedingen (de voortzettende vennoten moeten dan nader hun wil verklaren; men spreekt ook wel van verblijvensopties). Het is echter zinvol om deze materie in de wet zelf te regelen zodat bij uittreding de continuïteit en identiteit van de vennootschap zo min mogelijk in gevaar komen. Daarbij moet worden bedacht dat naar huidig recht onzekerheid bestaat over het antwoord op de vraag of onder omstandigheden mag worden aangenomen dat een contractuele voortzettingsregeling die slechts een voortzettingsbeding van verbintenisrechtelijke aard inhoudt, ook een vermogensbeding impliceert.

3. Het ontwerp behelst geen regeling van het zgn. overnemingsbeding waarbij aan de voortzettende vennoten c.q. de vennootschap het recht wordt toegekend een dan te leveren goed tegen een bepaalde waarde van de uittredende vennoot over te nemen. Naar huidig recht wordt het beding in de praktijk gehanteerd voor situaties dat een aan de vennootschap dienstbaar goed geen deel uitmaakt van de vennootschappelijke gemeenschap. Aan een wettelijke regeling van zulk een beding bestaat geen behoefte. Partijen zijn intussen vrij om in voorkomende gevallen een dergelijk beding in hun overeenkomst op te nemen. Overigens zal veelal het ingebrachte recht op genot van een goed ook deel uitmaken van de vennootschappelijke gemeenschap, zie artikel 805 lid 3, zodat ook dit genotsrecht valt onder de hierna toe te lichten, in lid 1 van het onderhavige artikel aangeduide toedeling c.q. wordt geleverd zoals verwoord in lid 4.
4. Lid 1 verlangt een toedeling aan de overblijvende vennoten. Overgang van rechtswege is onwenselijk. Deze zou te zeer op gespannen voet staan met de systematiek van verdeling van gemeenschappen in artikel 3:186, in verbinding met artikel 3:189 lid 2. Rechtszekerheid en kenbaarheid van de overgang spelen in die systematiek een belangrijke rol.
5. Daarbij hoeft het belang van continuïteit niet in het gedrang te komen. Het risico dat de levering door de uittredende vennoot uitblijft, kan immers genoegzaam worden ondervangen door bijvoorbeeld in de vennootschapsovereenkomst of bij de uittreding voor de andere vennoten een onherroepelijke volmacht te bedingen om het hun door de wet toegedeelde aandeel in de goederen van de vennootschappelijke gemeenschap aan zichzelf te leveren. In de derde volzin van lid 1 is daarbij nader bepaald dat een onherroepelijke volmacht zijn werking behoudt in faillissement. Aldus wordt twijfel vermeden over de vraag of de curator gehouden is medewerking te verlenen aan de levering. Voorts kan daarmee het bezwaar worden vermeden dat een levering onder opschortende voorwaarde niet kan worden toegepast bij toekomstige registergoederen (artikel 3:97) en evenmin bij toekomstige vorderingen op naam, dit laatste in verband met het vereiste van mededeling aan de schuldenaar (artikel 3:94 lid 1).
6. Een voorziening voor wat onder het huidige recht een toedelingsbeding of verblijvensoptie wordt genoemd (zie hierboven), is overigens niet nodig omdat blijkens artikel 818 lid 2, in de overeenkomst kan worden bepaald dat in de daar bedoelde gevallen uittreding slechts plaatsvindt indien de voortzettende vennoten hiermee met bekwame spoed instemmen. Die instemming kan worden geweigerd indien men de toedeling zoals bedoeld als gevolg van de uittreding niet wenst te aanvaarden.
7. Wel kan het in de praktijk voorkomen dat er in een concreet geval behoefte aan bestaat om sommige goederen behorend tot de vennootschappelijke gemeenschap in handen te

laten van de uittredende vennoot, bijvoorbeeld om het bedrag van hetgeen ingevolge lid 2 van het onderhavige artikel 821 aan die vennoot moet worden uitgekeerd, te verminderen. Dit kan worden bereikt doordat na de effectuering van de bedoelde toedeling en levering, in overeenstemming tussen de overblijvende vennoten en de uittredende vennoot, bepaalde goederen door eerstgenoemden aan de laatstgenoemde in betaling worden gegeven voor het krachtens lid 2 door hen aan hem verschuldigde. Zie artikel 6:45. Bij rechterlijke partiële ontbinding kan bij gebreke van een dergelijke overeenstemming de rechter zulk een inbetalinggeving opnemen onder de door hem ingevolge artikel 820 lid 2, te stellen voorwaarden, waarin overigens niet kan worden afgeweken van het in lid 1 van het onderhavige artikel 821 bepaalde.

8. Aandacht verdient dat lid 1 ook geldt bij uittreding door overlijden van een vennoot waarbij de vennootschap wordt voortgezet door de overblijvende vennoten. In het systeem van het ontwerp is dit de regel. In de overeenkomst van vennootschap kan echter worden bedongen dat de vennootschap voortduurt met de aangewezen erfgenamen of erfgenaam van de overleden vennoot. Zie daarover hierna ad artikel 822.
9. Blijkens lid 1 is voor de overgang van het aandeel levering vereist op dezelfde wijze als voor overdracht is voorgeschreven (artikel 3:186 lid 1). Een levering bij voorbaat die op zich mogelijk blijft, stuit op complicaties in verband met toekomstige registergoederen en vorderingen op naam. Om toch zekerheid te bereiken dat de levering zonder moeilijkheden wordt geëffectueerd, zorgt men er in de praktijk meestal voor dat vennoten elkaar te dien einde een onherroepelijke volmacht geven; zie voornoemde derde volzin van lid 1.
10. Lid 2 betreft de financiële compensatie van de uittredende vennoot voor het verlies van zijn aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap. De hoofdregel is dat de voortgezette vennootschap gehouden is een bedrag te betalen dat gelijk is aan de waarde van de economische deelgerechtigdheid van de uittredende vennoot in het vermogen van de vennootschap. Hier wordt evenals het geval is in artikel 808 (huwelijksgemeenschap), in artikel 823 lid 4 (opvolging) en in artikel 830 lid 3 (vereffening na algehele ontbinding), het begrip 'economische deelgerechtigdheid' geïntroduceerd dat in de terminologie van het ontwerp duidelijk moet worden onderscheiden van de begrippen 'aandeel' in de vennootschappelijke gemeenschap. Met deelgerechtigdheid is bedoeld de economische deelgerechtigdheid; de gerechtigdheid in de (goederen)gemeenschap wordt aangeduid met het begrip 'aandeel'. Die economische deelgerechtigdheid in het vermogen van de vennootschap reflecteert (de obligatoire) aanspraak in geld die de vennoot heeft op de gezamenlijke (in casu overblijvende) vennoten c.q. de vennootschap. Die deelgerechtigdheid loopt niet parallel met de mate van gerechtigd zijn in de goederengemeenschap, met de grootte van het 'aandeel'. Tenzij anders blijkt, is ieder der vennoten in die tussen hen ontstane gemeenschap voor een gelijk gedeelte gerechtigd. Zie HR 3-10-1984, NJ 1985, 623. Dit laatste is intussen niet van praktisch belang omdat een vennoot behoudens in het geval van opvolging toch niet over dit aandeel kan beschikken; zie artikel 806 lid 1.
11. De economische deelgerechtigdheid wordt bepaald door de inhoud van de overeenkomst, waarbij in het bijzonder van belang zijn de bepalingen die regelen wat de vennoten of hun erfgenamen uit het vennootschapsvermogen toekomt, ingeval bij liquidatie, uittreden of overlijden te hunnen aanzien aan de vennootschap een einde komt, terwijl bij gebreke

aan zodanige regelingen ieders economische deelgerechtigdheid wordt bepaald enerzijds door zijn inbreng, anderzijds door de grondslag waarop hij deelt in de winsten en verliezen. Zie voor het huidig recht HR 3-5-1968, NJ 1968, 267. De formulering van het voorgestelde lid 2 sluit hierbij aan.

12. Net zoals in de huidige praktijk kunnen allerlei contractuele regelingen worden getroffen, waarbij ook kan worden gedifferentieerd al naar gelang het gaat over algehele ontbinding, het uittreden en de oorzaak hiervan, bijvoorbeeld het overlijden van een vennoot. Bepaald kan worden dat (in sommige gevallen) de uitkering wordt berekend op basis van de laatst opgemaakte en vastgestelde balans, tegen de boekwaarde, of op basis van de werkelijke waarde waarbij stille reserves moeten worden verdisconteerd en waarbij ook kan worden voorzien dat aan de uittredende vennoot niet-geactiveerde goodwill dient te worden vergoed.
13. In de literatuur is omstreden of bedongen kan worden dat in bijzondere gevallen van ontbinding de deelgerechtigdheid van de uittredende vennoot nihil is. Op zichzelf is dit mogelijk, al komt dit in de huidige praktijk zelden voor. Men ziet in dat de uittredende vennoot in de regel ten minste recht zal kunnen moeten doen gelden op de uitkering van het bedrag van het tegoed op zijn kapitaalrekening zoals dit zich sinds de creditering bij zijn inbreng van goed of geld en rekening houdend met zijn bijgeschreven of afgeboekte winst- en verliesdeling heeft ontwikkeld. Echter, voor het geval dat door geleden verliezen waarin die vennoot moet delen, sprake is van een negatieve waarde van zijn economische deelgerechtigheid, geldt de dwingende regel van het voorgestelde lid 2 dat die vennoot deze aan de vennootschap moet vergoeden.
14. Wordt die negatieve waarde aldus vergoed, dan ligt het voor de hand de eveneens dwingende regel van het voorgestelde *lid 3* te aanvaarden dat de overblijvende vennoten gehouden zijn de schulden van de vennootschap voor hun rekening te nemen. Meer in het algemeen gaat deze wettelijke regeling ervan uit dat bij het bepalen van de (uiteindelijk wellicht toch nog positieve) economische deelgerechtigdheid de vennootschapsschulden dienen te worden verdisconteerd waartegenover staat dat de draagplicht van deze schulden gaat berusten bij de overblijvende vennoten. Partijen dienen met de bedoelde regels in hun waarderingsbedingen rekening te houden.
15. In het systeem van het ontwerp moet eveneens worden aanvaard de reeds naar huidig recht onderschreven regel dat de overblijvende gezamenlijke vennoten als zodanig c.q. de vennootschap die haar identiteit behoudt, voor de bij de uittreding bestaande vennootschapsschulden kunnen blijven worden aangesproken waarbij zonodig ook de vennootschappelijke gemeenschap kan worden uitgewonnen. Zie hierboven artikel 806 lid 2. Ook de voortzettende vennoten in persoon blijven op voet van artikel 813 voor dergelijke verbintenissen extern gebonden. Zie over de externe verbondenheid van de uittredende vennoot voor de ten tijde van zijn uittreden bestaande verbintenissen hierna artikel 824 lid 1. De positie van de zaakcrediteuren wordt bij een uittreden derhalve niet ernstig aangetast.
16. De positie van privé-crediteuren van een uittredende vennoot kan in het geding zijn indien in de vennootschapsovereenkomst is voorzien in een uitkering op basis van een aanzienlijk lagere waarde dan de werkelijke waarde of zelfs in het geheel geen uitkering. De privé-crediteur en de curator in diens faillissement kunnen voor wat betreft de contractueel voorziene waardebepaling (echter niet voor wat betreft de toedeling zelf die

immers berust op de wet; zie hierboven) een beroep doen op de Pauliana, al zal de bevoordelingsbedoeling, zeker bij uitkeringsbedingen op wederkerige basis, niet altijd even gemakkelijk aan te tonen zijn. Bij vernietiging van de waarderingsclausule kan de rechter de verplichting opleggen tot een uitkering in geld (artikel 3:53 lid 2).

17. Bij uittreden van een vennoot door diens overlijden dient te worden gelet op artikel 4:126 lid 2 onderdeel a, waarin bedingen (met als gevolg) dat een goed van een der partijen onder opschortende voorwaarde of onder opschortende tijdsbepaling zonder redelijke tegenprestatie (wederkerigheid geldt niet als tegenprestatie) op een ander overgaat of kan overgaan, worden beschouwd als een quasi-legaat waarop artikel 4:126 lid 1van overeenkomstige toepassing is.
18. Indien over de waardebepaling niets in de overeenkomst is bepaald en bij uittreding daaromtrent geen overeenstemming tussen partijen kan worden bereikt, is ingevolge lid 2 het bedrag van de waarde van de economische deelgerechtigdheid verschuldigd, zonder dat daarbij in de wettekst zelf een maatstaf wordt gegeven voor de berekening van die waarde. In het hierboven genoemde arrest HR 3-5-1968, NJ 1968, 267, ligt mede besloten dat indien een waardebepalingsregeling in de overeenkomst ontbreekt voor het geval van uittreden doch wel zulk een regeling is voorzien voor algehele ontbinding, deze laatste regeling tevens van invloed is op de bepaling van de waarde van de deelgerechtigdheid tijdens het bestaan van de vennootschap, dus ook in het geval van uittreden. Indien in het geheel niets over de waardebepaling in de overeenkomst is geregeld, geldt, aldus het genoemde arrest, dat ieders deelgerechtigheid wordt bepaald enerzijds door zijn inbreng en anderzijds door de grondslag (contractueel bepaald en anders voor gelijke delen: zie artikel 815 lid 1) waarop hij deelt in de winsten en verliezen. Hiervan gaat ook de in artikel 830, leden 8 tot en met lid 10 neergelegde regeling van de vereffening bij algehele ontbinding uit.
19. De werkelijke waarde van de vennootschappelijke goederen dient in aanmerking te worden genomen; de boekwaarde van de activa is niet beslissend. Stille reserves en de eventuele waarde van niet-geactiveerde goodwill komen als surplus boven het kapitaal (de waarde van de ingebrachte activa) tot uitdrukking en worden verdeeld overeenkomstig de winstverdelingsmaatstaf. In het geval van uittreding waarbij de goederen dienstbaar blijven aan de voortgezette vennootschap, zal bij de bepaling van de werkelijke waarde de going concern-maatstaf meestal de juiste zijn.
20. Op drie punten wordt nog de aandacht gevestigd. Het voorgestelde lid 2 bepaalt ook dat in de overeenkomst kan worden bedongen dat het te betalen bedrag in een of meer termijnen of afhankelijk van een toekomstige gebeurtenis zal worden uitgekeerd. Deze bepaling komt tegemoet aan de behoeften van de praktijk in gevallen dat uitkering ineens een te grote aanslag zou betekenen op de liquiditeit van de vennootschap. Naar huidig recht wordt deze mogelijkheid algemeen aanvaard.
21. Het te betalen bedrag is zoals lid 2 tot uitdrukking brengt, een schuld van de (voortgezette) vennootschap c.q. de gezamenlijke (overblijvende) vennoten als zodanig. Het betreft een zaakschuld waarvoor de gemeenschap van die vennootschap kan worden uitgewonnen. Daarnaast zijn de vennoten op de voet van artikel 813 leden 1 en 3, in persoon verbonden voor deze verbintenissen van de vennootschap.
22. Ten slotte zij gewezen op de formulering dat de vennootschap is gehouden het bedoelde bedrag te betalen 'ten behoeve van' de uitgetreden vennoot of ingeval van diens

overlijden van zijn erfgenamen. In de regel zal dit bedrag ook rechtstreeks dienen te worden betaald 'aan' de genoemde personen. Doch in gevallen waarin uiteindelijk een voortzetting van de vennootschap met een bepaalde in de vennootschapsovereenkomst aangeduide erfgenaam of derde wordt beoogd, kan indien zulks in de overeenkomst van vennootschap is voorzien, ook een constructie worden gevolgd waarbij het bedrag aan die erfgenaam of derde wordt betaald, doch ten behoeve van de erfgenamen van de overleden vennoot of de uitgetreden vennoot. Zie nader hierover ad artikel 822 en ad artikel 823.

23. Het artikel is van dwingend recht, behoudens voor zover uit het artikel zelf anders blijkt (lid 4).

Artikel 822 (opvolging door erfgenaam)

1. Uitgangspunt van dit ontwerp is dat bij het overlijden van een der vennoten de vennootschap wordt voortgezet door de overblijvende vennoten; zie artikel 818 lid 1 onderdeel b en in verband hiermee artikel 821. In de vennootschapsovereenkomst kan echter zijn bedongen dat bij overlijden van een vennoot de vennootschap in haar geheel wordt ontbonden (artikel 817 lid 1 onderdeel a).
2. Het onderhavige artikel 822 regelt hoe men kan bereiken dat de vennootschap bij overlijden van een vennoot voortduurt met zijn erfgenamen of een bepaalde erfgenaam. Het artikel kiest ten aanzien van de voortzetting van de vennootschap met een, meerdere, of alle erfgenamen voor de mogelijkheid van een beding ten behoeve van derden. De opvolging in de vennootschap door een of meerdere vennoten bij overlijden van een vennoot, wordt aldus zoveel mogelijk los gemaakt van het erfrecht. De contractuele positie van een overleden vennoot gaat niet door zijn overlijden over op zijn erfgenamen; zie artikel 818 lid 1 onderdeel b, dat een afwijking inhoudt van artikel 6:249. Onder erfgenamen moet hier worden verstaan zij die tot de nalatenschap zijn geroepen: de wettelijke of testamentaire erfgenamen. Niet van belang is derhalve of deze erfgenamen de nalatenschap aanvaarden of verwerpen.
3. In de redactie van het artikel is er rekening mee gehouden dat de als opvolger aangewezen erfgenaam bezwaarlijk gebonden geacht kan worden zolang hij van het derdenbeding geen kennis heeft genomen (vergelijk bij deze formulering artikel 6:5 lid 2, artikel 6:160 lid 2, artikel 6:253 lid 4 en artikel 7:175 lid 2). Teneinde onzekerheid te voorkomen in het geval dat de erfgenaam pas langere tijd na het overlijden van de erflater-vennoot van zijn aanwijzing kennis krijgt, kan in het derdenbeding zelf een termijn worden opgenomen waarbinnen het aanvaard kan worden. Voorts zullen de overblijvende vennoten het beding kunnen herroepen (artikel 6:253 lid 2).
4. Wensen erfgenamen het beding niet te aanvaarden, dan kunnen zij het met bekwame spoed afwijzen. Zij behoeven dan niet de nalatenschap te verwerpen. Zie hiervoor de betekenis van de woorden 'met bekwame spoed' hierboven ad artikel 818 lid 2. Omdat de keuze van de erfgenamen met betrekking tot het voortzettingsbeding los staat van de beslissing met betrekking tot de nalatenschap, zullen zij bij die keuze steeds bekwame spoed moeten betrachten, ongeacht of zij zich nog beraden omtrent de nalatenschap of deze slechts onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaarden.
5. Wijzen een of meer erfgenamen het beding af, dan zullen behoudens een andere subsidiaire voorziening in de overeenkomst (bijvoorbeeld opvolging door een bepaalde andere aangewezen erfgenaam of door een derde die geen erfgenaam is, zie artikel 823),

de regels gelden van artikel 818 (voortzetting door de overblijvende vennoten), in verbinding met artikel 821. In de overeenkomst kan ook zijn bepaald dat de vennootschap dan in haar geheel wordt ontbonden (artikel 817 lid 1 onderdeel a).

6. Zoals reeds aangestipt, beschouwt het ontwerp het voortduren van de vennootschap met de aangewezen erfgenaam of erfgenamen als een bijzonder geval van opvolging, die in het algemeen, ook indien een derde-buitenstaander opvolgt, wordt geregeld in het hiernavolgend artikel 823. In het onderhavige artikel kan derhalve in hoofdzaak worden volstaan met de verwijzing naar het hier van toepassing verklaarde leden 2, 3 en 4 van artikel 823. Ingevolge lid 2 van dit artikel 823 wordt de positie van de aangewezen erfgenaam of erfgenamen die de overledene als vennoot opvolgen, bepaald door de rechten en verplichtingen die voor hem uit de vennootschapsovereenkomst voortvloeien. Goederenrechtelijk valt het aandeel van de overleden vennoot in de gemeenschap van goederen. Voor zover de erfgenamen niet als vennoten opvolgen, zullen zij dit aandeel moeten leveren aan de als vennoot opvolgende erfgenaam die daartegenover de uitkering krijgt als aangeduid in artikel 823 lid 4. Indien alle erfgenamen als vennoten opvolgen, gaan deze verplichtingen door vermenging teniet (artikel 6:161).
7. Het van toepassing verklaarde lid 3 van artikel 823 betreft dan de levering van het aandeel van de overledene in de goederen van de vennootschappelijke goederengemeenschap. Een aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap geschiedt overeenkomstig artikel 3:96. Aandacht verdient dat ten aanzien van de leveringshandelingen door een vennoot een onherroepelijke volmacht kan worden verleend die niet eindigt door de dood van die vennoot (artikel 3:74 lid 1).
8. Het van toepassing verklaarde lid 4 van artikel 823 houdt in dat de levering geschiedt tegen een uitkering van een bedrag dat gelijk is aan de waarde van diens deelgerechtigdheid in het vermogen van de vennootschap zoals die nader in de overeenkomst van vennootschap kan worden bepaald. Zie over het begrip economische deelgerechtigdheid hierboven ad artikel 821.
9. Het onderhavige artikel 822 bepaalt nog dat deze uitkering in het in dit lid bedoelde geval van voortduren van de vennootschap met de aangewezen erfgenaam ten goede moet komen aan de erfgenamen in verhouding tot ieders deel in de nalatenschap. Zijn er in totaal drie erfgenamen die voor gelijke delen tot de nalatenschap zijn gerechtigd, dan krijgt ieder van de erfgenamen een derde deel van deze uitkering. Ook hier dient te worden gelet op artikel 4:126 lid 2 onderdeel a, waarover hierboven ad artikel 821.

Artikel 823 (opvolging door een derde of toetreding)

1. Dit artikel handelt voornamelijk over opvolging van een uit de vennootschap tredende vennoot door een derde. Zie voor opvolging van een overleden vennoot door een in de vennootschapsovereenkomst aangewezen erfgenaam het hierboven toegelichte artikel 822, dat overigens in de slotzin verwijst naar de leden 2 tot en met 4 van het onderhavige artikel 823. Lid 1 van het onderhavige artikel betreft ook toetreding van een nieuwe vennoot. Bij een opvolging of toetreding als bedoeld in dit lid blijft de identiteit van de vennootschap bestaan.
2. Toetreding van een nieuwe vennoot wordt overigens in dit ontwerp niet verder geregeld. In de vennootschapsovereenkomst kan een optie tot toetreding worden verleend of een desbetreffend beding ten behoeve van die derde zijn vervat. Bij aanvaarding en toetreding

zullen op de derde rechten en verplichtingen gaan rusten zoals die uit de vennootschapsovereenkomst voor hem voortvloeien. Hij zal moeten inbrengen (artikel 805) waarvoor hij in de in aanmerking komende gevallen door de vennootschap zal worden gecrediteerd. Aan hem kan een aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap door de bestaande vennoten worden geleverd overeenkomstig artikel 3:96.

3. De leden 2 tot en met 4 betreffen alleen de opvolging van een uit de vennootschap tredende vennoot. Uitgangspunt is dat de vennootschap ten aanzien van de uittredende vennoot wordt ontbonden, evenals dit het geval is bij voortzetting door de overblijvende vennoten (artikel 818), zodat er niets over te dragen is. Hier moet bovendien kunnen worden gedifferentieerd. Zo moet bijvoorbeeld in de vennootschapsovereenkomst kunnen worden voorzien dat de opvolgende vennoot in de eerste jaar na zijn toetreding een lager winstaandeel heeft. In *lid* 2 is daarom bepaald dat voor de opvolgende vennoot die de (te zijnen behoeve in de vennootschapsovereenkomst opgenomen optie of het derdenbeding tot) opvolging heeft aanvaard, de rechten en verplichtingen gelden die voor hem uit de overeenkomst van vennootschap voortvloeien. Indien de opvolging niet wordt aanvaard, gelden behoudens een andere subsidiaire voorziening in de overeenkomst (bijvoorbeeld opvolging door een andere derde) de regels van artikel 818, in verbinding met artikel 821 (voortzetting door de overblijvende vennoten). In de overeenkomst kan ook zijn bepaald dat dan de vennootschap in haar geheel wordt ontbonden (artikel 817 lid 1 onderdeel a).
4. Lid 2 houdt, net als artikel 817 lid 1 onderdeel c, rekening met de mogelijkheid dat aanvaarding van de opvolging door een opvolgend vennoot eerst plaatsvindt op een tijdstip na de ontbinding ten aanzien van de uittredende vennoot. In overeenstemming met hetgeen in het algemeen geldt voor bedingen ten behoeve van een derde, heeft de aanvaarding geen terugwerkende kracht. De door aanvaarding van de opvolging voor de opvolgende vennoot uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen nemen derhalve een aanvang op het tijdstip van de aanvaarding. In het beding kan evenwel, nu de mogelijkheid van afwijking van lid 2 niet wordt uitgesloten (zie lid 5), besloten liggen dat de opvolgend vennoot ook rechten en verplichtingen aanvaardt die betrekking hebben op de periode voorafgaand aan zijn aanvaarding. Deze mogelijkheid wordt buiten twijfel gesteld in de tweede volzin van lid 2, welke in het verlengde ligt van het voor derdenbedingen in het algemeen geldende artikel 6:254 lid 2. Gaat het om aansprakelijkheid voor de vennootschapsschulden die zijn ontstaan in de periode tussen het uittreden van de overleden vennoot en de aanvaarding van de opvolging, dan zal in zoverre in het opvolgingsbeding mede een beding ten behoeve van de schuldeisers kunnen worden gelezen.
5. Ingevolge *lid 3*, dat hierboven ad artikel 822 reeds ter sprake is gekomen, dient bij opvolging het aandeel van de uittredende vennoot in de goederen van de vennootschappelijke gemeenschap overeenkomstig artikel 3:96 aan de opvolgende vennoot worden geleverd.
6. De regeling omtrent de vergoeding aan de uittredende vennoot in artikel 821 lid 2, komt eveneens voor toepassing in aanmerking in het in artikel 823 geregelde geval dat de uittredende vennoot wordt opgevolgd door een nieuwe vennoot. Door de verwijzing in lid 4 naar artikel 821 lid 2, wordt eveneens rekening gehouden met de mogelijkheid dat de waarde van de economische deelgerechtigdheid van de uittredende vennoot negatief is. Zie over het begrip economische deelgerechtigdheid hierboven ad artikel 821.

7. Lid 5 stelt buiten twijfel dat de tweede en derde volzin van lid 1, alsmede het de leden 3 en 4 van dwingend recht zijn. Alle vennoten moeten in beginsel zeggenschap hebben bij opvolging of toetreding. Bij vennootschappen met vele vennoten kan dit echter minder noodzakelijk of zelfs onwenselijk zijn, zodat het mogelijk zou moeten zijn dat in de vennootschapsovereenkomst anders wordt overeengekomen. Het bestaande recht kent de dwingende eis van medewerking van alle vennoten niet. Daarvan kan gebruik gemaakt worden door beleggінginstellingen in de vorm van een commanditaire vennootschap met vele commanditaire (stille) vennoten. Medewerking van alle stille vennoten in dergelijke fondsen is een onmogelijke en ook onwenselijke eis.

Artikel 824 (verjaring ten behoeve van uittredende vennoot en aansprakelijkheid toetredende en opvolgende vennoot)

1. Ten aanzien van de rechtsvorderingen tegen de uitgetreden vennoot of zijn erfgenamen tot nakoming van ten tijde van het uittreden bestaande verbintenissen van de openbare vennootschap is in *lid 1* gekozen voor een korte verjaringstermijn van vijf jaar. De termijn begint te lopen vanaf de dag volgend op die waarop de uittreding in het handelsregister is ingeschreven. Dergelijke korte verjaringstermijnen komen ook elders in het vermogensrecht voor, zulks in het belang van de schuldenaar en van de rechtszekerheid, zonder dat daarmee wezenlijk aan de belangen van de schuldeisers wordt te kort gedaan. Zie artikel 3:307 e.v. De hier bedoelde verjaring kan eveneens overeenkomstig artikel 3:316 e.v. worden gestuit.
2. Voor verbintenissen van de vennootschap na zijn uittreding ontstaan, zal de uittredende vennoot niet zijn verbonden behoudens in het geval dat de derde onbekend was met de uittreding en de uittreding niet in het handelsregister was ingeschreven. Voor duurovereenkomsten geldt dat de uit deze overeenkomsten op het moment van uittreden voortvloeiende vorderingen ten laste van de vennootschap verjaren overeenkomstig deze bepaling.
3. De zinsnede 'op het tijdstip dat ook de rechtsvordering tegen de vennootschap verjaart', is opgenomen om te verzekeren dat een eerdere verjaring van de rechtsvordering tegen de vennootschap op grond van de artikelen 3:307 e.v., ook de verjaring meebrengt van de op een dergelijke vordering gebaseerde rechtsvordering tegen de uitgetreden vennoot in persoon. De bepaling geldt voor de openbare vennootschap. Voor de stille vennootschap (maatschap) geldt dat (ook langlopende) verbintenissen van die vennootschap uit overeenkomst slechts kunnen ontstaan krachtens volmacht van de andere maten (artikel 812), terwijl van een toerekening van een gedraging als onrechtmatige daad aan zulk een stille vennootschap geen sprake kan zijn. Aan een bepaling als vervat in lid 1 bestaat ten aanzien van de stille vennootschap derhalve veel minder behoefte. Voorts ontbreekt een ook voor derden herkenbaar aanknopingspunt voor de aanvang van de verjaringstermijn als in dit lid bedoeld, omdat de stille vennootschap niet in het handelsregister behoeft te worden ingeschreven. Uiteraard gelden wel de korte verjaringstermijnen aangeduid in artikel 3:307 e.v.
4. Lid 2 gaat ervan uit dat voor het aanvaarden van hoofdelijke verbondenheid op voet van artikel 813 lid 1, van toetredende vennoten voor op het moment van hun toetreden reeds bestaande verbintenissen van de vennootschap geen deugdelijke grond kan worden aangewezen. Zaakcrediteuren behouden bij een dergelijke toetreding hun aanspraken

jegens de reeds aanwezige vennoten en jegens de vennootschap, waarbij zij verhaal kunnen blijven nemen op de goederen van de vennootschappelijke gemeenschap (artikel 806 lid 2). Hun rechten worden niet verkort. Van aansprakelijkheid voor het geheel van een toetredende vennoot bij een tekortkoming in de nakoming van een vóór zijn toetreden door de vennootschap ontvangen opdracht, zal ingevolge artikel 813 lid 2, geen sprake zijn indien die tekortkoming vóór zijn toetreden plaatsvond en deze reeds hierom niet aan hem kan worden toegerekend.

5. De bepaling van het onderhavige lid 2 zoals thans uitdrukkelijk verwoord, heeft zowel betrekking op de toetreding van een nieuwe vennoot als op de opvolging. Bij opvolging treedt de opvolgende vennoot als het ware in de plaats van de uittredende vennoot ook al hoeft zijn rechtsverhouding tot de medevennoten niet dezelfde te zijn. Zie ad artikel 822. Het betreft hier de interne verhoudingen binnen de vennootschap. Voor wat betreft de externe verbondenheid ligt het voor de hand de opvolgende vennoot op één lijn te stellen met de toetredende vennoot.
6. Het voorgestelde lid 2 geldt ingeval van toetreding tot of opvolging in een vennootschap, zowel bij een openbare vennootschap als bij een stille vennootschap. Bij toetreding tot of opvolging in een stille vennootschap speelt de kwestie echter in beduidend mindere mate. Verbintenissen van de vennootschap uit overeenkomst, en op grond hiervan gedeeltelijke of hoofdelijke verbondenheid van de vennoten ingevolge artikel 813 lid 3, kunnen slechts ontstaan krachtens volmacht van de medevennoten (artikel 812), terwijl van een aan de stille vennootschap toe te rekenen onrechtmatige daad geen sprake zal kunnen zijn.

Afdeling 6 (Vereffening en verdeling)

Algemeen

Ten aanzien van de vereffening en verdeling voor de in haar geheel ontbonden vennootschap wordt een eigen, niet te ingewikkelde regeling gegeven die voldoet aan de behoeften van de praktijk. Uitgangspunt is dat vereffening zal moeten plaatsvinden, behoudens voortzetting van het beroep of bedrijf (artikel 831a). Deze vereffening is niet alleen gericht op de voldoening van de zaakcrediteuren, maar de vereffenaar heeft hier ook een belangrijke taak ten aanzien van de verdeling door toedeling of uitkering aan de gerechtigde gewezen vennoten van hetgeen overblijft na voldoening van de zaakschuldeisers; en voorts ten aanzien van de afwikkeling indien er onvoldoende saldo is om de zaakschuldeisers te voldoen of een tekort om de aanspraken van de gewezen vennoten te honoreren. De aanspraken van de gewezen vennoten worden bepaald door hun deelgerechtigdheid, waarbij hun aandeel in het ontbrekende in beginsel wordt gerelateerd aan hun aandeel in het verlies. Dit alles wordt nader uitgewerkt in artikel 830; zie de toelichting bij dit artikel. Wanneer men dit eigen karakter van de vereffening en verdeling van het vermogen van een in haar geheel ontbonden vennootschap in ogenschouw neemt, ligt een afzonderlijke regeling in deze titel voor de hand. Bij de vereffening zijn bij uitstek de belangen van derden, onder wie met name ook de crediteuren van de vennootschap, betrokken. Dit brengt mee dat de artikelen van deze afdeling in het algemeen van dwingend recht zijn, behalve voor zover daaruit anders voortvloeit. Ofschoon dit tegen de achtergrond van deze strekking met voldoende duidelijkheid uit de formulering van de artikelen van deze afdeling blijkt, is ter vermijding van mogelijk misverstand artikel 831c opgenomen.

Artikel 825 (vereffenaars)

1. Dit artikel betreft in de eerste plaats de vraag door wie de vereffening geschiedt. In lid 1 is de regel vervat dat dit bij een ontbonden stille vennootschap gebeurt door de gewezen vennoten gezamenlijk tenzij bij of krachtens overeenkomst anders is bepaald. Deze regel sluit aan bij de eerste zin van lid 2 van artikel 3:170 lid 2, eerste volzin; het complicerende lid 3 van dit artikel en artikel 3:171 zijn echter niet meer van toepassing. Partijen kunnen een afwijkende regeling treffen zowel in de vennootschapsovereenkomst als nadien, bijvoorbeeld bij de ontbinding. Zij kunnen overeenkomen dat de vereffening zal geschieden door een of meerdere maten, of door een derde als liquidateur. Ook kunnen krachtens overeenkomst vereffenaars worden aangewezen bij meerderheidsbesluit.
2. De in lid 2 vervatte regel geldt voor de ontbonden openbare vennootschap. De vereffening geschiedt door de gewezen besturende vennoten gezamenlijk, wederom tenzij bij of krachtens overeenkomst anders is bepaald. Het ligt in het systeem van het ontwerp voor de hand om deze regel te doen gelden voor elke openbare vennootschap.
3. Tijdens de vereffening kunnen zich moeilijkheden voordoen die verband houden met de personen door wie de vereffening dient te geschieden. Vereffenaars kunnen op verschillende manieren in hun vereffeningstaak te kort schieten. Zij kunnen te weinig doen of te traag handelen, zij kunnen vereffeningshandelingen verrichten op onjuiste wijze, zij kunnen niet voldoen aan de verplichtingen die voor hen voortvloeien uit de bepalingen van deze afdeling. Ook denke men aan het geval dat de vereffening dient te geschieden door de gezamenlijke gewezen vennoten of door de gezamenlijke daartoe bij of krachtens overeenkomst aangewezen personen, waarbij een van die vennoten of personen op onredelijke wijze onwillig is aan gerechtvaardigde vereffeningshandelingen mee te werken. Los van de reeds naar huidig recht bestaande mogelijkheden om in sommige gevallen de nakoming van de verplichtingen van een vereffenaar in rechte af te dwingen, is het voor de rechtspraktijk van belang dat in het bijzonder bij wezenlijk of herhaaldelijk tekortschieten van een vereffenaar diens vervanging door de rechter op korte termijn kan worden bewerkstelligd. Lid 3 van de onderhavige bepaling voorziet in deze mogelijkheid.
4. De rechter kan wegens gewichtige redenen op verzoek van een medevereffenaar, een gewezen vennoot of een belanghebbende (men denke aan een belanghebbende zaakcrediteur of privé-crediteur die belang heeft bij een spoedige verdeling), een vereffenaar ontslaan. Hij kan dit ook ambtshalve doen, bijvoorbeeld in het geval dat een door hem benoemde vereffenaar (zie hierna) aan hem onvoldoende inlichtingen verstrekt of zijn aanwijzingen niet opvolgt. Zie hierna ad artikel 826. Het is niet nodig om aan het openbaar ministerie de bevoegdheid toe te kennen een vordering tot ontslag in te dienen. De rechter kan een vereffenaar ook ontslaan op diens eigen verzoek.
5. Bij ontslag kan de rechter een andere vereffenaar benoemen. Dit is niet altijd nodig; bij meerdere vereffenaars kunnen de overige niet-ontslagen vereffenaars de vereffening ook voortzetten. Het is onder omstandigheden mogelijk dat vereffenaars geheel ontbreken, bijvoorbeeld bij hun voortijdig overlijden of indien derden die bij of krachtens overeenkomst zijn aangewezen, hun benoeming niet hebben aanvaard. De rechter benoemt dan een vereffenaar op verzoek van een gewezen vennoot of een

belanghebbende, of ambtshalve. Dit laatste zal zich kunnen voordoen bij de rechterlijke ontbinding van een vennootschap in haar geheel ingevolge artikel 820.

6. Een benoeming tot vereffenaar door de rechter gaat in daags nadat de griffier de benoeming aan de vereffenaar heeft meegedeeld; de griffier doet die mededeling terstond indien de beslissing tot benoeming bij voorraad uitvoerbaar is, en anders zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan. In dit verband verdient aandacht dat ook een rechterlijke ontbinding van de vennootschap in haar geheel of ten aanzien van een of meer der vennoten uitvoerbaar bij voorraad kan worden verklaard. De rechter kan zelf het best beoordelen of zijn uitspraak bij voorraad uitvoerbaar behoort te zijn. Voorts dient de ontslagen vereffenaar rekening en verantwoording af te leggen aan degenen die de vereffening voortzetten. Is de opvolger door de rechter benoemd, dan geschiedt deze rekening en verantwoording ten overstaan van de rechter. Ingevolge de laatste volzin van lid 3 heeft de vereffenaar die door de rechter is benoemd, recht op de beloning welke deze hem toekent.
7. Lid 4 bepaalt, in navolging van artikel 3:170 lid 1, dat handelingen die geen uitstel kunnen lijden door iedere vereffenaar zonodig zelfstandig kunnen worden verricht.

Artikel 826 (bevoegdheden en verplichtingen van vereffenaars)

1. Dit artikel betreft de bevoegdheden en enige verplichtingen van de vereffenaars. Mede omdat in dit ontwerp de artikelen 3:166 e.v., in het bijzonder ook de artikelen 3:170 en 3:171, niet van toepassing zijn op de vereffening van een ontbonden vennootschap, is het nuttig om in lid 1 van dit artikel de bevoegdheid van vereffenaars in algemene zin aan te duiden voor alle typen van vennootschap, openbaar of niet. In de voorgestelde bepaling komt tot uitdrukking dat de vereffenaars hier niet alleen vereffening in enge zin moeten bewerkstelligen maar ook een taak hebben bij de verdeling en afwikkeling. Zie hierboven, onder Algemeen bij deze afdeling, en hierna de uitwerking in artikel 830 welk artikel vereffenaars bij het uitoefenen van hun bevoegdheden in acht hebben te nemen. Het woord 'vereffenen' is in dit lid ter wille van de duidelijkheid en ter onderscheiding van de verdeling of verdere afwikkeling in enge zin gebezigd, hoewel in de opzet van deze afdeling de vereffening in ruime zin eerst eindigt wanneer ook die verdeling of afwikkeling met inachtneming van het bepaalde in artikel 830 en al dan niet met behulp van de rechter is afgerond. Zie hierna ad artikel 831 lid 1.
2. Ten aanzien van die vereffening in enge zin geldt het gebruikelijke patroon. De vereffenaars dienen de lopende zaken af te wikkelen en zijn gerechtigd de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de vennootschap tot zich te nemen. De gewezen vennoten dienen hun medewerking te geven. Zij dienen de vorderingen van de vennootschap te innen en de hun bekende, vaststaande schulden van de vennootschap te voldoen (zie in dit verband ook artikel 830 lid 2) waartoe zij zonodig activa van de vennootschap te gelde moeten maken. Ingeval vorderingen van zaakschuldeisers hun ongegrond voorkomen, dienen zij deze te betwisten. Zij dienen zoveel mogelijk hun nog niet bekende zaakschuldeisers te achterhalen, zie in dit verband artikel 830 lid 1, zonodig in overleg met en op aanwijzing, bijvoorbeeld tot herhaalde oproeping, van de rechter die hen heeft benoemd (zie lid 3 van het onderhavig artikel).
3. Alle handelingen, ook beschikkingshandelingen, die dienstbaar zijn aan het doel van de bedoelde vereffening, vallen onder de bevoegdheid van de vereffenaars. Geen beroep op

overschrijding van het vereffeningsdoel kan worden gedaan tegenover derden die redelijkerwijze mochten aannemen dat de vereffenaars bij hun handeling bleven binnen het doel van hun werkzaamheden. Bij overschrijding van beperkingen van de vereffeningsbevoegdheid moet men onderscheid maken tussen het geval dat (bij een openbare vennootschap) een plicht tot inschrijving van de bevoegdheid van ieder der vereffenaars bestaat ingevolge het Handelsregisterbesluit en het geval dat (bij een stille vennootschap) zulk een inschrijvingsplicht niet bestaat. In het laatste geval kan een derde onder omstandigheden worden beschermd indien hij te goeder trouw is afgegaan op een gewekte schijn van bevoegdheid.

4. De regel dat de vereffenaars gehouden zijn tot een behoorlijke vervulling van de hen opgedragen taak, correspondeert met hetgeen in lid 2 van artikel 809 ten aanzien van besturende vennoten is bepaald. Tot een behoorlijke taakvervulling behoort ook het betrachten van redelijke spoed.
5. Het is mede ter wille van de positie van derden van belang dat vereffenaars als zodanig optreden, zodat zij bij hun handelen als vereffenaars herkenbaar zijn. Dit is dan ook in lid 2 bepaald, waaraan is toegevoegd dat zij bij een openbare vennootschap handelen onder de door deze gevoerde naam. Handelen vereffenaars aldus en blijven zij hierbij binnen de in lid 1 aangeduide bevoegdheid, dan worden zij geacht met dit handelen de (andere) gewezen vennoten te vertegenwoordigen. Zijn de vereffenaars slechts gezamenlijk bevoegd tot vereffening, dan kan voor het vertegenwoordigend handelen door één vereffenaar door de mede-vereffenaars een onherroepelijke volmacht worden gegeven Door het herkenbaar en bevoegdelijk handelen van vereffenaars kunnen derhalve zaakschulden ontstaan; zie in verband hiermee artikel 827.
6. Lid 3 sluit aan bij artikel 825 lid 3, voor zover hierin de mogelijkheid is geopend dat een rechter een vereffenaar benoemt. De vereffenaar dient aan de rechter alle gewenste inlichtingen te geven en is verplicht diens aanwijzingen op te volgen. Die aanwijzingen kunnen allerlei onderwerpen betreffen, bijvoorbeeld herhaalde bekendmakingen of oproepingen, het betrachten van spoed zulks mede in verband met de belangen van privé-crediteuren, boedelbeschrijving enz. Zie voor de mogelijke interventie van de rechter bij verdeling: artikel 830 lid 7. Tegen de aanwijzingen staan geen rechtsmiddelen open. Indien door de vereffenaar onvoldoende inlichtingen worden verstrekt of de aanwijzingen niet door hem niet worden opgevolgd, kan de rechter hem ambtshalve ontslaan; zie hierboven ad artikel 825.

Artikel 827 (vennootschappelijke gemeenschap na ontbinding)

1. Dit artikel geeft regels omtrent vragen van goederenrechtelijke aard. Bij een vennootschap hebben wij te maken met een vennootschappelijke gemeenschap die tot vereffening en verdeling moet worden gebracht. Deze vennootschappelijke gemeenschap dient voort te bestaan totdat de vereffening (in ruime zin) is geëindigd. Lid 1 van artikel 831 bepaalt wanneer dit het geval is. Tijdens dit voortbestaan van de gemeenschap moeten de vereffening en verdeling niet kunnen worden verstoord door een beschikking van de gewezen vennoot over zijn aandeel in die gemeenschap of in afzonderlijke goederen daarvan, of door uitwinning van zulk een aandeel door zijn privé-schuldeiser. Dit is zowel in het belang van de zaakschuldeisers die niet van de ene op de andere dag moeten kunnen worden geconfronteerd met een andere deelgenoot, als van de

gezamenlijke gewezen vennoten, die er belang bij hebben dat eerst de zaakschuldeisers zoveel mogelijk naar behoren worden voldaan (vgl. ook artikel 830 lid 1).

2. Te dien einde bevat lid 1 van dit artikel enige voorzieningen die in het bijzonder toegesneden zijn op de ook na ontbinding van de vennootschap wenselijke gebondenheid van de vennootschappelijke gemeenschap totdat deze is vereffend en verdeeld. In de eerste plaats is er derhalve de regel dat een gewezen vennoot niet kan beschikken over zijn aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap. Het voorgestelde lid 1 bepaalt in navolging van artikel 806 lid 1 (geldend voor een bestaande vennootschap) voorts dat de gewezen vennoot ook niet over zijn aandeel in een tot de vennootschappelijke gemeenschap behorend goed afzonderlijk kan beschikken. Over deze regel die ertoe strekt om partiële verdelingen met alle complicaties van dien te voorkomen, bestaat geen onenigheid. Hij correspondeert met artikel 3:190 lid 1 zij het dat de toestemming van de overige gewezen vennoten hier aan het dwingend karakter van de bepaling geen afbreuk kan doen.
3. Uit de hierboven aangeduide regels van beschikkingsgebondenheid vloeit voort dat privé-schuldeisers van de gewezen vennoot de bedoelde aandelen niet kunnen uitwinnen. Zij kunnen immers niet meer rechten doen gelden dan hun debiteur. Deze regel is in navolging van het eerste lid van artikel 806 eveneens in het onderhavige eerste lid opgenomen. Zie ook artikel 3:190 lid 1 en artikel 3:191 lid 1.
4. Uitgangspunten van het huidige ontwerp zijn: dat steeds een behoorlijke vereffening moet plaatsvinden (zie hierboven onder Algemeen bij deze afdeling) waaraan de gewezen vennoten reeds op grond van de redelijkheid en billijkheid dienen mee te werken; dat deze met redelijke spoed dient te geschieden; en dat vereffenaars die hiertoe niet voldoende inspanning betrachten, op verzoek van een gewezen vennoot of een belanghebbende, onder wie mogelijk ook een zaakcrediteur of een privé-crediteur van een gewezen vennoot, kan worden vervangen door de rechter die dan aan de door hem benoemde vereffenaar zonodig aanwijzingen kan geven (zie hierboven artikel 825 lid 3 en artikel 826 lid 3). In deze opzet is het niet langer nodig de bedoelde bevoegdheden tot vordering van een vroegtijdige verdeling te handhaven. Zulk een vroegtijdige verdeling zou de normale en steeds noodzakelijke vereffening waarbij de vereffenaar eerst de zaakcrediteuren voldoet voordat een uitkering of toedeling aan de gewezen vennoten geschiedt, doorkruisen en complicerend werken. In het voorgestelde eerste lid is daarom ook bepaald dat verdeling van de gemeenschap niet kan worden gevorderd. Ook de artikelen 677 tot en met 680 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn dan niet van toepassing. Aan een bepaling zoals thans vervat in artikel 3:193 omtrent het mogelijk verzet van zaakcrediteuren is dan evenmin langer behoefte. Op hun belangen wordt gelet door de steeds optredende vereffenaar; zij hebben voorts het verhaalsrecht als aangeduid in lid 2 van het onderhavig artikel.
5. Lid 2 van het onderhavig artikel correspondeert met artikel 3:192, en ook met artikel 806 lid 2 van dit ontwerp geschreven voor de situatie tijdens het bestaan van de vennootschap. Tot de vennootschappelijke gemeenschap behorende schulden, de zgn. zaakschulden, zijn schulden waarvoor de vennootschap c.q. de gezamenlijke gewezen vennoten als zodanig gebonden en aansprakelijk zijn. Zie hierboven ad artikel 806. In verband met dit tweede lid geldt dat onder de bedoelde zaakschulden niet alleen vallen dergelijke schulden die voor de ontbinding van de vennootschap zijn ontstaan, maar ook

schulden die door de vereffenaars bevoegdelijk in het kader van hun vereffening zijn aangegaan.

6. Lid 3 bepaalt dat tijdens de vereffening het vennootschappelijk vermogen blijft bestaan als afgescheiden vermogen, ook als door erfopvolging of fusie er nog slechts één rechthebbende is. Dit betekent in het bijzonder dat tijdens de vereffening slechts zaakscrediteuren zich daarop kunnen blijven verhalen.

Artikel 829 (aansprakelijkheid vennoten)

Uitgaande van de gedachte dat de vereffenaar bij zijn herkenbaar en bevoegdelijk handelen de gewezen vennoten wordt geacht te vertegenwoordigen, zie hierboven ad artikel 826, zodat er aldus zaakschulden ontstaan, ligt het voor de hand de regels van artikel 813 ook in het vereffeningsstadium toe te passen. Ter wille van de duidelijkheid is dit dan ook met zoveel woorden bepaald.

Artikel 830 (vereffening, verdeling en afwikkeling)

1. In dit artikel worden de vereffening, verdeling en afwikkeling, die bij de ontbonden vennootschap een eigensoortig karakter hebben (zie hierboven onder Algemeen bij deze afdeling) nader geregeld. Bij die regeling dient bij iedere ontbonden vennootschap zowel te worden gelet op de belangen van de zaakschuldeisers als op die van de gewezen vennoten. Voor wat betreft de zaakcrediteuren, behoort het tot de taak van de vereffenaar deze eerst te voldoen.
2. Lid 1 bepaalt dat de vereffenaar bij een openbare vennootschap deze schuldeisers publiekelijk, en voor zover hem bekend per brief, oproept. Dit laatste geldt ook bij een stille vennootschap. De vereffenaar zal indien er bij hem gerede twijfel bestaat of er hem nog niet bekende schuldeisers zijn, pogingen in het werk moeten stellen om deze te achterhalen. Bij aanwijzing door de rechter van een door hem benoemde vereffenaar kan ook herhaalde oproeping worden gelast.
3. Lid 2, eerste volzin, ter zake van de aanvulling van tekorten door vennoten in de liquidatiekas, is niet alleen in het belang van schuldeisers, maar strekt vooral ook tot bescherming van de gewezen vennoten. Deze zijn immers ook persoonlijk verbonden voor een zaakschuld en zij hebben er belang bij dat de zaakschulden vóór de verdeling van de boedel zoveel mogelijk worden voldaan, zodat wordt voorkomen dat zij na verdeling nog persoonlijk worden aangesproken, en dat zij in geval van hoofdelijke verbondenheid indien hun gewezen medevennoot insolvent blijkt, zouden moeten bijspringen. De hier voorgestelde eerste volzin van lid 2 bewerkt ook dat bij voldoening van zaakschuldeisers zoveel mogelijk aan de onderlinge draagplicht van de gewezen vennoten ten aanzien van die zaakschulden wordt voldaan, zodat in zoverre intern verhaal niet meer nodig is. Zodra blijkt dat de schulden de baten overtreffen en er een concursus creditorum ontstaat, dienen vereffenaars faillissement aan te vragen, aldus de tweede volzin; vgl artikel 2:29 lid 3.
4. Het gaat hier in lid 2 om voldoening van zaakschuldeisers. Denkbaar is echter dat een handeling voor rekening van de vennootschap komt indien de handelende vennoot binnen zijn bestuursbevoegdheid heeft gehandeld doch zelf extern verbonden is. Voor een dergelijk geval is in lid 5 voorzien in een gedwongen verrekening met de deelgerechtigdheid van de gewezen medevennoten. Zie hierna. Een 'toedeling' van

zaakschulden aan een der gewezen vennoten is overigens niet onmogelijk doch zal alleen kunnen plaatsvinden met inachtneming van de bepalingen van afdeling 3 van titel 2 van Boek 6. De schuldeiser moet hierin toestemmen (zie ook artikel 3:179 lid 3).

5. Bij ontbinding van personenvennootschappen hebben wij evenals naar huidig recht, te maken met een bijzondere regeling van de afwikkeling nadat de zaakcrediteuren zijn voldaan. Hetgeen na die voldoening is overgebleven, dient te worden verdeeld onder de gewezen vennoten in verhouding tot ieders economische deelgerechtigdheid zoals deze mede in de overeenkomst van vennootschap kan zijn bepaald; zie lid 3.
6. Die economische deelgerechtigdheid wordt bepaald door de inhoud van de overeenkomst, en bij gebreke daarvan door de inbreng van de vennoot, in de regel het bedrag waarvoor hij op zijn kapitaalrekening is gecrediteerd, en door de grondslag waarop hij deelt in de winsten en verliezen. Zie hierboven ad artikel 821. Na betaling van de zaakcrediteuren kunnen de gewezen vennoten rechten doen gelden op het overschot. In de regel gaat het hierbij om een recht op de vermogenswaarde van het door hen ingebrachte, zie HR 24-1-1947, NJ 1947, 71, en indien er dan nog iets resteert, over een recht hierop naar evenredigheid van hun winstaandeel (zie hierna lid 9).
7. Is er na voldoening van de zaakschuldeisers een tekort (d.w.z. dat het dan resterende vermogenssaldo onvoldoende is om de kapitaalrekeningen van de vennoten te voldoen), dan dienen de gewezen vennoten, anders dan aandeelhouders bij kapitaalvennootschappen, in de regel (tenzij in de overeenkomst van vennootschap anders is bepaald) naar evenredigheid van ieders aandeel in het verlies op te komen voor dit tekort (zie hierna lid 10). Hierbij zal moeten worden verdisconteerd hetgeen zij ingevolge lid 2 van het onderhavig artikel reeds ter voldoening van de zaakcrediteuren in de liquidatiekas hebben gestort. Dit kan ertoe leiden dat het aldus bepaalde aandeel van een gewezen vennoot in het tekort wordt afgeboekt op hetgeen hij krachtens zijn kapitaalrekening zou verkrijgen. Zijn deelgerechtigheid wordt verminderd. Zie HR 24-1-1947, NJ 1947, 71. Het kan ook zijn dat de kapitaalrekening van een vennoot ontoereikend is voor de afboeking van zijn aandeel in het tekort. Hij zal dan in de regel tegenover zijn medevennoten gehouden zijn het resterende bedrag van zijn aandeel in het verlies ten behoeve van de afwikkeling ter beschikking te stellen, waarbij storting in de liquidatiekas het meest aangewezen is. In zulk een geval kan men zeggen dat zijn economische deelgerechtigheid een negatieve is en omslaat in een economische deelverschuldigdheid. Indien hij insolvent blijkt, moet zijn aandeel in het verlies in de regel zelfs worden omgeslagen over de overige vennoten in verhouding tot hun draagplicht voor het verlies. Zie over een en ander HR 5-1-1939, NJ 1939, 931.
8. Overigens is nog voorzien dat er steeds een zgn. gedwongen verrekening plaatsvindt met de deelgerechtigdheid van een gewezen vennoot voor hetgeen hij ter zake van de vennootschap aan de gewezen medevennoten schuldig is (zie verder hierna). Uit het bovenstaande blijkt dat de bepaling van de economische deelgerechtigheid of deelverschuldigdheid een ingewikkelde kan zijn, ook al geeft de overeenkomst van vennootschap in de regel nadere aanwijzingen hieromtrent.
9. Het is redelijk en aangewezen dat de vereffenaar van alle gewezen vennoten, gelet op hun in het geding zijnde belangen, instemming krijgt met deze bepaling en de mogelijke, hierboven geschetste gevolgen hiervan, en dat bij gebreke van die instemming de rechter kan interveniëren. Dit is dan ook voorzien in de leden 6 en 7 waarover hierna.

10. Is er een overschot, dan dient dit te worden verdeeld. Voor een verdeling van de vennootschappelijke gemeenschap na ontbinding van een vennootschap eist artikel 3:182 naar huidig recht reeds dat alle gewezen vennoten die deelgenoot zijn in die gemeenschap, hiertoe medewerken.
11. De woorden 'toegedeeld' of 'uitgekeerd' zijn in lid 3 bewust gebezigd, gelet op de krachtens lid 4 mogelijke wijzen van verdeling voor zover tot het overschot iets anders dan geld behoort. Zie hierna. De terminologie 'door overdracht' wordt gehanteerd om duidelijk te maken dat levering is vereist en dat er sprake is van verkrijging onder bijzondere titel.
12. Wordt de overeenstemming niet bereikt, dan geldt lid 7: de rechter bepaalt op verzoek van de vereffenaar of een gewezen vennoot op welke wijze, aan wie en in welke omvang de toedelingen of uitkeringen door de vereffenaar (eveneens ingevolge lid 3) dienen te geschieden. Hij kan hierbij ook de wijzen van verdeling toepassen zoals in lid 4 aangeduid. Zie in dit verband het huidig artikel 3:185 lid 1, ten aanzien van verdeling van een gemeenschap. In de vennootschapsovereenkomst zal veelal zijn bepaald dat de gewezen vennoten uit het overschot in verhouding tot ieders deelgerechtigdheid geld of in het bijzonder de door hen ingebrachte goederen ontvangen. Ook indien de overeenkomst geen nadere aanwijzingen hieromtrent bevat, kan het mede gelet op de normen van de ook tussen gewezen vennoten in acht te nemen redelijkheid en billijkheid voor de hand liggen dat het goed wordt toegedeeld aan degene die het heeft ingebracht.
13. Bij voortzetting van de onderneming der vennootschap door een of meer gewezen vennoten in het geval dat er niet is voorzien in een voortzettingsregeling, kunnen die redelijkheid en billijkheid meebrengen dat de aan die onderneming gebonden goederen aan hen worden toegedeeld, waarbij een eventuele overbedeling boven hun mate van economische deelgerechtigdheid door hen kan worden gecompenseerd door geldelijke vergoedingen van de overwaarde.
14. Het zal ook kunnen voorkomen dat een behoorlijke en passende verdeling alleen kan worden bereikt door het te gelde maken van de activa. In verband met dit alles is de bepaling van lid 4 opgenomen; vgl ook artikel 3:185 lid 2.
15. Lid 5 geeft in de eerste plaats aan hoe de bepaling van ieders economische deelgerechtigdheid dient te geschieden. Die deelgerechtigdheid wordt in de eerste plaats bepaald door de inhoud van de overeenkomst van vennootschap. Voor zover die overeenkomst geen uitsluitsel geeft, behelzen de leden 8 tot en met 10 waarnaar wordt verwezen nadere voorzieningen die in overeenstemming zijn met hetgeen naar huidig recht wordt aanvaard. Het stramien is hierboven reeds uiteengezet. Zie in verband hiermee ook ad artikel 821.
16. Ten aanzien van lid 8 waarnaar wordt verwezen, zij nog het volgende opgemerkt. Bepaald is dat de vennoten zoveel mogelijk de waarde van hun inbreng in geld of goederen ten tijde van die inbreng ontvangen. Tenzij in de overeenkomst van vennootschap anders is bepaald, komen waardeveranderingen na de inbreng als winst of verlies van de vennootschap tot uitdrukking. Veelal wordt het ten aanzien van de inbreng ontstane vorderingsrecht aan de passiefzijde van de vennootschapsbalans, op de zgn. kapitaalrekening van de betrokken vennoot geboekt waarbij die vennoot voor dit bedrag wordt gecrediteerd. In dit geval geldt dit gecrediteerde bedrag als waarde van de inbreng. Hierbij moet echter worden bedacht dat dit bedrag veranderingen kan ondergaan als

gevolg van reeds tijdens het bestaan van de vennootschap bijgeboekte of afgeboekte winst- respectievelijk verliesdelingsbedragen van de betrokken vennoot. Ook kan tijdens het bestaan van de vennootschap ingevolge de vennootschapsovereenkomst of met instemming van alle vennoten het kapitaalbedrag zijn verminderd door uitkering c.q. terugbetaling aan de betrokken vennoot. In het algemeen zal geen rente over de kapitaalinbreng zijn verschuldigd, tenzij dit is bedongen. Onder bijzondere omstandigheden kunnen de eisen van de redelijkheid en billijkheid meebrengen dat renteverrekening over ieders kapitaalinbreng dient plaats te vinden. Zie HR 15-4-1994, NJ 1994, 628.

17. De leden 9 en 10 waarnaar eveneens wordt verwezen, zijn hierboven reeds ter sprake gekomen. De winst- en verliesaandelen zullen meestal contractueel zijn bepaald. Is dit niet het geval, dan delen de gewezen vennoten gelijkelijk in de winst en in het verlies. Zie artikel 815 lid 1.
18. In verband met lid 10 zij erop gewezen dat het ingevolge lid 6 door de vereffenaar op te stellen plan in geval van een tekort (het resterende vermogenssaldo is onvoldoende om de kapitaalrekeningen van de vennoten te voldoen) ook de grondslagen bevat van de bijdragen van de gewezen vennoten in het verlies. Zie voor deze bijdragen hierboven. Geven de gewezen vennoten niet hun instemming, dan gelast de rechter ingevolge lid 7 op verzoek van de vereffenaar of een gewezen vennoot op welke wijze, aan wie en door wie, en in welke omvang aan deze bijdrageplicht moet worden voldaan. Hij zal een afboeking kunnen gelasten op hetgeen een gewezen vennoot krachtens zijn kapitaalrekening zou verkrijgen. Hij zal bij ontoereikendheid van die kapitaalrekening een storting door die vennoot in de liquidatiekas kunnen gelasten. De economische deelgerechtigdheid slaat dan om in een economische deelverschuldigdheid. De vereffenaar zal de bevelen van de rechter moeten effectueren. Overigens gelden bij een optreden van de rechter ingevolge lid 7 ook de bepalingen van de leden 4 en 5 en derhalve mede die van de leden 8 tot en met 10, tenzij bij de vennootschapsovereenkomst anders is voorzien.
19. De externe verbondenheid van de vennootschap of de vennoten moet worden onderscheiden van de onderlinge draagplicht der vennoten. Zo is bij een stille vennootschap denkbaar dat een handeling voor rekening van de stille vennootschap, de gezamenlijke vennoten, komt indien de handelende vennoot binnen zijn bestuursbevoegdheid heeft gehandeld doch zelf extern verbonden is. Zie hierboven ad artikel 812. Dit heeft tot gevolg dat de medevennoten moeten bijdragen aan die voor rekening van de vennootschap gekomen schuld; de vennoot die gehandeld heeft, heeft een vordering op zijn medevennoten voor zover hij ter zake van die schuld meer heeft voldaan dan waarvoor hijzelf intern draagplichtig is. Mede om te voorkomen dat in een dergelijk geval die laatste vennoot te zijner tijd bij het nemen van regres zou moeten concurreren met de privécrediteuren van zijn medevennoten, is in lid 5, tweede volzin, een regel van zgn. gedwongen verrekening opgenomen. Een soortgelijke regel vindt men ook in artikel 3:184 ten aanzien van deelgenoten in een gemeenschap.
20. De leden 6 en 7 zijn hierboven reeds ter sprake gekomen. Wat betreft lid 6 bedenke men dat, zoals uit het bovenstaande reeds bleek, niet alleen de deelgerechtigdheden van de gewezen vennoten na voldoening van de zaakschuldeisers moeten worden bepaald als grondslagen voor de toedelingen of uitkeringen indien er een saldo resteert. Bij een tekort

moeten immers de gewezen vennoten naar evenredigheid van ieders aandeel in het verlies bijdragen aan dit tekort. Daarom is ten behoeve van een goede afwikkeling hier bepaald dat het plan bij zulk een tekort ook de grondslagen bevat van de bijdragen van de gewezen vennoten in dit verlies.

21. De opstelling van de rekening en verantwoording en het daarop gebaseerde plan geschiedt ten behoeve van de gewezen vennoten; aan hen zullen deze stukken door de vereffenaar ter beschikking moeten worden gesteld. Uit de rekening en verantwoording kunnen de gewezen vennoten opmaken hoe groot het overschot of tekort is. Uit het plan dat op basis hiervan is opgesteld, kunnen zij afleiden welke rechten zij kunnen doen gelden, of in welke mate zij aan het tekort moeten bijdragen. Het is daarom aangewezen dat de rekening en verantwoording van de vereffenaar aan de gewezen vennoten in dit stadium geschiedt. In de regel zal een (soms simpele) boedelbeschrijving aangewezen zijn. In eenvoudige gevallen, bijvoorbeeld wanneer slechts een geldsom resteert, zal men hieraan praktisch niet toe hoeven te komen. Kunnen de vennoten zich niet met de rekening en verantwoording verenigen, dan zullen zij het ook niet eens zijn met het daarop gebaseerde plan. Ook is denkbaar dat de rekening en verantwoording ongenoegzaam is. Maar ook in dit stadium is de vervanging van de vereffenaar door de rechter ambtshalve nog mogelijk ingevolge artikel 825 lid 3, waarbij de rechter aanwijzingen aan de door hem benoemde vereffenaar kan geven ingevolge artikel 826 lid 3. Overigens zal de rechter zich bij het bepalen en gelasten van toedelingen, uitkeringen of bijdragen in het verlies baseren op een door hem juist bevonden rekening en verantwoording. Uit deze opzet volgt dat voor het gebruik maken van de rekeningprocedure ingevolge artikel 771 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering hier geen plaats is. De voorgestelde wetsbepaling geeft hier een bijzondere, aan deze procedure derogerende regeling.
22. Of tussentijds verantwoording door de vereffenaar dient te worden afgelegd (van een genoegzame rekening zal dan nog geen sprake kunnen zijn) hangt niet alleen af van wat hieromtrent eventueel in de vennootschapsovereenkomst is bepaald, doch ook van het antwoord op de vraag of de gewezen vennoten hierbij wel belang hebben, bijvoorbeeld met het oog op hun eventueel verzoek tot vervanging van de vereffenaar.
23. De hier bedoelde rekening- en verantwoordingsplicht in het eindstadium geldt voor iedere vereffenaar, of deze nu door de rechter is benoemd of niet. Daarnaast geldt artikel 825 lid 3, betreffende de rekening en verantwoording door de ontslagen vereffenaar en diens door de rechter benoemde opvolger.
24. Lid 7 is ten aanzien van de door de rechter te gelasten toedelingen of uitkeringen hierboven toegelicht, eveneens wat betreft van door hem te gelasten bijdragen in het verlies. Er is gekozen voor de procedure die met een beschikking eindigt: het ligt hier voor de hand de rechter bevoegd te verklaren binnen wiens rechtsgebied een van de vereffenaars woonplaats heeft. De bepaling van lid 7 sluit niet uit dat bij gebreke van instemming de betrokkenen een arbitrage of bindend advies kunnen overeenkomen, evenals dit naar huidig recht het geval is ten aanzien van verdeling van een ontbonden gemeenschap.
25. De leden 8 tot en met 10 zijn hierboven ook reeds ter sprake gekomen.

Artikel 831 (einde vereffening)

1. Zoals hierboven uiteengezet, omvat de vereffening hier niet alleen het voldoen van de zaakcrediteuren, doch is zij ook gericht op de verdeling van een overschot en de verdere afwikkeling bij het bestaan van een tekort. Die vereffening in ruime zin moet hier steeds plaatsvinden, behoudens artikel 831a.
2. Voor het geval van een vereffening van de rechtspersoon, bedoeld in Boek 2, is in artikel 2:31 lid 7 bepaald dat de vereffening eindigt op het tijdstip waarop geen aan de vereffenaar bekende baten meer aanwezig zijn, en ook dan houdt de rechtspersoon ingevolge artikel 2:31 lid 7, op te bestaan. Onder 'baten' moet worden verstaan het restant na betaling van de zaakcrediteuren en uitkering aan de gerechtigden. Lid 1 van het hier voorgestelde artikel neemt deze gedachte voor de vennootschap (zie artikel 827 lid 1), in meer geconcretiseerde vorm over. Dientengevolge eindigt de vereffening door de toedelingen of uitkeringen aan de gewezen vennoten ingevolge lid 3 van artikel 830, overeenkomstig het door de vereffenaars opgestelde plan als bedoeld in lid 6 van dat artikel, waarmee de gewezen vennoten hebben ingestemd. Er kan hier echter ook sprake zijn van een tekort waarbij de gewezen vennoten ter nadere afwikkeling naar evenredigheid van hun aandelen in het verlies moeten bijspringen. Doen zij dit vrijwillig overeenkomstig het in lid 6 van artikel 830 aangeduide plan, dan eindigt de vereffening ingevolge het voorgestelde lid 1 eveneens.
3. Blijkens lid 7 van artikel 830 moeten de gewezen vennoten instemmen met de in het bedoelde plan voorziene toedelingen, uitkeringen of bijdragen in het verlies. Voor zover die instemming er niet komt, beslist de rechter door te bevelen hoe het moet. In het verlengde hiervan ligt dat de vereffening eveneens eindigt doordat gevolg wordt gegeven aan die bevelen van de rechter. Dit is dan ook mede voorzien in het voorgestelde lid 1 van artikel 831.
4. De vereffenaar doet opgave van de beëindiging in het handelsregister waarin de vennootschap is ingeschreven. Een openbare vennootschap zal moeten worden ingeschreven in het handelsregister.
5. Ten aanzien van zaakcrediteuren die achteraf nog zouden opkomen, moet worden bedacht dat deze anders dan bij kapitaalvennootschappen voor zover hun vorderingen niet zijn verjaard, de gewezen vennoten alsnog kunnen aanspreken vanwege hun persoonlijke verbondenheid voor dergelijke schulden overeenkomstig artikel 813 en artikel 829. Voor wat betreft de gerechtigde gewezen vennoten geldt dat aan hun volgens de opzet van het ontwerp rekening en verantwoording moet worden afgelegd en dat zij op basis hiervan moeten instemmen met het plan van uitkeringen, toedelingen of bijdragen in het verlies. Bij de rekening en verantwoording zullen zij erop kunnen letten dat alle activa zijn verdisconteerd. Zie hierboven. In het uitzonderlijke geval dat er achteraf alsnog een dan aan hun gezamenlijk toebehorend overschot blijkt, hebben de gewezen vennoten er naar analogie van artikel 830 lid 5 jo lid 9, recht op dat dit alsnog aan hun ten goede komt naar evenredigheid van hun deelgerechtigdheid, hetgeen in de regel betekent overeenkomstig hun winstaandeel dat contractueel is bepaald en anders volgens de wettelijke maatstaf van artikel 815 lid 1. Zie in dit verband ook artikel 3:179 lid 2. Zie voorts lid 5 (heropening van de vereffening).
6. Lid 2 betreft de plicht tot bewaren van de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van een ontbonden vennootschap na de beëindiging van haar vereffening. Het ligt voor de hand om aan de vereffenaar die in eerste instantie bij of krachtens overeenkomst is

aangewezen, de taak van bewaren toe te vertrouwen. Onder de vereffenaar valt ook degene die mogelijk door de rechter is benoemd; op deze laatste rust dan die taak. Zijn er meerdere vereffenaars, bijvoorbeeld in het geval er bij of krachtens overeenkomst niets is bepaald door de gewezen (besturende) vennoten gezamenlijk (zie artikel 825, leden 1 en 2), dan bewaart degene die daartoe door de meerderheid van dezen is aangewezen. Deze aan te wijzen persoon kan een van de vereffenaars zijn, doch ook een gewezen vennoot die geen vereffenaar is of een derde zoals de accountant of de notaris van de vennootschap. Het bewaren betreft de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de ontbonden vennootschap. De termijn van tien jaar stemt overeen met die welke is genoemd in artikel 3:15a lid 3, artikel 2:15 lid 3 en artikel 814 lid 5 van het onderhavige ontwerp.

7. Het kan zijn dat de vereffenaar ontbreekt, bijvoorbeeld door overlijden of omdat hij onvindbaar is, terwijl door de rechter niet ingevolge artikel 827 lid 3 een nieuwe vereffenaar is benoemd. Het kan ook zijn dat de vereffenaar of de eventueel door de meerderheid aangewezen persoon niet bereid is te bewaren. Voor deze gevallen is bepaald dat de bewaarder op verzoek van een belanghebbende kan worden benoemd door de kantonrechter binnen wiens rechtsgebied een van de gewezen vennoten woonplaats heeft. Die bewaarder kan worden benoemd uit de kring van de gewezen vennoten, maar kan ook een derde zijn zoals de accountant of de notaris van de vennootschap. Belanghebbende is in het bijzonder een gewezen vennoot, degene die niet bereid is te bewaren, of een niet als bewaarder aangewezen medevereffenaar. Rechtsmiddelen staan niet open.
8. Wat betreft het *lid 3* bedenke men dat een openbare vennootschap met soms zeer veel vennoten, zal moeten worden ingeschreven in het handelsregister. Mede met het oog op *lid* 4 van dit artikel moet het voor de gewezen vennoten en hun rechtverkrijgenden mogelijk zijn om de naam en het adres van de bewaarder op een eenvoudige wijze te achterhalen. De gewezen vennoot of zijn rechtverkrijgende kan er een redelijk belang bij hebben om de boeken, bescheiden en gegevensdragers te raadplegen.
9. Lid 4 bepaalt dat de genoemde kantonrechter desverzocht hiertoe machtiging kan geven. Deze bepaling geldt evenals de eerdere leden van dit artikel zowel voor de ontbonden niet-openbare vennootschap (stille vennootschap) als voor de ontbonden openbare vennootschap.
10. Indien er na het eindigen van de vereffening nog een bate van de vennootschap opkomt, zal deze in de meeste gevallen tussen de vennoten kunnen worden verdeeld; zie hiervóór bij lid 1. Onder omstandigheden kan het evenwel wenselijk zijn dat de vereffening wordt heropend, bijvoorbeeld om recht te doen aan de volgorde van de daarop verhaalbare schulden; vergelijk artikel 2:32 lid 1, BW. Voor het geval er nog een schuld van de vennootschap opkomt, is heropening van de vereffening niet nodig: daarvoor volstaat de hoofdelijke aansprakelijkheid van de vennoten.

Artikel 831a (voortzetting beroep of bedrijf door gewezen vennoot)

1. Artikel 831a is geschreven met het oog op het vergemakkelijken van de voortzetting van het beroep of bedrijf van de vennootschap door een der gewezen vennoten of door een ander dan een der vennoten. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan een

voortzetting door een van de kinderen van een vennoot of een door de vennoten daartoe opgerichte naamloze vennootschap.

2. Lid 1. Indien overeenstemming bestaat dat de onderneming van de vennootschap zal worden voortgezet buiten het verband van de vennootschap, hetzij door een van de gewezen vennoten, hetzij door een derde, opent lid 1 de mogelijkheid om af te zien van vereffening overeenkomstig deze afdeling. Een daartoe strekkende overeenkomst tussen de vennoten kan deel uitmaken van de vennootschapsovereenkomst. Het kan ook gaan om een afzonderlijke overeenkomst, bijvoorbeeld in gevallen dat de vennootschap reeds tot ontbinding is gekomen. Met het oog op de rechtszekerheid wordt voorgeschreven dat de overeenkomst schriftelijk dient te geschieden. Vereist is voorts dat schriftelijk wordt aangewezen wie de onderneming zal voortzetten. Is dat niet een der (gewezen) vennoten, dan zal deze derde zijn aanwijzing bovendien – eveneens schriftelijk – dienen te aanvaarden. Ten slotte is voor het achterwege laten van (verdere) vereffening óók vereist dat aan de voorgenomen voortzetting van het door de vennootschap uitgeoefende beroep of bedrijf daadwerkelijk uitvoering wordt gegeven door degene die daartoe is aangewezen. Voortzetting kan aldus geschieden hetzij door een natuurlijke persoon of rechtspersoon, hetzij door een andere vennootschap. Met betrekking tot de voorwaarde van aanvaarding van de aanwijzing door degene die het beroep of bedrijf voortzet, is nog van belang dat als het gaat om voortzetting door een der (gewezen) vennoten, diens aanvaarding uiteraard besloten ligt in de omstandigheid dat hij partij is bij de overeenkomst. Hetzelfde is het geval als het gaat om voortzetting door een rechtspersoon die ontstaat uit een fusie van of met de vennoten of een deel van hen.
3. In de tweede volzin wordt met het oog op de rechtszekerheid voorgeschreven dat de hier geregelde wijze van voortzetting van het beroep of bedrijf wordt opgegeven aan het handelsregister. De bepaling vormt als het ware de pendant van de in artikel 831 lid 1 neergelegde verplichting om van het einde van de vereffening opgave te doen.
4. Lid 1. Bij voortzetting van het beroep of bedrijf zullen de daartoe dienstbare goederen ter beschikking moeten komen van degene die voortzet. Indien het gaat om goederen van de vennootschappelijke gemeenschap die ter beschikking moeten komen van een gewezen vennoot die het beroep of bedrijf voortzet, ligt in de overeenkomst om van vereffening af te zien tevens een toedeling besloten aan deze gewezen vennoot. Voor deze gevallen vloeit de in lid 2 neergelegde verplichting tot levering derhalve ook reeds voort uit artikel 3:186 lid 1, BW.
5. De tweede volzin voorziet in de bevoegdheid om de benodigde leveringshandelingen te verrichten; deze komt in beginsel toe aan de gezamenlijke besturende vennoten of gewezen besturende vennoten. Zonder deze voorziening zou twijfel kunnen rijzen over de vraag of – zolang de vennootschap niet is ontbonden – daarvoor een grondslag kan worden gevonden in artikel 811 lid 1, een bepaling die zich overigens beperkt tot openbare vennootschappen. Na ontbinding van de vennootschap zou men kunnen denken aan de vereffenaars (ingevolge artikel 825 lid 1, derhalve in beginsel de gewezen vennoten gezamenlijk), doch twijfel is denkbaar wegens de omstandigheid dat hier juist van vereffening wordt afgezien. Is een (gewezen) vennoot overleden of heeft hij, indien hij rechtspersoon is, opgehouden te bestaan, dan kunnen zijn rechtverkrijgenden onder algemene titel in zijn plaats optreden. De tweede volzin houdt rekening met de mogelijkheid dat de vennoten omtrent de bevoegdheid tot vertegenwoordiging anders

overeenkomen. Behalve ten aanzien van de benodigde leveringen is denkbaar dat de overeenkomst ook voor andere handelingen bepaalt in hoeverre daarvoor, ook na ontbinding van de vennootschap, vertegenwoordiging mogelijk zal zijn. Het zal in beginsel voor de hand liggen om dienovereenkomstig voor de gezamenlijke vennoten aangegane verbintenissen aan te merken als verbintenissen van de vennootschap.

6. De derde volzin houdt een regeling in, ontleend aan artikel 821 lid 1, derde volzin: indien degene die het beroep of bedrijf voortzet door de (gewezen) vennoten onherroepelijk is gemachtigd om de benodigde leveringen te bewerkstelligen, eindigt deze niet doordat een of meer van hen failliet gaan.
7. Lid 3. Als wordt overeengekomen dat het beroep of bedrijf wordt voortgezet door een der gewezen vennoten, lenen de bepalingen betreffende de financiële afrekening tussen de vennoten en de draagplicht voor de schulden van de vennootschap (artikel 821, leden 2 en 3) zich voor overeenkomstige toepassing.
8. Lid 4. Een overeenkomst als bedoeld in lid 1 doet geen afbreuk aan bestaande mogelijkheden van verhaal voor schulden van de vennootschap. Deze schulden kunnen derhalve ook na ontbinding worden verhaald op de goederen van de vennootschappelijke gemeenschap (artikel 827 lid 2). Ook het in artikel 827 lid 1, bepaalde omtrent het voortduren van de vermogensafscheiding, is hier van toepassing. En voorts doet de overeenkomst tot het afzien van vereffening niet af aan de mogelijkheden voor schuldeisers van de vennootschap om de vennoten van de openbare vennootschap (in privé) hoofdelijk aansprakelijk te houden (artikel 813; vergelijk ook artikel 829). In aanvulling op dit alles kunnen alle schulden van de vennootschap ingevolge de eerste volzin van lid 4 tevens worden verhaald op de goederen van de persoon of vennootschap die de onderneming voortzet. Deze verhaalsmogelijkheid is aanwezig vanaf het tijdstip van voortzetting van de onderneming, dat niet in alle gevallen hoeft samen te vallen met de ontbinding.
9. Degene die de onderneming voortzet, treedt ingevolge de tweede volzin bij vermogensrechtelijke rechtsverhoudingen tussen de vennootschap en derden in de plaats van de vennotschap. Dit brengt niet alleen mee dat contractuele posities overgaan, maar leidt er ook toe dat op de voortzetter aansprakelijkheid voor schulden van de vennootschap komt te rusten. Ook deze mogelijkheid doet uiteraard niet af aan de aansprakelijkheid van de vennoten in privé. Hoewel met de aansprakelijkheid die voortvloeit uit de tweede volzin in de meeste gevallen hetzelfde kan worden bereikt als met het verhaalsrecht van de eerste volzin, is het naast elkaar bestaan van beide mogelijkheden geenszins bezwaarlijk.
10. Lid 5. Aan de schuldeiser komt bij verhaal op goederen die hebben behoord tot het vermogen van de vennootschap (uit hoofde van het verhaalsrecht van lid 4, eerste volzin, of de aansprakelijkheid die voortvloeit uit lid 4, tweede volzin) voorrang toe boven andere schuldeisers van degene die de onderneming voortzet. De voorrang doet uiteraard niet af aan een pand- of hypotheekrecht op bepaalde goederen.
11. Lid 6. Hierin is de mogelijkheid geopend voor schuldeisers om de rechter te verzoeken alsnog vereffening te doen plaatsvinden. Het verzoek kan slechts worden gedaan tot uiterlijk zes maanden na het tijdstip waarop overeenkomstig lid 1 bij het handelsregister opgave omtrent de voortzetting is gedaan. Benoeming van een vereffenaar kan mede worden verzocht op de grond dat een schuldeiser zich gaat verhalen op de goederen die

hebben behoord tot het vermogen van de vennootschap. In het verlengde daarvan zal de vereffening dan mede betrekking hebben op deze goederen. Daarmee kan de vereffenaar effectief recht doen aan de uit de leden 4 en 5 voortvloeiende verhaalsrechten op deze goederen.

Artikel 831b (vernietiging toedeling, uitkering of verdeling)

1. Niet-naleving van de vereffeningsvoorschriften moet niet tot gevolg hebben dat elke levering op grond van een vervolgens gedane toedeling, uitkering of verdeling, nietig is (vgl. artikel 3:40). Met het oog op de rechtszekerheid is het wenselijk dienaangaande in de wet een voorziening te treffen, inhoudende dat zulks niet leidt tot nietigheid, doch (hooguit) tot de mogelijkheid van vernietiging ter opheffing van het door een schuldeiser daardoor ondervonden nadeel (vgl. artikel 3:193 lid 3, derde volzin). Eveneens met het oog op de rechtszekerheid is hierbij in het voorgestelde artikel 831b rechterlijke tussenkomst voorgeschreven.
2. Als alternatief voor de vernietiging kent de rechter desgevraagd aan de schuldeiser een vergoeding in geld toe ten laste van een der gewezen vennoten. Deze regeling is geïnspireerd door artikel 3:53 lid 2. De rechtsvordering tot vernietiging verjaart door verloop van drie jaar nadat de benadeling is ontdekt (artikel 3:52 lid 2 onder c.

Artikel 831c (dwingend recht)

De artikelen van deze afdeling zijn in het algemeen van dwingend recht, behalve voor zover daaruit anders voortvloeit. Ofschoon dit met voldoende duidelijkheid uit de formulering van de artikelen van deze afdeling blijkt, is ter vermijding van mogelijk misverstand artikel 831c opgenomen.

Afdeling 7 (Omzetting in een naamloze vennootschap)

Algemeen

Het Nederlandse wetsvoorstel voor de personenvennootschap kent in artikel 7:834 NedBW een soortgelijke regeling voor de omzetting van een openbare vennootschap die rechtspersoon is (OVR) in een BV. Omdat de OVR uitdrukkelijk als rechtspersoon wordt aangemerkt kan een belangrijk kenmerk van die regeling zijn dat de omzetting het bestaan van de rechtspersoon niet beëindigt. Aldus artikel 7:834 lid 6, NedBW. De Nederlandse regeling maakt het verder mogelijk dat een openbare vennootschap die géén rechtspersoon is rechtspersoonlijkheid verkrijgt (artikel 832). Via deze 'tweetrapsraket' kan dus volgens het Nederlandse voorstel ook een openbare vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid de status van BV bereiken.

De onderhavige voor Suriname voorgestelde regeling (die overeenstemt met de in Curaçao en Aruba voorgestelde) kent naast de 'gewone' openbare vennootschap niet de OVR. De Nederlandse regeling kan dus niet zonder meer worden overgenomen. Gekozen is daarom voor een regeling krachtens welke de 'gewone' openbare vennootschap zich omzet in een NV. Ook de gewone openbare vennootschap vertoont rechtspersoonlijkheidstrekken, maar een bepaling dat zij rechtspersoon is bevat de Surinaamse regeling niet. In het Surinaams systeem wordt de vraag of, en zo ja in hoeverre, een buiten Boek 2 geregelde rechtsvorm als rechtspersoon heeft te gelden, overgelaten aan de doctrine en uiteindelijk aan de rechter. Vgl.

Artikel 2:1 lid 2 en de toelichting daarop.
Het bovenstaande brengt mee dat in het onderhavige systeem een bepaling, dat omzetting van een openbare vennootschap in een NV het bestaan van de rechtspersoon niet beëindigt, niet past. In plaats daarvan bepaalt het voorgestelde artikel 834 lid 1, dat de vennootschap door de omzetting wordt ontbonden, dat het vermogen van de vennootschap onder algemene titel overgaat op de nieuwe rechtspersoon (NV) en dat – in afwijking van de normale gang van zaken – vereffening niet plaats vindt.

Artikel 832
Lid 1 bepaalt dat de openbare vennootschap zich kan omzetten. De commanditaire vennootschap van artikel 836 e.v. is per definitie een openbare vennootschap. De regeling is dus ook van toepassing op de commanditaire vennootschap. Eenvoudigheidshalve blijft overigens de regeling beperkt tot omzetting in een NV. Desgewenst kan echter de aldus in het leven geroepen rechtspersoon, met gebruikmaking van de artikelen 2:300 e.v., zich weer omzetten in weer een andere rechtspersoon, een buitenlandse rechtspersoon daaronder begrepen.
Lid 2 bepaalt onder meer dat de uitdrukkelijke instemming van alle vennoten is vereist. Gaat het om een commanditaire vennootschap, dan is dus ook de instemming van alle commanditaire vennoten vereist. Het lijkt wenselijk het besluit en de uitdrukkelijke instemming van alle vennoten schriftelijk vast te leggen, maar de regeling schrijft dat niet voor. Overigens zal, zoals volgt uit lid 3 onder a, in verbinding met artikel 834 lid 2, van die instemming blijken uit de akte van omzetting. Gesproken wordt verder van de vereisten die voortvloeien uit de overeenkomst van vennootschap. De toevoeging 'die voor ontbinding van de vennootschap daaronder begrepen' is opgenomen in verband met de eerste volzin van artikel 834 lid 1. Zij is vooral van belang voor het geval dat de overeenkomst voor omzetting geen vereisten bevat, wel echter voor ontbinding. Vgl. Artikel 817 lid 1 onder a.
De eerste volzin van lid 3 sluit aan op het bepaalde in artikel 2:300 lid 2, tweede volzin, zij het dat in dit geval de akte van omzetting tevens fungeert als akte van oprichting. Het gegeven dat er mede sprake is van een akte van oprichting brengt mee dat de artikelen 2:2, 2:4 en 2:5 alsmede de artikelen 2:101 en 2:102 rechtstreeks of analogisch van toepassing zijn. Duidelijkheidshalve worden enkele van de daarin vervatte bepalingen in een meer op de omzetting toegespitste terminologie herhaald. Zie bijvoorbeeld het in lid 3 onder a, gestelde dat aansluit op artikel 2:101 lid 5 en lid 1 van artikel 833, dat aansluit op artikel 2:102, leden 3 en 4. Onder de in het lid 3 onder a, genoemde personen behoren alle besturende vennoten. Het onder b gestelde is ingevoegd voor het daar genoemde geval dat het bestuur van de vennootschap uitsluitend is opgedragen aan een of meer derden.
Omzetting van een openbare vennootschap in een NV brengt in beginsel mee – zie echter artikel 834, leden 3 en 4 – dat er geen sprake meer is van hoofdelijke aansprakelijkheid van de bij de nieuwe rechtspersoon betrokken personen. Toekomstige crediteuren moeten hierop bedacht zijn. Bepaald is daarom dat de instrumenterende notaris zorg draagt dat van de omzetting mededeling wordt gedaan in het blad, waarin van overheidswege de officiële berichten worden geplaatst en in een Suriname verschijnend dagblad, zulks onverminderd zijn verplichtingen uit lid 1 van artikel 2:5.

Artikel 833

Lid 1 sluit aan op artikel 2:102, leden 3 en 4. Lid 2 sluit aan op artikel 2:301 lid 4. Lid 3 is – enigzins vereenvoudigd – ontleend aan artikel 2:300 lid 9.

Artikel 834

Lid 1 kwam hiervóór, in de inleiding op de onderhavige afdeling 7, al aan de orde. De overgang onder algemene titel brengt in beginsel mee dat de nieuwe rechtspersoon in de plaats treedt van de vennootschap bij alle vermogensrechtelijke rechtsverhoudingen die op het moment van de omzetting bestonden tussen de vennootschap en derden. Voor andere dan (zuiver) vermogensrechtelijke verhoudingen geldt dit niet zonder meer. Men denke in dit verband aan verhoudingen die mede een publiekrechtelijk karakter hebben (overheidsvergunningen bijvoorbeeld) en procesrechtelijke verhoudingen. Een algemene regel is hiervoor niet te geven. In voorkomende gevallen zullen de betrokkenen daaraan aandacht moeten besteden. Voor contractuele verhoudingen geeft artikel 835 aanvullende regels.

Lid 2 regelt het aandeelhouderschap van de ten tijde van de omzetting bestaande vennoten. De bepaling loopt parallel aan de eerste volzin van artikel 2:301 lid 2. Voorafgaand aan het verlijden van de akte van omzetting zullen de betrokkenen het eens moeten worden, niet over de waarde van ieders aandeel in de vennootschap, maar over de onderlinge verhouding. Daarover kan onzekerheid bestaan. De slotzinsnede van het tweede lid bepaalt dat die onderlinge verhouding in de akte van omzetting moet worden vastgesteld. In dit opzicht geldt dus de akte van omzetting mede als een notarieel vastgelegde vaststellingsovereenkomst.

Lid 3 beoogt enerzijds het risico te verminderen dat onoplettende relaties van de vroegere openbare vennootschap door de omzetting lopen, anderzijds zo veel mogelijk te voorkomen dat de omzettingsmogelijkheid wordt aangewend om de bestaande onderneming in een weinig kredietwaardige NV voort te zetten. Een termijn van zes maanden moet voldoende worden geacht om de nieuwe crediteuren de gelegenheid te geven zich op de nieuwe situatie te oriënteren. De figuur dat aandeelhouders hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schulden van een NV sluit in zoverre aan op het recht van de NV dat daarin de mogelijkheid wordt geopend voor een statutaire regeling in die zin; vgl. artikel 2:102 lid 5. Nu het in casu gaat om een wettelijke aansprakelijkheid is een bepaling in de geest van lid 6 van artikel 2:102 niet nodig. De vervalregeling in de tweede en derde volzin van lid 3 sluit in essentie aan op de regeling van artikel 2:102 lid 7. De aandacht moge ten slotte hebben dat de hier voorgestelde regeling een bepaling als vervat in lid 8 van artikel 2:102 niet kent. Zij die door de omzetting aandeelhouder zijn geworden, blijven dus aansprakelijk volgens lid 3, ook als zij voor het einde van de relevante periode ophouden aandeelhouder te zijn.

In lid 4 komt de aansprakelijkheid van de vennoten voor op het tijdstip van de omzetting bestaande schulden aan de orde. Twee categorieën kunnen daarbij worden onderscheiden. In de eerste plaats de vennoten die ingevolge de wet hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de op het tijdstip van de omzetting bestaande schulden van de vennootschap, dat wil zeggen: alle gewone vennoten en de commanditaire vennoten die ingevolge artikel 837, lid 2 of lid 3, aansprakelijk zijn geworden. In de tweede plaats degenen die vóór het tijdstip van de omzetting als vennoot uitgetreden zijn. Voor de laatste categorie en hun erfgenamen geldt de verjaringsregeling van artikel 824 lid 1 rechtstreeks. Voor de eerste en hun erfgenamen geldt deze, omdat ingevolge de slotzinsnede van lid 4 vennoten van de eerste categorie voor de toepassing van artikel 824 lid 1, als uitgetreden vennoten worden aangemerkt.

Artikel 835

Zoals in de toelichting op lid 1 van artikel 834 werd opgemerkt, brengt de overgang onder algemene titel in beginsel mee dat de nieuwe rechtspersoon in de plaats treedt van de vennootschap bij alle vermogensrechtelijke rechtsverhoudingen tussen de vennootschap en derden die op het moment van de omzetting bestonden. Overeenkomsten zijn daaronder begrepen. Het ongewijzigd voortbestaan van een overeenkomst kan echter voor de wederpartij tot onredelijke gevolgen leiden. Men denke aan een overeenkomst die juist met het oog op de persoon van een of meer vennoten is aangegaan. Te denken is ook aan een overeenkomst die verplicht tot het aangaan van nieuwe overeenkomsten over een aanmerkelijk langere periode dan de in artikel 834 lid 3 genoemde. Gedacht kan ook worden aan het geval dat de omgezette rechtspersoon door de omzetting een noodzakelijke overheidsvergunning verliest of dreigt te verliezen of in een andere procesrechtelijke positie treedt. Men vergelijke het hiervoor bij artikel 834 lid 1 opgemerkte. Artikel 835 beoogt een handvat te bieden om in dit soort situaties tot een redelijke oplossing te komen. De regeling is ontleend aan het voor fusie van rechtspersonen geschreven artikel 2:322. Die regeling is op haar beurt geïnspireerd door de gedachten die ten grondslag liggen aan de regeling voor onvoorziene omstandigheden in artikel 6:258.

Afdeling 8 (De commanditaire vennootschap)

Algemeen

1. De commanditaire vennootschap is in de opzet van het ontwerp een gekwalificeerde vorm van openbare vennootschap zoals die is aangeduid in artikel 801 lid 2. De aanduiding van de commanditaire vennootschap als gekwalificeerde vorm van een openbare vennootschap brengt tevens mee dat de bepalingen in de voorgaande afdelingen die betrekking hebben op de openbare vennootschap en op de vennootschap in het algemeen, ook op de commanditaire vennootschap van toepassing zijn, behoudens voor zover de in deze afdeling vervatte artikelen 836, 836a en 837 afwijkende voorzieningen behelzen. Zo geldt de in artikel 800 lid 1, gegeven omschrijving ook voor de commanditaire vennootschap. De bepalingen in afdeling 2 betreffende de inbreng (artikel 805) zijn ook van toepassing op de inbreng zijdens de commanditaire vennoot, zij het dat deze steeds geld of (genot van) goederen moet betreffen en niet alleen arbeid (zie het voorgestelde artikel 836 lid 2). Ten aanzien van de inbreng in de vennootschappelijke gemeenschap bij een commanditaire vennootschap zij het volgende opgemerkt. Reeds onder huidig recht wordt aanvaard dat bij een commanditaire vennootschap, ook een met slechts één besturend vennoot, een vennootschappelijke gemeenschap kan worden gevormd tussen de gewone vennoot c.q. vennoten en de commanditair c.q. commanditairen. Zulks wordt immers bepaald door de regels omtrent goederenrechtelijke verkrijging. Artikel 805 lid 3, dat ook voor de commanditaire vennootschap geldt, gaat hiervan uit. Hieruit volgt dat de in artikel 806 vervatte bepalingen omtrent het gebonden karakter van die gevormde gemeenschap en de verhaalsmogelijkheid van zaakcrediteuren op de goederen van die gemeenschap, hier eveneens van toepassing zijn.
2. Tot de vennootschappelijke gemeenschap behorende schulden zijn bij een commanditaire vennootschap schulden die de besturende vennoot namens de commanditaire

vennootschap (de gezamenlijke vennoten als zodanig) is aangegaan (of uit een onrechtmatige daad van een besturend vennoot bij het vervullen van zijn bestuurstaak kunnen zijn ontstaan). De opvatting dat de besturende vennoot de commanditaire vennoten nimmer zou kunnen vertegenwoordigen, wordt in dit ontwerp niet gevolgd. De algemene regeling omtrent de vertegenwoordigingsbevoegdheid van besturende vennoten vervat in artikel 811 geldt ook hier. Zo heeft het bevoegd aangaan van zaakschulden tot gevolg dat de zaakschuldeisers de gemeenschap inclusief het aandeel daarin van de commanditair kunnen uitwinnen, en voorts dat de gewone vennoten hiervoor hoofdelijk verbonden zijn (artikel 837 lid 1). Krachtens een uitdrukkelijke wetsbepaling (eveneens vervat in artikel 837 lid 1) zijn de commanditaire vennoten in persoon echter niet verbonden voor verbintenissen van de vennootschap. Men zou kunnen zeggen dat de bevoegdheid tot vertegenwoordiging van (mede) de commanditaire vennoot hier haar wettelijke grens heeft en door de wet wordt beperkt. In deze benadering kan de besturend vennoot tijdens het bestaan van een commanditaire vennootschap mede namens de commanditair een vorderingsrecht verkrijgen dat dan valt in de vennootschappelijke gemeenschap en waarover hij alleen tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap kan beschikken. En ook kan hij namens de commanditaire vennootschap, dus mede namens de commanditair, ten dienste van het vennootschapsdoel door levering aan hem goederen verkrijgen die dan gaan behoren tot de vennootschappelijke gemeenschap, terwijl hij mede namens de commanditair ook goederen behorend tot die gemeenschap kan vervreemden en leveren of bezwaren. De mogelijke vertegenwoordiging van de commanditair kan zich hier dus ook uitstrekken tot goederenrechtelijke handelingen, waarbij echter dient te worden gelet op het hier ook van toepassing zijnde artikel 810: dat voor ingrijpende, niet onder de normale exploitatie vallende beschikkingshandelingen voor rekening van de vennootschap mede de instemming is vereist van de commanditair, tenzij bij of krachtens de overeenkomst anders is bepaald. In dit stelsel worden de complicaties vermeden van cessie, doorlevering en teruglevering aan en door de commanditaire vennoot, die voortvloeien uit de visie dat de besturend vennoot de commanditair nimmer zou kunnen vertegenwoordigen.

3. Ten aanzien van artikel 809 lid 1 (iedere vennoot is, tenzij anders is bedongen, besturend vennoot), zij nog opgemerkt dat artikel 836 lid 2, een afwijking hiervan behelst door een bepaling die erop neerkomt dat een commanditaire vennoot geen besturend vennoot kan zijn. Zie ook hierna de toelichting op dit artikel.
4. Ook afdeling 4 betreffende het voeren van administratie, en winst en verlies, is in beginsel op de commanditaire vennootschap van toepassing. Wel behelst artikel 836a een dwingendrechtelijke afwijking of beperking van artikel 815, leden 1 en 3 (en ook van artikel 816 lid 2): bepaald is immers dat de commanditair nimmer gehouden is in het verlies der vennootschap meer bij te dragen dan het bedrag van hetgeen hij heeft ingebracht of verplicht is in te brengen. Dit betekent ook dat hij nimmer tot teruggave van eenmaal door hem genoten winsten verplicht is. Geoorloofd is echter een contractuele regeling waardoor de commanditair in het geheel niet in de verliezen bijdraagt; niet echter een beding dat hij niet in de winst zal delen (artikel 815 lid 4). Ook de commanditair zal met inachtneming van artikel 815 lid 5, een bepaalde rente over zijn inbreng kunnen bedingen.

5. De bepalingen omtrent ontbinding en voortzetting van de vennootschap opgenomen in afdeling 5, gelden eveneens voor de commanditaire vennootschap. De volgende punten verdienen daarbij aandacht. Onder omstandigheden kan het antwoord op de vragen of er een gewichtige reden tot rechterlijke ontbinding is (artikel 810) en of een opzegging in strijd met de redelijkheid en billijkheid is geschied (artikel 819), mede beïnvloed worden door het gegeven dat de ontbinding of de opzegging een commanditaire vennoot betreft. Waar sprake is van betaling aan de uittredende vennoot van een bedrag dat gelijk is aan de waarde van diens economische deelgerechtigdheid in het vermogen van de vennootschap (artikel 821 lid 2 en artikel 823 lid 4) bedenke men dat ook de commanditair bij zijn inbreng, tenzij anders overeengekomen, zijn recht op de vermogenswaarde daarvan houdt; hij wordt voor dit bedrag gecrediteerd op zijn kapitaalrekening. Ook zijn economische deelgerechtigdheid, zie over dit begrip hierboven ad artikel 821, wordt indien hierover niets in de overeenkomst is geregeld, bepaald enerzijds door zijn inbreng en anderzijds door de grondslag waarop hij deelt in de winsten en verliezen waarbij echter ten aanzien van dit laatste als grens geldt het bedrag van zijn (verplichte) inbreng. Die grens geldt natuurlijk ook bij de toepassing van de laatste volzin van lid 2 van artikel 821 waarover hierboven ad artikel 821: dat bij een negatieve waarde van de economische deelgerechtigdheid, dus bij een economische deelverschuldigdheid, de uitgetreden vennoot, in casu de commanditair, gehouden is die negatieve waarde aan de vennootschap te vergoeden. Omdat de commanditaire vennoot niet is verbonden voor verbintenissen van de vennootschap, heeft artikel 824 voor hem in beginsel geen betekenis.
6. Het is mogelijk bij de vennootschapsovereenkomst te bepalen dat erfgenamen of een erfgenaam commanditaire vennoten zullen zijn. Zie hierboven ad artikel 822. Ook toetreding of opvolging door een commanditaire vennoot (artikel 823) bij een openbare vennootschap is mogelijk. De vennootschap wordt een commanditaire vennootschap en de regels van de onderhavige afdeling worden dan mede van toepassing. In haar identiteit komt geen wijziging. Partijen bij een openbare vennootschap kunnen ook met ieders instemming (tenzij de overeenkomst op dit punt een nadere regeling behelst) een gewone vennoot tot commanditair maken en omgekeerd een commanditaire vennoot tot gewone vennoot. De vormen van openbare vennootschap en commanditaire vennootschap zijn verwisselbaar. Wordt echter een vennoot commanditair, dan is hij tegenover derden niet aanstonds ontheven van zijn verbondenheid voor de verbintenissen van de vennootschap die op dat moment bestaan. Artikel 837 lid 1, waarover hierna, verklaart voor die situatie artikel 824 lid 1, (korte verjaringstermijn van 5 jaar) van overeenkomstige toepassing.
7. Ook de bepalingen omtrent vereffening en verdeling (afdeling 6) zijn van toepassing op de ontbonden commanditaire vennootschap. Met het volgende moet echter rekening worden gehouden. In de eerste plaats heeft artikel 829 voor de commanditaire vennoot geen betekenis. Artikel 837 lid 1, behelst een afwijking van artikel 813; commanditaire vennoten zijn niet verbonden voor verbintenissen van de vennootschap, ook niet wanneer deze zijn ontstaan door het handelen van vereffenaars. Voorts moet bij de vereffening en verdeling ingevolge artikel 830 rekening worden gehouden met de bijzondere positie van de commanditaire vennoot. In geval van een overschot na voldoening van de zaakschuldeisers heeft deze evenals de gewone vennoot, tenzij bij de overeenkomst van vennootschap anders is voorzien, aanspraak op de waarde van het bedrag van zijn inbreng

(artikel 830 lid 8) vermeerderd met een deel van het overblijvende (nadat alle kapitaalrekeningen van de vennoten zijn voldaan) naar evenredigheid van zijn winstaandeel (artikel 830 lid 9). In het geval van een tekort na voldoening van de zaakschuldeisers geldt de algemeen geldende regel dat tenzij anders overeengekomen, de commanditaire vennoot aanspraak heeft op de terugbetaling van het bedrag van zijn inbreng voor zover dit niet door zijn aandeel in het verlies is opgeteerd (HR 24-1-1947, NJ 1947, 71).

8. Ook hier geldt dat het aandeel van een insolvente vennoot in het verlies moet worden omgeslagen over de overige vennoten in verhouding tot hun draagplicht in het verlies. Maar ingevolge het voorziene artikel 836a dat bij de toepassing van lid 10 van artikel 830 in aanmerking moet worden genomen, is de commanditaire vennoot nimmer gehouden tot het verlies meer bij te dragen dan het bedrag van de inbreng waartoe hij is verplicht. Het meerdere verlies wordt gedragen door de gewone vennoten telkens naar evenredigheid van hun aandeel in het verlies. De zojuist aangeduide regel van artikel 836a zal ook in aanmerking moeten worden genomen bij de toepassing van artikel 830 lid 2, (storting in de liquidatiekas naar evenredigheid van het verliesaandeel). Bij de bepaling van de economische deelgerechtigdheid van de commanditaire vennoot wordt ervan uitgegaan dat eerst de schuldeisers van de vennootschap zijn voldaan (artikel 830 lid 3). Het op grond van die deelgerechtigdheid aan hem uitgekeerde kan niet door de vennootschap worden teruggevorderd; hij is niet meer jegens de vennootschap aansprakelijk voor haar schulden. Zie HR 8-5-1998, NJ 1998, 888.

Artikel 836 (omschrijving commanditaire vennootschap)

1. De omschrijving van de commanditaire vennootschap in lid 1 is hierboven, onder Algemeen bij deze afdeling, reeds toegelicht. In de omschrijving is opgenomen dat de commanditaire (openbare) vennootschap als zodanig optreedt. Zij dient derhalve, mede gelet op artikel 801 lid 2, als zodanig op een voor derden duidelijk kenbare wijze naar buiten op te treden onder een door haar als commanditaire vennootschap gevoerde naam. Zie in dit verband voor het huidige recht ook HR 4-1-1937, NJ 1937, 586, waarin gesproken wordt van de naam waaronder wordt gehandeld en waaruit het bestaan van een commanditaire vennootschap blijkt, en HR 3-2-1956, NJ 1960, 120 waarin wordt gewaagd van een als zodanig naar buiten optredende commanditaire vennootschap.
2. Naast een of meer gewone vennoten moeten er een of meer commanditaire vennoten zijn; zie voor de omschrijving van de commanditaire vennoot lid 2 van dit artikel. Zijn er meerdere gewone vennoten, dan geldt ten aanzien van de vraag wie van hen besturende vennoten zijn: lid 1 van 809 (ieder van hen tenzij bij of krachtens overeenkomst anders is bepaald). Is er slechts één gewone vennoot dan zal deze in de regel besturend vennoot zijn. Er moet steeds een voor het geheel van de verbintenissen van de vennootschap verbonden gewone vennoot aanwezig zijn. De gewone vennoten zijn ook als zij geen besturende vennoten zijn, ingevolge artikel 837, eerste lid, hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen van de vennootschap. Zie reeds HR 6-5-1966, NJ 1966, 287.
3. Wil een vennoot commanditaire vennoot zijn, als zodanig worden gekwalificeerd, dan blijkens lid 2 zijn voldaan aan twee in cumulatieve zin op te vatten elementen. Hij moet uitgesloten zijn van de bevoegdheid om rechtshandelingen voor rekening van de vennootschap te verrichten. Dit komt er in het licht van artikel 810 op neer dat hij geen

besturend vennoot kan zijn. In deze bepaling is immers voorzien dat alleen een besturend vennoot dergelijke handelingen kan verrichten. Voorts is als element opgenomen dat de commanditair niet uitsluitend arbeid mag inbrengen. Dit is een afwijking van artikel 805 lid 1 en wordt reeds naar huidig recht aanvaard. De commanditaire vennoot mag wel alleen geld inbrengen.

4. Deze elementen hoeven niet noodzakelijk met zoveel woorden in de vennootschapsovereenkomst te worden genoemd. Het gebruik van de term commanditaire vennoot geeft in de regel aan dat deze elementen aanwezig zijn. Blijkt echter uit die overeenkomst dat een als commanditair aangeduide vennoot wél rechtshandelingen voor rekening van de vennootschap kan verrichten of uitsluitend arbeid inbrengt, dan is deze geen commanditaire doch gewone vennoot met de daaraan verbonden hoofdelijke verbondenheid voor de verbintenissen van de vennootschap (artikel 837 lid 1). Blijven er in zo'n geval geen commanditaire vennoten over, dan is er sprake van een openbare vennootschap waarvan hij vennoot is en waarvoor artikel 813 geldt.
5. Het geval dat een als commanditair geldende vennoot zelf in naam van de vennootschap optreedt of op zulk een optreden door de besturende vennoten beslissende invloed uitoefent, wordt geregeld in artikel 837 lid 2, dat voor deze situatie een civiele sanctie behelst. Zie hierna de toelichting op deze bepaling.
6. Voor het element dat de commanditaire vennoot in het verlies niet verder moet delen dan tot het bedrag van hetgeen hij heeft ingebracht of verplicht is in te brengen – met een andere sanctie – zie artikel 836a.
7. Niet is overgenomen de Nederlandse bepaling, dat de commanditaire vennootschap geen in aandelen verdeeld kapitaal heeft. In Nederland heeft de bepaling enige zin, omdat een EG-richtlijn de Europese kapitaalbeschermingsvoorschriften mede toepasselijk verklaart op de commanditaire vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal. Door invoeging van deze bepaling wordt voorkomen dat in Nederland daarmee rekening moet worden gehouden. De Europese richtlijn geldt in Suriname niet. Bovendien is de bepaling verwarrend, omdat het Surinaamse Boek 2 het begrip 'kapitaal' niet kent (anders dan in de woordcombinatie 'nominaal kapitaal'.

Artikel 836a (beperkt delen in verlies)

De commanditair moet in het verlies niet verder delen dan tot het bedrag van hetgeen hij heeft ingebracht of verplicht is in te brengen. Dit element is hierboven, onder Algemeen bij deze afdeling, reeds meerdere malen ter sprake gekomen. De terminologie 'niet verder behoeft te delen' enz. sluit aan bij die welke is gebezigd in artikel 815 lid 1. Een met dit artikel strijdig beding leidt niet, zoals in artikel 836 lid 2, ertoe dat de commanditaire vennoot een gewoon hoofdelijk verbonden vennoot is, maar leidt tot aantastbaarheid van het beding.

Artikel 836b (gegevens commanditaire vennoten)

Deze bepaling maakt het voor de justitiële en fiscale autoriteiten gemakkelijker inlichtingen te verkrijgen. De Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) pleegt dit soort bepalingen te verlangen van aangesloten landen. Vergelijk artikel 3:137a wat betreft de trust. Een strafsanctie is opgenomen in artikel 511 Wetboek van Strafrecht (nieuw).

Artikel 837 (aansprakelijkheid)

1. De eerste volzin van lid 1 is hierboven, onder Algemeen bij deze afdeling en bij artikel 836, reeds herhaaldelijk ter sprake gekomen. Het voornaamste gevolg van het zijn van commanditaire vennoot is dat deze niet verbonden is voor verbintenissen van de vennootschap. Dat deze bepaling bij een commanditaire vennootschap een beperking behelst van de bevoegdheid van de besturende vennoten om (mede) de commanditaire vennoot te vertegenwoordigen, is hierboven, onder Algemeen bij deze afdeling, toegelicht. De hoofdelijke verbondenheid voor de verbintenissen van de vennootschap van de gewone vennoten correspondeert met die welke is neergelegd in artikel 813 lid 1. Voor de gewone vennoten geldt ingevolge de tweede volzin van lid 1 van het onderhavige artikel 837 ook hetgeen in artikel 813 lid 2 is bepaald voor het geval de commanditaire vennootschap een opdracht heeft ontvangen. Voor alle duidelijkheid is een en ander hier uitdrukkelijk bepaald.
2. Zoals hierboven, onder Algemeen bij deze afdeling, is aangegeven, kan een openbare vennootschap commanditaire vennootschap worden. Wordt een vennoot van die openbare vennootschap daarbij commanditair, dan is hij tegenover derden niet aanstonds ontheven van zijn verbondenheid voor de verbintenissen van de vennootschap die op dat moment bestaan. Hetzelfde geldt indien bij een bestaande commanditaire vennootschap een gewone vennoot commanditair wordt. De derde volzin van het eerste lid bepaalt voor deze situaties dat artikel 824 lid 1, van overeenkomstige toepassing is. Dit betekent dat de rechtsvorderingen tegen hem of zijn erfgenamen tot nakoming van ten tijde van het commanditair worden bestaande verbintenissen van de openbare vennootschap verjaren door verloop van vijf jaar nadat in het handelsregister de verandering van zijn status (door opgave van de commanditaire vennootschap of door doorhaling als gewoon vennoot) is ingeschreven.
3. Dat de commanditaire vennoot niet verbonden is voor verbintenissen van de vennootschap, hangt ten nauwste samen met de omstandigheid dat hij niet besturend vennoot kan zijn, zie hierboven ad artikel 836, en derhalve ook niet als besturend vennoot ingevolge artikel 811 bevoegd is de vennootschap te vertegenwoordigen. Daarom wilde de wetgever vanouds voorkomen enerzijds dat bij derden toch de indruk postvat dat de commanditair in werkelijkheid besturend vennoot zou zijn en anderzijds dat deze in staat zou zijn om zonder eigen persoonlijke verbondenheid de commanditaire vennootschap eventuele gewaagde handelingen in het rechtsverkeer te laten verrichten. Deze ratio geldt nog steeds.
4. Lid 2 van het onderhavig artikel 837 sanctioneert in de eerste plaats het handelen van een commanditaire vennoot al dan niet krachtens volmacht in naam van de vennootschap. Dit is in overeenstemming met hetgeen naar huidig recht algemeen wordt aanvaard. Ook indien de commanditair krachtens algemene of bijzondere volmacht van de besturende vennoten namens de vennootschap optreedt, dient de hierna nog te bespreken sanctie in te treden. Onduidelijkheid omtrent diens rechtspositie wordt door een zodanig optreden immers bevorderd.
5. In de tweede plaats sanctioneert de bepaling de situatie dat een commanditair door zijn handelen een beslissende invloed uitoefent op het optreden door de besturende vennoten namens de vennootschap. Dit sluit aan bij het tweede element van de hierboven aangeduide ratio van een regeling als hier bedoeld. Gedoeld wordt op de (misbruik-

)situatie dat de positie van de besturende vennoten wordt uitgehold tot die van stromannen die bij hun optreden naar buiten volledig naar het pijpen moeten dansen van de commanditair(en). Die beslissende invloed op het (actieve) optreden van de besturende vennoten zal moeten worden gesteld en aannemelijk gemaakt. Zo zal van een dergelijke invloed sprake zijn in de situatie dat een commanditair tevens directeur-enig-aandeelhouder is van de NV die optreedt als besturend vennoot.

6. Dit betekent echter geenszins dat de commanditair geen medezeggenschap zou kunnen doen gelden in de vennootschap. Zo zal, tenzij anders is overeengekomen, ingevolge artikel 810 zijn instemming benodigd zijn voor ingrijpende, niet onder de normale exploitatie vallende beschikkingshandelingen voor rekening van de vennootschap. Zo kan ook worden overeengekomen dat de commanditair toezicht zal hebben op het bestuur en dat hij voor bepaalde categorieën van ingrijpende externe handelingen van de besturende vennoten zijn goedkeuring of instemming moet geven. In dergelijke gevallen kan hij zulk een handeling beletten doch de besturende vennoten niet tot zulk een handeling noodzaken; hij heeft dan geen beslissende invloed op het actief en extern (in naam van de vennootschap) optreden van de besturende vennoten.
7. Als sanctie bepaalt het onderhavig3 lid 2: tegenover derden is de commanditair alleen hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen van de vennootschap die ten tijde van zijn handelen of daarna zijn ontstaan en niet ook voor dergelijke verbintenissen die vóórdien zijn ontstaan. Omdat er gevallen zijn dat een handelen van de commanditair in naam van de vennootschap onder omstandigheden zeer weinig impact heeft of positief te waarderen valt omdat in het belang van de vennootschap niet langer met zodanig handelen kon worden gewacht, is aan de bepaling toegevoegd dat de bedoelde verbondenheid er niet of niet ten volle is indien zijn handelen een dergelijke verbondenheid niet rechtvaardigt. Door deze toevoeging wordt aan de rechter de mogelijkheid geboden de sanctiebepaling onder bijzondere omstandigheden buiten toepassing te laten of de toepassing ervan te verzachten.
8. Bij een onbevoegd optreden van de commanditair zal naast de onderhavige sanctiebepaling voorts op hem van toepassing zijn artikel 3:70, in verbinding met artikel 3:79; hij staat jegens de wederpartij in voor het bestaan en de omvang van zijn volmacht c.q. vertegenwoordigingsbevoegdheid. Intussen betekent het van toepassing worden van de onderhavige sanctie niet dat er daarmee wijziging komt in de interne rechtspositie van de commanditaire vennoot. Evenals naar huidig recht wordt zijn positie tot de overige vennoten van de vennootschap hierdoor niet gewijzigd. Zijn draagplicht blijft beperkt tot het bedrag van zijn verplichte inbreng. Ter zake van hetgeen hij op grond van de onderhavige bepaling betaalt aan derden-crediteuren voor vennootschapsschulden, kan hij met inachtneming van deze draagplicht regres zoeken op zijn medevennoten.
9. Aansprakelijkheid van de commanditaire vennoot bestaat ingevolge lid 3 ook indien zijn naam in de naam van de vennootschap is opgenomen. De opneming van zijn naam kan bij derden de schijn wekken dat de commanditaire vennoot gewoon vennoot is. Op deze regel wordt een uitzondering gemaakt indien een vennoot commanditaire vennoot wordt. Afweging van de belangen van de vennoten en de derden doet deze uitzondering wenselijk zijn. Voor de vennootschap kan het van groot belang zijn dat de naam van de vennootschap – waaraan een belangrijke goodwill kan zijn verbonden – behouden mag worden. Deze uitzondering geldt niet alleen wanneer in een bestaande commanditaire

vennootschap een gewone vennoot tot commanditair wordt, maar ook wanneer, zie hierboven onder Algemeen bij deze afdeling, een openbare vennootschap met behoud van haar identiteit commanditaire vennootschap wordt. De aan overtreding van deze bepaling sanctie wordt echter ook hier aanmerkelijk verlicht. Er is alleen hoofdelijke verbondenheid voor de verbintenissen van de vennootschap ontstaan terwijl de vennootschap deze naam voert, en niet ook voor verbintenissen ontstaan vóórdat de vennootschap deze naam is gaan voeren.

TITEL 14 - BORGTOCHT

De voorgestelde titel vervangt de huidige Zeventiende Titel van het Derde Boek van het BW. Het ontwerp behelst een aantal principiële verschillen met de huidige regeling, mede op grond van de ontwikkeling in de praktijk.
Behouden blijft het accessoire karakter van de borgtocht, het vereiste dat zij met het bestaan van een verbintenis van een ander is verbonden: de borg verplicht zich tot nakoming van een verbintenis die een derde, de hoofdschuldenaar, tegenover de schuldeiser heeft of zal krijgen (artikel 850 lid 1). Daarin onderscheidt zij zich van de garantie dat een ander een prestatie zal leveren, waartoe deze niet is verplicht. Ook de zgn. bankgarantie valt niet onder de regeling van het ontwerp, in zoverre zij de bank verplicht tot betaling onafhankelijk van de rechtsverhouding tussen de hoofdschuldenaar en de schuldeiser; wel geldt artikel 864 mede voor de opdracht die 'een particulier' tot het stellen van zulk een garantie geeft. Het accessoire karakter blijkt uit de artikelen 851 en 852, en ook 860, en voorts uit artikel 6:142, waarin de rechten uit borgtocht worden genoemd als een nevenrecht dat met de (hoofd)vordering op de nieuwe schuldeiser mee overgaat; evenals pand en hypotheek vormen deze rechten dan tevens een afhankelijk recht.
Het subsidiaire karakter dat de borgtocht vanouds heeft gehad, wordt in het ontwerp teruggedrongen in overeenstemming met de praktijk, waarin het zich stellen als 'borg en hoofdelijk schuldenaar' gebruikelijk is geworden en een beroep op het voorrecht van uitwinning contractueel pleegt te worden uitgesloten. Wat van het subsidiaire karakter is gehandhaafd, wordt in de artikelen 855 en 856 geregeld.
Volgens het ontwerp zijn op de borgtochtverhouding in beginsel de bepalingen omtrent hoofdelijkheid volgens afdeling 6.1.2 van toepassing; als gevolg daarvan vervalt tevens als wettelijke regel het voorrecht van schuldsplitsing, waarvan in de praktijk trouwens toch al afstand pleegt te worden gedaan.
In het systeem van het ontwerp zijn voorts van belang de bijzondere bepalingen van de tweede afdeling, inzake de zgn. particuliere borgtocht die de borg die zich buiten de sfeer van de uitoefening van een beroep of bedrijf verbindt, extra bescherming - mede tegen eigen lichtvaardigheid - verlenen; zo bepaalt artikel 862 dat van een belangrijk aantal wettelijke regels omtrent de borgtocht niet ten nadele van de particuliere borg kan worden afgeweken.

Afdeling 7.14.1 - Algemene bepalingen

Zie voor **artikel 850** lid 1, de algemene opmerkingen bij deze titel.
In beginsel verplicht de borg zich tot nakoming van dezelfde verbintenis als de hoofdschuldenaar. In de regel is dit betaling van een geldsom, maar een andersoortige verbintenis is evenzeer mogelijk - zie HR 13-1-1961, NJ 1961, 364, inzake het verrichten van

reparaties; artikel 854 interpreteert borgtocht voor zulk een verbintenis echter als regel als borgtocht voor schadevergoeding wegens niet-nakoming.
Borgtocht kan mede voor voorwaardelijke en natuurlijke verbintenissen worden gesteld; in het laatste geval vindt dan versterking plaats, doch blijft omzetting in een 'gewone' verbintenis achterwege, dan ontbreekt het de borg aan verhaal op de schuldenaar; zie artikel 152 van de Faillissementswet voor de aansprakelijkheid van de borg na homologatie van een faillissementsakkoord.
Dat ook voor toekomstige verbintenissen borgtocht mogelijk is, blijkt uit de tekst; men denke aan krediet- en bankborgtocht; zie verder de artikelen 851 lid 2 en 861.
Zie voorts de algemene opmerkingen bij deze titel.

Artikel 851 lid 1 verwoordt het afhankelijk, accessoir, karakter van de borgtocht. Is de onderliggende overeenkomst nietig of gaat ze teniet, dan volgt de borgtocht dit lot. Wel kan de borg zich, behalve uit borgtocht, verbinden tot een garantie dat hij zal presteren, ook indien de onderliggende overeenkomst bijvoorbeeld wegens onbekwaamheid van de hoofdschuldenaar wordt vernietigd.
Gaat de vordering op de hoofdschuldenaar over op een ander, dan gaat in beginsel de vordering uit borgtocht mee op die ander over. Krediet- en bankborgtocht zullen echter evenmin als krediet- en bankhypotheek en -pand, altijd mee overgaan met de vordering van de kredietgever - zie HR 16-9-1988, NJ 1989, 10, vermeld onder de algemene opmerkingen in de memorie van toelichting op titel 3.9.
Zie voor verjaring van de rechtsvordering uit de hoofdschuld artikel 853.
Een tussen de schuldeiser en de hoofdschuldenaar gewezen vonnis stelt het bestaan van de hoofdschuld tegenover de borg niet bindend vast, daar hij geen partij was in het geding, maar wel kan zo'n vonnis invloed hebben op een geding tussen schuldeiser en borg; deze laatste kan wel materiaal aanvoeren om de rechter ervan te weerhouden waarde te hechten aan hetgeen in het eerste geding is voorgevallen en eventueel tegenbewijs te leveren (HR 1-12-1939, NJ 1940, 445).
Hoewel een toekomstige hoofdschuld nog niet bestaat, is het wel mogelijk zich daarvoor borg te stellen, aldus lid 2 - deze bestaat dan onder de voorwaarde van het ontstaan van de hoofdschuld. De eis van bepaalbaarheid is dezelfde als die van artikel 3:84 lid 2 voor overdracht geldt; identificatie moet mogelijk zijn op het tijdstip waarop de borg wordt aangesproken. Zie verder artikel 861.

Artikel 852 lid 1, werkt het element der afhankelijkheid uit voor verweermiddelen omtrent het bestaan, de inhoud en het tijdstip van nakoming van de hoofdschuld. Anders dan aan een hoofdelijk medeschuldenaar komen deze verweermiddelen de borg wel toe.
Van het verweer dat de hoofdschuldenaar zelf niet in rechte kan worden aangesproken, kan de borg - behalve in geval de vordering nog niet opeisbaar is - niet profiteren: de borgtocht wordt juist mede met het oog op zulke gevallen, zoals surséance van betaling, gegeven; een uitzondering vormt artikel 853 voor verjaring.
De leden 2 en 3 geven de borg een eigen opschortingsrecht in gevallen waarin de hoofdschuldenaar bevoegdheden ten dienste staan om een vordering tot nakoming af te weren.
Ingevolge artikel 862 is artikel 852 van dwingend recht ten gunste van de particuliere borg.

Verjaring van de hoofdschuld doet deze niet vervallen, maar heeft wel tot gevolg dat nakoming niet meer kan worden gevorderd. **Artikel 853** geeft dit voor de borg een sterker effect: de borgtocht zelf gaat teniet; vgl. artikel 3:323 voor pand en hypotheek. Ten nadele van de particuliere borg kan van deze regel niet worden afgeweken (artikel 862).

Zie voor **artikel 854** de opmerkingen bij artikel 850.

De **artikelen 855 en 856** betreffen het subsidiaire karakter van de borgtocht. Beide artikelen zijn ten gunste van de particuliere borg van dwingend recht.
Artikel 855 lid 1, doet het subsidiaire karakter uitkomen in de bepaling dat de vordering op de borg pas opeisbaar wordt vanaf het tijdstip waarop de hoofdschuldenaar - al dan niet toerekenbaar - in de nakoming van diens verbintenis is tekortgeschoten; zie afdeling 6.1.9 met de toelichting daarop. Stelt de schuldeiser voor het constateren van verzuim de hoofdschuldenaar in gebreke, dan moet hij dat de borg, op straffe van schadevergoeding, meedelen, aldus lid 2.

De hoofdregel van **artikel 856** lid 1 maakt inbreuk op de subsidiariteit van de borgtocht, maar komt overeen met hetgeen geldt voor hoofdelijke schuldenaren, die tegenover de schuldeiser slechts door artikel 6:9 met elkaar zijn verbonden: de borg is niet aansprakelijk voor de wettelijke rente die de hoofdschuldenaar verbeurt. De uitzondering aan het slot van lid 1 - die, in afwijking van de regels der hoofdelijkheid, de borg medeaansprakelijk stelt voor door de hoofdschuldenaar verbeurde vergoeding voor vertragingsschade - betreft wettelijke rente over door de hoofdschuldenaar verschuldigde en opeisbare schadevergoeding wegens onrechtmatige daad of wanprestatie. De uitzondering geldt, indien de borg zich juist of mede voor de nakoming van zulk een schuld uit wanprestatie of onrechtmatige daad van de hoofdschuldenaar aansprakelijk heeft gesteld; krachtens artikel 6:83, onderdeel b, treedt de verplichting tot betaling van de wettelijke rente zonder ingebrekestelling in.
Lid 2 stelt de borg voor de kosten van rechtsvervolging van de hoofdschuldenaar slechts aansprakelijk, indien hij - door mededeling - tijdig in de gelegenheid is gesteld die kosten te voorkomen.

Afdeling 7.14.2 - Borgtocht, aangegaan buiten beroep of bedrijf

Borgtocht, als vorm van persoonlijke zekerheidsstelling, wordt veelal gemotiveerd door zakelijke overwegingen. Zo zal zij deel uitmaken van het bedrijf van kredietinstellingen, maar ook kan bijvoorbeeld een moedervennootschap zich borg stellen voor schulden van haar dochter. Ook wordt borgtocht dikwijls verlangd van directeuren-grootaandeelhouders ten behoeve van de door hen gedreven familie-vennootschap.
Anderzijds komt borgtocht ten behoeve van naaste familieleden voor. De emotionele verhouding tussen borg en hoofdschuldenaar schept dan in het bijzonder het gevaar dat de borg, die veelal niet deskundig is, de gevaren van de borgstelling onderschat.
De bestaande regeling van de borgtocht, als vorm van persoonlijke zekerheidsstelling, verbindt geen gevolgen aan dit onderscheid in motieven en de daaruit voortvloeiende risico's. Zulk een onderscheid maakt wel HR 1-6-1990, NJ 1991, 759, ter zake van de verplichting tot het verstrekken van inlichtingen ter voorkoming van dwaling bij de 'particuliere borg'. Zie voor het

onderscheid in verband met de 'gezinsbescherming' van de borg ook artikel 1:88.
In het ontwerp worden ter bescherming van de particuliere borg bijzondere bepalingen voorgesteld in afdeling 7.14.2, ten dele door extra regels, ten dele door afwijking van deze regels en van een aantal van die uit afdeling 7.14.1 ten nadele van de particuliere borg niet of slechts of onder bijzondere voorwaarden toe te laten.

De omschrijving de 'particuliere borg' in **artikel 857** is afgestemd op artikel 1:88. Ze sluit uit de hierboven bedoelde zakelijke borgtocht. Of de borgtocht al dan niet wordt gegeven ten behoeve van de normale uitoefening van het bedrijf der vennootschap, moet worden beoordeeld naar de strekking der overeenkomst op het tijdstip waarop zij wordt gesloten.

De particuliere borg wordt in **artikel 858** beschermd door het vereiste dat zijn aansprakelijkheid wordt beperkt tot een bepaald bedrag, hetzij doordat de schuld waarvoor hij zich heeft borg gesteld, naar bedrag vaststaat, hetzij doordat een maximum is overeengekomen - vgl. artikel 3:260 lid 1, voor hypotheek, al strekt dat voorschrift (mede) ter bescherming van derden-verkrijgers. 'Onbepaalde borgtocht' - thans in artikel 1844 als mogelijkheid verondersteld - mist geldigheid tegenover de particuliere borg. Onder het maximum vallen niet de bedragen voor rente en kosten, die de borg immers zelf in de hand heeft.

Artikel 859 behelst bewijsvoorschriften voor de borgtocht zelf (leden 1 en 2) en voor de voorovereenkomst daartoe (lid 3). De akte is niet een constitutief vereiste - het ontbreken ervan maakt de borgtocht niet ongeldig.

Artikel 860
Artikel 1841 lid 1, bepaalt thans voor iedere borgtocht dat de borg zich niet voor meerdere, noch onder meer bezwarende voorwaarden kan verbinden dan waartoe de hoofdschuldenaar verbonden is, een bepaling die kennelijk uit het accessoire karakter van de borgtocht is afgeleid. Verbindt de borg zich tot meer, dan kan dit onder omstandigheden worden uitgelegd als een garantie naast de borgtocht (zie de toelichting bij artikel 851). Borgtocht onder meer bezwarende voorwaarden wordt alleen voor de particuliere borg met dwingendrechtelijk karakter afgewezen. Daaronder vallen, onder voorbehoud van artikel 6:236, onderdeel k, niet voorwaarden waarop tegenover de borg het bewijs van bestaan en omvang van de verbintenis van de hoofdschuldenaar kan worden geleverd, zulks in overeenstemming met HR 21-2-1913, 577 (aanvaarding van hetgeen de boeken van de schuldeiser uitwijzen als bewijs voor de omvang van de schuld). Wél meer bezwarend is bijvoorbeeld het beding dat de borg geen beroep kan doen op een voor de hoofdschuldenaar geldende opschortende termijn, niet dat de borg geen beroep kan doen op de hoofdschuldenaar toekomende, 'persoonlijke verweren', zoals overmacht, surséance van betaling, een verleende terme de grâce - vgl. artikel 852 lid 1.

Zie over de mogelijkheid tot het aangaan van borgtocht voor toekomstige verbintenissen in het algemeen artikel 851 lid 2. Zulk een borgtocht brengt extra gevaren voor de borg mee, omdat de toekomst moeilijk geheel te overzien is. Het ontwerp beoogt de particuliere borg tegen deze gevaren bescherming te verlenen door in **artikel 861** een bevoegdheid tot opzegging (lid 1) ex nunc (lid 2), en door de aansprakelijkheid van de borg te beperken, in gevallen waarin de schuldeiser zelf onvoldoende zorg heeft betracht (leden 3 en 4). Bij deze laatste denke men in

het bijzonder aan borgtocht voor een, door een bank, verleend krediet. Verwacht mag worden dat de bank dan de vinger aan de pols van de hoofdschuldenaar houdt, zodat ze niet door onvoldoende toezicht te houden schade lijdt (lid 3), of doorgaat met onverplichte voortzetting van kredietverlening in het vertrouwen dat de borg wel zal betalen, terwijl ze behoort te beseffen dat de financiële toestand van de hoofdschuldenaar wankel is (lid 4). Vgl. voor de rol die de 'goede trouw' al in het huidige recht speelt HR 7-5-1982, NJ 1983, 493, inzake Bonaire Beach Resort N.V. Als een aan het slot van lid 4 bedoelde handeling die geen uitstel kan lijden, kan bijvoorbeeld worden beschouwd een krediet waaraan de hoofdschuldenaar behoefte heeft om het salaris van zijn personeel te betalen.

Artikel 862 noemt de bepalingen waarvan niet ten nadele van de particuliere borg kan worden afgeweken; zie ook artikel 863, waarin de bepalingen van afdeling 7.14.2, inclusief artikel 862, van overeenkomstige toepassing worden verklaard, en artikel 864 lid 2. De sanctie is een, aan de particuliere borg toekomende, bevoegdheid tot vernietiging (artikel 3:40 lid 2).

Volgens de omschrijving van artikel 850 lid 1, is voor borgtocht kenmerkend dat de borg zich verbindt tot nakoming van dezelfde verbintenis als de hoofdschuldenaar. Artikel 854 maakt hierop tot op zekere hoogte inbreuk, maar koppelt de verbintenis van de borg toch aan die tot schadevergoeding waartoe de hoofdschuldenaar bij niet-nakoming gehouden zou zijn. Denkbaar is echter dat iemand zich niet als borg verbindt, maar zich met een andersoortige prestatie garant stelt. Die persoon loopt dezelfde risico's als de borg en, als hij dat buiten de sfeer van beroep en bedrijf doet, verdient hij gelijke bescherming als de particuliere borg. Met het oog op deze situatie is **artikel 863** geschreven. Onder de bepaling valt niet elke garantie-overeenkomst: vereist is dat de garantie wordt gegeven voor de nakoming van een verbintenis die de hoofdschuldenaar op zich heeft genomen. Verbindt iemand zich tot een prestatie, indien een ander iets onverplicht zal doen of nalaten, dan mag er een zekere gelijkenis met de borgtocht bestaan, algemene analogische toepassing van de borgtochtbepalingen is dan niet goed mogelijk, omdat deze afhankelijkheid van een hoofdverbintenis veronderstellen.

Artikel 864 strekt de bescherming van afdeling 7.14.2 uit tot een andere soort overeenkomst, namelijk tot de opdracht die een 'particulier' volgens de omschrijving van artikel 857 verleent tot borgstelling of een garantieovereenkomst in de zin van artikel 863. Het zal hier veelal gaan om bankgaranties in opdracht van een particulier: de bank treedt in opdracht van de particulier op als borg ten behoeve van een derde, en heeft verhaal op de opdrachtgever. Artikel 864 ontzegt haar zulk verhaal in de gevallen waarin de particulier zelf als borg krachtens artikel 862 niet aansprakelijk zou zijn geweest: de borgstelling door de opdrachtnemer is op zichzelf wel geldig - behalve voor zover hij zich op artikel 862 kan beroepen -, maar hij heeft geen verhaal op de opdrachtgever. Bovendien is, volgens de tweede zin van lid 1, artikel 861 van overeenkomstige toepassing op de opdracht, zodat de opdrachtgever haar binnen de grenzen van artikel 861, leden 1 en 2, mag opzeggen, enz. Van lid 1 kan worden afgeweken, doch slechts wanneer de vereisten van lid 2 zijn vervuld: van een bank of andere professionele borgstellingsmaatschappij mag worden verlangd dat zij de particuliere opdrachtgever voldoende inlicht enz. (zie HR 1-6-1990, NJ 1991, 759, vermeld onder de algemene opmerkingen bij afdeling 7.14.2). De sanctie op het ontbreken van het in lid 2 vereiste, door de opdrachtgever ondertekende, afschrift, is dat de afwijking van lid 1 nietig is volgens artikel 3:39.

Afdeling 7.14.3 - De gevolgen van de borgtocht tussen de hoofdschuldenaar en de borg en tussen borgsom en voor de verbintenis aansprakelijke niet-schuldenaren onderling

Overeenkomstig artikel 850 lid 3, zijn in beginsel op de verhoudingen, in het opschrift van de afdeling bedoeld, de bepalingen omtrent hoofdelijke verbintenissen van toepassing. Onder de aansprakelijke niet-schuldenaren zijn in het bijzonder te verstaan de derde-pand- of hypotheekgevers. De afdeling geeft hieromtrent nadere regels.

In het verlengde van artikel 6:8 verklaart **artikel 865** de bepalingen van artikel 6:2 inzake de werking van redelijkheid en billijkheid van overeenkomstige toepassing. Rechtstreeks zijn deze bepalingen uiteraard van toepassing op de partijen, de schuldeiser en de borg - vgl. onder andere reeds het bij artikel 861 vermelde arrest HR 7-5-1982, NJ 1983, 493.

Artikel 866 heeft betrekking op het verhaal van de borg op de hoofdschuldenaar, waarbij enige afwijkingen van artikel 6:10 zijn voorzien. De afwijking in lid 1 is dat de borg ook verhaal heeft voor de, door de hoofdschuldenaar verschuldigde, wettelijke rente en de kosten waarvoor hij overeenkomstig artikel 856 aansprakelijk was, tenzij die wegens hem persoonlijk betreffende omstandigheden verschuldigd zijn geworden (lid 2). De afwijking in lid 3 is dat hoofdschuldenaren jegens een borg hoofdelijk aansprakelijk zijn; op 'gewone' medeschuldenaren bestaat slechts verhaal voor zover zij in de onderlinge verhouding draagplichtig zijn.
Lid 4 houdt de mogelijkheid van afwijking van de eerste drie leden open.

Artikel 867 veronderstelt dat de borg de hoofdverbintenis voldoet zonder de hoofdschuldenaar daarvan te verwittigen, waarna deze de schuldeiser opnieuw betaalt. De borg heeft dan op eigen risico gehandeld en heeft geen verhaal op de hoofdschuldenaar. Gepreciseerd wordt hoe de borg zich op de hoofdschuldenaar kan verhalen, namelijk door zich de vordering van de hoofdschuldenaar uit onverschuldigde betaling (overeenkomstig artikel 3:94) te doen overdragen.

Artikel 868 regelt dat de hoofdschuldenaar het verhaal van de borg kan afweren, als hij ten tijde van diens betaling - toen het verhaalsrecht ontstond - verweermiddelen tegen de hoofdschuld had. Het slot van het artikel sluit een beroep op eerdere verweren echter uit, voor zover een medeschuldenaar krachtens artikel 6:11 lid 2, daarop evenmin een beroep kan doen; afwijking is echter bij overeenkomstige toepassing van artikel 6:11 lid 4, mogelijk.

Artikel 869 vereist, voor de omslag van hetgeen niet op de hoofdschuldenaar verhaalbaar blijkt te zijn, niet dat de borg eerst in rechte vervolgd of de hoofdschuldenaar in staat van faillissement verklaard moet zijn: in het laatste geval en in dat van surséance van de hoofdschuldenaar hangt de toepasselijkheid van artikel 869 er veeleer van af, of de borg op redelijk korte termijn nog een uitkering ten laste van de hoofdschuldenaar te verwachten heeft. Dat borgen en derden-hypotheekgevers naar evenredigheid in de omslag delen, was voor het huidige recht reeds beslist bij HR 20-11-1981, NJ 1982, 469 (en NJ 1983, 10). De maatstaf is die van artikel 6:152: de hoogte der aansprakelijkheid van ieder ten opzichte van de schuldeiser.

Volgens **artikel 870** heeft de achterborg - degene die zich op zijn beurt als borg heeft gesteld voor de nakoming van de verbintenis van de (hoofd)borg - naast het verhaal dat hij op deze laatste heeft, tevens rechtstreeks verhaal op de hoofdschuldenaar, op de medeborgen en derden-hypotheek- of pandgevers.

TITEL 15 - VASTSTELLINGSOVEREENKOMST

Tot de vaststellingsovereenkomst behoren verschillende typen. Als zodanig kunnen worden genoemd de thans wettelijk geregelde dading en de minnelijke schikking ten overstaan van de rechter, maar ook bijvoorbeeld de overeenkomsten waarbij een beslissing aan arbitrage of bindend advies wordt opgedragen.
Gemeenschappelijk aan deze overeenkomsten is dat zij ertoe strekken dat ter voorkoming of beëindiging van onzekerheid of geschil buiten een rechtsgeding om wordt vastgesteld hetgeen rechtens tussen partijen heeft te gelden (**artikel 900** lid 1). Veelal is de contractuele regeling betreffende het komen tot een zodanige vaststelling bij wege van arbitrage en bindend advies of ook partijbeslissing als beding in een overeenkomst opgenomen; voor opneming in algemene voorwaarden zie men artikel 6:236, onderdeel n, en de toelichting bij die bepaling. De verplichting tot (aanvaarding van) zodanige vaststelling kan echter ook rechtstreeks uit een wetsbepaling volgen, zoals uit artikel 6:140, leden 2 en 3 (saldo rekening-courant), maar eveneens uit een rechtshandeling van andere aard dan een overeenkomst, zoals de statuten van een vereniging.
De beoogde rechtstoestand kan, zoals bij dading en minnelijke schikking, door partijen zelf worden overeengekomen, hij kan ook ter uitvoering van de overeenkomst of op grond van de wet of statuten enz. later, en eventueel door een derde, tot stand worden gebracht.
Uit het bovenstaande blijkt dat men moet onderscheiden tussen de (materiële) vaststelling zelf en de vaststellingsovereenkomst, waarvan de vaststelling deel uitmaakt of die aan haar ten grondslag ligt. Het onderscheid blijkt uit de definitie van artikel 900 lid 1. De artikelen 901, leden 1 en 2, 902 en 903 betreffen de *vaststelling* bij of als gevolg van de overeenkomst; de artikelen 901 lid 3, en 905 geven een bepaling over de *vaststellingsovereenkomst*, en artikel 906 verklaart de artikelen 900 tot en met 905 van overeenkomstige toepassing op een vaststelling die een andere dan contractuele grondslag heeft.
Als vaststelling geldt de uiteindelijke rechtstoestand zoals die op grond van de overeenkomst of op andere grondslag door een beslissing wordt bewerkstelligd (artikel 900 lid 2). Het kan zijn dat die bij de beslissing van partijen, of een hunner, dan wel van een derde, onmiddellijk is gegeven: de beslissing zelf bepaalt dan de rechtstoestand tussen partijen, bijvoorbeeld hoe hun verbintenis moet worden verstaan. Het kan echter ook zijn dat de vaststelling door nadere rechtshandelingen moet worden voltooid: alsdan wordt de rechtstoestand bereikt door uitvoering van de beslissing waartoe partijen zijn verplicht.
Anders dan wel voor bijvoorbeeld de dading onder het huidige recht wordt verdedigd, heeft in het systeem van het ontwerp de beslissing niet een declaratief karakter, maar heeft zij zgn. dispositieve (of translatieve) werking. Zo geldt de beslissing als titel voor overdracht van een goed, indien het recht daarop onzeker of betwist was, als rechtsgrond van betaling, enz. Dit alles ligt besloten in artikel 901.
De beslissing kan overigens meer omvatten dan (hetgeen tot) de vaststelling (moet leiden). Zo

kan de beslissing, behalve de op vaststelling gerichte uitspraak, tevens bijvoorbeeld inhouden het opleggen van een schadevergoeding ten behoeve van een der partijen ter compensatie van het door deze te lijden nadeel. Artikel 904 heeft betrekking op de beslissing.

Voor **artikel 900**, leden 1 en 2, zie men hierboven. Het obligatoire karakter van de vaststellingsovereenkomst - of het desbetreffende beding - komt daarin uit dat partijen zich jegens elkaar binden aan de daaruit voortvloeiende vaststelling van hetgeen rechtens tussen hen geldt. Dit laatste kan zijn hun rechtsverhouding, maar ook het al of niet bestaan van een absoluut recht of juist het ontbreken van een rechtsverhouding. Wijziging of aanvulling van een bestaande rechtsverhouding valt niet onder het begrip vaststellingsovereenkomst; wel is artikel 904 van overeenkomstige toepassing als zij (bevoegdelijk) geschiedt door een der partijen of een derde (artikel 906 lid 2). Is eenmaal de beslissing genomen, dan wordt zij niet ontkracht doordat later blijkt dat zij afwijkt van hetgeen in werkelijkheid gold, aldus het slot van lid 1 samengevat. Zij geeft dan ook geen aanleiding tot een vordering uit onverschuldigde betaling, ongerechtvaardigde verrijking of tot verrekening van voordeel (aldus ook reeds HR 5-4-1991, NJ 1992, 244, en HR 15-2-1992, NJ 1992, 245). Geen bijzondere bepaling regelt de verhouding van de vaststellingsovereenkomst tot de leerstukken van dwaling (artikel 6:228) en voortbouwende overeenkomst (artikel 6:229); een beroep daarop heeft wel succes, als juist datgene waarvan partijen als vaststaand en zeker zijn uitgegaan, blijkt in strijd met de werkelijkheid te zijn (zie HR 18-3-1955, NJ 1955, 347). Zie ook HR 29-9-1995, RvdW 893, betreffende dwaling na raadpleging van een deskundige. Als vaststelling geldt niet de, bijvoorbeeld bij bindend advies opgelegde, verplichting aan een der partijen tot betaling van een geldsom aan de wederpartij ter vergoeding van het door deze, ten gevolge van de beslissing geleden nadeel.
Partijen kunnen bij het sluiten van een overeenkomst voorzien dat tussen hen onzekerheid of geschil kan rijzen over bepaalde omstandigheden en ter beperking of voorkoming daarvan een bewijsovereenkomst sluiten, door (weerlegbare) vermoedens tussen hen te laten gelden, door slechts bepaalde bewijsmiddelen, als geschrift, toe te laten of tegenbewijs tegen een overeengekomen regel uit te sluiten. Deze laatste vorm komt neer op een bewijsrechtelijke inkleding van een vaststelling, en lid 3 stelt de bewijsovereenkomst in zoverre met de vaststellingsovereenkomst gelijk - slechts met instemming van beide partijen kunnen zij daarvan afwijken.
Lid 4 zondert van de werking van de titel uit de overeenkomst tot arbitrage, waarvoor een eigen regeling geldt (artikelen 1020 e.v. van het nieuwe Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

In **artikel 901** is de dispositieve werking van de tot vaststelling leidende beslissing neergelegd. Zie hieromtrent de inleidende opmerkingen bij deze titel. Om te beoordelen of na de beslissing nog aan nadere vereisten moet worden voldaan om de vastgestelde rechtstoestand te bereiken, moet worden uitgegaan van een (fictieve) beslissing, tegengesteld aan die welke is genomen: kan het verschil slechts worden overbrugd door het voldoen aan bepaalde vereisten, dan moeten ook deze nog voor de vaststelling in acht worden genomen.
Aldus bijvoorbeeld levering bij toewijzing van een goed, de inachtneming van vormvoorschriften, het verkrijgen van vergunning of toestemming.
Lid 2 verplicht partijen mee te werken aan de vervulling van de vereisten om tot de vaststelling te geraken, vanaf de, aan de beslissing voorafgaande, maatregelen, zoals de aanwijzing van de

bindend adviseurs, tot aan die welke nodig zijn tussen de beslissing en de vaststelling, zoals bedoeld in lid 1. Reële executie is hierbij mogelijk: artikelen 3:299 tot en met 3:301.
Lid 3 vereenvoudigt de vervulling van de vereiste uitvoering door als regel de vereiste partijverklaringen in de vaststellingsovereenkomst besloten te achten, als waren zij bij het sluiten daarvan bij voorbaat afgelegd.

Een netelige kwestie is of een vaststelling geldig is, indien zij berust op een beslissing over een onzekerheid of geschil betreffende de al dan niet toepasselijkheid van dwingend recht. Enerzijds is terughoudendheid geboden: men moet een vaststelling niet gebruiken om dwingend recht te ontduiken of om een rechtstoestand te bewerkstelligen die in strijd met de openbare orde of de goede zaken is. Anderzijds bestaat er geen reden om, wanneer partijen in ernst van mening verschillen en er ook redelijkerwijs verschil van gevoelen kan bestaan, vaststelling anders dan bij rechterlijke uitspraak uit te sluiten, mits openbare orde en de goede zeden daardoor niet worden aangetast; aldus reeds HR 27-12-1935, NJ 1936, 442, inzake een arbitrage en eveneens HR 10-6-1955, NJ 1955, 570, inzake een dading over verbintenissen waarvan de geldigheid wegens dwingend recht werd betwist. Zie voorts de bij artikel 900 vermelde arresten van 5-4-1991 en 15-2-1992 betreffende vaststelling van een verzekeringsuitkering die werd gevolgd door de verkrijging van een voordeel, waardoor, met voorbijgaan aan het indemniteitsbeginsel, de verzekerde in een duidelijk voordeliger positie werd gebracht.
Artikel 902 formuleert de vereisten voor de geldigheid van een zodanige vaststelling die met dwingend recht in strijd kan komen. Op te merken valt dat deze vereisten de vaststelling zelf betreffen, niet de vaststellingsovereenkomst, die uiteraard gewoon aan artikel 3:40 blijft onderworpen: zo mag de overeenkomst niet de strekking hebben dwingend recht opzij te zetten. Ook is artikel 902 slechts van toepassing op de vaststelling zelf, niet bijvoorbeeld op het opleggen van prestaties ten laste van de partij ten gunste van wie de beslissing is uitgevallen. Voorts blijft uiteraard artikel 901 zijn werking uitoefenen.
Dat er sprake moet zijn van een werkelijk *bestaande* en redelijkerwijs te aanvaarden onzekerheid of geschil, volgt reeds uit de vereisten voor de vaststellingsovereenkomst zelf. Uitgesloten wordt de afwijking, indien de vaststelling slechts wordt ingeroepen ter *voorkoming* van zulk een onzekerheid of geschil - er moet een dringende reden tot vaststelling bestaan.
Voorts wordt de bevoegdheid die artikel 902 toekomt, beperkt tot vaststelling op vermogensrechtelijk gebied: een afwijking van dwingend recht op het gebied van bijvoorbeeld het familierecht of het publiekrecht is niet aanvaardbaar. Wél is denkbaar en aanvaardbaar een regeling bij vaststelling van vermogensrechtelijke gevolgen van verhoudingen op die gebieden, bijvoorbeeld omtrent alimentatie of erfrechtelijke aanspraken.
Voor het begrip 'openbare orde en goede zeden' waarmee de vaststelling niet in strijd mag komen, zij verwezen naar artikel 3:40 en de toelichting daarbij.

In artikel 901 is gekozen voor het dispositieve stelsel. Dit sluit op zichzelf niet uit dat een beslissing (mede) betreft de toestand zoals die in het verleden tussen partijen heeft bestaan, bijvoorbeeld de nietigheid van een overeenkomst.
Partijen hebben zich dan daarnaar ook voor het verleden te gedragen. Het dispositieve stelsel brengt echter wel mee dat door de uitvoering van de beslissing de rechtstoestand verandert - krachtens artikel 901 zal dan de ene partij nog bijvoorbeeld een stuk grond aan de ander moeten leveren. Heeft deze laatste bijvoorbeeld een beperkt recht daarop gevestigd ten behoeve van een

derde, dan volgt uit de keuze voor het dispositieve stelsel reeds, hetgeen **artikel 903** met zoveel woorden uitdrukt, dat dit beperkte recht niet door de vaststelling wordt aangetast. Artikel 903 heeft slechts betrekking op vermogensrechten als bedoeld in artikel 3.6, niet op de vaststelling van bijvoorbeeld de omvang van een vordering, die ook voor derden, bijvoorbeeld in geval van beslag, van belang kunnen zijn. In zulke gevallen kan een derde te goeder trouw uiteraard wel een beroep doen op eventuele hem beschermende wetsbepalingen.

Artikel 904 lid 1, bouwt voort op de rechtspraak betreffende de partijbeslissing en het bindend advies onder het huidige recht - zie bijvoorbeeld HR 29-12-1922, NJ 1923, 319, HR 11-1-1924, NJ 1924, 293, HR 29-1-1931, NJ 1931, 1317, en HR 17-12-1943, NJ 1944, 139: wie zijn wederpartij wil houden aan een partijbeslissing die, of een bindend advies dat, naar inhoud, strekking of wijze van totstandkoming zozeer ingaat tegen hetgeen redelijk en billijk is dat in de gegeven omstandigheden geen redelijk oordelend persoon daartoe had kunnen komen, handelt in strijd met de door de artikelen 1355 en 1356 vereiste goede trouw en redelijkheid en billijkheid.
Artikel 904 lid 1 komt tot hetzelfde resultaat, doch zonder de omweg van de 'goede trouw' van de partij die de wederpartij aan de beslissing wil houden. Het knoopt rechtstreeks aan bij de formulering van de artikelen 6:2 lid 2, 6:248 lid 2 en 6:258 lid 1. Uit de formulering blijkt dat het om een 'marginale toetsing' gaat: criterium is niet wat de rechter zelf zou hebben beslist.
De sanctie is niet nietigheid, doch vernietigbaarheid, waarop de desbetreffende bepalingen van titel 3.2 van toepassing zijn.
Lid 2 verklaart de rechter bevoegd, wanneer aan de beslissing geldigheid ontbreekt of komt te ontvallen, of wanneer er binnen redelijke termijn geen beslissing kan worden verwacht. De rechter volgt daarbij zijn eigen oordeel. Niet is uitgesloten dat hij tot dezelfde beslissing komt als degene die is vernietigd wegens gebreken in de wijze van totstandkoming.

Artikel 905 beperkt de bevoegdheid tot ontbinding van een vaststellingsovereenkomst wegens wanprestatie, voor zover op grond van die overeenkomst reeds een beslissing tot stand is gekomen; verondersteld is hierbij uiteraard een wederkerige vaststellingsovereenkomst als zelfstandige rechtshandeling, niet een rechtshandeling van andere aard die een vaststellingsbeding inhoudt.
De ratio van de bepaling is dat een eenmaal tot stand gekomen beslissing niet gemakkelijk door de ontbinding op losse schroeven moet komen staan, met als gevolg dat de onzekerheid of het geschil herleeft. De bepaling geldt reeds wanneer de beslissing is tot stand gekomen, ook al heeft ze, bijvoorbeeld door het lopen van een beroepstermijn, nog geen werking verkregen.

Artikel 906 lid 1 kwam reeds bij de inleidende opmerkingen van de toelichting bij deze titel ter sprake.
Lid 2 verklaart artikel 904 van overeenkomstige toepassing op de partijbeslissing of het bindend advies waarbij bevoegdelijk de regeling van de rechtsverhouding van partijen wordt aangevuld of gewijzigd, en waar het niet gaat om voorkoming of beslissing van onzekerheid of geschil. Alsdan is van de titel alleen artikel 904 van overeenkomstige toepassing.
Het artikel geldt ook wanneer artikel 904 krachtens artikel 906 lid 1, van overeenkomstige toepassing is, bijvoorbeeld op een beslissing van een orgaan van een rechtspersoon.
Lid 3 zondert van lid 2 uit de aanvulling of wijziging van een voor vernietiging vatbaar besluit

van een rechtspersoon, zulks omdat artikel 21 van Boek 2 van het Ned. BW daarvoor een eigen regeling heeft die in enkele opzichten van artikel 904 afwijkt.

TITEL 17 - VERZEKERING

Algemeen

1. Het onderhavige ontwerp strekt tot hercodificatie in het nieuwe Burgerlijk Wetboek van het verouderde thans in het Wetboek van Koophandel geregelde verzekeringsrecht. Het ontwerp is ontleend aan de Nederlandse wet van 22 december 2005, Stb. 700 (Kamerstukken 19 529), vernummerd in Stb. 2006, 1, in werking getreden op 1 januari 2006. De invoering en aanpassing der overige wetgeving in Nederland is geregeld bij de Invoeringswet titel 7.17 en titel 7.18 Burgerlijk Wetboek van 22 december 2005, Stb. 701 (Kamerstukken 30 137). De toelichting bij het onderhavige ontwerp is ontleend aan de Nederlandse parlementaire stukken. Het ontwerp bouwt voort op de in Suriname op 1 januari 2001 ingevoerde Boeken 3, 5 en 6 nieuw BW.
2. Gekozen is voor een opzet, waarbij verzekering wordt onderscheiden in schade- en sommenverzekering. Het ontwerp trekt de grens tussen beide aldus, dat schadeverzekering ertoe strekt vermogensschade te vergoeden, terwijl het bij sommenverzekering onverschillig is of, en in hoeverre, met de uitkering schade wordt vergoed. Als gevolg hiervan bevat het ontwerp voor titel 7.17 drie afdelingen. In de eerste afdeling zijn de bepalingen opgenomen die bij schade- en sommenverzekering beide gelden. De tweede afdeling is aan schadeverzekering gewijd en de derde aan sommenverzekering. Deze laatste afdeling bestaat op haar beurt uit twee paragrafen. De eerste bevat de artikelen welke voor alle sommenverzekeringen gelden; de tweede heeft uitsluitend betrekking op levensverzekering.
3. Het ontwerp brengt onder meer wijziging in de regeling van de mededelingsplicht, de mogelijkheid van bewijslevering door de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde, de betaling door de verzekeraar aan een tussenpersoon ter doorbetaling aan de tot uitkering gerechtigde, de opzegging, het bedrog bij schadevaststelling, de eigen roekeloosheid van de verzekerde, een rechtstreekse vordering van de benadeelde op de verzekeraar tot betaling bij verzekeringen tegen aansprakelijkheid ('action directe'), de subrogatie, de verjaring, de verzwaring van het risico, de sommenverzekering in het algemeen, de verzorgingsbescherming van de verzekeringnemer of begunstigde tegen uitwinning van een levensverzekering in geval van faillissement of derdenbeslag en de elektronische polis.
4. Het ontwerp bevat belangrijke consumentenbescherming. In aansluiting op de Boeken 6 en 7 nieuw BW wordt de consument omschreven als de natuurlijke persoon die de verzekering sluit anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf; zie artikel 943 lid 3. Een iets ruimere omschrijving is voor de levensverzekering gekozen; zie artikel 986 lid 3.
5. De bescherming van de particulier komt in het ontwerp allereerst hierin tot uiting dat van verschillende bepalingen niet ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde kan worden afgeweken indien de nemer een particulier is als hierboven aangeduid. Bij persoonsverzekering is de tot uitkering gerechtigde vrijwel steeds een natuurlijke persoon. Daarom mag bij persoonsverzekering nimmer ten nadele van de

verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde van een aantal artikelen worden afgeweken, dus ook niet indien de verzekeringnemer geen particulier is in de zin van het ontwerp. Ten slotte profiteert de consument van bepalingen die ter bescherming van alle verzekeringnemers en tot uitkering gerechtigden dwingend recht voorschrijven.

6. In afzonderlijke slotartikelen wordt aangegeven van welke bepalingen in één of meer opzichten niet mag worden afgeweken. Deze zijn voor de afdelingen 1 en 2 de artikelen 943 en 963, en voor de paragrafen van afdeling 3 de artikelen 974 en 986. Indien in een artikel dwingend recht voorkomt, verwijst de toelichting naar het desbetreffende slotartikel. Ontbreekt zulk een verwijzing, dan bevat het artikel uitsluitend regelend recht.
7. Het ontwerp kent drie mogelijkheden: 1. afwijking is in het geheel niet toegelaten; 2. afwijking is niet toegelaten ten nadele van een of meer met hun hoedanigheid aangeduide personen, zoals de nemer; 3. afwijking is niet toegelaten ten nadele van een of meer personen indien de nemer een particulier is. Dient zulk een bepaling van dwingend recht ter bescherming van een der partijen of van de uitkeringsgerechtigde, dan is afwijking niet nietig, doch vernietigbaar; zie artikel 3:40 lid 2.
8. In formule 3 wordt met de verzekeringnemer alleen de oorspronkelijke nemer bedoeld, en niet de mogelijke opvolgende nemers. Met name bij transportverzekering zou het voor de verzekeraar te veel onzekerheid geven, indien hij, wanneer hij een verzekeringsovereenkomst sluit met een nemer die geen particulier is, rekening zou moeten houden met de mogelijkheid dat de oorspronkelijke nemer inmiddels is vervangen door een particulier.
9. Omdat de praktijk niet steeds dezelfde termen bezigt om de bij de verzekering betrokken personen aan te duiden, moest in het onderhavige ontwerp een keuze worden gedaan. De wederpartij van de verzekeraar bij het sluiten van de overeenkomst wordt steeds aangeduid als de verzekeringnemer. Voor degene die recht heeft op de uitkering is in afdeling 1 de algemene term: de tot uitkering gerechtigde, gekozen. In afdeling 2 heet deze in overeenstemming met de meestal gevolgde terminologie verzekerde, en in afdeling 3 heet degene aan wie de uitkering moet worden gedaan overeenkomstig vast gebruik begunstigde. Eveneens overeenkomstig vast gebruik in binnen- en buitenland is degene op wiens leven of gezondheid de verzekering loopt, in afdeling 3 als verzekerde aangeduid.

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Artikel 925 (definitie)

1. Evenals dit bij de meeste andere titels van Boek 7 het geval is, wordt ook hier een omschrijving van de overeenkomst, waarover de titel handelt, vooropgesteld. De aanduiding 'premie' in de eerste volzin van lid 1, omvat zowel het vaste, bij schadeverzekering veelal in een percentage van de verzekerde som uitgedrukte, bedrag als de variabele omslag of naheffing bij sommige onderlinge verzekeringen. Indien bij levensverzekering de premie voor de ganse duur van de overeenkomst ineens wordt betaald, spreekt men ook wel van koopsom.
2. Voor de verplichting van de verzekeraar is de neutrale term: uitkering, en niet: schadevergoeding, gekozen om ook de sommenverzekering te omvatten. De verzekeraar

verbindt zich jegens de verzekeringnemer tot het doen van een uitkering. Dit neemt niet weg dat de daartoe gerechtigde een derde kan zijn.

3. Kenmerkend voor de verzekeringsovereenkomst is het element van onzekerheid; zij is een kansovereenkomst. Die onzekerheid kan in vier opzichten bestaan: of de verzekeraar ooit een uitkering verschuldigd zal worden, wanneer dat dan het geval zal zijn, hoeveel de eventuele uitkering zal bedragen en wat de duur van de door de verzekeringnemer verschuldigde periodieke premiebetaling zal zijn.
4. Of de uitkering ooit zal worden verschuldigd, is bijvoorbeeld onzeker als tegen een mogelijke schade in de toekomst wordt verzekerd. Meestal is dan tevens onzeker, wanneer de uitkering zal worden verschuldigd en hoe groot zij zal zijn. Maar soms, zoals bij de levenslange overlijdensverzekering en de gemengde verzekering, staat wel vast dàt het eens tot een uitkering zal komen, doch niet wanneer. Bij een onmiddellijk ingaande lijfrenteverzekering staat wel vast dat de uitkering verschuldigd wordt, en ook van welk tijdstip af, maar niet het totale bedrag van de uitkering.
5. Bij de verzekering van een kapitaal op vaste termijn – zoals bij bepaalde vormen van studieverzekering – staat wel de verschuldigdheid van de uitkering vast, en ook het tijdstip waarop en het bedrag waartoe, doch is van te voren nog onzeker hoeveel de totale premie zal bedragen. De formulering sluit niet uit dat partijen het risico doen ingaan vóór het tijdstip van het aangaan van de overeenkomst, mits op dat tijdstip nog wel subjectieve onzekerheid bestaat.
6. In de definitie komt niet voor het element van het 'onzekere voorval'. Dit element doet zich wel bij talloze verzekeringsvormen, en vrijwel steeds bij schadeverzekering, voor, doch niet bij alle vormen van verzekering, zoals uit enige van de hierboven gegeven voorbeelden blijkt. Zo is het vereiste van in leven zijn op een bepaald toekomstig tijdstip wel een onzeker feit, doch men kan het moeilijk een 'voorval', d.i. een gebeurtenis, noemen. Onder het nieuwe recht zal dan ook niet meer relevant zijn de vraag wat het 'onzeker voorval' is, zoals dat nog het geval was in HR 4-1-1980, N.J. 1984, 305 (schade uit eigen gebrek), maar of er bij het sluiten van de verzekeringsovereenkomst de in de tekst aangegeven onzekerheid bestaat.
7. Zoals reeds bij de algemene inleiding tot deze titel is vermeld, maakt het onderhavige ontwerp een principieel verschil tussen schade- en sommenverzekering. In het onderhavige ontwerp geldt voor schadeverzekering dat zij de strekking moet hebben vermogensschade te vergoeden (artikel 944). Om de tegenstelling zuiver te houden is daarom ook voor de sommenverzekering bepaald dat het daarbij onverschillig is of en in hoeverre met de uitkering schade wordt vergoed (artikel 964).
8. Uitdrukkelijk is vermeld in de tweede volzin van lid 1 dat de wet slechts twee vormen van verzekering kent, te weten schadeverzekering en sommenverzekering. Wel kan een overeenkomst deels schade-, deels sommenverzekering zijn. In dat geval wordt de overeenkomst deels door de bepalingen omtrent schade-, deels door die omtrent sommenverzekering beheerst.
9. Nu in de onderhavige afdeling enige bepalingen met betrekking tot persoonsverzekering worden voorgesteld, kan een omschrijving daarvan niet ontbreken. De definitie volgens lid 2 omvat lichamelijke en geestelijke gesteldheid en ziekten, ongevallen en overlijden. Niet de bedoeling is dat de omschrijving ook uitkering van smartengeld krachtens persoonsverzekering mogelijk zou maken.

10. Persoonsverzekering is hetzij schadeverzekering hetzij sommenverzekering. De belangrijkste persoonsverzekering in de schadesector is de ziektekostenverzekering. Onder persoonsverzekering als sommenverzekering valt allereerst de levensverzekering. Zij draagt niet als kenmerk vergoeding van schade. Ongevallen-, arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsverzekering strekken in beginsel wel tot vergoeding van schade, maar de daarvoor uit te keren vergoeding is reeds bij de overeenkomst vastgelegd, ongeacht of het bedrag door op geld waardeerbare schade wordt gerechtvaardigd. Daarom is ook hier sprake van sommenverzekering. Voor sommenverzekering die geen persoonsverzekering is, zij verwezen naar artikel 964 en de toelichting daarop.

Artikel 926 (uitkering en tot uitkering gerechtigde)

1. Lid 1 doelt op het geval dat de verzekeraar het verrichten van diensten op zich neemt, zoals het vernieuwen van gebroken ruiten, het verlenen van rechtsbijstand of lijkbezorging.
2. Wat betreft lid 2 zij het volgende opgemerkt. Zolang een derde zijn aanwijzing nog niet heeft aanvaard, heeft hij krachtens de verzekering nog geen recht op uitkering. Deze derde valt echter ingevolge lid 2 wel onder de term 'de tot uitkering gerechtigde'. Men denke in dit verband aan artikel 940 lid 4, artikel 941 lid 1 en artikel 942 lid 1. Vergelijk ook artikel 945 uit afdeling 2.
3. Over artikel 941 lid 1, zij opgemerkt dat de daar bedoelde meldingsplicht voor de derde die nog niet heeft aanvaard, niet als een verbintenis kan worden aangemerkt. Hij is immers nog geen partij bij de verzekeringsovereenkomst. De plicht voor deze derde om de schade te melden dient dan ook te worden opgevat als een 'Obliegenheit' die bij niet-nakoming afbreuk doet aan het recht op uitkering voor het geval de derde na verwezenlijking van het risico alsnog aanvaardt. Met de aan de Duitse doctrine ontleende term 'Obliegenheit' wordt hier gedoeld op een gehoudenheid waarbij – anders dan bij een verplichting, waarvan in beginsel de nakoming kan worden gevorderd en die in geval van niet-nakoming degene die daardoor schade lijdt recht geeft op schadevergoeding – niet-inachtneming leidt tot vermindering of verval van de eigen rechten van degene op wie de Obliegenheit rust. Dit geldt evenzo bij de niet-aanvaard hebbende derde voor de bereddingsplicht van artikel 957, die dan als 'verplichting' vergelijkbaar is met de uit artikel 6:101 voortvloeiende 'verplichting' van de gelaedeerde om zijn schade te beperken. Immers, ook bij artikel 6:101 heeft de niet-nakoming van deze 'Obliegenheit' voor de gelaedeerde geheel of gedeeltelijk verlies van zijn recht op schadevergoeding tot gevolg.

Artikel 927 (herverzekering)

1. Herverzekering wijkt in vele opzichten af van gewone verzekering, terwijl ook herverzekeringen onderling sterk verschillen: facultatief of verplicht, herverzekering ten behoeve van de primaire verzekeraar (in de praktijk minder juist retrocessie genoemd), eenzijdige of wederkerige herverzekering. Voorts zijn contracten van herverzekering veelal internationaal. Te bedenken is ten slotte dat bij herverzekering gelijkwaardige partijen tegenover elkaar staan.
2. Dit alles leidt ertoe de herverzekering niet rechtstreeks aan enige bepaling van het onderhavige verzekeringsrecht te binden. Wel kunnen herverzekeringsovereenkomsten

worden uitgelegd mede in het licht van beginselen van verzekeringsrecht, zoals die in deze titels zijn neergelegd.

Artikel 928 (mededelingsplicht)

1. De omstandigheid dat de verzekeraar in hoge mate moet afgaan op mededelingen van de verzekeringnemer bij het sluiten van de overeenkomst, heeft van oudsher tot regeling van deze materie geleid. Het bestaande recht geeft de verzekeraar het recht zich op nietigheid van de overeenkomst te beroepen indien de verzekeringnemer hem, hoezeer ook te goeder trouw, onjuist of onvolledig heeft voorgelicht, zodat hij bij kennis van de ware feiten de verzekering niet of slechts op andere voorwaarden zou hebben gesloten. De bezwaren hiertegen zijn bekend: nietigheid als enig mogelijke sanctie zonder nuance naar het gewicht van de verzwijging en de intenties van de verzekeringnemer treft deze en de tot uitkering gerechtigde veelal te zwaar. Hiertegenover legt het onderhavige ontwerp de verzekeringnemer een bijzondere mededelingsplicht op. Deze constructie maakt het mogelijk op afdoende wijze aan de bovengenoemde bezwaren tegemoet te komen. De verhouding tot dwaling en bedrog als de meer algemene vernietigingsgronden, wordt geregeld in artikel 931; naar de toelichting daarop zij verwezen.
2. In lid 1 van het onderhavige artikel 928 staat voorop dat de verzekeringnemer steeds verplicht is de verzekeraar vóór het sluiten van de overeenkomst in te lichten omtrent alle feiten die hij kent of behoort te kennen. Dit strekt zich niet uit tot alles wat voor de verzekeraar van belang is, of van belang kan zijn, maar is beperkt tot de feiten waarvan de nemer weet, of waarvan hij behoort te weten, dat zij voor de verzekeraar van belang zijn of kunnen zijn. Wat de verzekeringnemer te dezen weet of behoort te weten, zal dikwijls in de eerste plaats zijn af te leiden uit de in lid 6 genoemde vragenlijst, en verder uit hetgeen bij hem bekend mag worden verondersteld omtrent het acceptatiebeleid in de verzekeringsbranche in het algemeen of juist van deze verzekeraar in het bijzonder. Ook moet rekening worden gehouden met wat een persoon als de verzekeringnemer in deze weet of behoort te begrijpen (HR 3-11-1978, NJ 1980, 500).
3. Heeft de verzekeraar door middel van een vragenlijst dan wel anderszins naar bepaalde feiten of omstandigheden gevraagd, dan weet de nemer dat deze punten de verzekeraar interesseren, daargelaten of zij tot een voor de verzekeringnemer ongunstige beslissing zouden hebben geleid; dit laatste zal de verzekeraar zo nodig hebben te bewijzen.
4. De mededelingsplicht van de verzekeringnemer omvat blijkens lid 2 ook hetgeen een hem bekende derde wiens belang bij het sluiten van de verzekering is gedekt, had moeten mededelen indien hij zelf nemer was geweest: de verzekeraar mag er niet de dupe van worden dat er ook een andere belanghebbende naast de verzekeringnemer is. Verzuim van die derde wordt dus de verzekeringnemer toegerekend.
5. In de tweede volzin van lid 2 wordt bepaald dat de eerste volzin niet geldt voor persoonsverzekering. Voor dit soort verzekering geldt volgens lid 3 een eigen regeling die is beperkt tot de (mede)verzekering betreffende derden die zestien jaar of ouder zijn, en wel op hun leven of gezondheid, onverschillig of zij zelf ook belanghebbende zijn. Bij persoonsverzekering geldt alleen in dit geval de in lid 2, eerste volzin, uitgedrukte regel. De vader die zich wenst te verzekeren tegen de ziektekosten die hij ten behoeve van zijn jongere kinderen zal moeten maken, behoeft dus niet mede te delen wat die kinderen zelf omtrent hun gezondheid weten of behoren te weten; alleen wat hijzelf als

verzekeringnemer daaromtrent weet of behoort te weten, komt in aanmerking. De grens is bij zestien jaar gelegd omdat mag worden aangenomen dat personen die de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt, voldoende oordeel des onderscheids hebben om degene die de verzekering mede sluit in te kunnen lichten omtrent de van belang zijnde feiten. Met de persoon wie het risico betreft, wordt hetzelfde bedoeld als met de in de praktijk der persoonsverzekering vaak gebezigde term 'het lijf'.

6. Lid 4 is bepaald dat de mededelingsplicht niet de feiten betreft die de verzekeraar reeds kent of behoort te kennen. Deze beperking mag niet zover gaan dat indien naar deze feiten een gerichte vraag wordt gesteld, een onjuist of onvolledig antwoord zonder gevolgen dient te blijven. Weliswaar zou de verzekeraar in dit geval de juistheid van het antwoord kunnen controleren, maar dit dient niet zover te gaan dat indien dat niet geschiedt, de verzekeraar de gevolgen van het onjuiste antwoord moet dragen. Het (onjuiste of onvolledige) antwoord zal er immers voor de verzekeraar vaak toe leiden dat hij zal nalaten zijn beschikbare gegevens te raadplegen. Het is dan aan de verzekeringnemer te wijten dat de verzekeraar in dwaling is gebracht. In verband hiermee is een tweede volzin aan lid 4 toegevoegd.
7. Hierover zij nog opgemerkt dat alleen bij een onjuist of onvolledig antwoord er geen beroep op kan worden gedaan dat de verzekeraar deze feiten reeds kent of behoort te kennen. Dit laat de mogelijkheid open dat de verzekeringnemer die weet dat bepaalde feiten bij de verzekeraar bekend zijn op een daarop gerichte vraag geen antwoord geeft. De eerste volzin van lid 4 brengt dan mee dat de verzekeraar zich er niet op kan beroepen dat deze vraag niet is beantwoord. Indien de verzekering is gesloten op grondslag van een door de verzekeraar opgestelde vragenlijst, volgt dit bovendien uit lid 6. De verzekeraar kan, indien hij daar geen genoegen mee neemt, via zijn informatiesystemen trachten het antwoord te vinden, dan wel de verzekeringnemer om nadere opheldering vragen.
8. Feiten omtrent het strafrechtelijk verleden kunnen voor de verzekeraar van groot belang zijn voor de beoordeling van het morele risico; vergelijk ook HR 8-6-1962, NJ 1962, 336. Daartegenover staat het belang van de verzekeringnemer en de tot uitkering gerechtigde, dat zij door hun strafrechtelijk verleden niet door de jaren heen vervolgd blijven. De in lid 5 voorgestelde bepaling – met een termijn van acht jaar – tracht aan beide belangen recht te doen wedervaren
9. Vrij unaniem is men in de literatuur van oordeel dat van de verzekeringnemer niet verwacht mag worden dat hij spontaan mededelingen doet omtrent zijn strafrechtelijk verleden. Indien in een vragenlijst daar niet naar wordt gevraagd, behoeft de verzekeringnemer ingevolge lid 6 daarover ook geen mededelingen te doen. Dit omdat het strafrechtelijk verleden de persoonlijke levenssfeer van de aanvrager diepgaand kan raken. Zie HR 18-12-1981, NJ 1982, 570.
10. Zonder uitdrukkelijke vraag, al dan niet onderdeel uitmakend van een vragenlijst, zou de verzekeringnemer ook niet spontaan mededelingen daarover behoeven te doen. Dit is in het slot van lid 5 tot uitdrukking gebracht. Dit betekent dat de verzekeraar die informatie wil hebben over het strafrechtelijk verleden van de verzekeringnemer of omtrent dat van derden, daar uitdrukkelijk naar dient te vragen.
11. In veel gevallen kan het voor een verzekeringnemer, aan wie daarover een vraag wordt gesteld, onduidelijk zijn wat onder het strafrechtelijk verleden moet worden verstaan. Dit kan ertoe leiden dat een verzekeringnemer, hoe zeer te goeder trouw, tegengeworpen

krijgt dat hij bepaalde feiten daaromtrent niet heeft medegedeeld. Het strafrechtelijk verleden is niet beperkt tot veroordelingen. Ook het opleggen van een maatregel, zoals ontzegging van de bevoegdheid tot het besturen van een motorrijtuig, valt daaronder. Volgens HR 23-2-1984, NJ 1984, 765 valt voorts ook een sepot onder het strafrechtelijk verleden. Of eventuele andere feiten of omstandigheden daartoe behoren, zoals een aanhouding door de politie wegens verdenking van een strafbaar feit of een vrijspraak of een ontslag van rechtsvervolging, zal voor veel verzekeringnemers onduidelijk zijn. Verder is denkbaar dat een verzekeringnemer bij bijvoorbeeld een inboedelverzekering er niet aan denkt een veroordeling wegens een snelheidsovertreding mede te delen. Om deze onduidelijkheden weg te nemen is in lid 5 tevens tot uitdrukking gebracht dat de verzekeringnemer alleen verplicht is omtrent het strafrechtelijk verleden feiten mede te delen voor zover de verzekeraar omtrent dat verleden een vraag heeft gesteld 'in niet voor misverstand vatbare termen'. Dit betekent dat de verzekeraar in exacte bewoording moet aangeven welke feiten en omstandigheden omtrent dit verleden voor hem van belang zijn, en alleen met betrekking tot die feiten behoeft de verzekeringnemer mededelingen te doen. Dit betekent dat de verzekeraar in zijn vraag zal moeten aangeven in welke strafbare feiten hij geïnteresseerd is, en of hij daarbij alleen geïnteresseerd is in strafrechtelijke veroordelingen, of wellicht ook in een vrijspraak, een schikking, een maatregel enz. Aldus wordt bereikt dat indien de daarover gestelde vragen juist zijn beantwoord de verzekeraar die feiten worden medegedeeld die voor zijn beslissing van belang zijn, en de verzekeringnemer niet later tegengeworpen krijgt dat hij bepaalde feiten omtrent het strafrechtelijk verleden niet heeft medegedeeld.

12. Lid 6 houdt in dat de adspirant-verzekeringnemer bij gebruik van een vragenlijst in beginsel alleen met concrete vragen heeft te maken en dat de verzekeraar er zich achteraf ook niet op mag beroepen dat zulke vragen onbeantwoord zijn gebleven. Dit lijdt alleen uitzondering indien is gehandeld met het opzet de verzekeraar te misleiden. Hieronder is te verstaan: het opzet de verzekeraar te bewegen een overeenkomst aan te gaan die hij anders in het geheel niet of niet op dezelfde voorwaarden zou hebben gesloten. Men zie het hierboven aangehaalde arrest HR 18-12-1981, N.J. 1982, 570, door welke uitspraak bovendien de laatste volzin van lid 6 is ingegeven.
13. Van het artikel kan niet ten nadele van de nemer of van de tot uitkering gerechtigde worden afgeweken indien de nemer een particulier is, aldus artikel 943 lid 3. Dit betekent ook dat in die gevallen het soms gemaakte beding dat de verzekeringnemer instaat voor de juistheid van de door hem opgegeven feiten, zoals gebruikelijk voor niet ter beurze gesloten verzekeringen, kan worden vernietigd. Artikel 943 lid 3, sluit echter niet uit, dat de verzekeraar met succes een beroep doet op het niet-vervuld zijn van bepaalde voorwaarden waarvan de dekking afhankelijk was gesteld, zoals aanwezigheid van een blus- of een alarminstallatie.

Artikel 929 (reactie verzekeraar binnen twee maanden)

1. De gevolgen van niet-nakoming van de in artikel 928 omschreven mededelingsplicht worden zelfstandig uitgewerkt in de artikelen 929 en 930. Artikel 929 regelt de wederzijdse bevoegdheden en verplichtingen naar aanleiding van ontdekking der niet-nakoming, artikel 930 de invloed van de niet-nakoming op het recht op uitkering.

2. De rechten die de verzekeraar in beginsel ontleent aan de ontdekking, bestaan uit een beperkte bevoegdheid tot opzegging volgens artikel 929 lid 2 en uit de bevoegdheid tot weigering of vermindering van uitkering overeenkomstig de regels van artikel 930. Aan de verzekeringnemer staat na de ontdekking de weg tot opzegging open (artikel 930 lid 3).
3. Lid 1 van het onderhavige artikel 929 gaat uit van de gedachte dat, indien de verzekeraar ontdekt dat de mededelingsplicht niet is nagekomen, hij de verzekeringnemer niet in onzekerheid mag laten, of hij zich een beroep op zijn rechten wil voorbehouden. Zo ja, dan moet hij dat binnen twee maanden na de ontdekking schriftelijk (artikel 933) doen weten. Laat de verzekeraar deze periode ongebruikt voorbij gaan, dan kan hij bij een daaropvolgende verwezenlijking van het risico de gevolgen van de niet-nakoming verbonden, niet meer inroepen.
4. De verzekeraar dient ingevolge het slot van lid 1 de verzekeringnemer op de mogelijke gevolgen van de niet-nakoming van de mededelingsplicht te wijzen. Zulks verhindert dat de verzekeringnemer de gevolgen daarvan te optimistisch inschat en hem vervolgens bij verwezenlijking van het risico een uitkering onthouden wordt. Doordat de verzekeringnemer van dit mogelijke gevolg eerder op de hoogte is, kan hij wellicht trachten een andere verzekering te sluiten.
5. Ingevolge lid 2 kan de verzekeraar de overeenkomst alleen opzeggen indien de verzekeringnemer de fout heeft gemaakt met het opzet hem te misleiden of indien de verzekeraar bij kennis van de ware stand van zaken in het geheel geen verzekering zou hebben gesloten. De verzekeraar kan de verzekering dus niet opzeggen, indien slechts de tot uitkering gerechtigde met dat opzet handelde. In het eerste geval mag van de verzekeraar niet worden gevergd dat hij de overeenkomst nog langer voortzet, in het tweede geval heeft voortzetting geen zin (zie artikel 930 lid 4).
6. Het ontwerp heeft de beslissing over het voortbestaan van de verzekering slechts in deze uiterste gevallen in de handen van de verzekeraar gelegd om te voorkomen dat hij op grond van minder ernstige tekortkomingen een verzekering zou opzeggen, waarvan hij op andere gronden af zou willen. In alle gevallen blijft de verzekering dus bestaan, hoewel zij ingevolge artikel 930 slechts tot een verminderde uitkering zal leiden. De kans is dan ook groot dat er een niet-volwaardige verzekering blijft bestaan. Daarom geeft lid 3 de verzekeringnemer het daar omschreven opzeggingsrecht.
7. De eerste volzin van dit lid 3 geeft de verzekeringnemer in twee soorten gevallen dit opzeggingsrecht. In de eerste plaats kan de verzekeringnemer de bevoegdheid uitoefenen gedurende twee maanden nadat de verzekeraar overeenkomstig lid 1 heeft gehandeld, dat wil zeggen de verzekeringnemer heeft meegedeeld dat – naar het oordeel van de verzekeraar – aan de mededelingsplicht niet is voldaan, en dat hij zich het recht voorbehoudt zich daarop in de toekomst te beroepen. Dit geval vormt het sluitstuk van het onderhavige artikel, waarvan, gelijk gezegd, de opzet is het aan de nemer over te laten of hij, geconfronteerd met het oordeel van de verzekeraar omtrent de niet-nakoming van de mededelingsplicht, de overeenkomst desondanks wil voortzetten.
8. Daarnaast kent lid 3 de verzekeringnemer het recht toe de verzekering op te zeggen indien het risico zich heeft verwezenlijkt en de verzekeraar zich op de – zijns inziens – gemaakte fout beroept. Hieronder valt in de eerste plaats de vermoedelijk meest voorkomende, doch niet door lid 1 bestreken, situatie dat de verzekeraar de gemaakte

fout eerst ontdekt nadat het risico zich reeds heeft verwezenlijkt, en zich, met een beroep daarop, tegenover de tot uitkering gerechtigde en de verzekeringnemer op het standpunt stelt slechts binnen de grenzen van artikel 930 tot uitkering gehouden te zijn. Voorts valt onder het geval dat de verzekeraar zich op de gemaakte fout beroept de situatie, waarin, nadat de verzekering is voortgezet ondanks de waarschuwing van de verzekeraar volgens lid 1, de tot uitkering gerechtigde bij een latere verwezenlijking van het risico wordt geconfronteerd met het reeds aangekondigde beroep op de niet-nakoming van de mededelingsplicht. Ingevolge artikel 939 wordt de lopende premie dan naar billijkheid verminderd.

9. De tweede volzin van lid 3 kan toepassing vinden bij verzekering van een gezin, met name tegen ziektekosten, en bij collectieve contracten. Hij mag niet zo worden uitgelegd dat gedeeltelijke opzegging buiten persoonsverzekering nimmer gerechtvaardigd is. Ook bij zgn. parapluverzekeringen waarin verschillende geheel zelfstandige dekkingen zijn ondergebracht, kan de nemer de opzegging tot één (of meer) dekkingen beperken; in zulke gevallen is niet zozeer sprake van één overeenkomst, alswel van een samenstel van afzonderlijk van elkaar staande verzekeringen.
10. Ten aanzien van het dwingend recht geldt hetzelfde als voor artikel 928; zie artikel 943 lid 3.

Artikel 930 (beperkt recht op uitkering)

1. Dit artikel regelt de gevolgen van niet-nakoming van de mededelingsplicht voor het recht op uitkering. Die gevolgen treden alleen in, indien de verzekeraar deze gevolgen inroept, en hij de bevoegdheid daartoe niet heeft verloren. Dit laatste kan het geval zijn hetzij omdat de bevoegdheid daartoe volgens artikel 929 lid 1 is vervallen, hetzij doordat hij die bevoegdheid bij een tussen partijen getroffen regeling heeft prijsgegeven.
2. De uitkering geschiedt onverkort indien aan de in lid 2 gestelde eisen is voldaan. Het gestelde criterium verlangt dat de niet of onjuist opgegeven feiten niet alleen geen enkele rol hebben gespeeld bij de verwezenlijking van het risico, maar ook dat zij de kans, dat het risico zich op deze wijze zou verwezenlijken, niet hebben vergroot. Enkele voorbeelden mogen dit verduidelijken. Indien in een pand naast het tegen brand verzekerde huis brandgevaarlijke werkzaamheden worden verricht, welk feit was verzwegen, doch het verzekerde huis door blikseminslag afbrandt, is aan beide gestelde voorwaarden voldaan. Hetzelfde geldt indien het huis zowel tegen brand als tegen storm is verzekerd en het stormschade lijdt. Wanneer daarentegen bij het sluiten van een automobielverzekering tegen eigen schade vorige aanrijdingen zijn verzwegen en opnieuw door eigen schuld een aanrijding ontstaat, dan hebben de vorige aanrijdingen weliswaar daartoe niet bijgedragen, maar hun bekendheid zou het oordeel over de kans van een nieuwe aanrijding ongunstiger hebben doen uitvallen. In dit laatste geval bestaat dus geen recht op volledige uitkering.
3. Volgens lid 3 bestaat wanneer aan lid niet is voldaan, toch nog in drie gevallen recht op een, zij het verminderde, uitkering. In de eerste twee gevallen, bestreken door de eerste volzin, is er door de onjuiste voorlichting een wanverhouding tussen premie en verzekerde som ontstaan, die door een daaraan evenredige vermindering van de uitkering wordt gecorrigeerd. Had bijvoorbeeld de premie het dubbele moeten bedragen, dan wordt de uitkering gehalveerd. Het eerste geval (hogere premie) zal zich voornamelijk voordoen

bij schade-, het tweede (lagere verzekerde som) bij levensverzekering. Vaak zal de vraag welke premie of welke verzekerde som is overeengekomen, blijken uit de tarieven van de betrokken verzekeraar of uit algemene tarieven, en bij gebreke van dien kunnen worden vastgesteld aan de hand van het gebruik of van het oordeel van deskundigen.

4. Het derde geval doet zich voor indien de verzekeraar bij kennis van de ware stand van zaken andere voorwaarden zou hebben gesteld. Men zie de tweede volzin van lid 3. Er is dan een uitkering verschuldigd is als waren deze voorwaarden in de verzekering opgenomen (vergelijk ook Raad van Toezicht op het Schadeverzekeringsbedrijf IV 99/1, te kennen uit Verzekeringsrechtelijke berichten 1999, blz. 53 e.v.). Zou bijvoorbeeld de verzekeraar bij kennis van de ware stand van zaken een eigen risico hebben bedongen, dan dient toch een uitkering plaats te vinden, maar dan met aftrek van het eigen risico. En zou bijvoorbeeld de verzekeraar extra veiligheidsmaatregelen hebben geëist, met als sanctie verval van uitkering, dan is geen uitkering verschuldigd.
5. Met deze benadering wordt hetzelfde bereikt als met de conversie van een nietige rechtshandeling, waarbij deze wordt omgezet in een geldige rechtshandeling indien aangenomen mag worden dat deze rechthandeling zou zijn verricht indien van de nietige rechtshandeling wegens haar ongeldigheid was afgezien (artikel 3:42). Deze benadering dient aldus evenals conversie de doelmatigheid doordat aan het ontbreken van kennis van de ware stand van zaken geen verdere gevolgen worden verbonden dan die welke partijen bij de juiste kennis daarvan daar zelf aan verbonden zouden hebben.
6. Bij het niet voldoen aan de mededelingsplicht zal het overigens doorgaans de verzekeraar zijn die zich zal beroepen op een van de rechtsgevolgen van het onderhavige artikel. Zou hij zich er op beroepen dat hij bij kennis van de ware stand van zaken op andere voorwaarden de verzekering zou hebben geaccepteerd, dan zal hij moeten stellen onder welke voorwaarden hij de verzekering anders had geaccepteerd en rust op hem de bewijslast daarvan. Wel moet hierbij nog worden bedacht dat bij kennis omtrent de ware stand van zaken de verzekeraar naast andere voorwaarden wellicht ook een hogere premie zou hebben bedongen. In dat geval is de verzekeraar een uitkering verschuldigd die in de eerste plaats verminderd wordt volgens de maatstaf van de eerste volzin van lid 3, waarna vervolgens deze uitkering nog onderhevig zal zijn aan de voorwaarden die anders in de overeenkomst zouden zijn opgenomen.
7. Ingevolge lid 4 bestaat in het geheel geen recht op uitkering, ook al zou dit volgens de leden 2 en 3 anders zijn. Het gaat hier om het geval dat de verzekeraar bij kennis van de ware stand van zaken in het geheel geen verzekering zou hebben gesloten.
8. Lid 5 betreft de opzet tot misleiding van onderscheidenlijk de verzekeringnemer of de derde. Er is dan geen uitkering verschuldigd aan onderscheidenlijk de verzekeringnemer of de derde. Zie ook artikel 929 lid 2.
9. Voor uitkeringen die de verzekeraar heeft gedaan vóórdat hij ontdekte dat de mededelingsplicht van artikel 928 niet is nagekomen, heeft een geslaagd beroep op de gemaakte fout tot gevolg dat die uitkeringen achteraf alsnog gedeeltelijk of geheel zonder rechtsgrond blijken te zijn voldaan. Voor zover dit het geval is, kan de verzekeraar die uitkeringen, als onverschuldigd betaald, terugvorderen (artikel 6:203). De verjaring van deze vordering wordt geregeld in artikel 3:309. Voor de toepassing van het daar genoemde criterium van de dag waarop de schuldeiser met het bestaan van zijn vordering

is bekend geworden, zal gelden de dag waarop de verzekeraar – na de verwezenlijking van het risico, immers na zijn uitkering – zijn ontdekking heeft gedaan.

10. Ook voor dit artikel geldt ten aanzien van dwingend recht hetzelfde als voor artikel 928; zie artikel 943 lid 3.

Artikel 931 (geen beroep op wilsgebreken)

1. Indien een verzekeraar zich terecht op niet-nakoming van de mededelingsplicht beroept, doet zich een geval van dwaling of bedrog voor. De thans voorgestelde regeling vormt echter een volledig geheel dat niet door de voorschriften van die rechtsfiguren in de Boeken 3 en 6 mag worden doorkruist.
2. Bovendien is die regeling op verschillende punten voor verzekering onbruikbaar en onwenselijk. De voornaamste zijn de volgende: a. De artikelen 3:44 en 6:228 laten het antwoord op de vraag wanneer en waarover men de wederpartij vóór het aangaan van de overeenkomst behoort in te lichten, grotendeels aan de rechtspraak over. Bij verzekering behoort de mededelingsplicht van de verzekeringnemer door de wetgever te worden uitgewerkt. b. Artikel 6:230 zou de tot uitkering gerechtigde in de gelegenheid kunnen stellen om, zojuist geconfronteerd met een omvangrijke schade, de vergoeding daarvan alsnog ten volle veilig te stellen door bijbetaling van de premie. Dat past niet bij verzekering. c. Is de mededelingsplicht naar behoren nagekomen dan moet een beroep van de verzekeraar op gemeenschappelijke dwaling (artikel 6:228 lid 1 onderdeel c) niet meer aan de orde kunnen komen. Tegen vernietiging als sanctie bestaan voorts bezwaren; zie hierboven de inleiding bij artikel 928.
3. Van artikel 931 kan niet worden afgeweken; men zie artikel 943 lid 1.

Artikel 932 (polis)

1. Dit artikel betreft de afgifte van een polis. In het midden wordt gelaten wie de polis opmaakt. Essentieel is slechts dat de verzekeraar haar ondertekent – dit uit het vereiste van een akte – en afgeeft. Voorgesteld wordt in artikel 135a van het nieuwe Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering om de elektronische onderhandse akte mogelijk te maken. Een elektronische onderhandse akte moet zijn voorzien van een op een certificaat gebaseerde elektronische handtekening als bedoeld in artikel 7 van de Wet overeenkomsten langs elektronische weg, in verbinding met het Staatsbesluit elektronische handtekeningen, certificaten en certificatiedienstverleners. De polis is voor de verzekeringnemer een belangrijk document omdat hij daarmee zijn rechten tegenover de verzekeraar dwingend kan bewijzen. Vanwege deze bewijsfunctie is het van belang dat de verzekeringnemer de beschikking heeft over de polis. Om werkelijk over een electronische polis te beschikken dient deze op het e-mailadres van de verzekeringnemer te zijn terecht gekomen. Men zie lid 2 van artikel 135a Rv dat de uitdrukkelijke instemming verlangt van degene aan wie de akte moet worden verschaft.
2. Overigens zij benadrukt dat wanneer de verzekeraar nalaat een polis af te geven, dat niet betekent dat er geen verzekeringsovereenkomst tussen de verzekeraar en de verzekeringnemer tot stand is gekomen. Voor de verzekeringnemer is echter het bewijzen van het bestaan en de inhoud van een verzekeringsovereenkomst zonder polis onmogelijk of veel moeilijker dan met polis. De verzekeringnemer doet er daarom goed aan de elektronische polis, en niet alleen een papieren uitdraai daarvan, goed te bewaren. Een

papieren uitdraai van een elektronische polis heeft namelijk minder bewijskracht dan de elektronische polis zelf. De elektronische polis heeft dwingende bewijskracht maar de papieren uitdraai heeft vrije bewijskracht.

3. Onder polis is ook begrepen een akte waarin de overeenkomst niet volledig is omschreven, maar die naar een bijbehorend document verwijst: polis en algemene voorwaarden, bewijs van deelneming en reglement van de onderlinge waarborgmaatschappij, ponskaart en mantelpolis bij collectieve verzekeringen.
4. De derde volzin houdt rekening met het feit dat soms, met name bij kortlopende transportverzekeringen, in het geheel geen polis wordt opgemaakt. Deze wijze van doen wordt onder de in de bepaling vervatte eisen toegelaten.
5. Lid 2 houdt rekening met verzekering van lange duur en dus met wijziging van de overeenkomst. Bepaald is dat hetgeen voor de oorspronkelijke overeenkomst is voorgeschreven, ook ten aanzien van de wijzigingen geldt.
6. Lid 3 legt de verplichting tot vervanging van verloren gegane bewijsstukken vast. Het feit van het verloren gaan moet desverlangd worden bewezen, maar dan is de verzekeraar ook tegen vergoeding van de kosten tot afgifte van een nieuw stuk verplicht. Zulks geldt ook indien de polis aan toonder of order is gesteld, of het een verzekering van zaken betreft die dóór middel van documenten plegen te worden verhandeld. Wat betreft het risico dat de verzekeraar bij afgifte van een nieuwe polis dan mogelijk tweemaal een uitkering moet doen, zij erop gewezen dat ingevolge artikel 949 het enkel tonen van de polis onvoldoende is om uitkering te krijgen. Dit artikel vereist immers dat men daarnaast ook zijn belang moet tonen. In de tweede plaats plegen deze documenten in meer dan een exemplaar te worden uitgegeven.
7. Het komt echter in de praktijk nogal eens voor dat de polis een clausule kent die erop neerkomt dat de verzekeraar zich verplicht tot het doen van de uitkering aan de houder van de polis, ongeacht of deze ten tijde van de schade reeds belanghebbende was (dit in afwijking van artikel 949). In dat geval is het risico van dubbele betaling bij uitgifte van een nieuwe polis uiteraard wel reëel. Dit risico kan ook gelegen zijn in de mogelijk moeilijke bewijspositie waarin de verzekeraar bij afgifte van een nieuwe polis aan order of toonder kan komen te verkeren. Desalniettemin is het voor een houder van polissen als hier aan de orde van groot belang dat bij verlies een nieuwe polis wordt afgegeven. De verzekeraar die echter vreest dat hij het risico van dubbele betaling loopt, kan als voorwaarde voor de betaling aan de houder van de nieuwe polis ingevolge de tweede volzin van lid 3 verlangen dat hem zekerheid wordt gesteld gedurende de tijd dat hij nog aan een vordering bloot zal kunnen staan (zoals ook geldt ten aanzien van wissels).

Artikel 933 (mededelingen schriftelijk)

1. Deze bepaling bevordert de toepassing van artikel 932. Zij geeft aan op welke wijze de verzekeraar zich van zijn verplichting tot schriftelijke mededeling moet, en kan kwijten. Zij beschermt ook de geadresseerde, daar deze uit een oogpunt van zekerheid belang heeft bij schriftelijke mededelingen.
2. De geadresseerde kan de verzekeringnemer, de tot uitkering gerechtigde of de zelfstandige tussenpersoon zijn. De term 'schriftelijk' omvat alle vormen die de modernste techniek kent. Indien de verzekeraar de mededeling per gewone brief aan de laatste hem bekende woonplaats verzendt, kan hem niet worden tegengeworpen dat de

mededeling niet per aangetekende brief is gedaan, noch dat zij op het verkeerde adres is aangekomen.

3. Ingevolge lid 2 kan worden afgeweken van lid 1 door (onder voorwaarden) elektronische berichtgeving toe te staan bij een staatsbesluit. Wanneer de verzekeraar op grond van lid 2 en het staatsbesluit dat daaraan uitvoering geeft bevoegd is mededelingen langs elektronische weg te doen, is het gerechtvaardigd die bevoegdheid wederkerig te maken
4. Ingevolge artikel 943 lid 2, kan van de eerste volzin van lid 1 van het onderhavige artikel niet ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde worden afgeweken.

Artikel 934 (niet-betalen vervolgpremie)

1. Sommige polissen verbinden aan wanbetaling van de premie schorsing of beëindiging van de dekking of van de verzekering. Voor zover dit de eerste premie betreft, bestaat daartegen geen bezwaar, maar de tot uitkering gerechtigde moet ertegen worden beschermd dat ook bij een reeds lopende verzekering het enkele achterwege blijven van de betaling van vervolgpremie hem van dekking of zelfs van de verzekering berooft.
2. Naast een aanmaning zoals dit artikel eist voordat de verzekering of dekking kan worden geschorst of beëindigd, is ook nodig dat de verzekeringnemer door de verzekeraar duidelijk is gewezen op de gevolgen van het niet tijdig betalen van de premie (vergelijk Raad van Toezicht op het Schadeverzekeringsbedrijf, 8 september 1986, nr. III-86/25). Hierbij is ook van belang het moment waarop de aanmaning waarin op deze gevolgen gewezen wordt dient uit te gaan om effect te hebben. Een aanmaning voor de vervaldag, zoals bijvoorbeeld op de nota ter zake van de vervolgpremie, beschermt onvoldoende de verzekeringnemer die tijdig wil betalen, maar dat uit vergeetachtigheid voor de vervaldag niet heeft gedaan. Een standaardformulering op de nota van de vervolgpremie heeft immers niet het karakter van een extra aansporing. Daarom is bepaald dat alleen het achterwege blijven van betaling na een aanmaning 'na de vervaldag' kan leiden tot beëindiging of schorsing. Aldus zal dit feitelijk tot effect hebben dat indien betaling na de premienota uitblijft, de schuldenaar in een zelfstandig bericht ten tweede male wordt herinnerd aan zijn betalingsverplichting. Na deze herinnering, die na de vervaldag uitgaat, is een termijn voor betaling van veertien dagen voldoende.
3. Het artikel mist toepassing in het geval van artikel 6:83, onderdeel c, te weten dat de verzekeraar uit een mededeling van de schuldenaar heeft moeten afleiden, dat deze de premie niet tijdig zal betalen. Dit is een van de gevallen waarin verzuim van de schuldenaar intreedt, zonder dat daartoe een ingebrekestelling nodig is. Alsdan mag ook de polis wel direct verval van de dekking en dergelijke voorschrijven.
4. Het artikel wordt slechts voorgesteld om de tot uitkering gerechtigde tegen de in het artikel genoemde sancties te beschermen en niet tegen andere gevolgen die aan niet-nakoming door de schuldenaar zijn verbonden. Bij die andere gevolgen is bovenal te denken aan de wettelijke rente (artikel 6:119), eventuele koersschade (artikel 6:125) en de incassokosten bedoeld in artikel 6:96 lid 2 onderdeel c.
5. Schuldenaar van de premie is overeenkomstig artikel 925 lid 1, aanvankelijk in beginsel steeds de verzekeringnemer. Gevolg van artikel 948 is echter dat de schuldenaar van de premie in een later stadium een ander dan de oorspronkelijke nemer kan zijn.
6. Voor levensverzekering geldt een afzonderlijke regeling in artikel 980.

7. Van het bepaalde in dit artikel kan niet worden afgeweken indien de nemer een particulier is; zie artikel 943 lid 3.

Artikel 935 (verrekening)

1. Dit artikel staat in aanvulling op artikel 6:127 lid 2, ook verrekening van opeisbare premies, schade en kosten met een uitkering toe indien niet de verzekeringnemer, maar een derde de tot uitkering gerechtigde is. De bepaling is geharmoniseerd met die van artikel 936 lid 2, zodat een derde die zich verzekerd denkt te weten geen verrekening van opeisbare premies tegengeworpen kan krijgen ter zake van verzekeringen waar hij buiten staat.
2. Als gezegd kan de verzekeraar ingevolge artikel 6:127 een opeisbare premie verrekenen met een uitkering, en maakt het onderhavige artikel dit ook mogelijk als de schuldenaar van de premie en de tot uitkering gerechtigde niet dezelfde persoon zijn. Uiteraard wordt hierbij een uitzondering gemaakt indien de akte aan toonder of order is gesteld. De houder van de polis wordt dan immers beschermd tegen omstandigheden die niet uit de akte blijken (vergelijk artikel 6:146). Bij verzekering van zaken die door middel van documenten plegen te worden verhandeld en waarbij de polis niet door de verzekeraar van een order- of toonderclausule is voorzien, kan de uitgever niet geacht worden afstand te hebben gedaan van zijn relatieve verweermiddelen, zoals verrekening. Daarom is de tweede volzin van de onderhavige bepaling beperkt tot verzekeringen die aan toonder of order zijn gesteld. Hierover zij nog opgemerkt dat ook in het Engelse recht de verzekeraar aan de houder van de in blanco geëndosseerde polis de relatieve verweermiddelen kan tegenwerpen (section 50 lid 2, Marine Insurance Act 1906), zoals verrekening van nog openstaande premies.
3. Artikel 6:127 lid 2, staat ook verrekening toe voor premieschulden van andere verzekeringen dan de verzekering ingevolge waarvan een uitkering wordt gedaan, indien de uitkering toekomt aan de verzekeringnemer. Deze mogelijkheid ondervindt kritiek voor zover het gaat om een uitkering krachtens een aansprakelijkheidsverzekering. Het gevaar bestaat dan immers dat aan de rechten van de benadeelde, die bijzondere bescherming verdienen, afbreuk wordt gedaan, omdat mogelijk de benadeelde daardoor niet zijn (volledige) schade vergoed krijgt. Met het oog hierop is het wenselijk de mogelijkheid tot verrekening bij een aansprakelijkheidsverzekering te beperken door alleen verrekening toe te staan voor premies ter zake van dezelfde verzekering. Aldus is dit in lid 2 tot uitdrukking gebracht, waarmee deze bepaling tevens geharmoniseerd is met artikel 936. Ook door deze bepaling wordt immers de benadeelde in dezelfde zin beschermd voor het geval de verzekeringnemer nog premies verschuldigd is aan de tussenpersoon (artikel 936 lid 2, jo lid 5 onderdeel b).

Artikel 936 (gevolgen delcredere)

1. Dit artikel regelt de gevolgen van het delcredere. In de Beurspolissen is het niet letterlijk opgenomen, maar vloeit het voort uit de clausule dat de tussenpersoon voor de premie is – of: zal worden – belast en de verzekeringnemer daardoor is – of: zal zijn – gekweten. Deze laatste woorden hebben tot gevolg dat de tussenpersoon niet slechts borg staat voor de verplichtingen van de nemer, maar dat hij diens schuld tegenover de verzekeraar

overneemt. Deze kan zich tegenover de nemer niet op het in gebreke blijven van de tussenpersoon beroepen. Deze laatste heeft verhaal op de verzekeringnemer.

2. Het thans voorgestelde artikel spreekt hier niet van hetgeen de tussenpersoon aan de verzekeraar heeft betaald, doch van hetgeen voor zijn rekening is gekomen, omdat zijn afrekening met de verzekeraar in rekening-courant geschiedt. Hij heeft dus verhaal zodra hij daarin is gedebiteerd, en natuurlijk ook indien hij op andere wijze aan de verzekeraar heeft betaald. Bovendien is de verzekeringnemer gekweten, zodra hijzelf – of een ander voor hem – de premie en de kosten aan de tussenpersoon heeft voldaan, voordat deze is gedebiteerd of anderszins aan de verzekeraar heeft voldaan. Uiteindelijk komen premie en kosten ten laste van de verzekeringnemer, hetzij doordat hij deze aan de tussenpersoon vergoedt, hetzij doordat premie en kosten van een uitkering worden afgehouden.
3. In de Beurspolissen gaat de zojuist genoemde clausule steeds gepaard aan het beding dat de verzekeraar de bevoegdheid geeft, de door hem verschuldigde uitkering bevrijdend aan de tussenpersoon te voldoen. Omdat dit slechts de bevoegdheid van de verzekeraar tot afrekening met de tussenpersoon inhoudt, biedt het deze laatste geen zekerheid. Daarom legt lid 2 van het onderhavige artikel de verzekeraar de daar omschreven verplichting op.
4. De leden 2 en 3 bieden de tussenpersoon bescherming indien enerzijds de verzekeringnemer hem niet heeft voldaan en anderzijds de verzekeraar tot uitkering verplicht is geworden. De eerste volzin van lid 2 verplicht de verzekeraar, desverlangd, af te houden en aan de tussenpersoon uit te keren al hetgeen de verzekeringnemer uit hoofde van dezelfde verzekering aan premie en kosten nog aan de tussenpersoon verschuldigd is. Aan deze verplichting kunnen, behoudens het in lid 4 van het artikel bepaalde, rechten van derden geen afbreuk doen ('ongeacht rechten van derden').
5. In geval de verzekeringnemer krachtens de verzekeringsovereenkomst de tot uitkering gerechtigde is, geeft de tweede volzin van lid 2 de tussenpersoon een verdergaande bescherming. De verzekeraar heeft dan, desgevorderd, gelijke verplichting tot afhouding en afdracht ten aanzien van andere premies en kosten, welke de tussenpersoon op grond van een delcredere beding in andere verzekeringsovereenkomsten tussen dezelfde partijen heeft betaald, doch die hem nog niet zijn voldaan. De woorden 'krachtens de verzekeringsovereenkomst' brengen tot uitdrukking dat verkrijging van rechten op de uitkering door derden – men denke bijvoorbeeld aan cessie en subrogatie – geen afbreuk doet aan de rechten van de tussenpersoon.
6. Teneinde het de tussenpersoon mogelijk te maken zijn rechten van lid 2 uit te oefenen, verplicht lid 3 de verzekeraar alvorens tot uitkering aan een ander over te gaan, de tussenpersoon van zijn voornemen daartoe te verwittigen. De tussenpersoon heeft dan tien dagen de tijd om opgave te doen van het bedrag waarop hij aanspraak maakt: doet hij eerst daarna opgave dan loopt hij het risico dat de verzekeraar inmiddels tot uitkering is overgegaan.
7. In de leden 4 en 5 zijn enige uitzonderingen op de leden 2 en 3 opgenomen, gevallen waarin er een ander is, die buiten de driehoeksverhouding verzekeraar-tussenpersoon-verzekeringnemer staat, maar die bijzondere bescherming behoeft.
8. Als zodanig worden in lid 4 in de eerste plaats (onder a) genoemd de tot uitkering gerechtigde uit een polis aan order of toonder. De reden is dezelfde als waarom bij deze verzekeringen een verrekening ingevolge artikel 935 is uitgesloten. Zie de toelichting

hierboven bij dat artikel. Aldaar is ook aangegeven waarom dit anders is bij verzekeringen van zaken die door middel van documenten plegen te worden verhandeld. Om die reden wordt ook hier deze uitzondering beperkt tot verzekeringen die aan toonder of order zijn gesteld.

9. De tweede uitzondering (onder b) betreft de benadeelde ten behoeve van wie juist de verzekering moest worden gesloten; men denke aan de verplichte aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen. Aan de rechten van deze benadeelden behoort geen afbreuk te worden gedaan door de interne verwikkelingen binnen de bovengenoemde driehoeksverhouding.
10. Lid 5 werkt ten gunste van derden, die zelf niet tot uitkering zijn gerechtigd, maar die zouden worden gedupeerd doordat de verzekeraar, krachtens lid 2, tweede volzin, op de uitkering waarmee zij hebben te maken, bedragen inhoudt die door de verzekeringnemer, tevens de tot uitkering gerechtigde, uit andere verzekeringen zijn verschuldigd. Als zodanig wordt in de eerste plaats (onder a) genoemd de pandhouder krachtens artikel 3:229 (de pand- of hypotheekhouder die is gedupeerd door aantasting van het goed waarop zijn recht rustte) en degenen met een voorrecht als bedoeld in artikel 3:283 (voorrecht op een bepaald goed). Aldus wordt bereikt dat het recht van de tussenpersoon op vergoeding van door hem betaalde premies alleen sterker is voor zover het gaat om premies ter zake van de verzekering waaruit de uitkering, waarop het voorrecht rust, voortvloeit. De rechtvaardiging voor deze beperking is immers dat wanneer de tussenpersoon de premies niet had voldaan, er waarschijnlijk geen dekking was en dientengevolge ook geen pandrecht of voorrecht op de vordering op de verzekeraar. Dit argument gaat echter niet op voor de premies ter zake van andere verzekeringen. Alsdan dienen het pandrecht en het voorrecht van artikel 3:283 sterker te zijn dan het recht op afdracht.
11. In de tweede plaats (onder b) wordt in lid 5 genoemd de benadeelde die profiteert van een te zijnen behoeve, zij het onverplicht, gesloten aansprakelijkheidsverzekering. Deze laatste kan een beroep doen op het voorrecht van artikel 3:287. Zijn rechtspositie is beperkter gehouden dan die van de benadeelde ten opzichte van een verplichte aansprakelijkheidsverzekering.
12. In de Beurspolissen gaat het beding van delcredere steeds gepaard aan het beding dat de verzekeraar de bevoegdheid geeft, de door hem verschuldigde uitkering bevrijdend aan de tussenpersoon te voldoen. De tussenpersoon is dan gevolmachtigd tot inning en ontvangt deze als vertegenwoordiger van de tot uitkering gerechtigde. De tussenpersoon is verplicht de uitkering aan deze te voldoen, en is in die zin als schuldenaar aan te merken. Hij kan dan eventuele openstaande premies ingevolge artikel 6:127 lid 2, met de uitkering verrekenen als de tot uitkering gerechtigde premieschuldig is. Zonder nadere bepaling is het dan echter de vraag of hij hierbij de leden 4 en 5 in acht moet nemen. Lid 6 beoogt dit duidelijk te stellen. Tevens wordt hiermee veiliggesteld dat de tussenpersoon ook de bevoegdheid tot verrekening heeft indien de uitkering aan een derde verschuldigd is. Ingevolge artikel 6:127 lid 2, zou hij dat recht immers missen. De verzekeraar heeft voor dat geval ook de bevoegdheid tot verrekening (artikel 935), evenals de tussenpersoon, indien de verzekeraar rechtstreeks aan de tot uitkering gerechtigde derde betaalt, ingevolge het onderhavige artikel een recht op afdracht heeft.

Artikel 937 (onvermogen tussenpersoon)

1. Dit artikel dient ter bescherming van de klant tegen het onvermogen van de verzekeringstussenpersoon. Artikel 936 geeft reeds deze bescherming voor zover het bepaalt dat de verzekeringnemer is gekweten indien de premie aan de tussenpersoon is voldaan. Het onderhavige artikel beschermt de klant tegen het onvermogen van de tussenpersoon om de uitkering aan de verzekerde te voldoen. Gekozen is voor de constructie dat de verzekeraar bij betaling aan de tussenpersoon pas is gekweten zodra de uitkering aan de tot uitkering gerechtigde is voldaan.
2. Dit betekent dat indien de polisvoorwaarden het aan de verzekeraar toestaan de verschuldigde uitkeringen aan de tussenpersoon te voldoen, de verzekeraar desondanks door uitbetaling aan de tussenpersoon nog niet is gekweten. Dat is hij pas nadat de uitkering (door de tussenpersoon) aan de tot uitkering gerechtigde is voldaan. Artikel 937 ziet ook op de situatie waarbij de tussenpersoon van de verzekerde een volmacht heeft verkregen tot het incasseren van de uitkering. Wel zij daarbij aangetekend dat bij faillissement van de tussenpersoon de volmacht vervalt, zodat de verzekeraar in dat geval ook thans niet meer bevrijdend aan de tussenpersoon kan betalen. Zie artikel 3:72 en HR 15-4-1994, NJ 1994, 607.
3. De verzekeraar is ingevolge artikel 937 jegens de tot uitkering gerechtigde gekweten voor zover hetgeen aan hem verschuldigd is aan hem wordt voldaan. Met de woorden 'hetgeen aan de tot uitkering gerechtigde verschuldigd is' wordt er rekening mee gehouden dat in bepaalde gevallen de tot uitkering gerechtigde niet de gehele uitkering toekomt. Men denke aan de bevoegdheid van de verzekeraar tot verrekening met nog openstaande premies.
4. Voorts bepaalt het artikel dat de verzekeraar ook is gekweten voor zover de tot uitkering gerechtigde door betaling aan de tussenpersoon is gebaat. Men denke hierbij aan een bevoegdheid tot verrekening van de tussenpersoon, bijvoorbeeld ingevolge lid 6 van artikel 936, en aan de situatie waarbij onder de tussenpersoon executoriaal derdenbeslag is gelegd.
5. Ten slotte zij erop gewezen dat deze bepaling is opgenomen in artikel 943 lid 2, zodat van deze bepaling niet ten nadele van de verzekeringnemer en de tot uitkering gerechtigde kan worden afgeweken.

Artikel 938 (geen risico, geen premie)

1. Lid 1 stelt een van oudsher geldende regel omtrent premierestorno voorop: indien in het geheel geen risico is gelopen, is ook geen premie verschuldigd. De tweede volzin bevat een uitbreiding met het oog op langlopende verzekeringen. Met de woorden: geen risico is gelopen, wordt tot uitdrukking gebracht, dat de bepaling eerst toepassing vindt, indien noch de verzekeraar, noch de tot uitkering gerechtigde het risico heeft gelopen waartegen werd verzekerd. De bepaling vindt aldus toepassing indien koopmansgoederen voor een bepaalde reis zijn verzekerd, doch niet worden verzonden. Zij vindt geen toepassing indien een gebouw tegen brand is verzekerd op voorwaarde dat bepaalde blusmiddelen aanwezig zijn, terwijl aan die voorwaarden gedurende een vol verzekeringsjaar niet is voldaan. Dan is wel risico gelopen, zij het niet door de verzekeraar.
2. Indien premie ingevolge dit artikel zonder rechtsgrond blijkt te zijn betaald, kan zij op grond van artikel 6:203 worden teruggevorderd. Wel heeft de verzekeraar recht op een

billijke vergoeding van te zijnen laste gekomen kosten, te weten provisie en administratiekosten. De bepaling laat alle ruimte deze kosten op een percentage van de premie te stellen.

3. De aanhef van lid 1 brengt tot uitdrukking dat de premie wel ten volle verschuldigd is indien de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde de verzekeraar door misleiding tot het sluiten van de overeenkomst heeft bewogen, doch uiteindelijk geen risico blijkt te zijn gelopen. Men heeft bijvoorbeeld een niet-bestaande zaak verzekerd en deze daarna als gestolen of als vernietigd aangemeld. Dan behoudt de verzekeraar de premie.
4. Lid 2 geeft elke partij het recht, een langlopende verzekering op te zeggen, indien over een vol jaar geen risico is gelopen; zie over de term 'geen risico lopen' de toelichting op lid 1. Of dit laatste het geval is kan eerst na afloop van zulk een jaar worden vastgesteld. Na afloop daarvan heeft men een maand de tijd om op te zeggen. De tweede volzin voorkomt dat de verzekeraar opzegt om van een intussen ontstane vergoedingsplicht af te komen. Voor het opzeggingsrecht maakt het geen verschil of al dan niet met het in lid 1 bedoelde opzet is gehandeld.
5. Lid 3 vindt toepassing indien bijvoorbeeld slechts een deel van de verzekerde zaken is verzonden.

Artikel 939 (tussentijdse opzegging)

1. Dit artikel regelt de gevolgen van tussentijdse opzegging voor de verschuldigdheid van de lopende premie. De bepaling omvat niet alleen opzegging krachtens overeenkomst, maar ook krachtens de wet: artikel 929, artikel 948 lid 2 en artikel 949.
2. Onder lopende premie is te verstaan de laatst vervallen (en veelal reeds betaalde) premie, die mede betrekking heeft op de periode gelegen nadat de overeenkomst tussentijds is beëindigd. Deze lopende premie dient, aldus de hoofdregel van het artikel, naar billijkheid te worden verminderd. Niet wordt voorgeschreven vermindering naar evenredigheid van de tijdsduur, waarvoor de verzekering vervalt. Bij de bepaling van de vermindering moet immers naast de tijd ook op andere factoren worden gelet, zoals op de provisie en de administratiekosten, terwijl bij verzekering van objecten in aanbouw het tijdsverloop veelal geen uitgangspunt zal zijn. Men zie verder de toelichting bij artikel 938 lid 1.
3. Blijkens de aanhef wordt de lopende premie niet verminderd indien de opzegging heeft plaats gevonden wegens opzet de verzekeraar te misleiden.
4. Ingevolge artikel 943 lid 1 kan van dit artikel niet worden afgeweken, behalve wat betreft de wettelijke aansprakelijkheidsverzekering voor motorrijtuigen. Bij motorrijtuig-verzekeringen op grond van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen hebben verzekeraars. Juist ter voorkoming van het onverzekerd rijden, hun polissen zodanig geredigeerd dat tussentijdse beëindiging door de verzekeringnemer financieel onaantrekkelijk is. Dit beleid heeft geresulteerd in minder uit financiële motieven gedreven royementen.

Artikel 940 (opzeggingstermijn)

1. Dit artikel bevat enkele voorschriften omtrent opzegging van de overeenkomst. Lid 1 betreft verzekeringen die behoudens tijdige opzegging automatisch doorlopen. In de praktijk wordt het recht om dit doorlopen te verhinderen soms illusoir gemaakt door een onnodig lange opzegtermijn. Daaraan stelt het lid paal en perkdoor een opzegtermijn van twee maanden voor te schrijven. De overeenkomst mag geen langere termijn noemen, maar partijen mogen wel reeds voordien opzeggen.
2. Lid 2 keert zich tegen een onredelijk lange tijd, waarvoor de verzekering is gesloten, of waarvoor zij automatisch wordt voortgezet. Deze termijn kan door elk van de partijen tot vijf jaar worden teruggebracht indien hij meer beloopt. Indien bijvoorbeeld een overeenkomst voor zeven jaar is gesloten met verlenging voor dezelfde tijd, kan elk der partijen de overeenkomst tegen het einde van het vijfde jaar opzeggen. Hij kan ook wachten tot het einde van het zevende jaar. Dezelfde mogelijkheden bestaan voor opzegging na verlenging; in het gegeven voorbeeld kan dan tegen het einde van het twaalfde jaar, maar ook tegen het einde van het veertiende jaar worden opgezegd. In alle gevallen geldt een opzegtermijn van twee maanden.
3. Bij persoonsverzekering mist de verzekeraar het recht van vervroegde opzegging. Hiermee sluit het lid aan op de aard van vele persoonsverzekeringen, die meebrengt dat de mogelijkheid van verzwaring van het gezondheidsrisico voor rekening van de verzekeraar komt; men zie ook lid 5.
4. De derde volzin van lid 2 betreft bijvoorbeeld de dekking van oorlogsmolestrisico's bij het verzekeren van zeeschepen, luchtvaartuigen en goederen. Bij verwezenlijking van een dergelijk risico kan de overeenkomst worden opgezegd met inachtneming van een termijn van acht dagen. De omschrijving der risico's is ontleend aan artikel 3:38 van de Nederlandse Wet op het financieel toezicht.
5. De vierde volzin van lid 2 regelt de wijze waarop de verzekeraar gebruik maakt van een door hem bedongen bevoegdheid tot tussentijdse opzegging van de verzekering. Bij de verzekeringsovereenkomst past in het algemeen dat de verzekeraar in beginsel terughoudend is in het hanteren van een bevoegdheid tot tussentijdse opzegging, zeker als er geen sprake is van kwade trouw bij de verzekeringnemer. De van verzekeraars te vergen terughoudendheid is tot uitdrukking gebracht in deze vierde volzin.
6. In elk geval zal voldaan moeten zijn aan de in de verzekeringsvoorwaarden gestelde vereisten. Voorts zal de verzekeraar veelal zorgvuldig moeten overwegen of de omstandigheden voldoende ernstig zijn om opzegging te rechtvaardigen en moeten nagaan of in redelijkheid geen minder ingrijpende maatregel kan worden gevonden die evenzeer recht doet aan de belangen van beide partijen. Alvorens tot opzegging over te gaan, kan een waarschuwing op zijn plaats zijn. Ook kan gedacht worden aan het instellen van een eigen risico per gebeurtenis als voorwaarde voor het voortzetten van de verzekering. In het geval van tussentijdse opzegging zal de verzekeraar steeds gehouden zijn schriftelijk mee te delen welke redenen aan de opzegging ten grondslag liggen, reeds omdat de verzekeringnemer deze informatie bij het sluiten van een nieuwe verzekering nodig heeft. Voor de formulering van de laatste volzin is aansluiting gezocht bij artikel 6:237, onderdeel d.
7. Het komt nogal eens voor dat krachtens de polis de verzekeraar en de verzekeringnemer ongelijke opzegmogelijkheden hebben. Zo komt het voor dat de verzekeringnemer alleen

kan opzeggen tegen de contractsvervaldatum, maar de verzekeraar ook tegen elke jaarlijkse premievervaldatum. Ook komt de verzekeraar nogal eens de bevoegdheid toe de overeenkomst tussentijds op te zeggen na het vallen van schade, terwijl die bevoegdheid de verzekeringnemer wordt onthouden. Lid 3, eerste volzin, van dit artikel beoogt de opzegmogelijkheden voor beide partijen gelijk te doen zijn. Dit vooral om evenwichtige opzegmogelijkheden te creëren. Het belang daarvan voor de verzekeringnemer kan bijvoorbeeld daarin gelegen zijn dat deze ontevreden is over een afwikkeling van de schade. De mogelijke vrees – met name bij meerjarige contracten tegen een lagere premie – dat door het gelijktrekken van de opzegmogelijkheden de verzekeringnemer onder omstandigheden te gemakkelijk de overeenkomst tussentijds kan opzeggen, kan door de verzekeraar weggenomen worden door zijn eigen opzegmogelijkheden restrictief te formuleren. Beide partijen dienen bij tussentijdse opzegging krachtens de polis een termijn van twee maanden in acht te nemen. Deze termijn – die aansluit bij die van lid 1 – is voldoende voor de administratieve afwikkeling daarvan, dan wel voor het vinden van vervangende dekking. Overigens zij erop gewezen dat van dit lid 3, evenals van de leden 1 en 2 niet ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde kan worden afgeweken.

8. De opzegtermijn van twee maanden is niet passend indien de verzekering wordt opgezegd wegens het opzet tot misleiding. Men denke aan de verzekeraar die de overeenkomst wil opzeggen wegens het opzettelijk verstrekken van onjuiste informatie bij schade. In zo'n geval kan de overeenkomst onmiddellijk worden opgezegd.
9. Lid 4 heeft het oog op het beding, dikwijls in langlopende overeenkomsten voorkomend, dat de verzekeraar de overeenkomst eenzijdig mag wijzigen. Hiertegen bestaat, afgezien van het in lid 5 bepaalde, geen bezwaar, mits de verzekeringnemer de overeenkomst kan opzeggen. Dit wordt hem in lid 4 gewaarborgd. De term 'ten nadele van' moet ruim worden uitgelegd. Het recht tot opzegging bestaat dus ook indien de dekking deels wordt beperkt en deels wordt uitgebreid. Geen recht op opzegging bestaat indien de premie uitsluitend wordt verhoogd als gevolg van een overeengekomen indexering van de verzekerde som. Dan is het niet de verzekeraar die de overeenkomst wijzigt, doch vloeit de wijziging rechtstreeks uit de overeenkomst voort.
10. Lid 5 derogeert aan artikel 6:258 en behoeft geen verdere toelichting; de ratio kwam reeds bij de toelichting op lid 2 ter sprake. Men zie voor levensverzekering artikel 977. Lid 6 maakt het mogelijk dat de consument de verzekering elektronisch opzegt.
11. Van het in de leden 1, 3, 5 en 6 bepaalde, kan ingevolge artikel 943 lid 2, niet ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde worden afgeweken. Ten aanzien van de leden 2 en 4 geldt ingevolge artikel 943 lid 3, hetzelfde indien de verzekering is gesloten door een particulier.

Artikel 941 (meldingsplicht)

1. Lid 1 preciseert de meldingsplicht bij verwezenlijking van het risico in twee opzichten. In de eerste plaats maakt het duidelijk dat deze verplichting niet alleen op de tot uitkering gerechtigde maar ook op de verzekeringnemer rust. In de tweede plaats legt het vast dat de verplichting niet reeds ontstaat op het moment dat het risico zich verwezenlijkt, maar eerst zodra de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde daarvan op de hoogte is of behoort te zijn, maar dan moet de mededeling ook zo spoedig als redelijkerwijs

mogelijk is worden gedaan. Deze woorden kunnen van betekenis zijn voor de keuze van het communicatiemiddel.

2. Lid 2 legt vast hetgeen ook zonder dien de redelijkheid en de billijkheid zouden meebrengen; vgl. HR 16-1-1959, N.J. 1960, 46.
3. De meldingsplicht kan een verbintenis zijn welke ingevolge artikel 6:74 bij een toerekenbare niet-nakoming in beginsel tot schadevergoeding verplicht. Is het de tot uitkering gerechtigde die deze verplichting niet nakomt, dan kan de verzekeraar zijn aanspraak op schadevergoeding verrekenen met de uitkering. Deze mogelijkheid ontbreekt echter indien de tot uitkering gerechtigde zijn aanwijzing nog niet heeft aanvaard, omdat op hem in dat geval door de verzekering geen verbintenissen kunnen worden opgelegd. Zie ook de toelichting bij artikel 926 lid 2. In die situatie kan de meldingsplicht beter worden opgevat als een 'Obliegenheit' (zie hierboven bij artikel 927), die bij verzaking aanleiding geeft tot vermindering van de uitkering. Daarom verdient het aanbeveling dat de wet bij de niet-nakoming van de meldingsplicht door de tot uitkering gerechtigde een zelfstandige grondslag biedt voor vermindering van de uitkering. Lid 3 van dit artikel biedt deze grondslag.
4. Overigens kan worden aangenomen dat indien de tot uitkeringsgerechtige de verwezenlijking van het risico niet heeft gemeld door een omstandigheid die hem niet kan worden toegerekend, bijvoorbeeld omdat hij niet op de hoogte is van het bestaan van de verzekering of zijn aanwijzing, de tweede volzin van lid 1 in de weg staat aan vermindering van zijn uitkering.
5. In het bijzonder de stipte nakoming van de verplichting van lid 1 is voor de verzekeraar van groot belang: zij stelt hem in staat zijn uitkeringsplicht naar behoren te beoordelen, schadebeperkende maatregelen aan te wijzen en, zonodig, tegenbewijs te verzamelen. Een vordering tot schadevergoeding is daarbij een moeilijk te hanteren sanctie, en veelal wordt dan ook overeengekomen dat bij niet-nakoming het recht op uitkering vervalt. Deze sanctie is te straf, en lid 4 geeft dan ook slechts de mogelijkheid deze sanctie te bedingen voor het geval de verzekeraar door de niet-nakoming van het in het artikel bepaalde in een redelijk belang is geschaad.
6. Voor het geval dat die verplichtingen niet worden nagekomen met het opzet de verzekeraar te misleiden, geeft het ontwerp zelf die sanctie in lid 5. Daarbij volgt het ontwerp het zojuist genoemde arrest van de Hoge Raad niet. Het is niet gewenst dat bedrog bij de schaderegeling de verplichting van de verzekeraar, de werkelijk geleden schade te vergoeden, onverlet zou laten, omdat de bedrieger dan geen enkel risico loopt en er alleen maar ontoelaatbaar voordeel uit zou kunnen trekken. Anderzijds lijkt bij partieel bedrog, mede gelet op artikel 6:237, aanhef en onderdeel h, een genuanceerde toepassing geboden (zie onder meer Raad van Toezicht op het Schadeverzekeringsbedrijf II-96/40, te kennen uit Verzekeringsrechtelijke berichten 1997, blz. 43 e.v.). Door toevoeging aan het slot lid 5 van de woorden 'behoudens voor zover deze misleiding het verval van het recht op uitkering niet rechtvaardigt', wordt de rechter bij toepassing van de sanctie de mogelijkheid gegeven met de bijzonderheden van elk geval rekening te houden. Aldus kan de rechter een gezien de zwaarte van het bedrog passende, meer proportionele sanctie toepassen, bijvoorbeeld indien het frauduleus handelen slechts betrekking heeft op één van de verschillende vorderingen die de verzekerde onder verschillende rubrieken van de polis heeft ingediend. Wel zal als uitgangspunt moeten

gelden dat gezien de opzet tot misleiding, alleen in bijzondere omstandigheden aangenomen kan worden dat het (gehele) verval van uitkering niet gerechtvaardigd is.

7. Van de leden 1, 2, 4 en 5 kan niet ten nadele van de nemer of de tot uitkering gerechtigde worden afgeweken (artikel 943 lid 2).

Artikel 942 (verjaring)

1. De bepalingen omtrent verjaring, vervat in titel 11 van Boek 3, zijn in zoverre van regelend recht dat zij bij overeenkomst kunnen worden verkort, met dien verstande dat artikel 6:236, onderdeel g, een verkorting tot minder dan een jaar op de 'zwarte lijst' plaatst. Aldus wordt echter aan de verzekeraar meer ruimte gelaten dan noodzakelijk en gewenst is. Daarom geeft lid 1 van het onderhavige artikel 942 een bijzondere verjaringstermijn ten aanzien van het geldend maken van het recht op uitkering.
2. Lid 2 regelt de stuiting van de in lid 1 bedoelde verjaring. Het is ingegeven door hetgeen vele overeenkomsten thans bepalen. (Dit geschiedt soms in de vorm van een vervaltermijn, maar voortaan is dit niet steeds mogelijk; zie hieronder). Ook na afwijzing is de verjaringstermijn drie jaar.
   Lid 3 (ontleend aan de Nederlandse Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade van 17 december 2009, Stb. 221) houdt rekening met het bijzondere karakter van een aansprakelijkheidsverzekering. Zo is een van diens karakteristieken dat de beantwoording van de vraag of en tot welk bedrag ingevolge een verzekering tegen aansprakelijkheid een uitkering verschuldigd is, vaak meer tijd vergt dan bij andere verzekeringen. Deze vragen hebben bovendien mede betrekking op een derde die geen partij is bij de verzekering maar met wie in de praktijk vaak wel de onderhandelingen plaatsvinden.
3. Lid 3 houdt met het voorgaande rekening door aan iedere onderhandeling tussen de verzekeraar en de tot uitkering gerechtigde of de benadeelde stuitende werking toe te kennen. Dat is ook in overeenstemming met de realiteit dat, zolang er nog onderhandelingen worden gevoerd, de verzekeraar er rekening mee zal houden dat zijn wederpartij zijn recht op nakoming voorbehoudt.
4. De tweede volzin van lid 3 bepaalt dat een nieuwe verjaringstermijn begint te lopen met de aanvang van de dag, volgende op die waarop de verzekeraar hetzij de aanspraak erkent, hetzij ondubbelzinnig aan de andere partij kennisgeeft dat hij de onderhandelingen afbreekt. Indien de verzekeraar in onderhandeling is met de benadeelde dient hij aan de verzekerde te laten weten dat hij de onderhandelingen heeft afgebroken. De verzekerde heeft er immers groot belang bij te weten dat er een nieuwe verjaringstermijn begint te lopen, bijvoorbeeld indien hij de verjaring op enig moment weer zou willen stuiten. Indien een verzekeraar er aldus kennis van geeft dat hij de onderhandelingen afbreekt, bedraagt de nieuwe termijn weer drie jaar (vgl. ook artikel 3:319 lid 2). Opgemerkt zij nog dat het begrip 'onderhandeling' in ruime zin moet worden opgevat, zodat daaronder elke briefwisseling en elke mondelinge bespreking over de mogelijke uitkering moet worden begrepen.
5. Dat aldus bij aansprakelijkheidsverzekeringen aan onderhandelingen stuitende werking wordt toegekend, laat onverlet dat de verjaring daarnaast ook op andere wijze kan worden gestuit, zoals door een schriftelijke aanmaning (artikel 3:317). Dit is bijvoorbeeld van belang indien de verzekeraar weigert in onderhandeling te treden. De benadeelde heeft

dan toch de mogelijkheid om de verjaring te stuiten. Daarbij zij wel opgemerkt dat door de woorden 'in afwijking van lid 2, eerste volzin' de wijze van stuiting zoals dat in dit lid is omschreven, bij aansprakelijkheidsverzekeringen toepassing mist.

6. Het onderhavige artikel 942 kent geen absolute verjaringstermijn. Dit is vooral van belang bij zgn. 'long tail-risico's', waarbij de schade zich mogelijk pas kan manifesteren nadat een absolute verjaringstermijn is verstreken. Het opnemen in de polis van een absolute verjaringstermijn is ingevolge artikel 943 lid 2 ook niet mogelijk. Dit omdat anders mogelijk geen dekking zou kunnen bestaan voor 'long tail-schades', ook als deze tijdens de geldigheidsduur van de dekking zijn gemeld.

Artikel 943 (dwingend recht)

Dit artikel is telkens toegelicht bij de artikelen waarnaar het verwijst. Zie ook het Algemeen deel van deze Memorie van Toelichting, onder 4-8.

Afdeling 2. Schadeverzekering

Artikel 944 (definitie)

1. De in dit artikel opgenomen definitie vult die van artikel 925 aan. Zij bevat alleen een omschrijving van het kenmerk van de schadeverzekering ten opzichte van verzekering in het algemeen. Met het woord: vermogensschade, sluit het artikel aan bij artikel 6:95, hetgeen meebrengt dat daaronder mede zijn begrepen de vergoeding van kosten, als bedoeld in artikel 6:96, waarvoor de verzekerde kan komen te staan, en gederfde winst.
2. Ook overigens moet de term 'vermogensschade' ruim worden opgevat; de grens ligt slechts daar, waar de verzekerde door het ontvangen van de schadevergoeding in een duidelijk voordeliger positie zou geraken: artikel 960. Slechts een verzekering die de strekking heeft die grens te overschrijden is in zoverre nietig; vgl. HR 6-10-1978, NJ 1980, 534 betreffende imaginaire winst (met vervolg in HR 4-2-1983, NJ 1983, 626).

Artikel 945 (begrippen)

Dit artikel bevat de omschrijving van het begrip 'verzekerde' in deze afdeling. Zij vloeit voort uit de voor titel 7.17 gekozen terminologie. Door de woorden 'krachtens de verzekering' brengt de bepaling tot uitdrukking dat uitsluitend van de overeenkomst en hetgeen daaruit voortvloeit, afhangt wie in geval van schade tot vergoeding is gerechtigd. Zo zal, indien de verzekering verschillende achtereenvolgende belangen dekt, zoals bij koopmansgoederen, uit de overeenkomst moeten worden afgeleid wie van de belanghebbenden tegenover de verzekeraar aanspraak kan maken op vergoeding van de door hem geleden schade, en op welk moment men een gedekt belang dient te hebben: ten tijde van de verwezenlijking van het risico of ten tijde van het vaststellen van de schade. Ook een derde die nog niet heeft aanvaard moet ingevolge het slot als verzekerde worden aangemerkt.

Artikel 946 (bevoegdheden verzekeringsnemer)

1. Dit artikel brengt tot uitdrukking dat de verzekeraar erop mag rekenen dat slechts de belangen van zijn wederpartij zijn gedekt, tenzij anders is overeengekomen. Het is niet nodig dat het belang reeds bij het sluiten van de overeenkomst bestaat.

2. Indien een echtgenoot een zaak verzekert die in de gemeenschap valt, zijn ingevolge lid 1 slechts de belangen van deze echtgenoot gedekt. Tenzij derhalve anders is overeengekomen, zijn daarmee niet de belangen van de andere echtgenoot gedekt. Daardoor kan er vooral bij een huwelijksgoederengemeenschap onduidelijkheid bestaan over de vraag of dat meebrengt dat het verzekerd belang dan ook niet meer dan de helft van de waarde van het verzekerde object beloopt. Om deze onduidelijkheid te vermijden, en dit voor echtgenoten onwenselijke gevolg te voorkomen, wordt in lid 2 van het onderhavige artikel bepaald dat iedere echtgenoot voor zijn belang verzekerde is. Voor andere gemeenschappen geldt deze regel niet, omdat de deelgenoten daarvan niet zonder meer een zodanige band met elkaar hebben dat wenselijk is dat bij een verzekering van een zaak door een deelgenoot ook de belangen van de andere deelgenoten gedekt zijn.

Artikel 947 (herroeping aanwijzing begunstigde)

1. Veel schadeverzekeringen kennen derdenbedingen als gevolg waarvan de belangen van derden zijn (mee-) verzekerd. In de commerciële sfeer zijn dit bijvoorbeeld de aanbouwverzekering voor gebouwen of schepen, waarbij praktisch eenieder is meeverzekerd die met de bouw maar iets van doen heeft, de verzekering van landmaterieel waarbij naast de eigenaar ook (bijvoorbeeld) de huurder van het materieel is gedekt. Ook in de privésfeer komen derdenbedingen veelvuldig voor: de overeenkomst geeft niet alleen de nemer dekking, maar ook diens echtgenoot, zijn kinderen en (eventueel) andere huisgenoten; de inboedelverzekering dekt ook wel de bagage van logé's; de verzekering van voertuigen en pleziervaartuigen pleegt ook dekking te verlenen aan degene die het voer- of vaartuig met machtiging van de verzekeringnemer bestuurt, enz.
2. Hierbij moet men uitgaan van het beding ten behoeve van een derde, geregeld in de artikelen 6:253 tot en met 6:256. Aan een afwijking bestaat echter behoefte. Artikel 6:253 lid 2 bepaalt dat tot de aanvaarding door de derde het beding kan worden herroepen door degene die het heeft gemaakt. Dit past echter niet goed bij verzekering waarbij naast de zojuist genoemde gevallen ook algemene clausules als 'voor wie het aangaat' enz. zo veelvuldig voorkomen, ook op standaardformulieren, dat zij a.h.w. deel uitmaken van het product van de verzekeraar. Daarom wordt in het onderhavige artikel 947 bepaald dat de verzekeringnemer de aanwijzing niet kan herroepen zonder medewerking van de verzekeraar of van de derde. Verzekeringnemer en verzekeraar kunnen door wijziging van hun overeenkomst de aanwijzing ongedaan maken, maar de tweede zinsnede verhindert dat dit geschiedt nadat de schade is gevallen, en dus ten nadele van de derde.

Artikel 948 (kwalitatief recht)

1. Dit artikel geeft vorm aan de aloude regel dat de verzekering het belang volgt. De verkrijger moet de vervreemder in zijn door de verzekering gedekte belang zijn opgevolgd. Is dus een huis door de eigenaar tegen brand verzekerd, dan loopt bij overdracht van het huis de verzekering ten bate en ten laste van de nieuwe eigenaar. De uitzondering is neergelegd in de derde volzin.

2. Lid 2 dwingt de nieuwe verzekerde, nadat hij de zaak of het beperkte recht heeft verkregen, te kiezen of hij de verzekering wil voortzetten. Daartegenover kan van de verzekeraar niet worden gevergd dat hij de overeenkomst met iedere willekeurige verzekerde wil voortzetten. Daarom geeft dit lid hem een opzeggingsrecht.
3. Lid 3 berust op het feit, dat de verzekeraar niet weet wie de nieuwe verzekerde is, zolang deze hem niet heeft doen weten de verzekering over te nemen. Hoe vervreemder en verkrijger de premiebetaling onderling regelen, raakt de verzekeraar niet.
4. De in lid 2 genoemde termijnen mogen niet tot verlenging van de verzekering of tot belemmering van opzegging uit anderen hoofde leiden. Zou bijvoorbeeld de verzekering zonder overdracht van de zaak nog slechts acht dagen hebben gelopen, dan brengt de overdracht van de zaak daarin geen wijziging. Dit is in lid 4 neergelegd.
5. Indien de verzekering een derdenbeding bevat, en de verkrijger aan de omschrijving daarvan voldoet, is zijn rechtspositie door artikel 947 bepaald. Daarbij is geen plaats voor opzegging door de verzekeraar. Dit verklaart de inhoud van lid 5.

Artikel 949 (bewijsstuk aan toonder of order en documenten)

1. Evenals in artikel 932 lid 3 worden in deze bepaling verzekeringen van zaken die door middel van documenten plegen te worden verhandeld gelijkgesteld met verzekeringen die aan toonder of order luiden. Bij deze verzekeringen zijn de artikelen 947 (herroeping aanwijzing) en 948 (overgang van belang) uitgesloten. De uitsluiting van artikel 948 houdt verband met de mogelijkheid om de dekking ten behoeve van een derde te herroepen. Dit kan uiteraard gezien hun waardepapierkarakter niet bij order- en toonderpolissen, maar dient uiteraard ook niet de bedoeling te zijn bij verzekeringen van zaken die door middel van documenten plegen te worden verhandeld. Overigens betekent dit dat niet kan worden volstaan met uitsluiting van artikel 948. Ook artikel 6:253 lid 2 dient te worden uitgesloten. Immers, door uitsluiting van het eerstgenoemde artikel zou anders gedacht kunnen worden dat artikel 253 lid 2 dan wel van toepassing is.
2. Ook is het raadzaam om eveneens artikel 950 uit te sluiten. Dit artikel geeft de erfgenamen van de verzekeringnemer het recht van opzegging na overlijden van de verzekeringnemer. Een dergelijke opzegging dient evenwel bij verzekeringen als hier aan de orde niet mogelijk te zijn, omdat daardoor de opvolgende belanghebbenden ernstig gedupeerd zouden kunnen worden.

Artikel 950 (opzegging na overlijden)

Dit artikel berust op de gedachte dat erfgenamen redenen kunnen hebben een lopende verzekering niet voort te zetten.

Artikel 951 (aard en gebrek van de zaak)

De aard van de verzekerde zaak is een aan haar soort inherente eigenschap, bijvoorbeeld bederfelijkheid. Een gebrek van de zaak is een slechte eigenschap die zij niet behoorde te hebben, bijvoorbeeld overrijpheid van fruit bij verzending. De schade moet, wil zij van vergoeding uitgesloten zijn, door die aard of het gebrek zijn veroorzaakt. Bederven zaken doordat als gevolg van een ten laste van de verzekeraar komende oorzaak de reis abnormaal lang duurt of de ruimen van het schip niet kunnen worden gelucht, terwijl in normale omstandigheden geen bederf zou zijn ingetreden, dan moet de schade worden vergoed.

Artikel 952 (opzet of roekeloosheid)

1. In overeenstemming met de terminologie die in het nieuwe Burgerlijk Wetboek gebruikelijk is, wordt gesproken van opzet of roekeloosheid. Voor de invulling van de roekeloosheid kan HR 12-3-1954, NJ 1955, 386 betekenis behouden. Partijen kunnen ook lichtere graden van schuld van de dekking uitsluiten. In hoeverre zij de dekking kunnen uitbreiden zonder dat dit in strijd komt met de goede zeden en de openbare orde, moet aan artikel 3:40 worden getoetst; zie bijvoorbeeld HR 30-5-1975, NJ 1976, 572.
2. Indien er meer verzekerden zijn, kan opzet of roekeloosheid van een van de verzekerden niet ook aan de anderen worden tegengeworpen. Dit brengt dan onder meer mee dat de andere verzekerden vergoeding kunnen vorderen voor zover hun belang bij verzekerde zaken strekt. Er zij op gewezen dat ingevolge artikel 962 de verzekeraar voor de uitkering die hij aan de andere verzekerden moet doen, door het bepaalde in de tweede volzin van lid 3, wel gesubrogeerd wordt in hun rechten jegens de tekortschietende medeverzekerde.

Artikel 953 (erkenningen)

1. Op straffe van verval van uitkering bepaalt een polis nogal eens dat de verzekerde geen aansprakelijkheid jegens de benadeelde mag erkennen. Het onderhavige artikel voorkomt dat de verzekerde die terecht zijn aansprakelijkheid erkent, van uitkering verstoken blijft.
2. In de literatuur wordt wel aangenomen dat een verbod van erkenningen geen betrekking zou mogen hebben op de erkenning van feiten, omdat dit in strijd zou zijn met de openbare orde of goede zeden. Het zou immers de verzekerde verbieden om de feitelijke toedracht van een schadevoorval te bespreken, waartoe bovendien de verzekerde in bepaalde gevallen als getuige of in een strafrechtelijk onderzoek zelfs verplicht is. Om derhalve duidelijk te maken dat het verbod van erkenningen zich nimmer mag uitstrekken tot de erkenning van feiten, is dit in een tweede volzin bij dit artikel tot uitdrukking gebracht.

Artikel 954 (directe actie)

1. Deze bepaling strekt tot invoering van wat wel wordt genoemd een directe actie. Een directe actie duidt op de bevoegdheid van een benadeelde om rechtstreeks van een verzekeraar betaling aan hem te vorderen van hetgeen degene die voor de schade aansprakelijk is, van zijn aansprakelijkheidsverzekeraar te vorderen heeft. In het algemeen is men van mening dat indien een veroorzaker van schade zijn aansprakelijkheid door verzekering heeft gedekt, de verzekeringspenningen zoveel als mogelijk bij de benadeelde terecht moeten komen. De aansprakelijkheidsverzekering zou in het perspectief van slachtofferbescherming te kort schieten, indien de verzekeringspenningen bij de aansprakelijke verzekerde zouden blijven steken of bij insolventie van de laatste diens schuldeisers ten goede zouden komen. Hiertegen is wel aangevoerd dat juist deze laatsten door de doorbreking van de paritas creditorum benadeeld worden ten opzichte van de benadeelde, echter zij behoeven niet te profiteren van het vaak toevallige feit dat de benadeelde schade is berokkend. Bovendien is er een onverbrekelijke band tussen de vordering van de benadeelde op de verzekerde en de vordering van deze laatste op zijn verzekeraar, en zou de verzekering niet aan zijn doel voldoen indien het anderen dan de benadeelde zijn die van de uitkering profiteren.

2. Tot op zekere hoogte vindt de benadeelde bescherming in het voorrecht zoals neergelegd in artikel 3:287. Dit voorrecht met zeer hoge rang schiet echter in een aantal gevallen te kort, onder andere omdat toch de mogelijkheid bestaat dat de verzekeringspenningen bij insolventie bij de schuldeisers van de aansprakelijke verzekerde terecht komen. In artikel 3:287 gaat het om een voorrecht op de vordering op de verzekeraar. Heeft de verzekeraar reeds uitgekeerd aan de verzekerde, dan heeft de benadeelde niets aan zijn voorrecht en heeft hij bij faillissement nog slechts een concurrente vordering. Ook schiet het voorrecht te kort indien de verzekerde failliet is gegaan voordat de verzekeraar heeft uitgekeerd omdat de benadeelde dan in beginsel moet wachten op de uitdelingslijst en tevens moet bijdragen in de faillissementskosten.
3. Het in het huidige recht bestaande bezwaar dat de verzekeringspenningen onder omstandigheden mogelijk niet of pas na langere tijd bij de benadeelde terecht komen, is voor deze vooral bezwaarlijk bij schade door dood of letsel. Het oplopen van letsel of het overlijden van een verwant grijpt doorgaans diep in op het persoonlijk leven van betrokkenen. Het uitblijven van of een vertraging in de vergoeding van de geleden schade maakt de gevolgen en het leed vaak nog erger, en is voor zover het een gekwetste betreft bovendien niet bevorderlijk voor diens revalidatie. De werking van de directe actie is daarom beperkt tot schade door dood of letsel. Aangenomen mag ook worden dat degenen die groot belang hechten aan het behoud van de waarde van een zaak, om die reden reeds hun zaak verzekerd hebben, waarmee genoemde problemen niet spelen. De beperking van de werking van de directe actie tot schade door dood of letsel moet voorts ook gezien worden tegen het licht van het feit dat zo verzekeraars al door een directe actie zwaarder belast worden, de gevolgen daardoor beperkt zijn, nu het grootste aantal vorderingen ter zake van aansprakelijkheid vorderingen ter zake van zaakschade en zuivere vermogensschade betreft. Het bovenstaande brengt mee dat waar in het vervolg gesproken wordt over de benadeelde, vrijwel steeds bedoeld is de benadeelde met schade door dood of letsel.
4. Een directe actie voor alle – dus ook onverplichte – aansprakelijkheidsverzekeringen dient niet zover te gaan dat de verzekeraar mogelijk tegenover de benadeelde een ruimere dekking moet bieden dan waartoe hij jegens zijn verzekerde is gehouden. Dit betekent dat de verzekeraar zich ook tegenover de benadeelde moet kunnen beroepen op een uit de wet of polisvoorwaarden voortvloeiende nietigheid, verweer of verval (denk aan de mededelingsplicht, verrekening, opzet, schorsing of beëindiging dekking wegens niet betalen vervolgpremie, de meldings- en bereddingsplicht). Dit artikel neemt derhalve tot uitgangspunt dat indien er een verzekering is gesloten die dekking biedt, de uitkering bij de benadeelde terechtkomt. Aan de benadeelde wordt echter jegens de aansprakelijkheidsverzekeraar geen eigen recht op schadevergoeding toegekend, waardoor er een aparte verbintenis tussen de verzekeraar en de benadeelde ontstaat. In dit artikel is voor de constructie gekozen waarbij de benadeelde rechtstreekse betaling aan hem kan vorderen van hetgeen de verzekerde van de verzekeraar te vorderen heeft. Deze constructie is het meest in overeenstemming met bovengenoemd uitgangspunt. Deze constructie komt er derhalve op neer dat de nakoming van de verbintenis tussen de verzekeraar en de verzekerde tot betaling van hetgeen de laatste te vorderen heeft, door de benadeelde gevorderd kan worden, en wel door rechtstreekse betaling aan hem. De benadeelde is met andere woorden bevoegd om in de plaats van de verzekerde betaling te

ontvangen. Daardoor ontstaat met andere woorden geen aparte verbintenis tot betaling tussen de verzekeraar en de benadeelde, maar kan alleen de benadeelde de nakoming van de verbintenis tussen de verzekerde en verzekeraar vorderen. Dit betekent dat de bevoegdheid om betaling te vorderen en om zo nodig in rechte betaling af te dwingen (het vorderingsrecht of ius agendi) niet toekomt aan de verzekerde, maar aan de benadeelde. De verzekeraar kan bovendien alleen nog bevrijdend betalen aan de benadeelde. De gevolgen van de hier voorgestelde directe actie zijn in die zin vergelijkbaar met die van een lastgeving met privatieve werking. Ingevolge artikel 7:423 is het mogelijk dat een lastgever en lasthebber overeenkomen dat de laatste een aan de lastgever toekomend recht in eigen naam en met uitsluiting van de lastgever zal uitoefenen. Een beding van die strekking heeft in beginsel derdenwerking, zodat niet bevrijdend aan de lastgever kan worden betaald. Ook kunnen de gevolgen als bedoeld vergeleken worden met een vordering waarop een pandrecht rust en waarbij de pandhouder in en buiten rechte bevoegd is nakoming daarvan te eisen en betalingen te ontvangen (vergelijk artikel 3:246 lid 1).

5. De hierboven beschreven constructie brengt derhalve mee dat de verzekerde de schuldeiser van de verzekeraar blijft. Hij is immers degene aan wie de uitkering toekomt, al kan het aan de uitkering verbonden vorderingsrecht nog slechts door de benadeelde worden uitgeoefend. Hierdoor blijft het ook mogelijk dat de verzekeraar een eventuele vordering op de verzekerde met de uitkering kan verrekenen. Aan de andere kant is de benadeelde, die slechts het vorderingsrecht kan uitoefenen en aan wie niet de uitkering toekomt, geen schuldeiser van de verzekeraar. Van pluraliteit van schuldeisers is dan ook geen sprake. Dit betekent ook dat de verzekeraar een eventuele vordering op de benadeelde niet met de uitkering kan verrekenen. Overigens zij nog wel opgemerkt dat alvorens de verzekeraar krachtens de directe actie de benadeelde wil betalen, hij mogelijk ingevolge artikel 936 lid 3, verplicht is daarvan aan de tussenpersoon een bedrag af te dragen in verband met nog openstaande premies. Omdat de benadeelde geen schuldeiser van de verzekeraar is, is deze door de directe actie geen debiteur van de verzekeraar geworden. De benadeelde houdt daarom ter zake van zijn schade slechts een debiteur, te weten de verzekerde. Van hoofdelijke verbondenheid (artikel 6:6 e.v.) is dan ook geen sprake, al kan de benadeelde wel van de verzekeraar rechtstreekse betaling aan hem verlangen. Hierdoor heeft de benadeelde wél de keuze of hij de verzekerde, dan wel de verzekeraar tot betaling zal aanspreken. Ook kan hij beide aanspreken, des dat betaling door de een de ander bevrijdt. Daar de benadeelde geen vordering op de verzekeraar heeft, kan door de schuldeisers van de benadeelde geen beslag worden gelegd onder de verzekeraar. Deze kunnen uiteraard wel beslag leggen onder de verzekerde, maar indien de verzekeraar de benadeelde voldoet, zullen de schuldeisers van de benadeelde daar weinig aan hebben. Dit is thans overigens ook het geval indien de verzekeraar krachtens een beding of ingevolge artikel 6:30 de benadeelde rechtstreeks betaalt. Verder brengt genoemde constructie mee dat, omdat de benadeelde geen vordering op de verzekeraar heeft, voor de artikelen 3:229 en 3:283 de daar bedoelde zaaksvervanging alleen betrekking heeft op de vordering van de benadeelde op de verzekerde.
6. Nu de benadeelde rechtstreekse betaling aan hemzelf kan verlangen, en desnoods in rechte kan afdwingen, ligt het nog meer dan thans voor de hand dat de verzekeraar en de benadeelde onderling de afwikkeling van de schade trachten te regelen. Het is dan echter

het bestaan en de omvang van de vordering van de verzekerde op de verzekeraar, waarover onderhandeld wordt. Dit heeft als nadeel dat de verzekerde daarbuiten staat, ofschoon hij bij de uitkomst daarvan wel belang kan hebben, bijvoorbeeld in verband met zijn no-claimkorting of eigen risico. Indien echter de verzekeraar en de benadeelde een schikking bereiken, is de verzekerde in beginsel niet aan deze overeenkomst gebonden. Een (vaststellings)overeenkomst (artikel 7:900) bindt immers alleen de partijen. De verzekerde kan dan de aan de schikking ten grondslag liggende aanname van aansprakelijkheid jegens de benadeelde en de verzekeraar blijven betwisten. Wel zij hierover opgemerkt dat thans vele – zo niet alle – polissen bepalen dat de verzekerde de behandeling en afwikkeling van elke onder de polis vallende vordering aan zijn verzekeraar dient over te laten. Dit brengt mee dat de verzekeraar als vertegenwoordiger van de verzekerde bevoegd is tot het treffen van schikkingen en tot het voeren van verweer in en buiten rechte. In dat geval is de verzekerde wel gebonden aan een vaststellingsovereenkomst. Wel vloeit in dat geval uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voort dat de verzekeraar bij de schaderegeling rekening dient te houden met de belangen van de verzekerde. Overigens zij bij dit alles aangetekend dat de verzekerde kan besluiten om de verzekeraar niet op de hoogte te brengen van het schadevoorval, waardoor – zoals hieronder zal worden toegelicht – de benadeelde geen betaling van de verzekeraar kan verlangen. Indien de benadeelde geen schikking met de verzekeraar weet te treffen, kan hij in rechte de verzekeraar tot betaling aanspreken. Ook bij de uitkomst van deze procedure kan de verzekerde belang hebben, wederom in verband met zijn no-claimkorting, eigen risico of omdat de schade een verzekerde som overtreft. In beginsel zou ook hier gelden dat de verzekerde niet gebonden is aan de uitspraak van de rechter, tenzij de verzekeraar ingevolge een hierboven genoemd beding de verzekerde vertegenwoordigt. Dat evenwel de verzekerde in beginsel niet gebonden is, is onpraktisch, bijvoorbeeld indien de vordering van de benadeelde is afgewezen en deze alsdan kan trachten in rechte de verzekerde aan te spreken. Of indien de benadeelde krachtens de verzekering slechts gedeeltelijk schadeloos wordt gesteld, en voor het overige mogelijk de verzekerde in rechte tot betaling moet dwingen. Om deze complicaties te voorkomen is de benadeelde die een rechtsvordering instelt tegen de verzekeraar ingevolge lid 6 verplicht er voor zorg te dragen dat de verzekerde in het geding wordt geroepen (vgl. ook artikel 3:218). Voor dat geval geeft artikel 12a Rv regels voor de wijze van oproeping. De uitspraak van de rechter heeft daarmee gezag van gewijsde in de onderlinge verhoudingen tussen de verzekeraar, de verzekerde en de benadeelde. Dit heeft tevens als voordeel dat de verzekerde in de procedure voor zijn belangen kan waken. Omdat de verzekerde in het geding moet worden geroepen, wordt tevens de lastige vraag vermeden of in een procedure tussen de verzekeraar en de benadeelde wel kan worden beslist of en tot welk bedrag de verzekerde aansprakelijk is, dan wel of dit alleen kan in een procedure tussen de benadeelde en de verzekerde.

7. De directe actie strekt ter bescherming van de belangen van benadeelden: de uitkering dient zoveel als mogelijk bij hen terecht te komen en dient niet bij de aansprakelijke verzekerde te blijven steken of bij insolventie van de laatste diens schuldeisers ten goede te komen. Dit brengt mee dat van deze bepaling niet ten nadele van de benadeelde afgeweken dient te kunnen worden. Daardoor heeft bijvoorbeeld een beding waarin is bepaald dat de verzekeraar eerst betaalt nadat de verzekerde de benadeelde schadeloos

heeft gesteld, geen werking jegens de benadeelde. De benadeelde kan dan toch rechtstreeks van de verzekeraar betaling verlangen. Hetzelfde geldt voor een beding waarin bepaald is dat de verzekeraar bevrijdend aan de tussenpersoon kan voldoen. Ook hier kan de verzekeraar zich wel tegenover de verzekerde op het beding beroepen, maar dat belet de benadeelde niet betaling van de verzekeraar te verlangen. Omdat overigens in een dergelijk geval de schadeafwikkeling veelal aan de tussenpersoon wordt overgelaten, zal in veel gevallen – met name indien er meer verzekeraars zijn – de tussenpersoon reeds spoedig daarna tot uitkering overgaan, waarna deze in rekening-courant door de verzekeraar(s) wordt voldaan. De benadeelde zal er in dergelijke gevallen vaak vanaf zien van de verzekeraar(s) betaling te verlangen, temeer omdat daarbij voldoende gewaarborgd is dat hij schadeloos wordt gesteld.

8. De benadeelde kan ingevolge de onderhavige bepaling alleen rechtstreekse betaling verlangen indien de verzekeraar ingevolge artikel 941 de verwezenlijking van het risico is gemeld. Dit biedt de verzekerde de mogelijkheid om buiten de verzekering om de benadeelde schadeloos te stellen. Denkbaar is dat de verzekerde om hem moverende redenen hiervoor verkiest, bijvoorbeeld om het verlies van een no-claimkorting te voorkomen. Onwenselijk is dat de benadeelde door rechtstreekse betaling van de verzekeraar te verlangen dit streven zou kunnen doorkruisen. Indien evenwel de verzekerde zich wel wil beroepen op de verzekering, dan zal hij de verwezenlijking van het risico ingevolge artikel 941 zo spoedig mogelijk bij de verzekeraar moeten melden. Overigens komt de benadeelde alleen deze bevoegdheid toe indien de verwezenlijking van het risico door de verzekerde of door de verzekeringnemer is gemeld. Daarmee geven zij immers aan zich op de verzekering te willen beroepen. Een melding door andere personen geeft de benadeelde deze bevoegdheid niet. Dat de bevoegdheid voor de benadeelde om rechtstreekse betaling te verlangen alleen ontstaat indien de verzekerde of verzekeringnemer de verwezenlijking van het risico heeft gemeld, kan er wel toe leiden dat de benadeelde – indien er geen melding plaatsvindt – alleen de verzekerde kan aanspreken. Zoals gezegd kan een dergelijke melding achterwege blijven omdat de verzekerde ervoor kiest zelf de schade te vergoeden. Hiertegen bestaat uiteraard geen bezwaar, maar de vraag kan gesteld worden of dan het gevaar bestaat dat bij insolventie van de verzekerde de benadeelde slechts een gedeelte van zijn schade vergoed krijgt. Dit gevaar bestaat echter niet omdat bij faillissement van de verzekerde de curator de schade wel zal moeten melden, daar hij anders de boedel benadeelt. Voorts is denkbaar dat de verzekerde melding achterwege laat omdat hij iedere aansprakelijkheid ontkent. Aangenomen mag echter worden dat indien al dan niet in rechte diens aansprakelijkheid toch wordt vastgesteld, hij alsnog tot melding overgaat en de benadeelde alsnog rechtstreekse betaling kan verlangen. Hierbij zij nog aangetekend dat ingevolge lid 4 geen beslag kan worden gelegd op de vordering op de verzekeraar voor zover deze vordering schade door dood of letsel betreft en deze ook niet kan worden verpand of gecedeerd. Hiermee wordt voorkomen dat ook reeds voor melding de verzekerde de vordering op de verzekeraar voor een ander doel aanwendt. Tevens is in lid 4 tot uitdrukking gebracht dat de benadeelde met schade door dood of letsel wèl beslag onder de verzekeraar kan leggen, zodat, indien melding achterwege blijft, de benadeelde veilig kan stellen dat de uiteindelijke uitkering toch bij hem terecht komt.

9. Indien de verzekerde een rechtspersoon is die heeft opgehouden te bestaan, kan deze de verzekeraar de verwezenlijking van het risico niet meer melden. Deze situatie kan zich voordoen bij een long tail-schade waarbij tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en het zich manifesteren van de schade een lange periode ligt waarin de rechtspersoon heeft opgehouden ter bestaan. Omdat in dat geval geen melding door de verzekerde aan de verzekeraar kan worden gedaan, kan de benadeelde ingevolge lid 2 zonder melding aan de verzekeraar rechtstreekse betaling verlangen. Vaak houdt een rechtspersoon op te bestaan na ontbinding, of door een vereffening na ontbinding. Het voordeel van een directe actie bij het zich nadien manifesteren van schade is dat de benadeelde dan niet om heropening van de vereffening moet verzoeken. Vgl. HR 31-10-1997, NJ 1998, 258. De benadeelde kan zich immers direct tot de verzekeraar wenden. Hierbij zij wel opgemerkt dat in die situatie niet ondenkbaar is dat de aansprakelijkheidsverzekering van de rechtspersoon die heeft opgehouden te bestaan geen of slechts een beperkte uitloopdekking biedt in welk geval het mogelijk is dat de benadeelde geen betaling van de verzekeraar meer kan verlangen. Dan dient de benadeelde toch tot heropening van de vereffening te verzoeken, wat overigens alleen kan indien er een saldo is (geweest). Het kan zijn dat de rechtspersoon na een fusie of splitsing ophoudt te bestaan, in welk geval echter diens vermogen onder algemene titel door een andere rechtspersoon wordt verkregen. In dat geval gaat de verplichting tot vergoeding van de schade van de benadeelde over op de verkrijgende rechtspersoon. Alsdan kan deze de verwezenlijking van het risico melden bij de verzekeraar en kan de benadeelde niet zonder melding rechtstreekse betaling verlangen. Deze melding zal overigens afhankelijk van de dekking dienen te geschieden bij de aansprakelijkheidsverzekeraar van de rechtspersoon die heeft opgehouden te bestaan, dan wel bij de verzekeraar van de verkrijgende rechtspersoon. Overigens zij nog opgemerkt dat ook denkbaar is dat de verplichting van een rechtspersoon tot vergoeding van de schade van de benadeelde op een andere rechtspersoon is overgegaan, zonder dat de eerste rechtspersoon heeft opgehouden te bestaan. Dit kan zich voordoen bij afsplitsing of bij een overname onder bijzondere titel. Ook in dat geval zal de verkrijgende rechtspersoon de verwezenlijking van het risico kunnen melden en kan de benadeelde niet zonder deze melding rechtstreekse betaling verlangen. Bij afsplitsing is overigens naast de verkrijgende rechtspersoon ook de gesplitste rechtspersoon subsidiair gedeeltelijk voor deze schade aansprakelijk. Ten slotte zij opgemerkt dat indien de verzekerde een natuurlijke persoon is die is overleden, de verplichting tot vergoeding van de schade van de benadeelde vererft en derhalve de erfgenamen de verwezenlijking van het risico kunnen melden.
10. Het spreekt voor zichzelf dat alleen indien de verzekeraar een uitkering verschuldigd is, de benadeelde rechtstreekse betaling kan verlangen. Op het moment van melding kan immers de aansprakelijkheid en de omvang daarvan mogelijk nog niet vaststaan. Voorts is denkbaar dat de verzekering geen dekking biedt. Aldus is in lid 1 bepaald. Door voorts in lid 1 naast elkaar te stellen 'de uitkering' en 'het bedrag dat de verzekerde daarvan (...) te vorderen heeft', wordt tot uitdrukking gebracht dat de benadeelde alleen rechtstreekse betaling kan verlangen van de uitkering met mindering van de eventuele bedragen die daarmee verrekend mogen worden. Ook spreekt voor zich dat de benadeelde alleen betaling kan verlangen van het bedrag dat de verzekeraar ter zake van de schade van de benadeelde verschuldigd is, en niet bijvoorbeeld datgene wat de verzekeraar ter zake van

een ander schadevoorval of ter zake van andere benadeelden van hetzelfde schadevoorval verschuldigd is. Ook dit is in lid 1 tot uitdrukking gebracht.

11. Na een melding ingevolge artikel 941 kan de benadeelde verlangen dat indien een uitkering verschuldigd is deze aan hem wordt betaald. De verzekeraar kan niet bevrijdend aan de verzekerde betalen. Het kan echter zijn dat de verzekeraar na het vallen van de schade spoedig tot uitkering wil overgaan en de benadeelde de verzekeraar nog niet heeft medegedeeld of hij rechtstreekse betaling verlangt. Ook kan het zijn dat de benadeelde tot dat moment nog niet op de hoogte was van het bestaan van de verzekering of van de identiteit van de verzekeraar. Lid 3 bepaalt voor die situaties dat de verzekeraar de benadeelde moet verzoeken binnen vier weken mede te delen of hij rechtstreekse betaling verlangt. Laat de benadeelde deze termijn verlopen zonder te reageren, dan kan de verzekeraar bevrijdend aan de verzekerde betalen. Dat kan hij uiteraard ook indien de benadeelde binnen deze termijn of reeds eerder aangegeven heeft dat hij geen rechtstreekse betaling verlangt. Overigens zij hierbij aangetekend dat de verzekeraar ook ingevolge artikel 6:30 bevoegd is om de uitkering aan de benadeelde te voldoen, en deze betaling de verzekeraar ingevolge artikel 6:32 bevrijdt, zodat hij, indien hij in genoemde situaties voornemens is een uitkering te doen, zonder het verzoek, bedoeld in lid 3, direct tot betaling aan de benadeelde kan overgaan.
12. Het hierboven genoemde lid 4 is noodzakelijk om verder veilig te stellen dat verzekeringspenningen daadwerkelijk bij de benadeelde terechtkomen en niet bij de schuldeisers van de verzekerde of bij een andere derde. Het voorkomt daartoe in de eerste plaats dat de verzekerde zijn vordering wegens schade door dood of letsel op de verzekeraar kan cederen of dat deze op een andere wijze over zijn vordering kan beschikken, zoals door verpanding van de vordering. Tevens wordt de benadeelde hierdoor beschermd tegen een kwijtschelding door de verzekerde van zijn vordering of een deel daarvan op de verzekeraar. Doordat bepaald is dat de verzekerde niet ten nadele van de benadeelde over zijn vordering kan beschikken, blijft de mogelijkheid behouden dat de verzekerde zijn vordering aan de benadeelde cedeert. Verder voorkomt lid 4 dat op de vordering wegens schade door dood of letsel door schuldeisers van de verzekerde onder de verzekeraar beslag wordt gelegd. Ook hier wordt een uitzondering gemaakt ten behoeve van de benadeelde.
13. Indien de benadeelde schadeloos is gesteld kan uiteraard diens bevoegdheid om rechtstreeks betaling te verlangen, vervallen. Lid 7 brengt dit tot uitdrukking en heeft onder meer tot gevolg dat indien de verzekerde de benadeelde schadeloos heeft gesteld de verzekeraar wel bevrijdend aan de verzekerde kan betalen. Tevens heeft het tot gevolg dat indien de benadeelde schadeloos is gesteld, de verzekerde wel over de uitkering kan beschikken en daarop wel door diens schuldeisers beslag kan worden gelegd. Denkbaar is ook dat anderen dan de verzekerde de benadeelde schadeloos hebben gesteld, bijvoorbeeld een sociale verzekering, een schadeverzekering aan de zijde van de benadeelde of een mededader. Lid 7 voorkomt dat zij via de directe actie regres nemen op de verzekeraar van de veroorzaker. Dit is ook niet noodzakelijk omdat hun positie niet vergelijkbaar is met die van het slachtoffer, dat er immers groot belang bij heeft dat zijn schade daadwerkelijk vergoed wordt.
14. Denkbaar is dat de wet in een bijzonder geval de benadeelde jegens de aansprakelijkheidsverzekeraar een eigen recht op schadevergoeding toekent, zoals

wegens schade veroorzaakt door motorrijtuigen. Omdat de benadeelde in deze gevallen een bescherming krijgt die afwijkt van en ook verder gaat dan de bescherming die het onderhavige artikel biedt, is de toepassing van dit artikel in lid 7 voor deze gevallen uitgesloten.

15. Omdat het ingevolge de onderhavige bepaling in beginsel niet de verzekerde, maar de benadeelde is die van de verzekeraar betaling verlangt, zou het gevaar kunnen bestaan dat indien bij meer benadeelden een verzekerde som wordt overschreden, alleen de benadeelden die als eerste van de verzekeraar betaling verlangen van deze hun schade (volledig) vergoed krijgen. De overige benadeelden zouden nog slechts de verzekerde tot vergoeding kunnen aanspreken, met als risico dat deze niet solvabel is. Lid 5 beoogt te bereiken dat de benadeelden in dat geval gelijk worden behandeld. In beginsel kunnen de benadeelden in evenredigheid van de verzekeraar betaling verlangen. Omdat denkbaar is dat de verzekeraar niet van het bestaan van mogelijke andere benadeelden kon weten, kan hij echter aan een benadeelde meer hebben uitgekeerd dan deze volgens de regel van evenredige inkorting toekomt. De tweede volzin van lid 5 houdt daarmee rekening. Om tot betaling in evenredigheid over te kunnen gaan dient wel bekend te zijn welke benadeelden schade hebben geleden, alsmede wat de omvang van ieders schade is. Dit is niet altijd bij voorbaat bekend. Denkbaar is bijvoorbeeld dat een verzekeraar ervan op de hoogte is dat er meer benadeelden zijn dan zich hebben gemeld. Hem is dan niet bekend welk deel van de verschuldigde uitkering uiteindelijk aan de respectievelijke benadeelden toekomt. Dit laatste is ook het geval indien al wel alle benadeelden bekend zijn, maar nog niet bekend is wat de omvang van ieders schade is. Deze situaties kenmerken zich daardoor dat wel duidelijk is dat de bekende benadeelden een opeisbare vordering hebben, maar nog niet duidelijk is tot welk bedrag. De verzekeraar verkeert in dat geval in een moeilijke positie. De verzekeraar die immers toch tot uitkering overgaat, loopt het risico dat hij niet te goeder trouw aan deze benadeelden heeft uitgekeerd, en uiteindelijk gehouden is tot het doen van uitkeringen voor een groter bedrag dan de verzekerde som. Goed te verdedigen is wel dat de verzekeraar nog niet tot betaling verplicht is omdat het voorwerp van de prestatie die hij moet verrichten nog nader bepaald moet worden. Ter vermijding van ieder misverstand verdient het echter aanbeveling om de verzekeraar expliciet een opschortingsrecht te geven.
16. Ten slotte zij opgemerkt dat het voorrecht van artikel 3:287 naast de directe actie zelfstandige betekenis blijft behouden, vooral waar het om andere schade dan schade door dood of letsel gaat. Dit artikel zal dan ook niet vervallen.

Artikel 955 (verzekerde som)

1. In het ontwerp heeft de verzekerde som twee samenhangende functies. In de eerste plaats geeft zij, behoudens het in artikel 959 bepaalde, het maximum aan van de schadevergoeding per evenement (lid 1 van het onderhavige artikel 955). Daarnaast speelt zij een rol bij de berekening van de vergoeding bij verzekering van zaken (artikel 958 lid 5).
2. Lid 5 wijkt af van – oude – rechtspraak (HR 25-6-1915, NJ 1915, p. 937), maar bevestigt het systeem dat in de huidige praktijk in de meeste branches wordt gevolgd. Achtereenvolgende schaden worden telkens tot ten hoogste de verzekerde som vergoed.

Artikel 956 (herbouwwaarde en vervangingswaarde)

Het belang bij het behoud van een zaak kan in verschillende waarden worden uitgedrukt, zoals verkoopwaarde, vervangingswaarde, nieuwwaarde en herbouwwaarde. Deze maatstaven kunnen tot geheel verschillende uitkomsten leiden, en het is dus van groot belang te weten naar welke waarde is verzekerd, omdat daaruit – afgezien van de invloed van het indemniteitsbeginsel – voortvloeit hoe de te vergoeden schade moet worden berekend. In de huidige praktijk komt het regelmatig voor, dat partijen zich bij het aangaan van de overeenkomst onvoldoende rekenschap hebben gegeven van de vraag naar welke waarde de verzekering wordt gesloten, waardoor achteraf onzekerheid ontstaat. Daarom wordt bij wijze van regelend recht een maatstaf vooropgesteld. De term 'vervangingswaarde' wordt daarbij zodanig toegelicht dat een duidelijke tegenstelling tot nieuwwaarde en herbouwwaarde ontstaat.

Artikel 957 (bereddingsplicht)

1. Dit artikel regelt de zogenaamde bereddingsplicht. Deze plicht ontstaat zodra de verwezenlijking van het risico op handen is of reeds is aangevangen. De bereddingsplicht bestaat alleen – en het niet-nakomen daarvan heeft alleen gevolgen – bij bekendheid met de verwezenlijking van het risico of het op handen zijn daarvan.
2. Evenals de meldingsplicht kan de bereddingsplicht in veel gevallen worden gezien als een verbintenis welke ingevolge artikel 6:74 bij een toerekenbare niet-nakoming tot schadevergoeding verplicht. Indien in dat geval de verzekerde deze verplichting niet nakomt, dan kan de verzekeraar zijn aanspraak op schadevergoeding verrekenen met de uitkering. Deze mogelijkheid ontbreekt echter indien de verzekerde zijn aanwijzing nog niet heeft aanvaard, omdat op hem in dat geval door de verzekering geen verbintenissen kunnen worden opgelegd. In die situatie kan evenals bij de meldingsplicht de bereddingsplicht beter worden opgevat als een 'Obliegenheit', die bij verzaking aanleiding geeft tot vermindering van de uitkering. Daarom verdient het ook hier aanbeveling dat de wet bij de niet-nakoming van de bereddingsplicht door de verzekerde een zelfstandige grondslag biedt voor vermindering van de uitkering; men zie lid 3. Hierbij zij nog aangetekend dat indien de verzekerde zijn bereddingsplicht niet nakomt door een omstandigheid die hem niet kan worden toegerekend, de in lid 1 voorkomende woorden 'daartoe in de gelegenheid is' er in dat geval aan in de weg staan de uitkering te verminderen.
3. Anders dan bij de meldingsplicht moet worden aangenomen dat de bereddingsplicht ook bestaat indien de verzekerde niet op de hoogte is van het bestaan van de verzekering of zijn aanwijzing. De 'Obliegenheit' moet hier immers ook worden opgevat als een gehoudenheid om zorg te dragen voor zijn eigen belangen. Heeft de verzekerde met andere woorden onvoldoende over zijn eigen belangen gewaakt en de vergroting van de schade geaccepteerd, dan dient hij deze schade niet door de verzekeraar vergoed te krijgen, indien later blijkt dat er een verzekering bestaat die dekking biedt voor zijn schade.
4. De innerlijke samenhang tussen de verplichting tot beredden voor de verzekerde enerzijds en de verplichting tot het vergoeden van de daaraan verbonden kosten voor de verzekeraar anderzijds, rechtvaardigt dat de verzekeraar van deze verplichting niet kan afwijken. Dit temeer omdat het niet-nakomen van de bereddingsplicht tot

schadevergoeding verplicht c.q. tot vermindering van de uitkering leidt. Om dit te bereiken is het onderhavige artikel 957 lid 2, in artikel 963 opgenomen.

5. Deze innerlijke samenhang brengt echter niet mee dat dit te allen tijde een ongelimiteerde dekking voor de bereddingskosten zou vergen. Met name bij het verzekeren van industriële en commerciële activiteiten kunnen de bereddingskosten tot nauwelijks voorzienbare, zeer grote hoogte oplopen. Men denke aan het risico van een 'product-recall'. Hierbij is een verplichte ongelimiteerde dekking van deze kosten niet op zijn plaats. Dit is evenwel anders voor particulieren. Voor hen dient wel als uitgangspunt te gelden dat de bereddingskosten dwingend onder de dekking vallen. Maar ook hier geldt dat een ongelimiteerde dekking daarvan niet van de verzekeraar gevergd kan worden, temeer omdat het moeilijk is daarvoor premies te berekenen en reserveringen te maken. Het belang dat de verzekeraar bij beredding heeft strekt zich bovendien uit tot maximaal de verzekerde som. Immers, dit is het maximale bedrag waarvoor de verzekeraar in geval van schade aangesproken kan worden en diens belang bij maatregelen ter voorkoming van deze schade strekt zich derhalve tot dit bedrag uit. Daarom wordt in artikel 963 bepaald dat van artikel 959 lid 1, slechts ten nadele van particulieren kan worden afgeweken voor zover de in dit lid bedoelde kosten meer bedragen dan een bedrag gelijk aan de verzekerde som. Dit brengt mee dat indien de getroffen maatregelen niet het beoogde resultaat hebben gehad, de verzekeraar in het ongunstigste geval dwingend verplicht is een bedrag gelijk van tweemaal de verzekerde som uit te keren, te weten eenmaal de verzekerde som als het hoogste bedrag van schadevergoeding tot uitkering waartoe de verzekeraar gehouden is en eenmaal een bedrag gelijk aan de verzekerde som ter vergoeding van de bereddingsmaatregelen.

Artikel 958 (berekening schade)

1. Dit artikel geeft enkele regels over de berekening van schade aan zaken voor het geval de polis daarin niet voldoende voorziet. Lid 1 omschrijf totaal verlies. Lid 2 bevat het uitgangspunt van de volledige vergoeding.
2. Lid 3 doelt voornamelijk op het geval dat de verzekerde zaak is gestolen of verloren en de verzekeraar de waarde heeft vergoed, doch de zaak daarna wordt opgespoord. Blijkens artikel 962 lid 1, wordt de verzekeraar alleen gesubrogeerd in vorderingen tot schadevergoeding van de verzekerde jegens derden. Hij wordt dus niet gesubrogeerd in een zakelijk recht. De uitkering ingevolge de verzekering laat derhalve de eigendom van de verzekerde intact. Aangenomen dat de verzekerde de zaak met succes kan revindiceren, heeft hij per saldo veelal geen schade geleden. Hij zou dan ook de uitkering aan de verzekeraar moeten terugbetalen. Indien de zaak niet kort na haar verdwijning is opgespoord, zal de verzekerde meestal een andere zaak hebben aangeschaft, zodat hij aan de oorspronkelijke zaak geen behoefte meer heeft. Men denke aan een gestolen voertuig. Dan behoort de verzekerde de uitkering te kunnen behouden, doch de zaak moet de verzekeraar in handen komen. Het ware ondoenlijk in de wet vast te leggen wanneer de ene, of de andere weg dient te worden bewandeld. Daarom heeft de verzekerde de keuze tussen twee verplichtingen. Hij kan de ontvangen vergoeding aan de verzekeraar teruggeven en de zaak behouden, of hij kan zijn zaak leveren volgens de artikelen 3:90 of 3:95.

3. Lid 4 regelt de gedeeltelijke schade, zij het alleen in geval van verzekering tegen vervangings-, herbouw- of nieuwwaarde (vgl. artikel 956). Het ontwerp geeft, in overeenstemming met de praktijk, de verzekeraar dan de keus: hetzij herstel, hetzij vervanging. Daarbij zal de verzekeraar zich laten leiden door een afweging van de kosten in beide gevallen: komt het herstel duurder uit dan de vervanging, dan zal hij allicht de laatste kiezen. In de praktijk wordt de keuze gebaseerd op een deskundigenschatting.
4. Kiest de verzekeraar voor herstel, dan herwint weliswaar de beschadigde zaak haar gebruikswaarde, doch daarmee is veelal nog niet alle vermogensschade ongedaan gemaakt, omdat haar verkoopwaarde ondanks het herstel heeft geleden; men denke aan het onderscheid dat in het onteigeningsrecht wordt gemaakt tussen de twee belangen van de eigenaar, het eerste gelegen in het feit dat hij eigenaar van de zaak is, het tweede in het gebruik dat hij ervan maakt.
5. Kiest de verzekeraar voor vervanging, dan mag hij de waarde der restanten, inclusief de schrootwaarde, aftrekken, opdat de benadeelde niet wordt bevoordeeld. Anderzijds wordt een aftrek 'nieuw voor oud' niet voorgeschreven: primair is verzekerd het belang dat de verzekerde heeft bij voortzetting van het gebruik dat hij van de zaak maakte en de aftrek zou hem dwingen tot het bijpassen van eigen middelen om dat gebruik te continueren.
6. Het ontwerp bevat slechts een beperkte regeling, die trouwens van regelend recht is. Zo is achterwege gelaten de zogenaamde refactiemethode bij verzekering naar verkoopwaarde, die bij koopmansgoederen in de transportverzekering gebruikelijk is. Nu in het ontwerp geen bijzonderheden voor de verschillende branches zijn opgenomen, kan ook deze wijze van schadeberekening het beste aan standaardvoorwaarden worden overgelaten.
7. Lid 5 legt de vanzelfsprekende gevolgen van te lage verzekering vast. Wanneer partijen de regel van lid 5 niet willen doen gelden, en de gevolgen van onderverzekering niet willen laten doorwerken, wordt overeengekomen dat alle schade en verlies tot een bepaald maximum wordt vergoed. Men noemt dit premier risque verzekering. (Zo vergoeden de meeste verzekeringen van voertuigen tegen eigen schade ten hoogste de dagwaarde. Dit zijn dus premier risque verzekeringen, ook al wordt die term daarbij niet gebruikt.)
8. Bijzondere regels omtrent voortaxatie zijn hier niet opgenomen. Zulke taxatie heeft ten doel, voor partijen het uitgangspunt voor de schaderegeling te bieden; zie hieromtrent artikel 960 en de toelichting daarop. Is de verzekerde som gelijk aan het getaxeerde bedrag, dan zal er bijvoorbeeld bij transportverzekering van onderverzekering geen sprake zijn, ook niet als de werkelijke waarde hoger is; dit brengt onder andere mee dat herstelkosten volledig worden vergoed. Is de verzekerde som lager dan het getaxeerde bedrag, dan is er wel onderverzekering, en zal lid 5 toepassing vinden.
9. Bij een verzekering die verscheidene zaken omvat, zoals een inboedel, zijn dikwijls afzonderlijke objecten getaxeerd. Daarbij kan het voorkomen, dat de totale verzekerde som wel hoog genoeg is, maar de afzonderlijke taxatie niet. Het kan ook zijn dat de verzekerde som, die mede niet-getaxeerde zaken omvat, niet de totale waarde dekt. In dat geval drukt de te lage verzekering ook op alle voorwerpen, getaxeerd of niet, afzonderlijk.

Artikel 959 (kosten)

Dit artikel regelt de verplichtingen van de verzekeraar naast en eventueel boven de

vergoeding van de verzekerde waarde, zover het de in artikel 957 genoemde kosten betreft, is dit reeds bij dat artikel toegelicht. De expertisekosten komen ook bij te lage verzeker geheel ten laste van de verzekeraar, omdat zij alleen met het oog op verzekering plegen te worden gemaakt.

Artikel 960 (indemniteitsbeginsel)

1. Het criterium in de eerste volzin (met het: 'duidelijk voordeliger positie') is ontleend aan HR 17-2-1978, NJ 1978, 577 inzake landgoed Kraaijbeek. Uit dit arrest blijkt dat in geval van twijfel achteraf kan worden nagegaan hoe de verzekerde de schadevergoeding naar herbouwwaarde had willen besteden, om aan de hand daarvan te beslissen of hij door die uitkering in een duidelijk voordeliger positie zou zijn geraakt. In het daar berechte geval werd de uitkering niet aan herbouw besteed, maar wel aan andere maatregelen om degenen die in Kraaijbeek werden verzorgd, elders onder dak te brengen. Uit dit voorbeeld volgt dat een wettelijke eis van herbouw het doel voorbij zou schieten. Wel kunnen partijen dit in voorkomende gevallen overeenkomen, of bepalen dat bij gebreke van herbouw slechts op basis van vermogenswaarde zal worden afgerekend. Bij verzekering van nieuwwaarde treft men wel een andere correctie aan, namelijk dat bij een vermogenswaarde van minder dan de helft slechts deze wordt vergoed.
2. In het thans gekozen systeem behoeft de voortaxatie door partijen niet afzonderlijk te worden geregeld. Zij moet wijken voor de wettelijke regel. Met de voortaxatie die rechtstreeks of indirect op het oordeel van een of meer deskundigen berust is het anders gesteld. De praktijk bleek hieraan behoefte te hebben voor kostbare voorwerpen of verzamelingen waarvan de waarde achteraf niet of nauwelijks kan worden vastgesteld en waarbij de verzekerde zodanig bedrag behoort te ontvangen, dat hij zonder al te veel moeite een gelijksoortige zaak kan verkrijgen. Ook in de transportverzekering komt voortaxatie van casco en lading voor. Deze geldt voor de gehele duur van de reis, eventueel van de verzekeringsperiode. Schommelingen in de waarde, zelfs ten gevolge van niet door de verzekering gedekte schade, hebben geen invloed op het effect van de voortaxatie: het getaxeerde bedrag blijft het uitgangspunt voor de berekening van de door de verzekeraar uit te keren schadevergoeding. Daarom doorbreekt een dergelijke taxatie de hoofdregel. Zij vormt een vaststelling(sovereenkomst) volgens Boek 7, titel 15. Voor de vernietigbaarheid van de taxatie, zie men voorts artikel 7:904.
3. Niet is vereist dat de deskundige niet in enige maatschappelijke betrekking tot een der partijen mag staan. Bij sommige gespecialiseerde takken van verzekering bestaan geen deskundigen die aan zulk een eis voldoen.
4. Van dit artikel kan niet worden afgeweken; zie artikel 963 lid 1.

Artikel 961 (meerdere verzekeraars)

1. De eerste drie leden hebben betrekking op meervoudige verzekering. De regeling belet dat een aangesproken verzekeraar zich achter anderen verschuilt. Wel moet de verzekerde die anderen noemen (lid 1, tweede volzin), opdat de verzekeraar verhaal op hen kan uitoefenen (lid 3). De regeling kan door een daartoe strekkende bepaling in alle betrokken verzekeringen terzijde worden gesteld. Het eerste lid verwijst naar artikel 960: de verzekeringen kunnen elkaar wel aanvullen, maar de totale vergoeding wordt door de normen van het indemniteitsbeginsel begrensd.

2. Ingevolge lid 2 kan ook een verzekeraar die onverplicht de schade van de verzekerde vergoedt – een zgn. coulance-uitkering doet –verhaal nemen op een andere verzekeraar die deze schade wel dekt. Lid 3 heeft dan tot gevolg dat indien bij het onderling verhaal vaststaat dat de schade onverplicht is vergoed, de verzekeraar die de uitkering heeft gedaan binnen de verzekerde som voor het volledige bedrag verhaal heeft op de andere verzekeraar. Hierover zij nog opgemerkt dat uit lid 1 volgt dat lid 2 alleen toeziet op een door de verzekeraar gedane uitkering aan diens verzekerde, zodat voor de toepassing van dit lid vereist is dat de verzekeraar – zij het onverplicht – de schade van de verzekerde vergoedt in verband met een tussen hen gesloten verzekeringsovereenkomst.
3. Lid 3 van dit artikel regelt het onderling verhaal voor een gedane uitkering bij meervoudige verzekering. Maatstaf zijn niet de verzekerde sommen, maar de bedragen waarvoor eenieder kan worden aangesproken. Het is redelijk een gelijke regeling te treffen voor de door de aangesproken verzekeraar gemaakte kosten, als kosten van advocaten, medische experts, proceskosten enz.
4. Lid 4 slaat op verzekeringen waarbij meer dan een verzekeraar is toegetreden. Het stemt met een vast gebruik overeen. Indien een dergelijke verzekering samenloopt met een of meer andere, geldt zij voor de toepassing van de voorafgaande leden als een verzekering.

Artikel 962 (subrogatie)

1. Dit artikel regelt de subrogatie. Hiervan kan afstand worden gedaan, maar als de wet het niet kent, kan het niet worden bedongen. Om te voorkomen dat de derde de verschuldigdheid van de door de verzekeraar gedane uitkering zou betwisten – een betwisting waarbij hij geen redelijk belang heeft doch die de verzekeraar van coulance zou kunnen afhouden – zijn de woorden 'al dan niet verplicht' in het artikel opgenomen. De subrogatie van lid 1 omvat niet de vordering tot opeising van een zaak, als bedoeld in artikel 5:2. Het lid staat uiteraard niet in de weg aan een regeling opgenomen in de verzekeringsovereenkomst, waarbij de verzekerde bij diefstal slechts recht op uitkering heeft tegen overdracht van de zaak; de wijze van levering daartoe wordt onder het nieuwe recht voorgeschreven in artikel 3:95. De tweede volzin van lid 2 bevat een precisering van de in artikel 6:154 vervatte regel.
2. Mogelijkerwijs wordt niet de gehele schade die de verzekerde lijdt door de verzekeraar wordt vergoed. Men denke aan te lage verzekering en ongedekte schade, zoals stilligschade of eigen risico. Dan hebben zowel de verzekeraar als de verzekerde een vordering op de schuldige. Indien deze insolvent is, of indien zijn aansprakelijkheid beperkt is krachtens de wet of door toepassing van artikel 6:109, bestaat een rangordeprobleem dat in lid 2 ten gunste van de verzekerde wordt opgelost.
3. Er zijn gevallen waarin uitsluiting van subrogatie zozeer voor de hand ligt, dat deze in de wet behoort te worden vastgelegd. Men zie lid 3. Het neutrale woord 'krijgt' in de aanhef van het lid sluit niet alleen uit de overgang ingevolge lid 1, maar ook die krachtens cessie. De eerste volzin strekt ertoe de subrogatie in beginsel uit te sluiten ten aanzien van een aantal categorieën van aansprakelijke personen. Het betreft hier personen van wie mag worden aangenomen dat de verzekering mede in hun belang is gesloten, voor zover zij al niet uitdrukkelijk zijn meeverzekerd. Hun relatie met de verzekerde is van duurzame aard, voortvloeiend uit het familierecht of een affectieve relatie, dan wel een arbeidsverhouding. Het uitoefenen van verhaal zou deze relatie kunnen verstoren en de

verzekerde, bij echtgenoten ook economisch, kunnen treffen. Een dergelijk gevolg verdraagt zich niet met het doel waartoe de nemer de verzekering sloot.

4. De tweede volzin heft de uitsluiting weer op indien hun aansprakelijkheid uit bijzondere omstandigheden voortvloeit. Het criterium hiervoor is een vergelijking met de positie van de verzekerde zelf: zou deze op grond van wet of overeenkomst zijn recht op uitkering door zo'n omstandigheid geheel of ten dele hebben verspeeld, dan is in zoverre ook de subrogatie niet uitgesloten. Een sprekend voorbeeld vormt artikel 952: veroorzaakt een der in de eerste volzin genoemde personen de schade door opzet of roekeloosheid, dan is op hem ook subrogatie toegelaten.

Artikel 963 (dwingend recht)
Men zie het Algemeen deel van deze Memorie van Toelichting (onder 4 e.v.).

Afdeling 3. Sommenverzekering

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 964 (definitie sommenverzekering)
De eerste volzin van dit artikel is reeds bij artikel 925 toegelicht. De tweede volzin houdt rekening met het feit dat zich in de praktijk sommenverzekeringen hebben ontwikkeld – en kunnen ontwikkelen – die niet als persoonsverzekering kunnen worden aangemerkt, maar waartegen geen bezwaar bestaat. Deze zijn, voor zover aangewezen bij staatsbesluit, geldig. Hierbij is bijvoorbeeld gedacht aan de regenverzekering, de verzekering die tot uitkering leidt bij voortijdig afbreken van vakantie, en aan het in ziektekostenverzekeringen wel opgenomen beding dat de verzekerde een klein, vast bedrag toekent voor elke dag dat hij in een ziekenhuis is opgenomen, en wel om hem in staat te stellen de bezoekers iets te presenteren. De aanwijzing bij staatsbesluit kan beperkingen inhouden ten aanzien van de hoogte van de verzekerde som.

Artikel 965 (definitie verzekerde, begunstigde en uitkering)
De omschrijving van de verzekerde en van de begunstigde is in het Algemeen deel van deze Memorie van Toelichting (onder 9) toegelicht. Bij andere dan persoonsverzekering is er geen verzekerde in de zin van deze afdeling. Onder uitkering zijn naast de bedongen betalingen alle andere bedragen begrepen die de verzekeraar krachtens de onderhavige afdeling aan de begunstigde moet voldoen; men zie de toelichting op de in de tekst genoemde artikelen. Hierdoor konden vele bepalingen in deze afdeling eenvoudiger luiden.

Artikelen 966 tot en met 969 (Inleidende opmerkingen)

1. Wanneer de verzekeringnemer een derde als begunstigde aanwijst, komt een derdenbeding tot stand. De begunstiging bij sommenverzekering verlangt echter een uitwerking die op belangrijke punten afwijkt van het in de artikelen 6:253 e.v. (goeddeels bij wijze van regelend recht) bepaalde. De nemer kan in het algemeen over de aanwijzing beschikken: hij kan haar wijzigen of herroepen, al dan niet onder aanwijzing van een andere begunstigde. Het hangt dus geheel van de wil van de verzekeringnemer af of de aangewezen begunstigde te zijner tijd tot de uitkering gerechtigd zal worden. Daarom

wordt algemeen aangenomen dat de aanwijzing van een derde als begunstigde geen recht op uitkering geeft, doch slechts een kans op het ontvangen van een uitkering schept.

2. Ingevolge artikel 6:253 lid 1, verkrijgt de derde, ten behoeve van wie een derdenbeding is gemaakt, eerst een recht op de ten behoeve van hem bedongen prestatie, indien hij dit beding aanvaardt. Aan deze regel die overeenstemt met het geldende recht, wordt in de onderhavige afdeling vastgehouden: artikel 969 lid 1.
3. Indien een derde als begunstigde is aangewezen, heeft de verzekeringnemer geen recht op de voor de derde bestemde uitkering. De verzekerde som wordt als eigen recht verkregen en dus niet uit het vermogen van de verzekeringnemer. Ook aan dit uitgangspunt wordt in het onderhavige ontwerp vastgehouden. Dit heeft in beginsel belangrijke gevolgen voor het erfrecht, het huwelijksgoederenrecht en de positie van de schuldeisers van de nemer.
4. Indien de nemer zichzelf als begunstigde heeft aangewezen is er wel sprake van een hem toekomend recht. Weliswaar kan hij ook dan te allen tijde in plaats van zichzelf een derde als begunstigde aanwijzen, maar dit heeft niet tot gevolg dat er geen sprake zou zijn van een recht, want hij heeft het zelf in de hand. Met de aanwijzing door de nemer van zichzelf als begunstigde stelt artikel 967 lid 7, het ontbreken van iedere aanwijzing gelijk. Dan spreekt men van een blanco-polis.
5. Is de aanwijzing van een begunstigde onherroepelijk, dan kan de nemer de aanwijzing niet herroepen of wijzigen. In die omstandigheden is de verzekeringnemer bovendien ook overigens belemmerd in zijn mogelijkheid buiten de begunstigde om zijn uit de overeenkomst voortvloeiende rechten uitte oefenen, of daarover te beschikken: artikel 972. Deze bepaling brengt echter niet mee, dat de derde, wiens aanwijzing onherroepelijk is geworden, een recht op uitkering heeft verkregen. Dit is alleen het geval indien hij de aanwijzing uitdrukkelijk heeft aanvaard: artikel 969 lid 1. Ook dan is hij er niet steeds zeker van de uitkering, voor zover de aanwijzing daarop betrekking heeft, ten volle te genieten. Bijzondere omstandigheden kunnen anders meebrengen: niet-nakoming van de mededelingsplicht (artikel 930), wanbetaling (artikel 934 jo artikel 980), het optreden van een van het risico uitgesloten doodsoorzaak (artikel 981) of onwaardigheid (artikel 973). Deze mogelijkheden doen geen afbreuk aan het bestaan van een recht; zij betekenen slechts dat dit recht aan voorwaarden is onderworpen. Dit geldt ook voor het recht van de verzekeringnemer op een uitkering.

Artikel 966 (bevoegdheden verzekeringnemer)

1. Lid 1 is hierboven reeds goeddeels toegelicht. De aanwijzing van meer dan één begunstigde kan gelijktijdig of in volgorde zijn. In geval van gelijktijdigheid geldt de aanwijzing voor gelijke delen, tenzij uit de aanwijzing anders voortvloeit; vgl. artikel 6:15. De meeste polissen bevatten, voor het geval dat een aangewezen persoon niet meer in leven is, een aanwijzing van een opvolgende (subsidiaire) begunstigde. Denkbaar is ook een voorwaardelijke aanwijzing, bijvoorbeeld onder de voorwaarde dat de als begunstigde aangewezen weduwe niet zal zijn hertrouwd.
2. Blijkens lid 1, onderdeel a, kan de nemer zijn aanwijzing zo formuleren dat de begunstigde (na aanvaarding) slechts een beperkt recht op de uitkering krijgt, dat wil zeggen dat hij vruchtgebruiker of pandhouder wordt, al naar gelang de aanwijzing, ongeacht aan wie de uitkering als hoofdgerechtigde toekomt. De vruchtgebruiker is tot

inning van de uitkering bevoegd volgens artikel 3:210 en de pandhouder volgens artikel 3:246.

3. Lid 1 onderdeel b, stelt buiten twijfel dat de verzekeringnemer bevoegd is het recht op uitkering onder bewind te stellen. Het onder c bepaalde spreekt vanzelf: men zie echter artikel 972.
4. Ingevolge de aanhef van lid 1 komen beschikkingen onder a tot en met c bedoeld tot stand door een schriftelijke mededeling (inclusief een exploot: artikel 3:37 lid 2) aan de verzekeraar. Dit is een constitutief vereiste. Een aanwijzing in een testament heeft op zichzelf geen gevolg, omdat een testament geen gerichte wilsverklaring is, en dus geen mededeling aan de verzekeraar. Aan het constitutief vereiste is wel voldaan indien de verzekeringnemer aan de verzekeraar schriftelijk doet weten, dat de begunstigde iemand is, die hij daartoe bij testament als begunstigde zal hebben aangewezen.
5. Artikel 974 legt vast dat lid 1 van het onderhavige artikel 966 dwingend recht vormt, voor zover het betreft de wijze van totstandkoming van de aanwijzing van de begunstigde en de wijziging of herroeping daarvan. Hiermee wordt afstand genomen van het beding inhoudend dat deze beschikkingen slechts van kracht zijn na aantekening daarvan op de polis. Zulk een bepaling geeft de verzekeraar een bescherming ten aanzien van de beoordeling aan wie hij moet uitkeren, die verder gaat dan nodig is. Lid 1, dat voor zulke beschikkingen een schriftelijke verklaring aan de verzekeraar verlangt, beschermt in combinatie met artikel 6:37 de verzekeraar in dit opzicht voldoende.
6. Artikel 6:253 lid 1, veronderstelt dat de inhoud van het derdenbeding in gemeen overleg wordt bepaald door de partijen die de overeenkomst aangaan. Voor sommenverzekering is in lid 1 van het onderhavige artikel een afwijkend uitgangspunt neergelegd. De nemer is vrij in de keuze van een begunstigde en de verzekeraar heeft de aanwijzing te respecteren. Blijkens lid 2 kan hij echter een aanwijzing als daar omschreven, afwijzen. Men denke bijvoorbeeld aan een aanwijzing die zal leiden tot een recht op periodieke uitkeringen zolang de begunstigde niet met een ander is gehuwd of samenleeft. De afwijzing geschiedt schriftelijk: artikel 933. De gestelde termijn voorkomt een te lange periode van onzekerheid.
7. Lid 3 regelt de gevolgen van onderbewindstelling op een wijze die ten nauwste aansluit bij de rechtsgevolgen van bewind over een schenking. Men zie artikel 7:182. Het enige verschil is dat artikel 7:182 lid 2 onderdeel a, de daarin genoemde termijnen doet aanvangen op het tijdstip waarop de schenking wordt uitgevoerd, terwijl het onderhavige lid van artikel 966 deze laat aanvangen op het tijdstip waarop de eerste van een reeks uitkeringen opeisbaar wordt.
8. Ten aanzien van lid 4 bedenke men dat in het bijzonder bij kredietverlening aan particulieren de levensverzekering een middel kan zijn om zekerheid te verschaffen. Het praktische belang van lid 4 is vooral gelegen in het feit dat daardoor artikel 3:253 van toepassing wordt, dat de kredietgever die alle verzekeringspenningen heeft geïnd, dwingt rekening en verantwoording af te leggen van hetgeen hij uit hoofde van zijn financiering inhoudt.
9. In de tweede volzin van lid 4 wordt echter rekening gehouden met de praktijk dat de begunstiging van een financier tot aflossing van een geldschuld wordt beperkt tot het bedrag dat deze op het moment dat een uitkering wordt gedaan te vorderen heeft van de verzekeringnemer. Bij een dergelijke aanwijzing pleegt te worden bepaald dat de

verzekeraar mag afgaan op de verklaring van de financier over de hoogte van zijn vordering op de verzekeringnemer. Voor zover de uitkering de vordering van de financier overtreft, komt deze toe aan de opvolgend begunstigde, of bij gebreke daarvan aan de verzekeringnemer. Het is niet nodig – en de praktijk heeft er geen behoefte aan – om deze wijze van begunstiging op een lijn te stellen met een aanwijzing tot zekerheid en deze te converteren tot een aanwijzing als pandhouder. Naar verwachting zal deze tweede volzin meebrengen dat de rechtsfiguur van de aanwijzing als pandhouder slechts weinig zal voorkomen.

Artikel 967 (begunstiging)

1. Lid 1 strekt ertoe recht te doen aan de veelal bij partijen bestaande bedoeling om de aanwijzing van een begunstigde niet te doen vererven, ook niet als deze reeds door aanvaarding tijdens het leven van de verzekeringnemer onherroepelijk was geworden. De bepaling is ook van toepassing wanneer een aanwijzing weliswaar onherroepelijk is geworden, doch de begunstigde overlijdt zonder te hebben aanvaard. Ook in zo'n geval valt, tenzij van een andere bedoeling blijkt, de uitkering toe aan eventuele subsidiaire begunstigden. Opmerking verdient nog dat wanneer overeenkomstig het voorgestelde artikel 479ka lid 1 onderdeel b, Rv beslag is gelegd ten laste van de begunstigde, de aanwijzing geacht wordt te zijn aanvaard 'voor zover de executie strekt' (artikel 479ka lid 2, Rv). Het beslag wordt dan derhalve niet meer geraakt door een eventueel overlijden van de begunstigde.
2. Voor aanwijzing van een persoon in zijn hoedanigheid, die in de praktijk tot problemen kan leiden, geeft lid 2 een enkele regel. Indien de nemer als begunstigde heeft aangewezen: mijn echtgenote, doch hij is nadien van zijn eerste vrouw gescheiden en hertrouwd, dan zal hij in de regel niet zijn eerste maar zijn tweede vrouw willen bevoordelen. De woorden 'volgens artikel 968 lid 1, onderdelen b tot en met e onherroepelijk wordt' brengen uiteraard mee dat beslissend is het moment waarop de aanwijzing onherroepelijk wordt. Bevat de aanwijzing zowel de naam als de hoedanigheid, dan prevaleert de naam. De vermoedens welke in dit lid worden uitgesproken, wijken voor een andere bedoeling.
3. Lid 3 bevat een afzonderlijke bepaling voor het geval dat de aanwijzing van een begunstigde, die de aangeduide kwaliteit bezit, door aanvaarding onherroepelijk wordt. Aangezien zulk een onherroepelijk worden door aanvaarding slechts met toestemming van de verzekeringnemer kan plaatsvinden (zie artikel 969, eerste lid), dient voor dat geval steeds de kwaliteit te prevaleren, en is – anders dan in de gevallen bedoeld in lid 1 – voor een weerlegbaar vermoeden geen plaats.
4. Lid 4 regelt het geval waarin als begunstigden letterlijk zijn aangewezen: 'de erfgenamen' van de verzekeringnemer dan wel van de verzekerde. In het lid is dit aangegeven met: de als zodanig aangeduide erfgenamen. Het woord 'erfgenamen' is dubbelzinnig. Er kunnen mee bedoeld zijn degenen die tot de nalatenschap zijn geroepen, onverschillig of zij haar hebben aanvaard, maar ook degenen die in werkelijkheid erven. Het lid geeft aan de eerste betekenis de voorkeur. Wie als erfgenamen zijn geroepen, vloeit voort uit de wet of het testament. Verwerping van de nalatenschap, hetzij door alle, hetzij door één of meer erfgenamen doet aan dit geroepen zijn niet af. De hier bedoelde begunstigden kunnen dus de nalatenschap waaraan zij hun kwaliteit ontlenen, ieder voor

zich verwerpen en toch hun aanwijzing als begunstigde aanvaarden. Om alle onzekerheid te vermijden wordt in de tekst van het voorgestelde lid uitdrukkelijk bepaald dat zij in dezelfde verhouding tot de uitkering gerechtigd zijn als waarin zij tot de nalatenschap zijn geroepen. Wenst de verzekeringnemer dat de uitkering wél in de nalatenschap van hem of de verzekerde valt, dan kan hij dat bereiken door als begunstigde aan te wijzen: de nalatenschap.

5. Lid 5 stelt buiten twijfel dat wanneer de verzekeringnemer zijn nalatenschap als begunstigde heeft aangewezen, de erfgenamen die in de nalatenschap delen de uitkering op grond van een eigen recht verkrijgen. Omdat derhalve de uitkering niet uit het vermogen van de verzekeringnemer wordt verkregen, behoeft de uitkering derhalve, indien de verzekeringnemer in gemeenschap van goederen was gehuwd, niet in de afwikkeling daarvan te worden betrokken.
6. Voor lid 6 zie artikel 4:10 lid 2 en voor lid 7 artikel 4:2 lid 1.
7. Uitgangspunt van lid 8 is dat aan de verzekeringnemer vanaf het moment van het sluiten van de verzekering een recht op uitkering toekomt (eerste volzin). Na aanwijzing van een derde als begunstigde kan deze derde door aanvaarding een recht op uitkering verkrijgen. Als er echter geen aanwijzing plaatsvindt, of aan de aanwijzing (of aanwijzingen) geen gevolg toekomt – hetzij doordat zij wordt afgewezen hetzij doordat de begunstigde zijn recht verspeelt door het opzettelijk teweegbrengen van het verzekerde voorval – dient de uitkering toe te komen aan de verzekeringnemer. Dezelfde gedachte ligt ten grondslag aan artikel 6:255 lid 2, waarvan de werking echter mede afhankelijk is van een door de promissor aan de stipulator te stellen termijn.
8. De redactie van artikel 6:255 laat verder enige ruimte voor twijfel over de vraag in hoeverre de stipulator, voor het geval de aanwijzing van een derde als begunstigde geen gevolg heeft en hij ook niet op andere wijze tot aanwijzing overgaat, vanaf den beginne geacht moet worden zichzelf te hebben aangewezen. In de redactie van lid 8 van het onderhavige artikel 967 wordt deze twijfel althans voor de sommenverzekering vermeden. De verzekeringnemer behoudt ook bij aanwijzing van een derde als begunstigde een voorwaardelijk recht op uitkering, onder de opschortende voorwaarde dat geen begunstiging van een derde gevolg zal hebben. Dit voorwaardelijk recht behoort tot het vermogen van de verzekeringnemer en valt derhalve in een eventuele huwelijksgemeenschap of nalatenschap van de verzekeringnemer. Wordt het voorwaardelijk recht nadien onvoorwaardelijk, bijvoorbeeld doordat de begunstiging na verwezenlijking van het risico wordt afgewezen, dan behoort ook het onvoorwaardelijk geworden recht op uitkering tot de huwelijksgemeenschap of nalatenschap.
9. Opmerking verdient nog dat het recht op uitkering dat de derde door aanvaarding van zijn aanwijzing verkrijgt een ander recht is dan het voorwaardelijk recht dat aan de verzekeringnemer toekomt. Het recht van de derde is een zelfstandig recht, originair verkregen en dus niet als rechtsopvolger (derivatief) van de verzekeringnemer.
10. Aandacht verdient ten slotte dat wanneer de derde zijn aanwijzing aanvaardt en vervolgens van het recht op uitkering afstand doet, ingevolge artikel 969 lid 3, mede tot gevolg heeft dat de aanwijzing geen gevolg heeft.

Artikel 968 (geen herroeping)

1. Dit artikel bepaalt wanneer een aanwijzing van een derde als begunstigde onherroepelijk wordt. Het geval onder a spreekt voor zichzelf en sluit aan op artikel 6:253 lid 2. Aanvaarding van de begunstiging voordat het risico een einde heeft genomen komt in de praktijk bijvoorbeeld voor wanneer de verzekering een onderdeel vormt van de regeling van de financiële gevolgen van echtscheiding. Voorts zal zulk een aanvaarding plaatsvinden indien de begunstiging strekt tot zekerheid van een vordering (meestal uit geldlening) van de begunstigde-pandhouder.
2. Onder b en c zijn de meest gebruikelijke gevallen opgenomen, waarbij de aanwijzing van een derde als begunstigde zonder aanvaarding onherroepelijk wordt. Het geval onder b heeft naast dat onder c zelfstandige betekenis. Men denke bijvoorbeeld aan de kapitaalverzekering op vaste termijn en aan de studieverzekering, waarbij de uitkering opeisbaar kan worden lang nadat de verzekerde is overleden. Het is niet de bedoeling dat in de tussentijd nog de begunstiging wordt herroepen.
3. Onder d is onder meer rekening gehouden met de mogelijkheid dat de verzekeringnemer wenst de aanwijzing onherroepelijk te doen zijn ook indien hij niet de verzekerde is, doch overlijdt vóórdat zijn aanwijzing om andere reden onherroepelijk zou worden.

Artikel 969 (aanvaarding van aanwijzing)

1. Lid 1 van dit artikel stelt vast, dat de begunstigde niet door het enkele feit van de onherroepelijkheid van de aanwijzing, maar, overeenkomstig de regeling van het derdenbeding, door een uitdrukkelijke van hem uitgaande aanvaarding zijn recht verkrijgt. Wat betreft de wijze van aanvaarding geldt bij sommenverzekering steeds de regel dat de aanvaarding tot de verzekeraar moet worden gericht.
2. Indien de aanwijzing reeds voor de aanvaarding onherroepelijk was geworden is deze voor de nemer - of diens rechtsopvolgers - slechts van ondergeschikte betekenis. De in artikel 972 genoemde gevolgen zijn dan reeds ingetreden. Daarom schrijft het ontwerp voor de verklaring geen bepaalde vorm, bijvoorbeeld geschrift, voor, maar partijen kunnen dit wel overeenkomen. Indien de aanwijzing eerst door de aanvaarding onherroepelijk wordt, is deze laatste voor de nemer c.s. van essentieel belang, omdat het dan de aanvaarding is, die bovenbedoelde gevolgen doet intreden. Daarom schrijft het onderhavige artikel voor dat geval schriftelijk toestemming door de verzekeringnemer voor, en het ligt voor de hand dat de aanvaarding dan ook schriftelijk dient te geschieden.
3. Lid 2 regelt de afwijzing van een onherroepelijk geworden, doch nog niet aanvaarde aanwijzing. Heeft de begunstigde wel aanvaard, maar wil hij de aanwijzing toch weer afwijzen, dan moet hij daartoe een overeenkomst met de verzekeraar sluiten: artikel 6:160 lid 1.
4. Ingevolge artikel 974 kan niet worden afgeweken van het vormvoorschrift van lid 1, tweede volzin. Krachteloos is derhalve het beding dat aanvaarding eerst tot een tegenover de derde onherroepelijke aanwijzing leidt, indien die aanvaarding door de verzekeraar in de polis is aangetekend.

Artikel 970 (overdracht)

1. Het begrip 'de rechten van de verzekeringnemer' bezigt het wetsvoorstel, in navolging van de verzekeringspraktijk, ter aanduiding van het geheel van rechten en bevoegdheden die voor de verzekeringnemer uit de verzekering (kunnen) voortvloeien. Het omvat

derhalve niet alleen vorderingsrechten van de verzekeringnemer, maar ook zogenaamde 'wilsrechten' als het recht tot het doen afkopen of het belenen van de verzekering, alsmede de bevoegdheid tot het wijzigen van de begunstiging. Van deze rechten van de verzekeringnemer wordt in sommige polissen bepaald dat zij slechts gezamenlijk kunnen worden overgedragen. Om de praktijk op dit punt duidelijkheid te bieden, is het onderhavige artikel opgenomen.

2. In de eerste volzin van lid 1 is tot uitdrukking gebracht dat de rechten van de verzekeringnemer in beginsel (artikel 974 laat ruimte voor afwijking) slechts gezamenlijk kunnen worden overgedragen – en derhalve in beginsel ook slechts gezamenlijk kunnen worden bezwaard. In hoeverre deze gezamenlijke overdraagbaarheid meebrengt dat deze rechten, waaronder in vele gevallen ook een recht op uitkering, tezamen een subjectief vermogensrecht vormen, alsmede in hoeverre de afzonderlijke rechten niet zelf als vermogensrechten kunnen worden beschouwd, kan aan de wetenschap worden overgelaten.
3. Tegen afzonderlijke overdracht van een recht op een uitkering bestaat intussen geen bezwaar. Hetzelfde geldt voor andere uit de verzekering voortvloeiende geldvorderingen, zoals een vorderingsrecht ter zake van afkoop of belening. Heeft de verzekeringnemer een bevoegdheid tot belening uitgeoefend en heeft hij daardoor een opeisbare geldvordering jegens de verzekeraar verkregen, dan dient hij deze vordering – als iedere andere vordering – te kunnen cederen. Daarom is in de tweede volzin van lid 1 bepaald dat dergelijke vorderingsrechten ook afzonderlijk kunnen worden overgedragen. Deze afzonderlijke overdraagbaarheid kan in de wet, bijvoorbeeld ten aanzien van pensioenen, of de polis zijn uitgesloten of beperkt.
4. Lid 2, dat de vereisten van artikel 3:94 lid 1 (jo artikel 3:98), aanscherpt door een schriftelijke mededeling te verlangen, is van toepassing op levering van alle rechten uit een verzekering. Derhalve zal zowel voor levering van de gezamenlijke rechten van de verzekeringnemer (lid 1, eerste volzin), als voor de afzonderlijke levering van een recht op uitkering door een als begunstigde aangewezen derde die zijn aanwijzing heeft aanvaard, een daartoe bestemde akte en schriftelijke mededeling aan de verzekeraar nodig zijn. Artikel 974 laat ruimte om van de bepaling af te wijken, doch dat kan niet buiten de verzekeraar om (zie artikel 3:83 lid 2).

Artikel 971 (pandrecht)

1. In deze bepaling zijn enige regels samengebracht met betrekking tot verpanding van rechten uit een sommenverzekering. In lid 1 is voor alle rechten uit de verzekering, derhalve ook voor het recht op uitkering, bepaald dat daarop geen stil pandrecht kan worden gevestigd. Stille verpanding is met name van belang voor handelsvorderingen die gezamenlijk worden verpand. Bij een recht op uitkering uit een sommenverzekering zal daaraan geen behoefte bestaan, terwijl het met het oog op de eenvoud van de te regelen verhoudingen tussen verzekeraar, verzekeringnemer, derdebegunstigde en pandhouder de voorkeur verdient dat verpanding geschiedt met kennisgeving aan de verzekeraar.
2. Lid 2 is nodig omdat de daarin genoemde wetsartikelen ervan uitgaan dat de pandgever van een vordering tevens schuldeiser is, terwijl bij aanwijzing van een derde-begunstigde het overschot dat na executie en verdeling resteert niet aan de pandgever-verzekeringnemer behoort toe te komen. Het gebruik van de term 'hoofdgerechtigde'

voorkomt dat een eventueel surplus zou moeten worden uitgekeerd aan de begunstigde die zijn aanwijzing nog niet heeft aanvaard. Voor de hoedanigheid van begunstigde is aanvaarding immers niet vereist (artikel 965), terwijl een als hoofdgerechtigde aangewezen derde eerst door aanvaarding ook daadwerkelijk hoofdgerechtigde wordt (vergelijk artikel 969 lid 1, eerste volzin). In de tweede volzin is een regeling getroffen voor het geval dat voor de uitkering een derde als (hoofd)begunstigde is aangewezen, die zijn aanwijzing nog niet heeft aanvaard. Deze begunstigde dient alsnog in de gelegenheid te worden gesteld om door aanvaarding van zijn aanwijzing hoofdgerechtigde te worden. Het spreekt vanzelf dat de derde van zijn aanvaarding mede aan de pandhouder mededeling zal moeten doen. Zijn er geen derde-begunstigden, dan zal de verzekeringnemer zelf de hoofdgerechtigde zijn tot het recht op uitkering.

3. Er is van afgezien te bepalen dat een aanwijzing van de pandhouder tot begunstigde slechts geldig is tot het beloop van zijn vordering op de schuldenaar. Een dergelijke bepaling zou de verzekeraar namelijk kunnen betrekken in discussies over de vraag of aan een bepaalde begunstiging een pandkarakter toekomt (vergelijk artikel 966 lid 4), hetgeen dan van belang zou zijn voor de omvang van zijn betalingsverplichting jegens die begunstigde. Wel kan de begunstiging door de verzekeringnemer zelf met zoveel woorden beperkt zijn tot het bedrag van hetgeen de begunstigde van hem te vorderen zal hebben (zie artikel 966 lid 4, tweede volzin). Maar ook voor de pandhouder zal het veelal de voorkeur verdienen dat niet hij maar de verzekeraar zorgdraagt voor uitkering van een eventueel overschot aan de opvolgend rechthebbende. Die mogelijkheid is in lid 3 van het onderhavige artikel 971 gecreëerd. Op grond van deze bepaling kunnen de verzekeringnemer en de aspirant-pandhouder ook overeenkomen dat de pandhouder de uitkering slechts zal incasseren voor het bedrag dat hij van de verzekeringnemer te vorderen heeft, waarbij het eventuele overschot door de verzekeraar wordt uitgekeerd aan de opvolgende begunstigde.

Artikel 972 (toestemming)

1. In dit artikel zijn de beperkingen samengebracht die worden gesteld aan de uitoefening van de rechten van de verzekeringnemer in verband met de belangen van een derde-begunstigde of een beperkt gerechtigde. Lid 1 onder a, betreft de gevolgen van onherroepelijkheid van aanwijzing voor de bevoegdheid van de nemer om zijn rechten uit te oefenen. Men denke bijvoorbeeld aan de intrekking of de wijziging van de aanwijzing, afkoop, premievrijmaking, belening en vervreemding. Onderdeel b beschermt beperkt gerechtigden, zoals pandhouders en vruchtgebruikers.
2. Lid 2 stelt de beperking van lid 1 buiten toepassing voor het geval dat door uitoefening van de rechten van de verzekeringnemer geen wijziging zou worden aangebracht in de rechtspositie van de begunstigde wiens aanwijzing onherroepelijk is of degene voor wie een beperkt recht is gevestigd op de nemersrechten of op het recht op een uitkering.

Artikel 973 (opzet)

1. De verzekeringsrechtelijke variant van de uit het erfrecht bekende onwaardigheid is uitgebreid met het geval dat de begunstigde de verwezenlijking van het risico – veelal: de dood van de verzekerde – niet zozeer opzettelijk heeft veroorzaakt, doch daaraan wel medewerking heeft verleend (vergelijk voor het erfrecht artikel 4:3). Deze uitbreiding

komt overeen met het strafrechtelijke begrip 'medeplichtigheid', tegenover het 'plegen' waarvan het opzettelijk veroorzaken het equivalent is.

2. De werking van dit artikel is echter beperkt tot gevallen dat een strafrechtelijke veroordeling heeft plaatsgevonden. Aldus zal bijvoorbeeld degene die opzettelijk tegen een boom rijdt om een voetganger te ontwijken, niet een recht verspelen op uitkering krachtens een ongevallenverzekering. In de polisvoorwaarden kan worden bepaald dat ook zonder strafrechtelijke veroordeling opzettelijk veroorzaakte schade niet tot uitkering leidt. Artikel 974 staat immers niet in de weg aan een uitbreiding van de gevallen waarbij geen recht op uitkering bestaat.

Artikel 974 (dwingend recht)

Men zie het Algemeen deel van deze Memorie van Toelichting (onder 4 e.v.).

§ 2 (Levensverzekering)

Artikel 975 (definitie)

1. Dit artikel vult voor levensverzekering de in artikel 964 gegeven definitie aan; zie ook de algemene definitie van verzekering van artikel 925. De definitie omvat alle soorten van kapitaal- en renteverzekering. Bij de eerste wordt een vast bedrag, bij de tweede een periodieke uitkering bedongen. Ook komen velerlei combinaties voor. Is een periodieke uitkering afhankelijk van het leven van de verzekerde, dan is zij een lijfrente, zodat titel 7.18 mede van toepassing is.
2. Het artikel sluit de ongevallenverzekering uit. Deze uitsluiting berust op het feit dat ongevallenverzekering, ook voor zover zij tot een uitkering bij overlijden strekt, van geheel andere aard is dan de levensverzekering. Met name bevat zij geen spaarelement en is zij bedrijfstechnisch veeleer schadeverzekering.

Artikel 976 (lijkbezorging)

1. Enkele bepalingen zullen niet gelden voor de verzekering die ertoe strekt te voorzien in een behoorlijke uitvaart. Van deze verzekering bestaan twee varianten. De eerste verzekert een uitkering in geld, waarmee de kosten aan de uitvaart verbonden, kunnen worden bestreden. Bij de tweede geschiedt de uitkering in natura: daarbij neemt de verzekeraar op zich, zelf de uitvaart te verzorgen.
2. De geringe bedragen en premies die met deze verzekeringen zijn gemoeid, en de aard van de uitkering in de tweede variant, maken het onmogelijk de rechtsfiguren waartoe een levensverzekering die stellig voorziet in een uitkering, aanleiding kan geven, bij deze verzekeringen te handhaven. Voor zover deze rechtsfiguren voortvloeien uit regelend recht, kan hun toepasselijkheid in de overeenkomst worden uitgesloten. Daarom bevat het voorgestelde artikel slechts een opsomming van bepalingen waarvan overigens niet of niet steeds kan worden afgeweken.
3. Het doel waarvoor deze verzekeringen worden aangegaan, rechtvaardigt het in de derde zin bepaalde.
4. Gedacht is aan een verzekerde som die de kosten van een behoorlijke uitvaart niet te boven gaat, en een verzekering die rechtstreeks in zulk een uitvaart voorziet. Het ontwerp

geeft de mogelijkheid een staatsbesluit te nemen, zodat gemakkelijk met gewijzigde omstandigheden rekening kan worden gehouden.

Artikel 977 (geen opzegging of ontbinding)

1. Dit artikel is opgenomen met het oog op het bijzondere belang dat de verzekeringnemer vooral bij levensverzekering met een spaarelement op voortzetting van de verzekering heeft. De woorden 'noch krachtens enig beding vervallen', opgenomen aan het slot van lid 1, beletten niet een levensverzekering voor bepaalde tijd te sluiten. Evenmin verhindert de bepaling de verzekeringnemer het recht te geven de verzekering premievrij voort te zetten onder instandhouding van de verzekerde bedragen. Weliswaar wordt door zulke voortzetting de duur van de overeenkomst gewijzigd, doch dit geschiedt dan op uitdrukkelijk verzoek van de verzekeringnemer zélf, en dus niet uit hoofde van enig beding.
2. Van deze bepaling kan niet ten nadele van de verzekeringnemer, de begunstigde of de pandhouder worden afgeweken: artikel 986 lid 2.

Artikel 978 (afkoop en premievrijmaking)

1. Veel levensverzekeringen verkrijgen na verloop van enige jaren een zekere geldswaarde, afkoopwaarde genaamd. Deze waarde stijgt naarmate gedurende meer jaren premie is betaald en de datum waarop volgens statistische gegevens de verwezenlijking van het risico dichterbij komt. Men kan de afkoopwaarde de concretisering van het spaarelement noemen. Artikel 978 geeft een wettelijk recht tot afkoop maar beperkt dit voor zover de verzekering stellig voorziet in een of meer uitkeringen. Het gaat er dus om of (de invloed van niet-betaling van premie daargelaten) van meet af aan vaststaat dat de verzekeraar te eniger tijd, vroeg of laat, verplicht zal zijn een of meer uitkeringen te doen. Men denke aan de levenslange overlijdensverzekering: de verplichting van de verzekeraar bestaat uit het uitkeren van de overeengekomen som bij overlijden van de verzekerde, ongeacht wanneer dit overlijden geschiedt, de gemengde verzekering: de verzekeraar verplicht zich de verzekerde som uit te keren op een tevoren bepaalde datum (de einddatum van de overeenkomst) of bij het eerder overlijden van de verzekerde en de verzekering van een kapitaal op vaste termijn: de verzekeraar is, onafhankelijk van het in leven zijn van de verzekerde, verplicht de verzekerde som op de einddatum uit te keren. Het verzekeringselement bestaat hierin, dat bij overlijden van de verzekerde vóór de einddatum de verplichting van de verzekeringnemer tot verdere premiebetaling vervalt. Door de verzekering te doen afkopen realiseert de verzekeringnemer het spaarelement.
2. Verzekeringen die de verzekeraar alleen bij het in leven zijn van de verzekerde op een overeengekomen tijdstip tot uitkering verplichten, leiden niet stellig tot uitkering en lid 1heeft daarop geen betrekking. In de praktijk wordt ook bij zulke verzekeringen de nemer wel gelegenheid gegeven zulk een verzekering te doen afkopen, doch dat geschiedt vaak slechts op voorwaarde dat de goede gezondheid van de verzekerde wordt aangetoond, bijvoorbeeld door middel van een medische keuring.
3. De in lid 2 bedoelde premievrije voortzetting is gebaseerd op het technische gegeven dat bij levensverzekeringen die geen zuivere risicoverzekeringen zijn, de premiebetaling tot een waarde kan leiden, die kan dienen voor een aangepaste of nieuwe verzekering, waarbij geen verdere premiebetaling plaatsvindt. Die waarde wordt de premievrije

waarde genoemd. Bij de verzekeringen die stellig tot uitkering leiden is de premievrije waarde gelijk aan de afkoopwaarde.

4. Met betrekking tot premievrijmaking van beleggingsverzekeringen verdient opmerking, dat na premievrijmaking ook kosten en eventueel premie voor nog aanwezig overlijdensrisico ten laste van de opgebouwde waarde worden gebracht. Dit kan ertoe leiden dat op zeker moment geen waarde resteert en de verzekering vervalt. Een dergelijk vervallen na premievrijmaking, dat vergelijkbaar is met het geval, bedoeld aan het slot van artikel 980 lid 2, eerste volzin, komt niet in strijd met artikel 977 lid 1. Evenmin staat die bepaling eraan in de weg dat een meeverzekerde premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid vervalt wanneer de hoofdverzekering premievrij wordt gemaakt.
5. De verzekering zal hetzij voorzien in een uitkering hetzij in een aantal uitkeringen. Met beide mogelijkheden dient rekening te kunnen worden gehouden bij het bepalen van de gevallen waarin premievrijmaking kan worden uitgesloten. De tekst brengt dit tot uitdrukking.
6. De uitsluiting van lid 2, tweede volzin, kan slechts worden toegepast wanneer op het tijdstip van premievrijmaking de hoogte van de uiteindelijk verschuldigde uitkering of uitkeringen kan worden bepaald, hetgeen bij beleggingsverzekeringen met hun fluctuerende premievrije waarden niet het geval is. Om die reden beperkt deze bepaling zich tot verzekeringen met verzekerde bedragen, waarbij derhalve premievrije voortzetting tegen verminderde bedragen in beginsel mogelijk is. Uitsluiting van het recht op premievrijmaking is hier mogelijk voor het geval dat de uitkering of uitkeringen beneden een bij staatsbesluit vast te stellen grens zou blijven.
7. Naast de wijze van premievrije voortzetting, waarin lid 2 voorziet, kunnen partijen een andere vorm van premievrije voortzetting overeenkomen. Hierbij is met name te denken aan de zogenaamde automatische voortzetting, waarbij de hoogte van de verzekerde uitkeringen in stand blijft, doch waarbij de verdere premies en de eventueel bedongen rente en kosten met de afkoopwaarde – en bij overlijden met de uitkering – worden verrekend. De verzekering loopt dan – tenzij de verzekerde intussen is overleden – door totdat het spaarelement door bedoelde verrekening is verdwenen. Lid 2 geeft de verzekeringnemer daarbij dan nog de mogelijkheid om, zolang de verzekering als gevolg van de zogenaamde automatische voortzetting niet is beëindigd, alsnog over te stappen op een premievrije voortzetting tegen verminderde bedragen.
8. In hoeverre het onderhavige artikel van dwingend recht is, wordt geregeld in artikel 986, leden 3 en 4. Het slot van lid 4 beoogt een zekere verzorgingsbescherming te bieden aan de verzekeringnemer of begunstigde tegen uitwinning van een levensverzekering; men denke aan een ouderdoms- of invaliditeitsvoorziening of een voorziening ten behoeve van nagelaten betrekkingen. Aangesloten is bij de fiscale facilitering van pensioenopbouw. Zie de Beschikking pensioenen (P.B. 2002, no. 35), die onder meer aanvaardbaarheidsnormen stelt aan de op te bouwen pensioenen.

Artikel 979 (belenen)

1. Het spaarelement dat door premiebetaling wordt opgebouwd bij verzekeringen met afkoopwaarde, biedt de verzekeringnemer de mogelijkheid bij de verzekeraar een lening te sluiten. Daarbij wordt het geleende bedrag, voor zover niet afgelost, verrekend met toekomstige aanspraken krachtens de verzekering van de verzekeringnemer of

begunstigde derden. De beleningsvoorwaarden zullen steeds bepalen dat de periodieke rente bij vooruitbetaling verschuldigd is. Gevolg hiervan is dat de verzekeringnemer die tot belening overgaat, niet meer in handen kan krijgen dan een bedrag gelijk aan de afkoopwaarde verminderd met het eerste rentebedrag. Daarnaast zal in deze voorwaarden zijn bepaald dat niet-betaling van rente hetzelfde gevolg heeft als niet-betaling van premie.

2. Lid 2 is opgenomen met het oog op artikel 6:237, onderdeel g. Voorziet de levensverzekering in een – al dan niet premievrij gemaakte – reeks uitkeringen, dan mag de verzekeraar bovendien het bedrag dat op de geldlening open staat in mindering brengen op de contante waarde van de gehele reeks. Uit artikel 6:127 lid 2 vloeit voort, dat de verzekeraar eerst tot verrekening bevoegd is indien hij betaling van de vordering tot terugbetaling uit de geldlening kan afdwingen. De woorden 'of ten laste van de verzekering' zien op betalingen die de verzekeraar krachtens derdenbeslag ten laste van de nemer of de begunstigde moet doen op een moment dat het geleende bedrag nog niet volledig is terugbetaald.

Artikel 980 (niet-betalen vervolgpremie)

1. Artikel 934 past om verschillende redenen niet bij levensverzekering. In de eerste plaats moet rekening worden gehouden met het feit dat bij levensverzekering meestal geen verplichting tot premiebetaling bestaat. Daarom wordt hier niet gesproken van niet-nakoming van een verplichting, doch eenvoudig van niet-betalen van premie.
2. In de tweede plaats moet rekening worden gehouden met de positie van de begunstigde die zijn aanwijzing reeds heeft aanvaard, die van de pandhouder wiens recht overeenkomstig artikel 971 is gevestigd en die van een beslaglegging (zie artikel 479ka e.v. Rv). Zij hebben bij het intact blijven van de verzekering veelal minstens zoveel belang als de verzekeringnemer zelf. Daarom schrijft lid 1 voor dat de gevolgen van niet-betalen van vervolgpremie eerst intreden indien ook zij voor die gevolgen zijn gewaarschuwd en de gelegenheid hebben gehad alsnog voor betaling van de premie zorg te dragen. De mededelingen waartoe lid 1 de verzekeraar verplicht, geschieden schriftelijk: artikel 933.
3. Lid 2 regelt de gevolgen van definitief onbetaald blijven van de premie. Men zie verder de toelichting bij artikel 978 lid 2. Voorziet de overeenkomst niet in automatische voortzetting en leent zij zich niet voor premievrije voortzetting tegen verminderde bedragen, dan eindigt de verzekering. Bij zulk een einde heeft de nemer recht op de eventuele afkoopwaarde.
4. Lid 3 volgt artikel 934, tweede volzin, met dien verstande dat rekening is gehouden met het feit dat artikel 6:96 lid 2 onderdeel c, niet van toepassing is, omdat er bij levensverzekering meestal geen verplichting tot premiebetaling bestaat. Dit betekent tevens dat onder de kosten van dit lid slechts kunnen vallen de kosten verbonden aan de naleving van lid 1.
5. De mogelijkheid om van dit artikel af te wijken wordt in artikel 986 lid 3, beperkt.

Artikel 981 (overlijden verzekerde)

1. De eerste volzin van dit artikel zorgt ervoor dat bij verzekeringen met afkoopwaarde, het spaarelement ook bij een uitgesloten doodsoorzaak door de verzekeraar wordt uitgekeerd.

Deze verminderde uitkering neemt de plaats in van de bedongen uitkering, zodat zij aan de begunstigde toekomt. De redelijkheid brengt mede dat een regeling van dezelfde strekking wordt getroffen indien de verzekering alleen premievrije waarde heeft. Indien bijvoorbeeld bij een verzekering die voorziet in een ouderdoms- en weduwepensioen, afgesloten op het leven van de man, de man overlijdt door een uitgesloten doodsoorzaak, heeft de weduwe recht op een verlaagde rente.

2. Ingevolge artikel 986 lid 2, kan niet ten nadele van de daar genoemde personen van dit artikel worden afgeweken.

Artikel 982 (onjuiste opgave leeftijd en geslacht)

1. Uitgangspunt van dit en het volgende artikel is dat de regeling van de mededelingsplicht en van de gevolgen van niet-nakoming zoals in de artikelen 928 tot en met 931 vervat, ook op levensverzekering zoveel mogelijk van toepassing moeten zijn. De artikelen 982 en 983 bevatten dan ook slechts de voor levensverzekering onvermijdelijke afwijkingen.
2. Onjuiste opgave van leeftijd of geslacht berust vrijwel steeds op vergissing of misverstand. De daardoor ontstane wanverhouding tussen premie en verzekerde som is aan de hand van de tarieven gemakkelijk te herstellen. De fout zal dikwijls voor het einde van de verzekering worden ontdekt en indien vóór dat einde de afkoopwaarde of de premievrije waarde moet worden berekend moet ook hier aanpassing plaatsvinden. Omdat de grondslag van de financiering van de uitkeringen op de premiereserve berust, kan de aanpassing slechts bestaan uit wijziging van wat de verzekeraar moet betalen, en niet door aanpassing van de premie. Een en ander leidt tot de in het artikel belichaamde wettelijke conversie. Omdat een vergissing even goed tot voordeel als tot nadeel voor de tot uitkering gerechtigde kan leiden, omvat het artikel beide mogelijkheden. Het kan dus zowel verlaging als verhoging van de uitkering tot gevolg hebben. Voor zover het leeftijd of geslacht van de verzekerde betreft, geldt alleen de hier gegeven regeling.
3. Lid 2 ziet op het geval dat de verzekeraar geen verzekerden boven een bepaalde leeftijd aanvaardt. In dat geval gelden de algemene bepalingen betreffende de mededelingsplicht en eventueel artikel 983.
4. Van het onderhavige artikel kan ingevolge artikel 986 lid 2, niet ten nadele van de daargenoemde personen worden afgeweken.

Artikel 983 (niet-nakoming mededelingsplicht)

1. Zie de inleidende opmerking bij het vorige artikel 982. Het onderhavige artikel 983 regelt de bijzondere gevolgen van de niet-nakoming van de mededelingsplicht van artikel 928 voor verzekeringen met afkoopwaarde. Het geldt zowel voor de verzekeringen bedoeld in artikel 978 als voor die welke de verzekeringnemer krachtens de overeenkomst zelf kan doen afkopen.
2. De gevolgen die de artikelen 929 en 930 aan die niet-nakoming verbinden zijn in beginsel ook op deze overeenkomsten van toepassing, zij het ook met enige nuanceringen wegens de aard van de overeenkomst. De gevolgen van artikel 929 omvatten, behalve een mededeling met voorbehoud van rechten in lid 1, een beperkte bevoegdheid tot opzegging voor de verzekeraar in lid 2 en een ruimere voor de verzekeringnemer in lid 3. Aan deze laatste heeft de verzekeringnemer eigenlijk geen behoefte, omdat hij immers kan doen afkopen, doch bezwaar daartegen bestaat niet. Het bijzondere bij de

onderhavige verzekeringen is dat er bij de beëindiging een waarde overschiet, de afkoopwaarde, die door de verzekeringnemer is 'gespaard'. Het is billijk dat hij deze bij de beëindiging terugkrijgt, en dit is dan ook wat lid 1 van het onderhavige artikel 983 bepaalt.

3. Lid 2 sluit aan bij de gevolgen die artikel 930 verbindt aan het niet nakomen van de mededelingsplicht met betrekking tot de uitkering in de gevallen waarin niet is opgezegd. In beginsel bestaat er dan geen recht op uitkering (artikel 930 lid 1), en zeker bestaat dat niet in de twee gevallen die lid 4 van dat artikel noemt. Ook dan echter is er toch een afkoopwaarde aanwezig, en het is billijker dat de begunstigde voor wie ze bestemd was, die verkrijgt, dan dat zij aan de verzekeraar vervalt; vergelijk de regeling van artikel 981. Aldus bepaalt dan ook lid 2 van het onderhavige artikel 983, eerste volzin.
4. Artikel 930 lid 2 bepaalt echter dat de verzekeraar in één geval de volledige uitkering verschuldigd wordt, en lid 3 voorziet in de mogelijkheid van een proportionele uitkering. In deze beide gevallen kan de uitkering hoger zijn dan de afkoopwaarde, en het ligt voor de hand dat ook bij de onderhavige verzekeringen dit hogere bedrag tot uitkering komt; aldus de tweede volzin van lid 2 van artikel 983.
5. Omdat de begunstigde die reeds heeft aanvaard, zijn vermeende recht dikwijls niet verkrijgt, behoort hij op de hoogte te worden gesteld. Wanneer hij tegenover de verzekeringnemer aanspraak op een verzekeringsuitkering kan maken, kan hij er dan - eventueel door beslag onder de verzekeraar te leggen - voor zorgen, dat alsnog een geldige verzekering wordt gesloten.
6. Eenzelfde waarschuwing aan de pandhouder is evenzeer op haar plaats; de uitkering waartoe de verzekeraar krachtens de leden 1 en 2 van artikel 983 is gehouden, kan (als er niet een reeds aanvaarde begunstiging is) worden beschouwd als een vordering (van de verzekeringnemer) tot vergoeding die in de plaats komt van de verzekerde uitkering, zodat het pandrecht ingevolge artikel 3:229 naar de eerstbedoelde uitkering verschuift. De waarschuwing stelt de pandhouder in staat zijn maatregelen tijdig te nemen.
7. Ook de beslaglegger dient in kennis gesteld te worden, althans wanneer de verzekeraar reeds de verklaring als bedoeld in artikel 476a Rv heeft gedaan omtrent hetgeen door het beslag is getroffen. Is zodanige verklaring nog niet gedaan, dan kan de verzekeraar wachten tot het tijdstip van die verklaring en daarbij rekening houden met zijn beroep op artikel 928.
8. Van het artikel kan ingevolge artikel 986 lid 3, in de daar genoemde omstandigheden niet ten nadele van de verzekeringnemer, begunstigde, pandhouder en beslaglegger worden afgeweken.

Artikel 984 (pandrecht)

1. Het onderhavige artikel bevat een betrekkelijk eenvoudige regeling, waarbij de aanspraken van de pandhouder, wanneer het pandrecht niet mede het recht op uitkering omvat, eindigen wanneer het risico zich verwezenlijkt, de verzekering tot uitkering komt en de nemersrechten daardoor 'uitgewerkt' zijn. Wanneer de pandhouder mede de zekerheid wenst dat de uitkering te zijnen behoeve strekt, zal hij hebben te zorgen dat hij tijdig als begunstigde wordt aangewezen, hetzij door de verzekeringnemer, hetzij doordat hijzelf gebruik maakt van de mogelijkheid om het recht om de begunstiging te wijzigen. De regeling sluit daarmee beter aan bij de regeling bij beslag (artikel 479l e.v. Rv).

2. Er geldt geen beperking van de mogelijkheid van verpanding van de nemersrechten tot afkoopbare verzekeringen, zodat bijvoorbeeld ook een pandrecht kan worden benut als daarmee slechts de begunstiging kan worden gewijzigd, terwijl het verder kan voorkomen dat bij verzekeringen zonder recht op afkoop toch afkoop wordt toegestaan. Dit doet zich wel voor bij een tijdelijke risicoverzekering, als de verzekerde goed gezond is, en bij een samenstel van twee verzekeringen waarbij in elk geval een der verzekeringen tot uitkering zal leiden.
3. In lid 1 is aan de pandhouder de bevoegdheid toegekend de verzekering te doen afkopen, tenzij de verzekeringnemer de bevoegdheid daartoe mist. Verder kan de pandhouder, evenals de beslaglegger ingevolge artikel 479m lid 1, Rv overgaan tot wijziging van de begunstiging, voor zover deze niet onherroepelijk is. Voor wijziging van de begunstiging is niet vereist dat de schuldenaar in verzuim is. Is een begunstiging na vestiging van het pandrecht onherroepelijk geworden, dan kan dit wel aan de pandhouder worden tegengeworpen. De pandhouder heeft het namelijk, anders dan de beslaglegger, in de hand om bij vestiging van het pandrecht de eis te stellen dat hij als begunstigde wordt aangewezen, en deze begunstiging te aanvaarden.
4. De termijn van vier weken voordat tot afkoop kan worden overgegaan houdt het midden tussen de voor beslag in artikel 479n lid 3, Rv gestelde termijnen van twee en zes weken, afhankelijk van de eventuele reactie van de beslagene.
5. In de regel dat de verzekering niet kan worden afgekocht voordat aan de verzekeringnemer mededeling is gedaan van het voornemen daartoe, ligt besloten dat een afkoop zonder bedoelde mededeling niet rechtsgeldig kan plaatsvinden. De eis van een aangetekende brief of een deurwaardersexploot is gesteld met het oog op de rechtszekerheid en om het belang van de mededeling voor de verzekeringnemer te onderstrepen. Voor alle gevallen de eis van een exploot te stellen is niet nodig. Bij beslag kan de verzekeringnemer, anders dan bij pand, geconfronteerd worden met een schuldeiser die hem niet (goed) bekend is en met wie hij geen contractuele verhouding heeft, zodat de eis van een exploot daar beter past. Voorts kan de pandhouder zowel bij een exploot als bij een aangetekende brief de verzekeraar eenvoudig in staat stellen zich te vergewissen van de ontvangst van de mededeling door de verzekeringnemer, bij gebreke waarvan de verzekeraar afkoop zal weigeren. Artikel 986 lid 1 vormt geen beletsel voor de verzekeringnemer om de pandhouder te machtigen zelfs eerder tot afkoop over te gaan.
6. Aan de mogelijkheid van belening door de pandhouder bestaat geen behoefte naast de in lid 2 geboden mogelijkheid voor de verzekeringnemer om zijnerzijds tot belening over te gaan ter aflossing van de vordering van de pandhouder. Bepaald is dat de pandhouder, om tot afkoop te kunnen overgaan, de verzekeringnemer op deze mogelijkheid moet wijzen.
7. In lid 3 wordt bepaald dat het pandrecht met betrekking tot de verzekering nog slechts komt te rusten op de vordering ter zake van de afkoop of de belening, waaruit volgt dat het voor het overige teniet gaat. De bevoegdheid tot inning van de vordering vloeit voort uit artikel 3:246 lid 1.
8. Lid 4 bepaalt dat de pandhouder niet bevoegd is tot parate executie door verkoop van de in pand verkregen rechten.

Artikel 985 (verjaring)
In dit artikel wordt de gebruikelijke verjaringstermijn van vijf jaar voorgeschreven. Aldus bepaalt het artikel voor alle uitkeringen bij levensverzekering hetzelfde als artikel 3:308 reeds voor termijnen van een lijfrente voorschrijft. Ingevolge artikel 977 kan geen vervaltermijn worden overeengekomen.

Artikel 986 (dwingend recht)
Men zie het Algemeen deel van deze Memorie van Toelichting (onder 4 e.v.). Wat betreft het slot van lid 4 ten aanzien van de beperking van de afkoopmogelijkheid, zie ook de toelichting bij artikel 978.

TITEL 18 - LIJFRENTE

Inleidende opmerkingen
1. Lijfrente wordt veelal gevestigd ingevolge een overeenkomst van levensverzekering. Zij ontstaat ook wel op andere wijze, met name door schenking of door testamentaire beschikking. Met het oog hierop zijn de weinige voorschriften die speciaal voor lijfrente nodig zijn, in de onderhavige titel ondergebracht. Zij betreffen alleen lijfrente als recht en niet de rechtsgrond waaruit zij kan ontstaan.
2. Op een levensverzekering, waarbij een lijfrente wordt bedongen, zijn de bepalingen van titel 7.17, aangevuld met die van de onderhavige titel, toepasselijk.

Artikel 990 (definitie)
Behalve van het in leven zijn van een of meer personen, kan een lijfrente ook van andere factoren afhankelijk worden gemaakt, bijvoorbeeld van een tijdslimiet. Zij is dan slechts tijdelijk. Het bedrag van de uitkering hoeft niet onveranderlijk te zijn.

Artikel 991 (omzetting)
De in lid 1 voorgestelde oplossing biedt de gerechtigde de beste kansen op verhaal en zekerheid, die op het moment van verzuim van de schuldenaar te verwezenlijken kon zijn. Lid 2 is ingegeven door artikel 6:37.

Artikel 992 (rente)
Deze bepaling komt overeen met het huidige recht.

Paramaribo, de

CHANDRIKAPERSAD SANTOKHI

President
Republiek Suriname